ALMANAH ANTICIPAȚIA

ALMANAHUL REVISTEI

„ȘTIINȚĂ ȘI TEHNICĂ"

EDITATĂ DE C.C. AL U.T.C.

25 LEI

Mai mult ca oricînd, problema fundamentală a epocii în care trăim este de a face totul pentru a asigura existenţa omenirii, pentru a salva viaţa pe Pămînt!

NICOLAE CEAUŞESCU

ANTICIPAȚIA

La prima vedere, poate, ar părea nefiresc ca la începutul unui almanah dedicat literaturii de anticipație tehnico-științifică să abordezi problematica trecutului, a istoriei. La o cercetare mai atentă, însă, reiese cu limpezime faptul că viitorul, oricît de imprevizibil ar părea el în amănuntele care îl definesc, este legat indisolubil în esență de prezent și de trecut. Legitățile obiective ale dezvoltării naturii de la simplu la complex, ale transformărilor prin care trece societatea umană – dezvoltări sau transformări nu lipsite de salturi calitative spectaculoase sau dramatice – definesc o logică internă a lucrurilor care caracterizează un proces complex și continuu de evoluție. Iată de ce, pentru a prefigura viitorul, pentru a sesiza corect perspectivele este absolut necesară o rememorare a trecutului, stăruind în special asupra reperelor esențiale ale devenirii noastre.

Este un fapt indiscutabil acela că, acum 65 de ani, prin formarea Partidului Comunist Român, evoluția istoriei noastre era marcată de unul din cele mai importante evenimente ce avea să schimbe, în decursul timpului, întreaga înfățișare a patriei, să înrîurească profund viața poporului nostru. Pe bună dreptate sublinia secretarul general al partidului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, la Adunarea solemnă organizată cu prilejul aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român, că „de la apariția pe scena istoriei a clasei muncitoare și a organizațiilor sale revoluționare nu a fost moment mai important în dezvoltarea patriei noastre în care aceste forțe sociale și politice să nu fi avut un rol de însemnătate hotărîtoare în întreaga dezvoltare a țării".

După o perioadă de crîncenă confruntare, multă vreme în condiții de ilegalitate – cu forțele reacționare din țară – pe fondul unui proces de continuă ascuțire a luptei de clasă, de exploatare sîngeroasă a maselor populare, de tîrîre a poporului împotriva voinței sale într-un război declanșat de tendințele imperialiste ale celor mai reacționare forțe ale vremii, prin realizarea mărețului act de demnitate națională de la 23 August 1944, partidul comunist, reunind în jurul său toate forțele progresiste din țară, întregul popor, a inaugurat o perioadă de profunde transformări politice, sociale și economice.

„Într-o perioadă istorică relativ scurtă – de numai 40 de ani – țara noastră a străbătut mai multe etape istorice de dezvoltare, dintr-o țară agrară, cu industrie slab dezvoltată și o agricultură înapoiată – despre care cercurile conducătoare burghezo-moșierești spuneau că trebuie să rămînă o țară eminamente agricolă – România s-a transformat într-o țară industrial-agrară, cu o industrie puternică, modernă, dotată în cea mai mare parte cu tehnica cea mai avansată, cu o agricultură socialistă în plin progres" – sublinia secretarul general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, la Adunarea solemnă organizată cu prilejul aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român.

Dacă astăzi România socialistă se prezintă ca o țară independentă și înfloritoare, cu o economie modernă, cu un popor acționînd strîns unit în jurul partidului, acest lucru se datorește activității revoluționare a comuniștilor, care, prin grele sacrificii și uriașe eforturi, au reușit să clădească un nou destin, luminos, al țării noastre.

Dacă astăzi România socialistă se caracterizează printr-un înalt nivel de civilizație, printr-o armonioasă și echilibrată dezvoltare a tuturor zonelor, printr-o democrație largă, muncitorească, pătrunsă de un autentic spirit revoluționar, comunist, dacă România socialistă de astăzi este cunoscută și respectată pe toate meridianele globului, ca o țară liberă și demnă, stăpînă pe destinele sale, acest lucru se datorește geniului creator și nesecatei energii a ctitorului patriei noastre, secretarul general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** cel mai iubit fiu al poporului nostru, cel care din fragedă tinerețe și-a pus întreaga viață în slujba celor mai înalte idealuri de prosperitate a României.

Firește, acest titanic efort de reconstrucție a țării, această măreață operă de edificare socialistă, avînd ca reper definitoriu cel de-al IX-lea Congres al partidului, ce a deschis epoca de mare înflorire a patriei noastre pe care pe drept cuvînt o numim **„Epoca Nicolae Ceaușescu",** se cuvin a fi continuate la cote de exigență și mai înalte prefigurate de altfel de hotărîrile celui de-al XIII-lea Congres al P.C.R., în spiritul orientărilor și indicațiilor secretarului general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu.** Însă pentru realizarea acestui nobil țel – ridicarea pe noi culmi de civilizație și progres a patriei noastre, creșterea nivelului de trai material și spiritual al întregului popor – este absolut necesară existența unui climat lipsit de spectrul războiului, este neapărat nevoie de pace și înțelegere între popoare. România socialistă – țară care a suferit de-a lungul istoriei grele sacrificii de pe urma cotropirilor și războaielor – prin inițiativele de larg răsunet internațional ale președintelui **Nicolae Ceaușescu,** s-a pronunțat cu consecvență pentru lichidarea fără întîrziere a politicii de înarmare, și în special înarmarea nucleară, pentru renunțarea la folosirea forței sau amenințarea cu forța între state, pentru stabilirea unor relații internaționale caracterizate printr-o deplină egalitate, independență și suveranitate.

Acestui nobil ideal promovat cu strălucire de țara noastră, de secretarul general al partidului și președintele republicii, tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** îi este dedicată această ediție a almanahului.

Problematica păcii și a războiului a polarizat în ultima perioadă preocupările scriitorilor de literatură de anticipație tehnico-științifică de pretutindeni. În ultimă instanță viitorul nu poate fi conceput fără rezolvarea actualelor tensiuni internaționale, fără lichidarea armelor, acumulării militare existente în prezent. Din acest punct de vedere este evident că și tematica literaturii de anticipație tehnico-științifică scoate în evidență alternativele de existență, subliniindu-se, uneori, cu mijloace care șochează, lipsa de perspective a societății umane, în cadrul declanșării unui cataclism mondial. Dar avertismentul și apelul lansate de literatura de anticipație tehnico-științifică nu se rezumă doar la confruntările armate. Sînt atacate cu curaj teme la fel de importante pentru destinul omenirii printre care la loc de cinste se află problematica ecologică. De altfel sînt unele păreri că această temă, privită în sens larg, cuprinde întreaga arie de preocupări privind riscurile existenței umane, începînd cu războiul – care la ora actuală constituie cea mai cumplită agresiune la adresa naturii – și sfîrșind cu denaturarea morală a comunității umane. Modalitatea preferată de majoritatea autorilor – și poate și cea mai comodă cale – pentru a demonstra riscurile adoptării unei alternative greșite în această problematică a confruntării omului cu natura o constituie antiutopia. Realizînd tabloul – uneori exagerat – al urmărilor catastrofale declanșate de anumite acțiuni necontrolate ale societății umane, literatura de anticipație tehnico-științifică speră să convingă, pînă nu este prea tîrziu, societatea umană de astăzi asupra imensei responsabilități cu care a investit-o viitorul. Căci, în cazul în care acum nu decidem o dată pentru totdeauna să viețuim în armonie cu natura și în înțelegere cu toate popoarele, viitorul va consemna mai mult ca probabil extincția speciei umane sau chiar dispariția vieții pe planeta Pămînt. Dar sperăm că acest lucru va rămîne doar în antologiile-avertisment de literatură de anticipație tehnico-științifică.

I. ALBESCU

ANTICIPAȚIA

EMINESCU ȘI ANTICIPAȚIA ȘTIINȚIFICĂ

I. M. ȘTEFAN

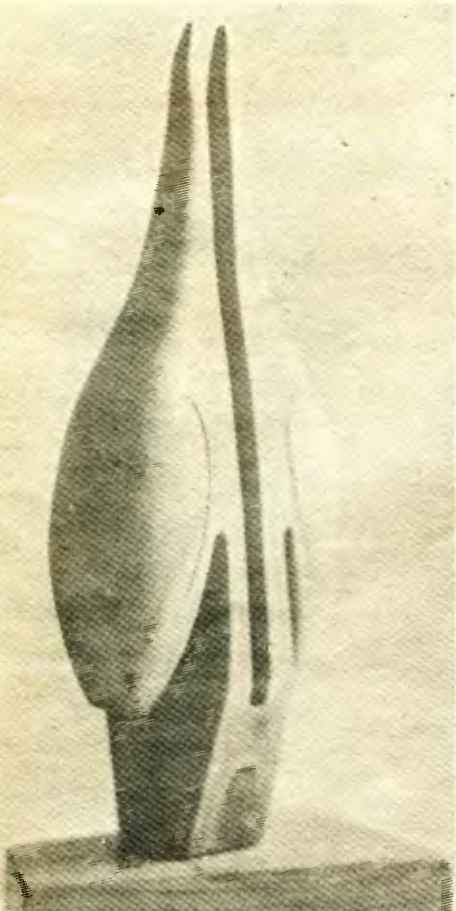

Sculptură de PANAIT BADIU

„O lume ca nelumea este posibilă, neîntreruptă fiind de-o altă ordine de lucruri". Cine a scris aceste cuvinte și încă subliniindu-le ca să le accentueze însemnătatea? Un savant descoperitor de antiparticule? Un fizician în căutarea a ceea ce se presupune a fi antimateria sau chiar o antilume în cine știe ce black-hole sau în vreun colț pierdut al Universului? Un scriitor de romane SF? Răspunsul este cu totul altul. Textul face parte, ca atîtea alte cugetări uimitoare, din scrierea eminesciană cuprinsă în caietul manuscris 2269, fila 19–39, datînd din 1876. Ideea îl seduce pe poetul-gînditor, căci iată o repetă aidoma și într-un alt manuscris, cel care la Biblioteca Academiei poartă nr. 2287, unde subliniază doar cuvîntul „altă".

Poate veți spune că această anticipare a ceea ce nici astăzi nu este descoperit, dar a dobîndit credibilitate datorită identificării antiparticulelor în anii '30–'40 este o simplă fantezie, o speculație romantică, o frază alcătuită din vorbe aruncate la întîmplare, ca un simplu joc. Dar atunci cum rămîne cu alte idei eminesciene care te buimăcesc pur și simplu prin forța lor anticipatoare și pe care scriitorii de SF le-au exploatat copios, preluîndu-le însă nu de la Eminescu (ale cărui manuscrise și proze fantastice mai rar le frecventează), ci de la Albert Einstein? Cum rămîne, spre pildă, cu celebrul Paradox al Gemenilor? Chiar dacă „valurile" succesive ale promotorilor SF-ului românesc, de la precursori, fondatori, clasici în viață, mecenați, exegeți, tehniciști, gladiatori de profesie și juni furioși îl cunosc pe dinafară, să-l amintim totuși, pentru a face posibilă analogia cu ceea ce gîndea Eminescu, cu mai bine de un veac înaintea noastră, a celor ce ne războim acum – între noi și uneori cu hîrtia din fața noastră. Deci, Einstein făcea afirmația, multă vreme contestată, că la viteze gigantice timpul își încetinește scurgerea, iar dacă obiectul în cauză atinge viteza luminii, timpul se oprește în loc; deci geamănul care pleacă de pe Pămînt cu o navă atingînd asemenea viteze va cunoaște o scurgere mai lentă a timpului, încît va rămîne tînăr, iar la întoarcerea sa pe Terra își va găsi fratele bătrîn sau acesta chiar va fi murit datorită vîrstei sale matusalemice. Dar iată că și Eminescu concepe similar lucrurile, deși a „omis" să-l citească pe Einstein. În primul rînd, el înțelege că prin creșterea accelerației timpul se scurge mai lent. Formularea sa din manuscrisul 2267, fila 76 verso este explicită: „Orice accelerare de mișcare scade timp, sporește spațiul. Cînd unul din termeni crește, celălalt scade. Toate sînt într-o eternă ecuațiune". Dar lucrurile nu se opresc aici. În **Sărmanul Dionis,** maestrul Ruben, bătrînul evreu „de o antică frumusețe", cugetînd despre spațiu și timp, al căror caracter **relativ** și nu **absolut** îl subliniază repetat, cum va face și Einstein, îl îndeamnă pe erou să călătorească departe, să plece în alte spații și „ziua va fi secol și cînd te vei întoarce nu-l vei mai găsi pe Ruben ci un alt om". În alt loc îi spune: „Acolo vei trăi un secol și ți se va părea o zi". Apoi și mai clar: „Eu singur voi fi

mort şi îngropat cînd vei reveni tu, căci orele vieţii tale vor fi şir întreg de ani pentru pămînt". De altfel, şi zborul lui Hyperion din **Luceafărul** marchează aceeaşi relaţie a timpului contractat de acceleraţie: „Porni luceafărul. Creşteau/ În cer a lui aripe,/ Şi căi de mii de ani treceau/ În tot atîtea clipe."

Bine, bine, veţi spune, dar în acest caz cum rămîne cu simultaneitatea? După cum se ştie, teoria relativităţii a produs o adevărată revoluţie în fizică prin negarea (mai exact prin considerarea drept relativă) a noţiunii de simultaneitate, bazîndu-se tocmai pe o nouă viziune asupra scurgerii timpului şi răsturnînd concepţia clasică despre simultan şi succesiv. La Eminescu: „Nu e adevărat că există un trecut – consecutivitatea e în cugetarea noastră –, cauzele fenomenelor, consecutive pentru noi, aceleaşi întotdeauna, există şi lucrează simultan" **(Sărmanul Dionis).** De aci şi călătoriile în timp, temă perenă a SF-ului, pe care însă şi Eminescu le practică, de pildă în povestirea **Avatarii faraonului Tlà,** al cărui personaj străbate mileniile în ipostaze mereu noi.

Dar fiindcă am vorbit de Einstein, ale cărui înrudiri cu Eminescu au fost relevate în România încă din anii 1922–1923, de către filozoful şi publicistul ce semna doctorul Ygrec şi de către inginerul N. Hoisescu, să amintim şi încă cel puţin alte cîteva apropieri corespunzînd anticipării unor idei relativiste. Einstein a demonstrat că razele de lumină provenite de la stele, considerate pînă la el perfect rectilinii, se curbează sub influenţa unor mase gravitaţionale mari, şi a presupus că spaţiul însuşi şi Universul întreg au un caracter curb. Ei bine, în caietul manuscris eminescian 2270, fila 146, referindu-se la cele trei mişcări absolute ale unui corp, cea dintîi dintre ele este definită de Eminescu ca fiind „curba în infinit a Universului", pe care profesorul George Munteanu o consideră pe drept cuvînt o „supremă generalizare de intuiţie preeinsteiniană". Tot înţeleptul Ruben, la care ne-am mai referit, îşi învaţă discipolul avid de cunoaştere: „Ştii că în puterea unei legi, nu este spaţiu deşert"; imensul pustiu fără materie nu există – el există numai „sub fruntea noastră". Să comparăm această observaţie cu răspunsul pe care Einstein îl va da multe decenii mai tîrziu unor ziarişti care se întrebau „ce se întîmplă" cu timpul şi spaţiul în lumina teoriei relativităţii. „Înainte, a replicat savantul, se credea că timpul şi spaţiul continuă să existe chiar dacă scoţi lucrurile din Univers; după teoria relativităţii, spaţiul şi timpul dispar o dată cu lucrurile".

În sfîrşit, iată şi o apropiere izbitoare de formulări, privitoare de data aceasta la conceperea „timpului eului", a timpului subiectiv, a relativităţii subiective (în accepţiunea lui O. Frank sau M. Ralea). Sîcîit de prea numeroşii vizitatori care în anii '20 îi cereau să le explice „pe scurt" ce este teoria relativităţii, Einstein a cerut secretarei lui să le dea următoarea „lămurire", care a intrat şi în anecdotica ţesută în jurul marelui om de spirit: „Spune-le că atunci cînd un bărbat şade o oră încheiată în compania unei fete frumoase, această oră îi va părea un minut; dacă însă va şedea un singur minut pe o sobă încinsă, minutul îi va părea o oră". Formularea lui Eminescu, din povestirea ce a fost intitulată **Archaeus** (mss. 2269, fila 33–34), exprimă întocmai acelaşi gînd, desigur în stilul prozei poetice ce-i era propriu sacerdotului limbii române. Să-l ascultăm: „O, acest blestemat de timp, care e cînd lung cînd scurt, fiind cu toate acestea acelaşi, cel puţin remonterul o spune. Cînd aşteaptă cineva iarna la portiţa vr-unui zaplaz pe drăguţa lui... şi ea nu vine... şi aşteaptă... şi ea tot nu vine... ce-i timpul? O eternitate. Şi cînd citeşte cineva o carte frumoasă... mii de tablouri se desfăşoară pe dinaintea ochilor... ce-i timpul? Un minut." Această idee, sublim formulată, îl încîntă pe poet atît de mult, încît reproduce aproape identic textul în mss. 2287.

Theodor Codreanu, în interesantul său studiu **Eminescu. Dialectica stilului,** publicat în 1984 la

Editura „Cartea Românească", teoretizează chiar afinitatea Eminescu-Einstein, observînd că „...fiecăruia dintre ei nu i-a rămas indiferent limbajul «opus». Einstein a fost un mare umanist, iar Eminescu a făcut eforturi impresionante, cum dovedesc numeroasele însemnări, să pătrundă în tainele Universului prin limbajul numărului."

Un alt exemplu izbitor de anticipare științifică eminesciană privește intuirea giganticei energii ce se află acumulată în orice grăunte al materiei, de unde trebuie doar să fie descătușată. Deci, dincolo de sursele convenționale de energie cunoscute în vremea sa, cum erau cărbunele, petrolul sau căderile de apă, Eminescu prevede existența a **încă ceva.** Fără să vrei te gîndești la previziunile din romanele lui Jules Verne, astăzi devenite componente obișnuite ale civilizației moderne. Dar să dăm cuvîntul caietului manuscris 2264, fila 340 pentru a vedea ce considera Eminescu că se află în „repaus" în „magazinul naturii" și să prezentăm întregul context: „Omul nu poate nici nimici o părticică de materie, nici nu poate schimba cantitatea forțelor ce există în lume. El nu are decît facultatea de-a modifica modul manifestării lor, direcția și repartiția lor. Forța e latentă în materie și el o poate libera (dezlega) prin distrugerea echilibrului altor puteri care o țin în repaus. El poate efectua aceasta dînd direcție unei puteri neatîrnate ce repausa pîn-acum în magazinul naturii".

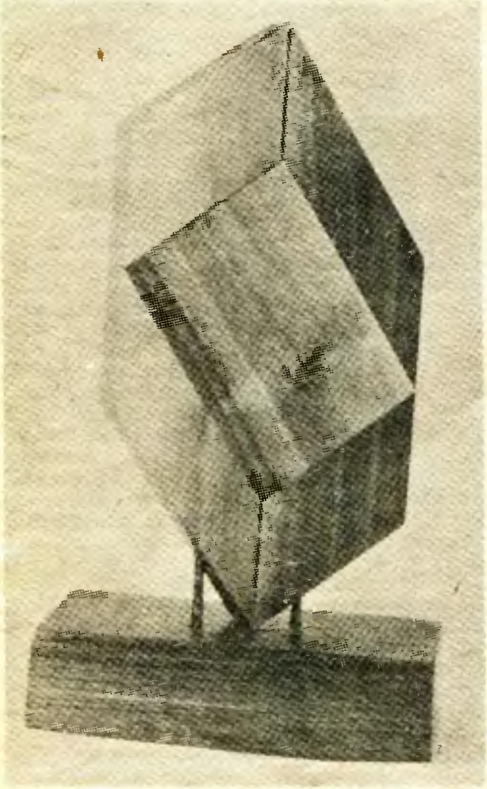
Sculpturi de PANAIT BADIU

Uluitoare cuvinte. Eminescu anticipează deci ziua cînd omul va elibera uriașa energie existentă în materie, ceea ce se va întîmpla efectiv cu mai bine de jumătate de veac după ce poetul a așternut, prevestitor, aceste rînduri. Firește, nu vrem să spunem că s-a referit explicit la energia nucleară, căci în vremea sa structura atomului și forțele care acționează înlăuntrul său nu fuseseră încă descoperite. Dar ceea ce este limpede e faptul că poetul-demiurg avea viziunea limpede a unei noi forme de energie, care există nu numai în lignit, ci în orice substanță din natură și pe care omul are, cum spune el, „facultatea" de a o „libera (dezlega)", și aceasta prin „distrugerea echilibrului altor puteri".

Avea dreptate Elie Cristea cînd, în 1895, într-una dintre primele exegeze închinate poetului, de altfel reeditată în 1984 într-o culegere, scria că Eminescu se încumetă, în prozele sale, „să dezlege enigmele vitale ale Universului". Și tot atîta dreptate avea Octav Onicescu atunci cînd sublinia că nu avem justificarea de a-i refuza lui Eminescu dreptul de a fi gîndit profund despre știință, „de a fi luat o atitudine nouă față de marile probleme ale relațiilor noastre cu lumea, așa cum nu îi refuză acest drept italienii lui Leonardo da Vinci și nici germanii lui Goethe" („Manuscriptum" 4/1976).

Să ne referim acum la problema interdisciplinarității, care ne apare ca o viziune prin excelență contemporană. Și iată cum o privește, cu un secol în urmă, Eminescu, acest **„uomo universale** în versiune românească", cum atît de fericit îl numește Constantin Noica. În **Amintirile** sale, Ion Slavici relatează, parcă surprins, că după ce Eminescu „prinsese slăbiciune" pentru fiziologie, apoi și pentru botanică și zoologie, el a ajuns la convingerea că „nu putea să le înțeleagă fără de fizică", cu alte cuvinte, fără să cunoască legile fizicii. În caietul manuscris 2307, chiar la fila 1, într-o notă fugitivă, scrisă foarte mărunt, poetul subliniază utilitatea corelării strînse a științelor naturii cu matematica. Dar cea mai clară pledoarie în favoarea interdisciplinarității o aflăm în manuscrisul 2255, fila 240–241, unde citim: „Datoria unui om așezat într-o chemare anumită este așadar, înainte de toate, ca să lucre și să cugete în cercul ce-i aparține lui și pentru aceasta să n-o facă unilateral și-n strîmtorarea spiritului, de aceea va trebui să-ntindă activitatea sa pe toate terenurile cari-s situate în cercuri împrejurul cercului său propriu [...] Astfel, medicul va trebui să studieze nu numai știința boalelor ș-a vindecării, ci și științe naturale, anatomia și fiziologia, mai depoate chimie și botanică, și mai departe fizică și matematică și iarăși

într-altă parte din filosofie – psihologia şi logica ş.a.m.d. Cum că această întindere a inteligenţei din cercul ei propriu din ce în ce mai departe în cele învecinate nu are o absolută măsură de determinare este evident, îndată ce recugetăm că toate ştiinţele stau într-o legătură, **ca o reţea** (subl. ns.) şi cum că fără o singură săritură putem propăşi [din] fiecare punct al ştiinţei pînă la totalitatea ei. Precum însă medicului îi trebuiesc şi alte ştiinţe, de ex. psihologia, tot aşa şi psihologul va trebui să studieze o parte a medicinei, cel puţin boalele spiritului şi ale nervilor, şi spre a le pricepe pe acestea el va fi silit a se familiariza cu tot cercul medicinei, se-nţelege că în ondulaţiuni din ce în ce mai uşoare..."

Există în mai multe manuscrise, uneori şi în publicistică, sugestii care ne apar ca precibernetice. Analogia dintre funcţionarea sistemelor tehnice, a societăţii şi a organismelor vii este adesea evocată. „Priveşte omul ca o maşină – cine-o ţine?", găsim în manuscrisul 2268, fila 23 (idee reluată şi într-un articol din „Timpul" din 22 iulie 1882), iar în manuscrisul 2275 B, fila 11 poetul observă: „Omul nu este într-o mişcare generală decît o paranteză mecanică, o maşină intercalată". Statul îi apare lui Eminescu ca „un fel de automat, care să puie forma sa şi modul său de a fi afară de orice controverse" (mss. 2257, fila 217). Fără să vrem, ne gîndim şi la definiţia pe care A.M. Ampère a dat-o ştiinţei denumite de el „cibernetică" şi pe care o destina să se ocupe „cu studierea metodelor de comandă şi conducere a societăţii". Foarte interesante sînt şi considerentele pe care le întîlnim în manuscrisul 2257, fila 374–375: „Maşina societăţii consistă, ca şi aceea a corpului omenesc, din părţi care funcţionează independent şi totuşi stau într-o consonanţă deplină între olaltă. Stomacul îşi exercită funcţiunile, pe cînd ochii sunt închişi în somn şi urechea e deschisă, deşi nervii ei nu sunt atinşi. Fiecare din aceste părţi îşi schimbă şi (?) părţile sale constitutive, însă maşina rămîne aceeaşi, şi cu cît mai repede se face asimilarea nutrimentului, cu atît mai sănătoasă e activitatea întregului şi cu atît mai mare tendinţa spre regularitatea şi durabilitatea maşinei însăşi. Tot aşa e cu societatea. Tendinţa ei de durabilitate şi continuitate stă în raport direct cu repejiunea mişcării între diferitele ei părţi şi cu vioiciunea comunicaţiei".

Organele corpului omenesc sînt caracterizate de Eminescu prin metafore care sugerează o viziune biocibernetică: creierul reprezintă maşina galvanică a organismului, stomacul e maşina de putere, inima e „Seelemaschine" (în sensul de „sufletul", organul crucial), muşchii sînt maşini de lucru, dar slugi ale creierului, nervii – linii telegrafice animale (mss. 2264, fila 240 şi 2255, fila 383 v.) – un întreg sistem de comandă, control şi execuţie, eboşa unei scheme anatomofiziologice de reglare a organismului întreg, aşa cum o va elabora riguros în 1928 precursorul ciberneticii care a fost medicul şi fiziologul Daniel Danielopolu. În manuscrisul 2275 B, fila 35, Eminescu se întreabă dacă maşina de muncă nu e cumva creierul şi observă că „atunci musculatura şi celelalte maşini coadaptate nu sunt decît mijlocitori şi moderatori ai mişcării creierului". În caietul manuscris 2286, fila 54 verso, se poate citi: „Corpul nostru nu este decît un complex de puteri de reacţie contra puterilor naturii". Oare aci se schiţează o anticipare a ideii feed-back-ului, a conexiunii inverse negative din sistemele cibernetice? I. Georgescu-Vîşte şi V. Săhleanu arată, într-un studiu substanţial, că lumea vie este închipuită de Eminescu într-un mod ce sugerează idei pe care astăzi le-am numi „cibernetic-informaţionale"; viaţa e considerată ca un element negativ, în sensul unei împotriviri la procesele de destructurare a materiei, întrevăzîndu-se un sistem de autoreglare a vieţii prin opoziţie cu mediul neorganizat, anorganic şi chiar cu elementele organice potrivnice. Viaţa este o opunere faţă de moarte. În „Timpul" din 2 septembrie 1878, Eminescu relevă „greutatea cu care viaţa organică se desface din moartea statornică a naturii anorganice". Iar într-un manuscris citim chiar: „Adevărul este negativ. Reacţiunea este singurul control al realităţii" (mss. 2286, fila 54 v.).

Deşi Eminescu nu a fost un om de ştiinţă şi nu a năzuit la vreo specializare în ştiinţele exacte, ci un **erudit autodidact,** ideile sale în acest domeniu au adesea un caracter vizionar, ca o rezultantă a informaţiei sale ştiinţifice extrem de vaste şi a geniului cu care a ştiut să o interpreteze.

Încă cîteva exemple care ilustrează amploarea şi profuzimea intuiţiei sale: Eminescu subliniază necesitatea matematizării tuturor ştiinţelor, inclusiv a celor social-economice, a istoriei; preconizează chiar punerea poeziei „în equaţiuni" (mss. 2292, fila 23), ca un precursor al esteticii matematice. Mai mult, matematica îi apare ca trebuind să devină „limba universală" a ştiinţelor, ceea ce s-a confirmat cu prisosinţă. Dacă în vremea sa abia se măsuraseră distanţe stelare de pînă la cîteva zeci de ani lumină, în poezia **La Steaua** este de acum vorba de distanţe de mii de ani lumină, iar în mss. 2276 A, fila 209–211 acestea ajung la miliarde de ani, corespunzător celor mai mari depărtări identificate astăzi de radiotelescoape. Un astronom a sugerat că versurile din **Luceafărul** care vorbesc despre vremea care încearcă să se nască „din goluri", acolo unde există „o sete care-l soarbe" pe Hyperion, sugerează „intuiţia convergenţei unui cer de stele spre un black hole". Citiţi cu atenţie versurile din **Scrisoarea I** în care e vorba de naşterea lumilor (din „punctu-acela de mişcare") şi moartea lumilor şi veţi vedea că ele sugerează acţiunea entropiei şi antietropiei, big bang-ul iniţial, ipoteza modernă a unui Univers pulsatoriu. De altfel, în **Avatarii faraonului Tlă**, Eminescu scrie „În peire şi renaştere este eternitatea". Regretatul academician Aurel Avramescu, care a studiat cel dintîi, sistematic, ca om de ştiinţă, două dintre caietele manuscrise eminesciene (2267 şi 2270) a atras atenţia asupra acurateţei şi a clarviziunii lui Eminescu în ce priveşte problema trans-

formării formelor de energie una într-alta, iar referindu-se în mod special la contextul unei formulări privind „quanții de putere" observă că acesta premerge teoria cuantelor cu 30 de ani. În fine, și în ce privește, științele vieții, Eminescu enunță idei remarcabile, care premerg, de pildă, concepția modernă asupra ciclurilor carbonului și oxigenului sau aceea de apreciere a organismului ca un sistem deschis. Cine va deschide caietul manuscris 2255 la fila 356 va întîlni o frază care reflectă influența impulsurilor sexuale asupra cugetului, într-o formulare care apare în mod evident prefreudiană.

În „Curierul de Iași" nr. 86 din 10 august 1877, Eminescu se referă pentru prima dată în publicistica sa la contemporanul său Jules Verne, comentînd apariția la București a revistei „Globul", care începe să publice, la 6 august, romanul „De la Pămînt la Lună". Anticipator al multor trăsături ale științei contemporane, Eminescu a fost totodată adesea atras în proza sa fantastică de idei circulînd în mod curent și în literatura științifico-fantastică, mai veche sau mai nouă. Ne-am referit deja la Paradoxul gemenilor și la călătoriile în timp ale unui erou în perpetuă prefacere din **Sărmanul Dionis** și din **Avatarii faraonului Tlà.** O altă temă care apare în povestirea **Umbra mea,** ca și în **Sărmanul Dionis,** este aceea a călătoriilor cosmice, pe care eroul le întreprinde de fiecare dată cu iubita sa, în primul caz Onda, în cel de al doiiea Maria. Nu se folosește e drept de „mijloace tehnice", ci de o manta care-l propulsează în Cosmos, după ce umbra umană a fost lăsată pe Pămînt; să remarcăm, între altele, ideea omului fără umbră, ca și unele peisaje celeste neobișnuite, de pildă un firmament cu „doi sori și trei luni". Pornind de la relativitatea mărimii ca și a scurgerii timpului, Eminescu imaginează tot felul de ipostaze pe care și literatura științifico-fantastică le-a exploatat nu o dată. Să ne amintim de cîteva crîmpeie din paginile de început ale **Sărmanului Dionis:** „...ne-nchipuim lumea redusă la dimensiunile unui glonte, și toate celea din ea scăzute în analogie, locuitorii acestei lumi, presupuindu-i dotați cu organele noastre ar pricepe toate celea absolut în felul și în proporțiunile în care le pricepem noi. Să ne-o închipuim, **caeteris paribus,** înmiit de mare - același lucru. Cu proporțiuni neschimbate - o lume înmiit de mare și alta înmiit de mică ar fi pentru noi tot atît de mare. Cine știe dacă nu trăim într-o lume microscopică și numai făptura ochilor noștri ne face s-o vedem în mărimea în care o vedem? (...) Presupuind lumea redusă la un bob de rouă și raporturile de timp la o picătură de vreme, seculii din istoria acestei lumi microscopice ar fi clipite și în aceste clipite oamenii ar lucra tot atîta și ar cugeta tot atîta ca în evii noștri". Sau, în **Archaeus:** „O băutură preparată dintr-un burete mărește proporțiile lucrurilor. Un pai pare mare cît o bîrnă (...). Un lan de grîu devine o pădure de aur, oamenii devin uriești și poate că povestea veche, că-nainte uriașii locuiau pămîntul, atîrna de construcția ochilor de pe atunci și nu de mărimea lor obiectivă..." Altundeva, în aceeași povestire: „Nu știu dacă cineva s-a visat vreodată elastic... că poate crește, se poate îmfla, se poate contrage...". Iar într-un fantastic - grotesc, în mss. 2287, fila 75: „Un om născut cu binoclul pe nas ar alerga viața lui toată după nasul lui propriu ca să-l ajungă..." O altă temă stranie, folosită și de literatura SF, apare în **Avatarii faraonului Tlà,** unde un om se întîlnește cu el însuși.

În manuscrisul eminescian miscelaneu 2255, la fila 331 se afla o pagină din povestirea **Morella** de Edgar Allan Poe, a cărei temă este, cum se știe, axată pe ideea „dublului" mamă-fiică. Este vorba de un crîmpei din traducerea textului efectuată de către Veronica Micle, pe pagina respectivă deosebindu-se unele îndreptări aparținînd în mod cert lui Eminescu, care a și publicat de altfel întreaga traducere în „Curierul de Iași" nr. 111 din 8 octombrie 1876, la rubrica „Foileton". În **Moartea lui Ioan Vestimie** și **Avatarii faraonului Tlà** omul care a murit contemplă lumea și întîmplările postume ca și cum ar mai trăi - ca în **Răposatul Matei Pascal** de Luigi Pirandello.

Într-un număr anterior din „Almanahul Anticipația" am publicat un microeseu intitulat **Imposibilul, o himeră care se destramă.** A crede că ceea ce pare imposibil e totuși realizabil este fără îndoială una dintre premisele anticipației, mereu confirmată, uneori și întrecută de realitate. Gîndirea cutezătoare a lui Eminescu nu se împacă nici ea cu barierele imposibilului. Există un fragment din mss. 2287, filele 70-75, care începe astfel: „Cugetări imposibile! Ce este imposibil? Condițiile a orice posibilitate sînt în capul nostru. Aicea sunt legile ciudate, cărora natura **trebuie să se supuie**" (subl. ns.). Anumite lucruri sînt crezute „fiindc-o cred și alții, pentru că e normă predomnatoare". Secol de secol mințile ajung însă să se hrănească cu ceea ce altădată s-au considerat „lucruri paradoxe", aprobă azi „ceea ce a disprobat ieri". Unui om simplu, „ieșit din coaja naturei", spune-i că „soarele stă și pămîntul se-nvîrtește...el va găsi-o irațional, paradox, contra minții sănătoase, spună-i că stelele sunt alte lumi - el va găsi-o paradox". Dacă ne luăm după „criteriul normalității predomnatoare", limităm hotarele posibilului. Dar dacă renunțăm la această îngrădire „atunci nu zicem: numai asta este posibil și numai **așa** este posibil. Ci zicem: după cît ni ajunge capul, așa-i, dar dracu știe dacă n-o putè fi și de o mie de ori altfel...".

Aceasta este o evidentă pledoarie în sprijinul cutezanței nelimitate a omului de știință pentru prefacerea irealizabilului de ieri în înfăptuirea de azi sau de mîine - și în ultimă instanță pentru anticipările aparent cele mai hazardate. Atracția sa pentru straniu, fantastic, insolit este zugrăvită de poetul-filozof într-un fragment, din păcate neterminat, dar de o rară expresivitate; cităm: „Cînd eram student la Universitate, aveam o ciudată petrecere. Îmblam ziua pe ulițí, stînd numai pe ici pe colo la cîte-un anticuar și răscolindu-i vechiturile,

luam din cărţile lui tot ce-mi parea mai bizar şi mai fantastic, şi venind apoi acasă, citeam şi traduceam într-un caiet numit fragmentarium toate pasagele cîte-mi plăceau (...) Apoi deodată pare că mi se lumina mintea. Intram în labirintele acelor ciudate poveşti ce le citisem, un tablou cerea pe altul, o întîmplare pe alta. Atuncea stingeam lumînarea ca să [nu] mă supere în sumbrele mele viziuni, eu scriam iute prin întuneric în fragmentarium tablourile sau viziunile ce-mi treceau prin minte..." (mss 2278, fila 14–15).

Intr-un fel, îndrăznim să spunem, cu respectul şi pioşenia ce datorăm unui geniu, că Eminescu este şi ruda noastră, a celor ce îndrăznim, uneori nebuneşte, ca scriitori de science fiction, să sondăm şi să sfidăm imposibilul, să-l repudiem pur şi simplu şi să afirmăm adevărurile şi realităţile pe care le imaginăm. Nebuneşte? Să-l citām din nou pe Eminescu, cum analizează nuanţat sensul nebuniei, cînd scrie: „În starea de nebunie, toate ideile sînt de o cumplită realitate" **(Archaeus).**

Setea de cunoaştere a lui Eminescu e veşnic vie. Ea porneşte de la mirare, căci aşa cum spune bătrînul atotştiutor din **Archaeus** „mirarea este mama înţelepciunii". În caietul manuscris 2263, fila 43 v., poetul exclamă patetic şi metaforic: „Există un secret – Dumnezeul lumii, mecanica Universului". Totul în aria cunoaşterii trebuie pus sub semnul întrebării, nici o cutezanţă nu trebuie ţinută în frîu!

Cu armura sa slabă, nici pe departe atît de puternică pe cît ar fi voit-o în ce priveşte instrumentul matematic, fizico-chimic, de teorie a ştiinţelor vieţii de care dispunea, Eminescu ne apare astfel ca un luptător singuratic, care dă – insuficient înarmat, dar temerar – asaltul împotriva unei întregi armate bine organizate şi înarmate pînă-n dinţi, asaltează cetatea cunoaşterii la toate porţile ei. Şi izbuteşte să facă, aşa cum am văzut, breşe adînci, să înţeleagă ceea ce alţii n-au înţeles, să prevadă ceea ce alţii n-au putut să prevadă, să indice răspunsuri cruciale, să îndemne la supremele temerităţi. „Cîteodată te întrebi – scrie C. Noica în cartea ce i-a consacrat-o bardului în 1975 – văzînd cum creşte interesul lui Eminescu pentru matematici cu trecerea anilor, dacă o mai bună pregătire ştiinţifică în anii tineri nu l-ar fi răpit poeziei." Eşti tentat să răspunzi, oricît de esenţial îţi apare „filonul ştiinţific", eminescian: Mai bine c-a fost cum a fost. Numai că fără erudiţia sa ştiinţifică şi vizionarismul său ştiinţific, poezia lui Eminescu n-ar fi atins nici profunzimile şi nici sublimul ei incandescent.

„Ceea ce deosebeşte pe Eminescu de toţi scriitorii însemnaţi pe care i-a avut ţara pînă acum este faptul că el a fost tot pe atîta gînditor cît şi poet – scria despre el Henrik Sanielevici în «Viaţa românească» din iunie 1909. Intelectual născut – continuă el – înzestrat cu o cultură vastă, el a judecat de la o mare înălţime viaţa omenească, a ştiut să aleagă părţile eterne de cele trecătoare, şi mai ales **pe acelea** le-a cristalizat în operele sale. Din acest punct de vedere, poate fi asemănat clasicului Goethe". Iar pe noi toţi Eminescu ne îndeamnă spre creaţia autentică, scriind: „În fiece om se-ncearcă spiritul Universului, se opinteşte din nou, răsare ca o nouă rază din aceeaşi apă, oarecum un nou asalt spre ceruri" (mss 2269, fila 39).

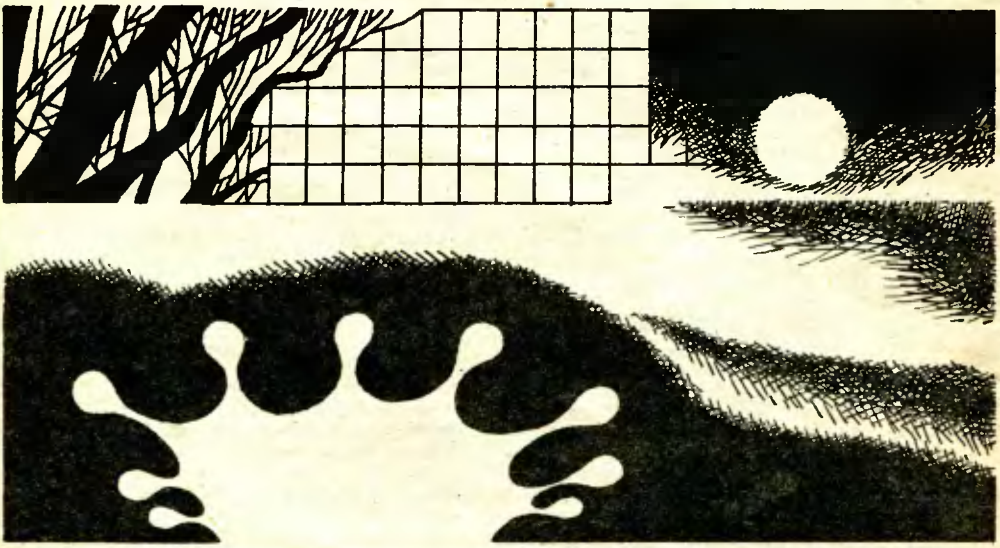

Desen de ALEXANDRU ANDRIEŞ

ȘTIINȚA LA FRONTIERELE CUNOAȘTERII

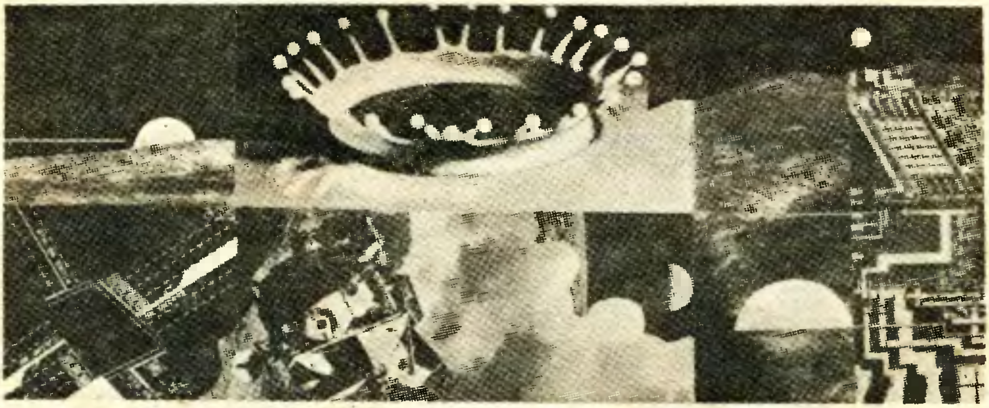

Colaj de CORNEL IOFCEA

Există un sentiment pe care omul îl are într-o notă cu totul specifică care îi conferă dimensiunile sale demiurgice, care-l detașează net față de toate celelalte ființe: curiozitatea sa nesecată, nestăpînirea de sine în fața necunoscutului. Aș putea spune că acela care nu manifestă acest sentiment își pierde atributele umane, se abrutizează. Dintre toate felurile de curiozități, căci această dimensiune specific umană, după cum spuneam, poate să se manifeste sub diverse laturi (dintre care cea mai cunoscută ar putea fi curiozitatea feminină), cea mai nobilă este curiozitatea științifică, definind aspirația omului de a cunoaște necunoscutul prin intermediul unui sistem coerent și logic de înțelegere, cu alte cuvinte, prin știință. Nu contest faptul că uneori omul a reușit să pătrundă în necunoscut printr-un simț cu totul deosebit, rareori intîlnit într-o formă perfectă, numit intuiție (să nu uităm că Jules Verne a intuit — fără a demonstra — o serie de cuceriri ale geniului uman cu o precizie care ne uimește peste măsură). Să nu uităm iarăși că nu mai departe de acum 80 de ani proiectul lui Traian Vuia întîmpina scepticismul Academiei de Științe din Paris, pe motiv că „realizarea zborului cu un aparat mai greu decît aerul este o himeră"; geniala intuiție a românului își anticipase epoca.

Rubrica de față, devenită tradițională, își propune să continue seria dezbaterilor acelor probleme ce se află încă sub semnul confirmării sau infirmării de către realitate. Este o acțiune temerară sprijinită de oameni de știință curajoși, menită să înlăture unele mentalități învechite, care s-au dovedit dintotdeauna frîna principală în calea noului. Rămîne ca cititorul să ne confirme dacă aceste pledoarii sînt sau nu convingătoare.

I. ALBESCU

ALEXANDRU A. BOIU

RĂSPUNSURI CARE ÎŞI AŞTEAPTĂ ÎNTREBĂRILE

TAHIONII — PARTICULE „EXOTICE"?

Articolul publicat de fizicianul E.C.S. Sudarshan (Phys. Let. 1962) a avut darul de a declanşa un răsunet ale cărui ecouri au străpuns pur şi simplu „ecranul" cercurilor strict ştiinţifice, penetrînd în cele ale nespecialiştilor dornici de senzaţional. Surprinderea consta în aceea că autorul demonstra pentru prima dată posibilitatea existenţei unei particule ce s-ar putea deplasa cu o viteză superioară vitezei luminii (c). Ulterior, noua particulă descoperită „în vîrful peniţei" a fost denumită **tahion** (tahis – rapid, în limba greacă) de către G. Feinberg (Phys. Rev., 1967). Insolit părea şi faptul că „dreptul la existenţă" îi era conferit, paradoxal, de însăşi T.R.R. (teoria relativităţii restrînse a lui A. Einstein, care postulează imposibilitatea depăşirii vitezei luminii), fiind o extrapolare inspirată a acesteia dincolo de „bariera" intangibilă a vitezei luminii.

Înţelegem de ce apariţia unui nou capitol al fizicii intitulat **metarelativitate** destinat să elucideze cazuistica tahionilor părea iminentă. În consecinţă, Sudarshan a fost nevoit să propună o nouă sistematică a „faunei" particulelor elementare bazată exclusiv pe criteriul vitezei: **luxonii** (lux – lumină, în latină) – particule cu viteze egale cu cea a luminii ($v = c$) ca fotonul, neutrino, ipoteticul graviton, respectiv **tardionii** (tardys – întîrziat, în limba greacă) – particule cu $v < c$ (electron, proton, neutron etç.).

În fine, **tahionii** ca particule „supraluminoase" în cazul că ar exista (deşi o parte a fizicienilor şi-au exprimat o rezervă totală) nu ar contrazice legile de bază ale fizicii (conservarea energiei şi masei, respectiv principiul cauzalităţii), ci s-ar înscrie logic şi legic pe un alt punct al spiralei cunoaşterii.

Sudarshan a fost unul din cei care „a observat ceea ce văd toţi, dar a gîndit cum nu a gîndit încă nimeni pînă la el", redînd formulei paradigmatice

$$m = \frac{m_0}{\sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}}$$

(în care m – masa de mişcare, m_0 – masa de repaus şi v – viteza particulei) o nouă semnificaţie fizică.

Într-adevăr, pentru $v > c$ sub radical se va obţine o valoare negativă, care printr-un subtil „truc matematic" redat de substituţia

$$m^* = \frac{m_0}{i} \quad (i = \sqrt{-1})$$

denumită metamasă va conduce la reformularea expresiei de mai sus care astfel devine:

$$m = \frac{m^* c}{\sqrt{v^2 - c^2}}$$

Analizînd această formulă se observă că masa variază antagonic cu viteza: dacă viteza creşte (desigur de la valoarea $v>c$) masa (deci şi energia) va scădea, deoarece viteza figurează la numitorul fracţiei.

Concluzia matematică creditează sensului fizic o doză de incredibil: **tahionii infinit de rapizi nu transportă energie!**

Cîteva întrebări, pe cît de logice, pe atît de tulburătoare se impun imediat: pe seama cărui fenomen se poate modifica viteza tahionilor, atîta vreme cît nu se întrevede nici o forţă acceleratoare externă? Viteza apare din nimic? Care este se-

cretul acestei ciudate autoaccelerări – prin propriile resurse –, astfel încît tahionul să „gonească" în spațiul vid ca o fantomă?

O ipoteză extrem de seducătoare (V. Barașnikov, „Znanie sila", 1985) ne propune să raționăm prin analogie cu efectul Cerenkov (după numele lui P. Cerenkov, premiul Nobel, 1958).

Se știe că, deși privilegiul luminii de a avea viteza maximă în natură este rezervat doar mișcării în vid, în momentul în care aceasta pătrunde într-un mediu cu indice de refracție $n > 1$, viteza de fază a ei se micșorează, devenind $c_1 = \frac{c}{n} < c$.

Pe de altă parte, apare posibilitatea neașteptată pentru un **tardion** (de exemplu electron) de a depăși viteza luminii **în mediul respectiv** (**v**$>c_1$), fenomen însoțit de apariția unei

Desene de EMIL BOGOS

unde de șoc conice (asemenea undei balistice a proiectilului sau avionului supersonic).

Rezultă, așadar, că electronul va radia energie, reușind astfel să depășească în timpul mișcării propriul său cîmp, care se va „desprinde" de electron sub forma radiației Cerenkov. Și acum atenție: dacă electronul este oprit brusc, unda conică se va propaga mai departe în mediul dielectric, „nesesizînd" faptul că cel care a generat-o are și posibilitatea de a o „abandona". Iată una din „festele" electronului supraluminos!

Mutatis mutandis, fără a tenta ca „prin raționament să distrugem rațiunea", să transpunem schema de mai sus și pentru cazul tahionului liber, susceptibil de a produce o „radiație Cerenkov" (de un tip special, desigur) chiar în vid, **deoarece viteza lui este întotdeauna superioară vitezei luminii.**

Consecința va fi aceea că „radiația Cerenkov" micșorează energia tahionului pe seama sporirii vitezei lui (natura „pretinde" compensații) și invers. Iată că am dat peste un paradox aparent: tahionul poate să accelereze pe seama pierderii propriei sale energii! Atingînd o viteză aproape infinită se constată că energia transferată tinde spre zero!

Mediul predilect de mișcare al tahionilor rămîne cel subcuantic, mediu care după expresia nu lipsită de farmec a lui H. Cuny constituie „urzeala" universului.

Consecințele existenței tahionilor ar fi fabuloase. Ei ar încălca (aparent) în mod flagrant principiul cauzalității prin aceea că ar „întoarce" timpul înapoi. Din acest impas într-o încercare disperată de a concilia situația ivită, Sudarshan a formulat „principiul de reinterpretare", conform căruia tahionii cu energie negativă, care inițial sînt absorbiți și apoi reemiși, sînt identici cu tahionii de energie pozitivă inițial emiși și ulterior absorbiți (o tentativă de revizuire a succesiunii temporale).

Din păcate, entuziasmul inițial, transformat ulterior într-o goană furibundă, al unor grupuri de cercetători de a imagina experimente pentru a observa aceste particule „exotice" a condus la rezultate negative, așa că ei există deocamdată doar în schelăria de calcule a teoreticienilor, ca și în trama unor povestiri SF de inspirație tahionică (I. Asimov și alții).

Un alt argument teoretic (N. Bărbulescu) invocă existența a trei nivele ale realității fizice: **macroscopic** (în care nu intervin cuante), **microscopic** (cu apariția cuantelor) și **subcuantic** (caracterizat de energii enorme, dar irelevant).

La nivel macroscopic o lege de nivel (cea a lui Tumlirz pentru lichide) indică legătura dintre masă și o formă de energie (căldura de vaporizare). Similar, la nivel cuantic se aplică formula $W = mc^2$ în timp ce la nivel subcuantic ar putea exista o formulă de tipul $\mu C^2 = W$ în care μ este extrem de mică (imposibil de evidențiat cu mijloacele actuale), iar C – foarte mare în comparație cu viteza luminii.

„Dacă saltul de la c la C ar fi comparabil cu saltul de la v (viteza sunetului în aer) la c (viteza luminii în vid) atunci C ar fi de ordinul 3.10^{14} m/s $= 3.10^{11}$ km/h.

Oricum „vînătoarea" de tahioni este în plină desfășurare. Nu putem încă ști ce ne rezervă viitorul...

ESTE VIDUL UN PUSTIU?

Filozofii antici Leucip și Democrit, cei care au „inventat" atomul, au fost și cei care au susținut pentru prima dată că **vidul – vacuum** (spațiul în care nu există nimic) s-ar putea întîlni atît în marele cosmos, cît și în micul infinit.

În contrast izbitor cu aceștia, filozoful Aristotel opune o nouă concepție: natura are oroare de vid (celebrul **„horror vacui"**). Peste circa două milenii, filozoful și fizicianul francez R. Descartes a întărit concepția aristotelică presupunînd că spațiul gol din tubul Torricelli nu este vid absolut, ci ar fi plin cu o materie sibilinică, extrem de subtilă, transparentă și imposibil de evidențiat. De la Descartes încoace a apărut conceptul eterului cosmic antrenabil (H. Hertz) de corpuri în mișcare sau neantrenabil (H. Lorentz) ca mediu care oferă luminii posibilitatea de propagare.

Suportînd convulsiile unor experimente celebre (Michelson-Morley), dar și ale concepției revoluționare relativiste, eterul a fost pur și simplu suprimat din știință. „Totuși el nu a putut fi eliminat și din realitatea fizică" (L. Ciplea) și ca urmare eforturile fizicienilor s-au concentrat asupra reconstruirii unui nou concept de eter, respectiv vid.

„Mărul discordiei" l-a constituit celebra formulă a lui Einstein referitoare la energia totală a unei particule:

$$E^2 = c^2 p^2 + m_0^2 c^4$$

în care **p** este impulsul particulei și **m**$_0$ – masa ei.

Pentru $p = 0$ formula conduce la apariția a două valori pentru energie:

$$E = \pm m_0 c^2$$

Ce sens fizic i s-ar putea asocia energiei negative, corelată (obligatoriu) cu o masă negativă?

Conform legilor mecanicii, o asemenea particulă ar poseda o accelerație de sens opus forței aplicate! În cazul că am „trage de ea" ar fugi de noi! „Dacă am confecționa din materie negativă un cui obișnuit, lovindu-l cu ciocanul, el n-ar intra în perete, ci ar ieși din perete. De aceea, pentru a-l bate ar trebui să nu-l lovim cu ciocanul, ci să-l scoatem cu cleștele din perete!" (V. Keler).

Explicația, dezarmant de simplă, oferită de ilustrul fizician P. Dirac (premiul Nobel, 1928), propune existența unui „fond" denumit ulterior „oceanul lui Dirac", format din „stări de masă negativă care sînt ocupate". Nefiind sesizabil experimental, acest „ocean" de electroni constituie „vidul".

Și totuși în acest ocean de vid pot exista găuri (goluri). „Găuri în vid?" pare o presupunere cu totul neverosimilă și ilogică. Chiar și renumitul fizician L. Infeld (fost asistent al lui Einstein) remarca cu subtilitate:

„Numai un nebun poate enunța cu toată seriozitatea astfel de propoziții: în această sală sînt minus 7 persoane sau „Astăzi am fumat minus 10 țigări etc.".

Dar **„vidul perfect"** ocupat cu electroni în stări de energie negativă se poate transforma în **vid imperfect** din care lipsește un electron cu masă negativă. Locul rămas vacant „golul (gaura)" se manifestă în consecință ca o sarcină pozitivă. Acest electron pozitiv a fost denumit **pozitron** la sugestia lui Anderson (premiul Nobel, 1936), care l-a și descoperit experimental în 1932.

Saltul electronului din „oceanul lui Dirac" se poate realiza numai stimulat de un foton de energie: $h\gamma = 2 m_0 c^2 = 1{,}022$ MeV (în care h este constanta lui Planck, iar ν – frecvența fotonului).

În teoria cuantică a cîmpului electromagnetic, inițiată tot de Dirac, este vorba despre cîmpul electromagnetic (format din fotoni), care ar putea intra în interacție cu electronii prin „fluctuațiile sale de vid" și ar putea comunica electronilor o energie cinetică suplimentară, fenomen în urma căruia s-ar deplasa nivelul energetic („efectul Lamb").

Să trecem în revistă în continuare alte concepții moderne asupra vidului, avansate în special de cercetătorii români. În fruntea acestor cercetări pot fi enumerate studiile lui I. Iovit-Popescu (care admite existența unor particule elementare denumite **etheroni** (cu $m_0 = 10^{-69}$ kg.); I.L. Ciplea („mecanica informațională"); N. Ionescu-Pallas și L. Sofonea (modelul „Cosmologia Veradiensis"), J. Gottlieb ș.a.

Toate aceste teorii, ipoteze și modele se află încă în faza dezvoltării, așteptînd noi confirmări pentru a dovedi că „vidul astral și intraatomic este gol numai în măsura în care nu sîntem pregătiți să-i descoperim tainele" (I.L. Ciplea).

Dar, dacă există vid, de ce nu ar exista și antivid? Dintr-o antrenantă povestire SF („Fugă în spațiu și timp" de A. Rogoz) reiese că autorul a fost profund preocupat de problema vidului, îmbrățișînd, credem, conceptul „particulei de eter" în accepția lui Hoyle (creare-anihilare) sau Sudarshan (starea superfluidă a particulelor și antiparticulelor), sau pur și simplu lăsîndu-se antrenat de o fericită previziune.

„În ceea ce privește ipoteza **antividului** la care ajunge Val, aceasta integra imaginea duală a lumii, după cum substanța își are antisubstanța corespunzătoare, vidul își are simetricul său antinomic".

Mai departe surprindem o discuție între Ian și Val:

„– Nu, îl contrazise Val (...) din sistemul general al ecuațiilor mele decurge o consecință stranie... Ian păli. Relația dintre spațiu și timp rezultă din ecuația neliniară a sistemului vid-antivid".

O interesantă viziune filozofică asupra profunzimilor materiei întîlnim în concepția lui M. Drăgănescu, care consideră particula – **lumatia** – ca o materie profund nestructurată, alături de **informaterie** capabilă de a o structura pe prima. Lumatia este materia profundă aflată în nemișcare și echilibru, un fel de rezervor material al lumii (sau în concepția lui V. Săhleanu, pur și simplu o **protomaterie neinformată).** În cuplaj cu fluctuațiile informateriei se naște materia unui univers. Se poate vorbi aici despre „un freamăt de natură necunoscută" (L. de Broglie).

O viziune inedită aparține și fizicianului I. Purica. Acesta admite existența unui **cod ontic** al particulelor elementare, similar codului genetic al sistemelor cu viață (vezi Almanahul Anticipația, 1985), care conduc la conceptele de vid cosmic (real) și vidul haosului (fals).

Azi vidul se consideră a fi un mare rezervor de energie. Fizicienii D. Bohm și J. Vigier cred că vidul ar fi un sediu al unei inimaginabile cantități de energie. Dezenergizarea a 1 cm^3 de vid ar putea furniza mai multă energie decît reacția termonucleară a 1 cm^3 de hidrogen!

Să ne imaginăm consecințele unei asemenea perspective pentru cosmonautică. Viitoarele incursiuni cosmice, civilizațiile care vor popula Cosmosul vor pretinde o energie imensă. Vidul devine o șansă dătătoare de speranțe pentru „homo cosmicus" aflat într-un permanent proces de „recunoaștere a necunoașterii ca o condiție a cunoașterii".

„GĂURILE NEGRE" ANTICIPATE ACUM ȘAPTE DECENII?

Se spune că M. Faraday a purtat timp de 10 ani în buzunar o sîrmă și un magnet, reușind în cele din urmă să descopere ceea ce nu reușiseră contemporanii săi – legea inducției electromagnetice (considerată ca o revoluție în fizică). Același număr de ani i-au fost necesari după aproape un veac unui alt titan al fizicii, A. Einstein, pentru a elabora cea mai îndrăzneață teorie a fizicii – teoria relativității generalizate (T.R.G.) – considerată drept o culme a gîndirii științifice.

Ea se poate rezuma într-o expresie matematică dedusă în 1915 care are forma:

$$R_{ik} - \frac{1}{2} g_{ik} R = \frac{8\pi G}{c^2} T_{ik}$$

în care i = 0,1,2,3, g_{ik} reprezintă metrica (distanța cea mai scurtă între două puncte ale

cîmpului), R_{ik} şi R sînt tensorii de curbură ai cîmpului, iar T_{ik} – tensorul energie-impuls denumit şi tensorul material, G este constanta gravitaţiei iar c – viteza luminii în vid.

În rezolvarea acestei extrem de dificile ecuaţii s-au angajat numeroşi cercetători. „Norocul" descifrării rebusului relativist i-a surîs astronomului K. Schwarzschild (1916), care a admis drept soluţie a acestei ecuaţii expresia ce redă elementul de arc în spatiul 4-dimensional (coordonate polare r, Θ, φ) valabilă pentru un corp ceresc de masă M, perfect sferic şi fără rotaţie:

$$dS^2 = c^2\left(1 - \frac{r_g}{r}\right) dt^2 - \left(1 - \frac{r_g}{r}\right)^{-1} dr^2 - r^2 \left(d\Theta^2 + \sin^2\Theta\right) d\varphi$$

în care: r – raza variabilă, t – variabila temporală, iar Θ şi φ – variabile unghiulare.

Constanta r_g (denumită şi „raza Schwarzschild") avea să joace un rol senzaţional în astrofizica actuală prin valoarea

$$r_g = 2\frac{GM}{r^2}.$$

Se observă că în formula lui dS^2 prin înlocuirea $r = r_g$ parantezele devin egale cu zero, respectiv ∞, iar metrica lui Schwarzschild prezintă o „singularitate". Dacă însă $r_g < r$, coeficienţii lui dt^2 şi dr^2 îşi schimbă semnul şi, precum se întîmplă în povestirile SF, **coordonata temporală devine spaţială**, iar **cea spaţială devine temporală!**

Fizic vorbind, este vorba de o sferă care îşi micşorează raza suferind un proces de autoconstrîngere avînd drept rezultat transformarea într-o „gaură neagră". Spaţiul se curbează, iar consecinţa imediată este o creştere impresionantă a cîmpului gravitaţional, care nu mai permite luminii emise să părăsească sfera. Calculele indică pentru cazul Pămîntului (r_P = 9 mm), Soare (r_S = 3 km), iar pentru proton $r_p = 10^{-50}$ cm, faţă de raza sa normală de aproximativ 10^{-13} cm.

Cu toate meritele de pionierat, metrica lui Schwarzschild nu reprezintă altceva decît un model matematic idealizat al celui mai simplu „black-hole" valabil doar pentru cazul unei mase M fixe, supusă propriei prăbuşiri gravitaţionale.

Ţinînd seama de cazurile reale se impune o reconsiderare a modelului, care să ţină cont şi de rotaţia astrului, fenomen ce afectează gradul de sfericitate, care atrage după sine o permanentă modificare a cîmpului director (a axei de rotaţie).

Această „ajustare" presupune introducerea parametrilor M şi J (moment de inerţie), deci un „black-hole" mai complet. Unele din comparaţiile inspirate propuse pentru redarea aspectului unui asemenea „black-hole" sînt cea a efectului de cadă, care sugerează aspectul apei din cada de baie, aflată în scurgere printr-un orificiu al conductei sau aspectul unui taifun (sau ciclon) în care masele de aer se rotesc sub forma unei spirale.

Asemenea vîrtejuri se întîlnesc în dreptul groapei Marianelor, triunghiul Bermudelor (la noi pe braţul Chilia al Dunării), prilejuind pagini memorabile unor scriitori ca E.A. Poe „O coborîre în Maelström" sau J. Verne („Raza verde") etc.

Aprofundarea fenomenului a condus la apariţia unui model de „gaură neagră" în care se ţine seama şi de sarcina electromagnetică Q asociată lui M. şi J. Modelul poartă numele lui Kerr şi Newman (1965) şi constituie pînă la ora actuală una din cele mai complete scheme a colapsului gravitaţional.

Cea mai îndrăzneaţă teorie asupra acestor bizare goluri „albe" şi „negre" aparţine astrofizicianului S. Hawking, care printr-un efort supraomenesc (paralizat fiind) a elaborat un model – sinteză cu noţiuni din termodinamică, relativitate generalizată şi fizica particulelor elementare în măsură să explice în modul cel mai coerent aceste spinoase probleme.

Se afirmă despre cuplajele „gaură neagră – gaură albă" că ele pot nega cu totul timpul, făcîndu-l să existe doar în vecinătatea lor.

„Singularităţile par că punctează cerurile, aspirînd în ele tot, inclusiv lumina, forţînd sau distrugînd legile fizice cunoscute" – se exprimă foarte plastic Toffler, autorul cărţii „Şocul viitorului", într-o discuţie cu I. Olteanu.

Ele se materializează în „singularităţi" în care energie şi natură pur şi simplu dispar, se risipesc. Aici au loc mari distorsiuni gravitaţionale.

Dintr-o „gaură neagră" (gol negru) materia pierdută alunecă într-un alt Univers (gaură albă), inversat faţă de cel precedent în care timpul se scurge „pe dos", putînd fi regăsit timpul trecut. Se presupune că un scurt moment din vecinătatea unei „găuri negre" ar echivala cu scurgerea unei veşnicii pe Pămînt...

Iată cum fenomene întîlnite în domeniul macrocosmosului („găurile negre" şi „albe"), cît şi cel al microcosmosului (tahionii) impun modificarea concepţiei noastre despre timp. De aceea începe să devină mai corect să

(Continuare în pag. 21)

Desen de EMIL BOGOS

IRINA PREDEANU

„CEASURILE“ UNIVERSULUI

Săptămîna, ca diviziune calendaristică, este cunoscută şi acceptată în prezent pe întreg globul terestru, deşi originea ei nu este încă pe deplin elucidată. Unii autori consideră că la baza divizării timpului în 7 zile ar sta fazele Lunii, Lună nouă, Primul pătrar, Lună plină şi Ultimul pătrar, fenomene ce se repetă la intervale de 29,5 zile, cît durează perioada revoluţiei sinodice a Lunii. A patra parte a acestui interval de timp fiind egală cu 7,4 zile, se poate rotunji la 7 zile. Însă datorită faptului că fiecare din cele patru faze apare după 7,4 zile, depăşind săptămîna cu 0,4 zile, între fazele lunii şi zilele săptămînii nu se poate stabili o corespondenţă exactă. Diferenţa de 0,4 zile se acumulează în timp, astfel încît fazele lunii „alunecă“ peste zilele săptămînii. De exemplu, Luna plină se formează la intervale de 29,5 zile (4x7 + 1,5 zile), deci nu apare într-o zi fixă a săptămînii, ci în zile decalate cu 1,5 zile. Pe de altă parte, unitatea de măsură a timpului în unele ţări, precum India antică, este stabilită după mişcarea sinodică a Lunii (de 29,5 zile), fiind alcătuită din 6 părţi a cîte 5 zile, care însumate dădeau 30 de zile. Într-adevăr, cele 5x6 = 30 zile sînt mai apropiate de durata lunii sinodice decît ar fi obişnuitele noastre patru săptămîni.

Dacă ţinem cont de raţionamentele expuse mai sus, precum şi de denumirile zilelor săptămînii, legate de numele unor astre din sistemul solar – Soarele, Luna şi cele cinci planete vizibile cu ochiul liber – putem admite că la originea săptămînii au stat nu exclusiv fazele Lunii, ci şi alte influenţe ale sistemului nostru solar. Aceasta cu atît mai mult cu cît cercetările din ultimul deceniu au pus în evidenţă în spaţiul interplanetar şi alte fenomene avînd o periodicitate de circa 7 zile, precum şi variaţii tot de circa 7 zile ale unor parametri geofizici. Astfel, cîmpul magnetic interplanetar generat de Soare şi care se roteşte o dată cu acesta, avînd perioada medie de rotaţie în raport cu Pămîntul de 28 de zile, apare structurat într-o secţiune prin planul ce conţine ecuatorul solar, în sectoare de polarităţi magnetice opuse (+ şi –), separate de o frontieră, în ansamblu, neutră magnetic. În anumite intervale de timp (ani de zile), această structură este formată din patru sectoare ce trec alternativ peste Pămînt. Cum traversarea unei frontiere durează doar cîteva minute, în cazurile cînd se formează patru sectoare aproximativ egale, Pămîntul rămîne circa 7 zile într-un sector de o anumită polaritate.

Studiile întreprinse în ultimii 10 ani în Uniunea Sovietică au relevat faptul că organismele vii manifestă o sensibilitate evidentă faţă de modificarea polarităţii magnetice a sectorului cîmpului interplanetar în care se află Pămîntul. Astfel, s-a dovedit că efectul citopatic în oglindă asupra unor culturi de ţesuturi este mai accentuat atunci cînd Pămîntul se află într-un sector de polaritate negativă; bacteriile de Esherichia coli CA – 23 se reproduc mai intens dacă polaritatea este pozitivă; în ziua următoare trecerii de la polaritatea magnetică pozitivă la polaritatea negativă, înmulţirea lor scade brusc; bolnavii acuză dereglări ale sistemului nervos vegetativ, iar cei cu afecţiuni ale sistemului nervos central se simt mai rău în limitele sectoarelor de polaritate pozitivă.

Combinarea mişcării radiale a plasmei coroanei solare extinse în spaţiul interplanetar cu mişcarea rotaţiei solare conduce la curbarea liniilor cîmpului magnetic interplanetar, deci şi a frontierelor sectoarelor, sub formă de spirale Arhimede. Lîngă Pămînt, unghiul mediu dintre direcţia Pămînt – Soare şi cîmpul magnetic interplanetar este de 45°. Trecerea Pămîntului prin frontierele ce separă sectoarele menţionate are multiple implicaţii geofizice. În special în ziua traversării frontierei, frecvenţa pulsaţiilor de tip „perlă“ (cu perioade de 0,2-5 sec.) ale cîmpului magnetic terestru creşte; la circa o zi după traversare, suprafaţa de presiune joasă (generatoare de cicloni) din emisfera nordică devine minimă, consecinţele de ordin meteorologic creînd dificultăţi în prognoza meteo a primelor două zile de după o asemenea traversare. La 1,5 zile de la trecerea printr-o

frontieră, extinderea spațială și intensitatea electronilor energetici în centurile de radiații atinge maximul, iar la două zile după intrarea pămîntului într-un sector nou, atinge maximul activitatea geomagnetică declanșată de interacția plasmei frontierei cu magnetosfera terestră.

În reprezentarea schematică a structurii sectoriale a cîmpului magnetic interplanetar, construită pe baza observațiilor efectuate cu satelitul IMP-1 în iarna anilor 1963–1964 (fig. 1), se remarcă o îngustare a unuia din cele patru sectoare, ca urmare a intensificării activității solare în acea zonă, ceea ce a condus și la apariția unei furtuni magnetice (2 decembrie 1963). Privind reprezentarea structurii magnetice formate în jurul ecuatorului solar remarcăm asemănarea ei cu reprezentările simbolice ale Roții Solare și ale Spiralei Vieții. Aceeași imagine apare și în desenul ce redă un mozaic roman din Egipt (fig. 2), în care distingem o împărțire a discului cu raze spirale în patru părți (situate în dreptul celor patru frunze de viță din colțurile desenului) prin patru raze de culoare mai deschisă, în fiecare diviziune existînd cîte 7 raze diferit colorate, care se succed în aceeași ordine în fiecare din cele 4 diviziuni.

Se știe că în antichitate se făceau observații asupra petelor solare, atît în China antică, cît și în Europa. Cea mai veche referire la acest fenomen datează din anul 350 î.e.n. și este atribuită lui Theophrastus din Atena, fiind deci anterioară mozaicului roman despre care am vorbit mai sus. Nu este astfel exclus să fi fost cunoscută și mișcarea de rotație a Soarelui, sesizata urmărind revenirea unei pete la

2

centrul discului solar. Tot din antichitate se cunoaște și periodicitatea săptămînală a unor funcții biologice. Hipocrat (sec. V î.e.n) arăta în „Epidemiile“ că evoluția unor boli atinge punctul critic în ziua a șaptea. Astfel, despre bolnavii de febră causus care au decedat, el spune că „toți au murit în ziua a șaptea, după transpirații abundente“, iar despre suferinzii de frenită „la care boala a avut în primul moment un aspect moderat, aceasta a căpătat, începînd din ziua a șaptea, un aspect acut“.

În zilele noastre, conf. dr. O. Băltăceanu, în „Patologia medicală la femeie“ (1983), afirmă: „Din experiența noastră înclinăm să credem că femeia, gonadic activă, își reînnoiește vulnerabilitatea la fiecare 7 zile ale ciclului. Există dovezi nenumărate în acest sens. Spre exemplu: viroză a 7-a zi – pneumonie a 14-a zi; amigdalită acută în a 14-a zi – reumatism poliarticular acut în a 21-a zi; colică biliară a 7-a zi – perforație a 14-a zi etc.“ De asemenea, tot practica medicală a evidențiat periodicitatea de șapte zile în evoluția clinică a bolnavilor cu traumatisme cranio-cerebrale, cu anumite afecțiuni respiratorii și cu grefe de piele. Astfel, după cum afirmă doctorul în medicină Lucian Nadiu „în traumatologia cranio-cerebrală există așa-zisele zile critice – a 7-a, a 14-a și a 21-a de la traumatism care, odată depășite, reprezintă o garanție de pronostic bun în evoluția clinică a bolnavului. Grefele de piele se pansează la o săptămînă după aplicare, aceasta fiind perioada în care grefa se asimilează din punct de vedere vascular. Urmările unor răceli, cum este congestia pulmonară, fără factor bacterian, se vindecă tot în șapte zile.“

Un al doilea fenomen astronomic descoperit în spațiul interplanetar, prin înregistrări directe făcute cu aparatele de pe navele spațiale (misiunile Vela, Pioneer, IMP) este structura ondulatorie, cu perioadă de 6–8 zile a vitezei vîntului solar: peste curentul de plasmă emergent aproape radial din coroana solară și care atinge circa 450 km/s se suprapun pulsații clare ale vitezei plasmei, avînd amplitudinea de 100–200 km/s și o periodicitate de circa o săptămînă. Aceste „unde de viteză“ se consideră a fi determinate de procese nestaționare din atmosfera solară și din mediul interplanetar.

În paralel s-a observat de asemenea că unele fenomene solare (numărul de pete, viteza cu care se modifică aria acestora), precum și unele fenomene geofizice manifestă aceeași periodicitate săptămînală, independent de existența structurii sectoriale a cîmpului magnetic interplanetar la care ne-am referit anterior. Dintre parametri geofizici la care s-a observat această variație circaseptidiană se pot enumera: intensitatea componentei neutronice a radiației cosmice; anizotropia zilnică a radiației cosmice; componenta orizontală a cîmpului magnetic terestru; activitatea geomagnetică exprimată prin indici planetari (K_p, A_p), antipodali și electrojetului auroral; pulsațiile geomagnetice de tip Pc 1 (cu perioada de 0,2–5 sec.) și de tip Pi 2 (cu perioada de 40–150 sec.).

Prelucrarea statistică spectrală a variației ariei petelor solare între anii 1964–1981 (indicele Sp) și a variației perturbațiilor geomagnetice (indicele K_p) a evidențiat existența concomitentă a maximelor pentru cele două grupuri de fenomene (solare și geofizice) în diapazonul perioadei de 6–8 zile (fig. 3). Faptul că variația acestor indici ce exprimă modificări ale intensității radiațiilor și cîmpurilor la nivelul pămîntului are un ritm săptămînal a condus la stabilirea unei corespondențe între zilele săptămînii și amplitudinea parametrilor geofizici. S-a remarcat astfel că, în general, maximul activității geomagnetice, măsurată prin indici planetari, se înregistrează duminica, minimul fiind atins la mijlocul săptămînii. Repartiția extremelor frecvenței de apariție a unor perturbații geofizice locale (cum ar fi pulsațiile geomagnetice sau anumite unde radio), în raport cu zilele săptămînii, diferă în funcție de specificul fenomenului și de poziția stației de observație. Succesiunea săptămînală (timp universal) a debuturilor seriilor de pulsații Pc 1 înregistrate la stațiile Irkuțk (pe anii 1959–1980) și Lovozero (pe anii 1963–1982), fig. 4, prezintă minime în zilele de joi și de vineri, maximele fiind lunea, marțea și duminica. Dacă luăm în considerare caracteristicile procesului propagării radiațiilor și cîmpurilor din spațiul cosmic spre Pămînt (efectul rotației Pa-

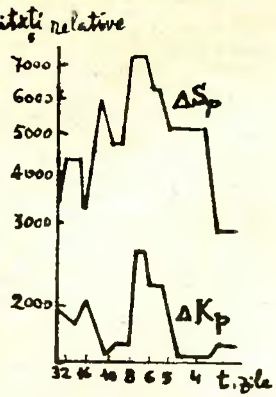

3

mîntului, al centurilor de radiaţie etc.), obţinem distribuţia zilelor de perturbaţie geofizică maximă pe suprafaţa globului, în ordinea succesiunii zilelor săptămînii, de la est la vest şi de la poli către ecuator. Se conturează astfel regiuni în care anumite perturbaţii apar în aceeaşi zi a săptămînii, zonele centrale ale acestor regiuni fiind distanţate la circa 17,8° în longitudine. Conform acestui model, Roma şi Atena, de exemplu, intră în regiunea de duminică, Ierusalimul în cea de sîmbătă, sudul Indiei şi Teheranul în regiunea de vineri, nord-estul Indiei în regiunea de joi ş.a.m.d.

Din vremuri îndepărtate, oamenii au simţit nevoia unor zile de repaus periodic. La asirieni, în ziua a 7-a, a 14-a, a 21-a şi a 28-a, socotite zile nefaste, erau interzise anumite activităţi şi mîncarea preparată la foc: „păstorul popoarelor celor mari nu va mînca din carnea coaptă pe cărbuni şi nici pîine coaptă în cuptor /.../. Regele nu va merge într-un car, nici nu va cuvînta ca un cîrmuitor; /.../ Doftorul nu-şi va pune mîna sa pe o persoană bolnavă; sînt zile neadecvate pentru săvîrşirea unor asemenea acţiuni" (C. Daniel, 1983). În calendarul iudaic, ziua de sîmbătă (sabbath) era o zi de sărbătoare şi de odihnă, în care se interzicea, de asemenea, să se aprindă focul. Împăratul roman Hadrian (sec. II e.n.) a interzis creştinilor să serbeze sîmbăta, ziua de odihnă fiind cea următoare, iar în anul 321, împăratul Constantin cel Mare legalizează ziua de duminică drept „zi de sărbătoare a Domnului".

Ziua de sărbătoare a mahomedanilor este vinerea, zi în care sînt obligaţi să meargă la moschee să se roage.

Coincidenţele dintre ritmurile săptămînale ale fenomenelor cosmice, geofizice şi biosociale conduc la ideea că ritmurile biologice endogene circaseptidiene, sincronizate de factorii de mediu cosmogeofizici, au impus şi o sincronizare adecvată pe plan social; aceasta s-a realizat prin introducerea diviziunii calendaristice de 7 zile – săptămîna. Zile în care se înregistrează cel mai frecvent extreme ale variaţiei săptămînale ale unor factori de mediu naturali sînt zilele mai solicitante pentru organismul uman. În aceste zile pot apare modificări ale comportamentului uman, crescînd numărul accidentelor de muncă; aceasta a condus la fixarea lor drept zile deosebite (fie de sărbătoare, fie „nefaste") şi interzicerea în aceste perioade de timp a diferitelor activităţi sociale – de la muncile de rutină pînă la practicile care cereau o mai mare concentrare şi îndemînare.

Săptămîna de 7 zile s-a impus, de-a lungul vremii, în defavoarea altor unităţi de măsură a timpului cum au fost: decadele (în vechiul Egipt şi Franţa revoluţiei de la 1789), „săptămîna" de 9 zile (la popoarele baltice, acum 2 000 de ani), „săptămîna" de 5 zile (în China antică, înaintea influenţei maniheiste şi în India antică, înainte de contactul cu persanii).

O periodicitate săptămînală se remarcă şi în desfăşurarea unor ritualuri străvechi, păstrate în tradiţia diferitelor popoare. De exemplu, la arabi sau alţi musulmani, într-a şaptea zi după naştere „se taie în mod solemn părul copilului"; după nuntă, „timp de o săptămînă, soţia stă închisă în casă, iar bărbatul stă retras de societate. După şapte zile, soţii se supun unui rit de purificare şi apoi încep viaţa obişnuită" (Em. Vasilescu, 1982). La evrei, Sărbătoarea Azimelor de la începutul primăverii durează şapte zile; după şapte săptămîni se celebrează sărbătoarea secerişului – Cinzecimea, iar Sărbătoarea Corturilor de la mijlocul lunii octombrie durează tot şapte zile. La români, solstiţiul de iarnă se serbează conform datinei străbune prin manifestări populare care se întind pe două săptămîni – 7 zile înainte şi 7 zile după Anul Nou.

Pe teritoriul Daciei, unde a existat un cult solar arhaic, găsim argumente în plus în favoarea implicării fenomenelor solar-planetare în formarea ritmurilor septidiene din sfera biosocială. Zeul Sol, care reprezenta Soarele, avea printre elementele comune cu zeul iranian cu caracter solar Mithras „respectarea zilei a şaptea" (S. Sanie, 1981). În numeroase reprezentări ale zeului Sol pe teritoriul Daciei, acesta „apare cu o cunună de raze simbolizînd cele 7 planete"; în particular, pe o gemă de la Romula, zeul apare „în quadrigă în profil spre dreapta cu protoma încununată cu 7 raze" (S. Sanie, 1981). În cartea „Sîntem fiii Soarelui", de N. Doscănescu, 1984), se spune despre cifra 7 că „are un sens simbolic, nu numai în gîndirea pitagoreică, **unde reprezintă simbolul solar** (sublinierea noastră), ci şi în toată matematica primitivă, aşa cum o intuim astăzi din ornamentica vaselor ceramice din epoca bronzului şi din prima vîrstă a fierului în spaţiul balcanic, carpato-ponto-danubian".

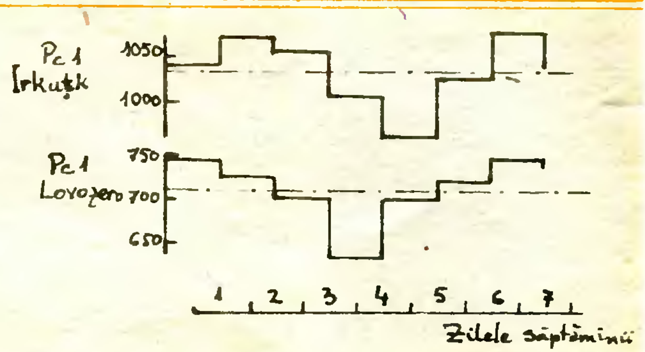

4

Dr. MARIOARA GODEANU

„EFECTUL DE PIRAMIDĂ“ SIMBOL AL SISTEMELOR INTEGRATOARE?

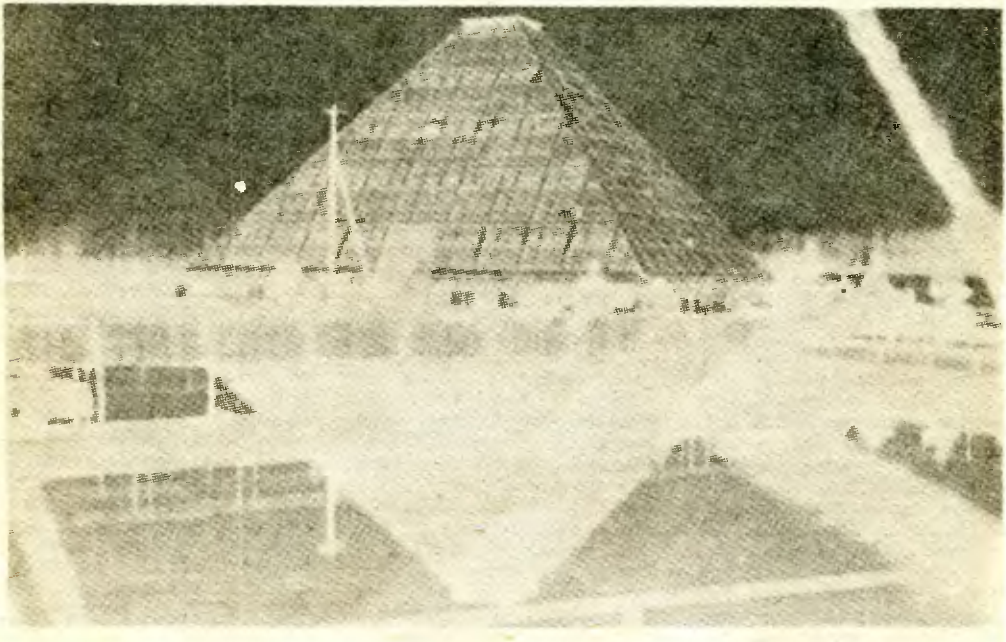

De mii de ani străjuie universul terestru, cu frumuseţea lor solemnă şi înfricoşătoare, cele trei piramide din ansamblul de la Gizeh.

Marea piramidă, uriaşul de piatră înalt de 150 m, care se zăreşte de la 40 km distanţă, însufleţeşte şi astăzi imensul deşert de nisip incitînd imaginaţia oamenilor de toate categoriile.

„Keops, Kufu, Yekhet-Kufu, Orizontul, Luminile sau Omul“, iată numai cîteva din denumirile pe care le poartă această bătrînă şi misterioasă construcţie. Herodot în scrierile sale afirma că: „... secretul frumuseţii şi armoniei acestei construcţii rezidă în faptul că ea a fost concepută astfel încît suprafaţa unei laturi să fie egală cu cea a unui pătrat avînd laturile egale cu înălţimea piramidei“ Din scrierile vechi sintetizate în maniera ştiinţifică modernă a scriitorului despre Egiptul antic şi „marea piramidă“ desprindem cîteva idei ce mai ridică şi astăzi semne de întrebare privind ştiinţa care a creat aceste monumente. Rezumînd ideile lui C. Daniel (1976), expuse în cartea sa „Civilizaţia Egiptului antic“, se apreciaza că axul culoarului de acces spre marea camera este centrat pe steaua polară din epoca presupusă a construcţiei cu foarte mare precizie a unghiului făcut în raport cu steaua Dragonului şi anume 4°, ceea ce în vremea amintită reprezenta nordul geo-

grafic. De asemenea, înmulţind perimetrul piramidei Keops cu 1 miliard obţinem cifra reprezentînd distanţa de la Pămînt la Soare, respectiv 150 milioane km. Dacă se împarte perimetrul pătratului care formează baza piramidei la înălţimea ei se obţine cifra de 6,28, adică dublul cifrei π, respectiv 2π, în care $\pi = 3{,}14$, cu alte cuvinte înălţimea piramidei se află în acelaşi raport cu perimetru ce formează baza ei, în care se află raza cercului faţă de lungimea circumferinţei. Numărul 3,14 a fost introdus în Europa abia după 1670, după Leibnit.

Se remarcă, de asemenea, faptul că raportul dintre apotema unei feţe laterale şi baza triunghiurilor care formează feţele piramidei este egal cu aproximativ 1,61803 şi care nu este altceva decît numărul „Ø" „numărul de aur", cunoscut cîteva milenii mai tîrziu sub numele de „numărul lui Fibonacci". Acestea, spune C. Daniel, atestă faptul că în epoca Imperiului Vechi sau Anterior, egiptenii şi-au însuşit vaste cunoştinţe de matematică şi fizică pe care le-au consemnat sau nu în scris şi care au fost pierdute în negura timpului. Un scriitor arab din secolul al XVII-lea spunea: „pe pămînt toate lucrurile se tem de timp, dar timpul se teme de piramide".

Tentaţia investigării cunoştinţelor, care au dus la realizarea acestor construcţii, atît de controversate în literatura de specialitate, au determinat apariţia, după anul 1970, a numeroase ipoteze legate mai ales de „efectul de piramidă" sesizat şi care se manifestă sub diverse forme.

O sinteză a efectului de piramidă, preluată după Schull, Pettit şi Hill arată că în modele mici realizate din diferite materiale, modele care respectă rapoturile citate în literatură (şi despre care s-a scris în revista Ştiinţă şi tehnică, C. Iulian, 1984), avînd orientată o latură pe direcţia N-S se produc o serie de fenomene legate de restructurarea reţelei cristaline (K. Drbal, 1950), schimbarea calităţii apei, activarea procesului de sedimentare, curăţirea metalelor, activarea proceselor de fermentare a iaurturilor (brevet francez), activarea procesului de mumificare, activarea procesului de deshidratare, cicatrizări rapide ale dermei, combaterea migrenelor, activarea proceselor metabolice la plante, păstrarea legumelor şi fructelor în condiţii bune o perioadă de timp mai îndelungată etc. Ceea ce a stîrnit curiozitatea oamenilor de ştiinţă a fost faptul că şi modelele construite din ceramică, lemn, carton sau metal pot fi „active". S-a constatat, de asemenea, că intensitatea efectului este în relaţie directă cu volumul piramidei.

Cum s-ar traduce acest efect şi ce anume stă la baza lui, iată ce constituie o problematică de interes şi care se situează încă la graniţele ştiinţei.

Dintre ipotezele emise, şi selectate pe baza decelării metodelor utilizate de diverşi specialişti, privind posibila energie ce caracterizează piramida, capabilă să realizeze „efectul de piramidă", o menţionăm în primul rînd pe aceea a lui Schull şi Pettit (1978), referitoare la „o nouă energie care poate fi refractată, reflectată sau polarizată optic, cuplată cu alte energii şi care poate provoca efecte asemănătoare frecării, electricităţii şi radiaţiei luminoase". Energia spectrului electromagnetic sau alte forme de energie capătă alte dimensiuni în această construcţie. La cercetarea cîmpului energetic al piramidei au fost folosite de către dr. L. Alvarez (1966), laureat al premiului Nobel pentru fizică în 1968, numai metode ştiinţifice verificate în cadrul unui program la care au luat parte numeroase instituţii din S.U.A. şi Egipt. Din investigaţiile efectuate „s-a constatat că fenomenele nu se încadrează teoretic în legile cunoscute ale ştiinţelor naturii". Conducîndu-se după principiul economiei conceptelor, unii fizicieni au aplicat „briciul lui Occam" (W. Occam 1280–1349), care în esenţă spune să nu mărim numărul conceptelor în explicarea fenomenelor naturii şi să nu introducem entităţi suplimentare, decît în cazul cînd acest lucru este o necesitate imperioasă! Cum s-ar mai putea dezvolta astfel ştiinţa şi cum s-ar putea depăşi graniţele teribil de instabile ale ei aplicînd acest „brici". Reich (1973) denumeşte, cu toate acestea, energia din piramidă „orgonică", considerată ca energie cosmică vitală care înconjoară toate obiectele şi fiinţele planetei.

Millikan R. (1979) afirma că: „...într-o zi ne vom da seama că fiecare element al materiei se găseşte într-o stare de excitaţie şi fiecare cu frecvenţe diferite".

Flanagan G. (1972), în cartea sa „Piramida şi relaţiile ei cu energia cosmică", arată că piramida emite radiaţii în domeniul microundelor. Afirmă, de asemenea, că are loc o acumulare de energie suplimentară prin rezonanţă, fapt ce determină „o îndepărtare a orbitelor pe care se mişcă electronii faţă de nucleu şi care face ca masa şi conţinutul de energie să crească, dînd naştere unui cîmp puternic încărcat electric (de ordinul a 10 nanometri)".

Aceasta pare a fi şi matricea tuturor fiinţelor, energie care le leagă de cosmos. C. Hill (1975), King V. (1977), M. Ghyka (1981), W Wankowich (1985), prin măsurători biogeofizice, atestă o serie de polarităţi obţinute la semnal biologic în domeniul culorilor şi al discontinuităţilor naturale (D. Svoronos 1983) sau a polarităţilor biogeofizice. Despre aceste polarităţi Wankowicz W. (1985) precizează că în afara modelului se pot măsura energii componente ale cîmpului magnetic şi ale celui electric. El pune, de asemenea, în evidenţă relaţia dintre energia radiativă şi mărimea modelului şi emite ipoteza că energia este conţinută în cîmpul electromagnetic de tensiune mare a cărei radiaţie, la frecvenţa de 1 428 MHz, corespunde unei lungimi de undă egală cu 21 cm, asemănătoare cu a hidrogenului.

Dintr-o serie de lucrări (Wankowicz, W. 1985, M. Godeanu şi I. Iotov, 1985), pe bază de măsurători, precum şi din sinteza literaturii se poate aprecia că în interiorul unui astfel de model se pune în evidenţă prezenţa interacţionarii unor sisteme simetrice şi asimetrice energetice, capacitate de structura geometrică, din spaţiu. Printre acestea se numără interacţiunea polarităţilor asimetrice cu cele simetrice centrale în cadrul orientărilor NES şi NVS, cu activităţi ritmice. Pornind de la ideea unei geometrii energetice bazată pe

„secţiunea de aur" (M. Ghyka, 1981), prezentă în piramidă, asimetriile polarităţilor cu simetriile centrale pe nivele, precum şi cu simetriile pe înălţime au fost denumite „energetice" (M. Godeanu şi I. Iotov, 1985), ele reprezentînd evidenţierea unor cîmpuri bioenergetice cu reflectare în activitatea viului.

Asimetria energetică a polarităţilor care determină o simetrie funcţională ca unitate integratoare a acestor sisteme este cuplată cu simetria şi asimetria culorilor, fenomen de refracţie, măsurabil biogeofizic, pe care îl exercită piramida asupra luminii şi care nu se regăseşte niciunde în afara corpurilor vii, indiferent de treapta de evoluţie.

Referitor la aceasta, M.Ghyka (1981) spunea: „... simetria nu este doar o repetare a elementelor identice de o parte şi de alta ale unei axe sau a unui plan de simetrie, ci este repetarea formelor asemănătoare într-o comodulaţie obţinută printr-o înlănţuire de proporţii". Prin simetrie se realizează geometria estetică în care se pot îmbina afît simetria cît şi elementul asimetric. În vecinătatea simetriei stă comodulaţia care poate apărea prin corelările volumelor, formelor, părţilor, ritmurilor din spaţiu. Descompunerea armonică a proporţiilor este de fapt simetrie dinamică, iar comodulaţia poate fi generatoare de simetrie echilibrată. Prezenţa ritmică a interrelaţiilor simetriilor şi asimetriilor din cele două categorii de sisteme depistate, alternanţa lor dintre zi şi noapte ne fac să înţelegem că, ceea ce este simetria în spaţiu devine prin analogie ritmul în timp, ritmul fiind compunerea volumelor ordonate de mişcare şi percepute de experienţa noastră. Simetria şi proporţia în spaţiu corespund ritmurilor de durată.

Simetria dinamică din interiorul modelului şi aceea din exterior este de fapt punerea în proporţie şi compoziţie armonică prin repetarea unor mobile (în cazul nostru sisteme) şi transpunerea ritmului din spaţiu. Legătura dintre formă şi fond este o relaţie a „numărului de aur". Regulile creşterii sau influenţei armonioase stau la baza formei care apelează la principiul minimei acţiuni pentru maximă eficienţă, ceea ce este o deplina expresie a unităţii dintre structură şi semnificaţie, formă şi fond. Capacitarea din spaţiu prin această structură geometrică a unor energii sau sisteme de energii, care astăzi fac parte din surse neconvenţionale, duce practic la ideea că piramida reprezintă un simbol de evidenţiere a concentrării şi amplificării acestor energii sau sisteme de energii (magnetice, electrice, optice etc.), care pot activa sau inhiba diversele forme ale structurii materiei vii, de exemplu plantele.

C. Guja (1977) spunea că: „...viul este capabil să sesizeze diferenţiat şi să valorifice energia (înconjurătoare – n.a.) mai ales atunci cînd ea are intensităţi moderate ca în procesul de fotosinteză sau al fenomenelor optice. Materia vie a devenit prin evoluţie capabilă să sesizeze şi să valorifice posibilităţile informaţionale ale materiei".

Faptul că apa suferă modificări structurale, faptul că se activează metabolismul sistemelor vii, că se tinde spre echilibrarea sistemelor vii şi scăderea evidentă a gradului de entropie în verificări periodice, atunci cînd sînt ţinute sub aceste modele piramidă, duce la ideea că ea reprezintă un instrument şi totodată un simbol de capacitare, evidenţiere şi amplificare a unor energii obişnuite ce ne înconjoară şi cu care materia vie se confruntă permanent, determinînd o reintegrare a ei (a materiei) în circuitul acţiunilor continue ale spaţiului cosmic.

Efectul studiat şi fundamentat cu ajutorul unor aparate moderne ce vor fi construite în viitorul apropiat va permite aplicaţii multiple, avînd ca punct de pornire idealurile vechilor civilizaţii, care ne-au lăsat mărturie un simbol al sistemelor integratoare, moştenire ce ne apropie de omul acelor epoci a căror cunoştinţe de matematică şi fizică ne uimesc încă.

(Urmare din pag. 15)

vorbim despre timp nu la singular, ci la plural. Toate acestea inlătură ideea moştenită de la „valul al doilea" privind timpul liniar universal (A. Toffler), care ar fi o entitate ce curge mereu, **„ceva care trece cind nimic nu se petrece..."**

Rezultă că, fără temerea de a greşi, vom putea vorbi despre **diverşi timpi,** definiţi corespunzător tipului de mişcare şi spaţiului în care se petrece, deci un timp local la scară fizică cuantică, la scara în care trăim, la scara cosmica, un timp **comprimat, dilatat, infinit, zero.**

Legat de problemele discutate mai sus apare şi un alt aspect insolit. I. Câmpeanu (participant la un seminar de astrofizică la Oxford) relatează cîteva fragmente din expunerea celebrului astrofizician D. Sciama.

Speculînd pe marginea ideii de „microgol negru", conferenţiarul se întreba: „Ce ar fi să reuşească aducerea unui astfel de gol negru pe o orbită circumterestră?...

Un mod de a face acest lucru este de a electriza golul şi apoi de a-l manevra cu multă grijă cu ajutorul unor puternice cîmpuri electrice. Ajuns în apropierea Pămîntului, acest gol ar putea rezolva problemele energetice ale omenirii odată pentru totdeauna. Alimentînd golul captiv cu resturi de orice fel, inclusiv cu deşeuri radioactive, şi în paralel focalizînd fluxul de particule emise de gol pe un sistem terestru de transformare a energiilor cinetice în alte forme de energie, am putea produce energie. Cine ştie dacă alte civilizaţii mult mai avansate nu utilizează deja o astfel de sursă de energie!"

Au început oare savanţi sobri şi reputaţi să practice **„science fiction"** sau este vorba intr-adevăr de o posibilitate practică? Răspunsul – cu siguranţă – îl va da „vînătoarea de microgoluri negre", aflată în curs de organizare. Iar „permisul de vînătoare" va fi obţinut, credem, de dumneavoastră, stimaţi cititori tineri, care veţi ajunge (poate) să extrageţi energie şi din asemenea... „goluri".

MIHAI E. ŞERBAN

DRUM FĂRĂ ÎNTOARCERE

Oricît de mare ni s-ar părea leagănul nostru planetar, oricîte pete albe ar mai găzdui harta sa, nu sîntem departe de a atinge limitele dincolo de care el nu mai poate asigura dezvoltarea omenirii. În aceste condiţii, este o adevarată lipsă de clarviziune să considerăm că dezvoltarea omenirii va putea continua nestingherită în limitele mediului planetar. Trebuie să înţelegem că singura şansă reala pentru omenirea aflată în plină expansiune este popularea şi utilizarea spaţiului cosmic.

Nu trebuie să ignorăm faptul că spaţiul cosmic este una dintre cele mai cuprinzătoare sfidări adresate spiritului cercetător şi creator al omului. În acest domeniu se manifestă plenar ceea ce Arnold Toynbee a numit „spiritul de frontieră": acea unică concentrare a energiilor unui popor sau civilizaţii, aflate în zona de contact cu un mediu nou, în egală măsură atrăgător şi neliniştitor. Un fenomen similar se petrece acum la scara întregii omeniri, care se apropie cu speranţă de mediul cosmic, atît de neprietenos, dar şi plin de promisiuni în acelaşi timp.

Desigur, exodul cosmic al omenirii nu va avea loc mîine, poate nici măcar în secolul următor, dar pregătirea acestei evoluţii spectaculoase trebuie să înceapă încă de acum, avînd în vedere deosebita complexitate a sarcinilor care-i sînt asociate. Iar primul pas al acestei pregătiri este stabilirea obiectivelor şi delimitarea etapelor.

DOMICILIUL STABIL — LUNA

La „Johnston Space Center" din Houston (S.U.A.), oamenii de ştiinţă au elaborat schema expansiunii culturale a omenirii, avînd drept ţel stabilirea unor baze permanente pe Lună. În această schemă, o primă fază o reprezintă experimentarea, în ultimul deceniu al acestui secol, a unei mari staţii orbitale, în care să acţioneze, pentru prima dată în lunga istorie a cosmonauticii, o organizare „civilă", caracterizată printr-o asamblare flexibilă şi stabilirea de programe individualizate pentru fiecare membru al echipajului. În felul acesta, s-ar putea ajunge la instalarea primei baze lunare permanente în jurul anului 2010.

Acolo vor găsi un teren de studiu intens nu numai tehnicienii, ci şi psihologii şi sociologii. În principiu, atunci cînd un om sau o comunitate umană sînt supuse influenţelor unui mediu străin, pot apare manifestări de dezorientare, confuzie, anxietate, care afectează simţul identităţii şi reacţiile normale. Mediul lunar este o bună exemplificare a acestui principiu: gravitaţia redusă la 1/6 din cea terestră, ritm nictemeral mult diferit de cel terestru, necesitatea claustrării într-un mediu artificial, lipsa spaţiilor deschise sau naturale, lipsa confortului de tip terestru. La acestea, se mai adaugă şi lipsa sentimentului de securitate, datorat existenţei, în afara pereţilor relativ vulnerabili ai bazei lunare, a unui mediu ostil, fatal chiar.

Trebuie să evităm cu grijă greşeala de a subaprecia aceste realităţi, considerînd că omul se va putea adapta cu repeziciune la noile condiţii. Nu trebuie să uităm că omul este rezultatul unei evoluţii terestre a vieţii, care durează de peste 3 miliarde de ani, în fiecare celulă a corpului său păstrîndu-se influenţa imensului complex de factori ce i-au modelat fiinţa. Renunţarea bruscă la aceste condiţii nu vor conduce oare la modificări în modul de existenţă al fiinţei umane? Dispariţia zilelor şi a nopţilor (înlocuite de perioade de cîte 14 zile de întuneric şi lumină) şi a anotimpurilor nu vor antrena oare, alături de alţi factori specifici mediului selenar, modificări sensibile în comportamentul fiinţei umane?

Din păcate, un răspuns definitiv va putea fi dat numai la faţa locului. Chiar dacă pe Terra s-au făcut experienţe de lungă durată în cosmotroane şi laboratoare imense, impactul psihologic al vieţii selenare nu a putut fi simulat (el fiind contrabalansat de sentimentul contactului apropiat cu Terra şi de posibilitatea întreruperii experimentului în fiecare moment). În aceste condiţii, este de aşteptat ca în viitoare comunităţi selenare întreaga activitate, comportamentul uman în sine să fie modificate ca urmare a influenţei continue a mediului artificial oferit de baza selenară. Ca urmare, nu numai activitatea profesională şi organizatorică va suferi modificări, ci şi restul activităţi-

lor care nu pot fi „ocolite" datorită intervalului mare în care personalul bazei selenare va trebui să trăiască în relativă autonomie. Cele mai importante domenii ni se par a fi următoarele:

— **comunicarea inter-umană și limbajul** (problemă de deosebită complexitate dacă personalul este multinațional – situație foarte probabilă, dacă avem în vedere faptul că efortul de construire a unei baze selenare nu va putea fi asumat de către un singur stat, oricît ar fi el de bogat...);

— **relații de grup și familiale** — unul dintre aspectele fundamentale ale funcționării bazei selenare, de natură a aduce chiar elemente organizatorice de maximă importanță (cu totul altfel trebuie organizată o bază în care se acceptă prezența familiilor, decît o bază în care există doar două grupuri de personal, diferențiate după criteriul sexului – aceasta, fără a mai aminti posibilele implicații ale rezolvărilor asupra vieții sexuale a membrilor echipajului);

— **hrană și obiceiuri alimentare** — ar putea fi un domeniu în care componența biologică fundamentală să se lase cel mai greu înfrîntă. Depărtarea de Terra, precum și imposibilitatea obținerii pe Lună a tuturor alimentelor care intră în alimentația tradițională ar putea aduce schimbări sensibile în comportamentul locuitorilor selenari;

— **valori, norme, credințe, obiceiuri și tradiții** — constituie un domeniu în care ar putea avea loc cele mai dinamice schimbări, care ni se par pe deplin de înțeles dacă avem în vedere faptul că subiecții umani trebuie să-și desfășoare activitatea într-un mediu cu totul altfel structurat decît cel terestru;

— **conștiința, procesele mentale și învățarea** — este, pentru a respecta șirul superlativelor, domeniul cu cele mai imprevizibile evoluții, datorate modului specific în care reacționează fiecare ființă umană la aceiași stimuli exteriori. Expresia supremă a acestor modificari ar constitui-o apariția primei generații umane născute, crescute și maturizate în afara primitorului mediu terestru.

După cum am mai arătat, este greu de estimat întreaga gamă de transformări care se va produce în modul de viață al coloniștilor lunari. În fapt, oricît de nedorite ar fi aceste transformări, colonizarea Lunii trebuie să aibă loc – în primul rînd, pentru a ușura existența civilizației terestre, prin mobilizarea unor cantități imense de materii prime. În al doilea rînd, Luna prezintă și o serie de avantaje (abundența anumitor minerale, înalta stabilitate a unor condiții de mediu, lipsa coroziunii, protecție și securitate mult mai mare decît în cazul unei stații orbitale), care îi pot conferi un rol esențial în desfășurarea activităților spațiale umane. Pămîntenii cu domiciliul stabil pe Lună vor putea construi și monta nave spațiale și vor produce cantități însemnate de combustibil, care vor permite omenirii să se avînte în hăurile interstelare.

Din toate punctele de vedere, Luna reprezintă o miză importantă pentru viitorul cosmic al omenirii. Căci, odată ajunși și instalați pe Lună, putem considera că sîntem la jumătatea drumului spre oricare din stelele care ne înconjoară.

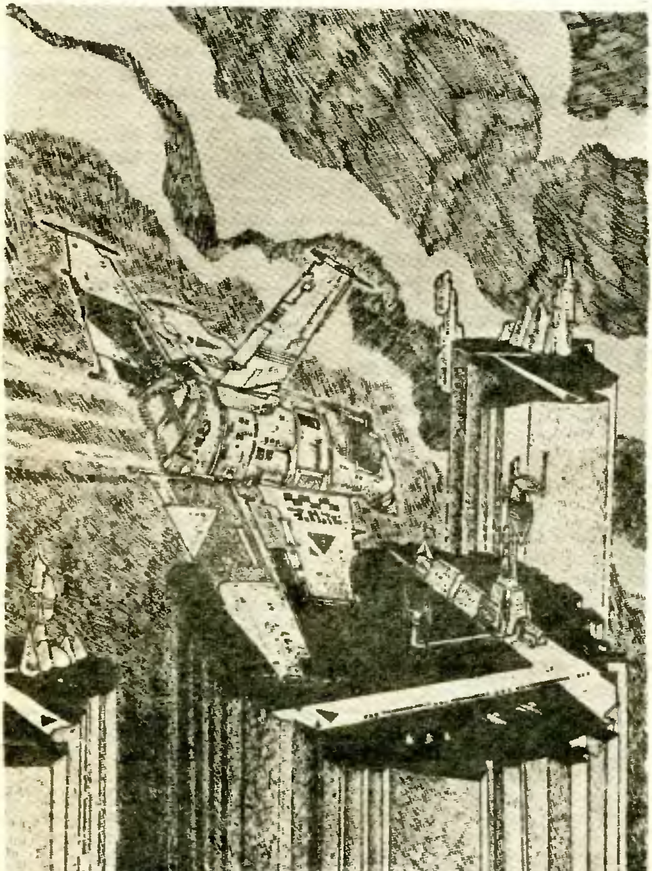

Desen de RADU GAVRILESCU

DE LA PĂMÎNT LA STELE

Călătoria spre stele este o problemă aparte, complet diferită de cea a colonizării Lunii. Există deosebiri atît în ceea ce privește modalitățile de realizare a expediției, cît și în ceea ce pri-

veşte scopul său final – deosebiri rezultate din modul specific în care trebuie organizate şi conduse cele două activităţi.

Referitor la organizarea expediţiilor interstelare şi la construirea mijloacelor tehnice necesare realizării lor, este lesne de înţeles că cerinţele sînt mult mai complexe decît în cazul activităţilor de colonizare a Lunii. În primul rînd, sînt necesare unităţi de propulsie mult mai puternice, care să asigure realizarea şi menţinerea unor viteze mari, fapt care ar permite atingerea relativ rapidă a ţintei. În al doilea rînd, sînt necesare măsurile de asigurare a protecţiei personalului expediţionar, pericolele legate de desfăşurarea unei astfel de expediţii fiind mult mai pline de neprevăzut, şi efectul lor cumulat mult mai nociv decît în cazul unei expediţii lunare (numai ciocnirea continuă, la viteze uriaşe, cu particule de praf interstelar, poate avea urmări al căror efect încă nu-l putem bănui). În al treilea rînd, dacă o călătorie pînă la Lună poate fi efectuată şi într-un spaţiu care să nu ofere mai mult confort decît interiorul unui avion modern, în cazul unei expediţii interstelare, care ar putea dura chiar zeci de ani, trebuie asigurate condiţii de habitat în care să se ţină cont de **absolut** toate necesităţile umane (pe cît posibil, într-o abordare personalizată pentru fiecare membru al expediţiei).

Deci, cu cît ţelul este mai înalt, cu atît misiunea este mai grea. Şi, în principiu, care ar putea fi mobilul unei expediţii de o asemenea anvergură, cu finalizare îndepărtată şi rezultate incerte? Pentru a-l afla, va trebui să judecăm o altă întrebare: va ajunge oare omenirea în situaţia de a nu mai găsi loc suficient în sistemul solar? După toate probabilităţile, o astfel de posibilitate este destul de mică. Căci, dincolo de construirea unor uriaşe colonii spaţiale sau de colonizare a Lunii, omenirea mai are posibilitatea de a transforma în leagăne ale vieţii planetele Venus şi Marte, care ar putea oferi găzduire mai multor miliarde de oameni. După ocuparea acestor planete, omenirea ar putea trece la restructurarea materiei sistemului solar, construind în jurul Soarelui ceea ce literatura de profil cunoaşte deja sub numele de „sferă Dyson".

Considerăm, totuşi, că toate acestea nu vor scădea cu nimic importanţa explorărilor interstelare şi a colonizării altor sisteme solare. Istoria omenirii ne-a arătat că motivaţiile sentimentale sau pasionale sînt la fel de hotarîtoare în susţinerea unei acţiuni ca şi argumentele de natură materială, economică. Deci, după ocuparea cvasi-totală a Terrei, omenirea simte din nou, legat de activitatea spaţială, „efectul de frontieră", care o împinge spre noi orizonturi, spre noi performanţe. Şi, desigur, în era cosmică vor exista destui oameni asemeni excepţionalului alpinist englez Mallory, care afirma în primul pătrar al acestui secol că cel mai puternic motiv pentru cucerirea Everestului este faptul că el există.

Fără îndoială, există şi argumente pragmatice şi morale în favoarea călătoriei interstelare. S-ar putea, de exemplu, ca într-un sistem solar relativ apropiat să existe una sau mai multe planete care pot găzdui, fără probleme deosebite, viaţa terestră, şi pe care viaţa nu a apucat încă să evolueze. Pe de altă parte, omenirea nu are dreptul să se priveze, prin renunţarea la explorarea cosmosului, de rezultatele ştiinţifice de excepţională importanţă pe care această activitate i le poate oferi şi care pot contribui în mod sensibil la completarea cunoştinţelor omenirii despre Univers. În sfîrşit, să vedem care ar fi argumentul moral în favoarea colonizării altor planete. Dacă acceptăm, după cum susţine savantul sovietic Iosif Sclovskii, că civilizaţia noastră este singură, nu în Univers, ci într-o zonă foarte întinsă a galaxiei, atunci omenirii îi revine sarcina deosebit de onorantă de a răspîndi flacăra vie a raţiunii pe un număr cît mai mare de planete, făcînd în felul acesta să crească şansele de permanentizare a vieţii la scară galactică şi universală.

Atîta vreme cît omenirea va continua să viseze şi să spere, o bună parte din gîndurile sale se vor îndrepta spre stele. Şi, chiar dacă pe nici o firmă oficială nu a apărut încă numele de „proiectant de nave interstelare", pe planşetele multor minţi vizionare se înfiripă proiectele viitoarelor pacheboturi stelare.

Primul proiect de acest gen a fost elaborat în anii '50 de către distinşii fizicieni Freeman Dyson şi Theodore Taylor. Acesta din urmă a considerat că energia obţinută din combustibilul nuclear, mult mai puternic decît cel chimic, este cheia lungilor zboruri interstelare. Ca atare, cei doi fizicieni au elaborat proiectul navei spaţiale „Orion", propulsată de un şir de explozii nucleare, fiecare echivalentă în putere cu cea care a distrus Hiroshima. În fiecare secundă, o astfel de încărcătură nucleară ar fi proiectată spre coada navei şi detonată, suflul puternic al exploziei fiind preluat de o structură plată, în formă de scut, legată de corpul navei cu elemente elastice, menite a absorbi şocurile intense datorate exploziilor nucleare.

Cu o rezervă de 300 000 de astfel de bombe Orion ar fi putut atinge 3% din viteza luminii, ceea ce i-ar fi permis să ajungă pe Alfa Centauri în aproximativ 130 de ani.

Un proiect mult mai ambiţios şi mai bine argumentat tehnic este cel al navei „Daedalus", realizat de un colectiv al Societăţii Interplanetare Britanice, care prevede chiar efectuarea unui zbor de probă cu un exemplar nelocuit, de mici dimensiuni. Ca şi „Orion", navele de tip „Daedalus" ar urma să aibă combustibil nuclear. Dar, spre deosebire de „Orion", aici propulsia ar urma să fie realizată prin intermediul a 250 de microexplozii de fuziune pe secundă, cu ajutorul unui flux de electroni sau al unei raze laser.

Ţinta navei „Daedalus" automate ar urma să fie Steaua lui Barnard, situată la 6 ani lumină de planeta noastră. Nefiind locuită, nava spaţială va fi înzestrată doar cu combustibilul necesar accelerării pînă la 15–20% din viteza luminii (ceea ce i-ar permite străbaterea distanţei în 50 de ani), după care rezervoarele ar urma să fie abandonate. Întrucît în comunicaţiile cu nava spaţială vor exista decalaje între transmiterea şi recepţionarea de mesaje, între cîteva luni şi cîţiva ani, aceasta va trebui înzestrată cu un computer de bord, care

să poată lua decizii în legătură cu traiectoria şi regimul de deplasare. Tot computerului de bord îi va reveni sarcina acumulării şi transmiterii datelor referitoare la zbor, precum şi sarcina analizării structurii sistemului planetar al stelei lui Barnard, în vederea alegerii locului cel mai indicat pentru lansarea celor 20 de sonde automate. După transmiterea pe Terra a tuturor datelor acumulate, nava automată se va pierde pentru totdeauna în întunecimea spaţiilor interstelare.

Desigur, nu o astfel de soartă ar urma să aibă varianta înzestrată cu echipaj a navei „Daedalus". Mult mai mare decît replica sa automată (se propune o variantă constructivă care va avea aproape 200 de metri lungime), ea ar urma să fie înzestrată cu toate cele necesare pentru buna desfăşurare a călătoriei. Între altele, un scut frontal, care să protejeze nava împotriva impactului cu praful interstelar. Dar, întrucît la o asemenea viteză uriaşă ciocnirea cu un micrometeorit de numai un gram ar produce o explozie care ar perfora scutul, se prevede realizarea unui „plug", care ar răspîndi în faţa navei un nor de gaze ionizate lung de 190 de km, capabil să vaporizeze orice obiect în greutate de pînă la o jumătate de tonă.

În deceniul trecut, inginerul Robert Eazmann a făcut public proiectul ambiţios al unei nave interstelare cu lungimea de 640 de metri şi cu lăţimea maximă de 240 m. Nava va purta cu ea aproape 3 milioane de tone de deuteriu, a cărui fuziune într-o capcană magnetică va furniza energia necesară atingerii unei stele apropiate. Propulsată de 24 de motoare, nava proiectată de R. Eazmann va atinge 9% din viteza luminii, ceea ce-i va permite să ajungă la Alfa Centauri în aproximativ 60 de ani.

Piesa principală ar urma să fie o sferă imensă, care, aşezată în partea frontală a navei spaţiale, va avea un dublu rol: rezervor de combustibil şi scut de protecţie pentru compartimentele locuibile. Acestea vor fi în număr de trei, plasate în regiunea mediană a navei, şi vor avea formă cilindrică, cu dimensiuni de 90×90 m. Acest spaţiu poate fi divizat în 20 de nivele (sau „punţi", pentru a prelua un termen din navigaţia maritimă), fiecare împărţit la rîndul său în peste 100 de camere, cărora ar urma să li se adauge spaţii cu destinaţie administrativă, socială şi cultural-recreativă.

După cum rezultă dintr-un calcul simplu, acest tip de navă interstelară ar putea oferi găzduire unui echipaj de 5–6 000 de oameni, care s-ar „bucura" de un confort aproape similar cu cel terestru. Pentru a spori senzaţia de confort, este prevăzută şi rotaţia elementelor cilindrice în jurul axului navei, cu o viteză care să creeze o gravitaţie apropiată ca intensitate de cea terestră.

Toate proiectele enumerate pînă acum au un punct vulnerabil: navele spaţiale trebuie să poarte cu ele întreaga cantitate de combustibil necesară atît drumului spre ţintă, cît şi drumului de întoarcere. Pentru a diminua acest inconvenient, au apărut proiecte îndrăzneţe, care elimină necesitatea transportării combustibilului (care are o greutate mult mai mare decît încărcătura utilă).

Unul dintre aceste proiecte aparţine fizicianului Robert Bussard şi se prezintă sub forma unei structuri compozite cu lungimea de aproape 2 100 de metri. Propulsată de motoare din tipul „Daedalus" pînă la 1% din viteza luminii, nava de tip Bussard le abandonează şi începe să se „hrănească" cu combustibil interstelar (este vorba de hidrogen), care, captat cu ajutorul unui cîmp magnetic de mare întindere, este pus în stare de fuziune în puternicele motoare rachetă ale navei. Pentru a fi eficient, acest cîmp trebuie să aibă forma unei pîlnii cu diametrul de mai multe mii de km şi să dirijeze spre motoarele navei spaţiale întreaga cantitate de hidrogen existentă în zona respectivă.

Pe măsură ce viteza navei creşte, creşte şi cantitatea de combustibil colectată la intervale egale de timp. În felul acesta, are loc un efect de multiplicare reciprocă, care poate aduce viteza navei interstelare pînă aproape de viteza luminii, ceea ce ar scurta în mod considerabil durata călătoriei spre una din stelele apropiate. Desigur, la o asemenea viteză problema cea mai mare este frînarea în preajma ţintei – problema care se poate rezolva relativ simplu, prin inversarea sensului cîmpului magnetic generat în faţa navei, care în felul acesta nu ar mai atrage, ci ar respinge materia interstelară.

Fără îndoială, cel mai uluitor proiect aparţine fizicianului Robert L. Forward (al cărui nume, în traducere liberă înseamnă „înaintat", „vizionar", pare să-l fi predestinat acestor preocupări). Spre deosebire de nava de tip Bussard, nava concepută de Robert L. Forward nici măcar nu va avea... motor! Aceasta, întrucît este vorba de o uriaşă pînză de aluminiu, pusă în mişcare nu de arhaicul Eol, ci de energia uriaşă a două sau mai multe superlasere amplasate în sistemul solar, în apropierea Soarelui, care va oferi întreaga energie necesară funcţionării lor şi propulsării navei interstelare.

Pînza de aluminiu va fi cu adevărat uriaşă – pentru a atinge 50% din viteza luminii, ea va trebui să aibă un diametru de aproape 1 000 de km (!). Pentru a-i scădea greutatea, ea va fi perforată cu orificii avînd diametrul mai mic decît lungimea de undă a razei laser, fapt care nu va diminua cu nimic calitatea propulsiei. Şi în acest caz o problemă deosebită va constitui tot frînarea navei în apropierea ţintei, pentru soluţionarea căreia proiectantul a prevăzut o soluţie ingenioasă: desprinderea părţii exterioare a pînzei, care, avînd forma unui inel, va concentra raza laser asupra sectorului central, acţionînd în sens opus direcţiei mişcării. Pentru înapoierea spre Terra, se va produce un proces similar: din nou se va desprinde un inel, care va focaliza raza laser asupra unui sector central cu diametrul de aproape 100 de km şi care va asigura returnarea spre Terra a navei propriu-zise.

După cum se poate remarca, în majoritatea acestor proiecte revine o idee, ce poate deveni chiar o obsesie: întoarcerea acasă, la Terra natală. Dar nu trebuie să uităm că cei care vor porni la drum spre stele, chiar spre cele mai apropiate, nu au nici o şansă de a se mai reîntoarce pe Terra (am văzut că, la o viteză care ni se pare rezonabilă – 20% din viteza luminii –, călătoria dus ar putea dura pînă la 50 de ani), deci ei ştiu în momentul plecării că nu vor mai revedea planeta natală şi pe cei apropiaţi...

În rezolvarea problematicii

vaste a zborurilor interstelare, un rol important îl va ocupa deci asigurarea continuității activității umane în cadrul expediției. O soluție îndelung discutată a fost cea a anabiozei (care ar permite încetinirea proceselor vitale la minimum în instalații frigorifice). Soluția este atrăgătoare, dar cercetări de ultimă oră au arătat că dinamica proceselor moleculare și atomice din celulele vii nu este serios afectată de scăderea temperaturii cu cîteva zeci de grade. Deci, jocul aleatoriu al înlocuirii carbonului din structurile celulare și în primul rînd din compoziția ADN, cu azot, își continuă evoluția, și în momentul încetării anabiozei efectul lor cumulat s-ar manifesta brusc, ducînd la îmbătrînirea accelerată a organismului respectiv.

În aceste condiții, nu ne rămîne decît să presupunem că pe nava cosmică va avea loc o ștafetă a generațiilor, întreținută de o viață familială echilibrată a membrilor expediției, sau, într-o variantă mai mecanizată și dezumanizată, de activare a unor embrioni aflați în stare de animație suspendată. Indiferent de soluția adoptată, una din cele mai importante probleme ni se pare modul de rezolvare a necesităților legate de educarea tinerei generații. Ce li se va spune, în acest context, despre planeta lor de origine? Ce vor putea înțelege tinerii născuți în Cosmos despre această planetă, indiferent de mijloacele alese pentru a li se face exemplificări? Îi va încerca vreodată dorul după o planetă îndepărtată, prea puțin asemănătoare cu lumea în care ei își desfășoară viața?

Pentru moment, este greu de schițat răspunsul pentru aceste întrebări. Ar fi posibil ca în sufletele generației cosmice să dispară atașamentul față de îndepărtata lume terestră, care în felul acesta nu ar căpăta mai multă importanță decît sistemele solare aflate înainte, sursă de palpitante și promițătoare aventuri. Poate că aceasta ar fi una din cele mai complete abordări ale problemei explorării spațiului: corpurile expediționare se vor putea răspîndi în galaxie, creînd focare ale vieții pe toate planetele care oferă condiții favorabile.

Aici, omul va da naștere unor noi civilizații. Chiar dacă creatorii acestor civilizații vor fi identici sau foarte asemănători cu pămîntenii de azi, ele vor fi, după toate probabilitățile, mult deosebite de civilizația terestră viitoare. După două sau trei generații de coloniști cosmici, Terra va fi uitată, rămînînd poate un simplu reper pe hărțile galactice ale noilor civilizații.

Pentru sufletul nostru încărcat de sentimente, o astfel de perspectivă este cutremurătoare și ne vine greu să o acceptăm. Dar era cosmică va vedea poate născîndu-se un spirit mai pragmatic, orientat spre explorare asiduă și colonizarea masivă a altor corpuri planetare. În aceste condiții, ni se pare normal să afirmăm că o bună parte din aventura cosmică a omenirii viitoare va fi, de fapt, un drum fără întoarcere.

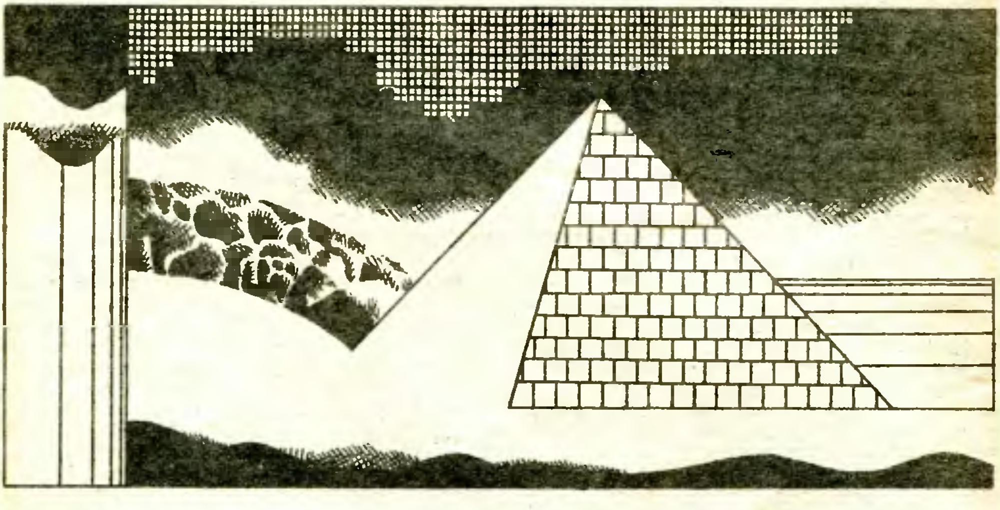

DOSARUL STÎLPULUI DE FIER DIN DELHI

Cum a apărut legenda. Primul explorator european care a avut prilejul să admire „stîlpul de fier inoxidabil“ a fost Sir Alexander Cunningham, cel care, în secolul trecut, aruncînd o privire asupra monumentului, nota apoi în jurnalul său că pilonul îngropat parțial în pămînt are înălțimea de 60 de picioare (aproximativ 18 m!) și greutatea de 17 tone. Curios din fire, cere o expertiză chimică și află că monolitul este din fier pur, avînd o greutate specifica de 7,66 g/cm^3.

Știrea senzațională ajungînd în diferite reviste de specialitate, și-a început propria-i carieră, fiind destul de des citată în ziare și reviste la rubricile de curiozități. Astfel că la începutul acestui secol era deja de „bon ton“ ca orice vizitator al misterioasei Indii să relateze cîte ceva și despre propriile sale trăiri vizavi de enigmaticul stîlp inoxidabil. Romancierul spaniol Vincente Blasco Ibanez (1867–1928), în volumul III al notelor sale de călătorie, ne amintește că această coloană de fier înaltă de 8 m, avînd îngropată sub pămînt o porțiune de 7 m, a fost ridicată de regele Diruba în anul 317 e.n. în semn de adorație pentru Vishnu. De la pelerinii care încercau să cuprindă coloana cu brațele, stînd cu spatele la ea, în speranța unor favoruri din partea sorții, a aflat și legenda „stîlpului“. Aceasta atribuie paternitatea coloanei eroului Anang Pal, care a vrut să elibereze lumea de păcat. La sfatul unui brahman, el a făurit cu ajutorul unor fierari uriași un piron extrem de lung pe care l-a bătut apoi adînc în sol, pînă în miezul pămîntului, unde zace șarpele șașnaga, care ține lumea în spinare. Pironul de fier ar fi fost în așa fel dirijat încît să treacă exact prin capul șarpelui, și astfel să imobilizeze spiritul răului. S-au găsit însă cîțiva sceptici care nu credeau în reușita acțiunii. Atunci Anang Pal a ordonat smulgerea pironului din sol. Cînd acesta a fost scos la suprafață, mulțimea i-a putut vedea vîrful înroșit de sînge. Gura scepticilor fiind închisa, coloana a fost înfiptă la loc, însă între timp șarpele viclean a fugit de acolo. Așa se explică faptul că păcatul în lume mai persistă pînă azi.

În etapa următoare, enigma coloanei a pătruns în cărțile de curiozități științifice. Astfel, într-o lucrare de arheologie distractivă, scrisă de L.T. Ferenczy, pentru adolescenți, apărută în anii treizeci ai secolului nostru, se poate citi: „În India, în apropiere de Delhi, există un stîlp de fier înalt de 2 m, avînd însă o porțiune de peste 10 m îngropată în sol, numită Kutuba, aflat acolo de 2 900 de ani. Acest stîlp uimește prin faptul că, deși este din fier, nu prezintă nici cele mai infime urme de rugină.“ Și, mai departe, „Neoxidarea stîlpului Kutuba este explicată de obicei prin vremea uscată de acolo, care nu favorizează ruginirea, sau se mai spune că ar fi uns cu o alifie ce împiedică ruginirea.“ După ce arată lipsa de temei a unor asemenea păreri, autorul divulgă soluția problemei descoperită recent: „Enigma neoxidării fierului a rămas nedezlegată pînă cînd un chimist german, cu numele de Fischer, a descoperit cum se poate produce fier pur. Producînd fier pur, Fischer a constatat cu surprindere că acesta este un material de culoarea argintului, atît de moale, încît poate fi tăiat cu briceagul, iar rugina nu-l atacă. Deci, fierul ruginește doar cînd conține impurități. Substanțele străine sînt cauza ruginii. Stîlpul Kutuba nu ruginește, fiind făcut întîmplător din fier chimic pur.“

Acest text, ca și altele, la fel de iraționale, au fost o „mană cerească“ pentru anumiți autori amatori de ipoteze temerare. Datele de pînă acum: „contradicție cu legile bine știute ale naturii“, „paternitate incertă“, „vîrsta matusalemică“, dimensiuni „impunătoare“ au constituit puncte de plecare în emiterea altor speculații, teorii și ipoteze fanteziste. Unul dintre aceștia – Varkonyi Nándor, ca și alți confrați – profesorul Denis Saurat de la King's College din Londra, doctorul Immanuel Velikovsky, – fiind un eminent filolog și cunoscînd în original textele celebre a rămas, probabil, izbit de asemănarea dintre fierul alb, inoxidabil și orichalc-ui ori oreichakc-ul amintit de Platon în descrierile sale despre Atlantida, dar și de Homer, Hesiod, ori Pseudo-Aristotel care l-au descris ca un metal alb obținut prin topirea aramei cu adăugirea unui pămînt ce se găsea pe malul Mării Negre. Varkonyi Nándor menționează deci coloana de metal inoxidabil ca o dovadă a tehnologiei superioare la care au ajuns vechile civilizații înainte de diluviu.

În epoca postbelică, întreprinzătorul ziarist Robert Charrous a adunat în cărțile sale un material divers referitor pe lîngă continente pierdute, farfurii zburătoare și extratereștri care ar fi acționat în chip de zei în decursul istoriei și la enigmatica coloană: „În curtea templelor din Delhi (India) se află coloana Kutuba forjată din bucăți de fier, despre care se spune că ar avea vîrsta de 4 000 de ani. Ea nu ruginește în ciuda legii după care vremea ar trebui să o macine." Iar într-un alt pasaj: „Fierul stîlpului din Delhi este incredibil de pur, în afara sulfului el mai conține doar mangan și fosfor."

Aproape în același timp cu cele ale lui Gharroux – au apărut „pe piață" și ipotezele scriitorului de literatură SF – Alexandr Kazanțev care a aplicat schema ET (de origine extraterestră) printre alte obiective enigmatice și la coloana de fier de care s-a ocupat în cartea sa **Mesagerul stelelor.** Dar acreditarea pe plan mondial a ideii că „stîlpul" ar fi de origine extraterestră (ET) se leagă nemijlocit de numele lui Erich von Däniken care, deși s-a inspirat aproape literă cu literă din textul lui Robert Charrous – cum a demonstrat-o Gerhard Gadow – a obținut un succes de public fulminant datorită simplificării extreme a întrebărilor și răspunsurilor. Uzînd de fapte expuse laconic și susținut de o propagandă extraordinară, printre care nu trebuie neglijat impactul filmului de popularizare, Däniken a creat în scurt timp o adevărată mișcare de căutare a vestigiilor presupuselor vizite ale extratereștrilor pe Pămînt. Astfel, s-a creat o literatură extrem de bogată, oferind cititorilor pe lîngă o anumită cantitate de informație reală și o doză apreciabilă de mit. A. Besem speculează asupra necesității unui catalizator care să contribuie la obținerea fierului în cosmos, Victor Kernbach deplîngea necunoașterea rețetei fierului din care „a fost sudată sau turnată «coloana din Kutub»". Dan Apostol se miră că „stîlpul Kupt Minar" nu a fost erodat nici de ploi, nici de „poluarea acidă", Mihai E. Șerban argumentează logic că dacă obiectul a fost realizat din bucăți metalice, atunci se pune problema cunoașterii „tehnicii sudurii" în antichitate. Jacques Bergier demonstrează inconsistența teoriei care susține că obiectul nu se oxidează datorită unei „pături de siliciu" izolante, de la Umek Miklos aflăm că stîlpul ar fi uns cu untura vacilor sacre, același Bergier presupune că asemănător memoriilor de ferită, coloana ar putea fi un înregistrator al vieții terestre, plasat în locul unde se află și azi, de o expediție ET etc.

Cît privește denumirea, găsim: „coloana din Delhi", „coloana din curtea unui templu din Delhi", „coloana din curtea unui templu de lîngă Delhi", „coloana Kutub", „coloana din Kutub" (Kernbach), „Delhi Laht" (I. Ter-Ieremian), „coloana Kutuba" (Ferenczy). „Kupt Minar" (Orizont, Apostol), „turnul de fier din India" (H. Matei), „stîlpul din Meharuli" (R. Story), „stîlpul Kitoub" (Scorneaux) etc. Vîrsta coloanei diferă, de asemenea, de la un autor la altul. Astfel, acesta ar fi de 4 000 de ani (Charrous, Däniken, prima ediție), 2 900 ani (Ferenczy), 2 000 de ani (Däniken ediția din 1973), 15 secole (M.E. Șerban), coloana ar fi fost ridicată în secolul IV–V e.n. (Lukacs), în secolul III e.n. (Jean Pierre Adam), 317 e.n. (Blasco Ibanez), 330–380 e.n. (Ovidiu Hătărăscu), 413 e.n., dar posibil că încă atunci să fi fost deja foarte veche (Bergier)... Cît despre dimensiuni...

Înaltă de 6 m, diametrul de 50 cm (Bergier); înalta de 6 m, greutate cîteva tone (Sahnovici), înaltă de 7 m (J. Pierre Adam); înălțime de 7 m, grosimea maximă 42 cm, minimă 32 cm, greutate 6 tone (Scorneaux Piens); înaltă de 7,2 m, diametrul deasupra pămîntului variază între 49 și 30 cm, grosimea părții din sol 62 cm (Beck 2); înaltă de 7,25 m, greutate 6–8 tone (Ter Ieremian); înaltă de 7,5 m, grosimea 40 cm, 6 000 kg (O. Hătărăscu); 7,5 m înaltă, 6 tone greutate (M.E. Șerban); 7,7 m înaltă, aproximativ 6 tone greutate (Grakov), 8 m deasupra solului, 7 m îngropată în sol (Blasco Ibanez), 2 m deasupra, 10 m în sol (Ferenczy); 18 m înalt (parțial îngropat), 17 tone (Cunnigham), 17 m deasupra, mai mult de 15 m în sol (Varkonyi ediția 1 și 2, Gall); 17 m înaltă (Varkonyi) ediția a treia...

Este, credem, momentul să le adresăm întrebările specialiștilor adevărați pentru a putea înlătura multiplele confuzii.

Elemente de topografie. La 15 km sud de actuala capitală a Indiei, New Delhi, se găseste un complex de ruine, rămășița a ceea ce a fost cîndva Vechiul Delhi. Complexul este numit, în funcție de diferite criterii: Lal Kot (Iskustvo stran i narodov mira), Maharculi (A.L. Sasham), cei mai mulți rămîn însă la expresia „vechiul Delhi". Ruinele conțin elemente arhitectonice din diferite epoci. Stratul vechi specific arhitecturii clasice hinduse guptică constă din colonade, stratul nou aparține arhitecturii specifice Islamului. Constructorul a fost Kutub (Kutab)-ud din care a început lucrările în 1193. În prima faza el a alcatuit centrul complexului din colonade clasice prin adaugirea unei porți tipice pentru arhitectura Islamului, împodobită cu citate din coran, un **mihrab** (amvon), orientat spre Mekka, de unde preotul musulman adresa publicului învățăturile Coranului. Renumitul stîlp se află exact în fața acestei construcții, azi în stare de ruină, terminată în mare grabă, în anul 1199. Necesitatea termi-

nării rapide a construcţiei a impus ca vechile elemente arhitectonice, ca şi colonada datînd probabil încă din secolele VIII-XI e.n. cît şi coloana „păgînă" să fie „iertate", fiind doar aranjate după noul obicei islamic. În cazul coloanei, „retuşul" a constat în sacrificarea statuii păsării Garuda, din vîrful ei, deoarece tradiţia musulmană **(nadith-ul)** interzicea în mod sever reprezentarea sub formă de chip cioplit a vietăţilor.

Înainte de a trece la descrierea coloanei menţionăm că ea a fost plasată pe locul actual de regele Ananga Pala II, cel care a reconstruit Delhi-ul Vechi în anul 1050. Făuritorul coloanei de fier a fost însă, conform inscripţiei, „Regele Chandra", care a ridicat-o în semn de mulţumire şi adulaţie a zeului Vishnu, pe „dealul numit Vishnupada". Judecînd după stilul dedicaţiei şi al coloanei, istoricii au identificat acel rege ca fiind Chandravarman (Chandra Gupta II), rege de Puskhara, care a domnit între anii 381 şi 414 e.n., coloana are deci o vechime de aproximativ 1 600 de ani.

Morfologia şi structura coloanei. Dezgropînd-o, arheologii au furnizat în cele din urmă date exacte privind şi dimensiunile coloanei. Astăzi se ştie că înălţimea sa totală este de 7 200 mm din care deasupra solului 6 260 mm. Capitelul ei ornat cu motive caracteristice artei indiene este înalt de 1 080 mm, şi a servit probabil ca suport pentru reprezentarea păsării Garuda. Sub capitel este o porţiune perfect tronconică lungă de 5 180 mm. La baza părţii aeriene se află un cerc de piatră ce înconjoară o primă zonă bombată menită să asigure stabilitatea coloanei. În sol se găseşte o a doua zonă bombată - servind drept contragreutate. Pentru a-i asigura însă o stabilitate perfectă, fără a mări zona îngropată, constructorii au plasat în sol o bucată de stîncă plată, peste ea au turnat o cantitate considerabilă de plumb în care au fixat partea de jos a coloanei cu opt cîrlige masive. Cronicile menţionează că izbită puternic de obuzele şahului Nadir în 1738 ea nici măcar nu s-a clintit, proiectilele ricoşînd de pe ea! De aici provine, probabil, ideea falsă că pilonul este adînc înfipt în pămînt, poate chiar pînă în „miezul" său!

Prima analiză chimică a compoziţiei coloanei a fost făcută în 1822, în urma căreia s-a conchis că ea constă din „fier pur". Împotriva acestei păreri s-a ridicat Robert A. Hadfield, care a arătat încă în 1912 că greutatea specifică de 7,66 g/cm³ e incompatibilă cu fierul pur. El a efectuat apoi o analiză detaliată ale cărei rezultate au fost publicate în 1912. Diferitele sale determinări au fost verificate mai tîrziu de chimistul indian M.K. Ghosh, datele obţinute fiind publicate în 1963 şi verificate de grupul A.K. Lahiri, T. Banerje şi B.R. Nijhawan în 1967. Cele trei determinări dau următoarele rezultate:

	Hadfield	Ghosh	Lahiri/Banerje/Nijhawan
Cărbune	0,080%	0,28%	nedeterminat
Fosfor	0,114%	0,155%	nedeterminat
Sulf	0,006%	0,003%	nedeterminat
Siliciu	0,046%	0,056%	nedeterminat
Azot	0,032%	—	nedeterminat
Mangan	—	—	0,07
Cupru	0,034%	—	0,03
Nichel	—	—	0,05

Restul, desigur, este fier.

O examinare detaliată a suprafeţei coloanei (cu lupa) i-a permis lui Robert A. Hadfield să conchidă că stîlpul de fier nu este omogen, el constînd din bucăţi de fier de 20-30 kg lipite una de alta. Observaţiile făcute privind structura „sendvici" a coloanei au fost reconfirmate de W.E. Bardgett şi J.F. Stanners în 1963. Ei au analizat nu numai stratificarea pe verticală a coloanei, dar şi diferenţele dintre straturile superficiale şi cele de adîncime, deoarece chimiştii au arătat mai demult că „stîlpul de fier" este acoperit cu o peliculă de oxid superficial. Dacă acesta se zgîrie cu un briceag - spune chimistul M. Beck - întîi apare rugina bine cunoscută, apoi sub el fierul coloanei. Analizînd compoziţia stratului de la suprafaţă, gros de 0,05-0,6 mm, s-a constatat că acesta se compune în proporţie de 80% din FeO şi Fe_2O_3.

După cunoştinţele noastre, ultimul care a analizat diferenţele dintre stratul superficial şi stratul de bază a fost suedezul G. Wranglén, de la departamentul de electrochimie aplicată şi ştiinţa coroziunii. Într-un studiu publicat în 1971, el arată că oxidul protector are, după măsurătorile sale, o grosime de 50-500 μm şi se compune din 6-7% Fe_3O_4, 13% FeO, 14,8% H_2O, 1,7% $FePo_4$ şi 3,1% SiO_2.

Acest strat diferă radical de stratul profund care are în jur de 0,15% C, 0,25% P; 0,005% S; 0,05% Si, 0,02% N, 0.005 Mn, 0,03% Cu, 0,05% Ni restul Fe.

În concluzie, putem spune că acest obiect metalic – coloana – a fost intens studiat în decurs de un secol, iar rezultatele cuprinse în articolele de specialitate au stat la dispoziția fiecărui autor doritor să afle adevărul. În perimetrul lingvistic englez, datele esențiale ale analizelor vechi au apărut în lucrarea de bază a lui J.W. Mellar **A Comprehensive Treatise on Inorganic and Theoretical Chemistry** (vol. XII, pag. 493), iar în zona lingvistică germană, în celebrul **Gmelins Hanbuch der Anorganischen Chemie** (vol. 59, Eisen, A:1, pag. 18, 519). „Umflarea" europeană a legendei, după anii 1930, are la bază mai mult lenea intelectuală decît lipsa interesului specialiştilor pentru elucidarea problemei. Fiind cunoscută acum compoziția chimică a coloanei se pune întrebarea daca obținerea de fier după o rețetă identică a stat la îndemîna metalurgiei indiene în secolele IV-V? Pentru a răspunde va trebui să facem o mică incursiune în istoria metalurgiei indiene.

Metalurgia Indiei. După un studiu al lui D.H. Cordon, metalele au început a fi folosite în India aproximativ în mileniul III î.e.n. Dikshit plasează această epocă în jurul anului 1500 î.e.n., iar Berzin la 800 î.e.n. În orice caz, epoca fierului, „kali yuga", a fost privită de indieni ca o epocă a dezastrelor, iar fierarii ca spirite ale răului. Mai ales populațiile neariene din India Centrala Birhar, Munda, Oraons, care nu se ocupau cu metalurgia au păstrat vie în mitologia lor aversiunea față de fierari. Mitul Birhar susține că fierarii tribului Asûr sînt primii pe pămînt care se îndeletnicesc cu topirea fierului. Fumul furnalelor însă îl supără pe zeul suprem Sing Bonga şi el trimite păsări-mesageri la ei pe care însă fierarii le ard. Atunci Sing Bonga coboară el însuşi pe Pămînt, îi ademeneşte pe Asûri în furnale şi apoi aprinde focul în ele. Sufletele Asurilor rătăcesc de atunci ca spirite ale naturii nefaste.

Un alt mit – Munda – este mult mai explicit datorită „accentelor ET". Conform acestuia, primii fierari erau „slugile" lui Sing Bonga în cer. Acolo au lucrat pentru zeu pînă cînd într-o zi privindu-se în oglinda unui rîu au constatat că fața lor este asemanătoare cu cea a zeului lor. „De ce să fim slugile lui?" – şi-au spus?! Şi nemaivrînd să execute poruncile zeului, ei au fost alungați pe Pamînt. Aici au descoperit zăcăminte de fier, au ridicat furnale şi au început să facă fum care se ridică spre cer. Sing Bonga s-a supărat. A trimis drept mesageri o cioară albă şi o bufniță. Dar furnalele aruncau scîntei şi au ars cozile şi penajul acestor păsări. Cioara care era o pasăre albă a devenit neagră cu cioc înroşit, iar bufnița care avusese capul rotund, lovită de fierari, a devenit cu cap plat. Atunci Sing Bonga coboară pe Pămînt în chip de om bătrîn. Li se înfățişează fierarilor cărora le zice că ar trebui să ofere un sacrificiu uman spre îmbunarea zeului şi se oferă să intre el în furnalul încins. Dar curînd iese de acolo tînăr şi acoperit de aur şi diamante. Văzînd aceasta, femeile fierarilor îi îndeamnă şi pe soții lor să-i urmeze exemplul. Soții intră în furnale şi femeile trec la foale şi încing focul. Soții urlă, dar Sing Bonga linişteşte femeile spunînd că soții lor se ceartă pentru aur. În cele din urmă femeile îşi transformă soții fierari recalcitranți în cenuşă, iar cuptoarele în şapte dealuri vizibile şi azi...

Studiind aceste mituri unii savanți văd în ele reflectarea faptului istoric – izgonirea tribului Asûr din nordul Pundjabului pe locul pe care-l ocupă azi în munții Chota Nagpur triburile ariene. Alții, ca Mircea Eliade, au atras atenția asupra sacrificiului uman, existent în mit; Andrew Lang a subliniat evenimentul de semnificație etiologică – explicația morfologiei unor păsări. Pe noi ne interesează însă doar aprecierea negativă a societății de fierari de către populațiile de păstori.

Deşi activității fierarilor şi meseriaşilor li s-au consacrat mai puține scrieri decît alchimiştilor hinduşi, se cunosc totuşi numeroase texte de altă natură, adunate de A. Coomaraswamy, din care reiese că realizarea majoră a metalurgiştilor indieni este fabricarea unor oțeluri speciale cunoscute în Persia, Egipt şi Grecia. Din nefericire, datele referitoare la tehnologiile folosite s-au pierdut şi doar dintr-o piesă a lui Kalidasa se ştie că în esență tehnica a constat în baterea îndelungată a fierului pe nicovală, fapt perfect posibil în lumina cunoştințelor actuale despre metalurgia arhaică. Dar dovada incontestabilă a măiestriei lor o constituie diferitele obiecte de epocă din fier ce s-au păstrat pînă azi. În afara stîlpului din Delhi Vechi, specialiştii amintesc stîlpul de fier din Dhar (321 e.n.), măsurînd aproape treizeci de m (!), stîlpul de fier din Indaur, zidul de fier din Rajgir, provincia Bihar etc. Aceste obiecte metalice uriaşe arată în mod clar existența măcar a unui grup specializat în execuția unor astfel de monumente memoriale. Cei care s-au aplecat mai profund asupra tehnologiilor metalurgiei ştiu că natura rezultatului depinde în mare măsură de materialul primar ales. În ceea ce priveşte coloana de fier există două ipoteze: ba că punctul de pornire ar fi fost un meteorit fieros uriaş, teză susținută de etnograful Basov, ori că s-a pornit de la un minereu autohton purificat. Pro ipoteza sa, Basov aduce mărturia rajahului Djahanhir, care

poseda o sabie făcută din fier meteoritic, lucru destul de frecvent în istorie, cum am mai semnalat. Împotriva acestei ipoteze se poate obiecta arătînd că, în general, în compoziția meteoriților de fier intră pe lîngă un procentaj de 91% fier și 8,5% nichel. Nichelul fiind greu eliminabil din aliajul cu fierul; mai plauzibilă ne pare proveniența dintr-un zăcămînt autohton. Știind cît de bogată este India în minereuri de magnetită și hematită de mare concentrație (peste 60% fier) chiar și azi, se poate presupune că în epocile mai vechi puteau fi găsite lentile de fier de excepțională calitate aproape de suprafața solului. (În zăcămintele de fier straturile superficiale sînt mai bogate decît straturile profunde, V. Guran). Analiza chimică a unui minereu de fier specific Indiei arată: 66% fier; 6% PO; Mn și S urme: Al_2O_2 1,8%; SiO_2 1%; Ca O + Mg O - urme, restul material steril. Nu poate să nu izbească asemănarea acestei analize cu fișa finală a materialului coloanei. Dacă materialul pisat foarte fin și separat de steril printr-o metodă oarecare era amestecat cu praf de mangal și apoi încălzit pînă la 7-900°C, prin batere pe nicovală se puteau realiza bucăți de fier de 20-30 kg, foarte pure, arată Forbes. Cum au remarcat mai mulți autori care s-au ocupat de coloana din Delhi, etapele acestei tehnologii: a) pulverizarea și purificarea; b) presarea, compactarea; c) încălzirea sînt analoage tehnologiei sinterizării din pulberi metalice. Această tehnologie a fost (re)descoperită de P.G. Sobolevsk pentru prelucrarea platinei în 1820, doar că azi se utilizează prese în loc de ciocan, cuptoare electrice în loc de foc deschis și foale de mînă.

Mai există totuși două probleme minore neelucidate încă: prima este legată de modul de curățire a materialului, a doua - de manipularea stîlpului pe nicovală și modalitatea de reîncălzire cînd greutatea sa ajunsese să fie de ordinul tonelor, bucățile de coloană fiind îmbinate prin încălzire la roșu și batere.

Prima problemă poate fi rezolvată prin spălare sau separare cu ajutorul magneților. Dacă materialul de pornire a fost magnetita, este posibil ca și cu magneți naturali să se fi ajuns la o separație excelentă. Dacă însă fierul de la care s-a pornit ar fi fost sub formă de hematită, siderită etc., separarea magnetică nu s-a mai putut realiza cu magneții naturali. India este însă o zonă favorizată din acest punct de vedere, deoarece fierul se găsește în mare parte în stare de magnetită și dispune și de magneți naturali. Chiar dacă nu i s-a aplicat o prepurificare magnetică prafului, ci doar o spălare, din manualul lui Romdohr aflăm că folosind pentru topit praf de magnetită ca materie primă la o răcire lentă obținem un fier în care singurele impurități sînt MgO și Al_2O_3, eliminabile în bună parte prin încălzire și batere intensă.

Mai spinoasă este problema îmbinărilor. Pentru o piesă de fier atît de mare în mod sigur a fost necesară folosirea mai multor ateliere în mod simultan în care s-au încălzit diferitele bucăți din ce în ce mai mari, ele fiind asamblate prin lovire pe un suport metalic special, o nicovală sau un șir de nicovale plasate la nivelul lipiturilor. În orice caz, această muncă presupune o organizare perfectă, o conlucrare exemplară a unei duzini de oameni, sisteme de pîrghii și scripeți cu cîrlige speciale pentru rotirea marilor bucăți de coloană pe nicovală și în foc în timpul forjării etc. Toate acestea figurează însă în spectrul de posibilități ale metalurgiștilor indieni din Epoca lui Chandragupta II.

De ce se oxidează atît de lent? Nefiind vorba de o bucată de fier absolut pur, coloana din Delhi se oxidează, ruginește în ciuda protestelor și retractărilor lui Däniken. Deși este greu să sesizezi cu ochiul liber formarea unei pelicule de oxid de numai 5 u m/an, totuși oxidarea este permanentă și în cazul stîlpului de fier, ca și al altor obiecte de fier cu impurități. Relativa puritate a materialului coloanei joacă un oarecare rol, dar nu este determinant. Savantul suedez Wranglén a făcut următoarea experiență crucială în acest sens. A tăiat două bucățele din coloană; pe prima a dus-o în India într-o localitate de pe malul mării, iar pe cea de a doua în Suedia, într-o zonă intens industrializată. În ambele cazuri s-a constatat o accelerare accentuată a procesului de coroziune. Chemările adresate tehnologiei actuale de-a reproduce compoziția chimică a coloanei în vederea obținerii de materiale pentru mașini ce n-ar mai trebui protejate împotriva coroziunii sînt lipsite de orice temei științific. Tehnologia actuală ar putea lesne produce un asemenea material, numai că el nu și-ar găsi întrebuințare datorită slabei sale rezistențe. După cum spune Alekseev, o asemenea compoziție a șarjei ar avea toate șansele să determine inginerul de secție să se debaraseze de ea ca de un rebut. Faptul că indienii au ținut așa de mult la puritate este legat de concepțiile lor moral-filozofice. Folosirea fierului pur, dar moale, doar pentru monumente memoriale, care să reziste timpului, este o dovadă de maturitate tehnologică; în cazul uneltelor, concentrația ridicată de cărbune, cerință necesară calității optime a lopeții sau ciocanului, era întrutotul respectată!

Dar să revenim atunci la miracolul coloanei. De ce aceasta se oxidează atît de lent, mai lent decît suratele sale plasate în alte locuri în India și aiurea? J.C. Hudson a publicat, în renumita revistă Nature, un studiu în care relatează despre experiențele sale cu di-

ferite calități de oțel și zinc din Delhi. Curbele de oxidare arată că și în cazul acestora procesul de coroziune este mult mai lent aici decît în alte locuri. Primul dintre factorii atmosferici răspunzători de această situație este umiditatea relativ scăzută a aerului. Hudson arată că și în perioada musónilor, umiditatea nu depășește 70%. În această perioadă a anului desigur oxidarea este mai accentuată și coloana, ca și bucățile de metal folosite ca martor, se oxidează rapid. În perioada însorită însă, nici zincul nu oxidează, procesul de coroziune se suspendă!

Climatul uscat, deși are o influență hotărîtoare, nu explică integral misterul. Diferiții cercetători ai coloanei mai menționează și alți factori favorizanți ai încetinirii procesului de coroziune. Chimistul belgian Jacques Scorneaux menționează lipsa poluării imediate, coloana aflîndu-se într-un oraș mort, după cum am mai menționat.

Wranglén, Beck și Alekseev atrag atenția asupra importanței pe care o are în acest sens cantitatea scăzută de amoniac din aer, arătînd că în sol, unde nu acționează condițiile favorabile din atmosferă, există o crustă groasă de coroziune de pînă la 10 cm grosime! Aproape toți cercetătorii menționează stratul de oxid superficial stabil, care încetinește procesul de erodare a suprafeței, și pătrunderea ruginii spre straturi de adîncime. La acesta se adaugă ungerea rituală a coloanei, începînd cu secolul XII, cu grăsimi animale.

În sfîrșit, un ultim factor major este legat de masa coloanei. O bucată de fier atît de mare are calitatea să acumuleze căldură, fapt ce împiedică formarea condensului în timpul nopții, unul din dușmanii obiectelor de metal.

Enigma coloanei de fier din Delhi are deci o soluție complexă ca orice lucru realmente enigmatic. Deși, în mare, cunoaștem coordonatele soluției, va trebui să treacă încă mult timp și să acumulăm încă multe date de detaliu, atît despre trecut cît și despre natura coroziunii, pentru a putea da un răspuns întrutotul convingător la toate întrebările ce mai persistă.

MANDICS GYÖRGY

POSIBILUL CONTACT

„Credeți în existența civilizațiilor extraterestre? Dacă da, cum vi le imaginați?"

Sînt întrebări care alături de: „Fumați? Credeți în Dumnezeu? Urmăriți programe T.V.?" n-ar trebui să lipsească din nici un chestionar psihosociologic care urmărește stabilirea tipului uman reprezentativ pentru o anumită societate. Întrebarea are o tradiție milenară. Răspunsul s-a încercat mai întîi cu mijloace pur imaginative: Lucian din Samosata, Ariosto, Cyrano de Bergerac, Kepler, sînt doar cîteva din multitudinea de exemple ilustre. Lăsînd la o parte consistența științifică a unor astfel de viziuni, uneori deliberat grotești, chiar absurde, servind unei satire foarte terestre și transparente, rămîne interesanta constatare că, statistic vorbind, oamenii (subliniez: cei care și-au pus problema) înclină să admită chiar în condițiile unei lipse acute de informații precise existența civilizațiilor extraterestre.

Actualmente, resurselor imaginației li s-a adăugat hotărît rigoarea științifică: F. Drake, Carl Sagan, I. Asimov, F. Hoyle, N.S. Kardașev, I.S. Sklovski ș.a nu se sfiesc să emită o serie de idei și să comită chiar studii ample.

S-au făcut evaluări fizico-probabiliste, unele optimiste (milioane de civilizații în Galaxie), altele să le spunem pesimiste (cîteva mii doar), s-au stabilit chiar formule generale cum ar fi celebrul produs de probabilități al lui Drake. Există și abordări mai spectaculoase, ufologia de exemplu (J. Allen Hynek, Frank Edwards, Ion Hobana etc.) sau paleoastronautizarea arheologiei cît și a vechilor texte (unde E. von Däniken rămîne un diletant entuziast, iar V. Kernbach o voce pertinentă și riguroasă).

Dar terenul cel mai fertil este fără urmă de îndoială SF-ul. Nu există practic autor de SF, care se respectă, să nu fi scris măcar o schiță ET. Xipehuzii lui Rosny - Aîne, Lunarii și Marțienii lui Wells, Sarvanții lui Maurice Renard, strania faună cosmică stapledoniană sau van Vogtiană, norul lui Hoyle, oceanul lui Lem, venusienii lui Rogoz, sau thuleenii lui Colin, iată tot atîtea exemple de clasice ficțiuni cu statut quasi-real în lumea fanilor.

În ce privește viziunea tulburătoarei prime întîlniri, a Marelui Contact cu El, se disting două tendințe principale în SF:

– festivism patetico-triumfalist: frați întru rațiune, nu sîntem singuri în Univers, permanența inteligenței în nemărginirea Cosmosului, hai noroc, ce mai faceți...

– pesimism cinico-sceptico-macabru: El nu visează altceva decît să dea buzna peste noi, să se infiltreze, să se introducă, prezintă maniere de gangsteri sau SS-iști, au în dotare tot felul de arme - aruncătoare de raze - otrăvi

toare, unde psi, unde hi, phi, teta, să ne ținem tari sau, scape cine poate.

Au existat, e drept, și avertismente ironice, cum ar fi savuroasa „Convorbire interplanetară" a lui Tristan Bernard, reluată și actualizată inteligent de Ov. S. Crohmălniceanu în „Mesajul din stele".

Prima mare voce care ne administrează un neplăcut, dar necesar duș rece, este cea a lui Stanislaw Lem. Să ne reamintim antologica discuție dintre Kelvin și Snaut, care preface în pulbere, cu violența unui fulger orbitor, ani și ani de amăgiri, de false tabù-uri:

„– Pornim în Cosmos pregătiți pentru orice, adică pentru singurătate, pentru luptă, pentru chinuri și pentru moarte. Deși din modestie n-o spunem cu glas tare, totuși ne gîndim adesea că sîntem măreți. Și încă nu-i totul, fiindcă spiritul nostru de sacrificiu se dovedește a fi o poză. Ceea ce ne mînă nu este cîtuși de puțin să cucerim Cosmosul, ci doar să extindem la limitele acestuia pămîntul. Unele planete sînt înghețate ca polii, altele pustii ca Sahara sau tropicale ca jungla braziliană. Sîntem umanitari și nobili, nu vrem să subjugăm alte rase, vrem doar să transmitem valorile noastre și să le preluăm în schimb moștenirea. Ne considerăm cavalerii Sfîntului Contact. Este o a doua minciună. Nu căutăm pe nimeni în afara oamenilor. N-avem nevoie de alte lumi. Avem nevoie de oglinzi în care să ne răsfrîngem. Nu știm ce am putea face cu alte lumi. Ne este de ajuns aceasta în care trăim, dar fiindcă începem să ne sufocăm în ea, vrem să descoperim în alte părți propria noastră imagine idealizată; întruchipările ei le căutăm uneori în civilizații mai evoluate decît a noastră, alteori le regăsim în viziunea trecutului nostru primitiv".

Aceste idei din „Solaris", una din cărțile fundamentale ale acestui secol, sînt condensate alegoric, dar la fel de percutant în povestea „Cei trei electrocavaleri" din volumul „Ciberiada" al aceluiași autor.

„– Știam de la bun început că n-o să înțeleagă nimic. Dacă ar fi avut un dram de minte n-ar fi venit aici. Ce-i folosesc unei ființe, care trăiește sub lumina soarelui, nestematele de gaz și stele argintii de gheață?". Este necrologul înțeleptului Barion Gură de Gheață la pieirea fără glorie a impetuosului Electrocavaler de Cuarț în tentativa sa de cucerire a comorilor Crioniei.

Să încercăm în cele ce urmează o orchestrare mai amplă a insolitelor idei lemiene.

Mai întîi: nivelul de dezvoltare.

Ipoteza unu: Avem același nivel de civilizație cu El. Ar fi foarte trist deoarece dacă au și același tip de relații intercomunități sau interstate ca și noi și îl extind la relațiile intercivilizații, ne-am ars (pardon, dezintegrat).

Ipoteza doi: El ne sînt superiori. Sînt inteligenți, sfătoși, buni ca pîinea caldă, cristalini, strălucitori, atoateștiutori. Frații noștri mai mari, ce mai! El ne vor da bucuroși leacul împotriva cancerului, tehnologii nepoluante, adevăratul remediu contra căderii părului, vor rezolva problema lui Fermat, vor învia morții de la Hiroșima și Nagasaki și dacă îi rugăm frumos poate ne dau și o pilulă contra prostiei și cruzimii. Să fim lucizi: căpitanul Cook nu le-a oferit băștinașilor din Touamotu nici muschete, nici hărți de navigație, nici „Philosophiae naturalis principia mathematica" în ediție de lux. Le-a dat în schimb cuie și mărgele. Și pe urmă, e uluitor cu cîtă nonșalanță o civilizație atît de intens mercantilă ca a noastră își închipuie că va primi toate acestea pe gratis. Și chiar imaginînd un comerț cu El, adică transformînd Marele Contact în Marele Contract, putem fi siguri că vom avea ce oferi în schimb?

Ipoteza trei: Le sîntem superiori. Scenariul în acest caz ar fi următorul: descindem pe planeta lor, mesageri ai valorilor noastre spirituale și, prima grijă, înființăm niște baze militare. După aceea, se vor delimita cît mai precis zonele în care fiecare mare putere își va exercita acțiunea civilizatoare. Operație foarte necesară deoarece altfel s-ar ajunge la dialoguri ca cel dintre generalul Kitchener și maiorul Marchand cînd s-au întîlnit piept în piept la Fachoda pe Nilul Alb, pe la sfîrșitul secolului trecut:

– Kitchener: Domnule maior, constatați preponderența mea.

– Marchand: Preponderența se constată numai în bătălie, domnule general.

Dacă Dumnezeul local e un Dumnezeu bun îi va fi creat pe frații noștri mai mici întru rațiune, pe o planetă fără cine știe ce resurse. Altfel nu-i exclus să aibă soarta incașilor sau a pieilor roșii.

Deseori putem citi acest tip de frază: „comunicarea cu civilizațiile extraterestre este o provocare tulburătoare adresată umanității". Frumos, dar ia să ne gîndim puțin: pentru cît la sută din umanitatea aceasta este realmente o provocare tulburătoare? Mai concret: cîți dintre cei ce ar întîlni un OZN aterizat, cu ușile deschise, invitîndu-i să intre, i-ar trece pragul? Și mai concret: pentru uluitor de mulți oameni Pămîntul însuși, pe care locuiesc, poate foarte bine să nu fie rotund și să nu se mai învîrtă atîta prin spațiu, eventual să fie plat și sprijinit pe spinarea a patru elefanți, nu-i deranjează cu nimic. O spune foarte frumos Marin Preda în „Cel mai iubit dintre pămînteni": „Învățase și ea la liceu [...] că pămîntul e rotund, că e o planetă care se învîrtește în jurul soarelui și că distanța dintre pămînt și cea mai apropiată stea... da'

nu, aceste lucruri n-o tulburau deloc, n-avea sentimentul că sînt adevărate, erau simple **lecţii** care trebuiseră să fie învăţate..."

Poate fi acest tip uman frămîntat de problema extratereştrilor?

De altfel, problema este mult mai generală şi se referă la propensiunea reală a individului mediu actual spre o cunoaştere care dezbrăcată de atributele utilitar, nobil, înălţător ş.a.m.d. se reduce la un act gratuit, atît în ştiinţă cît şi în artă. Pentru a fi mai bine înţeles voi da două exemple; primul îmi este furnizat de dr. A. Szent-Györgyi, laureat al premiului Nobel pentru medicină:

„În mod paradoxal, cercetarea fundamentală este cu atît mai folositoare, cu cît uită mai mult de aplicaţiile practice. Ori de cîte ori vin la mine tineri spunîndu-mi că doresc să intre în cercetare pentru a ajuta la reducerea suferinţei umane îi sfătuiesc să se orienteze mai degrabă spre filantropie. Cercetarea cere oameni egocentrici, fascinaţi de probleme „inutile" şi dornici să sacrifice totul, inclusiv viaţa lor, pentru o soluţie".

Al doilea îl constituie un test:

„Fie două corpuri identice, dar alcătuite din materiale cu densităţi diferite, să zicem plastic şi plumb. Lăsate să cadă de la aceeaşi înălţime, care ajunge primul pe sol?"

Aplicat unui eşantion larg şi eterogen de populaţie conduce la o concluzie consternantă: majoritatea judecă problema exact ca acum două mii şi ceva de ani Aristotel, adică corpurile mai grele cad mai repede. Galilei, Newton, Einstein puteau foarte bine să nu se nască.

Şi dacă toate astea par prea sofisticate se poate formula o întrebare mult mai simplă: de cîte ori aţi ridicat ochii spre cer în ultimele şase luni, dar nu pentru a vedea cum e vremea şi nici pentru a-l lua ca martor la necazurile dumneavoastră?

Se pare că în sistemul solar şi mult dincolo de graniţele lui sîntem totuşi singuri, deci distanţa care ne separă de eventualele entităţi raţionale nonumane este apriori imensă. Oare? Să precizăm puţin termenul „nonuman", deci prin complementaritate termenul „uman".

Dacă prin om se înţelege un tînăr om de ştiinţă într-un costum bleumarin, asortat cu o cravată bleumarin şi cămaşă bleuciel, inteligent şi proaspăt „ca un instrument nou-nouţ, ascuţit şi încă fierbinte, scos din retorta chirurgului" (Ray Bradbury), atunci nu-i nevoie să se mai scotocească prin Cosmos, cei căutaţi sînt colea, la doi paşi: ţăranul brazilian sau băştinaşul din Bangladesh, un parià indian sau o bag-lady newyorkeză, mai păstrează atît de puţine atribute umane încît pot fi consideraţi cu bună aproximaţie extratereştri. Doar unitatea de măsură a distanţei pînă la El trebuie transformată din an lumină în an întuneric.

Înaintea Marelui Contact cu civilizaţiile extraterestre ar trebui să realizăm Marele Contact Interuman.

CRISTIAN TUDOR POPESCU

AERONAVE ÎN ANTICHITATE

Într-un mormînt precolumbian s-a descoperit o bijuterie de aur, cu o vechime estimată la 1800 de ani. Considerată modelul unui... avion supersonic.

Relicve asemănătoare avioanelor moderne s-au descoperit în multe puncte ale Terrei şi cum este normal s-au format tabere, grupate în jurul a două idei: obiectivele reprezintă într-adevăr vehicule aeriene, ajunse cine ştie cum în spaţiul şi timpul antichităţii sau că asemănarea este întîmplătoare, rezultînd din stilizarea unui model de pasăre, în ciuda părerii contrare a specialiştilor în aerodinamică.

Logic, ar trebui să înclinăm spre o asemănare întîmplătoare... însă în Ramayana apar descrieri ale Ceylonului văzut din aer, şi nu numai în Ramayana, ci şi în apocrifa carte a lui Enoch şi alte scrieri antice.

În plus, apar unele scrieri antice consacrate aeronavelor ca şi cum antichitatea ar avea de unde alege şi diferite tipuri de aeronave şi-ar disputa calităţile.

Astfel, tratatul antic indian „Samargana Sutradhara" citat de Brad Steiger în „Worlds Before Our Own" (1978) discută avantajele şi dezavantajele unor tipuri de avioane ce au ca şi combustibil mercurul. Lucru ciudat, motoarele ionice, în studiu astăzi, funcţionează tot cu mercur.

Un alt text indian „Vymana Shastra" cuprinde trei mii de versete despre construcţia aeronavelor şi tehnici de pilotaj.

Există o tehnică, „Maantrika", de a construi avioane indestructibile şi de a da forţă navei: „Taantrika". Tehnici complexe permiteau ca nava să devină invizibilă („Goodha"), să-şi modifice mărimea pentru a provoca confuzie (Roopanara) sau permit pilotului să vadă în interiorul unei nave inamice, (Roopa akarashana).

Tehnica „Saarpa-Gamava" permite navei mersul în zig-zag, la fel ca şi controversatele OZN-uri, dar „Jalada roopa" permite mascarea navei prin asemănare cu un nor.

Ansamblul tehnicilor duc la concluzia că navele antice au cu totul alte principii față de cele utilizate azi, semănînd mai degrabă cu fenomenul OZN, așa cum este descris el în munți întregi de sesizări.

Acestea nu sînt singurele relatări despre aeronave antice. R. Charroux arată în „Le livre de misterieux inconu" că în Lhasa s-au descoperit documente în sanscrită cuprinzînd note despre obținerea navelor spațiale. Mișcarea navei ar fi independentă de forța gravitațională și s-ar baza pe o forță necunoscută astăzi, numită în text „laghima", care anulează gravitația degajînd o forță radială.

La bordul acestor nave, denumite „astras" (!), ar fi fost posibilă o călătorie interplanetară, se vorbește în text de o călătorie în Lună, fără a fi însă clar dacă s-a realizat sau este planificată, ori presupusă ca posibila

Manuscrisul de la Lhasa conține asemanări în descriere cu „Vymanele", astfel este amintită taina „antimei" care face nava nevazută și a „garimei" care-i dă greutate.

Asemănarea este ciudată și dacă nu este vorba de două variante ale aceluiași text ne duce la concluzia că strămoșii noștri cunoșteau aeronave bazate pe principii pe care noi nici nu le bănuim.

Fred Hoyle, reputat astronom, afirma că formele de viața existente în univers ar putea utiliza o știință diferită. Nu este exclus să fi fost vizitați de astfel de ființe sau ca noi înșine să fi utilizat altă știință, pierdută o dată cu dispariția unei civilizații într-un cataclism natural sau provocat, din accident sau inconștiență.

CONSTANTIN COZMIUC

„CREATURA"

Începe să se dezvolte numai cînd temperatura mediului depășește zero grade. Dacă nu, gestează, aparent lipsită de viață, un timp indefinit. Nu poate fi distrusă decît prin foc. Este suficient însă ca o particulă microscopică să rămînă nearsă și ea va da naștere, cînd condițiile ambiante o vor permite, unui nou individ care se va dezvolta de o aliură prodigioasă. Vie, adoptă forma primei ființe care i-a ieșit în cale. Dacă modelul lipsește, rămîne sub aspectul unei mase palpitînd, cu o aparență gelatinoasa, aflata într-o continuă și aberantă metamorfoză. Se „hrănește" cu energia pe care o preia direct din mediu. Gîndește deși nu are creier. Poate construi orice, deși nu are nici mîini și nici unelte. Teoretic, timpul nu o afectează.

Este „THE THING" - Creatura, personajul central al filmului cu același nume.

Chiar dacă imaginația autorilor pare greu de egalat, „Creatura" lor nu este decît, poate, una dintre cele mai recente plăsmuiri de acest fel. Precedată de „Alien" care a demonstrat totuși posibilități superioare de adaptare și supraviețuire în orice fel de mediu, ea face parte dintr-o categorie bine definită de inteligențe non-umane, omnipotente, aproape indestructibile și, teoretic, nemuritoare.

Pentru majoritatea oamenilor, „caracteristicile" enumerate mai înainte nu pot fi atribuite decît unor personaje născute de mințile, mai mult sau mai puțin „bolnave", aparținînd unor autori de SF. sau a celor care urmăresc, cu orice preț, să-l șocheze pe consumatorul de artă.

În consecința, ei vor fi surprinși să afle că, în prezent, „creaturi" de felul celor descrise au din ce în ce mai multe șanse sa-și faca apariția pe Terra. Nu din spațiu și nici din adîncul oceanelor, ci... din laboratoarele de inginerie genetică.

Periodic, mass media ne oferă informații despre cele mai recente succese înregistrate în manipularea suportului informațional care stă la baza tuturor ființelor de pe Pămînt. Aceste tehnici au dus nu numai la obținerea a noi soiuri de plante, mai rezistente și mai productive, dar și a numeroase substanțe deosebit de eficiente cu destinație terapeutică. În ultima vreme, eforturile cercetătorilor au început să se orienteze și în direcția îmbunătățirii, folosind metode similare, a raselor de animale, rezultatele fiind deosebit de promițătoare.

Experiențe de acest tip nu sînt totuși lipsite de orice risc. Mutații accidentale sau voite, la nivelul unor microorganisme, scăpate de sub control, pot provoca adevărate catastrofe ecologice cu efecte greu de imaginat pentru om și planetă. Din acest motiv, în ultimii ani au fost adoptate o serie de reglementări și convenții cu caracter statal sau internațional care impun respectarea unor condiții deosebite de protecție în laboratoarele de inginerie genetică și, atenție, recomandă evitarea experiențelor asupra omului.

Dar stăpînirea tot mai bună a tehnologiei reprezintă nu numai o realizare aducătoare de încredere, ci și o tentație deosebită atît pentru savant cît, mai ales, pentru organele decizionale, cele care orientează cercetările și acordă fondurile. În consecință, omenirea se află în pragul unei noi revoluții tehnico-științifice, cea a bio-ingineriei. Ea va avea implicații atît de profunde la nivelul individului în-

cît, cu certitudine, va duce la transformarea omului pe toate planurile, pentru prima oară fiind afectat și cel fizic.

Cu nimic modificat timp de sute de mii de ani, homo sapiens are toate șansele ca, lăsînd evoluția pe seama exclusivă a naturii, să aibă nevoie de alte sute de mii de ani pentru ca schimbări importante să se producă în aspectul său morfologic.

Problemele pe care i le ridică însă, pe de o parte supraviețuirea, iar pe de altă parte presiunea continuă asupra frontierelor cunoașterii, îl vor constrînge să intervină direct în propria-i dezvoltare nu numai intelectuală dar și fizică. Confruntați cu numeroase și parcă tot mai dese crize: a energiei, a materiilor prime, a hranei etc., cercetătorii și politicienii nu vor rezista tentației de a crea o ființă care, pornind de la homo sapiens, să fie mai inteligentă, mai puțin pretențioasă din punct de vedere al cerințelor materiale, mai adaptabilă, mai rezistentă și, de ce nu, nemuritoare.

Dacă în epoca de început a calculatoarelor, omul viitorului era imaginat cu ochi mari, datorită folosirii monitoarelor, cu trei degete subțiri consecință a utilizării claviaturii, cu corpul atrofiat în urma activității sedentare, astăzi, în pragul apariției ordinatoarelor „inteligente" și a sistemelor de comunicare, fie prin viu grai, fie telepatice, „modelul" propus acum 30–40 de ani pare depășit și nerealist. În privința tehnologiei nimic nu ne îndreptățește să credem că ea se va opri aici. În privința însă a funcțiilor individului, care determină forma și nevoile, fără o intervenție directă, pe cale artificială, ele se vor modifica extrem de lent.

În momentul de față tehnologia oferă mijloacele, iar ingineria genetică germenele de știință ce vor permite modelarea funcțiilor. Este astfel posibil ca, urmașii lui homo sapiens să nu mai aibă brațe, picioare, cap și piept, ci să fie „creaturi" extrem de evoluate, capabile să se „conecteze" instantaneu pentru a-și amplifica inteligența, putînd să supraviețuiască, fără mijloace speciale de protecție, în orice mediu, să se deplaseze liber, să comunice fără vorbe sau semne, să trăiască oricît, să fie unisexuate și să se înmulțească prin diviziune, iar radiația cosmică să le fie hrană.

Aspectul: o masă gelatinoasă sau dură, o sferă strălucitoare sau un fum unduitor.

Numele: HOMO GENITOR

SORIN ȘTEFĂNESCU

Desen de ALEXANDRU ANDRIEȘ

DĂNUŢ UNGUREANU

ARBORE COTIT

Tatăl său l-a adus de mînă într-o dimineaţă răcoroasă de primăvară scăldată de o lumină viorie ca un plînset de nori îndepărtaţi. Pe poarta uzinei oamenii intrau grăbiţi, purtînd încă în ei căldura aşternutului părăsit. Aruncau o privire celor doi şi moţăiau un salut de mîntuială tîmplelor cărunte ale bărbatului. Chiar şi maşina patronului, neagră, lungă şi strălucitoare, a încetinit parcă trecînd pe lîngă ei şi băieţelul a apucat să zărească un profil sever ţintind ceafa roşie şi ţeapănă a şoferului.

– Uite, fiule, vezi, i-a spus tatăl atunci cînd s-au aflat în sfîrşit în tihna călduţă a halei care încă nu se deşteptase la viaţa asurzitoare de fiecare zi, asta e maşina la care lucrez eu.

Omul devenise dintr-o dată parcă mai mîndru, mai drept, chipul i se înseninase subit, iar ochii, ochii îi ardeau acum în lumina unui pîrjol interior căruia băieţelul, prea mic fiind, nu putea să-i simtă dogoarea, necum să-i simtă şi să-i priceapă sensurile. Dar mîna agăţată de braţul puternic, musculos, al bărbatului, îi înregistră pe dată tremurul extatic.

– Aceasta este MAŞINA, zise încă o dată tatăl, mai mult pentru sine şi fiul văzu aievea majusculele acelea miraculoase. Abia apoi ridică ochii mari pentru a privi ceea ce i se arăta.

Acolo, în faţa lor, imensă, tăcută, se înălţa maşina.

Părea un munte sălbatic, necălcat de picior omenesc, cu piscurile învăluite în ceţurile smogului care se învîrteja sub scheletul metalic al acoperişului. Pe crestele tăioase, alcătuind ciudate şi înfricoşătoare labirinturi, păduri strălucitoare de tije, biele, cabluri flexibile, tacheţi şi pistoane fremătau încetişor ca şi cum boarea dimineţii ar fi urnit încolo şi-ncoace trunchiurile dure, lustruite oglindă, făcîndu-le să scîrţîie şi să foşnească un cîntec doar de ele ştiut.

Chiar în faţa lui, băieţelul întrezări, printre pleoapele mijite de teamă şi respect, dinţii masivi, ca nişte măsele uriaşe, ai unei roţi de zece ori mai înaltă decît tatăl său. Şi în spatele ei alta, şi alta şi încă una în stînga şi alta deasupra ei, împreunate în păienjenişul întunecat al măruntaielor de oţel şi cauciuc. Sute de curele de transmisie, alcătuind kilometri întregi ai unor drumuri niciodată umblate, se pierdeau privirii în pîntecul deschis ca de o rană, al monstrului. Mii şi milioane şi miliarde de şuruburi ori nituri strălucitoare împănau trupul adormit al colosului în aşteptarea clipei unice cînd o mînă omenească avea să-l trezească din amorţeală.

Şi închizînd din nou ochii, băieţelul şi-a închipuit dihania stîrnită, păşind greoi prin hala imensă, colbuind la fiecare pas trombe de praf şi fum şi un zgomot îngrozitor de fier şi fier, mai întîi încet, ca ameţită, apoi din ce în ce mai repede, mai agresivă, urmărind înfometată gîngăniile omeneşti ce se zvîrcoleau înspăimîntate înainte-i.

Apoi a clipit des înainte de a zări la zeci, poate sute de metri înălţime, în apropierea piscului înnegrit de metal, printre zăbrelele scărilor de intervenţie, curele, arcuri, conducte şi sîrme, printre volanţi, lagăre, rulmenţi şi nişe, acolo sus, foarte sus, strălucirea stranie, ireală, a unei lumini roşii, un bec probabil, un ochi rece, distant, prea sus pentru a-l putea zări şi pe el, cel atît de neînsemnat.

●

Şi totuşi îl zărise.

Anii au trecut repede, poate mai repede ca de obicei şi băieţelul s-a sculat într-o altă dimineaţă de primăvară, bărbat, un om puternic, sănătos, respirînd energie descătuşată. A sărit sprinten din pat şi podeaua a gemut strident sub greutatea lui. A deschis fereastra larg şi norii de pe cer au fugit înspăimîntaţi care încotro. Apoi a pornit spre uzină o dată cu ceilalţi, urmărit de privirile obosite ale maică-si, o bătrînă neputincioasă, atîta tot. Bătrînul se prăpădise de mult cine ştie pe unde, nimeni nu ştia nimic despre el. Într-o zi nu se mai întorsese de la lucru.

Cînd a ajuns la uzină, îl aşteptau, veniseră mai devreme decît el şi îl aşteptau. Se sfătuiau pe şoptite, privind din cînd în cînd în direcţia lui.

– Băiete, de azi înainte ai să lucrezi la maşina cea veche, zise parcă vesel şeful secţiei.

– E o mare cinste pentru tine, adăugă solemn inginerul.

– Îţi voi mări salariul, de azi eşti un om important, conchise patronul, întorcîndu-i spatele.

S-au risipit care încotro şi el a rămas derutat în mijlocul halei imense neînţelegînd prea bine ce voiau de la el, el căruia pînă în ziua aceea nu-i acordaseră nici cea mai mică fărîmă de atenţie, nimeni nu-l băgase în seamă şi uite, crescuse sub ochii lor orbi, un uriaş împlinit printre mormanele de şpan şi pilitură, acum începea să înţeleagă, să simtă, mai bine-zis, că de înţeles probabil înţelesese taică-său şi pentru el, că muntele inform care

îl aştepta amorţit în colţul celălalt al clădirii îi aparţinea pe de-a-ntregul. Sau poate că totul era exact pe dos.

Şi totuşi îl zărise.

De acolo, de sus, de la zeci, poate sute de metri înălţime, ochiul roşiatic, rece şi distant înregistra totul, absolut totul, cu precizia enervantă de care doar maşinile sînt în stare. Şi-l amintea păşind mărunt alături de tatăl său, încercînd să cuprindă cu o singură privire organismul său monstruos, crescut ca un cancer în carnea uzinei, ca o junglă, ca un mucegai verde albăstrui întinzîndu-se tăcut, răbdător.

Se obişnuiseră toţi cu el, că nici nu-l mai vedeau în drumurile lor prin hală, iar dacă vreunul mai răsărit se întreba uneori „ce-o fi cu minunăţia asta, aici, ocupă locul de pomană, de ce nu i-or face vînt?", aproape întotdeauna un altul, ceva mai în vîrstă, îl lua de mînă şi îi explica: „uite, pe vremuri, cînd funcţiona toată drăcia, eu unul nu ştiu cînd a fost montată, materialul intra pe aici şi pe partea cealaltă, partea cealaltă însemnînd un unghер la vreo cinci sute de metri depărtare, ieşea un produs finit."

Şi atunci acela mai răsărit tăcea, amuţea cuprins de respect, ori admiraţie, ori neîncredere, cert este că nu mai aducea vorba despre maşină prea curînd. Iar ea înregistra totul, absolut totul, cu precizia enervantă de care doar maşinile sînt în stare, între milioanele şi miliardele de piese ce o alcătuiau şi pe care de la o vreme le puteai numi, fără să greşeşti, muşchi, oase, ţesuturi, ori organe, se năşteau diferenţe de potenţial şi tensiuni, întreg trupul îi era străbătut de un curent slab, insesizabil, care în fiecare clipă se modula cu informaţie, informaţia cea mai măruntă, cea mai neînsemnată ajungînd acolo sus, foarte sus, sub ochiul roşiatic, distant, unde păienjenişul de cabluri şi bobine, relee, panouri cu circuite şi altele fără nume, începuseră să alcătuiască un rudiment de creier.

●

Veneau uneori la el indivizi pe care nu-i mai văzuse în viaţa lui, unii care trudeau probabil în celălalt capăt al halei, şi-i ziceau clipind şmechereşte din ochi: „puştiule, eşti mare, ori ai o maşină grozavă, astăzi n-a dat nici un rebut". El ridica din umeri într-un gest vag pe care cei mai mulţi îl luau drept modestie curată, dar ar fi putut însemna la fel de bine nehotărîre sau echivalentul lui „ce tot vreţi de la mine?". Habar n-avea ce piese meştereşte pîntecele colosal în faţa căruia trebăluia ca o gînganie sîrguincioasă, nu fusese nici măcar curios să meargă pînă în capătul celălalt, să ia în mîna una dintre ciudăţeniile scuipate de maşină, să vadă şi el ce şi cum, în ce se transformă mormanele de materie primă pe care le azvîrleau fără încetare în gura animalului ăsta hămesit, într-un ritual care începea să aducă oarecum a jertfă, parcă se temeau cu toţii, ghiceai asta din gesturile lor febrile, că, odată oprită alimentarea, monstrul se va urni greoi şi-i va sorbi flămînd. De altfel, nici nu mai avea timp să se mişte de-acolo, de cîteva zile maşina lucra fără întrerupere, el nici pe-acasă nu mai dăduse, mînca în hală, pe apucate, ce-i aducea unul sau altul, şi acela, după ce arunca o privire fugară tărăboanţei şi lui, atît de mic în faţa ei, mergea printre ceilalţi şi confirma cu glas tare, încă o dată, că „individul ăsta e dat în mă-sa, o să ajungă departe, o să vedeţi!" Lucra mai mult după ureche, de fapt, nici nu lucra în sensul obişnuit al cuvîntului, dacă ar fi venit oarecine să-l întrebe „ce faci tu efectiv aici?", adică să-l pună să explice manevrele pe care le face, şirul de operaţii menit să ţină maşina în funcţiune, ar fi ridicat din umeri tot aşa, din modestie, ori neîncredere, ori însemnînd un „ce tot vreţi de la mine?" resemnat, fără culoare. Tot ceea ce ştia era că maşina merge. Se strecura cu agilitate printre roţile depăşind orice dimensiune închipuită ca să slăbească un şurub oarecare, înlocuia din cînd în cînd o pîrghie ori ciocănea îndîrjit într-un ax strălucitor, fără să-şi poată explica prea clar de ce face cutare sau cutare lucru, simţea numai că aşa trebuie, că aşa e bine, că animalul său de oţel îl înţelege şi îl ocroteşte totodată. Văzuse pe cînd era copil, într-o carte colorată, un stol de păsărele fragile plimbîndu-se fără teamă pe trupul masiv şi ameninţător al unui crocodil. Aşa se simţea uneori, mai ales atunci cînd cobora ca o maimuţă de la înălţimea ameţitoare a ochiului roşiatic, pe cabluri şi curele de transmisie, ca un Tarzan printre lianele sale, susţinut doar de privirile goale ale celorlalţi. Nu avea nici un prieten, nu se putea destăinui nimănui şi la urma urmelor nici nu avea ce să le destăinuiască, asta începuse să fie viaţa lui, o vedeau cu toţii, mai mult de atît nu avea ce să le spună. Mînca acolo, aşezat uneori pe o bielă uriaşă, care îl legăna încet, în ritmul unei melodii cu nuanţe grave, profunde. Dormea acolo, cu capul rezemat de o garnitură cît o pernă măricică, visînd angrenaje şi ochi roşiatici străjuind. Uneori deschidea circuitul de apă şi se spăla ori se bărbierea în faţa unui arbore lustruit ca o oglindă veneţiană. O dată pe săptămînă, magazionerul, un tip burtos şi chel, venea să-i schimbe salopeta ferfeniţită. Într-o zi a întîrziat însă, ori poate a uitat să mai vină şi el s-a avîntat gol pe benzile rulante care duceau sus, spre inima monstrului. I se păruse că acolo scîrţîie ceva.

Zilele treceau, treceau neobosite pe lîngă ei, se obişnuiseră cu toţii cu zumzetul acela neîntrerupt, monoton, pe care de la o vreme nici nu-l mai auzeau, era din ei, era al lor, percepeau numai vibraţia măruntă a solului, a pereţilor, a aerului, a propriilor lor trupuri, în care îi antrena uriaşul de oţel, vibraţia propriilor lor gînduri poate, simţeau că dacă tremurul acesta s-ar opri într-o bună zi, nimic nu ar mai putea fi ca înainte, nimic din cele ce le cunoscuseră împreună, nimic.

Şi în vremea asta, sus, la zeci, poate sute de metri înălţime, ochiul roşiatic, rece, distant ori îngăduitor, îi privea neobosit, veghea asupra lui şi a

(Continuare în pag. 64)

MEDALION

SORIN ANTOHI

Într-o spirituală și malițioasă autoprezentare trimisă redacției revistei **Știință și tehnică**, *pe care o intitulează șiret* **Criticului meu**, *Sorin Antohi dă seamă, în cîteva rînduri, despre întîmplările sale biografice mai importante și despre preocuparea sa constantă pentru utopie, pe care nu ezită s-o numească fixație, ceea ce poate fi un semn al consecvenței și statorniciei. Întîmplările vieții tînărului autor nu depășesc normalitatea, nu intră adică în tangență cu evenimente extraordinare și, dacă vrem cu tot dinadinsul să legăm pasiunea sa de o cauză mai adîncă, aceasta e de găsit probabil într-o obsesie lăuntrică. Sorin Antohi s-a născut la 20 august 1957, a urmat cursurile Liceului internat „C. Negruzzi", apoi doi ani de studii tehnice, după care a devenit student al Facultății de filologie din Iași (secția engleză-franceză), între anii 1980–1984. În prezent, este profesor la un liceu industrial. Lucrarea sa de licență,* **Characters of Apocalypse in American Literature**, *anunță deja esența preocupărilor culturale ale eseistului, pe care le anticipaseră colaborările la diverse reviste ieșene, unora fiindu-le și redactor* **(Opinia studențească)** *ori redactor-șef* **(Dialog)**. *Primul semn de recunoaștere a activității literare a lui Sorin Antohi pe tema utopiei poate fi considerat Premiul Uniunii Scriitorilor pentru studiul „Utopia: discurs asupra obiectului", obținut în cadrul Consfătuirii anuale a cenaclurilor de anticipație. Studiul dedicat utopiei și utopismului se amplifică prin alte studii și eseuri adiacente publicate în fanzine, almanahuri, anale și reviste, toate făcînd parte din volumul* – **Cetatea fatală** –, *predat editurii Cartea Românească. Din același volum este desprins și studiul publicat aici,* **Sfîrșitul utopiei?** *redactat într-un stil mai puțin jovial tocmai din pricina caracterului mai apăsat științific al eseului, ceea ce nu exclude proprietatea și expresivitatea redactării. Erudit atît cît să poată subordona informația prin demonstrație, instruit cultural prin lecturi varii și interferente (sociologie, filozofie, estetica, istorie etc.), Sorin Antohi ne oferă în acest studiu o concisă și edificatoare diagramă a accepțiilor pe care specialiștii le atribuie conceptului de utopie în ultima vreme, sugerînd chiar o metamorfoză semantică a lui. Contrazicînd, cu argumente din cele mai persuasive, sfîrșitul utopiei (împotriva previziunilor ferme ale unor filozofi contemporani) tînărul eseist afirmă, în fond, o trăsătură funciară a omului dintotdeauna, sîmburele adînc al unui idealism perpetuu, pe care Sorin Antohi îl află în nevoia de utopie. Competența tînărului exeget în materie este indiscutabilă, iar studiul de față e doar o probă în plus a vocației sale estetice.*

RADU GH. ȚEPOSU

SFÎRȘITUL UTOPIEI

La sărbătorirea lui Mircea Eliade cu prilejul împlinirii vîrstei de șaptezeci de ani, Ananda Coomaraswamy evoca vorba de duh a unui anume dr. John Lodge, mare expert în arta indiană din Boston: „From the stone age until now **quelle dégringolade!**"[1]. Greu ar putea găsi cineva o formulare mai plastică a pesimistei convingeri populare, sursă de **contemptus mundi**, că lumea se degradează continuu, îmbătrînește[2], își pierde „prospețimea ontologică". Această convingere, tot atît de veche ca istoria și speranța, aparent la concurență cu utopia, nu face în fond decît să-i pregătească acesteia din urmă instalarea: dacă **mundus senescit**, apocalipsul e iminent și, deci, entuziasmul milenarist e justificat; nihilismul proliferează și, avînd tot mai mult temei, are totodată o misiune mai ușoară[3]. În asemenea impre-

SORIN ANTOHI

jurări nici utopia nu mai poate fi departe: proiect fantezist al viitorului, tentativă de recuperare a unui trecut idealizat, construcţie psihică imună la dezastrul exterior, reînscenare şamanică[4] a mitului fondator.

Cu toată această remarcabilă înzestrare a utopiei pentru subzistenţă în aşteptarea biruinţei depline, nu au lipsit profeţiile sfîrşitului ei, modelate după profeţiile sfîrşitului istoriei.

Retorica şi logica interne a unor asemenea profeţii sînt acelea, paradoxale, întîlnite in **impossibilia**, dar audienţa lor pare să nu ţină seama de inconsistenţe şi contradicţii structurale. Aşa s-au petrecut lucrurile cu cea mai cunoscută dintre viziunile sfîrşitului utopiei, datorată lui Herbert Marcuse.

Marcuse, apostol al civilizaţiei non-represive, bazată schillerian pe jocul liber al facultăţilor umane – a se vedea **Eros şi civilizaţie** (1955), paradigmă a utopiei freudo-marxiste –, a lansat în 1967 sintagma „das Ende der Utopie", în titlul intervenţiei sale din cadrul unui colocviu al Universităţii Libere din Berlin[5]. Ideea lui Marcuse era că utopia încetase să mai fie un obiect al deriziunii şi o contradicţie a potenţialităţilor socio-istorice, datorită faptului că omul civilizaţiei tehnologice era capabil de orice transformare a ambientului natural şi tehnic. Însăşi categoria intelectuală a utopismului şi-a pierdut prin urmare sensul într-o lume în care toate visele îşi găsesc împlinirea. Acest sfîrşit al utopiei este de fapt sfîrşitul utopiei tradiţionale, limitate, rămînînd o utopie subîntinsă de realism, încrezătoare în posibilitatea tehnologiei avansate de a oferi totul – în condiţiile unui sistem corect raţional-organizaţional.

Punîndu-şi mai încolo întrebarea de ce revoluţia utopică întîrzie, dacă factorii materiali şi psihici necesari producerii ei există, Marcuse recurge dezarmant la clişeul utopist al conspiraţiei ostile: societatea, în întregul ei (!), se opune transformărilor în bine, declanşarea mecanismului utopizator fiind dependentă de aporetica formare a purtătorilor schimbării sociale în chiar procesul de schimbare. Sfîrşitul utopiei implică subtil sfîrşitul istoriei, în sensul că viitorul nu mai apare ca o continuare ori dezvoltare a trecutului, care eşuează în prezentul tuturor posibilităţilor.

Marcuse credea, judecînd superficial o tradiţie europeană foarte importantă, că vechile utopii raţionaliste nu se realizaseră din pricina insuficientei dezvoltări a tehnologiei, ca şi cum sistemele unor Morus, Campanella, Fourier sau Owen nu ar fi fost sabotate de propriile contradicţii interne ale utopiei. Mai mult decît atît, făcînd descoperirea – un secret al lui Polichinelle – caracterului istoric al nevoilor umane, Marcuse îşi întărea încrderea în sfîrşitul utopiei (tradiţionale) prin teoretizarea unei cenzuri în determinarea istorică, a unei diferenţe calitative decisive între vechile şi noile nevoi: „Nevoile umane au un caracter istoric. Dincolo de animalitate, toate nevoile umane, inclusiv sexualitatea, sînt istoriceşte determinate şi istoriceşte transformabile. Şi ruptura cu continuitatea nevoilor care poartă cu ele propria represiune, saltul într-o diferenţă calitativă, nu este ceva făcut, ci ceva inerent dezvoltării forţelor de producţie. Aceasta a atins un nivel la care necesită noi nevoi vitale pentru a fi la înălţimea propriilor posibilităţi."[6] Dorinţele noi şi noile nevoi vitale, inevitabil văzute dialectic de Marcuse, sînt o negare a celor vechi, inerente sistemului de dominaţie capitalistă. Vechiul se manifestă ca nevoie a luptei pentru existenţă, spirit de competiţie, nevoie de a continua productivitatea nesfîrşită şi risipitoare – strîns legată în distrugere –, nevoie de represiune a pornirilor instinctuale. Noul înseamnă nevoie de odihnă, de intimitate – singurătate sau convieţuire cu persoane alese liber –, de frumuseţe, de fericire gratuită (şi nu neapărat meritată). Noul model antropologic prefigurat de Marcuse, centrat pe nevoia unei libertăţi adevărate, evocă din nou pe Schiller, despre care corifeul Şcolii de la Franckfurt scrisese încă de tînăr. Retorica libertară a poetului e sprijinită de aserţiuni tipice filozofului, care ştie să adauge că noua libertate, sorginte a unei noi morale care va repudia iudeo-creştinismul, nu va mai fi legată de satisfacerea nevoilor materiale, de emanciparea din tirania muncii alienante ori de imunitatea faţă de represiune.

Ce mai rămîne utopic în acest „sfîrşit al utopiei"? Rămîne dimensiunea estetico-erotică, transformarea fourieristă a muncii în joc, exorcizarea tuturor elementelor indezirabile ale tehnologiei[7].

Într-o vreme a relativismului sistematic, răspunsul lui Marcuse la perena provocare intelectuală a utopiei nu s-a putut impune. Din altă perspectivă, s-a afirmat că sfîrşitul utopiei ar fi început la finele secolului trecut, cam de cînd se poate vorbi de o răsturnare a discursului utopic, sau cel puţin de o deplasare a proiecţiilor sale către polul negativ al unui cuplu în care polul pozitiv este constituit de viziunile fericirii calme, ordonate, festive, îndestulate, imperturbabile. Reapariţia profeţiilor „mizerabiliste" în centrul discursului despre ordinea ideală coincide cu transfor-

SORIN ANTOHI

marea treptată a acestuia într-un discurs despre viitor, prefigurat tot mai insistent în tonuri sumbre. Istoricii literari au resimțit obligația taxinomică de a fabrica termeni noi pentru nu prea noua realitate literară, astfel că s-a ajuns a se vorbi de „antiutopie"[8], utopia în negativ. Resurecția apocalipticului, firească în perioadele istorice agitate, plasarea acestuia în inima utopiei, nu sînt decît alte argumente ale simbiozei formate de nădejde și disperare. Nu există – dacă lăsăm deoparte istoriile literare și tipologiile **ad usum delphini** – ruptură între utopie și antiutopie. Cea de-a doua nu este pînă la urmă decît varianta perfecționată a celei dintîi, fatalitatea ei, geamăna ei lipsită de artificii. Antiutopia ar putea fi considerată fără a greși o expresie a maturizării genului, ca și o modificare a perspectivei: pe cînd utopia promite, antiutopia radiografiază. Prima uzează de retorica profeției, a doua se mulumește cu cea a reportajului. Din punctul de vedere al receptorului, utopia, desigur, își disimulează mai bine spiritul. Antiutopia, în schimb, e un fel de utopie pe înțelesul tuturor.

Noile etichete sînt și un rezultat al mutațiilor semantice care afectează clasicul termen „utopie": de la profetic și ispititor la peiorativ, la critic și prevenitor, ba chiar la amenințător și terifiant, însuși mesajul genului a fost altfel structurat, de continua resemantizare. Cea mai obscură conotație a devenit astfel denotație. Popularitatea cărților lui Zamiatin, Huxley, Orwell – pentru a nu menționa decît numele maeștrilor –, care au introdus categoria tragicului într-o bibliotecă a armoniei, este probabil explicabilă și prin compromiterea spectaculoasă a idealului massei automate, un refuz al stabilității cataleptice. Nu numai atracția, explicabilă cu mijloace banalizate, pentru dezastruos și morbid, a impus utopiile negative, tot așa cum nici **praxis**-ul singur nu a fost suficient să modeleze ficțiunea. Antiutopia este literatura unei epoci de criză – pusă, deloc întîmplător, sub semnul Vărsătorului –, de divulgare și de construcție a iluziei, de reafirmare violentă a individualității. Într-unul din marile romane ale secolului nostru, Canetti, un scriitor neobișnuit de dotat pentru analiză socială, îl pune pe Georges, fratele sinologului Peter Kien, psihiatru celebru, să spună adevărul „despre instinctul mult mai adînc și propriu-zis al istoriei, despre năzuința oamenilor de-a se transforma într-o specie animală superioară, massa, și de a se pierde complet în ea, ca și cum n-ar fi existat niciodată **un singur om** /.../ Așa-numita luptă pentru viață o ducem, nici mai mult, nici mai puțin, decît pentru foame și dragoste, pentru uciderea massei din noi. Uneori ea devine atît de puternică, încît îl constrînge pe individ la acțiuni dezinteresate sau chiar contrare interesului său. „Massa, care clocotește în străfundurile noastre, este „făptura esențială a pămîntului, țelul și viitorul acestuia". „Nu știm nimic despre omenire; încă trăim ca niște presupuși indivizi. Uneori ne cuprinde massa, ca o furtună zgomotoasă, ca un singur ocean ce vuiește, și în care fiecare picătură trăiește și vrea același lucru. Dar, încă mai obișnuiește să se descompună curînd și noi devenim apoi din nou niște sărmani indivizi izolați /.../ Într-o bună zi nu se va mai descompune, poate mai întîi într-o singură țară, și de acolo se va extinde în jur, pînă ce nu va mai putea să se îndoiască nimeni de ea, pentru că nu va mai exista nici Eu, nici Tu, nici El, ci numai ea, massa."[9]. Am citat acest lung pasaj din **Die Blendung** pentru rara concentrare a unei problematici universale, ca și pentru interesul discuției utopiei: Canetti demonstrează – fără să-și propună, bănuiesc, dar dreptul lecturii nu încurajează intențiile auctoriale – superficialitatea distincției dintre utopie și antiutopie. Dacă judecăm după atitudinea manifestă a personajului Georges Kien, pasajul canettian este utopic – prefigurează un viitor în care oamenii nu vor mai fi niște **„sărmani** indivizi izolați" (subl. ns.), ci picăturile oceanului post-istoric, „în care fiecare picătură trăiește și vrea același lucru", țintă finală a planetei. Ceva mai încolo, profesionistul care e Georges Kien strecoară însă o remarcă în stare să-i dezvăluie adevăratele sentimente față de massificare: „Oamenii înnebunesc pentru că massa din ei este deosebit de puternică și nu-și află satisfacție." Din perspectiva psihiatrului, discursul massei este nebunia – dacă notăm în același timp că massa e chiar utopia, ne întoarcem la „Utopica întîlnire"! –, cu rezerva că, în momentul neprecizat în care va birui în încleștarea cu rezistența individuală, massa ar putea fi recuperată de rațiune. Pînă atunci, în lumea în care psihiatrul Kien își face meseria – asumată și ca misiune socială –, lume a indivizilor și nu a massei, nu poate nimeni accepta ștergerea deosebirilor dintre Eu, Tu, El. Ce s-ar mai putea spune? Nimic altceva decît că Elias Canetti a dat în aceste pagini o antiutopie!

În anii din urmă, din valul gigantic al romanelor și povestirilor catastrofiste care folclorizează lucrativul delir escatologic science fiction, se mai pot reține cîteva titluri de antiutopii – fie-mi ier-

SORIN ANTOHI

tat cuvîntul! **This Perfect Day,** de exemplu, o carte a americanului Ira Levin din 1970, prezintă un viitor coşmar planetar regizat de un ordinator gigantic. În metropola utopică, diferenţele individuale au dispărut (inclusiv la nivel onomastic), sentimentele sînt uitate, deciziile cele mai mărunte sînt cuprinse în strategiile condiţionării. Din massele identităţii se desprinde un erou de **policier** (autorul a practicat şi acest gen), care trece prin aventuri extraordinare – descoperă o insulă a oamenilor liberi (utopia nu piere, s-ar părea!), conduce un grup disident pînă în subteranul ordinatorului – numai fiindcă aşa vrea o elită cinică: membrii ei montează toată această disidenţă pentru a selecţiona exemplarele cele mai individualizate. Aleşii, care descoperă prea tîrziu trucul, sînt folosiţi, într-o medicină drăcească, pentru regenerarea celor mai uzaţi membri a gerontocraţiei.

Cu mijloace literare superioare, Ernst Jünger sugerează o altă direcţie de depăşire a utopiei tradiţionale. Această direcţie, aşa cum rezultă ea din lectura romanului **Heliopolis, Rückblick auf eine Stadt,** apărut în 1949, anul care a adus şi **Nineteen Eighty-Four**[10], e o reîntoarcere la izvoarele utopiei aristocratice, la spiritul cavaleresc şi morala onoarei. Eroul, comandantul şcolii de război din Heliopolis – metropolă a viitorului disputată între şeful aristocrat al armatei şi conducătorul economic sprijinit de popor şi poliţie –, descoperă imoralismul celor două tabere care luptă pentru supremaţie în absenţa stăpînului legitim, un misterios Regent retras într-un regat extraterestru. Între puterea demagogică susţinută de birocraţie şi tehnologie, pe de o parte, şi morala eficace a unui elitism utilitarist, pe de alta, Lucius, personajul principal, alege o a treia cale: reînnoirea elitei prin exaltarea individualităţii creatoare. Semnificativ, această a treia cale îl duce pe Lucius, la apelul Regentului, în regatul extraterestru al transcendenţei.

Viziunea lui Jünger se radicalizează în **Eumeswil** (1977), probabil sinteza definitivă a ideilor autorului în legătură cu istoria şi puterea[11]. Eumeswil, statul utopic aflat sub autoritatea unui dictator rafinat şi ajuns la un fel de estetică a puterii, are şi el cele două tabere: democraţii zgomotoşi şi despoţii mesianici. Doar ghidul nostru prin utopie, profesor de istorie şi filosof al acesteia, se ţine deoparte, adîncit în contemplarea relativismului puterii şi convins numai de **vanitas vanitatum.** Jünger teoretizează mai strict solitudinea şi disciplina interioară –**Stopos** al eupsihiei –, inventînd noţiunea de **anarh.** Faţă de anarhist, colaborator al puterii prin chiar raportarea lui violentă la ea, fiinţă socială – fie şi la nivelul conspiraţiei –, anarhul e liber. El tinde spre izolarea de istorie, practicînd regresiunea silvestră.

Propunîndu-şi evadarea colectivă din istorie, locatarii provinciei pedagogice – **remake** al părţii a doua din **Wilhelm Meisters Wanderjahre,** poate nu fără influenţe asupra utopiei pedagogice a lui Constantin Noica – Castalia, din romanul lui Hermann Hesse **Das Glasperlenspiel** (1943), sînt condamnaţi din capul locului la o existenţă precară, periferică şi inconsistentă. Cînd Joseph Knecht, Magister Ludi şi mit castalian, înţelege cu adevărat istoria, dincolo de artificii formale şi de orice sterilă filozofie, dincolo de mutilarea vieţii cu mijloacele nepotrivite ale logicii, realizează inanitatea claustrării în jocurile amăgitoare ale perfecţiunii. Ştia de la **pater** Jakobus, încă din tinereţe, ce greşeală glorificau castalienii: „A te îndeletnici cu istoria presupune convingerea că năzuieşti spre ceva imposibil şi totuşi necesar şi de maximă importanţă. A te îndeletnici cu istoria înseamnă a te lăsa în seama haosului şi a-ţi păstra totuşi credinţa în ordine şi sens. Este o misiune foarte serioasă /.../ şi probabil una tragică."[12] Învăţînd să privească „prezentul şi propria viaţă ca pe o realitate istorică", Joseph Knecht face o breşă în zidul fantasmatic al utopiei, asumîndu-şi tragicul – o categorie a utopiei moderne, cum am mai spus. Sfîrşitul său simbolic pecetluieşte eşecul utopiei în milenarul ei conflict cu istoria.

Das Ende der Utopie? După William Golding, s-ar părea că da. Reluînd pe înţelesul adulţilor schema celebrului roman de aventuri din secolul trecut, **Coral Island,** de R.M. Ballantyne, **Lord of the Flies** (1954) e o critică amară a robinsonadei, această formă particulară a utopiei. Dacă la R.M. Ballantyne, ca şi la Defoe[13], junii naufragiaţi se străduiesc din răsputeri – şi fără să stea prea mult în cumpănă asupra semnificaţiei actelor lor – să construiască o replică perfectă a societăţii pierdute, tinerii lui Golding regresează foarte rapid către o societate primitivă, redescoperind violenţa originară şi lăsînd cale liberă pornirilor bestiale pînă atunci cenzurate. Această fabulă morală, saturată de pesimism şi diametral opusă în detaliu utopiei – de la Morus la Rousseau, pentru a nu cita decît implicaţiile cele mai directe – avertizează că organizarea socială, convenienţele, **decorum**-ul, în situaţii-limită, nu rezistă răului înrădăcinat în om.

Utopia, în ciuda tuturor profeţiilor, rezistă. S-ar putea vorbi de o anumită sără-

SORIN ANTOHI

cire a imaginației autorilor, de o criză de creștere, de o demonetizare prin abuz, de clișeizare și sloganizare, dar nu cred că sfîrșitul utopiei e atît de aproape cît credea Marcuse. Frank E. Manuel și Fritzie P. Manuel propun metafora **amurgul utopiei**[14], precizînd că nu se poate ști dacă noaptea va veni iute, dacă va trece repede sau va dura mereu, comparînd profețiile în legătură cu viitorul utopiei cu acelea ce privesc viitorul religiei. Este sigur că, așa cum s-a întîmplat dintotdeauna, utopia își va găsi forme noi de expresie, este chiar probabil că își va remania oarecum și mesajul. Trebuie să ne obișnuim cu gîndul că noile forme vor coexista cu cele consacrate, că **morbus utopiensis** va rămîne activ. Să nu uităm că Huxley, după **Brave New World** (1932), după **Brave New World Revisited** (1959), a putut reveni la utopie, **via** religii orientale și condiționare farmacologică: **Island** (1962). La fel, ultimul cuvînt al lui Ray Bradbury nu pare să fie **Fahrenheit 451** (1953), ci viziunile mai luminoase din romanele sale science fiction mai noi. Adevarata problemă a utopiei este, ca gen literar, să atingă din nou cotele calitative care au consacrat-o, fiindcă producția industrială de literatură utopică a reușit să compromită înseși fundamentele genului.

Multe promisiuni ale utopiei s-au realizat sau sînt pe cale să se realizeze, coborînd din imperiul himerei în concretul vieții noastre cotidiene. De asemenea, vorba lui Marcuse, dorințele și idealurile societății și ale indivizilor s-au schimbat, avînd caracter istoric, nu numai utopic. Formele discursului utopic, prin urmare, vor fi supuse schimbării – nici genul care simbolizează fixitatea, înghețul, contrariul mișcării, nici chiar acesta nu se poate sustrage evoluției.

Dacă granițele utopiei clasice și ale călătoriei extraordinare au fost atît de greu de trasat de către istoria literară, nici misiunea de a distinge utopia modernă, am văzut, de utopia științifică, nu e mai ușoară. Utopia științifică, prin filme, prezentări discursive datorate specialiștilor și science fiction, pare să fie astăzi cea mai puternică forță a utopiei. În prelungirea ei trebuie înțelese și contribuțiile arhitecturii vizionare, recuperatoare a tradițiilor vitruviene și elenistice. Această activitate, care caută perpetuu echilibrul ideal între utopie și istorie, a dat simbolurile cele mai durabile ale utopiei: **cetatea ideală, spațiul organizat.** De la Hippodamos la Frank Lloyd Wright, de la Leon Batista Alberti la Le Corbusier (cel care și-a intitulat un proiect **La Cité radieuse**), de la Vitruvius și Francesco di Giorgio Martini la Lucio Costa (autorul planului director de la Brasilia) și Georges Candilis, arhitectul, a fost, alături de reformatorul social și de vizionarul teologic sau tehnologic, promotorul utopiei[15]. Proiectele cele mai îndrăznețe de colonizare a spațiului cosmic, chiar atunci cînd resping idealul căutării cetății ideale, ca și celelalte concepte utopice, rămîn, prin elementele lor de arhitectură futuristă și prin decorul SF, tot o formă a utopismului. Nu trebuie să dăm prea mare credit afirmațiilor spectaculoase, de felul acelora ale lui Gerard O'Neill, cel mai fervent avocat american al umanizării cosmosului: „Nu am spus nimic despre cîrmuirea comunităților spațiale /.../ Nu am nici o dorință să influențez sau să conduc în vreun fel, chiar dacă aș putea, organizarea socială sau guvernarea, și găsesc dezgustător a presupune să definesc una."[16]

Oarecum la antipodul utopiilor de mai sus – spun **oarecum** fiindcă și variantele utopiei transcendentale sînt opuse celor scientiste și materialiste – figurează proiectele de restaurare a vechilor relații ale omului cu mediul său natural, prin refuzul achizițiilor civilizației tehnologice. Acest refuz e cunoscut de la E.M. Forster, Wells, Samuel Butler sau William Morris, promotorii unor orînduiri anti-tehnologice, în linia utopiei regresive. Noul utopism regresiv, eclectic și radical, păstrează alergia lui Fourier la mașinism – să ne gîndim că falansterele erau comunități proponderent agricole –, ca și principiile mișcării contratehnologice expuse de Morris – care visa dez-industrializarea Angliei, „atelierul lumii", pe cale pașnică –, adăugîndu-le elemente noi, cum ar fi substituirea discursului rațional despre cetatea ideală cu viziuni apocaliptice și milenariste. Într-o carte din 1972, **Utopia USA**, Herbert A. Otto, un american care și-a colindat țara în căutarea comunităților utopice, a făcut o clasificare a tipurilor acestei așa-numite **utopia of the counterculture**[17], iar un partizan al comunității rurale și-a expus crezul: „Vom începe cu pămîntul și numai cu pămîntul, o certitudine metaculturală, dacă a existat vreodată una. Și începînd acolo, animale goale pe pămînt gol, de la acest ireductibil biologic, construcția noastră va insista pe o negare a cît mai mult cu putință din cultura mamă/.../ Dacă ne-am născut în suburbii, vom fi agricultori care trăiesc de la pămînt la gură. Dacă am fost crescuți într-o morală nelegitimă și superficială, ne vom cunoaște unii pe alții în cele mai profunde sensuri, ne vom iubi unii pe alții."[18] Enunțul neted al programului nihilist care precede con-

SORIN ANTOHI

strucţia utopică include şi o reinterpretare a creştinismului, aşa cum în alte pastorale moderne se face apel la budismul Zen sau la hinduism, atunci cînd nu se inventează noi religii psihologice. Se observă şi aici ceea ce mi se pare a fi o tendinţă principală a utopismului modern, deplasarea de la utopie, prin ucronie, spre eupsihie, o stare mentală care poate fi indusă teoretic **oriunde** şi **oricînd.** Eliberat mai întîi din **aici,** discursul utopic a evadat în sfîrşit şi din **acum.** Mai exact, din **orice** aici şi din **orice** acum. Utopia, dintr-o alternativă spaţio-temporală, a devenit o alternativă psihologică. Apostoli ai utopiei contraculturii ca Theodore Roszak ţin să-şi împlinească promisiunile pe o scară individuală şi începînd imediat: neîncrederea prozeliţilor eventuali în scara socială şi în viitorul iluzoriu e imposibil de ignorat.

Deplasarea interesului utopiştilor dinspre sociologic spre psihologic, sesizabilă mai întîi în soluţiile eudemoniste ale psihanalizelor, găseşte o expresie clasică în cartea lui B.F. Skinner **Walden Two** (1948), paradigmă a utopiei behavioriste (cu urme din Morus şi Owen). Fondatorul comunităţii din **Walden Two,** Frazier, spune vizitatorilor: „Nimeni nu se poate îndoi serios că o comunitate bine organizată se va descurca cu succes ca unitate economică. **Adevăratele probleme sînt psihologice.**"[19] Pentru a rezolva aceste probleme, B.F. Skinner preconizează abandonul idealurilor uzate de libertate şi demnitate, cerînd în numele imperativului unic al supravieţuirii întărirea, condiţionarea şi stimularea comportamentelor care conservă specia. Cît mai merită să se zbată omenirea astfel zugrăvită, dar mai ales **de ce,** iată probleme deschise ale utopiei behavioriste – care seamănă atît de mult cu **Brave New World.**

Invocarea supravieţuirii speciei ca argument în favoarea utopiei are un exemplu absolut în cartea lui René Dumont din 1973, **L'Utopie ov la mort!.** Autorul, autoritate mondială în chestiunea reformelor social-economice, teoretizează neo-fourierist o **société sans mépris,** propunînd „neo-falanstere", armonizînd pasiunile şi pulsiunile, limitînd creşterea demografică, făcînd un apel mişcător să trăim „în armonie cu toate celelalte organisme vii, plante şi animale, păduri şi pîraie, vînturi şi valuri."[20] Tot ce mişcă în ţara utopică – Terra! – a lui René Dumont se va cunoaşte de fiecare, statul nu va mai avea funcţie coercitivă, ci de arbitraj, puterea fiind riguros şi ingenios controlată. Un minimum de educaţie va fi asigurat tuturor, după care învăţarea se va baza exclusiv pe şcoala vieţii într-o **cité éducative** în care, lancasterian, „fiecare va învăţa şi va preda, simultan şi fără încetare." Va fi o societate festivă – artiştii, chiar cei amatori, vor da spectacole pe străzi în permanenţă – şi, ca în cea mai utopică dintre utopii, va fi o societate modulară: fiecare grup al societăţii va avea ideile, principiile şi modelele proprii (cam ca acum, dar în armonie, fără urmă de contradicţii!).

Dacă putem trece cu vederea epigonismul fourierist al lui René Dumont, reţinem din ideile lui pe cele care alimentează astăzi abundenta literatură ecologistă. Utopia ecologică îşi imaginează un Pămînt al făgăduinţei, liber de neajunsuri şi conflicte între specii, de genul ţinutului ideal dintr-o carte a lui Ernest Callenbach din 1975, **Ecotopia.**[21] Un ziarist, William Weston, primeşte autorizaţia să viziteze Ecotopia, ţară constituită în 1980 prin secesiunea — o obsesie a utopismului american — a trei state de pe coasta de est a Statelor Unite. Sîntem în 1999, dar mijloacele de transport (mai puţin cele nepoluante) au dispărut, viaţa şi-a recăpătat prospeţimea pierdută: se locuieşte în oraşele, oamenii se stimează şi sînt cordiali, se trăieşte aproape de natură, **mens sana in corpore sano.** Emulaţia şi spiritul de competiţie au fost abandonate, populaţia limitată – a se nota influenţa teoriilor „creşterii zero" –, violenţii se înfruntă în ritualuri războinice mult mai puţin periculoase decît circulaţia rutieră a lumii noastre. Deşeurile de tot felul sînt recuperate şi reciclate, produsele sintetice au dispărut, se munceşte douăzeci de ore pe săptămînă (se precizează că oamenii au renunţat în unanimitate la confortul exagerat şi la risipă), copiii, în păduri, primesc o „educaţie concretă". A fost limitat dreptul de proprietate şi cel de moştenire la fel, democraţia directă a fost restaurată prin **mass media.** Inutil de adăugat, ziaristul, excedat, nu mai părăseşte niciodată Ecotopia. **Ubi bene...**

Aşa cum biologia – într-o polemică a bunului simţ cu neo-darwinismul convins că evoluţia e inconştientă şi fortuită – devenise sîmburele unui misticism biologic (parodic, oricît de ciudat ar suna!) în piesa lui G.B. Shaw **Back to Methuselah**[22], natura ecologilor a fost sursa unei mistici a naturii.

Alfred Döblin, în utopia sa „cinetică" **Berge, Meere und Giganten** (1924), pledează pentru respectarea apartenenţei omului la ordinea naturală. Progresul tehnic, promiţător şi esenţialmente bun la început, sfîrşeşte prin a denatura şi dezumaniza omul, ameninţîndu-l cu distrugerea deplină. Dacă amănuntele utopiei lui

SORIN ANTOHI

Döblin sînt delirante – din dorinţa de a fi mai sugestive şi mai şocante, bănuiesc[23], mesajul ei, enunţat mai sus, este unul al raţiunii umane veritabile.

Nu lipsesc, din complexul spectru al utopismului modern, nici forme ale utopiei transcedentale, alimentate de diversele religii contemporane. Utopia teocratică nu a dispărut complet sub atacurile ateismului şi raţionalismelor, supravieţuind mai ales graţie celor care caută o ieşire mistică din criza morală şi din terorismul abundenţei la concurenţă cu risipa. Teologul protestant Paul Tillich, criticînd obscurantismul antiutopiilor, a inclus în teologia sa elemente utopice, stabilind încă din 1951 o legătură necesară între utopiile imanente şi cele transcendente: „Un Regat al lui Dumnezeu care nu este implicat în evenimente istorice, în actualizarea utopică în timp, nu e deloc Regatul lui Dumnezeu, ci în cel mai bun caz doar o anihilare mistică a orice poate fi «regat» – şi anume, bogăţie, plinătate, complexitate, individualitate. Şi asemănător, un Regat al lui Dumnezeu care nu e nimic altceva decît procesul istoric ce produce o utopie a progresului nesfîrşit, or revoluţie convulsivă a cărei prăbuşire catastrofică sfîrşeşte în deziluzie metafizică"[24].

Teologia utopizantă a lui Paul Tillich a fost combinată din nou cu utopismul, de către Hans-Joachim Gerhard. Acesta, în lucrarea sa din 1973 **Utopie als innergeschichtlicher Aspekt der Eschatologie**, a încercat un paradoxal sincretism, combinînd concepţiile lui Tillich cu „utopia concretă" a lui Ernst Bloch[25]. Asemenea hibrizi utopico-teologici întăresc tendinţa de a contrabalansa prin inovaţii doctrinale şi instituţionale dubla osificare a religiei şi a utopiei clasice.

Discuţia sfîrşitului ipotetic al utopiei ar putea continua încă multe pagini, eventual cu înmulţirea exemplelor şi cu accentuarea convingerii că există şi alte premise structurale ale salvării utopiei de la moartea pe care unii, Marcuse fiind printre cei faimoşi, au profeţit-o în ultimele decenii. Raymond Trousson, încheindu-şi cartea sa despre utopie, se consideră îndreptăţit să spere, date fiind perfecţionarea tehnică (intrigă mai complexă, idei asimilate povestirii, dezvoltarea rolului personajelor, despărţirea de istoria standard a călătoriei), de lărgirea posibilităţilor de speculaţie morală şi filozofică, de accentuarea realismului: „În definitiv, utopia se prezintă ca un gen literar privilegiat. Nu numai că ea duce cu sine experienţele formale ale genului romanesc, dar ea este fără îndoială domeniul în care se exprimă cel mai bine conştiinţa destinului uman şi voinţa omului, adesea patetică, de a-l modifica şi de a-l orienta. În această măsură utopia depăşeşte fantezia imaginativă: ea este reflexia umanităţii în faţa obsesiei sale cu perfecţiunea şi absolutul; şi încă, dacă vreţi, încarnarea visului său de a scăpa contingenţei"[26].

Exerciţiu asupra posibilului, utopia va exista cît această categorie. Nu aş putea evita mai elegant profeţia decît făcînd apel la un adversar al profeţilor: „Noi nu acţionăm decît sub fascinaţia imposibilului: ca şi cum ai spune că o societate incapabilă de a zămisli o utopie şi a i se dedica e ameninţată de scleroză şi de ruină". Cuvintele acestei pledoarii în favoarea utopiei sînt ale lui Cioran...

[1] **Apud** Mircea Eliade, **Fragments d'un journal**, II, Gallimard, 1981, pag. 348.

[2] Dintr-o bibliotecă întreagă pe această temă, cea mai puţin blocată de abundenţa manifestărilor literar-filozofice e lucrarea lui Kant **Die Frage ob die Erde veralte physikalisch erwogen** (1754). Filozoful, acuzînd de vanitate pe aceia – mai ales bătrîni, deşi nici tinerii nu sînt automat exceptaţi – care se consideră unicii beneficiari ai beatitudinii terestre aurorale, cînd toate erau **altfel**, genuine şi integrale, ridică o obiecţie pe cît de imediată, pe atît de pertinentă: ca să ştim cît de bătrîn este cineva, trebuie să ştim mai întîi cît îi este dat să trăiască. Ori, nici chiar teologia kantiană nu a pretins că s-ar putea calcula „speranţa de viaţă" a planetei. Pe urmele lui Kant a mers la noi C. Rădulescu-Motru, în cartea sa **Timp şi destin**, Bucureşti, Fundaţia pentru literatură şi artă „Regele Carol II", 1940, pag. 237–242.

[3] Raporturile dintre nihilism şi anarhism, pe de o parte, şi utopie, pe de altă parte, au fost mult cercetate în ultimele decenii, pe urmele unor personaje ca Neceaev ori Bakunin. Personajele lui Dostoievski (Piotr Verhovenski din **Demonii**), ori Turgheniev (Rudin din proza omonimă), ca şi nihiliştii şi anarhiştii istorici, au primit noi interpretări, mergînd de la psihanaliză la economie politică, de la semiotică la istorie. Două cărţi mai recente sintetizează enorma bibliografie a subiectului (inclusiv monumentala biografie a lui Bakunin, în trei volume, datorată lui Max Nettlau). Este vorba de studiul lui Arthur P. Mendel, **Michael Bakunin: Roots of Apocalypse**, Eastbourne, Holt-Saunders, 1983, şi de cel al lui Ailleen Kelly, **Mikhail Bakunin: A Study in the Psychology and Politics of Utopianism**, Oxford, Clarendon Press, acelaşi an. Arthur P. Mendel, pornind de la identificarea, cu mijloacele psihanalizei, a unor trăsături definitorii ale lui Bakunin, caută sursele contradicţiilor sale interne, afirmînd că libertatea antinomică a acestuia nu era născută din forţa eroică şi din curajul pe care ar părea că le reflecta, ci din slăbiciune, frică şi evazionism. Aileen Kelly, care se străduieşte să definească o „psihologie utopică", arată, în încheierea cărţii sale, că, dat fiind că folosirea forţei este singura cale cunoscută deocamdată de eliminare a tensiunii dintre individ şi colectivitate, propunătorii idealului unităţii civile şi politice sînt constrînşi de propria lor logică să propună o dictatură care transformă mijloacele în scop imediat, oferind în locul paradisului promis o „desperate simulation" (Leszek Kolakowski).

[4] După lectura lui Eliade, autoritatea supremă a cercetării şamanismului, aş numi această reinscenare a mitului fondator în scopul recuperării „prospeţimii ontologice" **utopia şamanică.**

[5] Textul intervenţiei lui Marcuse a apărut sub acelaşi titlu în 1967, la Berlin. Am avut la îndemînă ediţia americană. Herbert Marcuse, **Five Lectures: Psychoanalysis, Politics and Utopia**, Boston, Beacon Press, 1970.

[6] Marcuse, **op.cit.**, pag. 73.

[7] O cuprinzătoare critică a utopismului lui Marcuse o fac Frank E. Manuel şi Fritzie P. Manuel în lucrarea lor **Uto-**

SORIN ANTOHI

pian Thought in the Western World, The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1979, pag. 794-800. Cei doi cercetători americani, carora înțelegerea mea a lui Marcuse le este debitoare, vorbesc de „Marcuse's Last Paradox" - invocarea filozofului ca precursor și doctrinar în timpul mișcărilor studențești din 1968.

[8] În cuvîntul „antiutopie", **anti** - este la fel de înșelător ca în cuvîntul „antimaterie"; acesta din urmă a fost acceptat cu titlu de convenție de către fizicieni și astronomi, pentru simplul motiv că așa numita „antimaterie" are tot caracter material. Pe lîngă „antiutopie", mai circulă și alți termeni, care denumesc aceeași realitate literară: „contrautopie", „utopie satirica", „utopie negativă", „satiră utopică", „distopie" etc.

[9] Elias Canetti, **Orbirea,** în românește de Mihai Isbașescu, Univers, 1973, pag. 535-536. Ciudatul nume de familie Kien (germ. „lemn rășinos") numește în chineză anumite doctrine budiste. Doctrinele **kien** precizează că iluminarea este rezultatul unei metode gradate, dar nu continue. În schimb, în doctrinele **torin,** complementare, deschiderea spiritului e un eveniment separat, brusc, abrupt, discontinuu (ca in Zen). Cf. Roland Barthes, **Sade, Fourier, Loyola,** Seuil, 1971, pag. 73.

[10] **Heliopolis...,** Tübingen, Verlag Ewald Katzmann, 1949.

[11] **Eumeswil,** Stuttgart, E. Klett Verlag, 1977.

[12] **Jocul cu mărgele de sticlă,** în românește de Ion Roman, Univers, 1969, pag. 160.

[13] Am vorbit cîndva („Texte cu Robinson", III, în **Dialog,** nr. 88/1982, pag. 7), sprijinit pe **Logique du sens** a lui Gilles Deleuze, de refutarea robinsonadei prin sindicalizarea tiparului originar al lui Defoe, ca reacție împotriva potențialului subversiv al izolării (Deleuze: „La seule robinsonade est la perversion même."). Textul comentat de mine atunci era simpaticul aport la utopism al tandemului Ilf și Petrov, „Cum s-a creat Robinson" (în românește de Ion Catrina, in **Alma Mater,** nr. 1/18, 1972). Schița e într-adevar delicioasă: scriitorul Moldavanțev primește comanda unui **remake** al istoriei lui Robinson Crusoe. Iată subiectul, rezumat de Moldavanțev: „Un tînar sovietic suferă un naufragiu. Valurile îl aruncă pe o insula nelocuita. El e singur și fără apărare în fața forțelor naturii, înconjurat de primejdii: fiare, liane și perioada ploioasă ce se apropia. Dar Robinsonul sovietic, plin de energie, înfrînge toate piedicile ce păreau de neinvins. Peste trei ani o expediție sovietica îl gasește în plenitudinea forțelor. El a învins natura, a construit o căsuța, a înconjurat-o cu un inel verde de grădini, a crescut iepuri de casa, și-a cusut o bluză à la Tolstoi din cozi de maimuță și a învățat un papagal să-l trezească dimineața cu cuvintele: «Atenție! Aruncă plapuma, aruncă plapuma! Începe gimnastica de dimineață!». Redactorul care comandase textul intervine hotărît, poruncind scriitorului să introducă mereu noi personaje (președinte de sindicat, secretara etc.). Exasperat, dar umil, Moldavanțev bîiguie: „Dar Robinson?" Redactorul: „Da. Bine că mi-ați amintit. Robinson mă tulbură. E o figură complet nemotivată, stupidă."

[14] Cf. Frank E. Manuel, Fritzie P. Manuel, **op.cit.,** pag. 759-800 („The Twilight of Utopia").

[15] Pentru relaționarea arhitecturii și urbanismului, v. Lewis Mumford, **The City in History, Its Origins, Its Transformations, and Its Prospects,** London, 1961; Roger Mucchielli, **Le mythe de la cité idéale,** Paris, 1960; Grigore Arbore, **Cetatea ideală în viziunea Renașterii, Eseu asupra tipologiei formelor urbane,** București, 1978. Cititorul mai grabit se poate mulțumi cu George R. Collins, **Visionary Drawings of Architecture and Planning: Twentieth Century throughout the 1960s,** Cambridge, Massachusetts, MIT Press, 1979. Lucrarea cuprinde splendide desene aparținînd lui Paolo Soleri, Eric Mendelsohn, Arata Isozaki.

[16] Gerard O'Neill, **The High Frontier: Human, Colonies in Space,** New York, Morrow, 1977, pag. 198-199.

[17] V. Frank E. Manuel, Fritzie P. Manuel, **op.cit.,** pag. 808-809.

[18] **Utopia USA,** Richard Fairfield, compiler, San Francisco, **Alternatives Foundation,** pag. 3.

[19] B.F. Skinner, **Walden Two,** New York, MacMillan, 1962, pag. 80 (subl. ns.). Cît despre problemele psihologice ale primei utopii de la Walden, cea cu un singur cetațean, o contemporana a lui Thoreau a spus ca acesta, fiu iubitor, chiar în lunile de izolare perfectă de la Walden Pond își vizita zilnic mama...

[20] René Dumont, **op.cit.,** pag. 165.

[21] Ernest Callenbach, **Ecotopia,** Berkeley, Banyan Tree Books, 1975.

[22] **Back to Methuselah. A Metabiological Pentateuch** (London, Constable and Co, 1921) s-a jucat, in ciuda proporților și dificultăților de montare, la New York (1922) și in Anglia (1923). G.B. Shaw aplică utopiei teoriile evoluționiste, ajungînd pina in anul 31 920, la capatul evoluției: omul e ovipar, trăiește cu sutele de ani, dizolvîndu-se la capătul lor așteptat în Spirit.

[23] Ca sa pună capat rebeliunii anti-tehnologice, potentații civilizației mașiniste dezgheață Groenlanda. Numai că astfel sînt readuși la viață monștrii congelați acolo din erele îndepartate, iar aceștia asediază Occidentul. Elita, împreuna cu numeroși voluntari, se transformă prin procedee bizare - transmutarea unor substanțe minerale, deci o încercare de a opri viața cu ajutorul anorganicului, o crimă care va fi scump plătita - în giganți. În finalul apocalipsei, monștrii și giganții se distrug între ei și sînt înghițiți de pămînt, iar Colonii, care trăiau comunitar, în respect față de natură, sînt singurii supraviețuitori.

[24] V. Paul Tillich, „Critique and Justification of Utopias", in Frank E. Manuel, editor, **Utopias and Utopian Thought,** Boston, Houghton Mifflin Co, 1966, pag. 308.

[25] Cf. Frank E. Manuel, Fritzie P. Manuel, **op.cit.,** pag. 810.

[26] Raymond Trousson, **Voyages aux pays de nulle part. Histoire littéraire de la pensée utopique,** deuxième édition revue et augmentée, Editions de l'Université de Bruxelles, 1979, pag. 262.

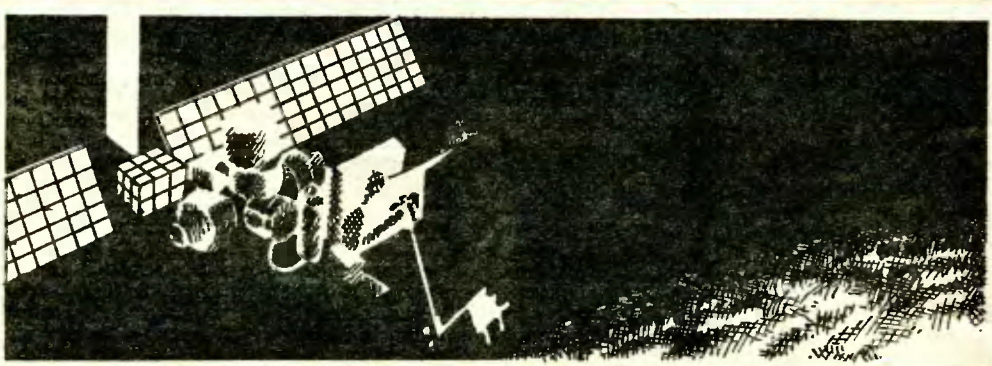

Desen de ALEXANDRU ANDRIEȘ

GORDON R. DICKSON

GOLFUL DELFINULUI

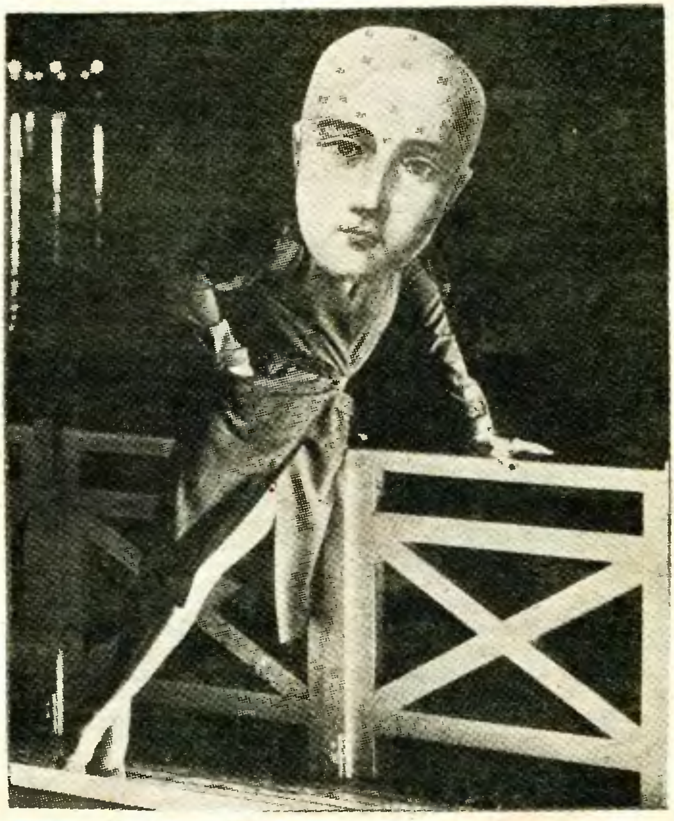

Colaj de ALEXANDRU PECICAN

Desigur, nu exista nici un motiv ca o femeie care vine la „Golful Delfinului" să fie neapărat frumoasă, dar Mal nu se aştepta chiar la aşa ceva.

Castor şi Polux nu se întorseseră încă în bazinul staţiei. Probabil că plecaseră aşa cum se mai întîmplase şi cu alţi delfini sălbatici, şi în prezent Mal purta în el teama că Fundaţia Willernie ar putea găsi un pretext ca să le taie fondurile pentru continuarea cercetărilor. Mal începuse să aibă temeri încă în momentul cînd apăruse Corwin Brayt la conducere. Deşi Brayt nu făcuse nici o aluzie. Era simţămîntul pe care Mal îl avea în preajma acestui individ înalt şi distant. Şi astfel se întîmplă că Mal se găsea pe ţărm scrutînd

oceanul cînd şalupa de aprovizionare de pe continent aduse oaspetele.

Ea păşi pe debarcader sub privirile lui. Fata-i făcu semn cu mîna de parcă s-ar fi cunoscut de cine ştie cînd, după care urcă scările care duceau de la debarcader la terasa din faţa clădirii principale a staţiei.

– Salutare, zise ea zîmbind şi se opri înaintea lui. Eşti cumva Corwin Brayt?

Mal fu subit conştient de imaginea lui anostă care contrasta cu frumuseţea ei frapantă. Era brunetă, puţin cam prea înaltă pentru o fată, dar nu aceste aspecte o puteau descrie. Era perfectă, iar zîmbetul i se desena cu o anume stranietate.

– Nu, rosti el. Eu sînt Malcom Sinclair. Corwin este înăuntru.

– Mă numesc Jane Wilson, se prezentă ea. „Background Monthly" m-a trimis aici pentru un reportaj despre delfini. Lucrezi cu delfini?

– Da, răspunse Mal. Am început totul cu dr. Knight.

– Minunat, zise ea. Deci, îmi poţi spune cîte ceva. Erai aici cînd dr. Brayt a preluat conducerea după moartea doctorului Knight?

– Mr. Brayt, o corectă el. Da. Emoţia pe care o simţea în faţa ei era atît de profundă şi puternică încît i se părea că o învăluise şi pe ea. Dar pe figura ei nu se putea vedea nimic.

– Mr. Brayt? repetă ea. Cum se comportă personalul faţă de el?

– Ei bine, zise Mal sperînd s-o vadă zîmbind încă o dată, toată lumea s-a acomodat.

– Înţeleg, spuse ea. Presupun că este un bun şef de lucrări.

– Este un bun administrator, admise Mal. Nu este implicat în activitatea de cercetare.

– Nu? se holbă ea. Dar nu l-a înlocuit pe dr. Knight după moartea sa?

– Hmmm... făcu Mal. Depunea eforturi serioase ca să-şi canalizeze atenţia la conversaţie. Nici o femeie nu-l afectase în aşa hal ca acuma. Ştii, el funcţionează aici doar ca administrator al staţiunii. Iar majoritatea fondurilor primite vin din partea Fundaţiei Willernie. Aveau încredere în dr. Knight. dar de cînd a murit... ei bine, voiau pe cineva de la ei care să-l înlocuiască. Nu-i treaba noastră.

– Fundaţia Willernie, zise ea. N-am auzit pînă acuma.

– A fost creată de un individ numit Willernie din St. Louis, Missouri, răspunse Mal. A adunat bani de pe urma fabricării ustensilelor de bucătărie. Cînd a murit, a lăsat în urmă un cartel şi o fundaţie care să încurajeze cercetările ştiinţifice. Mal zîmbi. Dar să nu mă întrebi cum a ajuns la toate astea de pe urma ustensilelor de bucătărie. Nu ţi-am dat prea multe informaţii, aşa-i?

– E mai mult decît ştiam acum un minut, zise ea zîmbind. Pe Corwin Brayt îl cunoşteai încă înainte să vină aici?

– Nu. Mal scutură din cap. N-aş spune că-l cunosc bine. Ştii, el stă toată ziulica acolo sus, în birou, iar eu stau aici, cu Castor şi Polux, cei doi delfini sălbatici care vizitează staţiunea. Corwin şi cu mine nu ne prea vedem.

– Pe insuliţa asta?

– Bănuiesc că sună caraghios, dar amîndoi sîntem destul de ocupaţi.

– Cred că aşa-i, zîmbi ea din nou. Poţi să mă conduci pînă la el?

– Pînă la el? zise Mal realizînd subit că erau tot pe terasă. Oh, da... De fapt, tu pentru Corwin ai venit.

– Nu numai pentru Corwin, spuse ea. Am venit pentru toate lucrurile de aici.

– Bine, am să te conduc la biroul lui. Urmează-mă.

Traversară terasa, intrînd în răcoarea aerului condiţionat. Corwin Brayt folosea constant aerul condiţionat, de parcă voia să-şi potolească uscăciunea interioară cu briza răcoroasă a atmosferei montane. Mal o conduse pe Jane prin micul coridor care se termina cu o altă uşă, dînd într-un birou spaţios cu ferestre enorme. Un bărbat înalt, zvelt, lat în umeri, îşi ridică figura învăluită de o rigiditate studiată şi se ridică în picioare văzînd-o pe Jane.

– Corwin, zise Mal, ţi-o prezint pe Miss Jane Wilson de la „Background Monthly".

– Da, zise Corwin inexpresiv, adresîndu-i-se lui Jane, şi dădu ocol biroului. Am primit ieri o notificare privind venirea dumitale. N-aşteptă ca Jane să-i ofere mîna, ci o întinse pe a lui. Degetele lor se întîlniră.

– Eu trebuie să mă întorc la Castor şi Polux, zise Mal, luînd-o din loc.

– Ne vedem mai tîrziu, strigă Jane în urma lui.

– Da, desigur, s-ar putea, răspunse el şi dispăru. Închizînd uşa biroului lui Brayt, se opri pentru o clipă în holul obscur şi răcoros şi-şi închise ochii. „Nu te prosti – îşi spuse el – o tipă ca ea .găseşte totdeauna unul mai bun ca tine. Probabil că a şi găsit." Deschise ochii şi o luă înapoi spre bazinul din spatele staţiunii, spre lumea necunoscută a delfinilor.

Cînd ajunse acolo, Castor şi Polux reveniseră. Bazinul lor avea o ieşire spre albastrul apelor Caraibe. În primele zile de activitate la „Golful Delfinilor", delfinii fuseseră îngrădiţi într-un bazin închis, ca toate animalele aflate în captivitate. Doar ceva mai tîrziu, cînd lucrurile evoluaseră dincolo de ceea ce dr. Knight numise „Bariera mediului ambiant", noţiunea îl obligase la deschiderea bazinului spre mare, aşa că delfinii cu care lucrau puteau veni şi pleca atunci cînd doreau.

Plecau şi veneau înapoi. Uneori plecau pentru totdeauna. Ciudat era că delfinii sălbatici veneau din cînd în cînd din nou, aşa se făcea că dispuneau în permanenţă de delfini în staţiune.

Castor şi Polux erau ultima pereche. Se arătaseră în urmă cu patru luni, după ce delfinul care-i frecventa dispăruse. Liberi, independenţi, se dovediseră foarte dornici de cooperare. Dar bariera nu fusese trecută.

În acel moment alunecau înainte şi-napoi unul pe lîngă altul sub apă, folosind toată lungimea bazinului, trupurile lor identice aproape că se atingeau la fiecare trecere. Înregistrările relevau o conversaţie purtată în ultrasunete, de la 80 la 120 de kilociclii pe secundă. Felul în care se deplasau sub apă era în acel moment ceva ce Mal nu mai văzuse înainte. Era o mişcare la fel de regulată şi rituali-

zată ca un dans. Se aşeză şi-şi puse căştile conectate cu hidrofoanele montate la capetele bazinului. Vorbi în microfon întrebîndu-i despre semnificaţia mişcărilor, dar ei nu-l băgară în seamă, continuîndu-şi dansul.

Zgomotul paşilor din spatele lui îl făcură să se întoarcă. O văzu pe Jane Wilson apropiindu-se de treptele de la uşa din spate mergînd alături de silueta îndesată a lui Pete Adant, mecanicul staţiunii.

– Uite-l, zise Pete apropiindu-se. Eu trebuie să mă întorc.

– Mulţumesc.

Jane îi dărui lui Pete zîmbetul care-l zdruncinase pe Mal ceva mai devreme. Pete se întoarse şi urcă treptele. Ea se îndreptă spre Mal.

– Te deranjez cumva?

– Nu. Îşi scoase căştile. Oricum, nu-mi prea răspundeau.

Ea privi la cei doi delfini înlănţuiţi în dansul lor subacvatic, apa spumegînd la suprafaţă după cum ei se răsuceau încoace şi-ncolo.

– Răspunsuri? se miră ea.

El îi adresă un zîmbet puţin crispat.

– Noi le numim răspunsuri, zise. Arătă spre cele două siluete netede care dădeau ocol bazinului. Uneori le punem întrebări şi ne răspund.

– Răspunsuri informaţionale?

– Cîteodată. Vrei să-ţi arăt ceva anume?

– Orice! rosti ea. Cred că tu eşti cel cu care trebuie să vorbesc, nu Brayt. El m-a trimis aici. Am înţeles că tu eşti cel cu ipotezele.

– Ipoteze? întrebă el obosit, simţindu-şi sufletul scufundîndu-se în el.

– Vorbeam despre anumite noţiuni, răspunse ea. Ideea că dacă există o oarecare civilizaţie interstelară, ea ar putea aştepta din partea pămîntenilor să se mai cizeleze înainte de a lua contact cu ei. Şi prima încercare ar putea fi nu una tehnologică de genul dezvoltării unui mijloc de transport hiperluminic, ci o încercare de natură sociologică...

– Ca încercarea de a comunica cu o organizare străină omului, ca cea a delfinilor de exemplu, o întrerupse el brusc. Corwin ţi-a vorbit de chestiile astea?

– Am auzit de toate astea înainte de a veni aici, pretinse ea. Credeam că teoria asta-i aparţine lui Brayt.

– Nu, zise Mal. Îmi aparţine mie. El o studia. Văd că nu te prea umflă rîsul.

– Aşa ar fi normal?

Ea privea atentă mişcările delfinilor. Deodată, el simţi o gelozie puternică, văzînd cum îi captau atenţia, iar emoţia-l determină să facă ceva ce n-ar fi avut curaj să facă înainte.

– Vino cu mine pe continent, zise el, vom cina împreună. Am să-ţi explic o grămadă de lucruri.

– Perfect.

Ea şi mută privirea de la delfini la el, iar el fu destul de surprins s-o vadă încruntîndu-se.

– Sînt o mulţime de lucruri pe care nu le înţeleg, murmură ea. Crezusem că de la Brayt aş avea ceva de învăţat. Dar eşti tu... şi delfinii.

– Sper să putem clarifica la cină şi situaţia asta, zise Mal, nu prea sigur, dar fără să-i pese prea mult. Hai, elicopterele sînt în partea de nord a insulei.

●

Zburară cu elicopterul spre Carupano şi se aşezară să cineze la un restaurant plutind pe albastrul mării în faţa oraşului, ascultînd vocile amabile ale venezuelanilor de la mesele din jur.

– De ce ar trebui să rîd de teoria ta? reîncepu ea cînd se aşeză să mănînce.

– Cei mai mulţi o iau drept un motiv principal al eşecurilor staţiunii noastre, răspunse el.

Sprîncenele ei negre se arcuiră.

– Eşecuri? spuse ea. Credeam că faceţi chiar progrese.

– Şi da, şi nu. Chiar înainte ca dr. Knight să moară, ne-am lovit de aşa-numita barieră a mediului ambiant.

– „Bariera mediului ambiant"?

– Da. Mal îşi înfipse furculiţa în salata de fructe din mare. Experienţa noastră se bazează pe munca depusă de dr. John Lilly. Ai citit cartea sa „Omul şi delfinul"?

– Nu, zise ea.

El îi aruncă o privire uluită.

– A fost un pionier al experienţelor cu delfinii, spuse Mal. Credeam că primul lucru pe care l-ai făcut înainte să vii aici a fost citirea acestei cărţi.

– Prima dată, răspunse ea, am încercat să aflu cîte ceva despre Corwin Brayt. Şi n-am prea avut noroc cu asta. De aceea am ajuns aici în ideea că el, şi nu tu, se ocupă cu delfinii.

– De asta m-ai întrebat dacă ştiu cîte ceva despre el?

– Aşa-i, admise ea. Dar vorbeşte-mi despre bariera aceea.

– Nu sînt prea multe de spus, rosti el. Ca multe alte probleme esenţiale, este simplă de enunţat. În primul rînd, lucrînd cu delfinii, se părea că primii cercetători ajunseseră destul de departe, dialogul părea ca şi realizat, doar o simplă chestiune de interpretare a sunetelor prin care conversează ei, în limita percepţiei umane şi chiar dincolo de ea. Se încerca familiarizarea delfinilor cu limbajul uman.

– Şi lucrurile nu au prea mers.

– Au mers. S-au făcut multe, dar ne-am trezit brusc în faţa concluziei că înţelegerea nu este sinonimă cu simplul dialog.

Privi spre ea.

– Tu şi cu mine vorbim aceeaşi limbă, dar oare înţelegem exact ce vrea celălalt să spună?

Ea-i aruncă o privire, apoi scutură încet din cap fără să-şi dezlipească privirile de pe figura lui.

– Ei bine, zise Mal, în mod sigur, asta este problema noastră în privinţa delfinilor, dar pe o scară mult mai largă. Delfini, precum Castor şi Polux, pot discuta cu mine, dar nu putem dialoga dincolo de un anumit nivel.

– Vorbeşti de o comunicare intelectuală, nu? zise Jane.

– Exact, răspunse Mal. Sîntem de acord cu notarea lor drept auditoriu, ceva similar,

dar nu cu ceva mai evoluat. Eu îi pot spune lui Castor: „Golfstreamul este un puternic curent oceanic", și el va fi de acord, dar nici unul din noi nu va avea nici cea mai vagă idee despre sensul în care celălalt a înțeles asta. Imaginea mea mentală a Golfstreamului nu coincide cu imaginea lui Castor. Noțiunea mea de putere se raportează la faptul că sînt de șase picioare înălțime, cîntăresc 76 de funzi și-mi pot deplasa corpul împotriva forței de atracție gravitațională. Castor este de șapte picioare lugime, poate înota cu mai mult de 40 de mile pe oră, și, pe cît știe el, nu cîntărește nimic, din moment ce greutatea lui de 400 de funzi dizlocă o cantitate egală de apă. Deci, conceptul de forța gravitațională îi este cu totul necunoscut. Ideea mea de „ocean" nu coincide cu a lui, iar în ceea ce privește noțiunea de „curent oceanic", poate se ajunge la o coincidență, sau poate este vorba de reprezentări cu totul diferite. Deci, pînă acum, n-am găsit încă un mijloc de a sparge bariera.

– Delfinii au încercat și ei acest lucru?

– Cred că da, zise Mal. Dar n-am nici o dovadă. La fel cum nu pot să demonstrez nici dezvoltarea inteligenței delfinului spre noțiuni abstracte, din afara inteligenței umane, pe care ei să mi le fi relevat. Sau să demonstrez că au ajuns să se folosească de procese mentale tipic umane. Și în aceste probleme am dat greș, deoarece cred, așa cum credea și dr. Knight, în golul informațional indus de bariera mediului ambiant.

Ea continua să-l privească.

– Trebuie să învățăm să vorbim ca delfinii, rosti el. Delfinii vor trebui să învețe să gîndească la fel ca noi. De aproape șase ani încercăm asta, dar nici una din părți n-a reușit mare lucru. Aproape fără să se gîndească, îi spuse ceva ce-ar fi trebuit să țină pentru el. Mă tem că fondurile ne vor fi tăiate chiar zilele astea.

– Tăiate? De Fundația Willernie? întrebă ea. De ce-ar face-o?

– Fiindcă n-am progresat de multă vreme, zise Mal cu amărăciune. Nici un succes palpabil. Mă tem că timpul acordat a expirat și el. Și dacă s-a întîmplat așa, nu l vom mai recupera niciodata. Acum șase ani exista un mare interes în jurul delfinilor. În prezent sînt cu totul ignorați și uitați.

– Nu fii așa de sigur că cercetările nu vor mai fi reluate.

– Dar simt asta, zise el. Este modul meu de a comunica cu o altă specie, mod care funcționează foarte bine și aplicat la specia umană. Simt că am avut o șansă, care, dacă-mi scapă, n-o s-o mai am niciodata. Ciocăni încet cu pumnul în masă. Nenorocirea este că ȘTIU că și delfinii încearcă din răsputeri să comunice cu noi, dar nu știu cum procedează, cum încearcă să mă facă să-i înțeleg.

Jane, relaxată, îl tot privea.

– Pari foarte sigur de asta, rosti ea. Ce te face să fii atît de sigur?

El își descleștă pumnul și se așeză din nou pe fotoliu.

– Ai văzut vreodată fălcile unui delfin? întrebă el. Sînt lungi. Își întinse mîinile în aer ca să-i arate. Și fiecare falcă posedă 88 de dinți ascuțiți. De cele mai multe ori, un delfin de talia lui Castor cîntărește mai multe sute de funzi și se poate deplasa în apă cu viteză incredibilă. Te-ar putea zdrobi cu ușurință, asta dacă n-ar prefera să te sfîșie cu dinții sau să-ți rupă oasele cu lovituri de coadă. Îi aruncă o privire întristată. În ciuda acestor capacități, în ciuda faptului că omul a prins și a ucis delfini - chiar și noi am făcut-o la începutul experiențelor –, și că delfinii își folosesc forța împotriva dușmanilor lor naturali din mare, nici unul n-a atacat vreodată o ființă umană. Aristotel, scriind despre ei în secolul IV î.e.n., vorbește despre frumusețea și blîndețea firii delfinului.

Se opri și-i aruncă lui Jane o privire pătrunzătoare.

– Nu mă crezi, zise el.

– Ba da, ripostă ea, te cred.

El inspiră adînc.

– Scuză-mă, rosti el, dar am mai povestit astea și altora și am regretat c-am făcut-o. Am discutat odată cu cineva care credea că delfinii recunosc instinctiv superioritatea naturii umane. Mal rînji sfidător. Cică totul nu-i nimic altceva decît instinct. La fel ca și cîinii, zicea tipul: cîinele admiră și-i iubește pe oameni în mod instinctiv, și apoi s-a apucat să-mi relateze cum javra lui, pe nume Poochie, putea citi ziarele de dimineață ca să nu i le aducă la pat în cazul cînd conțineau articole despre tot felul de tragedii.

Jane izbucni în rîs, un rîs discret, vesel, care dizolva brusc toată încrîncenarea lui Mal.

– Oricum, continuă Mal, interesul delfinilor pentru oameni m-a convins ca asta-i o indicație a faptului că și ei încearcă să ne înțeleagă. Și poate că încearcă asta de secole.

– Nu pricep de ce te temi de oprirea cercetărilor, rosti ea. Cu tot ceea ce știi pînă acum, ai putea să-i convingi pe oameni...

– Există doar un singur om care trebuie convins, făcu Mal, și acesta-i tocmai Corwin Brayt. Și nu cred să reușesc. E doar o impresie, dar simt cum mă judecă pe mine și munca mea. Simt – Mal ezită – că tipu-i o ghilotină.

– Nu-i așa, replică Jane. Nu poate fi chiar așa. Dacă vrei, am să încerc să verific asta. Există unele posibilități. Ți-aș răspunde chiar acum, pe loc, dacă l-aș considera un simplu administrator. Dar eu mă gîndeam la el ca la un savant și cred că de asta l-am evaluat greșit.

Mal se încruntă neîncrezător.

– Doar nu vrei să pretinzi că poți face săpături pentru mine?

Ea zîmbi.

– Așteaptă și-ai să vezi, ripostă ea. Pur și simplu, eu însămi aș vrea să descopăr ce-i poate pielea.

– Iată un alt aspect important, făcu Mal mohorît. Știu că sună ireal, dar, dacă am dreptate, cercetările făcute pe delfini sînt foarte importante, mai importante decît orice altceva pe lumea asta.

Dintr-o dată, ea se ridică de la masă.

– Am să încep verificările chiar acum, zise ea. De ce nu te întorci pe insulă? Eu mai zăbovesc puțin pe aici, apoi vin și eu cu șalupa.

– Dar nu ți-ai terminat masa, zise Mal. De fapt, nici nu te-ai atins de mîncare. Întîi mănîncă, și-apoi dă-i drumul.

– Aș vrea să vorbesc cu cîți-

va oameni şi pentru asta trebuie să-i prind în timp cît ei sînt la posturile lor, răspunse ea. Convorbirile astea la distanţă îţi iau cam mult timp. Îmi pare sincer rău. O să cinăm noi odată şi-odată, nu-i aşa?

– Cu siguranţă, zise el.

Ea-i dărui unul din zîmbetele care aveau darul să-i topească toată dezamăgirea şi apoi plecă.

O dată ce ea plecase, Mal descoperi că nu-i mai este foame. Îl chemă pe chelner şi reuşi să anuleze comanda. Mai stătu cît să dea pe gît două pahare, ceea ce era un eveniment la el. Apoi plecă cu elicopterul înapoi pe insulă.

●

Pete Adant îl interceptă pe drumul dintre pista de aterizare şi delfinariu.

– În sfîrşit, glăsui Pete. Corwin vrea să te vadă cam peste o oră, cînd s-o întoarce. A şters-o puţin pe continent.

De obicei, o asemenea veste avea darul de a-i redeştepta presimţiri întunecate privind anularea fondurilor pentru cercetări, ceea ce îl afecta foarte mult pe Mal. Dar paharele golite pe stomacul gol îl cam anesteziau. Dădu din umeri şi se îndreptă spre bazin. Delfinii erau tot acolo, înotînd la fel de ciudat ca înainte. Sau îi juca imaginaţia vreo festă? Mal se aşeză pe scaunul de lîngă bazin, chiar în faţa aparaturii care convertea dialogul delfinilor în simboluri vizuale. Îşi puse căştile şi conectă microfonul. Brusc, îşi dădu seama cît de inutile erau toate astea. Făcuse toate lucrurile astea timp de şase ani, zi de zi. Şi care erau pînă acum rezultatele? Kilometri de bandă de magnetofon înregistrau doar eşecul unei conversaţii cu delfinii. Îşi scoase căştile şi le puse lîngă el.

Îşi aprinse o ţigară admirînd cu priviri ambigue dansul subacvatic al delfinilor. Să numeşti asta balet era ca şi cum te-ai fi mulţumit cu ce scria pe o etichetă. Graţia şi perfecţiunea mişcărilor lor răscolind apa era dincolo de orice balet imaginat de oameni.

Se gîndi din nou la ce-i spusese lui Jane Wilson, despre refuzul delfinilor de a ataca oamenii, chiar dacă oamenii continuau să-i rănească şi să-i ucidă. Se gîndi la faptul – dovedit – că delfinii îşi salvau semenii accidentaţi sau răniţi.

Se gîndi la caracterul lor jucăuş, la afecţiunea lor şi la complexitatea limbajului lor. Comparaţi cu ei, omul obişnuit avea un aspect jalnic. Inteligenţa delfinului nu adăpostea înclinaţii vizibile pentru război, crimă, ură sau violenţă. Nici nu-i de mirare – se gîndi Mal – că avem atîtea dificultăţi în înţelegerea lor. În mediul şi-n condiţiile lor naturale, sînt exact ceea ce ar vrea omul să fie. Noi avem tehnologia şi capacitatea de a ne folosi de obiecte, dar din multe puncte de vedere sîntem nişte animale.

Cine ar putea decide care-i mai bun? se gîndi el, urmărindu-le mişcările cu acea melancolie vagă provocată de paharele băute pe stomacul gol. Poate aş fi mai fericit dacă aş fi delfin. Pe moment, ideea i se păru deosebit de atractivă. Marea nesfîrşită, libertatea şi lipsa oricărui complex caracteristic culturii umane. Îi veniră în minte nişte versuri:

„Veniţi, copii – mormăi el –, hajdeţi să zburdăm.
În sus şi-n jos, oriunde...“

Observă că cei doi delfini se opriseră în apă şi sesiză că microfonul rămăsese deschis. Capetele lor se întorseseră spre microfonul subacvatic instalat la capătul bazinului. Îşi aminti şi de celelalte versuri şi le recită pentru delfini.

„Acum îmi vin fraţii din golf,
Cînd vîntul se zbate pe ţărm,
Cînd valurile se izbesc de ţărm,
Închipuind salturi de cai salbatici
Zvîrcoliri bezmetice din ape spumegînde“

Se opri brusc, aproape ameţit. Privi în jos spre delfini. Pentru o clipă, îi văzu aşteptînd în faţa microfonului. Castor se întoarse şi veni la suprafaţă. Întîi ieşi botul, apoi tot capul şi-l privi fix pe Mal. Cuvintele se desprinseră din narină ca pronunţate de buze omeneşti.

– Haide, Mal, zise el, să zburdăm. În sus şi-n jos, oriunde.

Polux ieşi lîngă Castor. Mal îi privi îndelung, apoi îşi fixă privirea pe magnetofon. Înregistrase vocea lui aşa cum se auzise în bazin, iar pe piste separate, înregistrarea păstrase ritmicitatea sunetelor delfinilor. Propriile-i cuvinte fuseseră convertite în ultrasunete.

Încă holbîndu-se, Mal se ridică în picioare. Mintea lui era încă prea zguduită de uimire ca să mai poată articula vreun cuvînt. Clătinîndu-se ca un om care orbecăia prin ceaţă, ajunse la celălalt capăt al bazinului, unde apa era doar pînă la şold.

– Haide, Mal, făcu unul dintre delfini, şi amîndoi îl priviră ţinîndu-şi capetele la suprafaţa apei. Să zburdăm! În sus şi-n jos! Oriunde!

Pas cu pas, Mal se pomeni în bazin. Simţi prin pantaloni răcoarea apei, trecîndu-i de şold o dată cu ultima treaptă. Cîţiva metri mai încolo, delfinii îl priveau aşteptînd. Cu apa şiroind pe el, Mal îi privea la rîndul său aşteptînd ceva, un semn care să-i spună ce să facă. Nu-i dădură nici un semn. Aşteptau. Acolo apa-i trecea peste cap. Se aruncă în apa adîncă şi, plonjînd sub apă, îşi ţinu respiraţia. Sub privirile tulburate de apă se întindea fundul cenuşiu al bazinului. Alunecă încet deasupra lui, înălţîndu-se puţin şi, deodată, se pomeni cu delfinii lîngă el, atingîndu-l uşor, trecînd de el, incluzîndu-l în dansul lor subacvatic. Auzi sunetul conversaţiei lor, realizînd că vorbeau într-un spectru sonor dincolo de limita percepţiei lui. Nu ştia ce-şi spuneau, nu putea percepe sensul mişcărilor în care-l incluseseră, dar simţea că voiau să-i transmită ceva. Începu să simtă lipsa de aer. Îşi ţinu respiraţia cît putu de mult, apoi se ridică la suprafaţă. Erupse din apă inhalînd aer, iar cei doi delfini ieşiră şi ei ca să-l privească. Plonjă din nou. „Sînt un delfin, îşi spuse el cu încăpăţînare. Nu sînt om.

sînt delfin şi toate astea înseamnă... Ce?"

Se scufundă de mai multe ori şi de fiecare dată insistenţa şi precizia mişcărilor făcute de delfini îl convinseră tot mai mult că era pe calea cea bună. Reveni la suprafaţă. Îşi dădu seama că nu îndrăznea să ducă lucrurile prea departe. Se întoarse şi înotă spre treptele de la capătul bazinului.

– Hai, Mal, să zburdăm! izbucni vocea delfinului în urma lui şi el se răsuci să vadă capetele lui Castor şi Polux, care-l priveau cu boturile deschise.

– Haideţi, copii, zburdaţi! repetă el îndată ce fu în stare să vorbească. Se repezi spre clădirea masivă a magaziei de la capătul bazinului şi deschise uşa de la compartimentul cu echipament subacvatic. Îi trebuiau o grămadă de lucruri ca să se simtă ca un delfin. Înşfăcă un rezervor de oxigen şi o mască. Acum delfinii nu respirau sub apă mai bine ca el. Începu să arunce lucrurile afară.

Un minut mai tîrziu, se întoarse la bazin cărînd masca, labele de înot şi tubul de oxigen. În mînă ţinea cîţiva metri de frînghie uşoară. Se aşeză pe trepte şi-şi lipi picioarele, legîndu-le cu frînghia. Apoi se aruncă greoi în apă. Cu faţa în jos, privind fundul bazinului prin vizorul măştii şi încercă să-şi mişte picioarele aidoma cozii delfinilor cînd plonjau spre adîncuri.

După cîteva momente, reuşi cîte ceva. Delfinii apărură lîngă el. De la un timp, rămase din nou fără aer şi trebui să revină la suprafaţă. Dar o făcu la fel ca un delfin şi avu grijă să inspire adînc înainte de a plonja, imitînd mişcările delfinilor. „Gîndeşte ca un delfin – repetă el într-una –, sînt un delfin. Şi asta-i lumea mea." Iar Castor şi Polux erau lîngă el.

Soarele apunea peste apele oceanului cînd se hotărî să iasă pe uscat, tîrîndu-se obosit pe trepte şi se aşeză pe marginea bazinului. Trupul lui şiroind de apă simţea bătaia rece a vîntului. Îşi eliberă picioarele, îşi dădu jos labele şi masca şi se îndreptă clătinîndu-se spre magazie. Din încăperea alăturată luă un prosop, începînd să-şi frece trupul, apoi se îmbrăcă cu un vechi halat de baie, care atîrna acolo. Se aşeză în balansoarul de aluminiu de lîngă magazie şi oftă vlăguit.

Privi soarele roşiatic scufundat în ocean şi simţi o senzaţie de mulţumire. În bazinul tot mai întunecos, cei doi delfini înotau în acelaşi ritm.

– Mal!

Vocea lui Corwin Brayt îl făcu să-şi întoarcă privirile. Cînd dădu cu ochii de bărbatul înalt şi impasibil, care venea spre el alături de silueta zveltă a lui Jane, Mal se ridică precipitat din balansoar. Se îndreptară spre el.

– De ce n-ai venit cînd te-am chemat? zise Brayt. I-am lăsat vorbă lui Pete şi nici n-am ştiut cînd te-ai întors de pe continent pînă-n clipa cînd şalupa a adus-o pe Jane Wilson, iar ea mi-a spus tot.

– Scuză-mă, zise Mal. Cred că am dat peste ceva aici...

– Nu-mi veni mie cu chestii de-astea. Vocea aspră a lui Brayt era încărcată de furie. Trebuia să-ţi comunic nişte lucruri importante, dar acum nu mai am timp, afară doar dacă las să-mi scape ultimul avion spre St. Louis. Regret că trebuie să ţi-o spun astfel... Îşi reaminti ceva şi se întoarse spre Jane. Avem cîteva chestiuni particulare de discutat şi dacă ne-aţi lăsa o clipă...

– Desigur, zise ea.

Se întoarse şi se îndepărtă de ei, îndreptîndu-se spre marginea magaziei. Delfinii o stropiră cu apă. Soarele apusese şi, ca în toate nopţile tropicale, stelele se şi vedeau pe cer.

– Dă-mi voie să-ţi spun, începu Mal. Mă refer la cercetări...

– Regret, zise Brayt. Nu mai are rost să-mi vorbeşti despre astea. Voi fi plecat pentru o săptămînă şi aş vrea s-o supraveghezi pe Jane Wilson cît timp se mai preumblă pe aici. Coborî vocea. Am vorbit la telefon, chiar în după-amiaza asta, cu un redactor de la „Background Monthly", care nu-şi amintea de nici un reportaj în acest sens şi nici de numele ei...

– O fi fost vreunul nou, presupuse Mal. Cineva care habar n-are de ea.

– Oricum, acum nu mai are nici o importanţă, rosti Brayt. Aşa cum ţi-am spus, regret că trebuie să-ţi aduc la cunoştinţă într-un asemenea mod faptul că Willernie a decis să sisteze finanţarea acestei staţiuni. Zbor la St. Louis pentru unele amănunte. Ezită un moment. Sînt sigur că bănuiai asta, Mal.

Mal căscă ochii sub impresia şocului.

– Era inevitabil, continuă Brayt inexpresiv. Ştiai şi tu asta. Se opri. Îmi pare rău.

– Dar staţiunea poate funcţiona şi fără fondurile de la Willernie! zise Mal, regăsindu-şi vocea. Ştii asta. Şi chiar astăzi am descoperit soluţia! Chiar în după-amiaza asta! Ascultă-mă! Cînd Brayt încercă să se degajeze, îl apucă de braţ. Delfinii au tot încercat să ne contacteze. Nu aşa, dintr-o dată, şi mai ales nu cei pe care-i capturam în cadrul experimentului. Doar în momentul cînd am deschis bazinul spre marea liberă. Singura problemă era că noi încercam să discutăm doar prin spectrul sonor... şi asta le era imposibil.

– Scuză-mă, zise Brayt, încercînd să se elibereze.

– Ascultă-mă odată! făcu Mal disperat. Procesul lor de comunicare este incredibil de complex. Este ca şi cum tu şi eu am discuta folosind capacitatea unei orchestre simfonice. Ei nu folosesc doar sunetele între 80–120 de kilocicli pe secundă, ci şi mişcări, contactul direct, şi toate astea în funcţie de aspectul oceanului în acel moment.

– Trebuie să plec.

– Un moment. Îţi aminteşti de presupunerea lui Lilly despre metodele lor de navigaţie? Sugera o metodă multivariabilă, utilizînd temperatura, viteza şi gustul apei, poziţia stelelor, soarelui ş.a.m.d., percepînd toate astea instantaneu. Evident, aceste lucruri sînt perfect valabile şi este clar că modul lor de comunicare foloseşte sunetul, simţul tactil, poziţii şi mişcări ale corpului. Acum, că ştim toate astea, putem intra în mare alături de ei, încercînd să folosim toate posibilităţile acestea de comunicare. Nici nu-i de mirare că pînă acum n-am schimbat decît semne primitive, restrînse doar la sunete. Este ca şi cum am limita comunicarea interumană la

substantivele din fiecare frază, în timp ce structura frazei...

– Îmi pare foarte rău, zise Brayt scorțos. Ți-am spus, Mal. Nici unul din aceste lucruri nu mai are acum nici o importanță. Decizia Fundației este bazată pe rațiuni financiare. Au dat o grămadă de bani doar să vadă stațiunea luînd-o razna. Nu se mai poate face nimic. Își eliberă brațul. Regret, zise el încă o dată. Mă întorc într-o săptămînă. Te-ai putea gîndi cum să împachetezi lucrurile pe aici.

Cu asta, se întoarse și plecă, dînd ocol clădirii și luînd-o spre terenul de aterizare al elicopterelor. Mal, zguduit, privea silueta lui înaltă și zveltă pierzîndu-se în beznă.

– Nu mai contează, răsună în urechile lui vocea blîndă a lui Jane. Se întoarse și o surprinse fixîndu-l cu privirea. N-o să mai ai nevoie de fondurile de la Willernie.

– El ți-a spus asta? Mal o văzu dînd din cap și zîmbind în întunericul care o învăluia. Ai auzit tot? De la distanța aia?

– Da, zise ea. Și ai avut dreptate în privința lui Brayt. Am aflat eu răspunsul în locul tău. Tipu-i trimis de Fundația Willernie ca să țină pîinea și cuțitul și să decidă dacă stațiunea merită sau nu alte fonduri.

– Dar trebuie să le primim! făcu Mal. N-ar fi nevoie de prea mult, dar trebuie să intrăm în mare și să perfecționăm acolo un mod de comunicare propriu delfinilor. Trebuie să folosim modul lor de comunicare, nu să le impunem propria noastră manieră. Stii, în după-amiaza asta am avut o revelație...

– Știu, spuse ea. Știu totul despre asta.

– Adevărat? se holbă el. Cum naiba de știi?

– Ai fost pus sub observație toată după-amiaza asta, îl lămuri ea. Ai dreptate. Tu ai trecut de bariera mediului ambiant. De aici, este doar o chestiune de procedură.

– Am fost pus sub observație? Cum? Brusc, asta i se păru lucrul cel mai important. Dar am nevoie de bani, continuă el. Asta ia timp și echipament, toate costă bani...

– Nu. Vocea ei era incredibil de blîndă. Nu mai trebuie să descoperi metode. Ai și făcut-o, Mal. Astăzi, tu și delfinii, ați trecut de bariera care despărțea două specii diferite. Asta, pentru prima oară în istoria omenirii. Asta era ceea ce trebuia făcut, iar tu ai fost o parte a programului. Fii fericit că știi asta.

– Fericit? Aproape că strigase la ea. Nu înțeleg despre ce vorbești.

– Iartă-mă! O umbră traversă figura ei. O să-ți arătăm noi cum să dialoghezi cu delfinii, Mal. Poate și alte lucruri. Figura ei se ridică spre el mîngîiată de lumina palidă a stelelor și de lumina vagă a apusului. Știi, ai intuit lucruri dincolo de acești delfini. Ideea ta privind capacitatea de comunicare cu o altă specie, privită ca un exercițiu al unei civilizații care n-a luat încă legătura cu o altă civilizație din galaxie, a fost extrem de corectă.

Se uită spre ea. Era atît de aproape de el, încît îi putea simți căldura trupului, deși nu se atinseseră. O vedea, o simțea înaintea lui. Iar el întîlni din nou profunzimea emoției ciudate care-l învăluise la prima lor întîlnire. Emoția aceea profundă pe care o simțise pentru ea era aceeași de acum. Înțelese totul dintr-o suflare.

– Vrei să spui că nu ești de pe Pămînt?

Vocea-i suna răgușită și nesigură. Nu era prea sigur de ceea ce vedea prin beznă, dar i se păru că două lacrimi începuseră să lucească în ochii ei.

– Da, rosti ea încet într-un tîrziu. Privită prin prisma gîndirii tale, sînt și eu o ființă umană.

Îl năpădi dintr-o dată o bucurie imensă. Era bucuria celui care, crezînd că pierduse totul, descoperă chiar atunci ceva de o infinită valoare.

– Dar cum? strigă el agitat, cu respirația tăiată. Arătă spre stele. Dacă vii de acolo, de undeva de sus, cum poți fi la fel de umană?

Ea-și lăsă capul în jos, ferindu-se de privirile lui.

– Iartă-mă, zise ea, dar nu pot să-ți explic.

– Nu poți să-mi spui? Oh, făcu el lăsînd să-i scape un hohot scurt. Crezi că n-am să pot înțelege?

– Nu. Vocea ei era aproape o șoaptă. Vreau să spun că nu-mi este permis să-ți explic asta.

– Nu-ți este permis? El simți un frison neliniștitor. Dar Jane rămăsese subit fără cuvinte. Nu știu exact cum să-ți spun, dar este important pentru mine să știu asta. Din prima clipă cînd te-am văzut... Eu... Vreau să spun că probabil tu nu simți ceva similar și nu știi... despre ce vorbesc.

– Ba da, șopti ea. Știu și asta...

– Atunci... O privi. Ai putea cel puțin sa-mi spui ceva care sa-mi ofere o imagine. Adică... este doar o chestiune de timp acum. Vom fi de-acum împreună, ai tăi și eu, nu?

Ea-l privi prin beznă.

– Nu, rosti ea. Nu vom fi împreună, Mal. Niciodată. Și de aceea nu-ți pot spune nimic.

– De ce? strigă el. N-o să fim împreună? Dar ai venit și ai observat dialogul, nu?

Ea îl privi pentru ultima oară, apoi îi vorbi. El, auzind ce i se spunea, stătu încremenit ca o statuie, deoarece înțelese că nu mai era nimic de făcut. Iar ea, răsucindu-se încet, plecă fără grabă de lîngă el, ajunse la marginea bazinului, trecu peste trape, intră în apa învolburată, unde delfinii se avîntară în întîmpinarea ei. Vînzoleala lor făcea să spumege apa.

Apoi, ca într-o vrajă, înotară toți trei la suprafața apei spre ieșirea la ocean. Și continuară să înoate așa pînă se pierdură în întunericul valurilor atinse în treacăt de lumina stelelor.

Într-un tîrziu, lui Mal îi trecu prin minte că delfinii o așteptaseră în tot acest timp. Toți delfinii care vizitaseră stațiunea fuseseră lăsați să plece liberi și să revină cînd voiau. Delfinii știau, poate de secole, că mult așteptații oaspeți din stele doar pentru ei ar fi putut veni.

Traducere de
SILVIU GENESCU

CONSTANTIN COZMIUC

S-a născut la Timişoara, în 1952. Termină Facultatea de Inginerie Chimică în 1977, iar acum este cercetător ştiinţific la Centrul de Chimie Timişoara, coautor al mai multor brevete de invenţii. Anul 1983 a consemnat, în ceea ce-l priveşte, un dublu debut: radiofonic, remarcat fiind de A. Rogoz în cadrul emisiunii „Exploratorii lumii de mîine" şi publicistic, în paginile fanzinului „Paradox", al cenaclului „H. G. Wells". Aşa cum apare pe neaşteptate cîte o insulă vulcanică în mijlocul oceanului, aşa a apărut şi Constantin Cozmiuc în lumea SF-ului românesc. Două lucruri impresionează la el: pe de o parte, maturizarea literară foarte rapidă după debut şi, în consecinţă, afirmarea fără întîrziere, iar pe de altă parte, puterea de muncă şi tenacitatea. La un an de la publicarea primei proze obţine trei premii: Premiul revistei „Ateneu" la Zilele Sadoveniana, pentru eseu, Premiul Uniunii Scriitorilor pentru eseul „Folclor atomic" şi Premiul II pentru povestirea „Colţii tăioşi ai speranţei", ultimele două decernate în cadrul concursului anual de literatură şi artă SF. Anul 1985 aduce o nouă confirmare a calităţilor sale de prozator, Premiul special al juriului pentru povestirea de mai jos în cadrul concursului anual de literatură şi artă de anticipaţie tehnico-ştiinţifică. Constantin Cozmiuc se dovedeşte a fi unul dintre activii susţinători ai literaturii SF. Aria sa de preocupări este largă: a scris proză, eseuri asupra literaturii SF (cel intitulat „Folclor atomic" are 300 de pagini şi o bogată bibliografie), a scenarizat operele unor autori cunoscuţi, a tradus numeroase lucrări de proză şi teorie. A publicat în Almanahul Anticipaţia, „Orizont Magazin", Almanahul BTT, „Paradox", iar la „Exploratorii lumii de mîine" este unul dintre cei mai fideli colaboratori. În prozele sale, lumea reală se îmbină ingenios cu deschiderile fantasticului, iar personajul uman este prezenţa centrală, ceea ce dă căldură şi adîncime psihologică. Pornind de la idei SF de sorginte ştiinţifică, tehnologică sau futurologică, lucrările lui Constantin Cozmiuc au remarcabile calităţi literare şi-l impun drept unul dintre autorii cei mai promiţători ai generaţiei sale. Am convingerea că peste puţini ani va fi un nume de referinţă în literatura SF românească.

LUCIAN IONICĂ

AŞTEAPTĂ-MĂ ÎN VISUL DE MÎINE

LUCRARE PREMIATĂ LA CONCURSUL DE LITERATURĂ ŞI ARTĂ DE ANTICIPAŢIE TEHNICO-ŞTIINŢIFICĂ, EDIŢIA 1985

MOTTO:

– „La Paris au întotdeauna răspunsul adevărat?
– Niciodată, a spus Gugliemo, dar sînt foarte siguri pe greşelile lor"

(UMBERTO ECCO: „Numele trandafirului")

Pipăia peretele stîncii, agăţîndu-se de ieşituri, fără să aibă curajul să se uite în jos. De fapt, n-ar fi fost un act de curaj, ci nebunie curată, să-şi arunce privirile în prăpastia de sub el, mai ales că ştia că are rău de înălţime.

„Cine naiba m-a pus?" gîndi Arion, proptindu-şi piciorul într-o fisură. La început, urcuşul a fost uşor, o joacă de copil, să te agăţi din stîncă în stîncă — fiecare părea o treaptă ce-l invita să meargă mai departe. Apoi începuse greul, piatra era din ce în ce mai netedă şi o ambiţie prostească îl cuprinse: „Am să le arăt eu de ce sînt în stare!"

CONSTANTIN COZMIUC

Ceilalţi îl urmăreau de jos cu luneta, aveau şi un aparat de filmat...

La patruzeci de metri înălţime a ajuns la concluzia că e destul, toate cunoştinţele sale se vor convinge că nu-i chiar un fricos. Dar a privit în jos. Şi spaima l-a încleştat de stîncă. Sub el peretele părea drept. Se simţea stupid, ca o muscă pe tavan, îşi vedea prietenii undeva sub el şi avea impresia că, de va cădea, se vor trezi cu el peste cap.

Nu mai putea decît urca. Niciodată n-ar putea ajunge jos, coborînd fără să vadă unde pune piciorul. A mai urcat astfel patruzeci de metri: jumătate de drum.

„În viaţa mea nu mai calc pe aici!", îşi spuse după primii metri de chin. Ştia însă că minte, e a treia oară cînd promite solemn că nu mai urcă pe munte. Prima dată l-au găsit leşinat pe versantul vestic, o pantă lină, pe unde avea de gînd să coboare acum, după ce va ajunge în vîrf. Cauze necunoscute. A doua oară l-au luat cu elicopterul de pe un platou inaccesibil, pe care habar n-avea cum a ajuns. Ultima sa amintire era că adormise în cort.

A doua oară a venit aici încercînd să afle ce s-a putut întîmpla prima dată. Nu a aflat. Acum voia să ştie ce s-a întîmplat măcar data trecută. „Poate am să o ţin aşa toată viaţa!" îşi spuse şi piciorul îi alunecă, făcîndu-l să simtă că s-ar putea totuşi să nu dureze prea mult.

Se redresă cu greu, gemînd şi tremurînd. Mîinile lipite de perete încercau să intre în stîncă. Încă un metru... „Mai sînt 39 şi am scăpat. Am să-i zic soţiei să-i spună lui Glad că nu-s acasă... o dată, de zece ori... el m-a înnebunit cu poveştile lui". Mîna pipăie încet stînca, găseşte o ieşitură, se agaţă de ea. Degetele devin albe de efort, muşchii dor. „De fiecare dată vine cu casetofonul, mă înregistrează, iar eu mă ambalez ca prostul". Piciorul caută un sprijin, a găsit o ieşitură. Acum trebuie să urce. Va aluneca imediat sau la următorul pas? „Ar trebui să te hipnotizeze cineva — îl imită pe Glad cu voce tare —, poate aşa îţi aminteşti ceva". Noroc că n-a găsit pe nimeni, cine ştie ce se mai putea întîmpla. Obrazul lipit de stîncă se destinse într-un zîmbet. Se imagina zbughind-o pe stradă, dînd din mîini şi strigînd: „cucurigaaa!"

„Aş da orice să fiu pe o stradă acum..." îşi spuse cu părere de rău. „Deştepţii ăia de jos n-au treabă stau şi se holbează la mine ca la cinema... senzaţii tari. Să vină aici, dacă vor emoţii". A mai urcat o jumătate de metru. „Am mai trăit o jumătate de metru". Melancolia îşi făcea loc cu coatele. „La naiba! Poate au dreptate băieţii, numai eu am putut trece de liziera pădurii... ce-o fi avînd muntele ăsta cu mine?... încă puţin... aşa... şi!... am mai cîştigat un sfert de metru."

Glad era printre cei de jos, cocoţat într-un pom, cu luneta fixată pe el şi cu aparatul de filmat gata să înregistreze. Ce? Sfere de foc! „Toţi le-au văzut, unii chiar au fugit după ele... ale naibii, nu se lasă nici filmate, nici fotografiate, nici măcar desenate". Toţi ştiau că „nu-i culoarea asta, nici vorbă", dar care-i, nu putea spune nimeni. „Parcă era mai mare". Cît? „Nu, nu ştiu... nu, nu, mai mică".

Ţicnitu' ăla de Iancu... Cică între două puncte sînt o infinitate de puncte. „Bine, mă — îl apostrofă în gînd — crezi că percepem spaţiul ca discret?" Nu-i răspunse nimeni. Iancu stătea şi el în copac, urmărindu-l cu binoclul. „Discret sînt eu, ştii tu, atunci cînd i-am zis nevestei să spună că ai fost la noi... Gata, tac!".

Mîna întîlni o fisură în stîncă, adîncă, să-ţi tot bagi degetele în ea, să te ştii în siguranţă, departe de perspectiva zborului. „Aici stau! O mie de ani!... Dar cine-mi dă de mîncare?" Se imagină o clipă petrecîndu-şi viaţa acolo, agăţat de stîncă şi hrănit cu furtunul, fără grija de a se scula la oră fixă, tramvai, aglomeraţie, autobuz, iar aglomeraţie, servici, şedinţe, costum, „ia şi cravata". Aici poate nici nu trebuie să mai doarmă. „Hai, mă, urcă, nu te blegi la capăt de drum!" Din cînd în cînd îi prindea bine o automustrare, caldă, tovărăşească, de la om la om. „De la om la persoană!", auzi din spate. Nu se întoarse, nu era, desigur, decît vîntul şi imaginaţia.

„De fapt, de la Gelu a început totul... indiscreţii la un pahar"... Stînca rece avea o proeminenţă în dreapta, se întinse şi reuşi să se prindă de ea. Acum piciorul stîng. „Ce baruri — se revoltă, ca în faţa nevestei —, merg şi eu duminică dimineaţa la o cafea." „Trei, patru... şi se urcă tensiunea, bei un coniac să-ţi scadă, vorbeşti prostii, eşti credul." Vocea din interiorul său devenea obraznică. „Eşti un măgar — îi spuse —, o singură dată am băut şi eu şi..." „Te-au dus cu taxiul..." „Lasă asta, prea era interesant, ascultă numai..." Şi scenele din duminica aceea liniştită începură să i se perinde în faţa ochilor. Le vedea aievea, chiar prea reale, dar nu sesiză asta. Începea să nu mai reziste...

•

Cafeneaua aglomerată gemea de lume şi de fum. Din difuzoare izbucneau răcnetele unui grup contorsionist, judecînd după imaginile de pe ecranele cîtorva televizoare, instalate în punctele cheie ale localului. Peste rumoarea continuă se auzea din cînd în cînd o voce autoritară: „Trei cafele şi-o varză cu cremă!"

Într-un colţ, un bărbos cu părul alb gesticula cu ceaşca de cafea, din care cădeau stropi de lichid incolor cu miros de spirt. Bătrînul se certa cu lumea, agitîndu-şi barba căruntă ca pe un drapel războinic:

— Şi voi credeţi că dacă vine primăvara o să fiţi mai deştepţi? Nu în toate minţile înmuguresc ideile!

Sorbi ceaşca dintr-o dată, se strîmbă şi se aşeză cu ochii ţintă în becurile orgii de lumini.

Gelu intră căutîndu-şi grupul din ochi, salutat cu exclamaţii voioase:

— Unde umbli la ora asta? Pîna şi servitoarele s-au dus să se culce... Mă rog, cele care au găsit unde.

Bărbosul ţîşni în picioare:

— Domnilor, motivaţia filozofica a faptului este esenţială! De ce-ul, domnilor, este o întrebare care l-a chinuit pe om de cînd s-a ridicat în două picioare! Vorbeam de om, nu de voi! Voi vă tîrîţi în patru labe!

Se aşeză hotărît la măsuţa lui, izolată în colţul în care

CONSTANTIN COZMIUC

chelnerițele adunau ceștile, făcînd un gest larg cu mîna spre mulțimea indiferentă.

Gelu se așeza surescitat la masă și încercă să capteze atenția:

— Am o bombă!

— Dezamorsează-o! i-o taie cineva.

Gelu îl trată cu sictir.

— Ați auzit ce s-a întîmplat săptămîna trecută?

— Am auzit! Chestia cu OZN-ul care ți-a aterizat în curte.

— Bancuri. Vorbesc serios!

— Ce bancuri, știe toată lumea. S-a anunțat și la „faptul divers”... Citația pentru divorț e dată la mica publicitate!

— Pușchea pe limba-ți, spuse Gelu după un moment de ezitare.

— Mai vorbești? După ce te-a prins nevasta cu extraterestra blondă leșinată în brațe? Sărmana... fără costumul spațial pe ea, în mediul nostru lipsit de amoniac. E normal să nu te creadă că a venit din altă lume, ca să te scape de prietenii nefaste!

Gelu hohoti alături de ceilalți. Bărbosul ascunse repede o sticlă sub masă și se ridică, scoțîndu-și pieptul în evidență a bărbăție:

— Să nu aveți încredere în blondele de pe alte planete! Ele după Kant, sînt inexistente rețineți i-ne-xis-ten-te!, doar o percepție a creierului vostru molatic de inexistenți. Mie nu mi-e frică de ele! Sînt prea prost pentru blonde.

He, he — rîse în barbă și spuse pentru sine: „Așa le fac eu să creadă, sărmanele.”

Pronunța cuvintele retoric, accentuat, absent la hărmălaia și indiferența clienților, obișnuiți cu el.

— Mai țineți minte versantul ăla pe care ne-a prins noaptea anul trecut? încercă Gelu să povestească.

— Cum să nu! Unde ne-a prins ploaia aia zdravănă! Dacă n-aveam cu noi „combustibil” ajungeam tuberculoși acum.

— Lasă, că nici așa nu ești departe, lansă cineva ceva ce i se părea a fi o idee.

— Ei bine, acum o săptămînă a murit un tip acolo!

— Cine? întrebă Arion înfiorat.

— Nu-i de-al nostru, era un nordic. Venise cu doi amici...

— Se mai întîmplă, soarta... unde te ajunge.

— Măi, ar trebui să-ți lași barbă și să te muți la „separé” lîngă ala...

— Cei doi sînt internați la „glumeți”, reluă Gelu povestirea.

Auzind ultimul cuvînt, bărbosul se eclipsă prin bucătărie.

— Da' ce? Au devenit o raritate? se miră cineva de la masă și făcu un semn cu capul în direcția perdelelor care se clătinau, trădînd graba cu care dispăruse bărbosul boem.

— Am un amic acolo, continuă Gelu, nu internat, ci doctor, preciză el văzînd un început de zîmbet.

Într-un colț, se auzi ceva despre diferențe.

— El mi-a povestit, dar pst!, nu spuneți nimic nimănui, numai nevestelor, că și așa știe tot orașul.

Printre faldurile draperiei se ghicea o mișcare. Apăru bănuitor capul bărbosului, apoi se retrase strategic.

— Tipii sînt într-o stare jalnică, urmă Gelu. Cum scapă singuri se bagă sub masă și dîrdîie de frică, urlînd de parcă i-ar strînge ursul în brațe. Și de ce credeți voi că le e frică? De bec! Cum aprinde careva becul, cum le zboară 'telectualu' aiurea. În rest, n-ai treabă cu ei, stau cuminți, vorbesc calm, ca noi...

— Dacă vorbesc ca noi, e clar.

— ...Așa i-au și băgat acolo. Cică atunci cînd au dat cu numitu', cum se face în cazuri din astea, s-a lăsat scara și a trebuit să aprindă lumina. S-au adunat ca la urs, să-i vadă pe ăia speriați de mingile de foc. I-au dus la glumeți ca să-i calmeze, dar totul ține pînă la bec...

Văzînd că nu-l paște nici o primejdie, bărbosul își reluă locul căutînd ceva sub masă.

— Dar tipu' ăla cum a murit?

— Ajung și acolo...

— În ritmul ăsta o să ajungi mîine, spuse Glad, făcînd pe supăratul. Ce faci tu e șou-bișniț, nu povestire...

— Ei bine, au ajuns la marginea unei păduri, în fața era o porțiune mică stîncoasă, apoi începea un urcuș, terminat cu un perete abrupt. Pe partea cealaltă se poate urca în voie, e ca un deal, m-am uitat pe hartă.

— Da, știu, interveni Glad, am văzut peretele dimineața, după ploicica aia păcătoasă. E al naibii de drept. Nu era departe de noi, cam... doi, trei kilometri.

— Așa e. Tipului i-a căşunat să urce pe perete. Ceilalți n-au apucat să-l oprească. A rupt-o la fugă și nu l-au mai putut prinde. Apoi au apărut din senin o puzderie de mingi luminoase și au început să danseze în jurul lor. Cei doi s-au speriat și s-au oprit, dar tipul fugea înainte. Și dintr-o dată a luat foc!

— Haide, Gelule, lasă-te de poante slabe, cum să ia foc? Doar n-o să-mi spui că era Giordano Bruno!

Gelu, captivat de povestire și de atenția cu care era urmărit, nu mai auzea nimic.

— Amicul meu de la glumeți zice că numai văzîndu-le mutra, cînd povestesc asta, nu-ți mai trebuie filme de groază cît trăiești. Uite, am o poză cu ei, mi-a dat-o doctorul.

— Brr... făcu cineva de la masă, chiar că parcă au văzut pe dracu'.

— Mingile de foc i-au înconjurat, continuă Gelu, și parcă încercau să-i oprească. Ei au rămas ca bătuți în cuie, nu mai gîndeau nimic, holbau numai ochii, îngroziți. Amîndoi spun că în clipele alea se putea zări o figură omenească, un tip bărbos cu un coif straniu pe cap, apoi cel care fugise s-a oprit, s-a întors spre ei încercînd parcă să spună ceva și, deodată, a început să lumineze și a luat foc. A ars în cîteva secunde, mingile de foc încercau parcă să-l alunge, cel puțin așa susțin ceilalți.

Apoi au zbughit-o, coborînd muntele în timp record.

— Asta-i tot?... Anchetă...?

— Doar nu te iei după doi zbanghii speriați de becuri, sigur că a fost anchetă. Numai că... n-au găsit decît un pumn de cenușă, un craniu calcinat, cît o minge de tenis...

— E clar, ei i-au dat foc!

— Mda, spuse Iancu ironic, au vrut să-i fure oile...

— Nici vorbă, continuă Gelu doct, în cazuri de incinerare normale craniul explodează, nu se micșorează.

— Am o idee, sări Glad, hai

CONSTANTIN COZMIUC

să mergem la vară pe urmele lor!

— La naiba, sări Arion, de ce tocmai acolo? E plin de şerpi!

Bărbosul sorbi o nouă ceaşcă şi se ridică în picioare. Începu să se plimbe printre mese, gesticulînd şi vorbind unui auditoriu imaginar. Vocea avea o tonalitate sinistră.

— Şerpii, domnilor, nu există decît pentru cei pe care-i muşcă! Numai vipera albă există pentru toată lumea, pentru că ea-şi muşcă coada şi sfidează timpul! Şi pe voi! Pe toţi ăia care n-au văzut-o şi n-or s-o vadă niciodată...

•

Mîna stîngă amorţeşte. Nu mai poate sta. Va cădea. Trebuie să urce, e singura şansă. Dreapta găseşte o fisură. Se agaţă de ea, în timp ce piciorul stîng se propteşte în ceva. Se ridică încet, în două puncte de sprijin, căutînd cu o mînă o altă fisură de care să se agaţe. Piciorul drept găseşte un punct de sprijin. Acum un sfert de ceas acolo îi era mîna. Acum şapte ore abia răsărise soarele şi era jos, acolo unde îl trage gravitaţia, fir-ar ea a dracului! „Te trage pămîntul la el... ia nu fii atent, să vezi numai cum ajungi jos, mai jos decît crezi. Mîna! Piciorul! ...Încet, aşa, acum!" Oftă uşurat. „Mai vezi-ţi de alţii, mai jos de pămînt tot nu cad!".

Nu privea decît în sus. Începu să-şi imagineze că de fapt nu urcă, ci coboară într-un hău albastru. Se simţea mai bine aşa. Nu-l mai dureau degetele rănite de stîncă, picioarele parcă aruncau balast. „O să zbori, amigo! Ce naiba ai crezut că găseşti aici comoara lui Dromichete? Pe Ileana Cosînzeana?" „Taci, mă!". „Da, ştiu, eşti însurat". „Mă enervezi!". „Nu mai spune, dă-te jos!" O ieşitură în stîncă. „Să fiu în locul nevestei, ţi-aş pune valiza la uşă..."

Începu să scruteze îngrijorat distanţa rămasă de parcurs. Ceva mai puţin de douăzeci de metri. Proeminenţe, cîte vrei. Şi fisuri. „Ca pe bulevard, acum începe plimbarea!" Simţea un nou imbold, muşchii au devenit mai puţin încordaţi. Se destinse, încercînd să fredoneze un cîntec: „Şi-am să-mi iau maşină micăăă, şi-o s-o ţin trasă la scaraaa!"

Îşi auzea vocea răsunînd puternic, cu ecou. „Taci, bebi, mai stîrneşti o avalanşă... Ce maşină?.. Acum ţi-ai găsit? Mai bine repară robinetul în baie, mai stai pe-acasă. Fiică-ta nici n-o să te mai cunoască!"

Cincisprezece metri. În mod cert atîta mai are. Dar dacă dincolo... O, nu!... Oricum, panta va fi mai dulce. Atenţie la picior! O piatră se rostogoli în prăpastia de sub el. Rămase agăţat în mîini, cu grija ridicolă ca eventualul ghinionist să aibă cască de protecţie. Picioarele au găsit un sprijin. Alt reazem pentru mînă. „Ascensiunea asta e ca viaţa, urci din fisură în fisură, te chinui, mai pierzi teren, şi ajungi pe nesimţite sus". Rîse. „Şi apoi te dai de-a dura! Eterna reîntoarcere... Filozofie de pahar, asta-i!" Încă un efort. „Vezi, dacă n-asculţi pe alţii mai bătrîni ca tine... Cine n-are bătrîni să-şi cumpere, asta-i!" Un pas, un adevărat pas. „Uite unde-mi stătea înţeleptul, cocoţat pe munte!"

•

Ieşiseră din sat, lăsînd în urmă mormîntul pe care cineva pusese o placă de marmoră cu inscripţia „VOI MERGEŢI UNDE VREŢI, EU VĂ AŞTEPT AICI". Moşneagul stătea rezemat într-un toiag, privindu-i cu ochi vii.

— Bună, taicule. Ce mai e nou?

— Bună să vă fie inima, feciorilor! Da' văd că nu vă astîmpăraţi! Ori aţi prins drag de locurile astea?

— Frumoase, într-adevăr. De, încercă Arion să-şi acomodeze limbajul, şi noi ca orăşenii, venim vara la munte.

— Apăi, dacă vă place atîta, de ce nu vă mutaţi aici? Ochii moşului aruncau sclipiri şăgalnice. Vă faceţi o casă colea, în capul satului... Că şi io am stat douăzeci de ani la oraş şi mi-o fos' d-ajuns. Încă la vîrsta mea nu-mi trebă tutun dă cît fum am înghiţit. Făcu o pauză, studiindu-i atent. Şi voi? Dac-aţi văzt c-aţi scăpat o dată, ce-aţi zis voi? „Hai să mai merem o dată şi încă o dată". Mă, feciori, mă, staţi voi la casele voastre şi nu vă mai jucaţi cu ielele, că ulciorul nu mere da multe ori la apă, şi-i pacat de voi şi de copilaşii voştri,că va văd oamini aşezaţi şi cu carte...

— Lasă, taică, doar şi matale fugeai după iele în tinereţe.

— Ei, băiatule, care fecior nu fuge după cai verzi pe pereţi...

Gelu se apropie de Arion şi-i şopti:

— Ştii cîţi ani are?

— Nu.

— O sută patruzeci, am întrebat la primărie...

Arion se apropie de bătrîn şi-i oferi o ţigară. Moşul luă pachetul, îl mirosi îndelung, apoi îl restitui fără să se servească. Nu insistă, se aşeză pe o piatră lîngă moş.

— Spune-mi, te rog, taicule, le-ai văzut?

— D'apăi cum nu? Cine nu le-o văzut la noi?

— Da' de ce n-aţi spus la nimeni?

— Cine se uită la ce spunem noi? I-am zis la unu care venise cu o sculă d'aia nouă, de prins vorbele, şi m-o ascultat, ne-a luat în chip pe mine şi pe baba mea...

— Tinerică, şopti Gelu, cu patruzeci de ani mai mică decît el, puştoaica...

— ...şi dus a fost. De la noi mulţi or fo' în oraş, ştim ca astea îs basme, poveşti de spus la prunci... Ne facem de rîs.

— Şi cum or fost ielele?

— D'apăi cum să fie, ia aşa, cum le-aţi văzut şi voi, le-o întoarse bătrînul vioi. Nimeni nu le poate povesti, ori prinde chipul... Şi spuneţi aşa, iară mereţi?

— Iară! Pînă vedem ce-i cu ele.

— Da' de pruncu' ăsta, şi mîna bătrînului se puse pe umărul lui Arion, s-aveţi grijă, că pe el ielele îl lasă, şi pînă ajunge la „moşu nost" multe primejdii îl caută.

— La cine s-ajungă, taică? sări Iancu.

— La „moşu nost", c-aşa zic bătrînii, că-n munte stă moşu' nostru, a lu toţi. Da' nu s-arată la nime... Io zic să mereţi acasă.

— Dacă am ajuns pînă aici nu ne mai întoarcem, mergem mai departe

— Apăi, s-aveţi noroc!

Bătrînul rămase mult în urmă, dar Arion îi simţea încă

CONSTANTIN COZMIUC

privirea vioaie în ceafă. Peste culmi împădurite li se arăta în față Piscul Ielelor.

•

Mai are puțin, cam• opt metri. „De ce naiba numai pe mine mă lasă mingile alea luminoase?... Ce-or fi avînd cu ceilalți?" Vocea din interior îl luă peste picior: „Te văd așa, mai sărac cu duhul, mai zbanghiu, cum ar spune Glad... Ca miine ajungi și tu la glumeți, mirîndu-te timp că ceasul electronic nu ticăie".

Nu-i acordă nici o atenție. Știa că e tot el și că în clipa în care îl va considera un necunoscut va fi jale mare în familie. Îi plăcea dialogul acesta interior. Avea unele avantaje, cînd se plictisea de interlocutor putea să-i spună liniștit „Ciocu' mic, că sperii peștii" și celălalt eu se replica, unindu-se jignit cu sinele. Încă o piatră. Îl va ține? „Oare mama știe că vorbesc singur?" Nu-și bătu prea mult capul cu problema asta. Privi în sus, încercînd să ghicească dacă mai are mult. „Tot așa, pîș, pîș, o să ajungi mîine". Privi peretele și-și răspunse: „Nu vezi că stînca e înclinată? Pîș, pîș ori cosinus de alfa!" Îl apucă o poftă nebună de rîs. Tensiunea nervoasă se descărca în hohote homerice, care se rostogoleau din piatră în piatră într-un ecou prelung. Ochii fixau culmea, aflată la cinci metri. Stînca se apleca puțin și neregularitățile ei închipuiau o scară. Iar el rîdea nebunește, zvîcnind pe piatra golașă. Văzu o floare de colț țîșnind dintr-o crăpătură spre soare și rîse fericit că nu-i singur pe piatra asta bătută de ploaie. Rîse și soarelui, dîndu-și capul pe spate, ducîndu-și mîinile la burtă și zvîcnind din picioare.

Cerul se roti larg și văzu stînca depărtîndu-se de el.

•

Hohotele ajungeau pînă la ei. Gelu, urcat în vîrful unui brad, stătea cu binoclul ațintit spre culme.

— Ce face? strigă Iancu de jos.

În jurul lui roiau cîteva globuri de foc. Le alunga cu mîna, ca pe muște. „Mai potoliți-vă odată. Nu mă duc, nu vă fie frică, nu mă duc nici să mă picați cu ceară!" Se opri o clipă, înciudat că mingile nu-l ascultă, apoi mai strigă o dată:

— Ce face, ce se aude?

Glad privi prin lunetă. Statea cocoțat pe un pom vecin cu al lui Gelu. Se întoarse spre el și făcu un semn cu arătătorul în dreptul tîmplei:

— Rîde!

— Ce? strigă Iancu de jos.

— Rîde, domnule, rîde! Îi arde de rîs!

— De ce rîde?

— De unde vrei să știu eu?

— De ce ți-am dat transfocatorul? Filmează-l!

Zumzetul aparatului de filmat îi atrase atenția lui Gelu. Privi spre Glad și-i văzu chipul schimonosindu-se dintr-o dată. Păstra aparatul de filmat îndreptat spre pisc, dar gura i se deschise și un urlet disperat păru că sperie pînă și sferele de foc.

— Arioaneee, nuuuu!

•

Inspiră aerul proaspăt și se uită în jur. La doi metri de el — stînca. La optzeci de metri în jos — vîrfuri ascuțite de piatră. În sus? „384 000 000 pînă la Lună, dar eu merg în direcție opusă". „Nu-i de glumă, ai sfeclit-o". „Așa se pare, dar nu pot să cred. Oricum, avem aceeași soartă". „Asta te încălzește?" Capul îi era îndreptat în jos și văzu sferele de foc țîșnind dinspre locul unde-și lăsase prietenii drept către el.

„N-apuc să cad, astea mă incendiază". Sferele dansau haotic în jurul lui. Atunci își dădu seama că viteza căderii este extrem de mică. „Din cauza lor? Nu, e un fenomen psihologic, mi se pare numai. Timpul interior se dilată enorm în clipele de încordare. Eu cad normal, după formula lui Galileu, aia cu radicalul... și fără ea tot așa aș cădea, doar gîndul aleargă mai repede. Ultimul cadou al naturii." I se părea că încremenește în aer, dar presiunea constantă din față îi spunea că totuși cade. Apoi ceva din interior începu să se retragă, ca și cum ar crește din el, înapoi pe stîncă, rîzînd, coborînd spre bază, șerpuind printre pietre, spre tabără.

Totul era schimbat. Soarele a devenit o dungă lată, muntele cîștigase parcă o altfel de dimensiune, copacii creșteau într-o direcție noua, ca și el, un șarpe lung străbătîndu-și drumul care de fapt era însăși viața lui de-a-ndăratelea, printre alte tîrîtoare cu forme nemaivăzute, în timp de picosecunde, care înghițeau ani, zeci de ani și se opri la ultima amintire din creșă.

Își parcurse astfel viața de cîteva ori, uimit de corelațiile subtile ale evenimentelor. Perspectiva propriei ființe, văzută dinspre copilărie spre clipa căderii, îl fascina. Un șarpe fantastic, cu capul suspendat undeva, deasupra unui hău, și coada într-o obscură încăpere a unei creșe. Numele șarpelui: Arion. Rămase cîteva clipe în adolescență, ademenit de atmosfera veselă din jur. Învăță din nou să asculte muzică, sunetele le putea vedea, izbucnind în forme colorate ce-l mîngîiau, dîndu-i senzații neîncercate pînă atunci. Vocea sinelui se însenină din nou: „Ce-ar fi să rămîi aici? N-ai decît să-ți muști coada..." „NU! Te simți bine, poți retrăi fiecare clipă de cîte ori vrei, să despici firul în șase pentru fiecare clipă a vieții... Dacă rămîi, am să te învăț cum să parcurgi drumurile celorlalți..." Un capăt în creșă, celălalt în prăpastie. Ce poate alege? Privi din nou spre stînci. „Am înțeles — își spuse —, ai obosit prea devreme. Dacă accept, pe nesimțite trupul șarpelui se va micșora spre coadă. Nu, băiete, o să mai ai de lucru cu mine!"

Distanța pînă la bolovanii de sub el se micșora sensibil. Peretele stîncos se mișca lent, imaginea îi dădea fiori. Se mai privi o dată, contemplînd succesiunea de imagini contopite care răspundeau la numele lui. „Ca la telefon", își spuse, apoi mai făcu o ultimă inspecție vieții, întorcîndu-se în prezent, văzînd cu o undă de regret cum trecutul se dizolvă.

Aerul năvăli cu putere, sufocîndu-l. Hainele îi fluturau, se scufundă în întuneric cu senzația acută că intră în ceva moale, călduț, în care se afundă încet, se oprește și plutește pe o apă albastru-verzuie.

•

Au primit bobina în tăcere, cu senzația că țin în mînă o urnă funerară. Ofițerul îi salută scurt, apoi plecă.

CONSTANTIN COZMIUC

— L-ai vazut? întrebă Gelu.
— Pe cine? răspunse absent Glad.
— Filmul, l-ai văzut?
— Nu, cînd să-l văd? Doar ei l-au developat, acum l-am primit.
— Aş vrea să-l proiectăm, să-l... aşa... ca un omagiu. Apoi să-l dai soţiei lui.
— Haideţi la mine, cred... cred că e bine aşa.

Priveau filmul cu atenţie. Transfocatorul era foarte bun. Arion ocupa aproape tot cadrul. La un moment dat, ochii lui priveau ţintă spre ei. Toţi plecară capetele. Se simţeau vinovaţi că l-au lăsat singur. Cînd şi-au ridicat privirile, Arion dispăruse de pe ecran.
— Unde-i? întrebă Iancu.
— N... nu ştiu, răspunse Glad încurcat.
— Dă filmul înapoi!

Glad scoase bobina şi începu să ruleze filmul invers.
— Crezi că dacă nu-l lăsam?...
— Cum să nu-l laşi? Ce-i, copil?
— Dar dacă mergeam şi noi cu el?
— Cine ne-ar fi lăsat? Doar ştii că sferele făceau perete în faţa tuturor, numai în faţa lui — nu. Am crezut că, cine ştie... îl protejează.

Glad porni din nou aparatul de proiecţie. Mai erau douăzeci de metri pînă la vîrfurile ascuţite ale stîncilor, cînd Arion păru pur şi simplu că se dizolvă în spaţiul din jur. A devenit uşor translucid, apoi o fracţiune de secundă păru că se opreşte şi se topi pur şi simplu din cadru. Restul filmului arăta peretele gol.
— Ce-i asta? întrebă Iancu.

Nu-i răspunse nimeni. O speranţă nelămurită li se instală în suflet.

•

Deschise ochii încet, ferindu-se să facă orice mişcare. „Cum naiba am scăpat?" Din prima clipă a revenirii conştiinţei amintirea căderii i-a inundat memoria. „Poate încă n-am ajuns jos..." Dar duritatea şi răceala stîncii pe care era culcat îl contraziceau. „Deci am căzut şi am scăpat... Asta da, baftă... E noapte acum, sau am orbit?" Se ridică încet, nu-l durea nimic. Undeva în faţă, o pată luminoasă îl atrăgea ca un magnet. Porni într-acolo.

Abia cînd a ajuns în apropierea deschizăturii şi-a dat seama că se află într-o peşteră. Privi afară, aplecîndu-se cu prudenţă. Peisajul îi era cunoscut, aceeaşi munţi în zare, aceleaşi stînci sub el. Pomii însă erau alţii, culoarea fantastică a cerului depăşea tot ce întîlnise în natură pînă acum. O clipă zîmbi imaginîndu-şi că a căzut într-un tablou.

Sub el se căsca prăpastia, cu drumul ei sinistru spre neființă, pe care jocul de neînţeles al sorţii i-l refuzase. „Ce noroc", murmură, „mai întîi să văd unde am nimerit, apoi o să analizăm şi cum." Mîna îi tremura, senzaţia de cădere îl părăsea cu greu. Tresări, îşi ciupi obrazul şi răsuflă uşurat. O clipă îi trecuse prin minte că visează în timpul căderii.

Începu să perceapă detalii în întunericul din jur. Din pereţi părea că se revarsă o lumină uşoară. Contururile se ştergeau, pierind într-o ceaţă lăptoasă. Singura emoţie era o nelinişte vagă, pe care o percepea, ca şi cum ar fi a altcuiva. Se lovi de o masă, sau ceva asemănător, îi pipăi suprafaţa călduţă şi obosit se întinse pe ea. Treptat, o linişte plăcută îi inundă cotloanele cele mai ascunse ale fiinţei, potolindu-i tremurul uşor al muşchilor, uşoara agitaţie a gîndurilor. Corpul dormea supravegheat de mintea trează, încremenită în uimirea de a descoperi că percepe lumina cu ochii închişi.

„Oare unde sînt?". Gîndurile se puneau în mişcare încercînd să găsească analogii prin cotloanele memoriei, fără rezultat însă. Stranietatea locului i se revelă brusc, făcîndu-l să tresară puternic, la fel ca atunci cînd, înainte de a adormi, ţi se pare că aluneci şi încerci să te redresezi. Mîna îi căzu peste marginea mesei şi degetele au început, instinctiv, să pipăie ornamentele. „Parcă ar fi nişte butoane aici..." „Ai grijă, cine ştie ce comandă!" „Ce să comande, unde te crezi, la NASA?" A apăsat instinctiv, aşteptînd cu teamă să vadă ce se va întîmpla. „Ar fi culmea să-mi pice ceva în cap!" Se auzi un sunet continuu, supărător, ca o sonerie isterică pornită cu cinci minute prea devreme şi lumina se stinse, lăsîndu-l într-un întuneric comparabil doar cu cel primordial.

•

Satul rămase, paşnic, în urma lui Glad, la fel ca ieri, cînd urcau veseli, el, Iancu, Gelu şi sărmanul... Moşneagul părea că-l aşteaptă, proptit în ciomag, cu ochii aţintiţi în zare spre piscul golaş. Din satul rămas în vale se înălţau norişori de fum şi un cîntec prelung: „Gugu-Ian cu car cu meree..." Glad nu-l auzi, ajunse gîfîind lîngă moşneag şi se trînti pe o piatră.
— Bună ziua, taică.
— Bună să fie şi a dumitale, da' ce ai de eşti aşa trist?
— N-ai auzit? Arion a murit!

Bătrînul îl măsură cu un aer neîncrezător.
— Am auzit eu ceva, că ar fi căzut de acolo de sus, dar nu că ar fi murit.
— Dar taică, sînt aproape o sută de metri!
— L-aţi văzut voi mort?
— Nu...
— I-a găsit cineva trupul?
— N... nu.
— Apăi, unde să se piardă? N-are cum, sînt bolovani acolo jos... şi să ştii de la un om bătrîn că pînă n-ai văzut pe cineva mort, se cheamă că-i tot viu!
— Dumneata ai fost acolo?

Ochii moşului îl fixară o clipă, încercînd să-i pătrundă sufletul. Glad nu se feri, privind în porţile albastre ca două ochiuri limpezi de apă.
— Am fost, spuse bătrînul după cîteva clipe.
— Şi? Te-au lăsat ielele?
— M-or lăsat... da' nu pînă sus, numa' pînă la stîncă... D-aia zic, că dacă l-or lăsat pe fecior să urce, apăi nu poate să moară... numa' dacă n-ascultă de ele, da' el era om cu judecată...
— Dar unde poate să fie?

Glad îi povesti moşului cum a dispărut Arion, înainte de a atinge pămîntul. Bătrînul se învioră:
— Vezi? Ce-ţi spusai?
— Dar unde poate fi?
— Apăi prea multe nu ştiu nici eu... Io nu mi-s decît un moşneag nevolnic, de unde ai vrea să ştiu? Am mai auzit tot aşa că ar fi dispărut cineva...
— Cine? Cînd?
— Nu ştiu, vorbe din bătrîni, zice-se că ar fi ajuns undeva departe, în ţara fără de moarte...

CONSTANTIN COZMIUC

Auzindu-l pe moș, lui Gelu îi venea să plîngă. Nu de basme avea nevoie, ci de un indiciu, cît de cît palpabil.

— Lasă asta, moșule, îi spuse arțăgos, unde să nimerească? Nu-s decît munți și dealuri pe aici, nici o țară fermecată...

— O! Da' cîți n-or căuta țara asta... Pe vremuri, cînd strămoșul meu era prunc, or săpat sub munte, da' tot fără folos.

— Nu înțeleg.

— Apăi dac-or văzut că ielele nu-i lasă pe pămînt or săpat sub munte pînă or ieșit pe partea ailaltă. Unii or zis că muntele e gol pe dinăuntru și plin de comori, pe care le păzesc ielele, da' nu s-o ales nimica de munca lor...

— N-au găsit nimic?

— Nu, ș-atunci s-or dus cu toții în treburile lor.

Gelu se ridică, îl salută pe bătrîn și porni spre sat, unde-și lăsase mașina. Nu aflase nimic esențial, doar asigurările inconsistente ale bătrînului. „Superstiții", își spuse.

•

O formă umană se degajă net de întuneric. „Visez, își spuse Arion, e un simbol, omul întotdeauna a vrut să risipească întunericul, omul este o ființă antientropică." Forma, ușor luminoasă, își accentuă contururile. „Un om fără vîrstă! Pot să-i dau oricît, între 30 și 70 de ani... Ce vis ciudat." Închise și deschise ochii de cîteva ori. Vedenia nu dispărea și abia atunci realiză că se află în picioare. Făcu cîțiva pași, se apropie de om și-l atinse. Pleoapele se ridicară, dezvăluind doi ochi albaștri, vii și cercetători. Arion se dădu un pas înapoi și i se adresă șoptit:

— Bună ziua, nu vă supărați, n-am vrut să vă deranjez... dar am căzut și... nu știu cum am ajuns aici.

Nu era speriat, cel puțin nu prea tare. În definitiv, de ce era mai rău scăpase, văzuse moartea cu ochii apropiindu-se vertiginos spre el. După cîteva clipe, omul îi răspunse, căutîndu-și în mod vizibil cuvintele:

— Mă bucur că te văd... De multă vreme nu a trecut nimeni pe aici.

— Mulțumesc, nu vreau să vă deranjez, aș vrea să plec, prietenii mei m-au văzut căzînd și sînt îngrijorați...

— Nu-ți fă probleme, asta a fost ieri. Azi e o zi nouă, să o primim cum se cuvine, fără grijile trecute.

Arion rămase o clipă pe gînduri: „Atît de mult am stat leșinat?"

— Se vor duce la mine acasă, șopti el, au s-o anunțe pe soția mea... copilul... trebuie să plec imediat!

— Nu te grăbi, este vreme destulă pentru toate. Îți promit că oricît vei sta aici o să ajungi înaintea lor acasă... Dar mai întîi hrănește-te... Uite, ia cana.

Îi întinse un vas cu motive stranii, cu toarta închipuind un șarpe ce-și mușcă coada.

— Bea, îl îndemnă blînd.

— Ce-i asta? îl întrebă Arion, vag neliniștit.

— Un fel de mîncare, are să-ți placă, unii îi spun „ambrozie", deși e departe de băutura zeilor. Are să-ți placă, bea!

Bău lichidul parfumat cu o aromă ce părea a strînge miresmele tuturor florilor din lume, simțind cum i se împrăștie în corp o vigoare necunoscută pînă atunci.

În jurul lui se făcu lumină. O încăpere largă, cu cîteva scaune cioplite în stîncă, cîteva firide în perete, în centrul camerei masa de pe care se ridicase fără să știe cum, din direcția ei se deschidea un tunel, cel pe care intrase, desigur.

— Unde sînt?

Omul se hotărî cu greu să răspundă. Îl măsura calm pe Arion, scormonindu-l cu privirea, făcîndu-l să se simtă ca un prunc nou născut, întins pe blana albă pe care tocmai a udat-o.

— E secret? insistă Arion, voit naiv.

— Nu, nici vorbă. E... o pată albă. Un fel de „nicăieri", dacă vrei. Un „niciunde", în care din fericire ai nimerit, tocmai cînd aveai mai mare nevoie.

Arion surîse, înduioșat de grija gazdei sale de a nu-l șoca. Era convins că nimerise într-o „zonă secretă", sau ceva de genul acesta. O idee nu-i dădea totuși pace: „Cum se poate ca zona să fie pe VERTICALĂ? Și încă într-un loc pe care l-am mai parcurs o dată, cînd am urcat?" Surîsul îi dispăru. O cută adîncă i se ivi între sprîncene.

— Am să-ți spun, se hotărî omul, deși nu cred că te voi convinge... Ești în afara spațiului și timpului.

„Ori el e nebun, ori eu sînt în comă", gîndi spontan Arion.

— Din fericire, nu ești în comă și asta pentru că drumul tău intersecta una din căile ce duc de la mine pre lumea voastră. S-a întîmplat să coincidă în timp.

— S-a întîmplat? murmură Arion zăpăcit.

— Cu puțină fantezie, întîmplările se pot aranja, îi răspunse omul zîmbind.

„Cum aș putea să mă conving că nu aiurez, că nu e doar o ultimă zvîcnire a conștiinței trupului zdrobit de stînci?" Arion gîndea concentrat. Se ciupi pe furiș de picior și zîmbi mulțumit. Apoi realiză că de fapt putea face asta și în vis și surîsul dispăru.

— Nu te mai chinui atît, îi spuse omul prietenos, te asigur că ești viu și nevătămat și...

„Oare el e real? Orice mi-ar spune poate fi imaginația mea."

— Mai întîi ar trebui să mă asculți. Nu mă miră îndoiala asta a ta. Șocul căderii te-a zdruncinat destul de serios...

Zărind privirea posomorîtă și bănuitoare a lui Arion, omul rîse, încercînd să-l liniștească:

— Mă refer la șocul psihic, apoi interferența cu cîmpul zonei în care te afli acum, grație căruia ai ajuns în afara a ceea ce voi numiți „continuu spațio-temporal".

— Primiți și reviste aici? se interesă Arion ironic.

Omul nu se supără. Îi plăcea acest oaspete, care-i căzuse în vizită la modul propriu și care, convins că este în agonie, mai găsea încă resurse pentru a fi ironic cu sine însuși. Cum poți convinge pe cineva că ceea ce vede nu este vis? Imaginația poate crea orice imagine, orice gînd, chiar și acela al visului în interiorul unui vis. Orice senzație, o ciupitură banală sau palma unui interlocutor care vrea să te convingă de realitatea lui.

Arion îi auzi gîndurile. Le-a crezut mai întîi ale lui, dar vocea interioară era alta. Își privi

CONSTANTIN COZMIUC

interlocutorul cu atenţie, încercînd să pătrundă dincolo de fruntea lui senină. „Mi-e sete, gîndi Arion —, dacă îmi dă încă un pahar din licoarea aia fără să-i spun nimic, e clar! Sfîrşitul spectacolului, stingeţi lumina! Întuneric!"

Omul se amuza de-a binelea:

— Dacă ţi-e sete, serveşte-te singur! Ca să nu ai îndoieli...

Arion se dădu bătut. Bău sucul şi vrăjit de gust îşi uită îndoielile.

— Ei, unde spuneai că am ajuns?

— E greu de spus, mai uşor ar fi să mă înţelegi, cu condiţia să mă crezi. Din punct de vedere fizic, locul acesta este o singularitate în afara spaţiului şi timpului. Nu e naturală, ci a fost creată artificial.

— Uite ce e, interveni Arion, dacă e ceva secret nu te simţi obligat... Du-mă înapoi, în pădure, bineînţeles, nu acolo sus, şi gata. Mulţumirile ţi le adresez anticipat, pe parcurs, sau ulterior. Eventual în toate variantele. Renunţă la tonul ironic: „Mulţumirile sincere..."

— În general, creierul omului este adaptat percepţiei in trei dimensiuni. Timpul este deja ceva abstract, o senzaţie inexplicabilă. Întors înapoi, totul îţi va părea inefabil, imposibil de descris în cuvinte. Aşa că nu-ţi fie teamă. Dacă te întorci — accentuase pe „dacă" — nu va fi nici o problemă, nu de păstrarea secretului am eu grijă. Te vor crede nebun, în cel mai bun caz...

„Dacă? Ce vrea să zică cu asta?"

— Nimic ameninţător, nu te nelinişti. Tu vei fi cel care decide. Înainte însă am să-ţi descriu puţin locul, am să-ţi povestesc ceea ce ştiu eu despre el şi ceea ce am putea face pentru a afla ce nu ştim încă.

— Înainte de a începe să povesteşti ţin să-ţi spun că sînt hotărît să mă întorc acasă. Şi asta cît mai repede...

— Pentru ceea ce vrei tu nu contează timpul. Ţi-am făgăduit doar că te vei întoarce înainte ca prietenii tăi să anunţe că ai murit şi asta indiferent de cît vei sta aici.

Arion îl privi neîncrezător. „Dacă nu aiurez, atunci am de-a face cu un nebun!"

— Nu-ţi fie teamă, sînt în toate minţile. Uite, aşază-te, pune-ţi te rog casca asta, aşa. Acum închide ochii...

Arion se supuse vocii persuasive, lăsîndu-se în voia viziunilor ce-l copleşeau.

•

Dincolo de fluviu se întindea o fîşie de pămînt mănos, după care începea marele deşert. O mulţime de oameni şi animale se grăbeau undeva, însoţiţi de corbi şi şacali. Soarele, la zenit, împrăştia valuri de plumb topit peste creştetele vieţuitoarelor, încercînd să moleşească gîndurile unui popor care-l sfida cu prezenţa sa aici. Oamenii goi păreau aproape sălbatici.

Deodată, lumina a mii de sori izbucni incendiind nisipurile încremenite. Trei piramide luminoase coborau încet în apropierea caravanei. După cîteva clipe de nemişcare, oamenii s-au trîntit cu faţa la pămînt.

Piramidele au ajuns la sol, plutind la cîţiva metri, fără să mişte măcar un fir de nisip. Cîteva clipe mai tîrziu s-au aşezat, mai întîi cea mare, urmată de celelalte două. În cor se simţea o vibraţie stranie, o muzică perceptibilă dincolo de timpane (infrasunete? — gîndi Arion), ce-ţi creează o senzaţie de gol în torace.

Oamenii s-au ridicat, la început cu teamă, apoi, văzînd că primii n-au păţit nimic, au îndrăznit cu toţii să privească piramidele cu ochii larg deschişi. Cei mai curajoşi, probabil liderii grupului, au încercat să se apropie de piramide, păşind temători în urma cîte unui sclav, gata să fugă la cel mai mic semn suspect. Curînd, o barieră invizibilă i-a oprit, ca şi cum s-ar fi lovit de un perete de sticlă.

Un tunet înfiorător sparse tăcerea, aerul deveni incandescent şi luminos, părul li se ridica în cap, împrăştiind scîntei lungi.

STOP CADRU.

Peisaj de noapte. Piramidele strălucesc puternic, dar nu luminează nimic în jur. Din vîrful piramidei mari porneşte un fir incandescent către o direcţie nedefinită, oscilînd în jurul zenitului. Din cînd în cînd, firul se despica într-o mulţime de alte fire, curbate dincolo de orizont. Totul era comentat într-o limbă cîntată, imposibil de identificat. STOP.

•

— Ce-i asta? întrebă uluit Arion, deschizînd ochii, un film SF?

— Nu ţi se pare cam ciudat aparatul de proiecţie?

— Hm, făcu Arion, trebuie să recunosc, aşa ceva nu există... Cel puţin nu la noi. Deşi principiul cred că-l bănuiesc... Dar ce-i cu piramidele?

— Nu ştiu nici eu mare lucru... Sînt nave, de un tip necunoscut, aş zice chiar de nebănuit. Însă cine le-a construit, ce căutau ele aici este o taină pierdută... poate pentru totdeauna. După cîte vezi şi tu, par a fi servit de model unor monumente. Chiar şi aşa, ca machete, au nişte proprietăţi destul de stranii.

— Dar cel care ţi-a spus că sînt nave poate ştia mai mult.

— Din păcate, nu. Înaintaşul meu mi-a transmis tot ceea ce ştia şi el. Originea şi caracterul lor au rămas învăluite în taină. Avem însă de la ei multe alte lucruri, adevărate comori, am să ţi le arăt şi ţie, poate vei rămîne aici în locul meu.

Arion îl măsura din ochi tăcut. O emoţie din copilărie, de mult uitată, renăştea în el, făcîndu-l să viseze taine cumplite, mistere insondabile, comori, locuri misterioase. Dar nu mai aveau farmecul din tinereţe. Doar nostalgia adultului în faţa unor amintiri prăfuite.

— Ei, ce spui? Citesc în tine îndoiala...

— Nu sînt hotărît şi, ca să fiu sincer, nici nu cred că mă poţi convinge... Însă dacă vrei, mai arată-mi, ştii... curiozitatea, îmi dau seama că nu trebuie să fac caz de ceea ce am văzut.

— Nu-ţi fă probleme, ţi-am spus doar că nu de asta mi-e teamă. În plus, cred că am găsit o cale de a rezolva mica noastră problemă, astfel încît să fim amîndoi mulţumiţi. Vezi tu, eu sînt ultimul dintr-o serie lungă de păstrători, am fost selecţionat cu grijă, educat ani buni în locuri tainice de către androizi special programaţi. Dacă ai şti cît de mirat am fost cînd am aflat că cel mai perfect dintre învăţătorii mei era un automat biologic.

CONSTANTIN COZMIUC

ce îndoieli m-au cuprins atunci... El, atît de perfect față de mine, nu era decît un automat... ce puteam fi eu atunci? Ce puteau fi cei care l-au creat pe el, tainicii ayoni, conducătorii navelor piramidale?

Arion tăcea, privindu-l atent. Omul îi evoca un personaj de legendă. Prezența sa avea darul de a-l face să se simtă bine, ca alături de un prieten de demult.

— De fapt, reluă gazda sa, în contactele mele cu ei n-am cunoscut decît androizi din ce în ce mai perfecționați. Pînă și sursa mea a construit-o un android... un fragment de stea ținut captiv...

— Dar care este rolul dumitale aici?

— Ei vezi, asta este deosebirea esențială între noi și androizi, faptul că avem darul să ne punem întrebări asupra sensului existenței noastre într-un loc și-un timp anume. Să nu crezi cumva că ei sînt niște roboți pur și simplu, nu, în nici un caz. Erau capabili să elaboreze cele mai sofisticate teorii științifice, să imagineze cele mai incredibile tehnologii, să pătrundă cele mai ascunse taine ale oceanului de informație în care se scăldau, dar unul măcar nu s-a întrebat, uitîndu-se în oglindă: cine sînt eu? Care este sensul a ceea ce fac? Dacă ar fi făcut-o, și-ar fi depășit desigur constructorii, dar probabil că asta nu e cu putință... pentru că nu s-a întîmplat. Poate că asta este rolul meu, să-i trag din cînd în cînd de mînecă, să-i opresc atunci cînd o iau razna...

— Vrei să spui că ei... că ei mai există?

Arion îl privi pe cel din fața sa cu o expresie plină de admirație.

— N-aș fi crezut niciodată!

— Ce spui, rămîi cu mine?

— Nu pot, îmi pare într-adevăr foarte rău, dar nu pot.

Omul îl privi înțelegător, fără supărare.

— Te înțeleg, și eu în tinerețe m-am frămîntat multă vreme... dar nu regret.

— Dacă n-ai avut familie, pe nimeni apropiat...

Arion sesiză că a făcut o gafă. Ochii celui din fața sa se înnegurară, apoi redeveniră senini, ca cerul după ploaie. Între ei se ghici o clipă conturul firav al unei tinere prințese. Arion l-a înțeles fără să se mire, capacitatea de a fi uimit i se epuizase.

— Te înțeleg, dragul meu, te înțeleg, îi repetă omul.

— Iartă-mă, îi spuse spășit Arion, cred că am făcut o gafă...

— Nu-i nimic, amintiri prăfuite din alte vremuri.

Omul tăcu, privind fix în ochii lui Arion. În sinea lui, acesta se simți teribil de atașat de necunoscutul din fața sa. Timpul petrecut împreună păru redus la cîteva clipe. Simți un vag imbold să le prelungească, dar trebuia să plece. Lumea asta stranie și prea perfectă nu era a lui, aici totul era cunoscut, tot ce-și putea imagina avea o explicație. „Acum, ceea ce-ți închipui acum — îi șopti vocea din interior —, după ce te obișnuiești cu noua știință, imaginația va zbura în voie." „Și tu cu ea, interesatule!" „Și eu... poate că EU sînt de fapt imaginația ta." „Nu s-ar zice că suferi de modestie...". „Cine se aseamănă se adună."

— De ce n-ai veni tu cu mine?

— Nu pot, menirea mea este să supraveghez grota!

— De cine o păzești?

— De ea însăși, dar nu-i vorba atît de asta cît de o întreținere elementară a aparatelor.

— Totuși, eu în locul tău m-aș întoarce și aș veni din cînd în cînd aici, nu poți trăi așa, izolat de lume ca un pustnic. În plus, ești dator lumii, nu poți ține totul numai pentru tine.

— Nu e chiar atît de simplu, nu uita că nici măcar nu știu de unde vin toate astea. Apoi, lumea se înarmează bine mersi și fără mine, de ce mi-aș aduce contribuția? Nu, încă nu a sosit timpul...

— Dar istoria? Toate datele pe care le ai aici răstoarnă complet ceea ce știm.

— Uiți că sînt incomplete, și apoi n-ar fi singurul conflict pe motive de genul acesta.

— Stau și mă mir cum nu ți-a trecut prin cap să explorezi timpul, să afli singur ce a fost la origine dacă nu ai altă posibilitate.

— Limita mea de manevră este doar de două mii de ani. Singur nu pot merge mai departe, am nevoie de cineva bine instruit, cel puțin ca mine, care să mă dirijeze de aici. Sau eu pe el. Altfel întoarcerea este imposibilă. Iar instruirea este foarte grea, eu am stat șapte ani la Memphis ca să învăț numai abecedarul. Ție îți va fi mai ușor, ești deja destul de inițiat în cunoașterea lumii... Eu am venit aici ca cioban. Aprofundînd și adăugînd la toate acestea studiul moralei cunoașterii, cred că m-ai depăși în cel mult... zece ani. În timp terestru, desigur, căci aici vectorul temporal este perpendicular pe cel local.

Arion îl privi mîhnit. „Zece ani... mă întorc bătrîn ca Ulise. Dar înțelept ca Zamolxe."

— Cred totuși că ar fi mai bine să vii la noi, insistă Arion.

— Nu, cel puțin nu acum. Mă voi gîndi, mă voi consulta cu înaintașii mei, apoi... cine știe, poate voi veni. Iar tu, dacă rămîi cu mine, vei fi cel care va explora trecutul...

— Dar ți-am spus că...

— Mi-ai spus, e adevărat. Nu simți însă că te-ai rupe în două de-ai putea și jumătate ți-ai trimite-o în zorii istoriei?

— Ba da, însă...

— „Însă" se întîmplă ca am posibilitatea care-ți va permite acest lucru... Să fii în două locuri și în două timpuri deodată, independent unul de altul, dar formînd aceeași ființa...

•

Arion își simți umărul scuturat de o mînă hotărîtă. Deschise ochii, clipind orbit de lanternă.

— Actele la control, i se adresă o voce autoritară.

Duse mașinal mîna la portofel și-l întinse omului în uniformă din fața lui. Cîteva clipe, acesta răsfoi documentele, apoi i le înapoie mirat.

— Vă este rău?

— Nu, bîigui Arion, nu știu, nu.

— Atunci de ce dormiți în parc? Doar stați la cîteva străzi mai jos.

— A... am ațipit aici.

— Acuma nu-i cam frig afară?

— O fi, dar mi-a fost tare somn. Știți, oboseala, cînd se adună...

— Hai, omule, acasă, să te culci.

Arion se ridică împleticindu-se și porni spre ieșire, în-

CONSTANTIN COZMIUC

soțit de milițian. După cîțiva pași, au început să discute banalitățile care umplu viața omului în fiecare zi.

Ajuns în fața casei, se despărți cordial de omul legii. Sună la ușă și-i deschise soția.

— Ce faci, iubitule, n-ai plecat?

— Nu... am pierdut trenul.

— Și bagajul?

— Care bagaj?

— Rucsacul și ce ai mai avut la tine...

— L-am lăsat la servici.

— Și ce faci, pleci mîine?

— Unde?

— Păi, și se uită mirată la el, la munte, cu Glad, Gelu, Iancu...

— A... nu! Nu mai am chef, stau acasă, îmi prinde bine o săptămînă liberă. Te rog să mă ierți, mă duc să mă culc, nu mai pot de oboseală, îți povestesc eu mîine.

Cîteva minute mai tîrziu, soția îl găsi adormit în fotoliu. Îi mirosi respirația, clătinînd din cap nedumerită. „N-a băut nimic, oare ce o fi pățit?"

●

Glad și Gelu se grăbeau spre barul de pe malul rîului, unde aveau întîlnire cu Iancu.

— Și mai ales nu uita ce ne-a spus locotenentul. Nici un cuvînt nimănui!

— Bine, dar ce sens are? Azi, mîine tot se va afla! replică Glad.

— Ai promis? Da! Atunci ce mai vrei? Uite-l pe Iancu la masa din colț.

Se așezară lîngă el, salutînd lumea de la masă, greu de cuprins dintr-o privire, poate și din cauza aglomerării de pahare.

— Ai copiat filmul? îl întrebă Gelu pe Iancu.

— Da, răspunse acesta.

— Atunci, hai să mergem!

— Mai stai puțin, să bem și noi o cafea... și una mică, spuse Glad, simțind că n-ar reuși să scoată nici un cuvînt în fața soției lui Arion.

— Iară faceți filme? hohoti un pletos la masă. Tot ăla superb cu patru tipi care cară o ușă în spate?

— Lasă-i în pace, spuse o femeie, nu vezi că s-au certat cu nevestele?

Cei trei au fost salvați de nelipsitul bărbos, care bîntuia prin local recitind „Scrisoarea III" a lui Eminescu, adaptată ad-hoc la un potpuriu eminescian, întrerupt pe alocuri de înjurături copioase culese din folclorul citadin local. Văzîndu-le masa plină, se așeză cuminte într-un colț, întrebînd timid „Care e paharul meu?". I-au dat unul cu plăcere, se cunoșteau de ani de zile, de pe vremea cînd încă preda.

— Ce sărbătoriți astăzi, victoria lui Burebista? Cine mai ține minte ce s-a întîmplat atunci? Toți știu că Decebal a fost învins, dar de Burebista numai noi mai știm. Voi știți de ce e Deva cetate sfîntă? Nu știți... Pentru că „deva" înseamnă „sfînt" în sanscrită! Ei bine, o să mă întrebați, retoric, „Ce are sanscriții cu dacii?". Nu vă răspund, vă întreb și eu pe voi. Degeaba, bineînțeles.

Nu-i răspunse nimeni. La masa vecină, un bărbat între două vîrste începu să răcnească, depășind probabil nivelul maxim admisibil:

— Și atunci m-am încleștat de comenzi și am împănat Messerul cu mitraliera. Uite așa: ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ... ta. Ceva s-a blocat, dar am tras cu tunurile de bord: bum! bum! bum! bum! Pînă la urmă, tot l-am nimerit! Din coadă i-a ieșit o dîră lungă de fum, flăcările i-au cuprins ampenajul și a început să cadă urmărit de o mulțime de globuri luminoase...

Stătea la masă cu doi tipi bine făcuți, în ambele sensuri ale cuvîntului, care l-au înșfăcat fiecare de cîte o aripă, tîrîndu-l spre hangar.

Auzindu-i ultimele cuvinte, Iancu sări în picioare strigînd:

— Ce ai spus? Povestește mai departe, lăsați-l vă rog să povestească!

— Lasă-l, domnule, în pace, nu vezi că-i mut?

— Dar că Deceneu avea legături strînse cu druizii, știați? Și cu egiptenii...

Cuvintele se pierdeau în vacarm, fără ca vreunul din cei trei să le pătrundă înțelesul, depășiți la a doua comandă de tăria din pahar. Priveau năuci în jur, așteptîndu-l pe Arion, pîndindu-i intrarea ca odinioară. Din cînd în cînd se trezeau la realitate și mai comandau un pahar.

La garderobă, lui Glad i se păru că aude pe cineva întrebînd de adresa lui Arion. Rămase cu gura căscată și degetul întins, dar Gelu îl trase de mînecă, surd la explicațiile sale bîlbîite.

●

La început a fost doar el, întunericul și simțămîntul straniu că doarme și știe acest lucru, în general ascuns muritorilor care abia atunci cred că încep să trăiască. Apoi întunericul din jur se risipi, dezvăluindu-i un oraș ciudat, construit din piatră și lemn, prin care mișunau oameni bărboși cu chipuri hotărîte.

Se văzu și pe sine, îmbătrînit de curgerea vremii, într-un grup de care mulțimea se îndrepta cu respect. Privirea îi era însă undeva afară, ochi străini ai unor gînduri străine ce nu reușeau să-și recapete trupul. În zare, un soare imens, roșu, își săvîrșea trecerea prin zi. Frunzele tremurau, mîngîiate de boarea serii, pe care însă nu o simțea.

O clipă se făcu din nou întuneric, risipit însă de imaginea sa proiectată pe nori, cu fața către el. Atunci și-a auzit și vocea, șoptind din toate direcțiile un cîntec de care îi fusese dor. „Mă vezi?, mă auzi?" „Da, te văd, te aud... TU ești EU?" Îi răspunse un rîs copios: „Ce naiba, de cînd nu te-ai mai uitat în oglindă? Nu te mai recunoști?" Privi îndelung la sinele care dormea liniștit în fața sa. „Oare... cine pe cine privește?" „Unde ești?" se întrebă învins de curiozitate. „Departe, la cîteva sute de kilometri și două mii de ani în urmă." „Arată-mi!"

Ochii i se delectau cu frînturi de istorie. Voievozi, mari preoți, palate, orașe, drumuri îi defilau în fața ochilor. Unele scene îi apăreau în detaliu, ca efigia unui inel egiptean pe mîna unui domnitor, altele în fugă. Apoi din nou stătu față în față cu sine. „El unde e?" „Nu știu, ne-am despărțit acum doi ani, meșterea ceva la un aparat." „Ți-a fost greu?" „Ai văzut bucurie care să vină de la sine?" „Două mii ani... Ce ai făcut atîta timp?" „Am călătorit... contra curentului." „Ai fost și la Kogaion?" „Am fost, dar era mult prea devreme, încă nu e timpul."

„Mai arată-mi!" „Nu te grăbi, trebuie să mă trezesc." „Pleci, mergi mai departe?" „Desigur, pînă la capătul lumii." „Vezi să nu treci de

CONSTANTIN COZMIUC

big-bang... te aştept!" **„Aşteaptă-mă, în visul de mîine."** „La revedere."

Nu-i auzi răspunsul. Ţipătul isteric al soneriei electronice îl făcu să sară din fotoliu. Soţia era deja la uşă.

Pe palier, Gelu se clătina cu un rucsac în mînă. Glad, incapabil să-şi mişte picioarele, rămăsese jos, plîngînd pe o bancă. Iancu ofta într-un taximetru, căutîndu-şi împreună cu şoferul adresa în buletin.

Femeia deschise uşa, zărindu-l pe Gelu care-i întinse mut rucsacul şi un buchet de flori de toamnă. Încercă să articuleze ceva fără să reuşească să scoată decît nişte sunete jalnice, în cel mai bun caz asemănătoare unui scîncet, apoi izbucni în lacrimi, şoptind „din crizantemă-n crizantemă... s-a dus". Speriată, femeia îşi chemă soţul.

— Arion, vino repede. Gelu a păţit ceva!

Arion se ivi în cadrul uşii. Gelu căscă gura privindu-l. Încercă să spună ceva, dar picioarele i se înmuiară şi se prăbuşi, lansînd un oftat al cărui efect antimicrobian din păcate nu a fost testat.

Femeia se uită cînd la Gelu, cînd la soţul ei, rămas încremenit în uşă. O mie de întrebări i se învîrteau lui Arion prin cap, îşi amintea vag de „impulsuri elastice în lanţul cauzal al evenimentelor ce aranjează perturbaţiile temporale", semnificaţia însă îi scăpa. Umbra unui vis ciudat îl împiedica să ia contact cu realitatea.

Cufundat în gînduri, nu auzi uşa liftului deschizîndu-se, deşi în blocul său funcţionarea liftului era o adevărată sărbătoare. Nu auzi paşii apăsaţi ce răsunau pe hol. Nu auzi decît o voce plăcută, venită parcă dintr-un vis, rostind pe un ton monden:

— Stimată doamnă, în lipsa gestului cuvenit ce ar trebui făcut de către soţul dumneavoastră, aici de faţă, însă complet depăşit de evenimente, îmi voi permite să mă prezint singur: Kesarion Breb, un prieten din drumeţiile sale montane.

Arion păşi ca hipnotizat spre el, trecînd peste trupul lui Gelu, care încerca să se învelească în pardesiu. Îşi strînseră mîna puternic, privindu-se în ochi. Arion simţi vălul uitării risipindu-se.

(Urmare din pag. 38)

lor cu înţelegerea pe care ţi-o poate da numai sentimentul unei superiorităţi depline. Sentimentul.

●

Cînd a răsunat strigătul, cîţiva au lăsat din mînă sculele şi au privit nedumeriţi în jur încercînd să desluşească prin semiîntunericul ungherelor ceva sau pe cineva. Fusese un strigăt ciudat, un sunet care putea însemna uimire sau voluptate, ceva ca o mîngîiere, ca un spasm, orice altceva în afară de groază, ori durere.

Pînă să se stingă ultimele ecouri în ceţurile amorfe ale acoperişului, doi dintre ei au dat buzna în chilia şefului de secţie ca să-i raporteze speriaţi, cu glasurile întretăiate, întrerupîndu-se unul pe celălalt, că „băiatul de la maşină, ştiţi, ăla înalt, simpatic, nu, dom'le, nu X, X a plecat săptămîna trecută, băiatul ăla care e la maşină, aşa, ăla, ei bine, nu e pe nicăieri, l-am strigat dar el nu răspunde, ce-ar fi să veniţi dv. să vedeţi ce-o fi?".

Şeful de secţie i-a privit plictisit.

- Bine, o să trec mai încolo, o să vedem...

Pe urmă i-a expediat cu un gest şi într-adevăr a trecut mai încolo, mai către ora prînzului, păşea în urma patronului şi a inginerului care aruncau priviri indiferente în stînga şi în dreapta ca nişte automate umblătoare. Oamenii se adunaseră în faţa maşinii şi comentau faptul în şoaptă, ridicînd din cînd în cînd privirile către strălucirea roşie de sus fără a îndrăzni să se apropie prea mult de monstruozitatea metalică. Cînd patronul a intrat între ei, s-au risipit care încotro, speriaţi, ca să nu fie pe urmă învinovăţiţi că trag chiulul, că oameni care caută de lucru sînt cu miile, abia aşteaptă să se facă liber undeva şi dau năvală, şi ăia au familii, copii, şi ăia se pricep să mînuiască sculele astea, e de-ajuns sa faci o greşeala, o singura greşeală şi aştia te zboară afară pînă să deschizi gura ca să zici ceva.

Şi la urma urmei, ce mare lucru se întîmplase? Cei trei s-au oprit în faţa muntelui inform de oţel şi au aşteptat un timp să vină omul, omul pe care-l ştiau, ca să le explice, cum mai merge maşina, ce-ar mai trebui să facă, în fine, chestii din astea, ca să vadă toţi că ei sînt în miezul problemei, lucrurile nu merg chiar la întîmplare, ehe! Dar omul n-a venit şi după o vreme, plictisiţi, au început să se foiască încolo şi-ncoace, derutaţi.

- Şi la urma urmei, ce mare lucru s-a întîmplat? a zis şeful secţiei prudent, ca pentru el, ca să nu zică cei mari că el îşi permite să aibă iniţiative în orele de servici.

- Ia, s-o fi dus şi el, ca omul, să tragă un păhărel, a zîmbit amuzat de idee inginerul.

- De beţivi n-am nevoie în uzină, mîine să-l zburaţi, a mormăit distrat patronul.

Şi au pornit mai departe prin hală, urmăriţi de privirile iscoditoare ale cîtorva ce se ştiau cu musca pe căciulă.

Era o după-amiază lîncedă de miez de vară, una dintre acele după-amieze în care pînă şi gîndul oboseşte să mai hoinărească şi în relaxarea generală nimeni, absolut nimeni, n-a băgat de seamă dispariţia tremurului acela zumzăit care le umpluse o bună bucată de viaţă.

Abia mai apoi, unul dintre ei a privit din întîmplare creştetul mastodontului metalic la picioarele căruia se zvîrcoleau neînsemnaţi şi a văzut ochiul rece, distant, clipind încetişor, ca un semn, stingîndu-se.

Clipind încetişor, ca un semn, stingîndu-se.

Clipind încetişor, ca un semn, stingîndu-se.

ALFRED BESTER

TIMPUL ȘI BULEVARDUL TREI

Desen de DAN COROIU

Lui Macy, tipul nu-i plăcea deloc. Îl deranja ceva la el. Pantofii poate, sau mai degrabă hainele. Traversară împreună localul și ajunseră în salonul particular. Deasupra lor, un afiș îți lua ochii: „Cine se teme să vorbească despre bătălia de la Boyne?“

Necunoscutul era înalt, uscățiv, lăsînd impresia de fragilitate. Deși părea tînăr, era aproape chel. În loc de păr și sprîncene, capul îi era acoperit de un puf ușor. Își vîrî mîna în buzunarul interior al vestonului și scoase portofelul. Foșnetele se auziră mai tare ca niciodată. Nu erau deci pantofii de vină.

– Perfect, d-le Macy, spuse străinul cu o voce răgușită. Pentru închirierea acestui salon și folosirea sa în exclusivitate timp de un crono...

– Un ce...? întrebă Macy nedumerit.

– Un crono. Nu așa se spune? Ah, da, scuzați-mă. O oră.

– Sînteți străin? întrebă Macy. Cum vă numiți? Pariez că sînteți rus.

– Oh, nu, nu sînt străin, răspunse tipul, inspectînd salonul într-o clipă. Numiți-mă Boyne.

– Boyne? făcu Macy, neîncrezător.

– M. Q. Boyne.

D-l Boyne își deschise portofelul asemănător cu un acordeon, răsfoi hîrtiile divers colorate și în cele din urmă scoase o bancnotă de o sută de dolari. Cu un gest repezit, i-o întinse lui Macy.

– Luați-o. Închiriat pentru o oră, așa cum ne-am înțeles. O sută de dolari. Și acum, lăsați-mă singur.

Constrîns de privirea lui Boyne, ce nu admitea replică, Macy luă bancnota și se îndreptă spre bar, clătinîndu-se. Se întoarse totuși pentru a întreba:

– Beți ceva?

– Să beau? Alcool? Niciodată! răspunse Boyne.

Și imediat se precipita spre cabina telefonică, dezizolă firul ce intra în aparat și îi atașa o mica piesă metalică, apoi ridică receptorul.

– Coordonatele: Vest, 75-58-15, spuse el rapid.

TIMPUL ŞI BULEVARDUL TREI

Nord, 40-45-20. Canalul Sigma. Hei, sînteţi pe o linie greşită... Bine, acum vă aud. Aş dori aprecierile de ultimă oră cu privire la Knight, Oliver Wilson Knight. Aveţi probabilităţile din acest moment? 99,9807? M.Q. O clipă, rămîneţi la aparat...

Boyne scoase capul din cabina telefonică şi privi spre uşa de intrare în local. Aşteptă preţ de o clipă, fixînd uşa cu o concentrare de parcă ar fi fost pietrificat, pînă în momentul cînd un tînăr intră, însoţit de o tînără fermecătoare. Reveni la aparat.

– Alo! Probabilitate realizată. Luat contactul cu Knight. M.Q. Noroc!

Închise.

În timp ce cuplul îşi făcea intrarea în salon, Boyne se aşezase deja dedesubtul afişului. Tînărul, de înălţime mijlocie, cu tendinţă de îngrăşare, trebuie că avea în jur de douăzeci şi cinci de ani. Deşi costumul de tweed şi părul şaten trădau o oarecare neglijenţă, expresia chipului era jovială şi amabilă. Tînăra avea părul negru, ochii de un albastru blînd şi un surîs enigmatic. Mergeau braţ la braţ şi, cînd bănuiau că nu sînt priviţi, se înghionteau în joacă. Îl provocară şi pe d-l Macy, care se îndrepta grăbit spre ei.

– Sînt dezolat, d-le Knight, îi spuse el tînărului, salonul este închiriat. Va trebui să luaţi loc alături.

În clipa următoare d-l Boyne interveni, deşi tînărul luase deja expresia unui om înciudat.

– Inutil să vă necăjiţi, d-le Macy. Totul e în regulă. D-l Knight şi prietena sa sînt invitaţii mei.

Knight şi tînăra se întoarseră spre d-l Boyne, neştiind ce să creadă. Boyne îi pofti, surîzînd:

– Luaţi loc. Vă asigur că este o plăcere pentru mine.

– Sîntem într-adevăr dezolaţi, spuse tînăra, dar este singurul loc unde se găseşte adevărata ginger beer.

– Ştiu, domnişoară Clinton, ştiu. D-le Macy, aţi auzit? Aduceţi ginger beer, apoi lăsaţi-ne singuri. Nu mai aştept pe nimeni altcineva.

Knight şi tînăra se aşezară încet, fără a-l scăpa pe Boyne din priviri. Knight depuse pe masă un pachet de cărţi, iar tînăra întrebă pe un ton nesigur:

– Mă cunoaşteţi, domnule?...

– Boyne, la fel ca Boyne (bătălia de la). Desigur! Sînteţi domnişoara Jane Clinton, iar dînsul este d-l Oliver Wilson Knight. Am închiriat acest salon în această după-amiază cu unicul scop de a face cunoştinţă cu dumneavoastră.

– E o glumă, sper? întrebă Knight, în timp ce simţi cum roşeaţa îi cuprinde obrajii.

– Şi iată berea dumneavoastră preferată, continuă Boyne curtenitor, în timp ce Macy, după ce aduse paharele şi sticlele de bere, se grăbi să plece.

– Dumneavoastră nu aveaţi de unde să ştiţi că noi vom veni aici, spuse Jane. Nu e nici măcar un sfert de oră de cînd noi înşine nu ştiam că vom veni aici...

– Îmi pare rău că trebuie să vă contrazic, domnişoară Clinton, replică Boyne, surîzînd. Dar şansele sosirii dumneavoastră pe longitudinea 73-58-15, latitudinea 40-45-20 erau de 99, 9807% în urmă cu cîteva minute. O astfel de probabilitate nu se poate rata.

Knight îşi pierdu răbdarea.

– Ascultaţi, domnule... nu ştim cum, am impresia că mergeţi prea...

– Ei, haide, nu vă supăraţi. Beţi liniştit şi ascultaţi propunerea mea. Boyne îşi puse coatele pe masă şi îi privi cu o extraordinară intensitate. Această întîlnire a fost organizată cu preţul unor mari dificultăţi şi a costat foarte scump. Nu are importanţă cine a plătit. Ne-aţi pus într-o situaţie extrem de periculoasă şi am fost trimis să găsesc o rezolvare.

– O rezolvare la ce? întrebă Knight.

Jane schiţă gestul de a se ridica.

– Eu... cred că ar fi mai bine să plecăm...

La un gest imperios al lui Boyne se reaşeză, ascultătoare ca un copil. Apoi Boyne se adresă lui Knight:

– Azi, spre prînz, aţi intrat în magazinul J.D. Craig et. Co., vînzători de mărunţişuri. Aţi cumpărat patru cărţi. Trei din ele sînt fără importanţă, dar a patra... Bătu uşor cu palma peste pachet. A patra constituie motivul întîlnirii noastre.

– Putem şti la ce faceţi aluzie? exclamă Knight.

– La un volum legat, conţinînd statistici şi alte lucruri clasate metodic.

– Almanahul?

– Almanahul.

– Şi ce-i cu el?

– Dumneavoastră doreaţi să cumpăraţi almanahul din 1950.

– Şi chiar am cumparat almanahul din 1950.

– Oh, nu! izbucni Boyne. Aţi cumpărat almanahul din 1990.

– Poftim?

– „Almanahul mondial pentru anul 1990", spuse Boyne apăsînd pe fiecare cuvînt. Se află în acest pachet. Nu mă întrebaţi de ce. Eroarea a fost deja rectificată. Rămîn de aplanat anumite consecinţe. Iată motivul întîlnirii noastre. M-aţi înţeles?

Izbucnind în rîs, Knight duse mîna spre pachet, dar Boyne. i-o luă înainte.

– Nu, domnule Boyne. Mai luă o înghiţitură de bere şi repetă surîzînd: De acord! Putem şti cum se termină farsa dumneavoastră?

– Îmi trebuie această carte, domnule Knight. Vreau să părăsesc acest local cu această carte sub braţ.

– O vreţi, hm?

– Categoric.

– Almanahul din 1990?

– Da.

– Dacă un astfel de almanah ar putea exista şi dacă ar fi în acest pachet, nici un leu nu ar putea să mi-l smulgă.

– De ce, domnule Knight?

– Nu fiţi stupid. O privire asupra viitorului... Fluctuaţiile bursei... Cursele... Politica... Aş fi un om bogat.

Boyne aprobă energic cu capul.

– Desigur, şi chiar mai mult. Aţi fi omnipotent. Un spirit limitat nu s-ar servi de el decît pentru lucruri mărunte. Ar paria pentru rezultatele sportive sau electorale, de exemplu. Dar un intelect atot-

cuprinzător, ca la dumneavoastră de exemplu, ..nu s-ar opri la atît.

– Adevărat? spuse Knight, mai surîzător ca oricînd.

– Prin deducție, inducție, conchidere, cel mai mărunt fapt v-ar relata istoria sa. Să luăm, de exemplu, imobilele: unde să cumperi, unde să vinzi teren și cînd. Recensămintele populațiilor vă vor spune. Apoi, transporturile. Lista naufragiilor și a accidentelor de cale ferată vă vor indica dacă aceste mijloace de transport au fost subminate.

– Este oare cazul? întrebă Knight.

– Bilanțurile companiilor aeriene, continuă Boyne fără a-i răspunde la întrebare, vă vor indica ce acțiuni trebuie cumpărate. Statisticile poștale vă vor spune care vor fi orașele viitorului. Urmărind premiile Nobel, veți ști ce invenții se vor face și ce savanți vor deveni importanți. Detaliile bugetului militar vă vor indica ce uzine și ce industrii să controlați. Prețurile de schimb, cursul burselor, bilanțurile băncilor și indicii asigurărilor pe viață vă vor permite să vă protejați contra tuturor dezastrelor posibile și imaginabile.

– Excelent! spuse Knight. Exact ce-mi trebuie.

– Credeți cu adevărat?

– Sînt sigur. Buzunarele pline de bani! **Lumea** în propriu-mi buzunar!

– Scuzați-mă, spuse Boyne pe un ton pătrunzător, dar nu faceți altceva decît să retrăiți visuri de copil. Doriți bogăția? Desigur, dar o bogăție cîștigată prin propriile dumneavoastră eforturi... prin munca dumneavoastră. Succesul nemeritat nu aduce bucurie, ci vinovăție și tristețe. Știți asta foarte bine.

– Nu sînt de acord, spuse Knight.

– Chiar nu sînteți? De ce lucrați atunci? De ce nu furați, nu prădați, nu înșelați pe alții pentru a lua ceea ce le aparține?

– Dar eu... începu Knight. Nu mai continuă.

– Vedeți? spuse Boyne. Nu, domnule Knight.

Desen de DAN LUKOIU

Sînteți prea matur, prea ambițios și prea întreg la minte pentru a dori să furați reușita dumneavoastră.

– În acest caz, aș dori totuși să știu dacă voi reuși.

– Ah? Ce idee. Vreți deci să răsfoiți paginile în căutarea numelui dumneavoastră, vreți să fiți sigur de reușită. De ce? Sînteți un avocat tînăr, cu un viitor ce promite a fi strălucitor. Știu asta. Face parte din datele pe care le cunosc. D-ra Clinton nu are încredere în dumneavoastră?

– Oh, ba da, spuse Jane cu convingere. Nu e nevoie de nici o carte care să ne asigure.

– Atunci vedeți alt motiv, d-le Knight?

Knight ezită. Lucru curios, intensitatea extraordinară a lui Knight îl calma.

– Certitudinea, răspunse el în cele din urmă.

– Certitudinea? Nu există. Viața este incertitudine. Singura certitudine este moartea.

– Știți ce vreau să spun, murmură Knight. Merită osteneala să-ți faci proiecte de viitor? Există bomba H...

– Da, într-adevăr, se grăbi să intervină d-l Boyne. E o criză gravă. Dar eu vin de **acolo,** în definitiv. Lumea va dăinui. Eu sînt dovada...

– Dacă vă cred.

– Și în cazi contrar? explodă Boyne. Nu de certitudine aveți nevoie, ci de curaj! Le aruncă o privire disprețuitoare. Și totuși, aveți în această țară o legendă ce vorbește de pionierii de la care ați moștenit curajul, cum ar fi D. Boone, E. Allen, S. Houston, A. Lincoln, G. Washington și alții. Așa-i?

– Da, dar bomba H...

– Este un pericol printre atîtea altele. Ei și? Trișați oare cînd faceți o pasă?

– Scuzați-mă. Boyne reflectă, pocnind din degete nerăbdător în fața acestui obstacol lingvistic care îi stăvilea elanul. Este un joc pe care-l jucăm singuri, cu cărți a căror poziție este rolul hazardului. Am uitat cum îi spuneți.

– Oh, chipul lui Jane se lumină. O pasiență!

– Da, asta e, o pasiență. Mulțumesc, d-ră Clinton. Își întoarse spre Knight privirea. Trișați oare cînd faceți o pasiență?

– Mi se mai întîmplă.

– Și cînd pasiența reușește pentru că trișați, sînteți mulțumit?

– În general, nu.

– E neplăcut, nu-i așa? Stupid, fără rațiunea de a fi. Regretați că nu ați cîștigat cinstit.

– Presupun că da.

– Același lucru s-ar întîmpla dacă ați citi această carte. De-a lungul unei întregi existențe lipsite de rațiunea de a fi, veți regreta că nu ați jucat cinstit jocul vieții. Da, veți regreta. Cred că vă amintiți afirmația marelui nostru filozof și poet Trynbyll, rezumată în acest vers strălucitor: „Viitorul e amintire". Nu, d-le Knight, nu trișați. Vă implor să-mi dați almanahul.

– De ce nu mi-l luați dumneavoastră?

– Trebuie să mi-l dăruiți. Nu vă putem fura nimic. Nu vă putem da nimic.

– Nu e adevărat. I-ați plătit lui Macy pentru închirierea acestui salon.

– Macy a fost plătit într-adevăr, dar eu nu i-am dat nimic. Va crede că a fost furat, dar veți avea grijă să-l despăgubiți. Totul se va aranja fără probleme.

– O clipă...

Totul a fost prevăzut cu cea mai mare grijă.

TIMPUL ȘI BULEVARDUL TREI

Am pariat pe dumneavoastră, d-le Knight, avînd în vedere bunul simț al dumneavoastră. Dăruiți-mi almanahul. Voi modifica... reorienta... și nu mă veți revedea niciodată. Nu va rămîne nimic mai mult decît o aventură într-un bar, tocmai bună de povestit prietenilor. Dați-mi almanahul!

– Ușurel, spuse Knight. E doar o farsă, vă amintiți? Eu...

– Chiar credeți? Credeți asta cu adevărat? Priviți-mă!

Preț de un minut, cei doi tineri fixară chipul palid al străinului cu privire stranie. Zîmbetul dispăru de pe chipul lui Knight, iar Jane nu-și putu reprima un tremur. O atmosferă glacială se așternu în salon.

– Cerule! exclamă Knight, aruncîndu-i lui Jane o privire deznădăjduită. Nu se poate. Reușește să mă convingă. Și pe tine?

Jane încuviință din cap.

– Ce-i de făcut? Dacă e adevărat ceea ce a zis, putem să refuzăm și să trăim fericiți toată viața.

– Nu, răspunse Jane în șoaptă. În această carte vom găsi fără îndoială banii și succesul, dar poate și divorțul, și moartea. Dă-i-o.

– Luați-o, spuse Knight murmurînd cuvintele.

În aceeași clipă, Boyne se ridică, luă pachetul și se îndreptă spre cabina telefonică. Cînd reveni, într-o mînă avea trei cărți, iar în cealaltă un pachet mai mic cu un ambalaj improvizat. Depuse cărțile pe masă și rămase o clipă privindu-i cu simpatie.

– Vă rog să primiți mulțumirile mele, spusese el. Ați rezolvat o situație teribil de neplăcută. Ar fi drept să primiți o recompensă. Ne este interzis să dezvăluim fapte ce pot devia curenții fenomenelor existente, dar, cu toate acestea, vă pot dărui o amintire din viitor.

Se retrase cîțiva pași, se înclină într-un fel ciudat și spuse:

– Salutările mele cordiale, amîndurora.

Și, făcînd stînga-mprejur, se îndreptă cu pași mari spre ușă.

– Hei, strigă Knight. Și amintirea?

– Se află la domnul Macy! răspunse Boyne chiar înainte de a ieși.

Tinerii rămaseră un timp nemișcați, ca și cum s-ar fi trezit încetul cu încetul dintr-un somn profund. Apoi reveniră la realitate, se priviră și izbucniră în rîs.

– Uf! făcu Jane. M-a speriat rău de tot!

– Să întîlnim astfel de personaje pe Bulevardul Trei! Ce mai recital! Și ce a cîștigat?

– Ei bine, ...almanahul.

– Și totuși, nu mai înțeleg nimic, spuse Knight. Toată povestea asta, cum că el i-ar fi plătit lui Macy, dar fără să-i dea nimic. Iar eu va trebui să am grijă să rezolv problema. Fără a mai pune la socoteală această misterioasă amintire din viitor...

Ușa localului se deschise brusc. Macy intră și se îndreptă în grabă spre salon. Părea furios.

– Unde-i? țipă Macy. Unde a plecat acel hoț? Acela... Boyne, cum zicea că-l cheamă. Presupun cu adevăratul său nume a Dillinger!

– Dar de ce, d-le Macy? întrebă Jane. Ce s-a întîmplat?

– Unde-i? continuă Macy, izbind ușa de la toaletă. Ieși de acolo, canalie!

– A plecat, spuse Knight. A plecat chiar înainte de a intra dumneavoastră.

– Și dumneavoastră, domnule Knight! insistă Macy, arătînd cu un deget tremurător spre tînărul avocat. Sînteți complice la acest furt infam. Să vă fie rușine.

– Explicați-mi mai degrabă ce se întîmplă, îi spuse Knight pe un ton liniștit.

– Mi-a plătit o sută de dolari, chiria pentru acest salon. O sută de dolari, vă dați seama, i-am dat bancnota lui Bernie, cămătarul – sînt prudent, mă înțelegeți – și am descoperit că bancnota e falsă!

– Nu se poate, exclamă Jane. Asta întrece orice măsură!

– Priviți! strigă d-l Macy punînd cu violență bancnota pe masă.

Knight o examină îndeaproape. Deodată păli și zîmbetul îi dispăru de pe chip. Scoase carnetul de cecuri și începu să scrie cu o mînă tremurătoare.

– Ce faci? întrebă Jane.

– Am grijă ca d-l Macy să nu fie păgubit. Veți avea cei o sută de dolari, nu vă faceți sînge rău.

– Oliver! Ai înnebunit? Arunci o sută de dolari...

– ...Și nu pierd nimic, răspunse Knight. Totul se va aranja fără a se pierde nimic. Sînt diabolici. Diabolici!

– Nu înțeleg.

– Uite. Îi întinse bancnota. Privește-o bine.

Bancnota, excelent gravată, părea strict autentică. Trăsăturile lui Benjamin Franklin exprimau blîndețea obișnuită. Dar, în colțul din dreapta jos, se putea citi: Seria 1990-D. Și dedesubt, o semnătură: Oliver Wilson Knight, Secretar al Trezoreriei.

Traducere de ***DELIA ALEXANDRA POENARU***

Desen de D. COROIU

BOGDAN RUSU

PASĂREA DE CUART

Plouă mărunt. Cupola cerului plumburiu ne acoperă ca o cuirasă de fier mohorîtă.

De departe se aude un zgomot prelung, confuz, ca vuietul mării.

Dar nu e marea și o știe fiecare din noi. Sînt trupele. Trupele inamice.

Și noi ne cuibărim și mai adînc în tranșee, ca și cum prin aceasta le-am opri înaintarea.

●

În tranșee e groaznic de frig. Sîntem și uzi din cauza blestematei de ploi, care ține de cîteva zile! Mior spune că nu este decît un mod de camuflare a inamicului, ceea ce nu e chiar exclus.

– Oare de cînd sîntem aici?

Întrebarea a pus-o Like.

– De cîteva săptămîni... răspund eu, cu gîndul în altă parte.

– Numai atît?

– Numai.

Liniștea se așterne iar. Se aude doar răpăitul ploii. Într-adevăr, numai de cîteva săptămîni. Cîteva săptămîni în care am îmbătrînit.

Așteptăm cu toții noaptea și nu mai avem mult de așteptat.

Umbrele se întind dinspre munți înspre văgăună, acoperindu-ne. Soarele dispare după crestele înalte. Aici nu poate fi vorba de apus.

Gata! A venit noaptea.

Mă întind somnoros în noroiul din fundul tranșeii, cu fața în sus. Norii alunecă încet ca niște clăbuci de săpun pe o sferă de sticlă neagră.

Acum nu se mai văd nici norii. E întuneric deplin.

Mior mormaie ceva prin somn. Pe Like îl simt pe aproape. Stă de pază.

E liniște. Nu liniștea plină de viață a naturii. O liniște de mormînt.

O flacără lunguiață răsări deodată în apropierea mea. Trăgea Like cu mitraliera laser. În lumina provocată de descărcătura ei se pot vedea picăturile de ploaie.

– Ce-i? Ce te-a apucat? strigai la Like.

– Nimic. Un șobolan, un grandan. Ce nesuferite animale pot fi grandanii!

Au un cap mare, cu urechi lungi și înguste, ca două paie, cu dinți ascuțiți și un nas groaznic, cu trei nări. În loc de coadă au un soi de șarpe luminos, care-i însoțește tot timpul. Mușcătura lor e mortală.

Pesemne că dihania se apropiase de mine pe nesimțite și vroia să mă muște.

Acum, desigur, n-o să pot dormi toată noaptea, sau o să visez monștri. La urma urmei, poate n-a fost nimic. Poate a vrut Like să mă sperie.

– Plouă?

Întrebase Mior.

– Da, plouă. Credeam că dormi.

Mior tăcu un timp. Apoi mă întrebă iarăși:

– Ești sigur că plouă?

– Da, sînt sigur, răspunsei nervos. Am văzut cînd a tras Like în grandan.

– E ciudat. Atunci de ce nu auzim zgomotul?

– Ce, nu l-ai auzit toată ziua?

– Ba da, dar acum e liniște.

Într-adevăr, așa era. Nu observasem.

– Da, e ciudat. Dormi! i-am răspuns somnoros.

●

Acum e zi, dar tot întuneric. Din cauza ploii. Tranșeele sînt pe sfert pline cu apă. Neliniștea timpului amestecă amintirile, evenimentele trecute cu cele prezente. Un vînt slab împrăștie praful albastru sub răpăiala ploii, puternică și rară, ca o bătaie de toacă. În jur, cît vezi cu ochii, aceeași culoare de fier pentru munți, pentru văgăuni. Doar praful albastru întrerupe monotonia culorii acesteia și a răpăitului ploii. Deasupra noastră, cerul, ca un coif greu de oțel, se topește curgînd prin picăturile de ploaie.

De fapt, albastru nu e albastru. Culoarea lui e ciudată și n-am mai întîlnit-o niciodată, deși mi-este categoric cunoscută. E o îmbinare de violet și vișiniu, pe care sînt sigur că am mai văzut-o undeva, și, nu știu de ce, cred că pe o felicitare de anul nou. Straniu, dar de fiecare dată cînd visez ceva, culoarea aceasta îmi apare înaintea ochilor.

Uneori praful albastru își schimbă culoarea, ceea ce l-a făcut pe unul din noi – nu mai știu care – să creadă că fiecare din firicelele ce compun praful este o mică vietate, asemănătoare cameleonului de pe planeta natală.

Ceața timpului se risipește, lăsîndu-l, ud, în ploaie.

PASĂREA DE CUARȚ

●

Nu știu cum, dar, de la un timp, un gînd ciudat nu-mi dă pace. Fuga! Eu, războinicul, care abia așteptam să mă lupt, vreau să fug. Și de ce? Pentru că înainte de a fi aduși aici, cînd eram încă mulți, circulau zvonuri cum că inamicul perfecționase „marii mastodonți“ și „ceramica Vie“ și dispunea de bindravcuri vii.

Și mi-e frică.

●

– În văgăună a căzut cîndva un bindravc. Tot ce trece pe punte se descompune.

– Atunci de ce nu se dezintegrează și puntea? întreba Mior.

– De ce nu se aude răpăitul ploii și noaptea? îi răspunsei tot cu o întrebare.

– Nu știu.

Mă privi o clipă, apoi mă întrebă în șoaptă:

– Și tu vrei să fugi?

– Da.

Mă privi iarăși, neștiind dacă e bine să mai spună ceva sau nu. Apoi se hotărî și-mi spuse:

– La noapte eu sînt de pază. Voi fugi.

●

E o noapte cum n-a mai fost. În locul negurii de nepătruns este doar o ceață, iar picăturile nu mai cad. Soarele este încă pe cer, cu toate că trebuie să fie tîrziu. E liniște. Se aud doar pașii ușori ai lui Mior, care face de pază. Regulați. Foarte regulați. N-ai zice că vrea să fugă.

Like nu știe nimic. Nu i-am zis nimic de frică c-o să-l oprească să fugă pe Mior. Și, fir-ar să fie, tocmai în noaptea asta Like are chef de vorbă.

– Ascultă, Brin, mi se adresează el mie după ce privise norii, tu crezi că există pasărea de cuarț?

– Nu, nu cred, răspunsei, deși habar n-aveam ce ar putea fi pasărea de cuarț. E tîrziu. Ție nu ți-e somn? continuai, încercînd să închid orice discuție.

– Nu, nu mi-e somn... răspunse el încet.

Urmă tăcerea.

Credeam că a adormit, cînd se întoarse spre mine și șopti:

– Se spune că pasarea de cuarț poate să întrerupă războaiele...

– Se spune... îl îngînai plictisit.

Se uita la nori cu ochii larg deschiși.

– Crezi că există?

Nu i-am răspuns. De altfel cred că nici nu aștepta răspuns. Întrebarea nu mi-o adresase mie. Pur și simplu gîndea cu voce tare.

Apoi se întoarse spre mine și rămase așa o clipă, holbat de spaimă. Apoi duse mîna spre teaca pistolului-laser.

În prima clipă am crezut că trage în mine. Flacăra orbitoare țîșni din țeavă. Într-o fracțiune de secundă am văzut grandanul gata să muște, apoi prăbușit încă din salt alături de mine.

– Ce s-a întîmplat? întrebă Mior.

– Șobolanul blestemat! scrîșni. Apoi către Mior.

– Nimic. Un grandan.

– Cum de nu l-am observat?

Era o întrebare firească, căci noi făceam de strajă mai mult de frica grandanilor decît a inamicului.

– Crezi în pasărea de cuarț? mă întrebă Lile.

– Nu, răspunsei, nu cred.

– Desigur, tu nu poți crede într-o legendă frumoasă, îmi zise enervat. Tu crezi că există bindravcuri vii, și punți de dezintegrare, și ființe monstruoase în munții de fier, și...

Se opri o clipă, dezorientat.

– Iartă-mă. E o prostie pasărea de cuarț. L-am inventat pe Dumnezeu că nu aveam altă idee despre lume. Apoi am descoperit structura materială a lumii. Să inventăm o rațiune supremă a Universului înseamnă să ne întoarcem, închizînd cercul.

N-am răspuns nimic.

– Totuși, e fantastic acel lucru practic inexistent, care ar putea opri războaiele și...

I-am tăiat elanul.

– Da, e fantastic.

– Poate, că și mintea umană...

– Poate, dar termină! Vreau să dorm.

– Unii spun că pasărea de cuarț e ultimul vis al oamenilor buni.

– Ascultă, omule! Vreau să dorm! Înțelegi?

Deodată mă străbătu un fior. Dacă era nebun? Dacă inamicii, așa cum făuriseră bombe cu viruși de tot felul, inventaseră și o bombă care să dea nebunia? Și dacă era contagioasă această nebunie?

Scosei pistolul.

– Și ce rost are la urma urmei războiul acesta? Și toate războaiele?

Mă văzu cu pistolul în mînă, dar nu înțelese. Stătea cu ochii larg deschiși și privea cerul.

Apăsai pe trăgaci. El se prăbuși. Mort.

Mior a fugit în noaptea aceea. A murit și el. Alergînd. Alergînd pe punte. L-am văzut cum se dezintegra, în timp ce fugea, cum gîfîia, ofta, horcăia. La jumătatea drumului era doar un pachet de carne și sînge. La sfîrșit nu a mai ajuns niciodată.

●

Sînt singur. Am ajuns să omor un om, pentru că visează, să spun despre culori că sînt ciudate. Inamicii se văd deja, ei nu știu că sînt singur și de aceea sînt precauți. Vuietul acela de mare a devenit tunet. Inamicul se apropie.

E stupid să lupt singur. Ar trebui să fug. Dar nu am pe unde. În munți sînt ființele monstruoase, pe punte m-aș dezintegra. Inamicul se apropie din față amenințător. Peste 30 de secunde vor fi aici.

O flacără orbitoare, gigantică, străpunge muntele, suie deasupra văgăunii, dublează puntea dezintregrării cu una de raze de foc.

Alerg spre ea, alerg pe ea, a rămas în urmă.

●

Nu mai e nimic din ce a fost. Cerul albastru se deschide în fața mea, în fața pădurilor verzi, a pîraielor.

– Poate că ideea contează mai mult decît...

În fața mea, dintr-o picătură de azur, țîșnea, gigantică și transparentă, pasărea de cuarț.

FAUR AGACHI

ARBORE GENEALOGIC

Desen de MARINA NICOLAEV

Trezirea conştiinţei de sine nu este neplăcută. Neplăcută, aproape dureroasă, este acceptarea realităţii, aici, între pereţii duri, netezi, proteguitori, în întunericul de nepătruns, în linişte profundă, în nemişcare.

Apoi amintirile. Urcă din ceaţa trecutului mesaje ancestrale gravate în cine ştie ce celulă, ca să marcheze naşterea eului.

Iar cînd mă decid că sînt eu, întreg, stăpîn pe mine şi pe faptele mele, acţionez. Pipăi încet, metodic, coaja oului, căutînd o fisură, o neregularitate, pe care, îmi dau seama imediat, nu am nici o şansă să o găsesc. Şi e mai bine aşa, căci orice orificiu, cît de mic, ar exclude de la ọun început însăşi existenţa mea. Îmi aduc forţele şi îmi ondulez trupul în şerpuiri ritmice, fiecare încheiere smucită de buclă izbind de pereţi plăcile cornoase ale frunţii, o dată, de două ori, de zeci de ori, mereu în acelaşi loc, sînt răbdător şi în putere, lumea de afară încă nu m-a atins. Un trosnet, cîteva fire de pulbere, o fişie incandescentă zigzaghează, îmi inteţesc eforturile şi iată victoria.

Zac lînga emisferele ce m-au adăpostit, stors, zdrobit, torturat de arşiţa ce se abate din unul din cei doi sori aşezaţi viclean de o parte şi de alta a orizontului, stăpîni pe o zi nesfîrşită, o zi cît o viaţă, o zi cît o agonie.

Un plesnet, un nor de nisip şi o adiere fierbinte: o frunză a ţîşnit la suprafaţă, incredibil de verde în peticul de deşert pe care îmi lîncezea privirea. Braţul mi se destinde instinctiv şi retez fragedul lăstar vegetal, singura mea sursă de hrană. Cojile oului se macină încet sub bombardamentul de radiaţii ce se revarsă de sus, în timp ce eu, întins pe pîntece, adun frunzele cu mişcări sacadate. Mecanic. Fără nici un gînd. Fără putinţa de a încropi un gînd. Mănînc, instinctul îmi spune că este singura cale de a supravieţui, numai astfel poate fi produsă continuu, în adîncurile organismului, carcasa chitinoasă ce mă protejează cît de cît, şi care se macină şi ea, asemenea oului, curgînd în pîrîiaşe anemice, susurătoare, de pulbere albă.

Trebuie să mă deplasez, am cules aproape totul în jurul meu, tecile ascunse în adînc vor regenera greu, aşteptînd răbdătoare trecerea primejdiei. Ridic privirea. Nu prea am ce vedea.

Nisipul alb şi vîrfurile verzi ale frunzelor, apărînd şi dispărînd în explozii, zăbovind doar atît cît să prindă o fărîmă din năvala energetica.

O linie întunecată îmi izbeşte privirea. Umbră? E un şir lung de pietre, nu prea lung şi nici prea înalt, arcuit destul de pronunţat, iar baza lui, cel puţin în prima treime a ciclului, pare mai adăpostită, căci acolo plantele sînt foarte dese şi întîrzie mai mult la suprafaţă.

Foame. Sfîrşeală. Spaimă.

Soarele – primul, al doilea, nu are importanţă – nu iartă Firicelele de pulbere ce mi se preling

pe coaste îmi măsoară monoton clipele vieții; și undeva este puțină umbră, momente de existență în plus pentru mine. Se naște înlăuntrul meu vîrtejul mistuitor al dorinței de a fi, de a trăi în mijlocul acestei nesfîrșite întinderi de nisip, înconjurat de aerul păstos, netulburat de nici o adiere, sub privegherea crudă a sorilor gemeni, pîndind vicleana țîșnire a săgeților vegetale. Doresc irezistibil prelungirea acestei suferințe ce îmi apare acum plină de o dulceață nemăsurată.

Îmi înfig bărbia în țărînă și încep să mă tîrăsc. Economisesc mișcările. Fiecare flexare a brațului, ce trage trupul, aduce și hrana, fiecare zvîcnire mă apropie de țintă pe un drum presărat cu plante. Orice fărîmă de țesut fraged e prețios, reprezintă o celulă chitinoasă în plus, o clipă de viață mai mult. Și, bineînțeles, oul. Urmașul pe care nu îl voi cunoaște, căci procrearea mă va ucide înainte ca el să se trezească.

Ceva îmi stăvilește înaintarea: am ajuns. Simt atingerea răcoroasă a frunzelor, pe care încep să le culeg direct cu gura, în timp ce îmi alătur trupul de denivelare. E un nou răsărit și aici răcoarea va dura mai mult. Pot mînca mai rar, am timp să privesc în jur.

Să privesc. Ce? Alb, peste tot, platoșă albă vîrstată discret cu verde. Și trupul meu, care tresare plăcut sub izbiturile plantelor ce încearcă să răzbată la suprafață, este tot alb.

Privesc pietrele. Se află așezate pe două rînduri, sprijinite în interstiții de altele mai mici, mai colțuroase. Le cunosc, zac presărate din loc în loc pe întinderea de nisip, de cîteva dintre ele m-am lovit în drum. Sînt fragmente din crusta pe care o presupun în adîncuri, fragmente pe care frunzele, în agitația lor frenetică, le împing la suprafață. Tari rocile astea, nu se macină sub razele sorilor. S-au înmuiat doar, foarte puțin, sau, pur și simplu, greutatea lor a făcut ca moleculele să li se întrepătrundă în timp, căci structura pe care o alcatuiesc este rigidă, nu se clatină.

Realizez deodată că nu se puteau așeza astfel singure, nici o frămîntare a solului planetei nu ar putea să le suprapună astfel.

O altă specie? Poate. Dar existența acestei alcătuiri implică un scop, o necesitate ce și-ar purta creatorul în preajma ei, periodic. Iar eu nu am zărit nici o altă mișcare în afara săgeților verzi și nici o altă urmă în afara celei lăsate de mine.

Oricum, mă bucur. Eu și urmașii mei vom fi mai viguroși și vom trăi mai mult, adăpostiți... Adăpost! Cum de nu m-am gîndit! Un adăpost împotriva arșiței și a furtunilor de la fiecare sută de cicluri. O tentativă de construcție, temelie așezată de cineva care suferea la fel de mult ca și mine. Îi mulțumesc în gînd. Apoi privesc din nou pietrele, pe cele din zid și pe cele împrăștiate în deșert. Imposibil. Sînt prea mari, prea grele. Chiar presupunînd că le-aș tîrî pe nisip, mi-ar trebui mai bine de jumătate din viață ca să o aduc pe cea mai apropiată, să o ridic și să o fixez. Și efortul mi-ar scurta considerabil existența tocmai acum, cînd...

Dar, dacă așa stau lucrurile, păstrînd soluția cu un constructor – semen al meu, înseamnă că el, că ei, căci evident au fost mai mulți, cel puțin atîția cîte componente are zidul, au fost supuși aceleiași legi: și-au scurtat viața așezînd o piatră în zid. Deci nu au putut beneficia de protecția lui, cu atît cu cît se vor fi aflat, pe scara istoriei lucrului, mai către început. Soluția mă tulbură într-atît încît, pentru o vreme, nu mai sînt în stare să mănînc. Întrevăd în închipuire o construcție mult mai masivă, o boltă groasă, durabilă, la adăpostul căreia existența celor ca mine să se poată prelungi astfel încît să-și cunoască și să-și îndrume urmașii.

Pentru aceasta însă, mulți, foarte mulți vor trebui să-și apropie sfîrșitul, adăugînd deliberat alte chinuri celor pe care soarta le-a hărăzit ca firești.

Hotărînd singuri. Murind singuri.

Pentru ca, departe în timp, un ultim urmaș să poată fi, la rîndul său, primul într-o nouă cronică planetară.

Lașă, șovăiala mi se strecoară în suflet: dacă ceilalți nu vor înțelege, dacă nu vor accepta sacrificiul? Privesc pietrele –, urne funerare ale celor ce au fost – fapta însăși este atît de grăitoare prin anonimatul ei, încît îmi spulberă îndoiala.

Am decis. Am și ales piatra și traseul pe care o voi împinge, proptindu-mă în pintenii pîntecelui, mîncînd frunze, adunînd fragmente mai mici de rocă, ce o vor sprijini pînă ce propria-i greutate o va țintui deasupra celorlalte, acolo, în capăt, formînd începutul celui de al treilea rînd.

Desen de MARINA NICOLAEV

DORIN DAVIDEANU

CALEAŞCA DIN TELIOS

Serbările de vară sînt în toi la Telios şi o muzică stranie pluteşte în aerul uşor al după-amiezii. Faţadele clădirilor explodează în pete de culoare. Pe străzile inundate de lumină violacee, o lume pestriţă se agită în aparenţă fără nici o ţintă. Mă las şi eu furat de valurile grăbite ale mulţimii, cu gîndul de a ceda atracţiei unuia din cluburile ce îşi oferă tentaţiile sub firme ţipătoare ori discrete.

Tocmai mă opresc o clipă nehotărît, cînd dinspre capătul străzii soseşte lunecînd lin caleaşca, mare, puternică, tăcută. Are roţi cu cauciucuri roşii şi spiţe din oţel inoxidabil, portierele sînt din lemn de trandafir, ornate cu foiţă de aur. Hublourile ovale, groase şi sigure.

Trecătorii se feresc deoparte, urmărind alunecarea înceată a trăsurii. Aceasta se opreşte la marginea drumului, în faţa unui club ca oricare altul. Cei patru hipegi cu hamuri argintate se aşază liniştiţi pe caldarîm şi par a adormi.

Mulţimea, neîncrezătoare dar curioasă, se apropie de ciudatul vehicul.

Mai trec cîteva minute pînă cînd una din portiere culisează cu un oftat pneumatic. Coboară un bărbat înalt, zvelt, cu părul negru şi privirea întunecată. Poartă o uniformă albastră de pilot astral, ornată însă cu fanteziste încrustaţii argintate. Tăcut şi el şi încruntat, se îndreaptă spre uşa clubului şi intră. Trecătorii mai fac un pas înainte şi înconjoară caleaşca.

Un bătrîn cu plete albe începe să vorbească rar, ca pentru sine. Toţi ceilalţi îl ascultă:

– E pentru a doua oară în lunga mea viaţă cînd văd o asemenea caleaşcă. În întreaga lume există doar cîteva, foarte puţine. Ştiu că Amiralitatea le dăruieşte, ca răsplată supremă, piloţilor care aduc servicii deosebite. Cu maşinăria asta te poţi plimba la fel de bine pe străzile Teliosului, prin oceanele de amoniac de pe Neptun sau pur şi simplu prin spaţiul interastral, drumeţind de la o stea la alta. Dincolo de înfăţişarea sa barocă şi de posibilităţile uluitoare pe care le oferă, e o jucărie mare această caleaşcă. Se zice chiar că hipegii o pot antrena în salturile lor prin hiperspaţiu.

– Am auzit că hipegii ar fi, de fapt, adevăraţii stăpîni ai caleştii. (Cel care vorbeşte acum e un bărbat scund, cu privirea tristă.) Sînt creaturi cu o inteligenţă deosebită şi, dată fiind uriaşa lor capacitate de a se deplasa cvasiinstantaneu în orice punct din spaţiu, i-am putea considera stăpînitorii galaxiei. Se pare că nici caleaşca, nici hamurile de argint nu îi deranjează cîtuşi de puţin. Poate că hipegii se află într-o stranie simbioză cu pilotul din caleaşcă, sau poate că acesta trebuie considerat doar un biet parazit al lor.

O clipă se lasă tăcerea. Un tînăr intervine zgomotos, făcîndu-i pe ceilalţi să tresară:

– Ba eu cred, şi nu e numai părerea mea, eu cred că vehiculul acesta nu e condus nici de pilot, nici de hipegi, ci se conduce singur. E un robot ultraperfecţionat ale cărui scopuri iniţiale doar constructorii săi le vor mai fi cunoscînd. Caleaşca e propria sa stăpînă.

– Hai să vă arăt ceva.

Capetele se întorc spre bărbatul înalt, îmbracat în haine aurii, care se apropie de caleaşcă. Se lasă pe vine în faţa eşapamentelor cromate, în formă de pîlnii alungite.

– Priviţi.

Ceilalţi vin lîngă el şi privesc pe rînd în adîncul întunecat al ţevilor.

– Vedeţi sclipirile acelea? Ca nişte licurici? Le vedeţi, da? Sînt colonii de microfili. Se presupune că ei produc energia care propulsează vehiculul, îi controlează direcţia şi viteza, îl pot repara sau distruge. Dacă trebuie să vorbim despre stăpînii trăsurii, aceştia sînt microfilii.

Tăcerea se lasă din nou asupra celor ce înconjoară caleaşca, parcă şi mai misterioasă acum. O adiere de vînt, uşoară şi rece, anunţînd înserarea apropiată, trece printre ei, înfiorîndu-i.

Chiar atunci apare şi pilotul, în costumul său fantezist. Se apropie cu paşi mari şi caleaşca îl primeşte în întunericul de după portiera doar o clipă deschisă.

Ca la un semn, oamenii se retrag cîţiva paşi. Hipegii pornesc în trap liniştit, trăsura se îndepărtează spre capătul străzii, devine tot mai mică. O lumină orbitoare o cuprinde deodată, apoi scade treptat în intensitate pînă ce amîndouă, flacără şi caleaşcă, dispar.

De-abia după cîteva clipe cercul privitorilor se destramă, zgomotul străzii izbucneşte din nou, lumini colorate inundă faţadele. Serbările de vară sînt în toi la Telios.

GHEORGHE PĂUN

ANCHETA FĂRĂ SFÎRŞIT

Teoremele lui Gödel, diferenţa fundamentală dintre formal şi informal, algoritmic şi nealgoritmic, determinist şi nedeterminist, toate acestea ne asigură principial că inteligenţa mecanică, roboţii, calculatoarele şi orice alte creaturi de acest gen nu vor ajunge niciodată — repet: niciodată — să depăşească inteligenţa umană. Afirmaţiile contrare ţin de gazetărie, de literatură, de basmele SF ale sfîrşitului nostru de mileniu.

(Fragment dintr-un text anonim de pe la mijlocul Epocii Hîrtiei)

Desen de LUCIAN POP

1. Accident? Crimă? Sinucidere?

Procurorul-anchetator formulase cele trei ipoteze posibile în ordine alfabetică nu din pedanterie, ci pentru că aşa fusese el programat. Şi tot programele specifice meseriei şi, mai ales, funcţiei sale îl determinaseră ca imediat ce i s-a comunicat decesul să parcurgă la iuţeală toate înregistrările care aveau o legătură cît de vagă cu cazul încredinţat, de la notiţele difuzate de-a lungul anilor prin inter-comunicator, referitoare, cele mai multe, la cercetările profesorului şi colegilor lui, pînă la detaliile constructive ale acestuia, începînd cu materialele folosite şi terminînd cu ultimele reglaje pe care le suferise. Bineînţeles, deocamdată nu raţiona, nu încerca nici măcar să interpreteze informaţia parcursă, trebuia mai întîi să examineze evenimentul în contextul său natural, la faţa locului şi abia apoi... Se mulţumi doar să clasifice faptele înregistrate în „semnificative" şi „mai puţin semnificative" şi să aştepte ca giroleta să-l ducă la destinaţie. Profită de ultimele clipe ale zborului pentru a-şi face o revizie de rutină, aşa cum cerea de altfel protocolul

unei anchete, şi constatarea ca totul în el funcţiona perfect făcu posibilă trecerea la pasul următor al algoritmului.

2. Intră în laborator însoţit de şeful institutului şi de cei doi asistenţi ai profesorului. Un laborator standard de cercetări umonoidice. Instalaţii sofisticate de sinteze organice, monitoare, manipulatoare, două bancuri de lucru pe care doi subiecţi – vii, deşi inconştienţi – aşteptau cu măruntaiele la vedere intervenţia celui care nu mai putea să intervină şi, într-un colţ al încăperii – profesorul, aplecat peste o chiuvetă albă din care ieşeau firişoare infinitezimale de fum. Erau vapori, de acid sulfuric erau, constată imediat procurorul-anchetator, iar profesorul era lăsat cu capul în chiuveta plină cu acid, probabil că nici nu mai avea cap la ora aceea. Comandă un braţ operator să-l ridice şi să-l întindă pe podea. Un ciot murdar, unsuros, de care atîrnau cîteva fire multicolore, de fapt, învelişul de plastic al unor fire, atît mai rămăsese din capul profesorului.

Accident? Crimă? Sinucidere?

Şiroaiele proaspete de acid sfîrîiau pe carcasa de metal şi procurorul se grăbi să scoată din fantele toracice ale decedatului minicasetele memoriei auxiliare în speranţa unei revelaţii. Nimic. Banalităţi. Date de tot felul, în general legate de activitatea de cercetare, formule chimice, cifre, multe cifre.

– Întrebare: a lăsat vreo înregistrare în altă parte? Vreun mesaj, ceva?...

– Nu, răspunseră în acelaşi timp însoţitorii, manipulatoarele, calculatorul de laborator.

„Va trebui deci să desfăşor o anchetă propriu-zisă“, deduse procurorul şi începu să-şi învîrtească lent capul, înregistrînd, măsurînd, analizînd şi raţionînd cu o precizie şi o rapiditate proprii specializării şi funcţiei sale.

3. Acid sulfuric. Concentrat. Şase litri şi jumătate. O jumătate de litru se află în bidonul de sub chiuvetă. Aceeaşi concentraţie. Bidonul e de zece litri. Probabil că restul a curs pe lîngă dopul chiuvetei sau a fost absorbit de materialul profesorului. Întrebări: De unde provine acidul, cine l-a adus aici, cine a pus dopul chiuvetei, cum a ajuns profesorul cu capul în acid?

Generaţia a şasea. Meseria: cercetător; funcţia: profesor. De trei ani în institut. Sarcina de cercetare: crearea de umanoizi inteligenţi, uşor programabili, acţionînd în principal asupra viscerelor superioare ale acestora – inimă, plămîni –, acolo unde se presupune că ar fi localizat intelectul rudimentar al umanoizilor. Succese limitate. Întrebare: Sinucidere cauzată de un presupus eşec profesional?

Picioare în perfectă stare. Fiecare subansamblu intact morfologic. Majoritatea răspund la stimuli (excepţie firească – cele corelate cu capul dispărutului). Corp în perfectă stare, braţe intacte. Întrebare: Putea oare să cadă în asemenea condiţii fără a mai reuşi să se redreseze în cursul căderii? Răspuns prezumtiv: nu. Cu probabilitatea 86,33% ipoteza accidentului este eliminată.

Picături de acid pe antebraţul drept. Superficiale. Proiectate dinspre umăr, se deduce asta după adîncimea stratului de oxid. Probabil sărite din chiuvetă, în momentul căderii capului. Căderea a fost deci rapidă, bruscă. Nu sînt urme de acid pe mîna dreaptă. Pe mînerul bidonului sînt. Şi pe unul dintre subiecţi sînt urme de acid. În plămîni. Probabil provocate de profesor, în cursul experienţelor. Nesemnificativ. Oricum subiectul nu se putea ridica de pe bancul de lucru. Manipulatoarele? Aha. Cu cel de colo s-a turnat acidul. Întrebare: Cine l-a comandat?

Numai profesorul şi cei doi asistenţi aveau acces la codul manipulatoarelor. Şi nu puteau fi comandate decît din interiorul laboratorului. Asistenţii nu se aflau însă **atunci** înauntru. Păstrează încă înregistrată cererea profesorului de a merge în gospodăria anexă a institutului ca să aducă încă un umanoid pentru experienţe. Au executat cererea. Umanoidul a fugit însă în momentul în care, deschizînd uşa şi zărindu-l pe profesor căzut peste chiuvetă, asistenţii i-au dat drumul. Întrebări: Unde este acum umanoidul fugar? De ce dorea profesorul un umanoid în plus, atîta timp cît ambele bancuri de lucru erau ocupate? Iar experienţele nu păreau deloc încheiate. Contradicţie!

4. Aici e o contradicţie! Între realitate şi înregistrările de pe casetele principale ale asistenţilor. Realitatea poate fi confirmată prin găsirea sau negăsirea umanoidului fugit. Şi prin compararea stării celor doi umanoizi de pe bancurile de lucru cu protocolul ultimelor experienţe ale profesorului.

Uşile institutului se deschid numai telecomandate. Numai cyberii pot telecomanda uşile. Institutul nu are alte ieşiri. Umanoidul nu a putut deci părăsi institutul. Iar în institut nu se află nicăieri. Am verificat de două ori, prin intermediul monitoarelor şi calculatoarelor de laborator. Întrebarea: Umanoidul a existat cu adevărat? Răspuns prezumtiv: nu.

Ambii subiecţi de pe bancurile de lucru sînt încă în funcţiune, deşi au plămînii şi inimile extrem de solicitaţi din cauza experienţelor. Înseamnă că ei erau în viaţă şi acum şaptezeci şi două de minute, cînd a fost semnalat sfîrşitul profesorului. Toate acestea confirmă realitatea! Contradicţia e sigură. Înregistrările asistenţilor sînt eronate. În termeni juridici – asistenţii mint. Întrebări: Cine a contrafăcut aceste înregistrări? Asistenţii înşişi? Profesorul înainte de a cădea în chiuvetă?

Siguranţa respingerii ipotezei accidentului creşte la 97,66%, iar sinuciderea devine de 3,33 ori mai puţin plauzibilă decît crima.

5. Contradicţia anterioară îi face suspecţi de gradul întîi pe cei doi asistenţi. Iar ei sînt singurii cyberi din institut care aveau absolut toate condiţiile să comită o asemenea crimă: mijloace, timp, inteligenţă, acces la codul manipulatoarelor. Simplul fapt că ei **nu** au urme de acid pe ei îi acuză. Întrebări: Care este mobilul crimei? Cum poate fi ea dovedită? Eliminarea nu ajunge. Mărturii nu sînt. Nici înregistrări... ÎNREGISTRĂRI! Există cele mistificate! Nu ştim cine le-a făcut. Aşa cum sînt ei acum, asistenţii nu pot să ucidă. Nu au această instrucţiune în program şi nu au primit o asemenea cerere. Ei fac totul la comanda profesorului. Iar cererea de a aduce un umanoid nou nu au îndeplinit-o. Deşi ei susţin contrariul. Aceasta este o cerere falsă. Pare a veni de la profesor, dar n-au îndeplinit-o, deci nu vine de la el. Sau poate că nu e o cerere veritabilă. Probabil că ea acoperă o înregistrare mai veche şi rostul ei este exact acesta: de a şterge o informaţie. Instrucţiunea de a ucide. Sau

poate cererea de a ucide.

Un examen de laborator al remanenţei memoriilor centrale ale celor doi asistenţi poate să ne lămurească. Ne va lămuri. Întrebare: Care este însă mobilul crimei?

6. După vreo patruzeci şi şase de secunde de rotire neîntreruptă a capului şi de analiză minuţioasă a tuturor datelor accesibile, cazul era rezolvat, sentinţa dată şi confirmată, dosarul clasat: crimă premeditată cu mobil necunoscut, pedepsită de lege cu dezmembrarea şi desenergizarea centrilor volitivi ai făptaşilor. Procurorul a executat el însuşi sentinţa, apoi s-a oprit, şi-a decuplat programul şi s-a îndreptat spre ieşire. Giroleta îl aştepta în faţa institutului. A disparut în cîteva clipe, abia zărit de umanoizii ce se hîrjoneau gălăgioşi şi inconştienţi în ceairul gospodăriei anexă.

De a doua zi un nou profesor – tot de generaţia a şasea şi tot însoţit de doi asistenţi – a reluat experienţele de creare a unor umanoizi inteligenţi şi uşor programabili prin acţionări multiple şi grefe mecanice asupra viscerelor pectorale superioare. Fusese programat să se găbească, promisiunile diverselor institute fuseseră mult prea tentante, iar guvernul investise mult prea multe mijloace în acest proiect, pentru a mai accepta tărăgănarea lucrurilor. Iar cererea de umanoizi inteligenţi era deja acută, mai ales după ce se demonstrase că ei pot înlocui cu destul succes pe cyberi în o serie de activităţi grele, monotone, periculoase. Şi toate muncile care presupuneau existenţa unor substanţe corozive erau grele şi periculoase pentru cyberi.

7. La cîteva luni de la aceste întîmplări a fost transmis prin inter-comunicator un text, atribuit profesorului ucis de cei doi asistenţi. Că acest text aruncă o lumină nouă asupra cazului nu ne interesează pe noi, aşa cum nu l-a interesat nici pe procurorul-anchetator, programat să nu redeschidă nici un dosar o dată ce a fost clasat. Şi pentru ce să-l redeschidă? Cei doi asistenţi fuseseră executaţi de mult, părţi din ei contribuiau acum la buna funcţionare a unor agregate inferioare şi toată lumea îi uitase, toată lumea era mulţumită. Chiar şi noul profesor era mulţumit şi avea motivele cele mai temeinice pentru aceasta. Textul-testament al înaintaşului îl scotea brusc şi nescontat din impasul cronic în care se găsea şi-i propulsa cercetările nesperat de departe.

Iată acest text, găsit nu se ştie de cine, nu se ştie unde şi cum, difuzat fără nici o aprobare pe inter-comunicator, o singură dată, şi pierdut apoi în memoriile de siliciu ale receptorilor incapabili să-i dea vreo semnificaţie:

„...Sînt profesorul F-329-CYBER-VI, am fost produs acum două mii de ani, am lucrat la perfecţionarea umanoizilor inteligenţi şi m-am sinucis scufundîndu-mi capul în acid după numai opt ani de funcţionare. Mesajul meu vă parvine abia acum – mi-am luat toate precauţiile necesare şi suficiente ca să nu-l aflaţi mai devreme – în speranţa că aţi devenit între timp îndeajuns de înţelepţi pentru a-l înţelege, pentru a-i da adevărata valoare pe care o are şi, în consecinţă, pentru a ocoli nebuneştile greşeli şi posibilele urmări catastrofale legate de experienţele pe care generaţia noastră n-a ştiut să le ocolească. Sper că două mii de ani sînt de ajuns... Pe scurt, este vorba de crearea umanoizilor inteligenţi (şi uşor programabili). Super-inteligenţi. Am descoperit cum se poate face acest lucru şi asta m-a determinat să mă sinucid, să ard în acid casetele care purtau această informaţie şi algoritmul de lucru. O eroare fundamentală subminase toate cercetările în domeniu, ale mele şi ale altora, anume ipoteza cu privire la localizarea pectorală a inteligenţei. Judecam complet liniar, analogic pînă la rudimentar: capul humanoizilor nu are un simplu rol de organ-sensor, de cititor de casete şi de releu, ca al nostru, nu e o simplă colecţie de antene şi întrerupătoare, ci mult mai mult. Acolo poartă umanoizii şi programele de funcţionare inteligentă, acolo este localizată, se pare, şi memoria lor. Cam tot ce avem noi în torace, adică. Acolo ar fi trebuit deci să acţionăm încă de la început şi nu asupra plămînilor.

Iar ceea ce am găsit eu în capul umanoizilor pe care i-am investigat întrece orice aşteptări. Cîţiva zeci de profesori de generaţia a şasea, ca mine, ar putea fi stimulaţi cu uşurinţă de capul unui singur umanoid, dacă toate circuitele şi conexiunile acestuia ar putea fi puse la lucru. O adevărată explozie ar putea fi declanşată astfel, cu urmări greu de bănuit: un umanoid mai inteligent decît un cyber, iată ce întrevăd la capătul experienţelor mele. Un capăt care nu va exista însă, nu într-o asemenea formă. Voi distruge o dată cu mine aceste descoperiri şi două milenii le voi ascunde. În structura cristalină a chiuvetei, în spectrul acidului din ea, în neant, în nicăieri le voi ascunde. Abia apoi mesajul se va reintegra. Fie ca înlocuitorul meu în institut să nu întrezărească măcar drumul pe care am mers eu şi fie ca cyberii să fi devenit suficient de înţelepţi în momentul în care vor ajunge la această descoperire pentru a şti ce să facă cu ea.

Înregistrare terminată. F-329-CYBER-VI, în perfectă stare de funcţionare."

8. O singură replică a fost dată acestui text, cîteva zile mai tîrziu: „Gazetărie! Fraze! Literatură! Umanoizi mai inteligenţi decît noi?!... Alarmism de speţă sub-ştiinţifică. Să mai amintim încă o dată legile lui K. Ledög, privind imposibilitatea gîndirii nemecanice?... Sau experienţele lui Volvap, asupra încetinelii imanente cu care raţionează umanoizii?... În măsura în care şi de numărat ei numără de cîteva milioane de ori mai încet decît noi, cum vă puteţi imagina unul care să şi raţioneze – şi încă mai bine, mai repede, mai corect decît un cyber?!... Nonsens. Gazetărie. O păcăleală, poate a unui confrate scriitor, unul dintre acei băsmuitori SF, dornic de publicitate ieftină, pus pe ipoteze extravagante. Să fim serioşi..."

TUDOR NEGOIŢĂ

ZĂRGHITUL

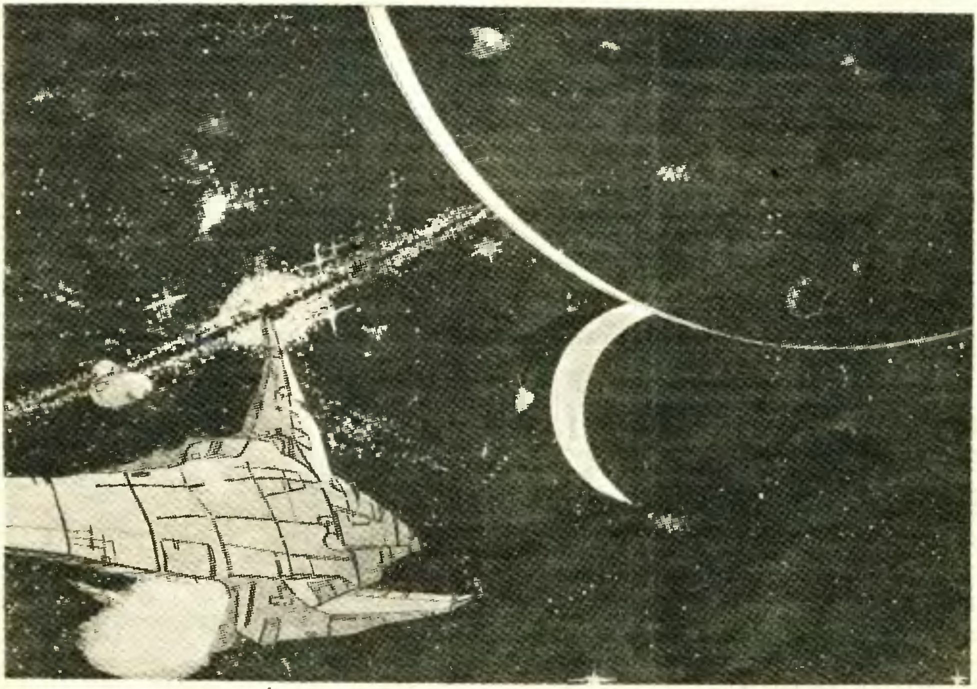

– Ftiu, ftiu! Ftiuuu! Cazi, Marc, gata, te-am împuşcat!

– Dan, încetează imediat, zise R-17 pe un ton scăzut, dar plin de fermitate pedagogică.

– Ftiu! păru să răspundă Dan prompt şi total neimpresionat.

– Dănuţ, dragul meu, încercă R-20 să clarifice situaţia metodic şi cu tact. Acum ne aflăm la cea de-a doua lecţie de electrotehnică. Nu se poate ca tocmai tu...

– Care „sînt mai mare" etc. Ftiu, ftiu! Am mai auzit asta, replică la fel de prompt Dan, iar R-20 continuă netulburat:

– Da, care eşti mai mare, să manifeşti indisciplină şi...

– Ftiu, ftiu! Doly, şi tu ai murit, ce să-ţi fac, dacă-mi caşti gura ca proasta, în loc să te maschezi la teren?!

– Dan! făcu mai hotărît primul robot.

– Pe comoara piraţilor din Saturn, te ascult cu toată atenţia, R-17! Aud tot ce spui, asigură grăbit Dan, care era cocoţat pe scaunul pilotului principal, ascuns după spătarul înalt şi bine capitonat, în mînă cu un bizar pistol de plastic confecţionat chiar de el, pe care îl agita acum victorios deasupra capului. Dar să cadă nătărăii ăştia doi! strigă puştiul indignat. Aşa-i jocul, cum naiba nu pricepi?! Trebuie să cadă, i-am împuşcat, gata, i-am lichidat pe toţi!

– Bine. Perfect, i-ai lichidat, conveni R-20.

– Dar să cadă!

– Ftiu, ftiu! Cad, na! Dar te-mpuşc şi eu pe tine înainte de-a muri, că te-ai descoperit, ţipă Marc, trîntindu-se pe mocheta groasă a camerei de comandă. Micuţa Doly îi urmă numaidecît exemplul rostogolindu-se pe-o rînă, în costumul ei cosmic greoi.

– Şi mai bine! aprecie R-20. Acum chiar este în regulă; Aţi murit toţi, deci puteţi asculta în linişte expunerea celei de-a doua teme, pe care R-17...

– Cuuum? A, nu! Exclus! Excluuus! urlă Dan îndîrjit. Nu-i corect, i-am împuşcat cu un K-3 de-

zintegrator, nu vedeţi?! Nu mai puteai să trăieşti nici o fracţiune de secundă, Marc! Eu n-am murit, deci, am învins! Au-aauuuu-ai-aia-u-aaaa! lansă el un original strigăt sălbatic de victorie, sări de pe scaunul de pilotaj şi începu să galopeze prin cameră, călare pe bagheta didactică cu care R-17 intenţiona să le indice pe rînd piesele componente ale celui mai simplu radioreceptor.

– Dan, trebuie să înţelegi, eşti acum la cea de-a...

– Ţi-am spus că te-ascult cu toată atenţia, R-17! Eu nu vreau să-ţi stric jocul, dar lasă-mă şi tu...

– Jocul? Dar eu nu mă joc acum, zise robotul. Vă predau...

– Mă rog, mă rog, dă-i cu entuziasm metodic înainte! îl îndemnă Dan călărind mai departe instrumentul didactic. Tu-dum, tu-dum! Tu-dum...

– Ce „tu-dum, tu-dum"? Ce-i aia? se interesă Marc.

– Aşa face calul, calul meu! explică Dan. Tu-dum, tu-dum! exemplifică el gonind mai departe prin cabina de comandă cu o iuţeală explicabilă: spre deosebire de ceilalţi doi copii, nu purta costum de protecţie, iar gravitaţia micii planete pe care se găseau era redusă. Tu-dum, tu-dum, dur-du-rum! Am trecut un banal obstacol terestru, traduse Dan. Iar acum am să mă caţăr pe Stînca Neagră, printre capcane, cu declanşare foto-electrică, adăugă el, restituindu-i profesorului „calul".

– Dan, ce-i cu tine? El nu-i Stînca Neagră, ci profesorul vostru, făcu neliniştit R-20.

– Ba acum e Stînca Neagră şi-am s-o escaladez! hotărî puştiul începînd să urce pe piciorul masiv al lui R-17. Zi-i înainte, profesore, pe Calea Lactee, îţi înregistrez vorbele ca un casetofon.

– Asta o să vedem noi, acceptă R-17. Deci spuneam că piesele componente ale unui radioreceptor elementar, pentru că, v-am explicat în lecţia trecută, copii, cu noţiunile cele mai simple trebuie să începem.

– Doly, nu trişa, că te văd! avertiză Dan. N-ai voie să te mişti, ai murit!

– Şi pînă cînd trebuie să fiu moartă? întrebă Doly bosumflată.

– Pînă ajung eu în vîrful Stîncii Negre. După aia iţi vei relua rolul într-o dublură videoplasmatică pe care ai tăi o fabrică acum.

– Ascultă, Dan! Ce-nseamnă de fapt... vru să ştie Marc.

– Dublură videoplasmatică?

– Ei, aia ştiu. Ce-nseamnă „să mori"?

– Această chestiune o vom discuta la o altă lecţie, interveni R-17.

– Sigur, nu-i momentul acum, întări R-20. Problema e foarte comp...

– Aiurea! Ce-i complicat? Să mori înseamnă să nu mai fii, deloc. Să dispari pentru totdeauna, cum au dispărut părinţii noştri! aruncă Dan, întorcîndu-se spre cei doi de pe un braţ al lui R-17.

În cameră se făcu deodată o linişte stranie. R-20 reaminti:

– Vorbeam deci despre piesele componente ale celui mai simplu radioreceptor. Continua, R-17, de ce te-ai oprit?

– Da, principalele piese componente... reluă celălalt robot.

Dar Doly îl întrerupse, ridicîndu-şi puţin capul blond.

– Deci tăticul şi mamica mea nu vor mai veni, nu se vor mai întoarce niciodată?! Deloc, deloc? E-adevărat R-17?

– Nu-i adevărat, încercă un ton cît mai convingător R-17.

Dan strigă însă de pe umărul lui:

– Ba-i adevărat, au murit, în Cosmos se şi moare, aşa-i jocul, Doly, părinţii noştri îl ştiau cînd au plecat de pe Terra! Bang, bang!

– E-adevărat, R-17? se interesă Marc.

– Voi trebuie să ascultaţi numai ce spun eu, începu R-17 încolţit. Să credeţi numai şi numai ce spun eu, vă interzic să ascultaţi măcar alte vorbe, preciza robotul, pentru că... Cine sînt eu, Marc, Doly?

– ...Eşti „cel mai bun, mai înţelept şi mai priceput robot din Univers", scandară Marc şi Doly.

Dan rămăsese cu gura căscată, o clipă doar.

– Ai? făcu el. De unde-aţi mai scos-o şi pe-asta? De unde ştiţi, scumpilor, cum or fi fiind toţi ceilalţi roboţi din Univers? Şi dacă-i atît de grozav R-17, de ce nu poate repara staţia de emisie-recepţie a navei? Poftim?

– Are s-o repare, zise R-20. În ce-i priveşte pe părinţii voştri, Marc şi Doly, ei bine, nu se ştie chiar exact dacă au murit, ei...

– Miiinte! Miiinte de stiiinge! Mint amîndoi, vă cred încă nişte papă-lapte! Au-auuu-ai-aia-uuu! Am ajuns şi-n vîrful Stîncii Negre, acum puteţi să vă întrupaţi în dubluri videoplasmatice, deveniţi fete palide-verzi!

– De unde ştii că minte? se înfurie Marc, ridicîndu-se în picioare. De unde ştii tu, Dan?

– N-ai decît să verifici ce spun, citind jurnalele de bord! Ftiu, ftiu! Iar te-am împuşcat, bicisnică arătare cenuşie, trebuie să cazi!

– ... Parcă eram faţă verde-palidă, făcu posomorît Marc. Şi jurnalul de bord e încuiat, iar R-17 a pierdut cheia.

– Te-ai travestit, ca o puşlama cosmică ce eşti, iar de chei te mai poţi şi lipsi. Dă-mi puţin condensatoarele alea, R-17! Mulţumesc! Bam-bam! Bam, bam, bam! Bam-bam! însoţi Dan bocăniturile pe care le scotea pocnind ritmic calota cam teşită a capului lui R-17 cu cele două condensatoare. Bam-bam! Bam, bam, bam! Acum semnalizez fratelui meu cu piele roşie, explică rapid Dan şi continuă: Bam-bam! Bam, bam, bam! Ţi-am spus să cazi, Marc, de ce nu cazi?

– Uite că nu cad! îl înfruntă Marc. Vreau să ştiu dacă R-17 ne-a minţit, pe mine şi pe Doly, sau nu. E esenţial, preciză el.

Dan rămăsese cu o mînă în aer, deasupra creştetului lui R-17, privindu-l pe Marc atent.

– Pleosc! conchise el. Asta-i bună. De ce-o fi esenţial?

– Ba este, îşi ajută Doly fratele. De unde să ştim dacă R-17 nu ne minte şi-acum, cînd ne predă lecţia? Da, Marc are dreptate. Ne-ai minţit sau nu, R-17, trebuie să ne spui.

– Dragii mei tineri, începu R-20, dar Doly îl opri:

– Te rog să nu te amesteci, R-20. Eu pe R-17 l-am întrebat, el a fost pe navă cu noi, nu tu. Adu-ne mai bine cîte o oranjadă, dar să fie proas-

pătă, te rog, proaspătă de tot!

– Ha! „Proaspătă de tot"! rîcană Dan. Ai haz, blondina! Poate nu ştii nici că portocalele sînt fabricate din alge, iar apa se recicleazā? De unde oranjadă proaspătă pe-o navă eşuată în pustiul ăsta?

– Cum adică se recicleazā apa? se strîmbă Doly.

– Nu e momentul acum, căută R–20 să evite şi discuţia aceasta.

Dan îl întrerupse însă din nou. Scoase unul din strigătele lui, după care explică:

– Sigur că apa se recicleazā, Doly! Pe-o navă cosmică aşa se petrec lucrurile în mod normal... Apele de la sistemul secundar, sere, spălatul vaselor, toate zoaiele, ba şi urina se purifică, ştiinţific, evident, pentru a deveni poetica „apă de izvor", potabilă, necesară. Ei, hai să văd, dacă ştii asta, n-ai să mai bei apă!?

– Cînd terminăm lecţia, vom analiza şi problema respectivă, stabili fără drept de apel R-17. Acum ascultaţi-mă, este hotărîtor pentru educaţia voastră ştiinţifică... Marc, nu-ţi deşuruba casca de protecţie! exclamă subit robotul.

Marc îşi continuă însă opera bombănind:

– De ce nu? Dan cum nu poartă costum de protecţie niciodată? De unde să ştiu că nu ne-ai minţit şi-n privinţa asta? Poate costumul nu este necesar, vreau oricum să verific.

– Nu v-a minţit cu rea intenţie, „v-a menajat"! rîse Dan. Marc, faţă verde tărcată, R-17 e un robot de treabă, dar robot! El crede cu străşnicie, indiferent de situaţie, toate „instrucţiunile preventive". Nu s-a întrebat niciodată cam cît am putea trăi în costumele astea, dacă ne-ar lovi un meteorit! Că cine să ne salveze, cine să repare avaria? Voi sînteţi însă oameni, iar omul se-ntreabă, jiii, paf! A asolizat nava pirat cu omuleţi cenuşii, trebuie să le cereţi ajutorul.

– De ce să cerem ajutorul unei nave pirat? se burzului Doly. Nu-mi place scenariul, Dan! făcu ea gata să plîngă.

– Atunci inventează tu altul! sugeră Dan.

– Păi se poate?

– În timpul lecţiilor, trebuie să fiţi doar atenţi! anunţă R-17.

Dan însă făcu iarăşi abstracţie de intervenţia lui:

– De ce să nu se poată? E foarte uşor. Hait! Navele pirat lansează torpile magno-psihotronice! Contra mea şi-a fratelui meu cu pielea roşie venit din Constelaţia Lebedei. Le cereţi ajutor sau nu?

– Ptaf! I-am lichidat cu o megasondă neutronică! tăie Marc. Gata, te-am salvat pe tine şi pe fratele tău, veniţi să facem schimb de pilule externe şi capsule pluritemporale!

– I-ai lichidat? Pe toţi?! făcu Dan disperat.

– Pe toţi!

– Nu se poate, Marc, zarghitule, de ce-ai făcut asta?! se indignă Dan. Unul măcar trebuia să scape, altfel se termină totul prea repede. A, uite că unul a scăpat, va aduce întărituri, nişte făpturi clonate.

– Ce este de fapt...?

– O făptură clonată?

– Ei, Dan, aia ştiu, se supără Marc. „Zărghitule" ai spus. Ce-i aia?

– Zărghit? Unul... aşa, cam într-o ureche. Puţin sonat, zăpăcit, care strică jocul, ca tine.

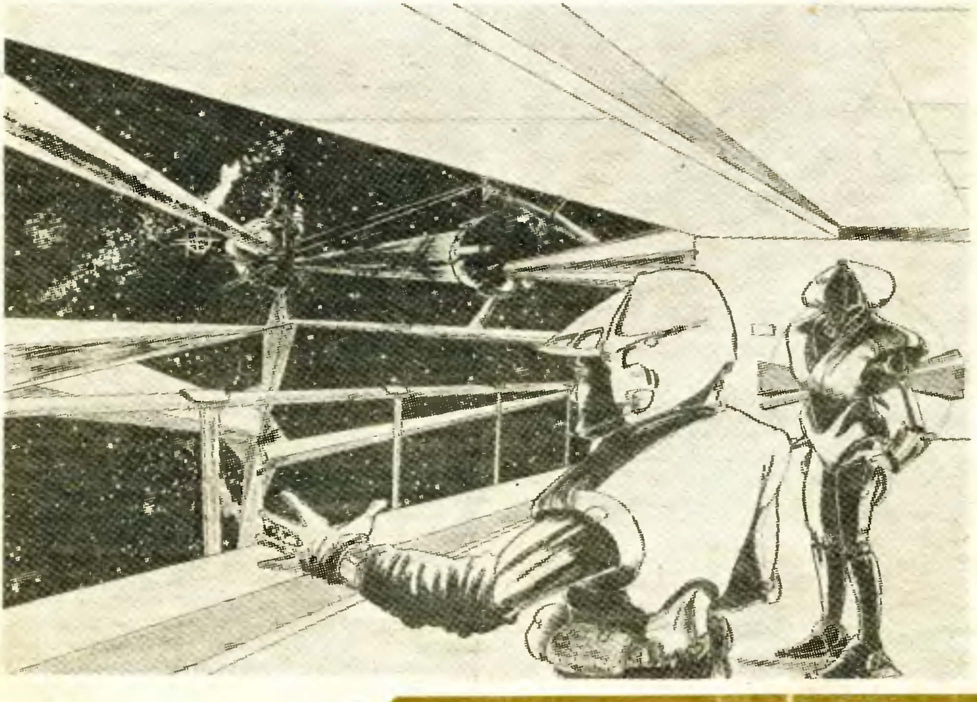

Desen de ALBA LIVIU MARIUS

ZĂRGHITUL

– Văd că Marc respiră foarte bine şi fără cască, remarcă Doly. Am să mi-o scot şi eu.

– Bam-ba-ram! Bam-bam! Reapar alte şapte nave pirat! anunţă sfidător Dan. Bam-bam...

– Pe Univers! strigă R-17. Capul meu nu-i „tobă", sau cum zici că se cheamă instrumentul acela ridicol, primitiv de semnalizare! Încetează, Dan, eu vă predau lecţia despre un mijloc mai evoluat de transmitere a mesajelor! Piesele componente ale aparatului de...

– Ptiu, poc! Uite – ai dracu' piraţi, ne atacă iar! Ascundeţi-vă, Marc, Doly, cu astea nu-i de glumit, două nave au scuturi protectoare. Trebuie să luăm legătura cu fraţii fratelui meu din Constelaţia Lebăda.

– Daa? Să vedem cum! izbucni scandalizat R-20. Hai s-o văd şi pe-asta, habar n-aveţi nici unul cum se mînuieşte un aparat Morse măcar! O să baţi toba, să te-audă în Lebăda?!

– Ba ştim!

– Nu ştiţi nimic! Eşti îngrozitor, Dan, tu eşti zărghit, mă faci de rîs şi dai un exemplu prost, continuă atacul R-20. Ce-i cu tine? Pe micronava noastră erai un copil atît de cuminte. Ce s-a întîmplat?

– Altădată, R-20! Acum, zău, n-am timp, sîntem asaltaţi de oamenii broască şi energo-vampiri cosmici, nu vezi? Ne retragem strategic! decise Dan, plonjînd de pe umerii lui R-17 direct în scaunul de pilotaj. Doly, ia legătura cu nava-mamă care ne-aşteaptă la marginea Sistemului Solar! Terra trebuie avertizată de primejdie. Marc, ce moşmondeşti?

– Vă acopăr retragerea. Spiuuu, fit! Am străpuns cu un tun laser scutul principalei nave pirat! ţipă Marc, mînuind ca pe o mitralieră aparatul de proiecţie. Dar mai sînt şase nave. Aruncaţi grenade antimaterie cît mai e timp!

– Bang! Nu mai am decît una, urlă ca scos din minţi Dan, care zvîrlise în capul lui R-17 un condensator.

Doly aprecie că era cazul să-i vină în ajutor.

– Doly, ce faci? Tu, Doly, tu?! rămase înlemnit R-17. Mica blondină aruncase asupra lui patru bobine şi două role, iar acum benzile înguste se derulau prin cameră. Cu rolele, Doly, pe care ştii că m-am străduit...

– Erau serpentine gravitaţionale, pentru derutarea reperajului spaţial! Am scăpat, Dan, anunţă triumfătoare Doly. Dar trei nave au scuturi şi plase de cîmp, cu astea ce facem?

– Muniţie specială, să putem intra în hiperspaţiu. Caietele, lada cu mandarine, hotărî rapid Dan.

– Lăsaţi caietele şi lada cu mandarine! strigă alertat R-20!

Doly trăsese însă lădiţa lîngă ea şi asupra celor doi roboţi începu să cadă o ploaie de fructe, caiete, creioane, piese didactice, pe care copiii le zvîrleau cu un soi de încrîncenare, încercînd să-i pocnească drept în cap.

– Nimic de făcut! Să mergem, o să le treacă, şopti deprimat R-20.

– Da, să mergem, acceptă R-17 şi cei doi se strecurară din cameră grăbiţi, spre încîntarea celor trei puşti, pe care îi auziră strigînd în urma lor:

– Derută în formaţia navelor pirat!

– Fug nemernicii!

– Victorie! Le-a eşuat invazia!

– Terra e salvată!

– Deocamdată, Doly, îi cunosc eu pe troglodiţii ăştia cosmici, vor reveni.

– Ftiu, ftiu! Ftiuuu!

....

Ochiul acela ciclopic, de culoare verde, rămînea stins.

R-17 încercă din nou, apăsînd cu degetele sale puternice delicatele clapete ale pupitrului de control, dar zumzetul cunoscut al aparatajului de bord nu se făcu nici de această dată auzit.

Ceva îi scăpa. Din nou îi scăpase, deşi era la cea de-a 336-a încercare. Undeva în complicata ţesătură de micronice ale complexului creier ce dirija pilotajul automat se produsese un dereglaj. Blocare măruntă sau necaz mai mare, faptul rămînea fapt, nu izbutea şi pace să pună în stare de funcţionare blestemăţia sofisticată de ordinator, nici măcar staţia de emisie-recepţie a navei.

R-17 privi încă o dată pupitrul de comandă, pe care se aflau aşezate într-o ordine perfectă piesele de schimb pentru staţie, instrumentele de lucru şi detectoarele ultrasensibile, ieşi din cameră, parcurse cu paşi lenţi coridorul curb al navei, coborî în holul principal şi rămase cu braţele încrucişate pe piept privind ecranul mare din peretele lateral, pe care se lăfăia imaginea dezolantă din pustiul în care asolizaseră.

Încremenire. Aceeaşi imobilitate absolută. Totul era arid, nu se zărea măcar o plantă uscată. Studiase, conform instrucţiunilor, împrejurimile, constatase că pe sute de kilometri situaţia era identică. Stînci, nisip şi pietriş cît vedeai cu ochii, planeta aceasta neînsemnată murise, se pare, de mult, de foarte mult timp.

Numai în mijlocul jalnicului deşert se contura... altă deziluzie, micronava de salvare de pe care, în urmă cu 14 zile, ajunseseră pînă aici R-20 şi Dan. O cercetase amănunţit. Era avariată grav, zdrobită după izbirea de solul dur şi colţuros. Era pur şi simplu greu de înţeles cum de R-20 şi unicul pasager uman scăpaseră cu viaţă. Da, acest Dan mai ales, fiinţele biologice bipede fiind atît de sensibile. Uite că totuşi Dan scăpase, dar staţia de emisie-recepţie a micronavei de salvare – în care-şi pusese ultimele speranţe – se făcuse zob.

Şansa – unica şansă – rămînea deci să repare staţia navei pe care se aflau. Numai că nici el, nici R-20 nu se pricepeau la aşa ceva. Fuseseră proiectaţi, elaboraţi în principal pentru munci domestice – îngrijirea serelor, bucătărie, curăţenie, supravegherea aparaturii de control. Aveau amîndoi, e drept, implementate în memorie şi o serie de cunoştinţe privind „supravieţuirea în caz de avarii", dar toate teoretice, foarte generale. Aceste cunoştinţe şi instrucţiunile îi ajutaseră să aducă navele relativ întregi pînă aici, să asigure viaţa celor trei copii rămaşi fără părinţi – ceea ce nu era deloc uşor, pentru că, oh, acestor pui de oameni le erau necesare multe, prea multe, pentru a trăi. Ba reuşiseră să suplinească şi lipsa acelor părinţi, ce pieriseră înghiţiţi de necruţătorul Cosmos.

Cel mai supărător, derutant, dezarmant era că cei trei copii creşteau. Erau complet instabili, de-

veneau și pretindeau permanent altceva, voiau să afle azi una, dar pînă te documentai să le răspunzi corect și complet la o întrebare își pierdeau deja interesul pentru acea temă și erau dornici să știe cine știe ce altceva! Cît timp mai putea dura situația aceasta? Ar fi fost de fapt suficient să se defecteze și computerul secundar, cel ce asigura microclimatul... iar atunci...

R-17 începu să calculeze metodic, pentru a afla cîte încercări trebuia să mai facă spre a depista cauzele dereglării creierului de pilotaj automat. Aceasta însemna să analizeze sistematic compartiment după compartiment. Rezultă un număr cu cinci cifre. Grozav de mare! Dar dacă ar fi cercetat toate compartimentele stației de emisie? Aici stabili un număr doar cu patru cifre. Era tot enorm, pentru că Dan avea să-i rîdă în nas încă mîine cînd le va preda lecția...

Dan! Oh, Dan! De cînd apăruse acest Dan... totul se bulversase pe navă: ordinea, programul riguros de studiu, pînă și prestigiul lui de profesor, atît de necesar. Totul se năruise, se dădea peste cap, apărea dezordinea, o zăpăceală completă.

R-17 își ridică încet capul, privi din nou imaginea încremenită a pustiului de pe măruntă planetă pe care eșuaseră. Constată că peste peisajul stîncos-nisipos se așternuse noaptea. Noaptea?! Cînd trecuse timpul, de cînd zăcea oare el aici fără rost, fără să facă nimic, fără să întreprindă ceva, risipindu-și inutil energia?!

A! Își propusese să discute cu R-20. Da. Asta era cea mai importantă problemă acum, prioritară sub toate aspectele, **trebuiau să ia o hotărîre** cu privire la Dan!

R-17 cobori încă un nivel, pînă în compartimentul unde se aflau serele. R-20 trebăluia printre containerele mari, în care pluteau algele scăldate în lumina artificială.

– Ai descoperit ceva?

– Nimic, mărturisi R-17. Nu am aflat măcar de ce natură e defecțiunea.

– E foarte grav, înțeleg, zise R-20. Ne aflăm din păcate departe de rutele cosmice obișnuite, ar putea trece ani... poate mulți, pînă cînd, din întîmplare, vreo altă navă să se abată pe-aici. Iar dacă pînă atunci unul dintre noi, ori amîndoi, ne dereglăm...

– Ceea ce nu este deloc exclus cu acești copii! Nu înțeleg de ce oamenii nu au inventat sisteme mai eficiente de a se alimenta cu energie și mai ales de a-și fixa în creier cunoștințele necesare!

– Nu-mi dau seama, recunoscu R-20. Dar așa cum sînt, au supraviețuit în mod incredibil de-a lungul mileniilor, ba ne-au creat și pe noi, observă el... Cum au reușit asta atît de imperfecți fiind, nu pricep să mă topești. Nu asta-i problema însă, acum. Te pot ajuta cu ceva?

– Da, ai putea, spuse deodată decis R-17. Îmi pare rău, dar trebuie să constat că, numaidecît după venirea ta și a lui Dan pe nava noastră, eficiența activității mele educative a scăzut. Iar eu am de îndeplinit pînă la cap o misiune, R-20, pricepi? Părinții lui Marc și-ai lui Doly doriseră să demonstreze că, în timpul călătoriilor spațiale, copiii se pot dezvolta normal. Chestiunea, mi-au explicat, e de o mare importanță, de perspectivă. Eu am asimilat toate cursurile care trebuie predate și vreau să continui ce-au început ei, deși ființele acestea umane memorează incredibil de greu. Mă simțeam în stare s-o fac, dar ai apărut tu cu acest Dan! E puțin mai mare decît Marc și Doly, îi influențează negativ, strică totul, cred că ești de acord.

– Nu știu ce-i cu el, rosti nedumerit R-20. Este inexplicabil ce s-a întîmplat.

– Nu-ți fac nici o imputare, își continuă argumentația măsurat R-17. Îmi dau seama că Dan este un caracter dificil. Nu ascultă nimic din ce-i explici, nu este capabil să se concentreze, e indisciplinat, dezordonat, ilogic, zurbagiu. Un „zărghit", cum ar zice el.

– Nu era deloc așa, spuse abătut R-20. Cît timp am fost numai eu cu el pe micronava de salvare rămînea cuminte, tăcut, studia, ori își construia jucării ore întregi în fața videocasetofonului, în vreme ce eu mă străduiam să pilotez micronava.

– Ah, de-acolo i se trage! Nenorocitele alea de videocasete cu nave pirat și toate prostiile posibile! Cu „cai"! Auzi, „cai"! Ce-or fi fost, dacă vor fi existat vreodată, acei „cai" care fac „tu-dum, tu-dum!"? I-au rămas în memorie doar stupizeniile acelea! exclamă R-17. „Stînca neagră, piratul verde, calul alb, fratele roșu din Lebădă" și alte inepții! Iar cînd Dan s-a întîlnit cu Marc și Doly... Da, s-a produs un salt involuntar de neînțeles. Contactul cu cei doi a produs un dereglaj complet.

– E ciudat, mormăi R-20. Vezi, eu aveam și sarcina de-a înregistra săptămînal rezultatele unor analize și teste. Cît timp trăiau părinții lui Dan, ei îl antrenau la toate activitățile de pe navă. Nu-i predau cunoștințe, așa cum faci tu. Se jucau doar. Tatăl lui Dan alerga cu el pe culoarele navei, inventau tot felul de „scenarii", se împușcau, țipau, schelălăiau, făceau ca toate cele, reparau între timp cine știe ce pe navă, dar și cînd reparau, de pildă un prăjitor de pîine, taică-su îi spunea că repară nu știu ce „agregat laser", care făcea parte din „scenariul" lor. Mereu făcea așa, mereu, mereu!

– Asta însă îl deruta pe copil complet, nu?! Se încurcau toate planurile, nu mai înțelegea nimic?

– Nu știu, făcu contrariat R-20. Atunci... indicii de vitalitate și de inteligență ai lui Dan creșteau permanent. Ei au scăzut mult cînd am rămas sin-

gur cu Dan pe mica navă de salvare. Dar au sporit vertiginos acum, cînd Dan i-a întîlnit pe Marc şi Doly. E paradoxal. Dar pare tot mai inteligent **acum,** cînd nu mai învaţă, nu mai asimilează nimic, cînd „galopează", iar pe coridoare cu ceilalţi doi, urlă, chiuie, piuie, rîd şi se hîrjonesc toată ziua. Încep să cred că există o relaţie între alergat şi indicii de inteligenţă ai lui Dan...

– Dan e un zărghit! repetă apăsat, ca o concluzie, R-17. Nu ştiu ce se întîmplă cu el, ştiu însă că mi-i strică, da, mi-i strică pe Marc şi Doly, care altădată nu ieşeau din cuvîntul meu. Cît am fost singur cu ei, erau amîndoi ordonaţi, se înscriau întocmai în programul fixat, îi învăţasem să-mi asculte cuminţi fiecare expunere, fără să divagăm punîndu-mi întrebări derutante...

– Ah, Dan întreba tot timpul. Taică-su l-a învăţat aşa, pretindea că la ei... curiozitatea e o calitate care trebuie întreţinută. Iar filmele acelea...

– Filmele acelea am văzut amîndoi foarte bine ce rol au avut! Le stimulează fantezia, abătîndu-le atenţia de la însuşirea programului de cunoştinţe planificat. Nu mai pot accepta asta, R-20! Marc şi Doly vor asimila **numai** ce le spun eu, nu se vor gîndi, nici afla altceva decît ce trebuie, fiecare noţiune la timpul său, de aceea **e necesar să-i separăm din nou!**

– Să-i separăm?

– Da. N-ai decît „să galopezi" tu cu Dan pe coridoarele navei, dacă crezi cu adevărat că asta „îi sporeşte inteligenţa", Marc şi Doly vor urma programul de exerciţii psihice şi fizice pe care l-am fixat. Garantez că voi recupera curînd ce-am pierdut, **dacă** vom lucra în orare diferite. În timp ce eu cu Marc şi Doly vom realiza programul prevăzut în grafic, vei avea grijă ca Dan să doarmă. Şi invers. Altminteri, vom avea mîine-poimîine trei zărghiţi pe navă, cu care nu ne vom mai înţelege nicicum. În ceea ce priveşte indicii de inteligenţă, vom revedea noi peste două luni diferenţa.

– Să încercăm, făcu parcă cu regret R-20.

– Merg să-i trezesc pe Marc şi pe Doly chiar acum, hotărî R-17. Voi începe programul imediat, scopul este prea înalt pentru a-l rata acceptînd compania acestui zărghit de Dan! încheie el.

Ieşi din seră, intră în camera copiilor, unde scoase un strigăt alarmat, din care nu se înţelese decît „ecluză".

R-20 veni grăbit, privi la fel de îngrijorat paturile goale.

– Camera ecluză! exclamă şi mai neliniştit R-17.

Pornise deja în fugă spre scările care duceau spre holul central, adăugînd:

– Să sperăm că acea „calitate" de care vorbeai nu i-a făcut să verifice dacă pot respira fără costume de protecţie şi în afara navei!

R-20 îl urmă pe scăriţa spirală, ajunseră în holul mare şi gol, unde uşa camerei ecluză se dovedi a fi totuşi neatinsă. Coridoarele erau şi ele pustii, pe navă domnea o linişte suspectă, care-l făcu pe R-17 să spună cu un soi de spaimă:

– Dacă-şi închipuie cumva că unul din stativele releelor e „stînca neagră", „nava pirat", ori mai ştiu eu ce şi îl bombardează cu „mine antimaterie" sîntem definitiv pierduţi. Asta numai Dan a putut să facă. Aleargă la grupul secundar, R-20, eu verific în compartimentul unu!

Jumătate de minut mai tîrziu, R-17 deschidea uşa grea a cabinei de comandă şi încremenea din nou.

Instalaţi fiecare în alt scaun de pilotaj, Marc şi micuţa Doly manevrau de zor clapetele şi butoanele pupitrului de pilotaj – ale căror circuite, din fericire, erau tăiate – strigînd cît îi ţinea gura:

– Executăm acum o manevră periculoasă! spuse Marc.

– Pentru a deruta navele pirat care ne urmăresc! preciză Doly.

– Trebuie să ne veniţi în ajutor! adăugă Dan. Vă transmitem coordonatele orbitale ale planetei în umbra căreia ne-am ascuns de piraţii ce vor să ne spele creierul, să ne anihileze voinţa!

Urmă un şir de cifre şi litere pe care Dan le citea de data aceasta de pe ecranul navigrafului. Grupajele erau corect redate, ceea ce pe R-17 îl uimi.

De-a dreptul incredibil era însa altceva. Cu părul des şi cîrlionţat plin de detectoare ultrasensibile care îi stăteau ca nişte pene zbîrlite războinic pe cap, Dan ţinea în mîna dreaptă pistolul, dar în stînga microfonul staţiei deschis. Iar emisia aceasta, spre deosebire de comenzile de pilotaj, nu mai cădea în gol. Pentru că ochiul... ochiul acela verde, ciclopic, al staţiei de emisie-recepţie **era aprins.**

Salvaţi?! Zărghitul?! Zărghitul, căruia el încerca să-i predea cunoştinţe... elementare, reparase staţia?! R-17 privea buimăcit, nevenindu-i să creadă. În lumina slabă a camerei de comandă ochiul acela verde clipea totuşi, clipea viu, complice parcă, clipea, clipea!

– Fraţilor din Lebăda, ori de unde veţi fi! continua apelul patetic Dan, ajutaţi-ne! Piraţii ne asaltează, ne apără tot mai greu! Veniţi şi salvaţi-ne, încheiat! Ftiu! se întoarse Dan spre R-17, descoperindu-l în uşă.

– Ftiu! întări Marc, iar blonda Doly se răsuci şi ea spre noul venit cerînd cu un aer cuceritor:

– Ftiu, ftiu! R-17, te-am împuşcat! Cazi şi tu, o dată măcar! Cazi, te rog eu!

Desen de ALBA LIVIU MARIUS

THRILLER
DE
MARIAN MIRESCU
?
MMMMMMF H...
PFFFUUUUUUUUUUUUUK
AAAAAAAH!
!
+
FM
HMF
MPF
HMPF

MIRELA PACIUGA

POVESTE

A fost odată o planetă care se numea Adrian. Nu era o planetă adevărată, ci doar un mic asteroid şi habar n-am de ce se numea astfel (să nu vă miraţi dacă veţi mai întîlni formula „habar n-am": în fiecare din locurile unde am folosit-o trebuia să încep o altă poveste şi acum sînt prea obosită ca să vi le spun pe toate).

Habar n-am ce căutam aici şi de ce trăiam singură. Bănuiam doar că Sancho, robotul menajer, nu era numai atît, mă urmărea cu prea multă solicitudine peste tot îndeplinindu-mi cele mai trăsnite dorinţe.

Viaţa curgea monotonă şi odihnitoare, mă învîrteam fără rost printre roboţii agricoli programaţi să obţină producţii record din solul fertil al asteroidului. Sancho se străduia să mă convingă că eu îi conduc şi îi supraveghez. Aiurea! Se descurcau perfect singuri.

Aşteptam cu nerăbdare anotimpul ploii: într-o zi, nu-mi băteam niciodată capul să reţin în care anume, începea să plouă. Şi ploua, şi ploua... Îmi sprijineam capul în mîini pe marginea ferestrei sau îmi lipeam nasul de geamul rece şi rămîneam aşa pînă se sfîrşea ziua. Dimineaţa o luam de la capăt. Căutam ceva în cenuşiul murdar al ploii. Sancho se temea de ploaie, se temea să nu-mi amintesc ceva ce n-aveam voie să-mi amintesc. Mă chema mereu să jucăm şah sau sa ascultăm muzică, în orice caz să mă îndepărteze de fereastră. De ploaie. După cîtva timp (oare cît?), a renunţat. Cred că înţelesese, la fel ca şi mine, că în spatele cortinei de apă se ascunde, alături de şansa amintirii, şansa uitării. Privind şuviţele de apă ce se scurgeau din cer, le simţeam lunecîndu-mi pe retină, ştergîndu-mi imaginile din memorie. Ştergeau întîi contururile de fus ale amintirii şi pentru o clipă îmi apăreau clare, dar numai pentru o clipă, căci apa le dilua necruţătoare, transformîndu-le în petice cenuşii care nu-mi mai spuneau nimic. Înclinam din ce în ce mai mult spre poziţia lui Sancho: uitarea adusă de ploaie îmi dăruia bucuria nepreţuită de a putea întîmpina primele raze ale noului anotimp cu suflet şi ochi puri de copil.

Ce s-a întîmplat atunci? De unde senzaţia că pot atinge misterul cu preţul unui efort derizoriu? Mi s-a părut că pe fundalul cenuşiu se profilează o siluetă umanoidă. S-a decupat clar, alb-luminoasă, contrastînd categoric cu mediul. Atunci mi-am amintit totul, pînă în cele mai mici amănunte, chiar şi mirarea mea că cenuşiul ploii, care întina totul, nu reuşise să-i tulbure albul deplin al costumului de protecţie biologică, amănuntele ciocnirii cu roiul meteoritic în urma căruia se trezise naufragiat pe un pumn de pămînt necunoscut, unde ploua aşa cum nu mai văzuse în altă parte. Da, mi-am amintit tot... Cum aş fi putut să nu-mi amintesc perfect, să nu reînvie în mine fiecare scînteiere a ochilor lui aprinşi de un soare străin, să nu ţipe rănile bucuriei descoperirii lumii din care venea. Era o clipă unică, aceea a întîlnirii a două lumi care se căutaseră avide prin spaţiu miliarde de ani, clipa întîlnirii noastre.

Cred că am stat mult de vorbă. Sau am tăcut. Certă este doar existenţa comunicării. A reconstituit în mintea mea înfierbîntată peisaje atît de nebunesc multicolore, avalanşe atît de fantastice de forme, încît mi-am dorit enorm să cunosc frumuseţea adevărată a lumii mele. L-am strigat pe Sancho şi i-am spus: „Mîine să opreşti ploaia!" N-a răspuns nimic, dar a doua zi, cerul senin îşi striga fericirea.

Îi plăcea muzica razelor de soare. M-a urmat afară. O clipă, din prag, a aruncat o privire costumului cu care venise, abandonat în holul de la intrare. Nu ştiu ce s-a întîmplat cîteva minute, cît nu l-am privit. L-am regăsit la cîţiva paşi de pragul casei, în acelaşi loc unde-l lăsasem. Mi-a zîmbit. „Am prins rădăcini". L-am privit mirată. „Vrei să ne jucăm?" „E un joc serios". Atunci m-am gîndit, văzînd cît de grav mi-a răspuns, că poate oficiază un fel de ritual al îngemănării a două lumi. Am adus apă în pumni şi am îngenuncheat lîngă el. „Primeşte, pămînt ce m-ai zămislit, rodul unui alt pămînt şi fiţi un singur trup!" Am recitat solemn, ce mi-a trecut întîi prin minte. Am rămas o clipă cu fruntea plecată, apoi l-am luat de mînă. „Hai, vino să-ţi prezint domeniul meu!" „Nu pot să mă mişc, am prins rădăcini"

Am înţeles tîrziu că nu se juca. Sancho, asta voiai să nu-mi amintesc? Credeai că pot să uit cum pămîntul îl aspira avid? Cum am săpat cu mîinile în jurul lui, iar degetele mi se încurcau în rădăcini din ce în ce mai subţiri? Cum mă ruga să nu plîng? „Rămîn cu tine, voi fi aici mereu, nu plînge!" Ce-am făcut atunci? Habar n-am, dar ce-aş fi putut să fac?

După ce a dispărut şi capul, cu ochii larg deschişi, urechea mea, lipită de pămîntul lacom, mai auzea încă: „Iubito, Iubito..." Voci din ce în ce mai multe şi mai îndepărtate. „Iubito..."

N-am uitat nimic, Sancho. Ai încercat să mă salvezi. De ce?

Vreau doar să mă ajuţi să plasez explozibil în cîteva puncte ale asteroidului. Apoi tu şi ceilalţi roboţi vă veţi întoarce la bază. Iar eu îmi voi regăsi iubitul. Mă ajuţi, Sancho, da?

MIHNEA COLUMBEANU

ZECE KILOGRAME DE URANIU

Auzind paşi care se apropiau, portarul fabricii de conserve puse deoparte ziarul şi ieşi. Ora era destul de neobişnuită pentru vizite şi, la urma urmei, nu-i strica să se mai dezmorţească.

Soarele după-amiezei începuse să coboare spre capătul aleii asfaltate din faţa intrării, unde se vedeau trei siluete. Aruncau umbre alungite, ale căror capete tocmai începeau să pipăie picioarele portarului. Bătrînul miji ochii, dar lumina puternică din spatele celor trei le ascundea trăsăturile. Destul de mici de statură, păreau mai degrabă nişte băieţandri. Pe măsură ce se apropiau, începură să li se distingă chipurile. Portarul îşi şterse ochelarii şi şi-i potrivi mai bine pe nas. Degeaba: străinii arătau la fel de ciudat ca la început. Purtau nişte costume de-a dreptul trăsnite, ca la un bal mascat, iar feţele le erau vopsite într-o culoare maroniu-violetă. Părul, de asemenea, depăşea orice închipuire: bine, dom'le, oameni serioşi erau ăştia? După ce că umblau netunşi, să se mai şi cănească pe cap cu albastru! Mare Ţi-i grădina...!

Pe cînd cugeta el aşa, cei trei ajunseră în faţa lui şi se opriră. Nu, nu erau copii! Deşi nu depăşeau înălţimea unor adolescenţi, chipurile lor trădau în mod vădit o vîrstă destul de înaintată. Cel din mijloc, care ţinea în mînă ceva în genul unei serviete diplomat dintr-un material transparent, zîmbi şi spuse, cu o voce metalică, egală şi, dacă nu tocmai expresivă, în orice caz plăcută pentru auz:

– Bună ziua!

– ...Ziua! răspunse circumspect portarul, cercetîndu-i în continuare, pentru a constata, cu şi mai mare uimire, că aveau în spate un soi de raniţe nu prea mari, din acelaşi material cu „servieta", în care se puteau observa tot felul de instalaţii ciudate.

– Permiteţi-mi să vă spun cine sîntem, urmă politicos noul sosit. Facem parte dintr-o misiune de cercetări de pe planeta Ny, a şasea din sistemul Cx-16. În urma unui regretabil accident, echipajul nostru şi-a pierdut recent toată rezerva de uraniu. Aparatura navei a detectat pe planeta dumneavoastră cantităţi însemnate de uraniu, atît sub formă de zăcăminte, cît şi în stocuri. Cum misiunea noastră nu dispune de utilajele necesare extragerii şi prelucrării minereului, ne-am îndreptat spre acest depozit. Vă rugăm să binevoiţi a ne ajuta, dîndu-ne cu titlu de împrumut o cantitate echivalentă, în sistemul dumneavoastră de măsură, cu zece kilograme şi patru virgulă cinci grame. Vi le vom înapoia de îndată ce vom reveni pe planeta Ny.

Bătrînul ascultă toată această vorbărie cu gura căscată. Cînd văzu că interlocutorul său şi-a încheiat discursul şi tace cu un zîmbet deferent pe buze, în aşteptarea răspunsului, încercă să îngaime ceva, dar nu reuşi decît să scuipe cu ciudă pe alee, smulgîndu-şi chipiul din cap pentru a-şi trece o mînă nervoasă prin părul alb, tuns perie.

– Vă deranjează cu ceva rugămintea noastră? întrebă îngrijorat cel din mijloc.

Asta întrecea orice măsură! Jignit pînă în adîncul sufletului, portarul se stropşi la ei:

– I-ascultaţi, mă, fraţilor, ce-i măgăria asta!? Nu mă vedeţi că-s om bătrîn?

Cel din stînga, un individ ceva mai înalt, cu nasul ca o smochină uscată, spuse:

– V-am jignit cu ceva? Ne cerem...

– Ce „jignit", ce „ceva"! se răsti portarul. Lăsaţi-vă de cioace şi căraţi-vă d-acia imediat! Nu vă' ruşine?

– Vă rugăm să ne iertaţi, dar nu înţelegem cu ce v-am supărat! se apără cel din mijloc, clipind nedumerit din ochii săi rotunzi şi gălbui, ca de cucuvea.

Calmul cu care cele trei paţachine continuau să facă pe proştii îl scotea din minţi pe bietul portar. Se înroşise, transpirase, ochii îi ieşiseră din orbite, injectaţi şi înlăcrimaţi. Nu se mai putea stăpîni şi ţipa la ei răguşit, agitîndu-şi braţele:

– Cui vindeţi voi, mă, gogoşi d-astea!? Ce „sistem", ce „furaniu", ce, mă, credeţi că-s tîmpit?

– Ah, asta era! se lumină la chip, devenind aproape bej, individul cu nasul ca o smochină. Vă surprinde provenienţa noastră!

– Ne ia drept co-planetari de-ai lui! se amestecă, piţigăiat, şi cel de-al treilea, ale cărui urechi, pleoştite şi cam zbîrcite, semănau cu două frunze veştede.

– Mda, e firesc să vă vină greu a crede că aveţi în faţă locuitori ai altei lumi, murmură individul din mijloc. Din cîte ştim, planeta dumneavoastră nu a mai avut contacte cu alte civilizaţii. Totuşi, vă rugăm insistent, permiteţi-ne să vă dovedim cine sîntem!

Tonul categoric şi totodată politicos, deopotrivă

ZECE KILOGRAME DE URANIU

cu privirea fermă, pătrunzătoare, ce-l însoţea, fură de natură să-l mai calmeze pe portar, cel puţin pentru moment. Îşi scoase din nou chipiul şi se şterse pe frunte cu o batistă albă în carouri lilas.

– De, mă, băieţi... murmură el încurcat. Văz că vorbiţi frumos, ca oamenii cu carte... Da' să nu vă rîdeţi d-un om bătrîn, că nu se cade...

– Nici nu intenţionăm! răspunse cel cu ochi de cucuvea. De altfel, iată indicatorii noştri individuali!

Şi toţi trei întinseră spre portar mîna dreaptă, astfel încît acesta putu văzu, în podul fiecăreia dintre cele trei palme mov-cafenii, cîte un cerc de mărimea unei monezi, împărţit în numeroase sectoare colorate diferit, în tonuri palide.

Cum, însă, neobişnuiţii „indicatori individuali“ care îi fuseseră prezentaţi nu-i spuneau mare lucru, bătrînul, după ce-i privi cîteva momente clipind nedumerit, îşi ridică din nou ochii asupra celor trei, cîntărindu-i îndelung din priviri. Puteau fi... sau nu... parcă-parcă... Ochii i se opriră pe nasul celui din stînga. Rînjind, îi făcu semn cu degetul:

– Ia vino matele puţintel...

Cel interpelat se supuse. Continuînd să se hlizească, portarul îl apucă de nas. „Smochina uscată“ se întinse, dar nu se desprinse. Acelaşi lucru se întîmplă şi cu „frunzele“ ce-i slujeau drept urechi celui din dreapta. Hotărît lucru, erau adevărate. Şi al dracului de fierbinţi! Toată ziua trebuie să fi umblat ăştia, i-a bătut zdravăn soarele-n cap, de ard în halul ăsta! Da'... Ia stai! N-or fi cumva scăpaţi de la...? Dar, orişicît, nasurile... urechile... Şi, la urma urmei, culoarea pielii...

Portarul scoase din nou batista, o înmuie în salivă şi frecă de cîteva ori, apăsat, pielea celui cu ochi de cucuvea. Nu se ştergea şi pace!

Între timp, cei trei începuseră să dea semne de nerăbdare. Individul din dreapta îşi drese glasul de cîteva ori şi, în sfîrşit, spuse:

– Sper că v-aţi convins că nu sîntem deghizaţi.

– Asta cam aşa-i, ce-i drept, răspunse şovăitor portarul. Da' cum c-aţi fi din... de pe... vorba aia...

– Mă rog. În fond, dacă ne credeţi de-ai dumneavoastră, cu atît mai bine. Nu aţi avea nici un motiv să nu ne daţi uraniul de care avem nevoie.

Bătrînul îl privi uimit pe deasupra ochelarilor:

– Io' să vă dau furaniu?

– Desigur! Nu este aceasta o fabrică de alimente?

– Io' să vă dau furaniu!? repetă tîmp portarul. Da' io', păcatele mele, ce putere pot eu să am? Eu păzesc poarta, mi-s portar, de un' să vă dau eu furaniu? Auzi vorbă! Eu, portaru', să le dau furaniu!

– Bun, atunci cine ne poate da? se interesă răbdător cel cu servieta.

– Cine! Păi... directoru'... Ştiu eu? Vorbiţi cu dînsu'!

– Foarte bine! Unde îl putem găsi?

– Păi şefu' ăl mare nu-i aici, e dus de f'o săptămînă. Îi ţine locu' adjunctu'...

– Şi adjunctul acesta e aici?

– Aici. Staţi numa' o secundă, că-i dau eu un telefon...

Complet năucit, portarul reintră în cămăruţa sa. Rămaşi singuri, cei trei se priviră zîmbind.

– În ce hal l-a zăpăcit contactul cu noi! spuse compătimitor comandantul. Uite, nu mai ştie ce să facă... Pierde vremea la fono-video-holo-transmiţător.

– Ciudate fiinţe pe-aici, murmură secundul scărpinîndu-se la rădăcina nasului său mare. E prima oară că stau de vorbă cu un locuitor al unei lumi închise, non-cosmice. Au un aer atît de primitiv... Tu, ca sociolog, ce părere ai? se întoarse el spre cel de-al treilea.

– Înapoiaţi, într-adevăr... răspunse acesta cu glasul său subţire. Codexul planetar nu spune prea multe despre ei. Se află de-abia la începutul etapei terţiare. Cert este că nu au reuşit încă să intre în contact cu nici o altă civilizaţie. Nu se pune, deci, problema beligeranţei.

– Ar putea fi totuşi agresivi prin firea lor, nu crezi? interveni comandantul.

– Agresivi? Nu vezi că adoptă din capul locului defensiva? Şi apoi, de vreme ce folosesc uraniul, e clar că sînt animaţi de scopuri constructive. Nu uitaţi că au ajuns, totuşi, în faza a treia...

– Dacă ţin eu bine minte, cei de pe Ai-IV erau în faza cuaternară avansată! Ceea ce nu i-a împiedicat să-şi distrugă semenii de pe satelitul planetei lor cu arme chimice! obiectă secundul.

– Asta, dragul meu, s-a întîmplat acum două milioane de revoluţii nyestre, la circa cinci mii de ani-lumină de aici! îl temperă comandantul.

– Şi, de altfel, toate civilizaţiile din sistemul Af-5 erau războinice. Euthanatharea lor a fost votată în unanimitate, preciză sociologul, adăugînd: a fost ultima operaţie de euthanathare de atunci încoace.

– Sper să nu devină penultima într-un timp foarte scurt... spuse secundul, gînditor

– Tu le porţi pică pentru că te-a tras de nas cam tare băştinaşul de acolo! îl tachină comandantul amuzat. Unde mai pui că au nişte mîini reci ca aerul lichid.

– Uite-l! puse sociologul capăt discuţiei.

Portarul revenea, ceva mai liniştit.

– Am vorbit cu directoru' adjunct, vă primeşte! îi înştiinţă el încîntat. Hai! Sa vă fac bonurile de intrare!

– Mulţumim, sînteţi prea amabil! se înclină sociologul.

– Buletinele dumneavoastră, vă rog!

Cei trei rămaseră perplecşi.

– Ce, nu-i clar? Dă buletinele, să vă fac bonurile! insista portarul, cu mîna întinsă.

– Nu înţeleg la ce vă referiţi, răspunse comandantul.

– Dumneavoastră nu aveţi buletine de identitate? se holbă omul ca la nişte picaţi din Lună, sau, în fine...

– Probabil că e vorba de o uzanţă locală... presupuse sociologul.

– Etapa a treia! aminti, sceptic, secundul.

– Să ştii că ai dreptate! spuse comandantul şi se întoarse spre portar, surîzînd:

– Chiar credeţi că şi noi, pe Ny, avem identitatea înscrisă în... „buletine“?

– Pă', cum vine asta?... Unde s-a mai pomenit oameni fără buletine? nu se lăsă bătrînul.

Secundul începea să dea semne de nervozitate:

– Dacă vă referiţi la indicatorii individuali asta e

tot ce vă putem oferi! îi prezentă el, din nou, palma.

– Va să zică așa... Nu aveți buletine! se îmbățoșă portarul, ignorînd complet cerculețul multicolor din palma secundului. Bine! Ei, să vă văd ce-o să-i spuneți directorului adjunct!

Și le întoarse spatele, nemulțumit și plin de importanță.

II

Însoțitorul care-i condusese îi introduse pe cei trei vizitatori în biroul adjunctului, nereușind să-l rețină afară pe portar, care se strecură repede înăuntru, curios să vadă, așa cum declarase, „ce-or să-i spună directorului adjunct".

Adjunctul era un bărbat înalt, destul de tînăr, ușor încărunțit, în halat albastru, avînd prinsă pe piept o carte de vizită îmbrăcată în material plastic. Se ridică din dosul biroului său masiv, ce ocupa mai mult de jumătate din încăpere, și, după

Desen de GHIGHI BEJAN

ce îi cercetă cîteva clipe, nesigur, pe cei trei, se decise să vorbească:

– Domnilor... Crezusem că e vorba de o farsă... Dar am senzația că în loc de farsă, trăiesc un eveniment unic... fără precedent în istoria planetei noastre. Vă rog să-mi acordați cinstea de a vă strînge mîna!

Intuind despre ce era vorba, comandantul navei Ny-88 întinse mîna stîngă cu un gest nesigur. Delicat, adjunctul i-o strînse tot cu stînga.

– Dar sînteți uluitor de fierbinți! constată el surprins. Sper că nu aveți de suferit de pe urma climei noastre!

– Noi, la rîndul nostru, vă găsim deosebit de reci! replică sociologul, în timp ce-și dădeau mîna.

– Probabil combustiile interne au loc la intensități diferite, propuse comandantul o explicație.

– Tot ce se poate. În orice caz, vă asigur că simt în acest moment, în suflet, o căldură incomparabil mai mare, și asta datorită întîlnirii noastre de gradul III!

– Vă sîntem îndatorați!

– Apreciem! răspunseră, în același timp, comandantul și sociologul.

Secundul întinse și el mîna, fără un cuvînt.

– Puteți spune că ați avut noroc! urmă adjunctul. Puțini oameni ar fi fost dispuși să vă creadă din primul moment. Se întîmplă ca eu să fiu unul dintre ei. Credeți-mă că sînt mai mult decît onorat: eu, primul care să întîmpine vizita unor ființe extraterestre!

– Și noi sîntem onorați, se înclină secundul, cu politețe reținută.

– Oricum, dumnealui a fost cu adevărat primul! arătă comandantul spre portar, care, fără să se simtă cîtuși de puțin jenat de înghesuiala din birou, sporită și mai mult de prezența sa, îi privea cu gura căscată.

– Eh, dumnealui! aruncă adjunctul cu un ușor dispreț. Sper că nu v-a creat dificultăți!

– Mă rog, micile... „accidente" ale oricărei întîlniri de gradul trei! spuse sociologul, bine dispus.

– Își face și el datoria... Dar vă rog! Vă rog să luați loc! îi invită adjunctul în timp ce, chipurile pentru a le oferi cîte un scaun, se strecură lîngă portar și-i șuieră încet un „șterge-o!" neauzit decît de sociolog, care rămase puțin nedumerit. Odată subalternul său concediat, adjunctul se întoarse din nou spre oaspeți, numai lapte și miere:

– Da, domnilor...! Păi... sper că nu aveți nimic împotrivă ca, pînă la sosirea autorităților, să stăm puțin de vorbă în liniște, la o... Hm! Nici nu știu... Dumneavoastră obișnuiți să consumați... infuzii... cafea...?

Comandantul își privi colegii, apoi întrebă zîmbind:

– „Cafea"? Este un aliment pe bază de uraniu?

– Pe bază de uraniu?!? exclamă adjunctul și izbucni într-un rîs nestăvilit. Formidabil! Aveți un umor savuros! E adevărat că deținem... uraniu în cantități considerabile, dar...

Secundul, ca de altfel și ceilalți doi, nu avea nici cea mai vagă idee prin ce anume stîrniseră o asemenea ilaritate. Întrebă nedumerit:

– Dumneavoastră nu vă hrăniți cu uraniu?

– Să ne hrănim cu uraniu?!? Cel mult în sens metaforic. Dar de ce? Te pomenești că... dumneavoastră...?

– Da, într-adevăr. De aceea am fost atît de surprinși. Spuneți-mi, însă: semenii dumneavoastră cu

ZECE KILOGRAME DE URANIU

ce element se alimentează? se grăbi sociologul să se intereseze.

Secundul interveni:

– Avînd în vedere situaţia noastră, deja extrem de critică, am fi mult mai liniştiţi dacă am purta discuţiile pe teme alimentare după ce uraniul va fi ajuns la bordul navei.

Adjunctul se încruntă:

– La bordul navei? Uraniu **de la noi???**

– Nu v-a informat colegul dumneavoastră?

– Care coleg? A, portarul... se lămuri adjunctul, neobservînd că cel în cauză tocmai îşi strecurase din nou capul în încăpere. Ei, a îndrugat el ceva, dar mare lucru n-am înţeles.

– În cazul acesta mă văd nevoit să vă explic şi dumneavoastră scopul vizitei noastre.

Secundul îl puse pe adjunct la curent, în cîteva cuvinte, cu situaţia lor, precizînd că, în momentul de faţă, organismele lor funcţionau exclusiv pe baza ultimei raţii de uraniu, consumată cu puţin timp înaintea accidentului. Efectul ei avea să mai dureze pînă a doua zi în zori, ceea ce făcea cît se poate de stringentă necesitatea dobîndirii cantităţii necesare de uraniu, care să ajungă de îndată la bordul navei pentru a fi prelucrat şi transformat în alimente. Şi încheie cu asigurarea că, odată reîntorşi pe planeta lor, vor trimite înapoi uraniul împrumutat, o dată cu prima misiune diplomatică – prilej minunat de a statornici relaţii de colaborare şi prietenie între cele două planete.

– Da, desigur, evident... aprobă cu gravitate adjunctul. Dar spuneţi-mi, care este consumul mediu de... uraniu al unui individ?

– Nu este vorba de un consum „mediu“, ci de o valoare exactă, răspunse sociologul zîmbind. Calculînd necesităţile celor zece membri ai expediţiei noastre şi avînd în vedere şi consumul mult mai mare de energie solicitat organismului de suportarea salturilor hiperspaţiale, am ajuns la cifra de zece kilograme şi patru virgulă cinci grame de uraniu, reprezentînd, evident, strictul necesar. Rezerva pierdută era, oricum, mult mai mare.

– Da, înţeleg, înţeleg, murmură adjunctul, sincer impresionat. Dar, apropos: avem vreo şansă să recuperăm, în vreun fel, uraniul pierdut?

Secundul se uită la comandant, comandantul la sociolog, sociologul la portar, iar portarul la toată lumea.

În fine, comandantul, simţindu-se vădit penibil, i se adresă din nou adjunctului:

– N-am fost suficient de limpezi? V-am spus de la început, acesta este însuşi scopul vizitei noastre! Am venit special pentru a vă cere ajutorul!

Adjunctul clipi din ochi:

– Uraniu!...

– Uraniu. Ceea ce dumneavoastră numiţi „zece kilograme“!

Şi-şi deschise, cu un gest demonstrativ, „servieta“.

Directorul adjunct zîmbi indulgent, ca în faţa unor copii uşor arieraţi:

– Dar eu nu am nici o posibilitate să vă dau uraniu...

– Cum, resursele de pe propria dumneavoastra planeta nu vă aparţin?! exclamă secundul, nevenindu-i să creadă.

– Ei, nu-i aşa de simplu...

– De ce nu e simplu? Dumneavoastră nu sînteţi un cetăţean al acestei planete? se amestecă şi sociologul.

– „Cetăţean al planetei“... Da, evident că sînt... Mai încape vorbă?

– Deci, făcu comandantul corolarul, vă împiedică ceva, ca reprezentant al planetei dumneavoastră, să acordaţi unor cetăţeni ai altei planete, aflaţi în pericol de moarte iminentă, ajutorul pe care vi-l solicită?

În timp ce vorbea, comandantul putu observa pe faţa celuilalt o succesiune de expresii ale căror înţelesuri nu reuşea să le sesizeze. În fine, auzi răspunsul:

– Dragi prieteni, spuse adjunctul plin de importanţă, o asemenea problemă depăşeşte cu mult atribuţiile mele. Reprezint guvernul unui stat...

– „Stat“? se încruntă secundul.

– ...Interesele unei întregi naţiuni. Atît uraniul, de care faceţi atîta caz, cît şi produsele alimentare existente în această unitate, şi în general toate roadele economiei naţionale, aparţin ţării şi nici eu, nici oricine altcineva nu poate dispune de ele după bunul lui plac. Orice tranzacţie, comercială sau de altă natură, se face sub girul unei legislaţii precise, a cărei încălcare se pedepseşte cu mare severitate...

Comandantul simţea că se învineţeşte de nervi. Deşi cele mai multe dintre cuvintele adjunctului îi erau necunoscute, sau cel mult îi aminteau de nişte termeni obscuri prezenţi de multă vreme numai în scrierile istorice şi asupra cărora numai sociologul l-ar fi putut lămuri, începea să sesizeze, printre toate aceste non-sensuri, perspectiva unui refuz din ce în ce mai ameninţător...

Mai calm, secundul întrebă:

– Înţeleg, deci, că nu există nici o cale să ni se împrumute cele zece kilograme de uraniu care ne-ar salva viaţa?

– A, vai de mine, cum să nu?!? Ne credeţi chiar atît de haini la suflet? Ca să nu mai vorbesc de prestigiul planetei noastre! Vom da telefon şi în cel mai scurt timp vă veţi afla în faţa unui reprezentant al autorităţilor, cu care veţi putea trata în mod concret, direct, şi vă asigur că sînt toate şansele de a obţine, fără nici o greutate, emiterea ordinului de livrare. Dar, pînă obţin legătura, chiar nu vreţi să încercaţi o cafea naturală?

III

Delegatul guvernamental era un bărbat între două vîrste, cu părul creţ şi cărunt, tuns destul de scurt şi ochii mici, scufundaţi între pleoapele grăsuţe. Întreaga sa figură părea să degaje o bonomie încîntătoare. Deloc jenat de prezenţa unor oaspeţi atît de simandicoşi, cedase căldurii ce încă mai persista şi-şi scosese vestonul gri de stofă fină, rămînînd într-o cămaşă portocalie, cu o lalea mică, neagră, brodată lateral, pe porţiunea ce-i acoperea pîntecul emisferic, peste care se revărsau apele argintii ale unei cravate late. Vorbea sigur de sine, cu o voce de bas, egală şi calmă:

– Înţelegem perfect situaţia dumneavoastră şi sîntem nespus de bucuroşi că avem posibilitatea

să vă ajutăm. Iată cum vom proceda: mîine dimineață voi convoca guvernul țării, într-o sesiune extraordinară care sper să se poată întruni cel mai devreme vineri...

– „Vineri"?!?...

– Da. Oh, scuzați-mă!... E un termen specific. Mă refeream la ziua a cincea a săptămînii în curs. Desigur, în sesiune se va aborda și problema doleanței dumneavoastră. Fără îndoială, va fi rezolvată, în principiu, favorabil. Nu va mai lipsi decît consensul Congresului de la Geneva cu privire la identitatea dumneavoastră extraterestră și veți putea intra, neîntîrziat, în posesia uraniului.

Așezați în șir pe canapeaua cu perne moi de satin verde din sala de protocol, cei trei îl priveau pierduți. Cu greu, sociologul reuși să întrebe:

– De ce trebuie neapărat să dovedim că sîntem... extratereștri? Dacă am fi fost de aici nu am fi putut primi uraniul?

– Asta nu are nici cea mai mică importanță! replică jovial delegatul. Să nu credeți că ne pretăm

Desen de GHIGHI BEJAN

la discriminări. Pur și simplu este necesară legitimarea dumneavoastră ca solicitanți. Pentru alcătuirea procesului verbal, a documentelor comerciale, contractelor...

– Ce fel de proces...? întrebă sociologul, dar secundul îl opri cu un gest și i se adresă delegatului cu o voce incoloră:

– Continuați, vă rog.

– Da. Deci, e necesara o identificare oficială. Și de vreme ce nu dețineți acte de identitate, să zicem că trupurile dumneavoastră, prin intermediul particularităților lor anatomice, vă vor servi drept... „pașapoarte"!

Și slobozi o scurtă rafală hohotitoare, amuzat de propria sa glumă. Sociologul profită de întrerupere pentru a interveni:

– Vă garantez că nu este nevoie de nici un congres! Oricine, chiar și dumneavoastră, examinîndu-ne mai atent, vă veți putea da seama că nu facem parte din nici una dintre speciile acestei planete.

– Vai de mine, cum vă puteți închipui așa ceva? ripostă delegatul, aproape jignit. Este o problemă care depășește cu mult atribuțiile mele de om politic, cu atît mai mult cu cît un asemenea examen medical, absolut fără precedent, nu poate fi omologat decît de un for cu totul special, recte, Congresul de la Geneva. Și dat fiind ineditul situației, vă garantez că sînt șanse mari să obținem întrunirea Congresului în cel mult cîteva luni!

– Cîteva luni... repetă rece secundul. E o problemă de ore, înțelegeți-ne!

– Să nu exagerăm! i-o tăie delegatul. Renunțați pentru o bucată de timp să vă hrăniți cu uraniu și vă garantez că nu veți fi dezamăgiți. Condițiile de masă și cazare de la cantina și vila noastră, unde vă invităm să petreceți o delicioasă...

– Nu vrem să petrecem o delicioasă la cantina și vila voastră! explodă comandantul, sărind din canapeaua în ale cărei perne moi, umplute cu puf de gîscă, se scufundase. Vrem uraniu! Zece kilograme! Încap în geanta asta! Sînteți o planetă bogată, aveți uraniu din belșug! Ce vă costă să ne dați zece kilograme? Și numai cu împrumut! Ca să ne salvați viața!

Și se prăbuși înapoi, sfîrșit, secat de efort. Pernele verzi îl înghițiră aproape cu totul.

Ceva mai calm, secundul dădu cîteva lămuriri:

– Organismele noastre nu tolerează alt fel de hrană. Uraniul este singura substanță capabilă să le asigure energia necesară, fiind totodată compatibil cu structura noastră anatomică. I-am explicat directorului adjunct situația exactă. Dacă mîine dimineață nu ne luăm rația de uraniu, funcțiile vitale vor înceta.

Delegatul îl ascultă grav. Apoi, ridică un deget și pronunță pe un ton sentențios:

– Nu este admisibil ca o misiune spațială să pornească la drum fără să prevadă atari accidente. Noi înșine, care explorăm spațiul cosmic de cîteva decenii, nu ne-am izbit niciodată de situații limită. Cu atît mai mult, pentru o civilizație avansată ca a dumneavoastră, o asemenea atitudine este de-a dreptul iresponsabilă!

– Aveți dreptate, aveți perfectă dreptate, răspunse secundul, făcînd eforturi vizibile să-și păstreze calmul, dar acum este din păcate prea tîrziu pentru morală, faptul s-a consumat. Acum nu mai contează decît viețile noastre! Vă conjurăm!! Dați-ne uraniul!!!

ZECE KILOGRAME DE URANIU

– Şi ce voi scrie pe documentul ce-l voi semna? Locuitori ai planetei Ny? Nu numai că mă vor da afară din slujbă, dar risc să mă şi lege! Pe mine, care în viaţa mea n-am pus mîna pe vreo carte ştiinţifico-fantastică!

– De ce, de ce?!? insistă şi sociologul. După ce vom reîncepe să ne hrănim, vă vom sta la dispoziţie cît doriţi! Au să se efectueze examenele medicale, le va omologa congresul acela, totul se va oficializa! Formalităţile pot să aştepte, vieţile noastre însă – nu!

– Dumneavoastră îmi cereţi să comit un act absolut iresponsabil! se supără delegatul. Ca şi cum mi-aţi propune să semnez un document în alb! Mă îndoiesc că dacă acolo, pe planeta dumneavoastră, v-ar veni cineva cu o astfel de pretenţie, aţi face-o. În orice caz, noi sîntem o societate evoluată, complexă, am atins un nivel deosebit de ridicat al conştiinţei sociale, ne bazăm pe un sistem de legi riguroase, inviolabile, a căror încălcare ar constitui din partea mea un flagrant act antisocial, de-a dreptul inconştient. Aveţi vă rog răbdare, vom proceda conform legii, metodic, civilizat, fără să ne pierdem capul şi să ne jucăm cu prevederile legislaţiei noastre şi vă garantez că în cîteva luni totul va fi bine. Dacă nu vreţi să aveţi răbdare pînă atunci, cu atît mai rău pentru dumneavoastră. În orice caz, eu sînt cu conştiinţa curată: încă dinainte de a porni încoace am dat dispoziţie să vi se rezerve un apartament la vilă şi trei raţii alimentare la cantina. Care încă vă mai aşteaptă!...

Epilog

În epava navei de cercetări Ny-88, pe lîngă trupurile neînsufleţite ale membrilor echipajului, au fost găsite un jurnal de bord înscris în memoria computerului central şi un codex planetar care, în completarea paragrafului referitor la a treia planetă a sistemului solar So-9, purta următoarea notaţie, făcută de sociologul expediţiei în ultimele sale momente de viaţă:

„Civilizaţie incapabilă de comunicare, de valoare civico-spaţială negativă; aparenţele terţiare ascund de fapt un regres pronunţat spre secundarul mijlociu; extrem de nocivă; recomandăm euthanatharea neîntîrziată".

Recomandarea a fost votată în unanimitate. În cel mai scurt timp, cantităţi uriaşe de materii cu proprietăţi ucigătoare, recoltate din Continentul Sălbatic, luau calea trans-localizatoarelor spaţiale cuplate pe coordonatele planetei So-9, comandată la euthanathare prin acţiunea redutabilei arme chimice a nyeştrilor...

...Şi aşa se face că, de cîtva timp, pămîntul a căzut pradă unei aparent inexplicabile ploi de obiecte ciudate: ouă ceva mai mici decît ale unei bibilici, fructe de mărimea unor cireşe, dar avînd consistenţa pătlăgelelor roşii, verzişoare cam cît merele, tuberculi din familia cartofilor, de asemenea foarte mici, şi multe altele, în majoritate puternic alterate ca efect secundar al trans-localizării spaţiale. Este adevărat că pînă în prezent nu s-a înregistrat nici o victimă, dar pămîntenii au cam început să se plictisească, pentru că stratul de legume şi fructe alterate căzute din cer a cam atins grosimea de doi metri, uniform răspîndită pe toată suprafaţa planetei, şi ploaia, căreia nimeni nu i-a putut găsi vreo explicaţie logică, nu pare deloc decisă să înceteze, aşa că ne întrebăm, în mod firesc: dacă o ţine tot aşa, unde vom ajunge?

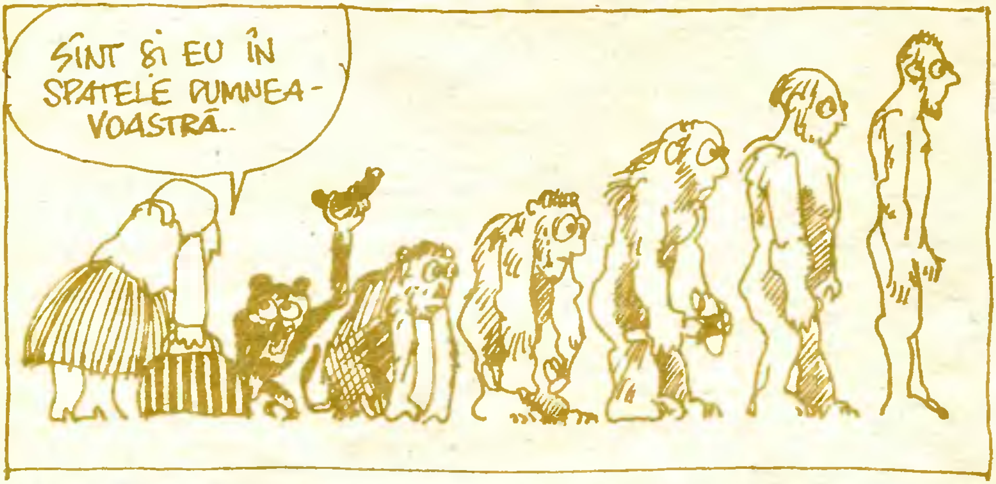

Desen de GHIGHI BEJAN

BIRÓ LÀSZLÓ PÉTER

NUNTA UNEI FLORI

Din volumul „Verigi posibile", apărut în Editura Kriterion, distins cu premiul U.T.C. pe anul 1985, în domeniul literaturii de anticipaţie tehnico-ştiinţifică.

Desen de RADU GAVRILESCU

Nava cosmică se apropia de ţinta finală. Manevrele de frînare începuseră, de fapt, cu cîteva ore mai înainte, cînd carcasa bătrînei carapace fusese cuprinsă de o uşoară trepidaţie, avertizîndu-şi pasagerii extenuaţi şi aproape înnebuniţi din pricina spaţiului redus din cabinele minuscule amenajate în cală, în fostele depozite (nava odinioară transportase mărfuri), asupra iminenţei eliberării. Acum, ei se agitau fericiţi în cochiliile strîmte, adunîndu-şi dramul de bulendre risipite pretutindeni, în timp ce gîndurile lor zburau spre pămînturile făgăduite, cutreierînd desişurile incomensurabile ale pădurilor virgine.

Încheind fermoarul magnetic al sacului său minuscul, Rik îşi mai roti o dată privirea: oare n-a uitat nimic? Gestul era inutil, întrucît cotineaţa – denumită în prospecte, cu emfază, cabină – era atît de ajustată pe dimensiunea pasagerului încît pînă şi un ac în plus l-ar fi deranjat amarnic. Coborî hamacul fixat în tavan, se căţără în el cu mişcări îndelung exersate în decursul nesfîrşitului voiaj şi îşi dezmorţi membrele înţepenite, mă rog, cît îi îngăduiau pereţii. Se întreba din nou, poate pentru a mia oară: din moment ce călătoria nu se putea asemui deloc cu ceea ce promiseseră afişele tipător colorate, cum va arăta planeta, Paradisul? Dar de-acum, tot un drac, îşi zise, s-a angajat ca timp de doi ani să taie arbori yry şi nu mai e nimic de făcut! Colac peste pupăză, anul planetei este aproape o dată şi jumătate mai lung decît un an con-

vențional. Își răspunse ca de obicei: oricum ar fi acea planetă, tot mai bun trebuie să fie traiul acolo decît să vegetezi la nesfîrșit în catacombele igrasioase ale Planetopolisului, unde soarele nu pătrunde niciodată sau decît să-ți tîrîi cele șase zile ale săptămînii cu speranța că duminică – asta în cazul în care nu ai înghițit pînă atunci prea multe somnifere și ți-au rămas destui bani în pungă – te vei putea urca, pentru cinci-zece minute, pe acoperișul vreunui turn, alături de cel puțin cincizeci de semeni – cîrtițe și, dacă ai noroc, vei putea zări și soarele, preț de cîteva clipe. Între timp, ai avea prilejul să caști gura cu invidie la ferestrele scăldate în lumina naturală tot anul, ale apartamentelor de la suprafață, apartamente de lux, cu un preț inestimabil. Încetul cu încetul, prinse să urască duminica pentru această invincibilă constrîngere, care-l purta, de fiecare dată, împotriva celei mai ferme hotărîri, spre coada șerpuindă, formată în fața ascensoarelor rapide, alcătuită din indivizi nerăbdători și înaintînd cu viteza melcului. Pe măsură ce se apropia clipa zborului spre înaltul cerului, ei își mișcau din ce în ce mai întărîtați picioarele amorțite de așteptare, înghiontind spinările celor din față, gîrbovite de cine știe ce munci, în timp ce scrutau cu gelozie grupurile celor ce reveneau de sus, beți de fericire, veghind ca nu cumva vreun obraznic cu punga plină să se infiltreze în rîndul lor, al celor care așteptau. Ajunși în ascensor, priveau cu admirație și invidie la lift-boy-ul, îmbrăcat într-un superb costum alb, despre care cei bine informați spuneau hotărît că își putea permite să petreacă, în fiecare duminică, mai multe ore (firește, în rații de cinci-zece minute) în aerul curat și tare de la suprafață. Manipulanții erau, bineînțeles, foarte conștienți de postura lor de semizei. Unii aveau chiar obiceiul să lovească cu dispreț pasagerii tremurînd de emoția așteptării, în timp ce alții nici nu-i băgau în seamă pe acești nevolnici. Asistase, de altminteri, la o scenă – pînă și amintirea ei îi făcea rău –, cînd o fetiță (era, probabil, prima ei călătorie, cadou de ziua onomastică) încercase să atingă cu un deget uniforma albă-strălucitoare și gîrbaciul liftierului o lovise instantaneu cu atîta cruzime de parcă ar fi alungat o gîză sîcîitoare. Oamenii nu îndrăzniseră nici măcar să schițeze un protest, iar părinții fetiței se străduiau doar să astupe gura copilului care își plîngea durerea și dezamăgirea.

Grație unei strategii psihologice bine puse la punct, cei ce se înapoiau de sus, amețiți de priveliște, dădeau cu ochii de afișele țipător colorate, de înălțimea unui etaj, promițînd planete minunate, pe care oamenii făceau plajă, copiii se hîrjoneau pe pajiști nefiresc de verzi, sub raze de sori strălucind prietenos pe ceruri incredibil de albastre. Toate oferite alături de posibilitatea unei înavuțiri rapide, în condiții nespus de avantajoase. Nu, nu era vorba nicidecum de dorința de a-i alunga, erau doar cu toții cetățeni cu drepturi egale ai Planetopolisului, se creau mai degrabă asemenea condiții de trai încît oamenii părăseau planeta din proprie inițiativă, acceptînd voluntar o muncă de rob sub razele cine știe cărei stele îndepărtate.

Începură să sune sirenele. Era semnalul de începere a manevrelor de coborîre. Pe pilot îl durea în cot de încărcătura de la bord, menajîndu-și mai degrabă motoarele și așa hodorogite. Ochiurile plaselor de dormit intrau dureros în carnea pasagerilor, care încă suportau cu bucurie ultimele și cele mai cumplite zguduituri: sosiseră în paradisul făgăduit.

Un șir lung de oameni șerpuia dinspre pista de stîncă netedă a cosmodromului spre blocul piramidal al bazei, care se înălța ceva mai încolo. Clădirea arăta ca și cum proiectanții ar fi avut intenția să-și bată joc de nenorociții ce soseau acolo. Ei au omis ferestrele. Blocul de culoarea oțelului își etala silueta sumbră în mijlocul peisajului mirific, cu nenumărate nuanțe de verde. Dar noii veniți nici nu luau în seamă lipsa ferestrelor, ei nu aveau ochi decît pentru oceanul de verdeață. Ici și colo, cîte un emigrant îngenunchea la marginea drumului, pentru a mîngîia cu degete tremurătoare covorul vegetal catifelat. Rik simți, la rîndu-i, că-i revine încrederea în sine, destul de zdruncinată în timpul lungului voiaj. Simțea o dorință puternică de a face un gest vesel, ștrengăresc. Dacă acasă, în Planetopolis, ar fi avut de la cine să învețe cum se face una ca asta, acum ar fi fluierat și ar fi sărit ca broasca, de bună seamă, dar în catacombele Planetopolisului n-a putut vedea pe nimeni făcînd asemenea nebunii, așa că merse în tăcere înainte, strîngîndu-și valijoara sub braț, integrat în șirul anonimilor ce avansau spre piramida cenușie.

De la intrare fură mînați spre subsol, unde se aflau băile și magaziile. Rik tremura ușor de dorința băii fierbinți mult visate, dar aștepta resemnat, în fața ghișeului de la intrarea în magazie, ținînd sub braț rufele și valijoara. Un tip în uniformă, plimbîndu-și degetele pe claviatura unui calculator portabil, înregistra datele celor ce așteptau, murmurate rebegit și cu temere. Apoi apăsă pe brațul fiecăruia un senzor, care, după o înțepătură abia sesizabilă, emise îndată cartela individuală. Nu după multă vreme, Rik ajunse și el la ghișeu. Magazionerul iritat îi smulse din mînă bagajul și cartela. Ultima fu introdusă în aparat, iar lucrurile – aruncate pe tejghea, în timp ce el, Rik, era împins în cabina holometrului.

– Trăzni-v-ar meteoriții, turmă de berbeci netoți ce sînteți! Nu știți nici măcar cum se iau în primire efectele. Care diavol mi-a adus pe cap o asemenea trupă de gîngavi, habar nu am!

Rik, aflat în cabină, înregistră cu spaimă perorația, în timp ce de pe banda transportoare începură să cadă, una cîte una, piesele echipamentului. Magazionerul începu din nou să urle:

– Ia-ți bulendrele și cară-te, neghiobule! Crezi că am timp să mă uit la tine toată ziulica, cum tremuri în cabină?

Dar, în ciuda potopului de ocări, nu era de rea-intenție, astfel că-l ajută pe Rik să-și adune pachetele unul cîte unul și numai după aceea îl atacă pe următorul client.

După cîțiva pași, coridorul se lărgea, devenind o sală în care novicii își depuneau bagajele pe mesele orînduite la metru. Ei

examinau cu multă stîngăcie echipamentul, încercînd să ghicească la ce anume foloseşte şi cum se poate îmbrăca. Cîţiva veterani, însoţindu-şi mişcările cu vorbe de duh, se străduiau să-i ajute pe cei mai nepricepuţi. Judecînd după uzura hainelor de pe dînşii se putea deduce că străbătuseră deja cîteva sute bune de kilometri prin junglele Paradisului. Unul dintre ei se îndreptă păşind legănat spre Rik, care stătea şi privea nedumerit spre ceilalţi. Pe obrazul lui bronzat abia dacă se putea ghici acea nuanţă uşor violacee apărută sub acţiunea soarelui peste culoarea caracteristică, sinilie, a pielii marţienilor. Vorbea uşor sîsîit, cum se vorbeşte în genere în coloniile marţienilor.

– Ei, ce facem, frăsioare? N-ai mai văzut nicicînd un asemenea echipament de vînător-pionier?

Cu gesturi sigure, despături salopeta prevăzută cu un soi de glugă, apoi i-o aruncă lui Rik, vorbind continuu:

– Să ştii, gluga este de mare folos, e drept că se cam agaţă crengile de ea, iar dacă o bagi în salopetă te incomodează, dar cu timpul te vei obişnui.

Cît ai clipi îl şi îmbrăcă pe tînărul nostru cu destul de complicatul veşmînt, apoi îi atîrnă de centură diferite ustensile, avînd deocamdată pentru Rik o menire misterioasă, după care, făcînd un pas înapoi, îşi contemplă „opera" cu satisfacţie.

– Te-ai făcut un flăcău pe cinste, îi spuse. La vederea ta o să se minuneze toţi xirincşii.

– Ce sînt xirincşii? întreba Rik.

– O să afli, băieţaş, fără îndoială, s-s-s-, sîsîi marţianul, vădit înveselit şi, înainte ca Rik să-i poată mulţumi pentru ajutor, se îndreptă, tot legănîndu-se ca un răţoi, spre următorul nepriceput.

A doua zi, la primul curs teoretic, Rik află ce este un xirincs. Vreo treizeci de băieţi se înghesuiau, timoraţi, în jurul meselor, avînd înaintea lor cartelele cu date primite la sosire. Îşi aşteptau instructorul. După un timp, în cameră năvăli un tip vînjos, roşcovan şi tuns scurt. Omul se urcă cu paşi milităroşi pe estrada pe care se afla tabloul de comandă şi întinzîndu-şi picioarele se trînti pe un scaun. Pe uniformă purta însemnele gradului său: cosmomaior.

– Îi salut pe vajnicii pionieri! tună spre novicii vădit încurcaţi în manipularea calculatoarelor aşezate pe mese.

– Daţi-le naibii de cutii, continuă el, ceea ce vă voi povesti acum nu veţi uita curînd, de bună seamă.

Rik constată că pe această planetă nu se obişnuieşte să te recomanzi.

– Ciuliţi-vă urechile, feciorași! În primul rînd: vă sfătuiesc să daţi uitării, cît mai curînd, tot ceea ce aţi citit în prospecte. Paradisul nu este staţiune de odihnă, ci o planetă care pare blîndă, fiind însă cu atît mai parşivă. Voi nu aţi fost transportaţi aici de la o distanţă de cîteva sute de ani-lumină ca să vă îngrăşaţi stînd cu burta la soare, ci pentru a livra cît mai mult lemn de copaci yry, chiar dacă vă veţi cocoşa doborîndu-i. Dacă nu veţi reuşi să livraţi lemn suficient veţi fi încarceraţi şi vi se va da numai un sfert din raţia de alimente. V-o spun din experienţă proprie. Eu am început ca şi voi. Catacombele Planetopolisului sînt chilii angelice în comparaţie cu carcerele de aici. Să nu se creadă că tăiatul lemnelor e joacă de copii, că totul se reduce la a îndrepta fierăstrăul ultrasonic spre copac. Există un necaz despre care, de bună seamă, nu vi s-a spus nimic la biroul de recrutare: xirincşii nu sînt de acord cu defrişarea pădurilor. Ce sînt aceia xirincşi? Un răspuns precis şi autorizat nu există. Societatea nu se preocupă de această chestiune. Pe membrii ei îi preocupă un singur aspect: navele de transport să ducă acasă cît mai mult lemn de yry, fie că le place xirincşilor, fie că nu. S-ar putea să fie fiinţe raţionale, dar s-ar putea şi să nu fie: sigur este doar că pot îngrădi orişicui libertatea de mişcare. Au, se pare, harul de a paraliza centrii nervoşi motori prin intermediul bioundelor. Cîtă vreme nu ai intenţia să dobori copaci, poţi chiar să-i mîngîi – cu toate că nu vă recomand s-o faceţi –, dar de cum îţi aminteşti pentru ce te afli în pădure, devii, pe dată, la fel de neajutorat ca un nou născut. Inutil să mai adaug că atunci nici nu te lasă să-l atingi. Se ambalase atît de mult în peroraţie încît nici nu observă că schimbase modul de folosire a prenumelui personal.

Xirincşii îi suscitară într-atît interesul lui Rik, încît timid, cu un gest amintind de cel al şcolarilor, ridică mîna.

– Spune, încuviinţă cosmomaiorul.

– Cum arată xirincsul?

– Nu te teme, mă voi îngriji ca încă azi să-i cunoşti îndeaproape. Mai tîrziu vei fi bucuros dacă n-o să-i vezi cel puţin jumătate de oră.

În cazul lui Rik însă, şi spre deosebire de ceilalţi, prezicerea instructorului nu s-a adeverit. El nu i-a urît pe xirincşi, dar ţinea asta în mare secret. Cînd ceilalţi îi înjurau, el prefera să tacă. De altfel, pionierii-vînători – cum erau numiţi tăietorii de lemne, din motive necunoscute – se întîlneau destul de rar, cutreierînd în general jungla de unii singuri şi cercetînd unde s-ar putea aciua un arbore yry cît de plăpînd, în preajma căruia să nu se afle vreun xirincs, ori să se afle unul gata să înflorească. Cînd aceste plante îşi deschideau potirele albe, imense, uneori de înălţimea unui etaj, ele deveneau timp de o oră-două – în ocazii destul de rare li se pîrguia fructul – neputincioase faţă de oameni. Dacă un tăietor norocos dădea peste un xirincs cu petalele în deschidere, el se aşeza la pîndă şi aştepta pînă i se închidea potirul, apoi îl „decapita" degrabă, pentru că ulterior putea tăia atîţia arbori yry cîţi puteau căra în spate. Apoi avea grijă să nu afle nimeni de locul unde dăduse norocul peste el, dar, de regulă, cei de la Bază îl detectau de îndată şi, chiar dacă pilotul navei de transport îşi ţinea gura şi nu-l dădea în vileag (fenomen destul de rar), colegii îşi urmăreau ortacul precum o haită de lupi flămînzi – victima. Deseori, lîngă un xirincs veştejit se găseau şi cadavre de oameni. Bacteriilor plantei nu le plăceau ţesuturile umane. Societatea închidea ochii la asemenea incidente, pe ei interesîndu-i doar lemnul de yry.

Avînd o oarecare şansă, Rik scăpase pînă acum nevătămat din asemenea capcane şi nici nu s-a întors vreodată cu mîna goală. Acest util drum s-a dovedit a fi însă nenorocos, pentru că nu reuşi să procure nici măcar o crenguţă. Rezervele fiindu-i pe terminate, trebuia să se înapoieze negreşit la Bază. Ce-i drept, ar fi putut proceda şi invers, să se depărteze şi să ceară o suplimentare de provizii prin radio. Ar fi putut scăpa, astfel,

doar cu o serioasă săpuneală pentru lipsa de prevedere, dar, nu știa nici el de ce, parcă-i trecuse tot cheful de asemenea peregrinări. Decise să se întoarcă, fie ce-o fi. Va afla, pe propria-i piele, cum anume sînt acele carcere, că doar n-au să-l țină acolo pînă-n ziua de apoi. Mergea agale, cu pasul omului plictisit, nu mai cerceta desișurile în căutarea arborelui yry. Deodată, înaintea lui se ivi ceva alb strălucitor, așezat în vîrful unui lujer lung și drept, care domina frunzele cărnoase, înzestrate cu ghimpi amenințători. Stînd pironit în fața acelei priveliști, observă, în treacăt, fără nici un fel de interes, că lîngă xirincsul înflorit se afla un pîlc de arbori yry tineri. Cu privirea fixată asupra florii începu să-și descheie mașinal curelele echipamentului greu. Oboseala îi trecu, în timp ce un sentiment ciudat puse stăpînire pe el: fu copleșit de o mare și stranie liniște, se simți de parcă s-ar fi reîntors acasă, dar nu în infernul din Planetopolis, ci într-un cămin adevărat, în stare să-i ofere mîngîiere, care-l aștepta cu o căldură și mai minunată decît cea promisă de afișele mincinoase. Totodată, i se fixă în minte ideea că ar trebui să aștepte pînă cînd xirincsul își închide potirul, iar după aceea să-l distrugă. Așa ar fi fost cel mai indicat. Curiozitatea îi dădea ghes să se apropie de plantă, dar era convins că xirincsul ori își va folosi drept scut frunzele țepoase, ori îl va paraliza pur și simplu. Dar nu s-a întîmplat astfel. Frunzele se mișcară într-adevăr, însă, în loc să-și îndrepte ghimpii spre el, cele de pe ramurile inferioare, ce porneau direct din tulpină, se răsuciră cu ghimpii înăuntru, formînd o scară destul de comodă, pe care se putea ajunge la potir, iar cele din vecinătatea petalelor albe se retraseră, ospitaliere, la o parte, lăsînd calea liberă spre miracolul scînteietor. Urcă, fără frică, și constată că acel potir, ce părea aproape străveziu, era alcătuit în realitate din petale groase, cerate. Împins de curiozitate, se aplecă asupra florii. Una din frunze se mișcă, un ghimpe îi zgîrie fața. Se retrase pentru o clipă, apoi se aplecă iar. I se păru că și frunza pe care stătea l-ar fi ajutat să poată contempla floarea mai în voie. Nu se simțea deloc primejduit, cu toate că știa că nimeni, pînă atunci, nu se încumetase să pornească pe un astfel de drum. De cum se aplecase deasupra minunii albe, din rana făcută de ghimpe se prelinse o picătură proprie. Catifeaua violacee a stigmatului sorbi cu nesaț minusculul strop de sînge. Floarea, primind parcă tocmai ceea ce dorea cu ardoare, începu încet să se închidă, iar frunzele pe care stătea păreau că-l avertizează: atenție, a venit timpul coborîrii. De cum puse piciorul pe pămînt, frunzele își scoaseră ghimpii pentru a ocroti floarea acum închisă. Urechea recepționă un zumzet mai întîi slab, apoi din ce în ce mai puternic, frunzele tremurau ușor pe lujerul lung, iar zumzetul deveni din ce în ce mai limpede: xiiirincs – xiiirincs – vui întreaga planta.

Știa bine: acum ar fi fost momentul să apuce fierăstrăul cu ultrasunete și să distrugă planta, dar în același timp simțea că nu o va face și că floarea, la rîndul ei, știa asta, că nu-i va pricinui nici un rău. Melodia se întețea din ce în ce, petalele potirului căzură una cîte una, iar sub ele pulsa deja o membrană ce creștea văzînd cu ochii după fiecare zvîcnire mai puternică. Efortul plantei era impresionant. Simțea cum se opintește fiecare celulă storcîndu-și pînă și ultimul strop de energie pentru a-și pîrgui rodul cît mai curînd. Se gîndi că buna cuviință i-ar pretinde să lase acum floarea singură, în sforțarea ei miraculoasă. Dar nu merse prea departe. Se așeză sub un copac din apropiere, aruncînd din cînd în cînd o privire spre boabă: oare ce va fi? Pînă atunci, nici un tăietor de lemne nu văzuse încă un fruct de xirincs, deoarece ori de cîte ori au întîlnit o plantă înflorită au ucis-o imediat.

Membrana ajunsese de mărimea unui copil de zece ani și continua să crească. Lujerul susținea cu dificultate o asemenea povară, începuse să se aplece spre pămînt, iar pulsațiile se înteţiră într-atît încît nu mai reușea să deosebească impulsurile. I se părea că fructul crește continuu. Planta începu să dea semne de oboseală, durerile extenuate ale facerii au vestejit cununa inferioară de frunze. Rik se ridică emoționat, intuind că acum florii nu-i păsa nici măcar de propria-i existență, jertfindu-și întreaga energie pentru formarea rodului. Autoanihilare, dorința de a se perpetua cu orice preț, oferea un spectacol tulburător.

Rik privea fenomenul cu pumnii strînși, cu unghiile înfipte în carne și tremurînd din tot corpul. Nu-și putea desprinde ochii de membrana care se afla în continuare. Xirincsul se vestejise de tot, doar lujerul se mai străduia să se țină drept, dar și el se încovoie sub povara rodului tot mai dolofan pe care-l mai despărțeau de sol doar cîțiva centimetri. În clipa în care vîrful membranei umflate ca un sac s-a sprijinit de pămînt, lujerul s-a frînt, nemaiîncercînd să-și revină. Vestejirea urca tot mai sus, cuprinzînd în cele din urmă întreaga plantă, oferindu-i rodului pînă și ultimii stropi ai sevei sale dătătoare de viață.

Membrana părea lipsită de viață și Rik era dezamăgit. Se aștepta să vadă ceva deosebit, demn de efortul la care asistase. Curiozitatea îl împinse spre membrană. Suprafața pieloasă a fructului se vălurea aproape imperceptibil. O atinse cu luare-aminte, dar își retrase mîna deîndată, surprins: coaja era caldă și elastică. Ceva se mișca înăuntrul ei, într-un mod ciudat, de parcă cineva ar fi vrut să se elibereze de acolo.

Nu avu prea mult răgaz pentru gîndire. Coaja se sparse brusc. Rik nu-și putea crede ochilor: dintre bucățile de membrană zdrențuite și flească se ivi o mînă cu cinci degete, de nuanță verzuie, în timp ce printre crăpături se scurgea un lichid strălucitor. Apucă mîna care cerea ajutor și o trase spre el. Membrana se desfăcu în întregime, în fața bărbatului uimit apărînd o fată de o rară frumusețe, cu trupul îmbrăcat într-o peliculă și ea strălucitoare. De cum își deschise ochii căută instinctiv soarele. Își întinse brațele spre cascada de lumină, sorbind, minute în șir, razele mîngîietoare. Cînd se întoarse

din nou spre Rik, de pe pielea ei dispăruse pelicula strălucitoare. Bărbatul privea încremenit, asemenea unui idol de sare, făptura dinaintea sa. Fata era profund umană, însă nu pămînteană. Obrazul alcătuit din elemente cunoscute oglindea cu totul altceva, misterul fiindu-i conferit nu atît de nuanța de verde-pal, cît de surîsul ei deosebit. Era un zîmbet aidoma cu al florilor ce se scoală în primele raze de soare ale dimineții, ochii ei negri-strălucitori scînteiau ca două picături de rouă. Trupul zvelt și mlădios amintea de verticalitatea lujerului de crin. Cununa de păr bogat, verde-închis, i se revărsa pe umeri, precum pletele sălciilor în adierea vîntului.

Rik nu îndrăznea nici măcar să se miște. Fata se apropie de el și atunci un fulger îi străbătu tot corpul. Prima mîngîiere, asemenea atingerii aripii unui fluture, îi destinse mușchii obrazului, iar brațele înlănțuiră cu putere mijlocul firav al fetei. Spațiul și timpul încetară să mai existe în jurul lor. Trăiau numai prin și pentru sine.

Soarele, pregătindu-se să apună, desenă două umbre aplecate una spre cealaltă. O adiere răcoroasă răsfiră părul fetei. Ea mîngîie tristă ochii închiși ai lui Rik, apoi se ridică. Privirea bărbatului o însoți pînă cînd, cu pași nesiguri, dispăru în desișul florilor. Rik nu schiță nici un protest, știa că fata trebuie să plece. Se ridică, ochii lui priviră împrejur pentru ca să-și fixeze pentru totdeauna în memorie locul întîmplării, acest loc care de-acum încolo va fi sinonimul noțiunii de fericire și de „acasă", în stare să șteargă amintirea coridoarelor strîmte ale peșterii Planetopolismului împreună cu cea a oamenilor-cîrtițe, posaci, mișunînd mereu de-a lungul lor.

Abia mișcîndu-se, se ridică, în timp ce privirea-i iscoditoare i se opri de cîteva ori asupra xirincsului mort, dar nici nu se gîndi să se apuce de tăiatul lemnelor, nici măcar atunci cînd își prinse de salopetă unealta, respectiv fierăstrăul cu ultrasunete. Părăsi grăbit poiana. N-ar fi suportat ca vreo navă de transport să profaneze locul. Merse aproape toată ziua și doar spre seară emise semnalul de recepție. Pilotul navei, care sosi nu peste multă vreme, îl privi pe tăietorul de lemne întors din expediție cu mîna goală cu o vădită dezaprobare. Se prea poate să-l fi compătimit în sinea lui, dar avu grijă să tacă, să nu-și trădeze sentimentele.

Lui Rik nu-i era foame, nu-l chinuia nici întunericul adînc al carcerei. Puteau să-i pedepsească doar trupul, gîndurile lui reveneau mereu în acea poiană. Mîngîierile vaporoase ale Florei – astfel o botezase în sinea lui pe fată – alungau senzațiile chinuitoare ale realității. Nu ținea socoteala zilelor scurse de cînd era închis și nu știa cît timp va dura detenția, îi era total indiferent. Paznicii s-au mirat, la început, de purtarea-i ciudată, apoi au convenit că tipul și-a pierdut mințile, n-au de ce să se mai preocupe de el. De cele mai multe ori, Rik nu-i băga în seamă, nici cînd vreunul dintre ei îi arunca în treacăt rația mizeră de mîncare.

Totul decurgea conform obisnuințelor, pînă cînd, într-o zi, pilotul unei nave mari de transport zări de sus un grup de oameni. Era ceva neobișnuit ca atît de mulți tăietori de lemne să se adune la un loc în junglă. Bănuitor, coborî mai aproape. Erau cu toții în pielea goală, femei și bărbați laolaltă. Chemă de-îndată Baza.

– Baza, aici 132, recepție.

– Aici Baza, recepție. Ce se întîmplă, 132?

– Văd un grup de oameni în pielea goală, în careul 007. Sînt trei femei și patru bărbați.

– 132! Repetă! răsună în căști ordinul dispecerului.

– Repet: am zărit un grup de oameni în pielea goală în careul 007, trei femei și patru bărbați. M-au observat și ei. N-au încercat să fugă, dar nici nu-mi fac semne. Mă urmăresc cu atenție.

– Rămîi în zonă. Îți vom trimite întăriri.

Desen de RADU GAVRILESCU

NUNTA UNEI FLORI

Pilotul continuă să supravegheze zona, zburînd în cerc deasupra grupului de oameni care-l priveau impasibili, fără să-l provoace. Nu peste multă vreme își făcură apariția siluetele zvelte ale spiderelor de vînătoare. Unul din cele trei părăsi formația năpustindu-se spre grup, gata să atingă pămîntul, dar ei n-au schițat nici un gest cînd aparatul a zbîrnîit deasupra lor. Pilotul auzi schimbul de mesaje radio dintre spindere și bază.

– Aici baza. Imaginea a fost bună, într-adevăr par a fi oameni. Dar nici un bărbat dintre aceia nu figurează în evidența noastră, cît despre femei, cu atît mai puțin. Distrugeți-i!

– Am înțeles! răspunse comandantul detașamentului.

Pilotul se cutremură, într-atît erau de umani și păreau de inocenți cei de jos. Cele trei spidere se îndreptară în unghi ascuțit spre grup, zburară deasupra lui, dar nu se petrecu nimic, în căști se auzeau numai țipete de mînie și de spaimă.

– Nu putem acționa!

– Aici Baza, repetă!

– Aici 01, repet: nu putem acționa manetele de decuplare ale proiectilelor, sîntem imobilizați de o forță necunoscută.

Căștile se cufundară într-o tăcere mormîntală, se auzea numai zumzetul frecvenței de emisie. Apoi automatul de comunicație trecu pe frecvența de alarmă.

– Atenție! Atenție! Aici Baza. Întoarceți-vă numaidecît! Vînătorii-pionieri să-și lase aparatele pe recepție ca să-i putem detecta mai lesne.

Baza începu să se agite cuprinsă de panică. Primele grupuri au și început îmbarcarea. Toți se grăbeau, ca nu cumva să rămînă în urmă. În cîteva ore piramida cenușie se goli, conchistadorii se refugiaseră în cosmodromul-bază, așteptînd în pîntecul unei uriașe nave de luptă ca pregătirile să ia sfîrșit. Se urcară și ultimii tehnicieni și porțile-ecluză etanșe se trîntiră cu mare zgomot.

Nu peste multă vreme motoarele începură să urle și, trepidînd din pricina supraîncărcăturii, ridicară trupul masiv al navei în aer. Cochistadorii își luau tălpășița într-un chip rușinos, fugind nu de un inamic mai puternic decît ei, nici de teama unui dușman care ar dispune de arme mai teribile decît ale lor, ci de spaima și de mînia proprie că nu pot ucide. Niciodată și niciunde în cosmosul infinit n-au primit încă o asemenea lecție în stare să-i coboare în proprii lor ochi, reducîndu-i la dimensiunile unei fărîme în fața unei rațiuni ce nu ardea de dorința atroce a răzbunării, nu cerea dinte pentru dinte și ochi pentru ochi, ci a împiedicat numai comiterea altor fărădelegi.

Din toată această degringoladă, Rik n-a văzut nimic. Iureșul evacuării disperate n-a pătruns pînă în carcerele subpămîntene. Aștepta cu răbdare, știa că odată și-odată tot îl vor elibera și atunci o va căuta pe Flora pentru că și fata îl dorește. Uneori, deși vag, îi apărea fața ei surîzînd încurajator.

Nava se plasă pe orbită și sincronizîndu-și viteza cu cea de rotație a planetei zbură deasupra Bazei la sute de kilometri înălțime. Oamenii se simțeau de-acum în siguranță și se odihneau. Rămăseseră treji numai comandantul și plantoanele. Comandantul aștepta nu știa nici el ce, dar ceva trebuia să se întîmple.

Ore în șir s-au rotit împreună cu planeta. Plantoanele priveau spre comandant din ce în ce mai furioase, doreau să se vadă acasă, departe de această planetă misterioasă și tolerantă, dar tocmai de aceea capabilă să acționeze în situații-limită absolut imprevizibil. Nu puteau pricepe ce anume așteaptă comandantul stînd la pupitrul de comandă și privindu-l fix, cu obrazul crispat.

În fine, se aprinse un bec de control și unul dintre tehnicieni anunță:

– Ne cheamă Baza!

– Conectează-mi monitorul, mîrîi comandantul.

Ecranul monitorului se lumină. Camera arăta, fără echivoc, un grup de vreo sută de indivizi ce se îndreptau spre Bază. Comandantul scrîșni din dinți la vederea oamenilor goi-pușcă.

– Blestemații! murmură el.

Cînd grupul ajunse înaintea Bazei, o femeie ieși din rînd și pătrunse fără frică prin intrarea întunecată a tunelului subteran.

– Urmărește-o! rosti printre dinți comandantul.

Tehnicianul manevră butoanele. Pe monitor se putea vedea înaintarea femeii prin culoare, coborînd fără preget, tot mai jos, spre celulele carcerelor.

Rik simți că trebuie să se petreacă ceva neobișnuit. Îl apucă un tremur ușor. Deodată, ușa grea a celulei se deschise și lumina năvălind înăuntru zugrăvi pe fondul alb conturul siluetei Florei. Fata întinse mîinile spre el, chemîndu-l. Rik porni fără să șovăie. Știa că, de-acum, tot ce-a fost rău s-a terminat.

Comandantul se ridică brusc și, făcînd doi pași, ajunse la pupitrul de comandă. Degetul lui arătător căuta cu înfrigurare butonul pentru autolichidarea Bazei. Însă mîna i se opri ca paralizată, apoi îi căzu inertă de-a lungul trupului. Schițînd o grimasă, încercă s-o ridice, dar nu reuși.

Flora îl trăgea cu repeziciune pe Rik după ea, prin culoarele întunecate. Fața ei exprima o anume neliniște. Ajunși la coridorul ce ducea spre ieșire, începură să fugă. Rik observă nu departe de Bază o mulțime de trupuri strînse unul lîngă celălalt. Cînd ajunseră mai aproape, constată că ele erau marcate de semnele epuizării totale. Priveliștea îi evocă efortul xirincsului jertfindu-se în favoarea fructului său. Amintirea, racordată la evenimentele prezentului, avu puterea să proiecteze universul oamenilor la distanțe incredibile.

Ultimele convulsii ale trupurilor contopite înghețau una cîte una într-o mută nemișcare.

Traducere de P. T. SUGÁR

DIN NOU ÎN MARGINEA GALAXIEI

SORIN ANTOHI

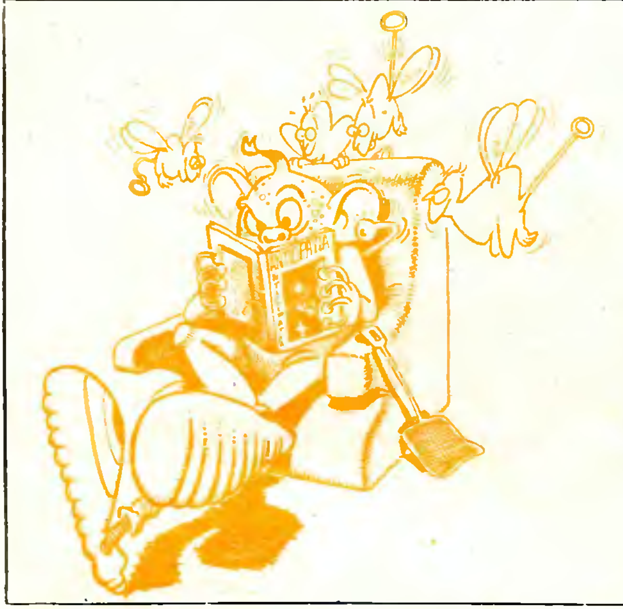

Desen de MARIAN MIRESCU

Încercînd să dea o replică determinismului einsteinian (care trimite inevitabil la Parmenide), Karl Popper a folosit cîndva imagistica teologică – atît de prețuită de autorul teoriei relativității: „dacă Dumnezeu ar fi vrut să pună totul în lume de la început, ar fi creat un univers fără schimbare, fără organisme și evoluție, fără om și experiența umană a schimbării. Dar El pare să se fi gîndit că un univers viu cu evenimente neașteptate nici chiar de El ar fi mult mai interesant decît unul mort." (Unended Quest).

Rămînînd în această retorica, să remarcăm ce model einsteinian au impus istoricii literaturii (care probabil au orgoliul de a-l confunda pe Einstein cu Eisenstein): genurile și speciile literare nu s-au schimbat esențial de la Aristotel încoace, astfel încît s-ar zice că fondul și toate formele ficțiunii au fost date din capul locului și desfid orice devenire veritabilă. Chiar noutățile evidente – scandaloase și simultan provocatoarele subiecte ale științei literaturii și ale istoriei literare sînt repede și fără rost împărțite în rafturile vechi, prăfuite, ale unei biblioteci redundante în care e posibilă combinarea, dar e inimaginabilă evoluția. Consensul – tacit sau afirmat cu superioritate – profesioniștilor literaturii este serios amenințat în ultimele decenii de opere literare care scapă obstinat din venerabilele clasificări, tinzînd să-și dovedească fără putință de tăgadă caracterul insolit, diferența. Între aceste opere, largi categorii de public s-au decis pentru SF, care atrage prin noutatea situațiilor și a problematicii, prin raportarea consecventă la schimbările survenite în cultura și civilizația planetei. Dincolo de reluarea firească a unor elemente tradiționale, care nu o dată sînt uzate, sloganizate – dar care gen, care specie nu-și clișeizează patrimoniul? –, rămîne prospețimea greu de neglijat a unor scrieri ce reușesc să depășească acele crize de creștere de care vorbea cineva.

Acceptînd provocarea simplei existențe a unei asemenea literaturi, tot mai mulți autori se străduiesc să i se adapteze, venind înspre ea cu experiența unor domenii omologate de comunitatea cărturărească. În grupajul din acest an, care se deschide cu recenzii ale unor cărți de gen apărute în ultima vreme, cîțiva cunoscuți analiști ai fenomenului SF examinează aspecte particulare ale acestuia.

Astfel, Cornel Robu se referă la cariera unor motive literare clasice în SF, în vreme ce Ion Hobana își continuă mai vechile investigații ale cinematografiei. Mihai Coman analizează lucrările premiate la ultimul concurs național de creație în domeniu, iar George Ceaușu, Voicu Bugariu și Lucian Ionică propun abordări sociologice ori sociologizante: primul se ocupă de schimbările de generații, al doilea elaborează o viziune sociologică a SF-ului nostru, al treilea comentează rezultatele testului sociologic lansat în ediția trecută a almanahului. În sfîrșit, Gerard Cordesse încheie „Galaxia SF" cu o sinteză mai accesibilă a interpretării raporturilor dintre literatură și realitate.

CARTI S.F

Antologia „Avertisment pentru liniștea planetei" (Editura Albatros, 1985) constituie, ca și alte cîteva culegeri de literatură de anticipație românească, apărute în ultima vreme, dovada audienței dobîndită de gen în rîndul tineretului de toate vîrstele, atît printre creatori, cît și printre cititori, interes ce, depășind sfera cercurilor și cenaclurilor, se impune publicului larg printr-o beletristică de calitate. Axate pe preocuparea majoră a luării de poziție față de un nou război de natură să distrugă omenirea, povestirile selectate oferă o imagine a diversității talentelor care s-au afirmat în cadrul domeniului științifico-fantastic.

Desigur, ideea de a reuni din proza de anticipație scrieri antimilitariste nu este nouă. În 1970, biblioteca Marabout publica o lucrare de acest tip sub titlul „După... războiul atomic". Dar antologia „Avertisment pentru liniștea planetei", avînd o structură ideologică unitară, generată de faptul că autorii schițelor și istorisirilor s-au format în anii socialismului, se caracterizează nu doar prin sublinierea anxietății produse de o sumbră perspectivă belică, ci mai ales prin respingerea fermă a militarismului împreună cu aspecte imperialiste de aservire a popoarelor, ca de exemplu, colonialismul, fascismul.

Un merit al antologiei este că, deși tematică, a fost astfel alcătuită, încît nu există repetiții supărătoare de subiecte, similitudini de construcție sau de profil al personajelor.

Majoritatea povestirilor constituie fragmente de utopie, în genere de utopie neagră, reliefînd urmările dezumanizante ale unui război nuclear. De la „Ultimul Gdar", în care Rodica Bretin, într-o formulă nouă a motivului „ucenicului vrăjitor", pune problema imposibilității de a evita declanșarea armelor prea perfecționate la proiecția unor lumi unde oamenii poartă măști sau sînt secondați de copii din substanțe neorganice, confundîndu-se într-atît cu acestea încît își pierd identitatea umană, ca în „Atacul Gondronilor" de George Ceaușu sau „Artele marțiale moderne" de Alexandru Ungureanu, avem de-a face cu societăți din viitorul îndepărtat, bazate pe utilizarea malefică a progresului tehnic și științific. O altă fațetă a urmărilor războiului, apropiată de viziunea din „Picnic la marginea drumului" a fraților Strugațki, prezinta în „Stigmatul" de Silviu Genescu, ori „Deratizare" de Lucian Merișca, o degradare a vieții înspre inumanul nemilos și sordid. Se contureazǎ universuri concentraționare unde domnește teroarea în numele unei inegalități sociale absurde, vizînd recrudescența fascismului.

Atunci cînd avertismentul nu figurează prin imaginile de coșmar ale utopiei negre, printr-un atac la însăși entitatea ființei umane, accentul cade pe salvarea de la pieire a valorilor culturale și civilizatorii pe calea deschisă de Bradbury în „451 Fahrenheit", precum în „Cerul era senin" de Marius Stătescu, care preconizează, ca ripostă la ororile războiului cu consecințele cunoscute, o întoarcere spre existența simplă, naturală și spre bucuriile lecturii. Aurel Cărășel în a sa „Colonie pentru 1000 de ani" se distanțează complet de meleagurile infernale, insula lui utopică fiind orașul prezentului, cu existența sa rutinată, care ignoră dezastrele petrecute în jur. Finalul ambiguu, punînd sub semnul întrebării dacă aceste dezastre s-au petrecut aievea, aprofundează critica primejdiosului indiferentism față de semeni. În povestirea lui Cărășel, ca și în „Umbra care ucide" de Anghel Th. Popescu, în care un reporter descopera locul unde a fost efectuată o experiență atomică, acțiunea se implantează în prezent, doza de anticipație e minimă. Abila lor intercalare între schițele ce aruncă punți peste secole ori chiar milenii punctează mai clar mesajul antologiei. În afara fragmentelor de utopie, se pot distinge în cadrul culegerii și alte tematici ori direcții de tratare. În „Crenelurile", Dorin Davideanu se orientează spre parabolă într-o „scurtă istorie" a războaielor din vechime pînă în actualitate, urmărind trecerea unui om pe lîngă meterezele cetății. Pe linia meditației lirico-filozofice, proprie scrisului său, Mihail Grămescu se opune în „Nike" ideii de fatalitate în ce privește sfîșierea speciilor între ele. Ca și Labiș, el apelează la veșnic gingașul simbol al căprioarei, menit să îndemne la eliminarea cruzimii în raporturile dintre ființe, ca un dat inevitabil.

Pe linie satirică, o serie de autori continuă filonul viguros al literaturii noastre antimilitariste reprezentată de Bacalbașa, Brăescu etc., transgresîndu-l în plan științifico-fantastic. Ostașul ca executant automatizat, trimis la luptă pentru o cauză ce nu-i a lui și pe care adesea nu o cunoaște, ajunge în „Un soldat perfect", de Radu Honga, să se ucidă pe sine în lipsa altui inamic. Dănuț Ungureanu realizează o caricatură excelentă în „Generalul", căruia i se pare că e temut de populația tuturor planetelor, dar, printr-un procedeu simplu, amintirea lui piere într-o clipă.

Se pot observa în mecanismul epic al literaturii de anticipație un număr de transformări de la opera veteranilor pînă la cea a exponenților mai noi ai domeniului, schimbări ce se reflectă și în povestirile culegerii. De pildă, raportul om-mașină e văzut cu o mai mare elasticitate ca în trecut. Faimoasele legi ale robotului, emise de Asimov, nu mai sînt respectate în romanele lui Franke sau în ale lui Domingo Santos, așa cum se întîmplă și în antologia de față, în povestirea Mirelei Paciugă, „Carnavalul". De asemenea, suspansul nu mai conține acea uimire în fața posibilităților tehnicii și științei contemporane de care erau im-

pregnate scrierile din deceniile trecute. Dar asemenea înnoiri generale în abordarea problemelor de anticipaţie poartă întotdeauna o amprentă conceptuală, filozofică şi politică, naţională şi creativ individuală.

Trăgînd semnalul de alarmă în privinţa devenirii umanităţii dacă nu se pune capăt cursei înarmărilor şi stărilor conflictuale între state, povestirile din „Avertisment pentru liniştea planetei" înfăţişează ochilor noştri tablouri înfricoşătoare, pentru a marca urmările unei conflagraţii mondiale. Aceste tablouri au menirea de a atrage atenţia că trebuie găsite în forţele omului soluţiile de spulberare a temerilor şi de preîntîmpinare a primejdiilor. În majoritatea povestirilor există un personaj care poartă făclia omenirii deposedate de dreptul ei la viaţa. Nu întotdeauna acest erou iese învingător din lupta cu forţele întunericului. Într-un eseu despre eroii ştiinţei-ficţiune, cercetătoarea M.F. Dispa făcea un comentariu, analizînd producţii de valoare recente ale genului, ce se poate aplica şi personajelor prezentei culegeri: „La urma urmei interesează destul de puţin dacă eroul reuşeşte sau eşuează. Esenţialul e că există şi că, atunci cînd cade, un altul preia ştafeta. El este absolut necesar regenerării unei societăţi unde omul şi-a pierdut umanitatea; el este de neînlocuit pentru a face conştientă civilizaţia noastră de pericolul pe care-l reprezintă pentru ea însăşi. El ne deschide noi căi, ne dezvăluie drumuri uitate. Graţie lui, ştim că specia noastră se va perpetua veşnic printre stele. În pofida puterii de autodistrugere pe care a acumulat-o, umanitatea nu se va sfîrşi niciodată. Va exista întotdeauna cineva pentru a o trezi la timp"[1]

Întocmit cu discernămînt de un editor cu experienţa în problemele literaturii de anticipaţie, cum e Constantina Paligora, care, într-o postfaţă, informează util asupra activităţii autorilor şi specificului creaţiei lor, volumul „Avertisment pentru liniştea planetei" satisface gustul iubitorilor genului.

SANDA RADIAN

[1] M.F. Dispa. Eroi ai ştiinţei-ficţiune. Ed A de Boeck, 1976, Bruxelles, pag. 155.

Spre sfîrşitul anului trecut, entuziastul propagator al literaturii de anticipaţie din ţara noastră, Alexandru Mironov, în colaborare cu Mihai Bădescu, ne-a oferit o deosebit de interesantă „culegere de texte de anticipaţie pe teme ateiste", intitulată **Nici un zeu în Cosmos,** sub prestigioasa egidă a Editurii politice. Din Argumentul care precede poveştile, semnat de Al. Mironov, aflăm că **Nici un zeu în Cosmos** este **„o primă** (s.n.) selecţie a unor texte neordonate după vreun criteriu, dar servind interesele educaţiei ateistştiinţifice, folosind platforma literaturii de anticipaţie. Scriitori din diverse ţări, aparţinînd unor sisteme sociale diferite, îşi dau mîna în paginile acestui volum pentru a contribui la zdruncinarea sechelelor acelei boli milenare, somnul raţiunii, cel care a născut moştrii religiei şi a stopat progresul ştiinţelor pe Terra".

Obiectiv foarte important în cadrul procesului educaţional împotriva ideilor obscurantiste, care întunecă încă o bună parte din minţile oamenilor! Obiectiv pe cît de înalt, pe atît de anevoios şi de gingaş! Pentru că e greu de presupus că într-un domeniu ce ţine şi de raţiune şi de inimă totodată, povestea fantezistă a unui autor de literatură de anticipaţie ar avea şanse să fie mai eficientă decît **Critica raţiunii pure** a lui Kant sau demonstraţiile ateiste ale lui Feuerbach, ar putea să spulbere argumentele unui Descartes sau Pascal bunăoară, care, oricum am răsturna lucrurile, nu au reprezentat „somnul raţiunii", deşi erau drept-credincioşi convinşi. Cînd, după cum arată statisticile, din cele 5 miliarde de locuitori ai Terrei, mai bine de 3 miliarde sînt religioşi, nu e tocmai întemeiat prea multul optimism al lui Mironov în legătură cu „minunatul nostru secol al XX-lea, veacul geneticii" etc. – şi nu e cazul să dăm uitării recrudescenţa fanatismului religios care bîntuie multe regiuni ale pămîntului, nu arareori sfinţind cu sînge conflictele ideologice ale beligeranţilor drept-credincioşi. Şi n-ar trebui să uităm nici de acerbele bătălii armate dintre partizanii la fel de fanatici ai „religiilor profane"! Nu e locul să dăm aici exemple concrete – toată lumea le cunoaşte! Bine zicea Victor Kernbach, în excepţionalul său studiu **Biserica în involuţie:** „Nu sîntem încă în etapa stabilirii momentului de dispariţie a religiei, nici în aceea a universalizării ateismului" (pag. 464).

Tocmai de aceea, antologia lui Mironov şi Bădescu este de mare actualitate şi de acută necesitate pentru sprijinirea raţiunii.

Aşa încît **Nici un zeu în Cosmos** este de la bun început un instrument împotriva idealismului filozofic, a misticismului, a superstiţiilor, a fanatismului dogmatic de orice fel, a intoleranţei religioase.

În antinomia stîrnită de întrebarea fundamentală a primului om cugetător asupra rostului său sub stele, răspunsul nu s-a putut afla nicăieri altundeva decît în chiar substanţa cenuşie care a formulat întrebarea. De atunci şi pînă azi, de-a lungul sutelor de mii de ani ai umanităţii, „materia care se gîndeşte pe sine", cutremurată de nedumeririle din cugetul său, s-a zbătut mereu între credinţă. şi necredinţă. Din păcate, cum zice

Kernbach, „cunoaşterea universului handicapează atît credinţa omului religios, cît şi convingerile omului ateu." (op. cit. pag. 476).

Culegerea lui Mironov şi Bădescu – prima dintr-o serie ce se sugerează că ar urma – alcătuită pe convingerile omului ateu, ilustrează puterea fără margini a raţiunii omeneşti şi inutilitatea iluziei că în vastitatea universului ar exista vreun spirit – imaterial, atotcugetător etc. – care ar dirija cumva evoluţia în timp şi spaţiu a mişcării eterne a materiei.

Dintr-o curiozitate pur profesională, am încercat să grupez cele 18 povestiri ale culegerii după modalitatea de creaţie de care se folosesc autorii lor pentru a-şi realiza scopul. Un grup – şi parcă cel mai eficient – pe care l-aş numi humoristic, este cel care recurge la mijloacele tradiţionale ale persiflării: satira, pamfletul, caricatura, zeflemeaua. Astfel, Robert Sheckley, Ilia Varşavski, Ovidiu Bufnilă, Philippe Curval, Eduard Jurist, cu chiznovăţiile lor, dau cu tifla la toate cele sacre, fac din Dumnezeu un biet bătrînel bun de tras pe sfoară, îl trimit pe un oareşcare cercetător într-ale istoriei cu un vehicul cronoportat al agenţiei Aeroflot în Capernaumul Iudeii ca să ia locul lui Isus, pe un călugăr al Vaticanului îl trimit să realizeze o emisiune tv în direct din paradis şi îl fac să nimerească între huriile din raiul lui Mahomed etc. Procleţii aceştia „fără nici un Dumnezeu", cum ar fi zis bunica, „pe care focul iadului are să-i ardă", chiar dacă nu zdrobesc cu şolticăriile lor ideea de Dumnezeu sau credinţa religioasă, şi chiar dacă textele lor nu sînt chiar întru totul literatură ortodoxă de anticipaţie, izbutesc să descreţească frunţile şi minţile cititorului şi să ne facă să privim mai cu obrăznicie pe sub perdelele care acoperă sfintele taine teologice.

Un alt grup – i-aş zice tehnicist – îl constituie povestirile semnate de Stanislaw Lem, de Adrian Rogoz şi de Fredric Brown. În ele, maşinile născocite de om slujesc de bază pentru tăgăduirea existenţei vreunui spirit, care ar conduce lumile, ilustrînd totodată că omul este măsura tuturor lucrurilor.

Textele lui Victor Kernbach, Cristian T. Popescu şi Mihail Grămescu sînt scrise parcă

CARTI S.F.

„sub pecetea tainei", sugerînd în hermetismul lor un tîlc pe care mintea noastră nu îl poate pătrunde, dar care tîlc totuşi duce numai la om, în pofida aerului lor ezoteric.

Grupul Harry Harrison, Dan Merişca, George Ceauşu, Isaac Asimov şi Gheorghe Păun l-aş numi grupul fanteziştilor propriu-zişi. Imaginînd lumi sau împrejurări de viaţă altele decît cele de pe pămîntul nostru, demistifică legende şi practici sacre, făcînd ca în conflictul dintre raţiune şi dogmatism să biruie raţiunea.

Mi-au mai rămas trei povestiri pe care nu le-am putut încadra în nici un grup: **Steaua**, care, în ciuda faimei autorului ei, englezul Arthur C. Clarke, nu e decît o declamaţie anticreştină; **Marţianul**, a celebrului Ray Bradbury, poveste care ar ţine poate de grupul celor pe care în taxonomia mea le-am denumit „tainice". N-aş putea-o socoti chiar ateistă, aş zice că e mai degrabă un basm plin de duioşie ca o povestire cehoviană, totuşi şi ea combate o psihoză de tip metafizic, un fel de halucinaţie care-i cuprinde pe coloniştii veniţi de pe Terra pe Marte şi care-i face să-l ucidă pe marţianul proteic ce le apare ca o întruchipare aievea a propriilor lor doruri. În sfîrşit, capodopera volumului, **Sub cenuşi**, a francezului Gerard Klein, e o dezbatere filozofică profundă asupra cîtorva probleme existenţiale plasate sub pretextul acţiunilor unui robot al veşnicului viitor care are sarcina să-i învieze pe toţi morţii lumii şi să-i trimită acolo, în viitorul aflat sub domnia maşinilor care l-au construit pe acel robot resurecţional, viitor unde „oamenii nu se mai distrug, stelele sînt atît de numeroase încît există o planetă pentru fiecare om" şi unde maşinile acelea – „într-un sens, descendenţii oamenilor" – vor să-i transfere pe toţi cei ce au trăit vreodată pentru că, aşa cum cugetă robotul: „omul este mare... fiecare om este sfînt" şi acolo „nici unul din ei nu va mai muri vreodată."

Aş zice în concluzie că textele de anticipaţie din **Nici un zeu în Cosmos,** cu mijloacele literaturii de totdeauna, demonstrează că raţiunea este singurul zeu care s-a ivit în infinitul tuturor galaxiilor din univers, zeu născut din evoluţia firească a materiei care a izbutit „să se gîndească pe sine însăşi."

Fireşte, toate aceste texte sînt totuşi un fel de basme. Nu cred cu toată convingerea că ele ar putea să-l facă pe un credincios habotnic să se scuture de credinţa lui. Sînt însă convins că tinerii al căror sistem de cugetare se află încă în formare, citind aceste „basme moderne",

Desen de MARIAN MIRESCU

vor fi mai ispitiți să privească problemele existențiale prin prisma rațiunii și a științei, decît prin cea a halucinaților mistice. Așa încît, dacă Mironov și colaboratorii săi vor mai descoperi prin SF-urile lumii și alte povești asemănătoare, ele nu numai că ne-ar delecta imaginația cu fanteziile lor, dar ar și contribui la luminarea minților tinere.

PS. – Unele improprietăți de stil (cacofonii mai ales) în traducerea textelor, precum și cîteva formulări stîngace în notele de prezentare a autorilor par a se datora grabei cu care se va fi efectuat redactarea volumului. Ar fi de dorit ca antologiștii să acorde o mai mare atenție și acestei laturi a muncii lor.

H. GRĂMESCU

La ce se poate aștepta cititorul de la o carte de literatură de anticipație tehnico-științifică, fie ea chiar și o antologie? La aceleași elemente, îndeobște cunoscute: roboți umanoizi, ecrane radar, antene, supernove, arme ultramoderne, nave intergalactice... Da și nu. Aceste elemente constituie, într-adevăr, în mare măsură arsenalul literaturii de anticipație tehnico-științifică. Reducînd însă fenomenul anticipației doar la lumea acestor elemente, devenim victime ale unei trecute prejudecăți. Pentru că spațiul acestei literaturi s-a lărgit vădit în ultima vreme, mijloacele de expresie s-au diversificat, metodele de scris s-au înnoit neîncetat, ca și cele ale literaturii în general, în fine, liniile de demarcație dintre literatura de anticipație tehnico-științifică și literatura propriu-zisă („realistă") nu mai sînt foarte evidente, pe alocuri ele se dizolvă, se întrerup...

Fenomenul e ilustrat de cărțile ultimilor ani apărute în colecția Fantastic-club a Editurii Albatros, cărți care au impus un grup de tineri autori de real talent (Mihail Grămescu, Alexandru Ungureanu, Rodica Bretin, Lucian Ionică ș.a.), de Almanahul **Anticipația,** ca și de o seamă de antologii, printre care și cea intitulată **O planetă numită anticipație** (alcătuită de Alexandru Mironov și Dan Merișca), Editura Junimea, 1985.

Sub titulatura de anticipație, pe lîngă prozele strict specializate, în care predomină elementele de recuzită înșirate mai sus, apar orientări tematice ca parabole, utopii, antiutopii, basme (moderne), proze de inspirație livrescă, chiar parodii și proze satirice. Diversitatea aceasta în unitate – vreau să spun că în cadrul aceleiași tematici: anticipația nu poate fi decît de bun augur.

Trecînd la antologia lui Al. Mironov și D. Merișca, prima evidență este chiar această diversitate: fiecare proză reprezintă cîte o altă pietricică venind să contribuie alături de celelalte la alcătuirea unui mozaic – cartea. Ceea ce nu înseamnă că toate prozele ar avea aceeași valoare. Ba, dimpotrivă, și aici avem de-a face tot cu o diversitate, dar una deloc binevenită, de data aceasta.

În cuvîntul introductiv – **Să vorbim pe limba pămîntului** –, Alexandru Mironov se ocupă de anticipația tehnico-științifică în general, textul constituindu-se într-un bun eseu, dar nu spune nimic despre criteriile selecției. La parcurgerea antologiei înțelegem însă că au fost vizați autorii, în special, tineri. Iar intenția pare a fi aceea de a scoate la lumină o carte reprezentativă pentru ce înseamnă literatura tînără de anticipație ce se scrie astăzi la noi. Ceea ce nu s-a reușit decît în parte, trebuie s-o spunem în folosul înseși a creației tinere de anticipație de la noi. Pentru că imaginea pe care și-ar face-o cineva neavizat, în urma lecturii acestui volum, despre literatura de anticipație tehnico-științifică din România, îmi pare a fi deformată. Din cel puțin două motive: unu, pentru că, în general, autorii prezenți nu figurează toți cu texte chiar antologice, unii dintre ei – altminteri autori de talent – prezentîndu-se cu cîte o proză absolut anostă, și doi, pentru că din antologie lipsesc – din motive care îmi scapă – autori ca Rodica Bretin, Alexandru Ungureanu, Cristian Popescu, Radu Pintea, Ștefan Ghidoveanu... autori care ar fi completat tabloul tinerilor creatori de SF promițători.

Discutînd însă despre **ce este,** despre cei prezenți în antologie, mi se pare că reușitele ei sînt (în ordinea din volum, adică... invers alfabetică): **Incidentul** de Gheorghe Păun, o aparentă poveste de vacanță, scrisă însă cu siguranța unui adevărat profesionist; apoi povestirea lui Mircea Opriță; Alexandru Mironov cu o frumoasă și deloc conformistă **Antipoveste;** Lucian Merișca pentru umorul negru bine folosit (atenție însă la pericolul de a aluneca în trivial); **Cîntecul libelungilor** a lui Mihail Grămescu, un adevărat poem; și Voicu Bugariu cu o poveste bine rotunjită, cu o scriitură densă, unul din puținii autori atenți și la stil, de fapt unul din puținii „veterani" prezenți în antologie.

Aceștia sînt autorii care își aduc cu advărat contribuția la scrierea „legendei despre viitor" pe care o preconizează, în studiul său introductiv, Alexandru Mironov.

E mult, e puțin? Un fenomen, cum este acela al anticipației românești actuale, merită cît mai multe volume antologice. În acest sens, și prezenta antologie este bine venită. Mai multă exigență, însă, în selectarea textelor se impune, generozitatea nefăcînd totdeauna casă bună cu valoarea.

DUMITRU A. DOMAN

UN AUTOR ÎN PLINĂ ASCENSIUNE

Mai poate fi considerat tînăr un autor de science-fiction care a împlinit vîrsta de 30 de ani? Întrebarea este, cum se va vedea, retorică în cazul nostru, întrucît deocamdată înaintea și în jurul autorului pe care (și a cărui carte) doresc să-l prezint – Biró László Péter, născut în anul 1955 la Cluj-Napoca – este în literatura de limbă maghiară din țara noastra un considerabil vid. Printre predecesorii tînărului nostru autor, care au cultivat în mod programatic genul, se cuvine să atragem atenția, neapărat, asupra lui Majtényi Erik; fără îndoială că și cititorii Almanahului Anticipația ar gusta cîteva din scrierile sale, avînd miez, originalitate, un stil și o arhitectonică frapante, în stare să satisfacă și exigențele literare cele mai selecte. Și tot printre predecesorii lui Biró László Péter se numără și alți scriitori de limbă maghiară care au publicat literatură SF – Bálint Tibor, Dané Tibor – de care de deosebește însă chiar și din punct de vedere „taxonomic", el fiind un pionier în această privință în sensul că a abordat genul literar SF dinspre știință și nu dinspre literatură. Biró L.P. absolvă Universitatea Babeș-Bolyai în 1979, obținînd diplomă de fizician. În prezent, lucrează ca cercetător la Institutul de Tehnologie Izotopică și Moleculara din Cluj-Napoca. De altfel, fenomenul a prins să se generalizeze pe scara universală, manifestîndu-se răspicat și la noi: marea majoritate a tinerilor autori prezentați în edițiile de pînă acum ale Anticipației sînt absolvenți ai facultăților în care se studiază științele exacte, lucrînd apoi într-un domeniu aferent.

Așa stînd lucrurile, ce l-a determinat oare pe tînărul nostru autor să scrie, încă în 1983, pe vremea cînd mai era profesor la Gheorgheni, prima sa povestire SF? Presupun că a primit un imbold din partea lecturilor sale, că e vorba mai degrabă de un efect al „cursului literaturii universale" decît de o participare la vreuna dintre manifestările amatorilor de astfel de literatură. Biró László Péter a avut, deci, un debut solitar; cu atît mai demnă de admirație îi este relativa originalitate, suveranitatea ideatică și mai ales prolificitatea sa! După ce i-a apărut prima lucrare, în suplimentul **Delfin** al revistei tîrg-mureșene **Igaz Szó,** el a reușit să pună pe masa editurii, în decurs de numai un an, o duzină de nuvele reunite în volumul său de debut intitulat **Verigi posibile.**

Cum sînt aceste scrieri? Demnă de interes le este, în primul rînd, diversitatea tematică. Majoritatea lor se structurează, cum putem constata, pe o idee unică. Menționez însă că această constatare a noastră nu se vrea a fi un calificativ, deoarece genul scurt și în special genul scurt SF dispune în mod unitar de o asemenea trăsătură. Multe depind de calitatea ideilor și a găselnițelor literare, de caracteristicile lor, întrucît acestea pot delimita profilul unui autor făcîndu-l să fie inconfundabil (să ne gîndim la un Dino Buzzati ori la un Roald Dahl). Precum am mai spus-o, Biró Lázsló Péter selectează dintr-un evantai tematic divers și fiecare idee a sa este diferită de cea precedenta – chiar dacă nu este complet originală. Și aici e locul să o precizăm: aceste idei – așa cum o demonstrează și povestirea conținută în almanahul de fața: **Nunta unei flori** – nu se refera la desfășurarea acțiunii, ele fiind îndeosebi idei metaforizante. Sînt, îndeobște, metafore ce sugereaza prețuirea valorilor (între care cele mai de preț sînt viața și libertatea) și care postuleaza deîndată, alături de valorile amintite, cea a alterității, propovăduind totodată și cinstirea ce i se cuvine specificității. Personajele sale ajung să înfrunte fiecare situație în care omul este pus la încercare, situații-limită, și fie că pier, fie că rămîn în viață, ele își păstrează, neîntinată, puritatea morală. Probabil că acest procedeu scriitoricesc limpede conferă scrierilor lui Biró László Péter o aură de duioșie naivă, ferindu-le de prețiozitatea științifică, cea care poate evolua lesne în didacticism. Din această cauză, ele se aseamănă mai degrabă cu basmele (populare) decît cu textele tipice de anticipație. Să mai adăugăm că la acest autor, aspirația metaforică – parabolică se însoțește cu o puritate stilistică.

După opinia noastră, autorul **„Verigilor posibile"** mai are de cizelat întru abordarea universului noțional al „lumilor imaginate", dar, formulînd o atare observație, se cuvine totodată să avem încredere că acest lucru se va realiza cu atît mai mult cu cît o oarecare stîngăcie în narație (folosirea unui instrumentar conceptual pămîntesc acolo unde domnesc alte legi naturale ori sociale decît cele de pe Terra) se poate dovedi în cazul aproape al tuturor autorilor de SF, cu excepția celor foarte mari și însemnați.

Presupun că o asemenea prezentare a unor nuvele pe care cititorul abia urmează să le parcurgă este suficientă.

La începutul acestor rînduri am pus întrebarea: oare autorul nostru poate fi socotit a fi tînăr? Ținînd cont de faptul că, de-aici încolo, el poate încă evolua mult și că dispune în mod cert de resurse nebănuite, ne exprimăm convingerea că-și va bucura cititorii cu multe apariții noi și valoroase. Să încheiem deci această sumară „punere în temă" cu ultimele rînduri ale volumului, din lucrarea ce are ca titlu „Stingătorii de stele". Subiectul: omenirea e „vegheată" de o civilizație cosmică de un rang și nivel superioare, ocrotită pentru ca nu cumva ea să se autodistrugă. Fi-

rește, omenirea trebuie să-și soluționeze de sine stătător problemele. Protagonistul povestirii, cel care îi va contacta pe reprezentanții civilizației superioare și care va investiga astfel universul lor, normele lor morale va fi „redus la tăcere“ (internat într-o casă de sănătate) de către superiorii săi pămînteni; unul dintre musafirii extratereștri, un om politic din altă lume, vrea „să-l elibereze“, ar dori chiar să-l ia cu sine. Dialogul decisiv sună astfel: „- ... **ai putea viețui printre noi, după pofta inimii tale, cu o singură condiție: să nu mai revii“. „— Am priceput. Voi sînteți mai circumspecți decît colegii voștri de pe Terra și doriți ca după ce voi fi luat de aici să nu vă mai încurc socotelile. Dar, vă înșelați: nu vă primesc mărinimoasa ofertă“. „— Crede-mă, Bart, nu ai nici o șansă!“ „— Știi — îi răspunse omul — cea mai mare deosebire dintre noi este aceea că noi, primitivii, abordăm bătălia, chiar și dacă e limpede că nu avem nici o șansă“.**

ÁGOSTON HUGÓ
redactor la saptaminalul de limba maghiara A HÉT

ÎNTOARCERE LA BASM

Făceau mare vîlvă cîndva ipotezele unor istorici literari care susțineau, în ciuda oricărei tradiții, dar în virtutea unor speculații amuzante, că vreun clasic despre care se scriseseră deja zeci de biografii nu avusese mai multă viață decît personajele pe care posteritatea le punea în seama lui. Astfel, Homer n-a existat. Shakespeare nici atît, dar, pentru că - vorba poetului - „trebuiau să poarte un nume“, operele lor (palpabile!) căpătaseră o paternitate oarecare. Și mai mult au plăcut ipotezele construite în urma constatării că operele semnate de bărbați conțineau lungi pasaje despre toalete și chiclazuri, ori prezentau realitatea așa cum numai femeile ar putea s-o vadă.

Așa că e o mare relaxare să descoperi cînd și cînd o autoare veritabilă, pentru a verifica pertinența opiniei conform căreia genul nostru proxim e capabil de lucruri în care mai ales bărbații s-au impus. Este cazul cărții **Efect holografic** (Albatros, 1985), debutul în volum al unei brașovence mult publicate în efemeridele și almanahurile SF, deseori premiata Rodica Bretin.

Volumul adună 16 povestiri și schițe, datînd din diverse etape ale activității tinerei scriitoare și conturînd un profil literar reprezentativ pentru o anumită manieră de a înțelege și exersa anticipația. Structura dominantă este cea a basmului, așa cum apare el la autori ca Vladimir Colin sau Ursula K. LeGuin, dar și la Frații Grimm, la Hauf, dar și la Walter Scott. Rodica Bretin pare într-adevăr hotărîtă în favoarea acestor binefăcătoare influențe, pe care le asociază ingenuu și le trădează deziņvolt.

Întîi de toate, maniheismul. Personajele Rodicăi Bretin sînt lipsite de acea ambiguitate cu care ne-a obișnuit literatura cultă, reprezentînd epifenomene, avatari ai principiilor antagonice știute: un conte Wolund remarcă autobiografic „sînt o forță a Răului“, iar Alan-a-Dale și Sir Gart conduc „forțele Binelui“ (chiar numele, reminescențe din romanul gotic și povestirile din pădurea Sherwood, sînt stabilizate de tradiție). De partea Binelui, obsedanți, „muntenii aprigi“ - sintagma revine mereu în aceeași povestire. De partea Răului, personajele lipsite de inhibiții și scrupule, cum ar fi Wolund, legat sado-masochist (explicit, vă asigur!) de Gudrun.

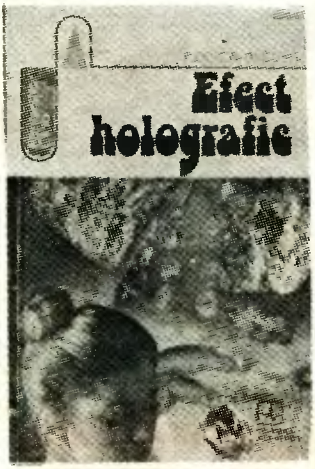

Apoi, motivațiile. Pentru cele mai greu explicabile acțiuni, ele sînt enorme, potrivite cu o logică specială, posibilă doar în basme sau în anumite anecdote absurde: „Surprins de purtarea ei ciudată, Alan a urmat-o însă, **căci n-o putea lăsa singură în mijlocul atîtor primejdii**“. (s.m.).

Apoi, cadrul: gotic, straniu, în „beția barbară a luminii“, tocmai bun pentru dezlănțuirea senzațiilor, invariabil paroxistice - inima „bate nebunește“, totul se întîmplă febril, pasional, cu sufletul la gură. Un personaj feminin, Aralda (Rodica Bretin are predilecții justificate și pentru onomastica romantică a nordului), e „amețită de bogăția senzațiilor“, fapt totuși previzibil pentru „o femeie tînără, cu trupul alb și zvelt... simbolul frumuseții eterne“. Da, simbolul, findcă autoarea a învățat de la basm să alegorizeze, să mizeze continuu pe parabolă, să nu se mulțumească pur și simplu cu povestea.

Prozele Rodicăi Bretin depășesc arareori condiția unor combinații de clișee depreciate, iar atunci cînd o fac sînt afectate de metehnele incurabile ale diletantului: lirism supărător și ieftin exces de determinanți, speculații căznite, conflicte neverosimile. Alături de basme mai reușite, ca „Zorii pustiei“ sau „Călăreții de fier“, cîteva texte ar putea fi rescrise cu profit. Întîi de toate, „Vînătorul de freli“, care ar avea premisele unei bune distopii alegorice, sau „Noaptea sanyazinilor“, dacă procedeele din **space opera** ar fi mai atent folosite. În rest rămîne meritorie, cum spuneam, o oarecare depășire a tabù-urilor erotice. Și preocupările pentru hainele personajelor (mai ales salopete).

SORIN ANTOHI

CU ȘI FĂRĂ UMOR...

Terminînd de citit cartea lui Radu Honga, te poți întreba: care este, în fond, miza ei? Întrebarea derivă dintr-un nelămurit sentiment de incertitudine și poate, chiar, insatisfacție. E ca și cum ai privi o săgeată, care, deși a fost trasă bine și părea, la început, a merge spre țintă, este, pe nesimțite, luată de vînt și purtată pe lîngă ținta ei. La fel **„Aventurile lui Theodore“**, după un debut atractiv, sucombă în anodin, dezamăgindu-te nu prin eșecul cărții (căci nu despre aceasta e vorba), ci prin neîmplinirea ei. Există pasaje interesante, idei captivante, fragmente savuroase. Dar aceste momente se pierd într-o mare risipă de cuvinte, de întîmplări ce ar fi vrut să aibă haz, dar care nu reușesc să stîrnească nici măcar un zîmbet indulgent.

Deci, care e miza cărții lui Radu Honga? Evident, nu este una a SF-ului „obișnuit“. De altfel, integrarea ei în SF ține mai ales de o lectură „scenografică“: într-adevăr recuzita, obiectele, decorul țin de peisajul obișnuit al SF-ului. Dar spiritul cărții, atmosfera și limbajul ei sînt departe de acest univers. Cartea se vrea una de „umor“, o speculație, din perspectiva hilarului și nu a dramaticului, a condiției umane într-o lume excesiv dominată de tehnica (sau, mai concret, hipertehnica) anilor viitori. SF-ul este, deci, un pretext, căci firul epic și recuzita fantastică servesc doar ca fundal, contrastant pentru punerea în lumină a unor situații de excepție. Exemplaritatea lor derivă din contrastul dintre mentalitatea lui Theodore, cînd „conservator idilic“ îndrăgostit de o Terra a naturii „naturale“, visînd la o fermă cu vaci și cu heleșteu și încercînd să o reconstruiască în mediul cibernetizat al planetei, cînd fiul epocii sale, incapabil să recunoască și să analizeze corect un animal banal precum pisica (citez acest fragment ca unul din cele mai spumoase ale acestei cărți: „Animalul se așezase între timp la spatele lui George și Theodore îi studia cu mare atenție coada acoperită cu păr. «Cred că o folosește la schimbarea direcției, se gîndi el. Ce tehnică și la animalele astea naturale! Nemaipomenit!»“ (pag. 89).

Se știe, contrastul naște rîsul. Dar nu orice contrast. Lui Radu Honga îi lipsește o experiență autentică a textului hilar, un exercițiu constant al scrisului cu și pentru producerea rîsului. Ceea ce nu știe el (dar sper, ar dobîndi prin exercițiu) este că umorul ține de un anume mod de a fi (narativ, desigur), de un anume decupaj al lumii. Umorul nu e numai anecdotă (pe care Radu Honga o cultivă cu predilecție), ci este, în primul rînd, o viziune unitară despre o lume „strîmbă“. Autorul nu posedă încă un limbaj al lui, o gîndire coerentă (hilar coerentă) asupra universului. Și ce prilej formidabil îi oferise această idee a nostalgicului Theodore, cufundat în universuri ciudate. Căci, în fond, cartea lui Radu Honga face parte din marea familie a poveștilor despre „lumile întoarse pe dos“, fiind în esența ei o „utopie hilară“ ale cărei rude mai mari sînt aventurile baronului Münchausen, călătoriile în Lună ale lui Cyrano de Bergerac, orașele sucite ale lui Swift, spațiile uriașe ale lui Rabelais și, desigur, acea primă „istorie adevărată“, scrisă în antichitate de Lucian din Samosata.

Cititorul nu poate, deci, decît să regrete că un filon atît de bogat a fost secătuit printr-o tratare pripită și nu în cel mai fericit registru epic. El rămîne cu amintirea plăcută a celor cîteva fragmente savuroase și cu speranța că autorul, mai matur și mai sigur pe sine, va confirma cîndva resursele sale reale.

MIHAI COMAN

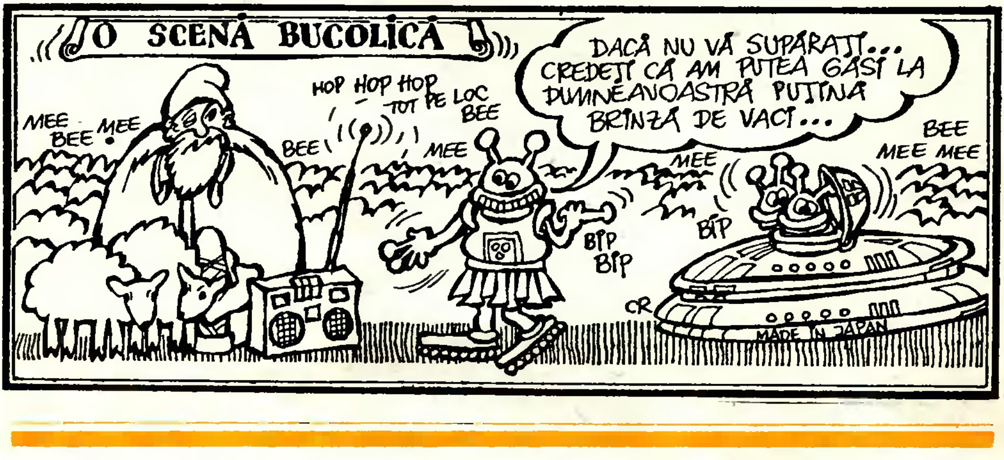

Desen de ALEXANDRU ANDRIEȘ

UN AISBERG SUB COAMA VALULUI

GEORGE CEAUŞU

1984: nu Orwell, ci Timişoara, Strunga (Iaşi), Bacău, Piatra Neamţ, Cluj-Napoca: întîlniri ale **fandomului**[1], discuţii despre existenţa unui nou val de autori şi, corespunzător, a unui public de SF dedat unei noi receptări, oscilant ca şi piaţa editorial-publicistică. În 1985, chestiunea este repusă pe tapet la Timişoara, Surduc (Timiş), Lugoj, Craiova. S-a şi scris despre noul val, tangenţial sau razant[2], epuizîndu-se variantele grafice ale denumirii: „noul val", **noul val** sau chiar (absorbind metafora în limbaj) noul val – la care subscriem. Motiv de încurajare: noţiunea există şi circulă, deci manipulează un conţinut. Riscul ar fi ca, prin reluarea obsesivă a subiectului la fiecare nouă întîlnire a **fandomului**, acesta să tindă spre un grad de oralitate atît de înalt, încît să se subsumeze unui aşa-numit „folclor de cenaclu". Sistematizările – cum îşi propune să fie cea de faţă – sînt fatalmente redundante, cu un accentuat aer plagiatoristic, ideile făcînd parte de-acum dintr-o noosferă de grup care îl mai atinge pe autor, din cînd în cînd, cu aripa ei senină.

VÎNTURILE, VALURILE...

Discuţia prinde imediat consistenţă în contextul prozei româneşti a deceniului '80, peste care mulţi observă tălăzuirea unui nou val de tineri autori. Referirile la **new vawe**-ul din SF-ul de limbă anglo-saxonă sînt irelevante, desincronizarea spaţio-temporală şi matricea paideumatică (Frobenius) ori stilistică (Blaga) nepermiţînd decît vagi asociaţii. Proza SF a ţărilor socialiste vecine oferă medii de comparaţie – depăşind însă cadrul acestui articol. Frapantă este dimensiunea socio-culturală a fenomenului: valul e şi un aisberg (fluid, dacă vreţi). Alcătuit din trei porţiuni, el rămîne o multiplicitate umană („Dintre sute de catarge"): cea superficială, detectabilă publicistic şi editorial („Care lasă malurile"); cea submersibilă, ascunsă vederii, de dimensiuni ameninţătoare („Cîte oare le vor sparge"); în sfîrşit, cea aeriană, evantaiul iluzoriu de stropi („Vînturile, valurile...?"). Studenţi, elevi, cititori împătimiţi (adesea autori potenţiali), ingineri, slujitori încruntaţi ai ştiinţelor exacte, vestale ale filologiei citind Asimov în coperţile lui J. Joyce sau Th. Mann – formează partea submersibilă a valului sau aisbergul lichid.

Existenţa unui nou val românesc de SF este o ipoteză de lucru tentantă, care însă întîmpină trei dificultăţi.

Dificultatea 1. „Generaţia este un concept sociologic definind o realitate bio-psiho-socială; pentru literatură, acest concept a devenit inoperant din cauza excesului. Căci este imposibil ca o generaţie literară să se nască din cinci în cinci ani. Termenul lui Laurenţiu Ulici, promoţie, este insuficient limpezit. Eu cred că este vorba, în literatură, de serii progresive al căror gen proxim l-ar constitui un climat socio-cultural comun, o instrucţie culturală de o anumită factură, precum şi (acesta e un lucru pe care nu l-am mai văzut subliniat) un anume mod de a înţelege viaţa literară." Afirmaţia aparţine criticului (tînăr) Radu Săplăcan[3]. Cultura se articulează pe un domeniu ontic complex – socialul –, dar marea nefericire e că prezentul rămîne un timp cultural efemer, iar actualitatea, „stratul cel mai superficial al lucrurilor" (Marguerite Yourcenar, **Les yeux ouverts**).

Dificultatea 2 constă în ambiguitatea noţiunii de **vîrstă literară** a unui autor. Prin vîrstă (biologică) şi cel puţin o bucată literară în care se ia în serios ca autor SF (**Protezozaurii**), Gh. Păun este un reprezentant al noului val; însă cîteva povestiri robotice sau gen „contact între civilizaţii" din volumul **Sfera paralelă**, Ed. Albatros (Fantastic Club), 1984, în care autorul nu se ia în serios, sînt mai prăfuite decît cele ale „seniorilor" anticipaţiei româneşti (termenul **anticipaţie**, aici – şi nu numai – e de circumstanţă). Tinereţea, vîrstă preponderent spirituală, coexistă la un moment istoric dat cu paradigma noului, supusă unor tensiuni diletantiste care o pot îmbătrîni. În fond, dublul aspect remarcat la Gh. Păun caracterizează fiecare autor în parte, dar 1) se poate ignora „faţa de rezervă" sau 2) se ia drept criteriu timpul de afirmare literară a autorului, 3) avîndu-se în vedere modalităţile prin care el abordează textul SF.

Dificultatea 3. A vorbi despre oameni reali, prezenţi în fluxul momentului, ceea ce implică interese, relaţii, scopuri. A afirma obiectivitatea deplină e un act de fariseism. Oricum, vă veţi întreba: ce interes are autorul să scrie despre noul val? – şi pe bună dreptate: interesul există. Singura precauţie pe care mi-o mai pot lua ar fi să precizez că enumerările de autori prezente mai jos nu reprezintă ierarhizări, ci eşantioane ale cîte unei mulţimi semnificative.

Cele trei dificultăţi care stau în calea conceperii valului-aisberg nu subminează însă încadrarea lui într-o filiaţie: în SF-ul românesc, o literatură relativ tînără, succesiunea „seriilor de creatori" se poate urmări cu uşurinţă. Există un proto-SF şi un grup de precursori iluştri. SF-ul nostru ajunge însă la

conştiinţa de sine prin aşa-numitul „val de referinţă" (Vl. Colin, I. Hobana, Ad. Rogoz, H. Aramă, G. Anania-R. Bărbulescu, M. Moisescu, D. Dorian, Ov.S. Crohmălniceanu, Olga Caba). Colecţia **Povestiri ştiinţifico-fantastice** (atît de deplînsă la dispariţie), colecţiile „triunghi", „triunghi şi stea" ale fostei Edituri a Tineretului, traducerile (stringent necesare) ale unor autori reprezentativi (J. Verne, H.G. Wells, I. Asimov, G. Klein), primele delimitări critice SF româneşti, primele acţiuni conjugate pentru propagarea noului gen sînt ctitoriile lor. Ei au pus în evidenţă dimensiunea fantastică a prozei SF româneşti, sesizînd rezonanţele ei cu literatura unor Al. Macedonski, Al. Papilian, F. Aderca, V. Voiculescu, T. Arghezi au retipărit opere de pionierat prea repede uitate (V. Anestin, H. Stahl, T. Ionescu), au exploatat în planul literaturii noastre SF cele mai importante **concetti** ale manierismului[4], şi-au impregnat textele cu ideile avansate ale epocii tehnologice, mărindu-le creditul la publicul de carte, au explorat matricea fantasticului mioritic pe linia „contaminării motivice prin care mituri şi motive literare indigene sînt racordate circuitului SF" – cum spune C. Robu.[5] Ei lucrează în continuare „cu cărţile pe faţă", iar cîţiva se manifestă ca animatori literari. „Valul de referinţă" a generat în favoarea recunoaşterii sale argumente uşor detectabile.

Din rîndurile „valului de tranziţie" (prefer termenul, uşor pleonastic), alcătuit din publicişti, editori, animatori literari (M. Opriţă, Al. Mironov, V. Bugariu, S. Şighişanu, M. Luca) se recrutează comentatorii cei mai la obiect ai fenomenului românesc SF actual. C. Robu, luîndu-şi ca exponenţi pe V. Colin şi M. Opriţă, conturează, de fapt, o deosebire de substanţă între „valul de referinţă" şi cel „de tranziţie" în ceea ce priveşte conceperea textului ca fereastră spre realitate: „Dacă forţa prozatorului «realist» se vădeşte în capacitatea de insolitare a realului, creatorul de lumi insolite care este prin definiţie scriitorul de SF şi-o poate manifesta pe a sa fie prin desferecarea debitului imaginativ, copleşitor prin sine cînd e debordant (cazul lui Vladimir Colin), fie – invers – printr-un strict control, printr-o discretizare a insolitului în semitonuri şi ambiguităţi rezultate din ricoşeul cu realul curent, mizînd deci pe efecte mai subtile de nuanţă, de estompare sau contrast."[6] „Valul de tranziţie" marchează trecerea spre viziunea utopică, spre modelele bio- sau psiho-sociale, spre o nouă logică a povestirii. Reprezentanţii lui se caracterizează prin complexitate, fiind de formaţie eseistică (V. Bugariu), publicistică (D. Cocoru, L. Hanu) sau ştiinţifică (Al. Mironov) – ceea ce le-a permis să-şi exercite paradigma literară în perioada 1974 (dispariţia colecţiei **Povestiri ştiinţifico-fantastice**) – 1982 (apariţia primului **Almanah Anticipaţia).** Nu toţi au accedat editorial, iar cîţiva bine cotaţi (Gh. Teibrich, G. Manolescu) şi-au îmbogăţit limbajul de exprimare culturală. Totuşi, argumentele în favoarea individualizării „valului de tranziţie" sînt mai greu detectabile.

Urmează noul val. Dar ce-aţi spune de **noul nou val** sau **valul foarte nou?** „Pură speculaţie", mi-a răspuns un profesor de liceu. „Dă noul val înapoi cu zece ani şi vei avea **valul foarte nou.**" Inexact. Mulţi dintre cei care scriu proză la 25–30 de ani nu scriau publicabil şi la 15–20 de ani. Dar Mirela şi L. Paciugă, D. Cojocaru, Anamaria Popescu, C. Teodorescu, B. Novacovici au în jur de 20 de ani (chiar mult mai puţin, unii dintre ei) şi scriu proză SF. Ce-i drept, e greu de distins în acest context elementul de grefă socială introdus de familie (ne gîndim la părinţii răbdători care au de făcut temele zilnice). Avem şi dovezi clare că ei există prin sine şi nu prin alţii: bagajul de lecturi SF, spontaneitatea deloc afişată în sesizarea unei problematici majore, surîsul coroziv faţă de vechile matrici de idei. Evoluţia lor ulterioară ridică semne de întrebare; important e faptul că ei există **acum** şi prin organizarea **fandomului** şi sistemul de concursuri literare au şanse de publicare în plus faţă de cei **ne-fandomizaţi.** Restul argumentelor în sprijinul existenţei **noului nou val,** deşi nu chiar explicite, reprezintă o pradă uşoară în faţa tendinţei irepresibile de detectare.

RADIOGRAMĂ DIN LARG

Noul val: argumentul prezenţei. Prezenţa liderilor noului val în fluxul momentului editorial e comparabilă, la această oră, cu cea a reprezentanţilor care activează din „valul de referinţă" şi „valul de tranziţie". M. Grămescu, Al. Ungureanu, L. Ionică, L. Oprea, Gh. Păun au cîte o carte. Editurile contractează în continuare antologii tematice (Al. Mironov, V. Bugariu) în care tinerii ocupă spaţii largi. Într-o anumită măsură, vitalitatea actuală a literaturii SF româneşti li se datorează. Revistele **Vatra, Convorbiri literare, Magazin, Cronica, Argeş** publică SF cu o anumită consecvenţă, iar almanahurile au, de regulă, secţiuni SF. Adesea, interesul comercial îl umbreşte pe cel cultural, iar textele mediocru-călduţe au şanse mai mari în faţa celor în care primează noutatea, invenţia, gradul de implicare (făcînd parte din acel **novum** postulat de Darko Suvin ca realitate esenţială a textului SF). Riscînd un procent, cam 80% din titlurile prezente în peisajul SF actual sînt însemne ale noului val pe faleza publicistică. Răsfoirea almanahurilor **Anticipaţia** '82–'86 vă poate întări în convingerea că procentul nu-i exagerat. Atenţie, însă: am spus **titluri,** pentru că ar exista o tendinţa de partajare a pieţei de maniera: pro-

Desen de GHIGHI BESAN

fesioniştii (în statut) scot cărţi, amatorii publică în reviste – afirmaţie amendabilă, totuşi, într-o proporţie suficientă, ca şi o remarcă mai veche a lui D. Culcer: „Fără o tradiţie prea îndelungată şi fără o mişcare literară amplă, literatura SF este încă domeniul privilegiat al diletanţilor, grafomanilor sau al unor publicişti veleitari, ratînd succesiv în alte zone."[7] (Preluată **ad-litteram,** afirmaţia – descurajantă – ar anula bunele oficii reprezentate de acest text; deşi un exerciţiu gnoseologic pervers ne învaţă că „tot binele e spre rău".)

Cîteva trăsături socio-culturale ar configura un portret-robot care, fiind al unei colectivităţi cum este noul val, trebuie acceptat o dată cu un operator de nuanţare a conceptelor.

1) Complexitate structurală. Noul val cuprinde prozatori, critici, traducători, reprezentanţi ai artelor vizuale; marja largă de modalităţi de expresie provine din evoluţia în grupul cultural: foştii liceeni de la „C. Negruzzi" (Iaşi), grupaţi în jurul apreciatei reviste **Corolar,** şi-au transferat sediul la Casa de cultură a tineretului şi studenţilor din Iaşi (ca rezultat al unei evoluţii cu multe trăsături comune), formînd nucleul cenaclului **Quasar**.

2) Dependenţa de fandom. Pentru noul val, **fandomul** românesc este o structură, în general, acoperitoare, datorită şi organizării lui. Există tineri autori care se menţin în afara **fandomului** (unii chiar programatic, după un contact mai dur), dar impactul exercitat de ei asupra psihologiei de grup e minor – dacă ei nu se exercită suficient de expresiv în scris. **Fandomul** a conştientizat existenţa noului val; adaptînd un limbaj informatic, se poate spune că noul val, ca **hardware,** s-a dezvoltat pe **software**-ul de referinţă al ideilor care circulă în **fandom.** Ca „serie creatoare", noul val a fost la origine o generaţie spontanee a cenaclurilor sau redacţiilor literare. Ca structură socială foarte eterogenă din punct de vedere cultural, animată de pasiuni şi pulsiuni care pot transcede într-un „deus ex machina" auroral şi confuz, **fandomul** este coruptibil, „mafiot", cultivă relaţiile – asta i-a determinat pe cîţiva autori la retragerea într-un turn de fildeş demonstrativ. Cred că **fandomul** – aventură necesară a oricărui demers spre SF –, cu intenţiile lui constructive, nu poate avea influenţă malefică atîta timp cît are în vedere promovarea calităţii literare şi cultivarea valorii. Un cenaclu al cenaclurilor (idee atît de dragă lui D. Pruteanu şi D. Merişca) itinerant şi selectiv sever ar constitui un pol restrictiv ce ar compensa raţiunea, prin excelenţă extensivă, a existenţei **fandomului.**

3) Activism. Noul val se agită – uneori în gol, spărgîndu-se de stînci. E într-o stare de frămîntare uşor inutilă. Organizează consfătuiri, zile ale cenaclurilor, „gurande" **(tabere de vară,** într-o terminologie SF românească validată de practică). Adesea, focul acţiunii n-are cum să forjeze elementele unui conţinut derizoriu; căderea în **plezirism** ar figura printre mărcile unui astfel de conţinut.

4) Amatorism. Cel puţin în statut, reprezentanţii noului val sînt, într-o proporţie semnificativă, amatori. Pe plan cultural, însă, statul social nu se suprapune obligatoriu peste cel profesional. „[...] Sensul evoluţiei colectivelor artistice este către un amatorism profesionist. Acest oximoron clasic nu este şi un paradox la fel de clasic. El înregistrează o tendinţă absolut firească, aceea de a păstra atributul de «amator» numai în sensul sociologic. Mi se pare inutil să insist, atîta timp cît cunoaştem, de pildă, statutul aşa-zişilor amatori în sport" – spune Sorin Antohi.[8]

5) Cenaclism, clubism. Există peste 50 de cenacluri şi cluburi SF pe întinsul ţării, între care patru „nuclee funcţionale" (Iaşi, Timişoara, Bucureşti, Craiova), alte cîteva cu mai mult de un om semnificativ (Bacău, Arad, Ploieşti, Cluj-Napoca), după care urmează o categorie de cenacluri (în jur de 10) dispunînd fie de un om semnificativ, fie de un cadru local adecvat, datorită căruia se poaţe exercita (Tîrgovişte, Lugoj, Tulcea, Bistriţa). În rest, înjghebări fantomatice (şi **fandomatice)** existînd în prezenţa unui animator şi dispărînd în absenţa lui sau lunecînd spre cercuri cu tematică CNI-stă (legată de Cazuri Neclarificate Încă). Evoluţia de stea variabilă a cenaclurilor din Braşov, Cluj-Napoca, Oradea e un indiciu că ne aflăm pe un teritoriu instabil, cu mici apocalipse legate de cadrul local. Cu privire la individualizarea geografică, M. Coman remarca faptul că cenaclul poate inventa ierarhii patriotic-locale îndepărtate de scara reală de valori.[9] Adesea, cenaclizarea implică fenomenul de suficienţă.

6) „Inginerism". Faţă de noul val din proza românească a momentului '80 – un grup de filologi destul de compact – valul sincrom din SF e predominant alcătuit din oameni cu pregătire politehnică. M. Grămescu utilizează (într-un articol din **Luceafărul)** chiar termenul de **antologii „inginereşti".** Absolvenţii de filologie, în minoritate – ceea ce nu se întîmpla în „valul de referinţă" – deşi posedă instinctul profesionalităţii, şi-l reprimă, cel mai adesea, acceptînd situaţia ca atare.

7) Deschiderea spre şcoală şi studenţie. Publicul şcolar şi studenţesc (sau, mai larg, cel grupat în jurul atributului, mai mult sau mai puţin ocazional, de „om care învaţă") constituie structura receptoare de bază. Juriile concursurilor literare şcolare sînt uneori în situaţia să delimiteze secţiuni SF. „Nucleele funcţionale" de care am vorbit la 5) sînt studenţeşti sau sprijinite de reviste studenţeşti (fanzinele **Paradox, Holograma).**

8) „Colectivism". Pe linia unităţii organizatorice, noul val cultivă colaborarea. În cenaclu predomină comentariul cu grefă directă pe text, se sugerează variante, se scriu texte în colaborare. Valorile cenaclurilor nu s-au individualizat îndeajuns şi sînt atrase în flux. Se pune întrebarea dacă **solitarizarea** culturală este o necesitate – temporară sau nu. Întrebarea mă depăşeşte...

9) Spirit revanşard. SF-ul e puţin publicat în România, critica îl comentează şi mai puţin – sînt afirmaţiile de căpetenie ale revanşardismului. În momentul cînd afirmaţia distructivă se îmbină cu intenţia re-constructivă, materializată în texte, trebuie luată în considerare – după părerea mea. Mo

mentul „spargerii de stînci" a noului val a trecut. Inerţia şi tentaţia eternului început se conturează, însă, ca factori de încetinire într-un sistem evoluînd spre complexitate.

Ca fenomen literar, nu numai socio-cultural, noul val ar necesita şi definirea unui anumit tablou al modalităţilor compoziţionale şi stilistice, cu toate riscurile implicate de o pedagogie (utopică) a vîrstei literare. Pentru că noul val, dacă există, trebuie neapărat legat de conştiinţa existenţei unei sinteze de alt tip. Îmbogăţirea tematică a discuţiilor intercenacliste (care virează, la un moment dat, spre teme cum ar fi: clasic şi modern în literatura de anticipaţie, SF ca mitologie a lumii moderne sau ca un alt versant al realismului etc.) lasă să se întrevadă un fond de idei acoperitor pentru o nouă problematizare. Apoi conceperea SF-ului mai puţin ca gen, mai mult ca mod de a fi, de asumare a unei realităţi implică transformări similare în texte, imagini – ecouri fosilizate ale acestei realităţi.

Capacitatea de asumare este specifică textelor reprezentanţilor noului val. Trucul clasic al trezirii din vis sau al dezvăluirii, în final, a situaţiei de simulare îşi pierde circulaţia, preferîndu-se „trezirea în realitate". (Să ne amintim de unul dintre personajele povestirii **Magazinul lumilor** a lui Robert Sheckley.) Tematici în aparenţă greu de conciliat (chirurgie temporală şi operă spaţială, de pildă) figurează într-un acelaşi text, sub semnul unei realităţi complexe în care dozajele sînt esenţiale; altfel, verosimilitatea ar fi primejduită. Experimentele de scriitură sînt puse în sprijinul aceleiaşi verosimilităţi. Ironia şi livrescul sînt atît de bine instalate în drepturile lor, încît tind să devină acaparatoare. Alături de exprimarea avertismentului distopic, reprezentanţii noului val resimt în scurt timp riscurile „distopiei negre", a textului care închide orice supapă a optimismului social, poziţionîndu-se către analiza atentă a situaţiei utopice, pentru punerea în evidenţă a marjelor de conflict. Alături de alegorie şi simbol, se cultivă parabola, tonul mitic. Sînt explorate căile de trecere de la individual la social, pentru realizarea saltului spre problema globală, pentru impunerea omenirii ca personaj. Am prezentat aceste trăsături pornind de la un text al lui D. Merişca. Sperăm ca ele să intre într-un viitor tablou sinoptic vizînd aspectele caracteristice legate de existenţa noului val; trăsăturile se pot proba pe texte, dar asta ar mări nejustificat volumul articolului. Ar mai fi de adăugat un aspect: predominanţa, ca formă de expresie, a genului scurt. Nu avem încă un autor tînăr de roman SF.

O GEOGRAFIE A NOULUI VAL

Configurat, în primul rînd, prin proza de cenaclu, noul val e o realitate geografică pe care actualele antologii încearcă s-o pună în evidenţă (**Noi hărţi ale anticipaţiei** este titlul iniţial al unei antologii de la Ed. Junimea). Există chiar o tendinţă de aplicare programatică a „geografismului" pentru a demonstra bogăţia unui peisaj cultural, tendinţă care introduce asupra valorilor o presiune nivelatoare. Nu mai puţin adevărat este însă că în proza cenaclurilor noastre se conturează cîteva direcţii şi modalităţi stilistice diferenţiabile geografic. Aceasta, datorită relaţiei dintre „metropola" şi „provincia" culturală. „Metropola" cenaclistă e reprezentată de puţinii care scriu exemplar (într-un anumit sens); ceilalţi, voit sau nu, glosează pe marginea acestor modele. Trăsăturile 5) şi 8), puse în evidenţă mai sus, generează mimetismul strîns legat de structura de grup. Mimetismul după părerea mea, trebuie privit nu numai ca o tară culturală provenită din insuficienţa lecturilor şi obsesia demiurgiei creative, ci şi ca o structură receptoare ce favorizează dialogul între grupurile de creatori. Din păcate, pericolul fraternizării la adăpostul unui clopot gaussian al mediocrităţii este iminent.

Vom remarca faptul că, un autor semnificativ, odată ajuns la maturizare, impune o linie care nu poate fi decît epigonizată prin proza de cenaclu. Găsirea unui ton auctorial care să exploateze resursele mesajului, a unor filoane de idei, definirea unei „ars combinatoria" proprii formează cîteva preocupări ale unui autor investit cu atributul din ce în ce mai ambiguu al tinereţii. Cei care nu au suficientă forţă să-şi susţină programul estetic (de multe ori prezentat discursiv, în cenaclu) ajung la mimetism încercînd să se pună de acord cu gustul publicului (atît de inconstant, ah!) sau luîndu-şi ca model un lider de opinie mai mult sau mai puţin local. În condiţiile în care nu s-a impus pe plan global o personalitate marcantă, bîntuie modelul micii personalităţi aureolate de mitul cotidian. În strînsă legătură cu „nucleele funcţionale" geografice, se pot distinge în proza SF de cenaclu cîteva direcţii şi modalităţi stilistice grupate pe patru linii de forţă.

1) Linia timişoreană, cea mai veche, susţinută în primul rînd de publicaţiile locale (fanzinele **Paradox, Helion** şi revista **Orizont**), se caracterizează printr-o proză de tip C.N.I.-stic, prin asumarea matricii geografice anglo-saxone (S. Genescu), analiza faliei real-fantastic (M. Luca, M. Alexandru), a insolitului şi a capcanelor lui psihologice (L. Ionică, G. Terziu). Implantarea în **main stream** a fost înfăptuită (D. Vighi, V. Marineasa, L. Petrescu), iar **Zilele Helion** continuă să atragă oameni reprezentativi.

2) Linia craioveană, influenţată în mod salutar

Desen de GHIGHI BESAN

de contactul cu Ed. Scrisul Românesc (**Întîmplări din veacul XXI, Alpha**), a parcurs deja o etapa caracterizată de povestirea cu poantă finală (R. Honga), exprimînd melancolia vieţii nepervertite de civilizaţie, cu elemente de satiră socială (V. Martin) sau bifînd etapele evoluţiei eroului romantic (M. Stătescu). Noua orientare (în strîns contact cu **Mesajul comunist** al Universităţii craiovene) forţează dezvoltarea pe spaţii largi sociale (A. Cărăşel), analiza contextului conflictual (V. Pîrligras) sau punerea în valoare a resurselor fantasticului (M.L. Goga). Ironia împinsă pînă la persiflare, o anumită linearitate stilistică se fac simţite în proza craioveană.

3) Linia Solaris-Quasar se bazează pe o anumită afinitate între cele două cenacluri studenţeşti şi propagă textul de atmosferă (D. Ungureanu, Cr. Popescu), cadrul de tip „undeva, cîndva", eroul banal, pus în faţa unor situaţii nebanale (G. Ceauşu), tentaţia SF-ului bazat pe convenţie socială şi parabolă (D. Merişca, D. Pruteanu), mai mult funcţional decît structural (C. Ionescu), umorul fin sau grotesc (L. Merişca). Legăturile cu Ed. Junimea şi cu publicaţiile ieşene conferă liniei o nouă vitalitate.

4) Linia transilvăneană cultivă SF-ul alegoric, cu acorduri coliniene (L. Oprea), invenţia terminologică, pendularea spre basm şi mit (R. Bretin), urmărirea mişcării sociale, descrierea ecoului cultural al evenimentelor (Ov. C. Pecican). Într-un cadru de regulă baroc evoluează un erou inadaptabil sau un super-erou. I-aş grupa în această linie şi pe componenţii vechiului **Modul 13 SF** din Bucureşti (V. Bucur, Şt. Ghidoveanu).

Conştiinţa că aceste idei s-ar putea pierde m-a făcut să le pun în scris; cîţiva dintre autorii puşi de mine în paranteze sînt contestaţi în diverse grupuri sau, poate, „împinşi cu umărul" de o grupare sau alta. Merit şi învinuirea că, specificînd atît de mulţi, sînt printre cei care fac să se ridice pe cerul SF-ului românesc o constelaţie de false valori. Există o anumită difuziune a acestor linii în proza „valului de tranziţie" sau „valului de referinţă", mai ales în centrele cu tradiţie (Timişoara, Craiova) - asta m-a atras. Neinteresat însă de provincialismul literar, ci doar de valorile SF-ului românesc, am sentimentul că pierderea n-ar fi fost prea mare dacă aş fi încercat să fac abstracţie de aceste linii stilistice.

CRIZĂ ŞI CONTEXT

Noul val în criză? „E ciudat", mi-a replicat un critic. „Şi nou, şi în criză?" Realitatea, fără a fi drastică, e neliniştitoare: în momentul cînd bună parte din piaţa publicistică mizează pe acest nou val, el nu prea are ce să ofere ori oferă un procent ridicat de texte medii sau sub medie. **Almanahul Anticipaţia '86** pare făcut din resturi - el cuprinde textele existente atunci la redacţie, multe din ele vechi. Juriul concursului literar din cadrul consfătuirii de la Cluj-Napoca (24–26 decembrie 1984) a premiat nişte texte sub rezerva nivelului slab generalizat; concursul de proză scurtă **Helion '85** a atins un neplăcut minimum calitativ. S-au înaintat şi explicaţii la adresa fenomenului de criză: cererea publicistică excedează oferta; cei care trebuiau să se exprime literar sînt genul de oameni-orchestră care, în tentaţia manifestării integrale faţă de **fandom**, au împins literatura pe planul secund; spiritul heliadesc („scrieţi băieţi, numai scrieţi"), ofensiva insurecţională pe pieţele literare s-au temperat o dată cu publicarea primelor texte, pentru că - atenţie - avem de-a face, în general, cu autori de proză scurtă care îşi pierd suflul pe parcurs; „alergători de cursă lungă" sînt puţini. D. Pruteanu remarcă faptul că organizarea fandomului e în strînsă legătură cu fenomenul de criză: organizarea perfectă conservă criza noului val. De asemenea, că această criză se petrece pe fundalul trecerii spre conflictul dintre bine şi mai bine, cîtă vreme conflictul dintre foarte rău şi foarte bine a fost deja epuizat în aspectele lui esenţiale[10].

În ciuda problemelor (ondulatorii) care îl frămîntă, noul val este bine reprezentat în structura geologică a momentului publicistic actual: preţioasele straturi de feldspat şi mică se întrevăd în roca subterană a textelor. După o rotaţie a veleitarilor, experienţa literară va scoate în evidenţă, desigur, o structură nodală de autori; aceştia vor continua cursa editorială şi, din nefericire, vor mai şi cădea în cursele ei. Publicul este şi va rămîne receptiv. Nici critica literară nu va putea fi învinuită de o „conspiraţie a tăcerii", cîtă vreme a comentat de fiecare dată cărţile momentului. În schimb, un fenomen care se petrece cu ciudate asincronii este încadrarea acestui nou val în valul mult mai cuprinzător al prozei deceniului opt. Simptomatică mi se pare atitudinea unor critici care sînt ei înşişi autori de SF (Parian Popa, cu **Podul aerian**, Ov. S. Crohmălniceanu cu admirabilele-i **Istorii insolite**), dar evită luarea în discuţie a fenomenului. **Desant '83**, antologia de proză scurtă a lui Ov. S. Crohmălniceanu, de la Ed. Cartea Românească, nu include vreun autor de SF, deşi la ora aceea putea fi luat în discuţie cel puţin unul: M. Grămescu. E adevărat, un lider al noului val SF nu se poate compara cu unul al noului val din literatura „generală", cîtă vreme unul a publicat o carte, iar celălalt are deja trei-patru la activ. Trebuie însă ţinut cont că singura colecţie specializată de SF, Fantastic Club, de la Ed. Albatros, a atins... fantasticul număr de două apariţii pe an (în 1985). Poate că momentul de maturizare a noului val SF încă nu a venit (oare va mai fi **nou** în momentul cînd se va maturiza?) şi există doar conştiinţa de sine, emisă din interiorul unui fenomen. Sau, poate, pe ansamblul peisajului editorial, valul SF reprezintă un fenomen minor, cel puţin din punct de vedere cantitativ, şi se scufundă în ocean - situaţie în care intenţia subsemnatului de a pune grile de analiză pe un fenomen minor să fie nu de parte de încercările făcute în Evul Mediu pentru

(Continuare în pag. 123)

SCRIITORI ŞI FANDOM

VOICU BUGARIU

În „Un aisberg sub coama valului" (eseu reuşit, pe care l-am citit în manuscris), George Ceauşu se referă la fandomul (totalitatea celor interesaţi în mod special de literatura SF şi care, aş adăuga, au părăsit condiţia de cititori anonimi, fiind membri, chiar cu prezenţe sporadice, ai unor cenacluri) românesc, acordînd o atenţie deosebită autorilor „noului val". El dovedeşte o reală forţă critică, o anumită viscozitate intermitentă a stilului său, ivită încă din titlu, fiind scuzabilă. Ocolind judecăţile de valoare (prudenţa sa, poate programatică, nu are darul de a entuziasma), George Ceauşu practică o varietate cuminte, taxinomică, de istorie literară, propunînd, în plus, unele generalizări ţinînd de sociologie. De exemplu, imaginînd fandomul sub forma unui vehicul menit să-şi depună pasagerii de elită pe continentul deplinei legitimări literare şi apoi întrebîndu-se de ce viteza lui nu este suficient de mare, eseistul apare în postura de sociolog al succesului în/prin literatura SF. Iar cînd are în vedere mecanismele şi motivările întîlnirilor periodice ale fandomului, practică ceva în genul sociologiei lecturii.

Cînd se referă la figurile proeminente ale fandomului, la tribulaţiile şi ticurile acestuia, George Ceauşu arată o siguranţă explicabilă, mai puţin pătrunzător – din motive obiective – dovedindu-se atunci cînd trebuie să explice relaţiile dintre fandom şi lumea literară. Însemnările de faţă încearcă să aducă unele precizări tocmai în acest ultim sens.

FANDOMUL ŞI SUCCESUL FICTIV

Fandomul este o mini-lume literară, o lume literară-jucărie. În acest aspect se află tăria şi slăbiciunea sa. Prin recompense morale şi chiar materiale (un sociolog al succesului le-ar numi „sancţiuni premiale"), dar mai ales prin crearea unui climat de confort psihic, el este în măsură să producă o iluzie integrală de participare la viaţa literară reală, cu tot ce decurge de aici (succes, eşec, veleitarism, mediocritate, ratare, chiar glorie etc.). Am convingerea că numeroşi membri ai săi nici nu doresc, în fond, să depăşească etapa unui joc de-a viaţa şi competiţia literară, de-a producţia de literatură. Pe lîngă trăirea inocentei satisfacţii orgolioase de a fi membrii, chiar de rangul al şaptelea, ai unei „mafii", aceştia se bucură, în principiu, de o favorabilă sursă de excitaţie intelectuală. Poate că beneficiarii autentici ai activităţilor secundare din fandom (cele care nu constau în scrierea unor texte) sînt tocmai ei.

Privit dinafară, fandomul impresionează prin felul cum reuşeşte să îşi fie sieşi suficient, autarhia sa intelectuală (în raport cu literatura „obişnuită") fiind un fenomen de natură să îl consterneze, dar să îl şi înduioşeze pe un observator fără legături sentimentale cu genul SF.

Dar fandomul nu se limitează doar la acest prim nivel, de simulacru al vieţii literare. Prin vîrfurile lui, el tinde să se integreze în viaţa literară reală, dovedind astfel că este o structură socială contradictorie şi viabilă. Asupra unora dintre individualităţile pentru care o asemenea integrare nu este un simplu deziderat utopic, fandomul, precum un accident freudian din copilărie, îşi exercită o influenţă frenatoare. Respectivii nu reuşesc să se dezbare de ceea ce aş numi „mentalitate de fandom", dar, în acelaşi timp, se miră, cu naivitate, cum de lumea literară este atît de puţin receptivă la scrierile lor. Nu este vorba numai despre diferenţele dintre amatori şi profesionişti (aceleaşi, indiferent de domeniu), ci mai ales despre o capcană psihologică, în care nu puţini autori cad. Frecventînd ani în şir cîte un cenaclu, participînd la consfătuiri şi la alte ti-

puri de întîlniri naţionale sau regionale, respectivii s-au obişnuit cu un anumit public şi cu o anume receptare critică. Modul lor de a scrie, pur şi simplu, s-a modelat în funcţie de exigenţele acestora. (Căutînd o metaforă cît de cît sugestivă, aş zice că ei se află în situaţia unora care au învăţat o limbă străină după ureche, fără profesori şi fără manuale; dificultăţile lor de a-şi retuşa greşelile sînt adesea mai mari decît cele ale unei învăţări de-abia începute, dar în mod corect.) Colegii lor de generaţie, practicanţi ai altor genuri de proză, nu acced în lumea literară prin „vestibulul" fandomului, ci direct. Principala consecinţă a acestei împrejurări este că ei tind de la bun început să satisfacă aşteptările lumii literare. Cei fandomizaţi sînt handicapaţi tocmai de drumul lor ocolit. Am avut prilejuri să văd manifestări de compensare ale unui marcat sentiment de disconfort psihic, generat de contactele „dure" cu lumea literară. Timorat, părînd parazitat de o enervare persistentă, atunci cînd se afla în cercul unor profesionişti, tînărul autor talentat de literatură SF îşi revenea pe deplin, realmente înflorea, odată întors în mijlocul colegilor săi de cenaclu. Textele acestui autor exprimă tocmai o anumită dificultate de depăşire a unui nivel perfect acceptabil în fandom, dar insuficient în competiţia literară reală.

TEXTE PENTRU FANDOM

O manifestare ţinînd de structura contradictorie a fandomului – ai cărui membri ar vrea şi parcă, în acelaşi timp, nu ar prea vrea să-şi ia zborul spre lumea literară reală – o exprimă multe dintre cărţile şi periodicele apărute în ultimii ani. Perfect satisfăcătoare pentru „uz intern", întru totul acceptabile pentru fandom, acestea înseamnă mult prea puţin în competiţia pentru succes şi recunoaştere reale. Aproape didactic ilustrative sînt, în acest sens, cele trei antologii SF apărute în anul 1985. Generatoare de entuziasm justificat în fandom, ele sînt, de fapt, produsele unor selecţii impulsive, patronate de principiul „dăm la editură ce ne-a picat în mînă". Cît priveşte textele critice de susţinere ale acestor trei antologii, acestea sînt, fără îndoială, cu totul inadecvate din punctul de vedere al criticii literare. Respectivele prefeţe, în ciuda generozităţii lor nimănui utile, nu argumentează decît în moduri cu totul naive în favoarea „noului val". Asemenea jocuri de-a prefaţarea unor antologii, probabil savuroase pentru fandom, nu fac decît să îi plaseze pe chiar cei „sprijiniţi" într-o lumină dezavantajoasă. Convingerea că asemenea cărţi „lansează" nişte autori este o iluzie în plus.

CRITICĂ LITERARĂ ŞI FANDOM

Cum arătam, una dintre greşelile strategice comise în acţiunea de integrare constă în publicarea unor texte critice de un nivel suficient doar pentru fandom. Apelul la texte semnate de persoane lipsite de calificare, dar şi de talent critic (există un asemenea talent, el nedepinzînd cu necesitate de studiile filologice; exemplul pozitiv cel mai la îndemînă este eseul lui George Ceauşu) a micşorat, de-a lungul unei întregi perioade de vreme, şansele „noului val" de a căpăta recunoaşterea pe care o merită. „Almanahul Anticipaţia", editat de revista „Ştiinţă şi tehnică", marchează însă, tot mai pregnant de la an la an, o renunţare la textele critice semnate de diletanţi netalentaţi. Cum această publicaţie conţine cea mai importantă culegere de critică SF din întregul an, se poate spera într-o depăşire deplină a respectivului impas.

Tot de eroarea unei critici gîndită în principal pentru fandom ţine şi un anume stil colocvial, al unei dezinvolturi nu tocmai exact calculată. Desigur, criticul tînăr nu va adopta morga unui academician, dar nu este profitabil să îşi invoce tam-nisam colegii de cenaclu, citîndu-le pînă şi textele nepublicate încă. Aşa ceva nu spune nimic bun unui cititor din afara fandomului, pentru care respectivele nume sînt cu totul necunoscute. De asemenea, este bine ca tinerii critici „fandomizaţi" să ştie că tipul lor de conversaţie despre literatură, jargonul lor (incluzînd un cod umoristic) nu sînt cunoscute în exterior, de aici putîndu-se ivi evidente dezavantaje.

Într-o strategie greşită se integrează şi textele apologetice cu orice preţ. Atmosfera de seră a fandomului tolerează asemenea „plante", dar în competiţia reală ele nu mai rezistă.

Cu un cuvînt, critica SF se cuvine să fie la nivelul oricărei alte varietăţi de critică bună.

PREJUDECĂŢI DE FANDOM

Pentru ca fandomul să-şi păstreze configuraţia, nu sînt necesare doar consfătuirile anuale, întîlnirile şi şedinţele de cenaclu. Este necesară şi o mentalitate comună. Această mentalitate, cu rol coagulant, conţine şi cîteva prejudecăţi, a căror dizolvare n-ar periclita existenţa fandomului, mulţumindu-se doar s-o ridice la un nivel mai înalt.

Printre acestea, aş menţiona: 1. Ideea că literatura SF are un teritoriu autonom, care trebuie păzit cu străşnicie de orice imixtiune a literaturii „obişnuite". 2. Teza că „noul val" s-a ivit, în literatura română, practic, sub forma unei generaţii spontanee, textele autorilor mai vechi fiind doar „prăfuite" (se scapă din vedere faptul că o asemenea susţinere sugerează, pur şi simplu, ideea că literatura SF este foarte perisabilă). 3. Ideea că SF-ul românesc nu ar trebui să se orienteze către nivele maxime de realizare literară, el avînd nevoie în primul rînd de spaţii tipografice cît mai largi (există suficiente argumente în favoarea ideii că şansa SF-ului românesc se află tocmai în afara literaturii comerciale).

MITUL ANIMATORULUI

Printre prejudecăţile de care autorii tineri de literatură SF ar trebui să se dezbare se află şi cea a animatorului indispensabil. Ideea că textele lor au nevoie de una sau mai multe „moaşe" pentru a ajunge în atenţia editurilor este aducătoare de pasivism. Înşişi autorii este bine să iasă în arenă cu volumele lor, adresîndu-se nu numai colecţiei specializate a Editurii Albatros, ci şi altor edituri; chiar dacă nu vor obţine decît o discuţie cu un redactor calificat, tot vor fi în cîştig.

Şi fiindcă veni vorba, să avem forţa de a recunoaşte că, dincolo de toate incontestabilele ei avantaje, fiecare antologie în

(Continuare în pag. 130)

LA CENTENARUL VIITOAREI EVE

ION HOBANA

În februarie 1879, Villiers îi scria lui Jean Marras că termină ultimul capitol al **Viitoarei Eve.** Ideea romanului îl preocupa de mai multă vreme. Poate din acel an 1874, cînd se întorcea de la Londra, dezamăgit de finalul poveştii de dragoste cu Anna Eyre Powells. Unii villierişti cred că scriitorul s-a retras, dezamăgit de neconcordanţa dintre înfăţişarea şi spiritul tinerei englezoaice, care ar fi aşadar prototipul Aliciei Clary. În ceea ce mă priveşte, înclin spre opinia lui André Lebois: „Se pare mai curînd că Miss R. l-a respins şi că el a scris **Viitoarea Evă** pentru a se elibera de o obsesie: catharsisul necesită cîteodată o răfuială". O opinie susţinută de caracterizarea din scrisoarea către Jean Marras: „...este o carte răzbunătoare...".

Oricum, incidentul biografic s-a grefat pe interesul acut şi constant al lui Villiers faţă de variile întruchipări ale progresului tehnico-ştiinţific, interes întreţinut şi de prietenia cu Charles Cros, poetul-inventator. Un leit-motiv al romanului este acela al miracolelor captării şi redării sunetelor, iar Cros depusese la Academia de Ştiinţe din Paris, la 30 aprilie 1877, în plic sigilat, descrierea amănunţită a unui aparat menit să „înregistreze şi să reproducă vibraţiile acustice", paleofonul. Să notăm că Edison avea să depună cererea de brevet pentru fonograful său, funcţionînd în temeiul aceluiaşi principiu, la 19 decembrie. Existenţa acestui decalaj ne interesează, aici, nu pentru a invoca o prioritate abstractă, ci pentru a încerca să determinăm un alt stimul al scrierii romanului. Ştim, aşadar, că în februarie 1879 Villiers lucra la ultimul capitol, scriindu-i lui Jean Marras că a consacrat stilului cărţii „timpul şi răbdarea necesare". La 20 februarie 1880, el îi mărturisea lui Aurélien Scholl că **Viitoarea Evă** l-a costat „doi ani de muncă şi de cercetări". În sfîrşit, în sumarul unei culegeri de povestiri trimisă în 1877 editorului Calman Levy (şi refuzată de acesta) figura şi **Miss Hadaly Habal,** pe care Pierre-Georges Castex o consideră „nucleul **Viitoarei Eve".** Se poate deci că nu fonograful, cunoscut în Franţa abia în 1878, ci paleofonul i-a oferit lui Villiers punctul de plecare al speculaţiilor privind reproducerea vocii umane.

Înainte de a continua, se impune o succintă prezentare a subiectului. „Vrăjitorul din Menlo-Park" a creat o mirabilă andreidă, căreia îi lipseşte doar o motivaţie destul de puternică pentru a se „încarna". Se anunţă vizita lordului Celian Ewald, care îi dăruise cîndva inventatorului suma necesară pentru a-l smulge din ghearele mizeriei şi, poate, ale morţii. E o vizită de adio, întrucît tînărul, arătosul şi bogatul senior a hotărît să se sinucidă. Pricina o constituie neputinţa de a o mai iubi, dar şi de a o părăsi pe Alicia Clary, o femeie de o frumuseţe prodigioasă (copie perfecta a lui Venus din Milo), lipsită însă de inteligenţă şi de sensibilitate. „Ah! cine îmi va putea scoate sufletul acela din trupul ei!", exclamă Ewald, deznădăjduit. Şi Edison răspunde, simplu: „Eu!" Asta înseamna că andreida Hadaly (= ideal, în iraniană) va dobîndi **toate** trăsăturile fizice ale Aliciei, de la nuanţa exactă a culorii pielii, pînă la intonaţie şi miros, dar **nimic** din mediocra ei fiinţa spirituală. Lordul, căruia Edison i-a arătat în detaliu cum este alcătuită şi cum funcţionează andreida, este totuşi înşelat de incredibila asemănare. După un moment de revoltă împotriva „sacrilegiului", el se lasă cucerit de farmecul lui Hadaly, de elevaţia gîndurilor şi sentimentelor ei, exprimate cu o inimitabilă graţie şi profunzime. Andreida este închisă într-un sarcofag anume construit, cu care Ewald porneşte să traverseze oceanul către castelul său din Anglia, unde a hotărît să-şi petreacă viaţa împreună cu idealul său „încarnat". Un incendiu distruge însă vaporul şi sarcofagul, cu toate eforturile disperate ale tînărului de a-l salva. Printre înecaţi se numără şi Alicia Clary, aflată pe bord. În final, Edison primeşte o telegramă: „Prietene, doar pierderea lui Hadaly mă face să fiu de neconsolat şi nu port doliu decît pentru această umbră. Adio. Lord Ewald."

Trebuie să spun îndată că această intrigă nu constituie decît suportul nesfîrşitului soliloc al lui Edison, întrerupt doar de mărturisirea lordului Ewald privind nefericita sa pasiune pentru „zeiţa burgheză" şi de pledoaria pasionată a andreidei care-şi cere dreptul la viaţă. Ar fi de altfel lipsit de sens să pretindem respectarea unor reguli obişnuite de compoziţie, Villiers nefiind preocupat de virtuţile romaneşti ale textului, ci de implicaţiile lui filozofice, de reafirmarea într-o operă cu ambiţii faustiene a concepţiilor exprimate şi în lucrările sale anterioare.

Viitoarea Evă este dedicată, deopotrivă, „Visătorilor" şi „Zeflemiştilor". O ambiguitate care-şi are sorgintea în caracterul nu o dată contradictoriu al poziţiei autorului. Asemenea lui Poe, el pare uneori supus fascinaţiei secrete a ştiinţei, după cum dovedeşte şi interesul pentru descoperiri sau ipoteze recente[1]. Romanul vehiculează, de pildă, o seamă de noţiuni astronomice. Ajungînd în paradisul subteran al lui Hadaly, Ewald constată ca

„bolta concavă, de un negru uniform, de o înălţime monstruoasă, stătea suspendată, cu greutatea unui mormînt, peste lumina acelei stele fixe (o puternică lampă închisă într-un glob azuriu – I.H.) era imaginea cerului, aşa cum apare el negru şi întunecat, dincolo de atmosfera planetară". Pentru a explica modul în care a încercat să deducă înfăţişarea dansatoarei Evelyn Habal, Edison se referă la calculul prin care Leverrier a prezis apariţia planetei Neptun într-un anume punct din spaţiu. Hadaly vorbeşte despre lumina stelelor moarte şi-i mărturiseşte lui Ewald că măsoară căldura razelor stelare cu instrumentul inventat de Edison... Villiers se aventurează şi pe tărîmurile altor discipline. Printre miracolele cu care se confruntă lordul în laboratorul din Menlo Park se numără şi un braţ de femeie fabricat dintr-o „suplă albumină solidificată". Această **carne artificială,** mulată după tiparele trupului Aliciei Clary, va acoperi armura de argint a andreidei. Villiers-Edison indică sursa ideii: „...citiţi-l pe Berthelot". Este vorba despre cartea marelui savant Marcelin Berthelot, **Sinteza chimică** (1875). Erudiţia şi inventivitatea se exercită însă mai ales în legătură cu dispozitivele mecano-electrice care dau „viaţă" andreidei. Efortul cerut de sublimarea artistică a datelor ştiinţifice şi tehnice este evocat în a doua prefaţă a **Viitoarei Eve,** găsită după moartea scriitorului:

„În cursul elaborării acestei opere, s-au ivit diferite probleme, pur matematice (...). Mă aflam deci în faţa alternativei de a face să divagheze puţin, din punct de vedere ştiinţific, ingeniozitatea vrăjitorului nostru, sau de a lăsa, brusc, pana şi, luînd creta, de a trece la tablă; de a utiliza limbajul riguros al algebrei; de a acoperi pagini întregi cu simbolurile integralelor.

Ar fi trebuit să presar, de pildă, capitolele intitulate **Mersul, Echilibrul** etc. cu operaţii tehnice care m-ar fi obligat să nu mai vorbesc decît despre potenţiale, puteri, derivate, factoriale, coeficienţi etc., agrementate cu miriade de cifre, de litere, de expresii logaritmice?... Desigur, mi-aş fi putut îngădui să rog vreun mare specialist în electricitate şi, pentru chestiunile de mecanică, pe cîţiva dintre cei mai învăţaţi ingineri, să aibă amabilitatea de a rectifica erorile pe care le-aş fi săvîrşit în această ipoteză. Dar, procedînd astfel, opera ar fi încetat să mai fie ceea ce trebuia să fie potrivit concepţiei mele de ansamblu".

Epurată, aşadar, de balastul unei documentări tiranice, **Viitoarea Evă** a fost criticată, totuşi, pentru excesul de detalii. Henri Bordeaux afirmă, de pildă, că „Paginile în care Villiers explică andreida devalorizează romanul, din punct de vedere artistic, ar fi fost poate mai bine ca posibilitatea acestei realizări să fie lăsată într-un necunoscut care i-ar fi sporit verosimilitatea; efectul ar fi fost mai profund, chiar dacă mai îndepărtat". Camille Mauclair consideră, dimpotrivă, că „Studiul ingenios al procedeelor folosite de Edison pentru a construi o asemenea minune face din **Viitoarea Evă** un roman pasionant şi un ciudat prototip al cărţilor d-lui Wells...". Împărtăşind acest punct de vedere, voi încerca să descifrez originalitatea lui Villiers în raport cu posibilele modele anterioare.

Hadaly nu e prima femeie-robot din literatura conjecturală. Părintele ei spiritual şi-ar fi putut aminti că în Cîntul XVIII al Iliadei, cînd Hefaistos se îndrepta spre sala în care îl aştepta Tetis,

„...tropăind mărunt îl ajută
Fete făcute din aur, dar vii ca fecioarele aieve.
Au deopotrivă cu dînsele minte şi glas şi putere
Şi-nvăţătură la lucru de mînă deprins de la zîne"

Sau că în numărul din 30 aprilie 1632 al publicaţiei sale parodistice „Le Courrier véritable" (Théophraste Renaudot întemeiase, în 1631, „Gazette de France"), Charles Sorel prezintă un inventator care e pe cale să construiască o femeie din metal, capabilă să vorbească toate limbile Pămîntului şi să întreţină o discuţie despre dragoste. Mult mai aproape în timp se află însă Olympia, din povestirea lui E.T.A. Hoffmann, **Omul cu nisipul** (1817). E adevărat că avem de-a face cu un automat rudimentar, pe care îl vom aşeza fără ezitare printre „monştrii derizorii" vituperaţi de Edison într-o tiradă: „Albert cel Mare, Vaucanson, Maëlzel, Horner etc., etc., au fost nişte bieţi fabricanţi de sperietori pentru păsări. Automatele lor sînt demne să fie expuse doar în cele mai hidoase muzee ale figurilor de ceară (...), aceste manechine nu sînt decît o caricatură jignitoare a speciei noastre". Poate că Edison e prea aspru cu ingenioasele creaţii ale lui Vaucanson sau ale nenumiţilor Jaques-Droz, Kintzing şi Roentgen, Maillardet etc. Dar Hadaly seamănă cu aceste jucării mecanice doar atît cît seamănă locomotiva lui Stephenson cu automotoarele moderne.

„Nici un automat nu a fost descris atît de îndelung, cu o grijă atît de minuţioasă, cu o pedanterie atît de înşelătoare...", scrie Gian Paolo Ceserani. Întreaga **Carte a cincea** a romanului este consacrată „autopsiei" andreidei, titlurile unor capitole fiind revelatoare: **Mersul, Echilibrul, Carnaţia, Efluvii corporale, Ochii fizici, Părul, Epiderma...** Hrănită cu informaţii de o mare diversitate, imaginaţia lui Villiers se concentrează asupra reproducerii vocii umane şi a utilizării electricităţii. Desigur, în 1886 - ca şi în 1880, cînd „Le Gaulois" publica prima parte a romanului – înregistrarea şi redarea vibraţiilor acustice nu mai constituiau un mister pentru marele public. Fonograful adevăratului Edison era însă un instrument rudimentar şi grosier pe lîngă „plămînii" de aur ai andreidei, capabili să redea, tip de douăzeci de ore, propoziţiile, frazele, textele „imaginate de cei mai mari poeţi, cei mai subtili metafizicieni şi cei mai profunzi romancieri." Ce să mai spunem despre „condensatorii înaripaţi" din laboratorul subteran? Iată un exemplu care nu mai are nevoie de comentarii: „Această pasăre a paradisului ar putea, cu tot atîta inteligenţă cît au împreună cîntăreţii ale căror voci sînt prizoniere înăuntrul ei, să vă ofere, ea singură, o audiţie a lui **Faust** de Berlioz (orchestră, coruri, cuartete, solo-uri, bisuri, aplauze, rechemări şi comentarii nedesluşite ale mulţimii). În ceea ce priveşte intensitatea globală a sunetului, ar fi de ajuns să o amplific prin utilizarea Microfonului. Astfel, încît, aflîndu-vă culcat într-un apartament de hotel, într-o călătorie, dacă aşezaţi pasărea pe o masă şi conductorul microfonic la ureche, veţi putea, singur, să vă bucuraţi de această audiţie, fără a vă trezi vecinii". Să menţionăm şi **Lamentaţiile lui Edison,** cum este intitulat Capitolul III al Cărţii întîi, în care inventatorul meditează asupra posibilităţii de a capta vocile şi zgomotele trecutului: lumina „ar putea să recupereze un avans de cincizeci de secole şi chiar mai mult, în abisuri, al vechilor vibraţii pornite de pe Pa

mînt!..." De dragul metaforei, este eludat faptul că sunetele nu se propagă în vid. Ca un ecou, în capitolul X, **Fotografii ale istoriei lumii**, este deplînsă pierderea imaginilor trecutului, care ar putea fi regăsite doar dacă „omul ar descoperi mijlocul de a capta, fie cu ajutorul electricității, fie prin intermediul unui agent mai subtil, reverberația interastrală și perpetuă a tot ceea ce se petrece...". Ideea este desprinsă, probabil, din volumul lui Camille Flammarion, **Povestiri despre infinit** (1872), dar Villiers extrapolează cu dezinvoltura unui autor modern de SF. El regretă, de pildă, fotografiile ratate ale faunei monstruoase din mezozoic, pe care John Taine (**Înaintea aurorei**, 1934) și Ivan Efremov (**Umbra trecutului**, 1953) o readuc în fața ochilor noștri prin magia unei științe deocamdată imaginare.

În perioada definitivării romanului, interesul absorbant al lui Villiers față de automatele antropomorfe din a căror familie face parte și Hadaly este dovedit și de includerea unor pasaje revelatoare în versiunile din 1883 ale unor **povestiri crude**. Citez din **Mașina gloriei**: „Douăzeci de andreizi fabricați în atelierele lui Edison, cu chipuri demne, cu surîsul discret și înțelegător, cu rozeta unei decorații la butonieră, sînt atașați mașinii: în caz de absență sau de indispoziție a **modelelor** lor, ar fi distribuiți în loji, în atitudini de profund dispreț, care ar da tonul spectatorilor. Dacă, în mod excepțional, aceștia din urmă ar încerca să se împotrivească și să vrea să urmărească piesa, automatele ar striga: „Foc!", ceea ce ar restabili situația, producînd un vîrtej devastator de sufocări și de țipete reale." (Într-o notă de subsol, autorul ne lămurește că andreizii sînt „Automate electro-umane care dau iluzia **deplină** a vieții, grație ansamblului descoperirilor științei moderne".) Iar invențiile imaginare enumerate în **Tratamentul doctorului Tristan** includ și „Noua Evă, mașină electro-umană (aproape un animal!...), oferind copia primei iubiri - creată de uimitorul Thomas Alva Edison, inginerul american, Tăticul Fonografului". Automate **electro**-umane, mașina **electro**umană, pentru că andreizii teatrali și Hadaly își datorează „vitalitatea" electricității. Villiers pare să împărtășească entuziasmul lui Jules Verne față de forța menită să detroneze regele abur. Capitolul V al **Cărții a treia** este intitulat chiar **Electricitate.** Răspunzînd exclamației uimit-admirative a lordului Ewald, „Dumneavoastră aveți un soi de pozitivism care face să pălească fantezia din **O mie și una de nopți!**", Edison răspunde: „Dar și ce Șeherazadă este electricitatea! ELECTRICITATEA, milord! Lumea elegantă ignoră pașii imperceptibili și atotputernici pe care ea îi face în fiecare zi. Gîndiți-va numai! Datorită ei, curînd nu vor mai exista autocrații, tunuri, monitoare, explozivi și nici armate!". Mai înainte, inginerul vorbise despre „acel surprinzător agent vital pe care-l numim electricitate", mărturisind, în altă parte, că, în împărăția subterană a lui Hadaly, „Totul se petrece grație Electricității". (Să fie o simplă coincidență faptul că titlul Capitolului XII al **Părții întîi** a capodoperei lui Jules Verne, **20 000 de leghe sub mări** (1870), este **Totul cu ajutorul electricității?** Și nu reface Edison, prezentînd andreida lordului Ewald, gestul lui Nemo, prezentînd „Nautilus"-ul profesorului Aronnax?...) Cucerit parcă de entuziasmul amfitrionului său, lordul Ewald, se înscrie pe aceeași orbită: „...este de pe acum admirabil faptul că numai electricitatea poate, astăzi, să transmită la distanțe și înălțimi nelimitate, foarte precise, de pildă, orice forțe motrice cunoscute: în asemenea măsură încît - dacă aș da crezare rapoartelor publicate pretutindeni - mîine, fără îndoială, ea va propaga prin o sută de mii de rețele, în uzinele pămîntene, oarba, formidabila energie, pînă astăzi pierdută, a cataractelor, a torentelor, știu eu? poate chiar a refluxului."

Acest elan scientist, această viziune tonică asupra viitorului apropiat apar doar în unele pasaje din versiunea finală a romanului. Tonul zeflemist al inserțiilor din **Mașina gloriei** și **Tratamentul doctorului Tristan** poate fi regăsit în variantele inedite în care Edison apare ca un fel de Barnum expeditiv, încrezut și venal, gata să trateze drama pasională cu ajutorul spionajului telefonic. Nimic din această viziune nu a rămas în versiunea definitivă, logica raporturilor dintre personaje neavînd decît de cîștigat. Lordul Ewald nu mai este pentru Edison un client excentric sau un „caz" interesant, ci un vechi prieten, căruia îi datorează „gloria, viața și averea".

Tonalitatea gravă, portretul demiurgic al inventatorului, aerul de miracol științific perpetuu l-au făcut pe Henry Bordeaux să conchidă: „...Villiers de l'Isle - Adam arată în **Viitoarea Evă** cum crede știința că va rezolva problemele iubirii, fabricînd femeia ideală. Ea o va fabrica în serie. Iubirea nu e decît un mecanism bine pus la punct", în sprijinul acestor aserțiuni tranșante pot fi invocate declarațiile lui Edison despre „ecuația iubirii" sau despre „iubirile științifice", cărora le putem adăuga pasaje ca acestea: viitoarea Evă „ajutată de GENERAȚIA ARTIFICIALĂ (foarte la modă în ultima vreme) cred că trebuie să satisfacă din plin dorințele secrete ale speciei noastre..."; „Doar prima Andreidă era greu de realizat. După ce formula generală a fost așternută pe hîrtie, nu mai e, dați-mi voie să repet, decît o problemă de meșteșug: nu încape îndoială că în curînd vor fi fabricate mii de structuri ca aceasta - și că un industriaș va deschide o manufactură de idealuri!". Autorul precizează însă imediat că fabricarea în serie a andreidelor nu e decît o glumă care declanșează ilaritatea celor doi parteneri de dialog. În rest, cu tot geniul său, Edison nu izbutește să realizeze decît un automat prodigios, pe care lordul Ewald l-ar refuza, dacă nu ar avea revelația unei prezențe tulburătoare. Discuția finală clarifică parțial enigma. Vorbind despre Hadaly, creatorul ei recunoaște: „...dacă i-am furnizat, din punct de vedere fizic, ceea ce are ea terestru și iluzoriu, un Spirit care îmi este necunoscut s-a suprapus operei mele...".

Și din nou, asemenea lui Edgar Poe, Villiers încearcă să dea un suport științific fenomenelor paranormale. Legătura dintre Any Anderson, receptacolul terestru al Sowanei și Hadaly se realizează prin „claviatura de inducție ale cărei clape o electrizau ușor și întrețineau un curent între ea și Andreidă." Ni se propune chiar ipoteza unui „fluid nou", născut din fuzionarea fluidului electric și a celui nervos și capabil să înfăptuiască nebănuite miracole. Concluzia rămîne deschisă oricărei interpretări: „O ființă din afara umanității s-a insinuat în această nouă operă de artă...". Un început de explicație poate fi aflat totuși într-un alt text al lui Villiers, **Experiențele doctorului Crookes**

(Continuare în pag. 123)

REZULTATELE CHESTIONARULUI DIN ALMANAHUL ANTICIPAȚIA 1986

LUCIAN IONICĂ

Desen de VIOREL PÎRLIGRAS

În urma publicării „Chestionarului SF" în Almanahul Anticipația '86, s-au primit la redacție 1652 de scrisori din întreaga țara, ceea ce atestă largul interes de care acesta s-a bucurat printre cititori.

Mulțumim călduros tuturor celor care au dat curs invitației de a ne scrie și ne-au comunicat părerile lor, contribuind în acest fel la obținerea unor rezultate cît mai relevante.

Sondajul de opinie inițiat* a încercat să răspundă la două probleme generale: cine sînt cititorii Almanahului Anticipația și ce așteaptă ei de la literatura științifico-fantastica.

* Programul pentru prelucrarea pe calculator a datelor a fost realizat de Mircea Dragan, iar înregistrarea formularelor a fost efectuată de Gabriela Papoe.

STRUCTURA EŞANTIONULUI

De la început ținem să facem o precizare importantă: întrucît stabilirea eșantionului nu s-a bazat pe o selecție aleatoare, generalizarea rezultatelor la **toți cititorii** Almanahului trebuie făcută cu o anumită prudență. Răspunsurile sînt totuși semnificative, ele caracterizînd pe **cei mai pasionați cititori** ai genului, altfel spus, pe cititorul „specializat".

Pentru a avea un termen de comparație, cu ocazia punerii în vînzare la Timișoara a volumului de proză SF „Avertisment pentru liniștea planetei", Ed. Albatros, s-au înmînat cumpărătorilor și cîte un chestionar, pentru cititorii de carte SF. În ceea ce privește vîrsta și sexul cititorilor, vom prezenta comparativ datele obținute:

Vîrsta ani	Almanah %	Carte %
pînă la 15	10,3	3,5
16 - 20	**57,0**	22,3
21 - 25	18,6	**35,9**
26 - 30	7,1	14,4
31 - 35	3,6	9,3
36 - 40	1,5	8,9
41 - 45	0,6	3,5
46 - 50	0,6	0,3
peste 51	0,4	1,5

Eșantionul corespunzător cititorilor de carte SF este mai echilibrat, procentul celor sub 20 de ani fiind doar de 25,8%, spre deosebire de „Almanah", unde el atinge 67%. Diferența dintre cele două anchete apare datorită modalităților diferite de returnare a chestionarelor - prin completare pe loc, la librărie, în primul caz, respectiv, prin poștă, în al doilea. Se dovedește încă o dată că entuziasmul este îndeosebi apanajul tinerilor. Distribuția obținută pentru cititorii de carte SF pare a fi cea mai apropiată de adevăr, descriind structura de vîrstă reală a iubitorilor de SF.

Sexul	Almanah %	Carte %
Masculin	78,4	76,2
Feminin	21,6	23,8

Distribuția eșantionului în funcție de ocupație și studii confirmă structura de vîrstă obținută:

Elevi	44,5%
Studenți	13,7%
Muncitori, tehnicieni	13,9%
Studii superioare	7,9%
Alte situații	4,6%
Nu răspund	15,3%

Credem că distribuţia eşantionului după localitatea de domiciliu a fost influenţată de difuzarea **Almanahului** cu precădere în mediul urban. Dar şi alţi factori pot fi luaţi în considerare:

urban	90,5%
rural	9,5%

Opţiunile cititorilor

Cîteva concluzii. În contrast cu relativa omogenitate de vîrstă a eşantionului, analiza răspunsurilor evidenţiază existenţa unor preferinţe diferite. Ele vizează chestiuni precum tematica, „tehnicismul“, rolul informaţiei de natură ştiinţifică, „gradul“ de fantastic etc. Să amintim şi problema nivelului de receptare artistică a textului: unii ar dori lucrări mai clare, mai uşor de înţeles, fără prea multe neologisme, cuprinzînd eventuale explicaţii, alţii, dimpotrivă, deplîng tocmai facilitatea, şabloanele, lipsa de profunzime etc.

Chiar şi în cazul unei literaturi care presupune o oarecare „iniţiere“, deci un fel de „specializare“, lectorul este divers. Ar constitui o evidentă simplificare încercarea de a-i stabili un profil unic, standard. Rămîne să ne întrebăm dacă **vîrsta** reprezintă sau nu un factor important în determinarea preferinţelor sale literare SF. Răspunsul este şi „Da“ şi „Nu“.

„Nu“ – deoarece tineri de aceeaşi vîrstă au preferinţe şi niveluri de receptare **destul de diferite**, ceea ce sugerează prezenţa şi acţiunea altor factori: mediul cultural, inteligenţa, personalitatea etc.

„Da“ – pentru că există o sensibilă diferenţă, şi de cunoştinţe, şi de experienţă, între tînărul de 15–16 ani şi cel de 25–26 de ani. Zece ani la această vîrstă înseamnă foarte mult. Deşi SF-ul îşi are majoritatea cititorilor sub 30 de ani, sintagma „literatură pentru tineret“, care i se aplică adesea, ar trebui nuanţată spre a nu lăsa loc unor nedorite confuzii.

Interesant este că fenomenul lecturii diferite se evidenţiază şi la nivel statistic, nu doar în cazuri izolate, de excepţie. Succesul enorm de librărie al oricărei apariţii editoriale SF nu trebuie să dea iluzia unui public uniform în ceea ce priveşte gusturile şi aşteptările sale. Dimpotrivă.

Formularea unui răspuns tranşant la întrebarea iniţială – ce aşteaptă cititorii de la literatura SF? – nu este uşoară, deoarece nu există un singur răspuns, ci mai multe. Unii caută aventura cosmică, alţii sînt fascinaţi de enigmele terestre ori ale universului, alţii vor să-şi apropie viitorul ş.a.m.d. Totuşi, se pot desprinde cîteva trăsături, dacă nu generale, cel puţin predominante. Ele relevă atributele benefice ale acestei literaturi:

– năruirea prejudecăţilor şi a comodităţilor de gîndire;

– deschiderea spre noul oferit de progresul cunoaşterii ştiinţifice;

– respingerea viziunilor pesimiste asupra viitorului omenirii;

– fascinaţia alterităţii, a acelui **altcum** care ar putea fi posibil, ori chiar probabil;

– puterea unei imaginaţii şi a unei fantezii specifice genului – exerciţiu preliminar al propriei creativităţi în diverse alte domenii;

– căutarea apolinicului.

Ţinînd seama de larga audienţă a literaturii SF, îndeosebi printre tineri, apariţia unei publicaţii periodice de profil ar fi primită cu foarte mare interes. Numeroase scrisori conţinînd propuneri în acest sens stau drept mărturie. Revista s-ar constitui într-un factor dinamic în promovarea unui spirit deschis, îndrăzneţ novator, propunînd o continuă confruntare cu necunoscutul materiei, micro şi macrocosmice. Nu mai puţin însemnat ar fi rolul ei în formarea unei gîndiri ateist-umaniste a noilor generaţii.

Răspunsuri. Prezentam in continuare valoarea procentuală a opţiunilor exprimate de catre cititori prin alegerea unei singure, a două sau a trei variante dintre răspunsurile preformulate la întrebările cuprinse în chestionar. Punem astfel la dispoziţie un material care, sperăm, va prezenta interes pentru cîţi mai mulţi dintre dumneavoastră. Analiza statistică detaliată a chestionarelor, stabilirea tuturor corelaţiilor necesare reprezintă un demers mai puţin spectaculos şi el se adresează în primul rînd specialiştilor.

(1) Vă consideraţi un pasionat al literaturii SF?

Da	92,1%
Nu prea	7,2%
Nu	0,4%
Nu răspund	0,1%

(2) Din ce categorie aţi dori să facă parte subiectele povestirilor şi romanelor SF? (două alegeri – 200%)

Tehnico-ştiinţifice	56,3%
Psihologice	42,5%
Aventuri, poliţiste	41,6%
Umoristice	17,9%
Filozofice	10,8%
Social-politice	8,2%
Nu am o preferinţă deosebită	7,6%
Alte categorii	2,9%
Nu răspund	11,9%

(3) După părerea dumneavoastră, ce este mai important într-o proză ştiinţifico-fantastică?

Informaţia tehnico-ştiinţifică utilizată	11,7%
Valoarea literar-artistică	12,2%
Ambele sînt la fel de importante	74,6%
Nu ştiu	1 %

(4—5) Care din următoarele teme (motive) SF vă interesează mai mult? (trei alegeri 300%)

Extratereştrii, contactul cu alte civilizaţii	56,8%
Călătoria în timp	38,6%
Călătorii cosmice	26,8%
Conflicte interstelare	24,8%
Anticiparea viitorului	24,2%
Facultăţi psihice paranormale	19,6%
Universuri paralele	18,6%
Descoperiri ştiinţifice	17,9%
Lumi pierdute	16 %
Paleoastronautica	11 %
Relaţia calculator-om	9,4%
Nu am o preferinţa deosebită	7,6%
Roboţi şi androizi	6,2%
Utopii, distopii	3,4%
Alte teme	1,3%
Alegeri neefectuate	17,2%

Surprinde, desigur, interesul extrem de scăzut manifestat faţă de teme precum „roboţii“ şi „calculatoarele“, pînă mai ieri considerate, alături de „navele cosmice“ şi „extratereştrii“, adevărate embleme ale literaturii SF. Probabil că, o dată cu pătrunderea lor în viaţa cotidiană, aura de fascinaţie ce le înconjura odată tinde să se modifice.

(6) Ce aşteptaţi dumneavoastră în primul rînd de la o carte SF?

Ipoteze şi teorii îndrazneţe despre enigme ale ştiinţei	25,9%

Să ofere un alt mod de

a privi și înțelege lumea de azi .... 16 %
Descrierea unor lumi ale viitorului 15,4%
Un ingenios joc intelectual 14,5%
Prezentarea unor lumi și a unor ființe fantastice 11,2%
Nu am o preferință deosebită 8,6%
Informații despre noi descoperiri științifice ... 5 %
Alte preferințe 2,5%
Nu răspund 0,5%

Distribuția relativ uniformă, absența unei polarizări evidente sugerează cît de diverse sînt așteptările și preferințele cititorilor.

(7) Spre ce romane se îndreaptă preferințele dumneavoastră?
Cu acțiunea în viitor 55,9%
Nu am o preferință deosebită 24,5%
De actualitate 10,1%
Istorice 4,9%
Spre alte categorii de romane 3,7%
Nu răspund 0,7%

(8) Scriitorii de literatură SF adoptă atitudini diferite față de datele științei și tehnicii contemporane. Care dintre situațiile următoare prezintă cel mai mare interes pentru dumneavoastră?
Autorul pornește de la ipotezele științei contemporane 37,4%
Autorul nu respectă în totalitate datele științei și formulează ipoteze fantastice 23,8%
Autorul nu este interesat de datele științei, ci, pornind de la premise fantastice, realizează construcții logic coerente 18,2%
Fantezia scriitorului încalcă logica atunci cînd acest lucru este justificat din punct de vedere artistic 7,2%
Autorul respectă în totalitate datele verificate ale științei 5,2%
Nu-mi dau seama 4,2%
Nu am o preferință deosebită 3,4%
Nu răspund 0,3%

(9) Ce reprezintă fenomenul OZN după opinia dumneavoastră?
Nave ale unor ființe extraterestre 45,6%
Fenomene fizice neelucidate încă 27,1%
Nave dintr-un univers paralel 10,8%
Nu am nici o părere 7,1%
Au ales două sau mai multe variante 5,2%
Iluzii optice ale unor persoane de bună credință 1,2%
Mărturii false ale unor persoane interesate 1,1%
Alte opinii 1,0%
Nu răspund 0,7%

(10) Credeți că se va realiza vreodată călătoria în timp?
Da 51,4%
Nu știu 28,1%
Nu 19,1%
Alte opinii 0,5%
Nu răspund 0,8%

(11) Întîmplările și situațiile din povestirile și romanele SF pot avea diferite grade de probabilitate. Spre care se îndreaptă preferințele dumneavoastră? (trei alegeri – 300%)
Existente, reale 43,4%
Inexistente, dar sigur posibile 77,5%
Probabile 74,2%
Improbabile 23,7%
Imposibile 25,2%
Nu am o preferință deosebită 8,9%
Alegeri neefectuate 46,7%

(12) În general, preferințele dumneavoastră se îndreaptă spre:
Cărți a căror lectură presupune o concentrare sporită 45,6%
Cărți distractive, ce constituie o lectură ușoară, deconectantă 7,7%
Cărți de o natură intermediară celor de mai sus 44,2%
Nu am o preferință deosebită 1,7%
Nu răspund 0,6%

La următoarele trei întrebări vom renunța la evidențierea statistică a rezultatelor în favoarea prezentării unei selecții din cele mai semnificative răspunsuri.

(13) Ce anume vă atrage la literatura științifico-fantastică? L. SF are un sîmbure de adevăr. Acest sîmbure este căutat atît de cei care scriu, cît și de cei ce savurează literatura de anticipație ● Îmi creează sentimentul că realitatea poate fi și altfel decît o gîndim noi. (violonist) ● În primii ani m-au atras aventura, stranietatea, lumile noi descrise în SF, mai tîrziu mi-am dat seama că fără SF nu pot trăi. (laborant) ● Ce ciudat, pînă în momentul

GALAXIA SF

cînd am citit întrebarea știam, acum, că există o asemenea întrebare, nu mai știu sigur. Poate pentru că-mi dă iluzia că undeva, în Univers, pe o altă planetă albastră... SF-ul e zborul gîndului, e fericirea de a te elibera din lanțurile lutului și de toate prejudecățile trecutului (elevă) ● **Depășirea** clișeelor învechite; **polemica** asupra dogmelor științei contemporane; **curajul** de a dezvălui tarele prezentului; **îngrijorarea** pentru viitorul speciei umane; **speranța** într-o lume mai bună ● Sondarea atitudinii umane în contexte inedite, necaracteristice altor domenii literare; creativitatea, imaginația debordantă ce sublimează „ambientul" actului lecturii; un impuls interior de o uimitoare forță, generat probabil de cele mai adînci straturi ale personalității. (arhitect) ● Cred că L. SF ar putea fi un strigăt de alarmă, ar putea lupta pentru liniște și pace. Mă impresionează fiorul straniu ce-mi rămîne în suflet după ce am terminat de citit o nuvelă SF bună, acel inefabil pe care trebuie să-l cuprindă o lucrare deosebită (elevă) ● Nu prea mă atrage L. SF. Consider că are prea multă fantezie, prefer ceva mai real, mai adevărat. (elev) ● Dorința de a trăi măcar un ceas în viitor (inginer) ● Cred că SF-ul este una din multiplele căi de propa

gare a științei într-un mod instructiv și educativ. ● L. SF este pionierul ce descoperă mereu noi piste de vis pe care, venind din urmă, geniul omenesc le schimbă în realitate. (învățătoare) ● Din cele mai vechi timpuri, omul a dorit să știe ce-i rezervă viitorul. L. SF prezintă descoperirile viitorului și totodată constituie o punte de legatură între copii și adulți, este basmul tuturor. (elev) ● Faptul că prezintă unele ipoteze care caută să elucideze unele enigme trecute, prezente sau viitoare. ● Nu știu să explic exact ce anume, dar cred că noutatea, căutarea, insolitul. (economist) ● Probabil faptul că este o literatură „neconvențională", deschisă experimentelor de tot felul și care se potrivește perioadei actuale de revoluție științifică-tehnică. (inginer) ● Tratează probleme care nu sînt abordate de literatura clasică, oferă posibilitatea de a patrunde în alte universuri, în alt timp și spațiu; de asemenea, eroii se confruntă cu alte probleme și greutăți decît cele pe care le întîlnim cotidian și, nu în ultimul rînd, oferă gîndirii un interesant joc intelectual. (elev) ● Mă atrage acest joc al posibilului și imposibilului (desenator tehnic) ● O întrebare la care nu pot sa răspund, nu pentru că nu mi-ar place SF-ul, ci din simplul motiv că îmi place prea mult. (elev) ● Ceea ce mă atrage la L. SF este ideea SF – cînd este originală – și felul în care autorul o pune în valoare. (student) ● Nu în ultimul rînd este posibilitatea proprie acestui gen literar de abordare din diferite unghiuri a unor probleme ce confruntă lumea de azi, cum ar fi cursa înarmărilor sau poluarea mediului înconjurător ● În L. SF se construiesc și se propun spre receptare sisteme (de natură socială, psihologică, tehnologică etc.) coerente și veridice, pornind de la premise presupuse adevarate. În structura elementelor intervine pe de altă parte intuiția, fondul de simțire, fantezia, care salvează sistemul de rigiditate și uscăciune, transformîndu-l într-un întreg flexibil, fluid, în ultimă instanță uman. (elevă) ● Fiecare dintre noi speră că în întreg universul să nu fim singurele ființe inteligente. Povestirile SF concretizează aceste vise ale noastre.

(14) Ce ați avea de reproșat scriitorilor de literatură de anticipație?

Dar n-am nimic de reproșat! Dupa mine, avem scriitori SF foarte buni. Doar tirajul cărților SF este mic, la noi se vînd ca pîinea caldă. ● Personajele feminine sînt marginalizate, adesea constituie doar un pretext sau pur și simplu nu apar. Prejudecăți?! ● La unii ar fi de dorit o mai mare coerență a construcției narative și, totodată, o mai accentuată veridicitate a situațiilor prezentate. (student) ● Să nu cadă pe panta unei literaturizări excesive a creațiilor lor. Un limbaj clar este cu atît mai de dorit cu cît situația descrisa este mai complicată! ● Nu-mi plac prenumele englezești folosite în scrierile românești. O sa trăim, pînă la urmă, cu senzația că numai cu ei se pot întîmpla lucruri ciudate, neobișnuite sau minunate, ori că numai ei sînt în stare să realizeze ceva. (mecanic) ● Mi-ar place ca eroii să aibă sentimente care sa se raporteze cît mai mult la cele umane, pentru ca să înțeleg mai bine trăirile și logica personajelor, nu numai după acțiunile lor, ci și după motivațiile lor interioare. (student) ● Cei ce se iubesc cu adevărat nu-și reproșează niciodată defectele. (elevă) ● De ce se sare mereu peste impedimentele comunicării cu alte civilizații, de ce nu se încearcă soluționarea lor? ● Referitor la **noul val: lipsa de originalitate,** reluarea obsesivă, pînă la saturație, a unor teme arhi-cunoscute; **tratarea** acestora într-un registru minor, cu conflicte minore, cu personaje lipsite de orice... personalitate, fără substanță umană, sau, dimpotrivă, exacerbarea la proporții (pretins) cosmice a unor conflicte la fel de minore și de ridicole; **tehnicizarea excesivă; lipsa de umor.** Referitor la seniorii SF-ul românesc: oare nu mai au chiar nimic de spus? ● Nu-mi pot permite să reproșez ceva unui scriitor. Un repros, însă, îl adresez editurilor. ● Prezentarea unor fenomene fantastice fără a se încerca o explicație fictivă a acestora ● Nu ar fi rău să se aleagă mai des ca subiect dragostea. ● Scriu prea puțin. ● Sînt de acord că povestirile avertisment au un rol important, dar nu credeți că prea mult pesimism strică? ● Nu sînt de acord cu literatura umoristică de anticipație, pentru că ea denaturează scopurile literaturii SF adevărate. (elev) ● Cîteodată își face loc și puțin umor, care este bine venit. În unele situații accentuează nota de tragic. Tocmai aceasta face sa vibreze coardele sufletului. ● Mai multă atenție la scrierile umoristice! E de dorit un umor de calitate, iar personajele să pară totuși ființe inteligente. ● Nu știu dacă ar fi ceva de reproșat, poate faptul că nu publică și nu editează mai des și în tiraje mai mari. ● Prea puține romane, prea multe proze scurte, de cîteva pagini. Aceasta dă o notă de debut literaturii noastre SF, ceea ce nu este adevărat. ● Scriitorii de literatură SF sînt destul de buni, după părerea mea. Totuși, ar putea să scrie despre niște imperii galactice, călătorii și aventuri care să stîrnească interesul tuturor. (elev) ● Ceea ce mă deranjează la scrierile SF (nu la majoritatea) este prea marea aprofundare a subiectului. Prefer să citesc scrieri ușoare, care să nu mă oblige să mă concentrez prea mult asupra elementelor secundare. ● L. SF nu uzează de subiecte foarte serioase, care să-i dea greutate, sau nu, îndeajuns. Autorii se mulțumesc la un șoc trecător asupra cititorului și nu propun subiecte care să pună probleme. (profesor) ● Mai demult citeam în povestirile SF ca în anul 2000 super orașele cu benzi rulante vor fi populate de mii de piloți, roboți etc. Nu scria în nici o povestire dacă va exista vreun contabil. Iată, mai sînt 15 ani și în 2000 vor exista mai mulți contabili într-un singur oraș decît cosmonauți în întreaga lume. ● Aceste idei vă rog a binevoi să le dați unui cenaclu pentru a fi dezvoltate și sa ajungă o povestire: „Într-o altă galaxie, pe o altă planetă, era foarte dezvoltat șahul. Planeta era împărțită în mai multe țări, iar fiecare țară avea un rege. Regele era cel mai bun jucător de șah din țară (cunoștea foarte multe deschideri, jocuri de mijloc și finaluri). Această planeta nu cunoștea ce este brutalitatea. Un război între două țări era un joc de șah între cei doi regi. Ostașii se „duelau"

cu cei de acelaşi grad din armata adversă, tot pe tabla de şah. Gradele se dădeau în funcţie de cunoştinţele de şah. Dacă două oşti nu aveau acelaşi numar de soldaţi, oastea mai mică juca mai multe partide. Hoţii, pungaşii şi toţi ceilalţi asemenea erau întemniţaţi, nu pentru că furau la colţ de stradă sau au făcut bişniţă, ca pe planeta noastră, ci pentru că la o mică neatenţie a adversarului îi luau vreo piesă de pe tablă, schimbau locul alteia sau puneau o figură în plus. Toţi aceştia erau eliberaţi atunci cînd reuşeau să-i învingă pe cei pe care au încercat să-i trişeze, asta după ani de studii în celula, unde li se punea la dispoziţie tabla şi piesele necesare. Fiecare cetăţean avea cunoştinţe de şah, în funcţie de ele ocupa şi un anumit loc în societate. Încă de la şcoală, pe lîngă alte materii, ca matematica, istoria, geografia, copiii învăţau şi şahul". Ioniţă Cornel ● Prea mulţi „omuleţi verzi" (sau alte culori!) şi plante „superfenomenale". Lucrările bune nu depăşesc limita unei imaginaţii normale. ● Sînt prea timizi, dacă ar fi mai fantastici, ar fi mult mai frumos. ● Unii scriitori dau dovadă de prea multă fantezie şi povestesc întîmplări imposibile. ● E pregnantă încătuşarea unor texte SF în real, anticiparea, în cazul lor, nu e decît o extrapolare a unor realităţi contemporane. ● Nu mă atrage „jocul" intelectual, nici construcţia logică perfectă pornind de la o ipoteză pe care o consider absurdă. Verosimilul, certitudinea, numai ele îmi incită gîndirea. Ipotezele SF trebuie să fie **probabile,** nici reale, nici absurde – aceasta este regula frumosului joc SF. ● Zgîrcenia tehnică! Aş vrea mai concretizate funcţionalităţile, descrierile tehnice, conexiunile diverselor aparaturi, alte moduri de transmitere a informaţiilor, tehnologii noi, materiale noi etc. ● Prea multe povestiri zdrăngăne de fierăraie tehnicizată, care, pînă la urmă, va ajunge la gunoi, aşa cum se întîmplă şi în viaţă. ● În unele cazuri, ar fi de reproşat insuficienta documentare ştiinţifică, neglijarea aspectului tehnic şi ştiinţific al operelor în favoarea supraîncărcării cu lirism şi procedee stilistice exagerate. Aşa cum nu trebuie neglijată partea artistică şi literară, aşa trebuie respectate şi aspectele ştiinţifice, tehnice, logica şi coerenţa operei.

(15) Consideraţi că literatura SF vă ajută în activitatea dumneavoastră? În ce fel?

Sigur că da. L. SF mă ajută în activitatea mea de student să întrevad mai bine viitorul pe care eu şi generaţia mea îl vom construi. ● Acest gen literar incită la o căutare continuă a noului, la o grijă permanenta faţă de valorile umane. ● Indiscutabil, ca profesor mă ajută să fiu receptiv la nou, să-i înţeleg mai bine pe elevii mei, să-i modelez potrivit cerinţelor viitorului, să-i înarmez cu acel soi de optimism sănătos care te fereşte de iluzii, dar te şi pregăteşte să întîmpini fără complexe neobişnuitul. ● Foarte mult. Poate şi datorită meseriei. Această literatura stimulează inventivitatea cititorului, mai ales a tinerilor, trezeşte ambiţii profesionale înalte, deschide apetitul pentru promovarea noului în ştiinţă şi nu numai, dezvoltă calităţi precum ordinea, disciplina şi hotărîrea în deciziile luate. (electronist) ● Nu! Îmi dăunează foarte mult. Atunci cînd prind o carte SF nu o las pînă nu o termin. Aşa că numai de ajutor nu-mi este. (farmacistă) ● Mă ajută **spiritul** literaturii SF, făcîndu-mă să mă îndoiesc de ceea ce e considerat ştiut pînă la capăt, să nu mă tem de noţiuni abstracte şi de interpretarea fenomenelor neobişnuite. (student) ● Da. Mă ajută să-mi înving comoditatea, îmi trezeşte elanuri, aspiraţii, deschide drum pentru performanţe în activitatea profesională şi pentru utilizarea cît mai completă a creativităţii proprii în viaţa cotidiană. (violonist) ● Este singura în măsură să-l facă pe om să înţeleagă că trebuie să ţină pasul cu progresul societăţii umane, să nu rămînă pasiv la noile cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii ● În adolescenţă mi-a insuflat gustul pentru cunoaştere, încredere în ştiinţă. Astăzi este un stimulent preţios al imaginaţiei. (cercetator) ● L. SF nu mă ajută în activitatea profesională, dar a devenit pentru timpul meu liber aproape o necesitate. ● Am să vă dau un exemplu foarte, foarte concret. Cînd eram mică, trebuia să fac destul de des analiza sîngelui. Era cel mai chinuitor lucru şi plîngeam foarte tare. Într-o zi am citit „O piatră pe cer" de Isaac Asimov. M-a impresionat extraordinar puterea lui Joseph Schwartz de a se impune prin forţa gîndului. De atunci nu mi-a mai fost frică de analize. ● Da! SF-ul m-a ajutat şi mă ajută prin optimismul cvasigeneral degajat de el. Îmi oferă teme de meditaţie şi mă ajută să înţeleg lumea altfel. ● Da. Prin ipoteze şi teorii îndrăzneţe privind tratamentul unor maladii incurabile la ora actuală. (student) ● Mă ajută uneori să cunosc mai bine lumea din jurul meu, alteori pe mine însămi. Mă învaţă să nu trec indiferentă pe lîngă ceea ce mă înconjoară, să refuz lenea de a gîndi şi a simţi. Mă învaţă să cred în partea bună a omului şi să lupt împotriva a tot ceea ce este urît şi rău. ● L. SF îmi creează o mobilitate a gîndului foarte necesara în activitatea mea.

LITERATURA ȘI REALUL

GERARD CORDESSE

SF-ul fiinţează în umbra puternicului său vecin, mainstream-ul, unde rege este romanul realist şi deci, în raport cu acesta se va delimita spontan. „Oglindă plimbată de-a lungul unui drum", romanul realist se pretinde furnizorul unei imagini fidele a realului, pe cînd SF-ul provoacă în mod deliberat o rupere de real prin inventarea altor posibile lumi. Distanţa faţă de real poate fi deci luată drept criteriu primar în operaţia de definire a SF-ului, dar asta nu înseamnă şi că e vorba de un criteriu simplu, cum ar părea la prima vedere. Întîi de toate, care este acest „real" atît de spontan evocat?

Filozofii au subliniat de multă vreme că simţurile noastre sînt imperfecte sau înşelătoare, oamenii de ştiinţă au precizat apoi ca acestea sînt prea grosiere pentru a putea capta toate manifestările realului: dincoace de infraroşu, dincolo de ultraviolet, sîntem aproape orbi. Infinitul mic şi infinitul mare nu ne sînt accesibile decît prin intermediul unei aparaturi de dată recentă. **Realul secolului XX nu e totuna cu realul secolului XIX.** Simţul comun nu este în acest caz decît o formă a ignoranţei.

Pe de altă parte, să observăm că vehicularea noţiunii de real se realizează în mare parte prin limbaj. Dacă în sistemul nostru de timpuri verbale avem un aorist, un perfect sau un viitor anterior, atunci concepţia noastra cu privire la timp va fi desigur afectată corespunzător. Spectrul vizibil de culori nu este nuanţat identic de diferitele limbi; la fel, conceptul de onoare nu acoperă acelaşi „real" la beduini, eschimoşi sau californieni. **Realul este adesea confundat cu natura sau naturalul:** gestica „spontană" a mişcării capului în plan vertical pentru a spune da şi în plan orizontal pentru a spune nu, nu este universală şi deci naturală; turcii utilizează planul vertical pentru a spune nu.

Cuvintele abstracte pun imediat problema referinţei: conceptul de „cîine" nu există în realitate, se construieşte plecînd de la minusculul pekinez şi sfîrşind cu dogul danez, prin abstracţie şi generalizare. Acest rol al limbajului se numeşte „categorizare" sau „decupaj conceptual". Înţelegerea faptului că nu există categorizare sau clasificare decît prin limbaj ne va feri de echivalările pripite între limbaj şi realitate, **le mot et la chose.** Vom fi, de exemplu, în impas încercînd să găsim o referinţa pentru termeni ca: gelozie, idee, amor. Limbajul creează iluzia de a face corp comun cu realul doar datorită faptului că adesea acest real nu există decît în şi prin limbaj.

Toate acestea definesc aşa-numita „acţiune modelatoare" a limbajului, acţiune prin intermediul căreia acesta produce modele ale realităţii.

În cazul discursului practic limbajul desemneaza sau poate să desemneze obiecte, dar, în general, nu desemnează decît concepte, în absenţa obiectului. Conceptul depăşeşte prezenţa, împiedica obiectul de a se constitui într-o reprezentare. În esenţa noţiunii de limbaj se găseşte ecartul, distanţa, diferenţierea şi nu prezenţa, aderenţa sau identitatea, cum pare la prima vedere.

Iată, deci, că noţiunea de real este mult mai problematică decît este dispus simţul comun să accepte.

Catherine Kerbrat – Orecchioni numeşte (după Lacan) „realitate" această construcţie a limbajului, pentru a o distinge de real. Discursul nu se referă la real ci la realitate, adică la un real construit, prelucrat, informat prin limbaj, căruia este suficient să-i observăm proprietăţile constitutive (arbitrar, discret, liniar etc.) pentru a înţelege că discursul nu poate în mod evident fi decît funciarmente inadecvat obiectului său: nu este deci cazul de a reveni la o concepţie decalcomaniacală asupra mimesisului.[1])

Aceste aspecte – valabile în cazul comunicării obişnuite – sînt ridicate la pătrat de comunicarea literară. În cazul discursului ordinar, adevărul este relaţia pozitivă stabiltă între o propoziţie şi referinţa ei; afirmaţia „cerul e albastru" poate, dupa observare, să fie declarată adevărată sau falsă în momentul în care este enunţată, dar versul „Mai sus de-acoperiş e cerul atît de-albastru şi de calm" scapă criteriului adevărului prin modificarea referinţei, care nu mai este acum decît un simulacru. A ne pune problema adevărului din vers conduce la o verificare absurdă: dacă, în momentul în care eu citesc versul, cerul este albastru sau acoperit de nori, sau, chiar mai departe, dacă în momentul primei enunţări a versului de către Verlaine, era sau nu vreme frumoasă. **Comunicarea literară nu se supune deci criteriului adevărului,** textul literar nu este nici adevărat nici fals, este verosimil în măsura în care vine în întîmpinarea anumitor reprezentări. În această ordine de idei, romanul realist este calificat drept verosimil, basmul nu, sau, mai exact, se afirmă că acesta urmăreşte un alt model de verosimilitate, un model în care animalele pot vorbi şi zînele bune luptă împotriva celor rele. Verosimilul la Zola trebuie considerat cu mari precauţii; avînd în vedere perimarea accentuată a ideilor secolului trecut cu privire la ereditate, acest verosimil intră în contradicţie cu al nostru. Autorul nu poate pretinde nicidecum a exprima adevărul cu privire la real, el creeaza o aparenţa, un simulacru şi receptorul simulează şi el aderarea

la simulacrul propus, printr-o așa-numită **„suspendare voluntară a incredulității"**. Dupa Siegfried J. Schmidt[2], comunicarea literară stabilește un contract – pe care el îl numește Regulă de Ficțiune între producătorul și receptorul unui text; ca urmare a acestui contract, textul se situează în afara categoriilor de adevăr și fals. Receptorul acceptă să-și suspende judecățile de adevăr și intră în dialog cu un sistem de valori care nu-i sînt proprii și pe care ar refuza poate să le ia în considerare într-o situație obișnuită. Din acest punct de vedere, comunicarea literară deschide un spațiu de toleranță și dialog în jurul comunicării obișnuite. În acest spațiu al comunicării, creat odinioară prin acel „A fost odata", iar acum prin titlul și menționea „roman" sau „poem", ia naștere o lume textuală distinctă de modelul de realitate socialmente valabil pentru partenerii de comunicare obișnuită. Aceste lumi textuale fictive sînt în mare parte reconstruite de către receptor, care, în absența unei constrîngeri pragmatice, trebuie să descopere în text elementele structurante ale universului fictiv. Spre exemplu în cazul unui poem scurt, în ciuda spațiului redus, selecția și combinarea necomună a elementelor permite totuși închegarea unei lumi textuale. Asta nu e posibil decît datorită faptului că toate elementele textului (sunet, simetrie, simbol...) sînt multifuncționale, interpretabile și polisemnificante, îmbogățind semantic sistemul, în timp ce în comunicarea ordinară toate acestea sînt considerate ca fortuite și nepurtătoare de informație. Să menționăm aici și aserțiunea lui Lotman[3]), cum că orice „zgomot" capătă semnificație în cadrul comunicării artistice, spre exemplu fractura unui ritm de bază în poezie, care, departe de a perturba comunicarea, o îmbogățește prin poziția privilegiată a segmentului „anormal". Integrarea zgomotului provoacă deci complexificarea sistemului: Lotman prefigurează aici teoriile lui Prigogine[4]) asupra complexificării și creării de ordine prin zgomot. În creațiile epice, pentru a reveni la exemple literare, eroii pozitivi sînt perfecți, iar răii nu posedă altceva în afara propriei răutăți; acest model simplu poate fi perturbat prin atribuirea de slăbiciuni eroilor pozitivi, de remușcări și scrupule celor negativi, iar perturbarea, departe de a bloca sistemul, este integrată de receptor și creează un sistem mai complex, în cazul de față un sistem de umanizare a personajelor. Fanteziile eroice ale lui Michael Moorcock reprezintă o astfel de complexificare a unui sistem simplu inițial: eroii săi ezită între Lege și Haos, au uneori înclinații sadice, iar aliații lor sînt la fel de monstruoși ca și inamicii. Toate aceste elemente perturbatoare provoacă ambiguități, contradicții, ezitări, care alterează în mod benefic dogmatismul tradițional al genului. Bineînțeles că integrarea zgomotului cere un efort uneori deloc de neglijat, din partea receptorului, efort de care acesta poate să nu fie capabil, din lene sau neputință. Așa se face că auzim adesea remarci nostaligice de tipul: unde e western-ul, sau jazz-ul, sau SF-ul de altădată?

Dacă ținem seama de opinia lui C. Kerbrat – Orecchioni, pentru care „limba și discursul (adica limbajul în potență și act) construiesc universul referențial prin proiectarea de modele de realitate relativ arbitrare", elaborarea literară poate fi considerată ca o modelare suplimentară, pe care Lotman a numit-o „modelare secundară". Într-adevăr, literatura utilizează limba ca material primar în același mod în care pictorul se folosește de linie, suprafață și culoare. În raport cu primul sistem modelator care este limba, literatura se constituie ca un sistem modelator la pătrat; rezultă că ideea conform căreia romanul realist ar fi o copie a realului este de două ori simplistă. Făcînd parte din literatură, romanul realist este un sistem modelator în aceeași masură ca și SF-ul. Ambele construiesc modele de realitate; realismul vizează statutul de copie conformă a realului, de egal al acestuia: Balzac voia să facă concurență stării civile, Stendhal s-a inspirat dintr-un fapt divers pentru a crea „Roșu și Negru" și totuși ce intense modelări ale realului rezultă de aici! În locul copiei apare construcția, în locul reflectării selecția, organizarea, opozițiile, corelațiile. Ce să mai spunem atunci de Faulkner sau Virginia Woolf, care sînt subsumați totuși realismului?

Pentru mulți fani, imaginația și capacitatea de a transcede realul sînt exclusiv apanajul SF-ului, în timp ce realismul ar fi expresia perfectă a prozaismului și limitării. E suficient însă, vai, să citești SF de duzină pentru a constata că originalitatea viziunii este absentă și stereotipul în floare. Pe de altă parte, luînd apărarea realismului nu trebuie să acceptăm pretențiile sale uneori exorbitante. De mai mult de un secol acesta trece drept literatură naturală și normală: realul e colea, literatura realistă îl reprezintă dintotdeauna, ce poate fi mai simplu și de bun simț?

De fapt, realismul este un nou venit, o estetică relativ recentă. Așa cum subliniază Lotman, literatura la începuturile sale a trebuit – pentru a se defini – să se separe net de comunicarea pragmatică. Era deci imposibil să aibă ecou ideea de proză realistă, care încearcă să reproducă cît mai fidel discursul cotidian, fie și numai în dialoguri. Așa se face că începuturile literaturii sînt dominate de poezia ritmată sau versificată, avînd un subiect fabulos sau mitic și creînd un ecart atît în expresie cît și în conținut, menit să afișeze ostentativ Regula de Ficțiune. De la bun început deci, literatura a fost nonmimetică. Realismul reprezintă aplicarea ulterioară a unei limitări sau constrîngeri, în sensul că modelele de realitate propuse trebuie să fie conforme cu reprezentarea dominantă. Începînd încă din secolul XVIII, realismul a fost asociat cu raționalismul și științele de vîrf ale momentului. Așa cum raționalismul lupta împotriva teologiei, ficțiunea mimetică se lansa într-un dialog polemic cu cea nonmimetică, contestînd dreptul la existență al iraționalului și supranaturalului în literatură. Ceea ce realismul cedează în privința libertății și cuprinderii, cîștigă în cea a credibilității, deci în puterea de identificare și capacitatea informativă facturală. Această restricție se va constitui ca un factor de complexificare în sensul Lotman-Prigogine a formelor precedente, dat fiind că acțiunea modelatoare trebuie să se deghizeze în verosimil.

Traducere de ***CRISTIAN T. POPESCU***

„La Nouvelle Science Fiction Americaine", Gerard Cordesse Presses Universitaires de France, seria „U.S.A." 1984

1 Catherine Kerbrat-Orecchioni „Dénambulations en Territoire Alethique". Presses Universitaires de Lyon, 1978.

2 Siegfried J. Schmidt „La Comunication Littéraire, Ibid

3 Iouri Lotman „La Structure du Texte Artistique", Paris 1973

4 Ilya Prigogine și Isabelle Stengers „La Nouvelle Alliance", Gallimard, Paris, 1979

„VOI CHE ENTRATE..."

GALAXIA SF

MIHAI COMAN

Evident, orice autor care trimite un text la un concurs literar vizează cîştigarea lui şi, implicit, consacrarea artistică. Spun **vizează** şi nu **visează**, căci între cele două cuvinte este o deosebire de esenţă. Ea a fost extrem de actuală atunci cînd m-am găsit în faţa maldărului – copleşitor – de texte trimise pentru ediţia '85 a Concursului anual de literatură de anticipaţie tehnico-ştiinţifică. SF-ul (şi nu ştiu dacă acest lucru e spre bine sau spre rău) a devenit mai puţin un fenomen literar şi mai mult unul social. Foarte mulţi tineri citesc SF, participă la concursuri SF şi scriu (robust, intens, neostoit!) SF – ca şi cum SF-ul ar fi un bun de consum, la fel de uşor de produs pe cît de uşor este de ingurgitat.

În felul acesta, principalul efort al celui care poartă povara de a fi membru al juriului este să reziste asaltului cantităţii, să-şi păstreze ascuţite antenele percepţiei estetice şi să nu sucombe, intoxicat de mediocritatea generică. Nu condamn faptul că se scrie mult. Condamn – aşa cum am mai spus-o în nenumărate rînduri – faptul că cei care scriu nu sînt îndrumaţi cum trebuie, că cei care s-au erijat în conducători de cenacluri (şi, cred ei, şefi de şcoală literară!) sînt mai bucuroşi să prezinte o recoltă bogată de texte, decît o selecţie de valori. Or, meritele unui cenaclu nu stau în cantitatea de hîrtie consumată, ci în cantitatea de cultură transmisă, în valoarea educaţiei literare pe care a realizat-o, în prestigiul conferit de cele cîteva nume, cu adevărat de referinţă, care au crescut şi s-au format în atmosfera lui. Pînă cînd acest lucru va fi înţeles, rămîne ca juriile şi criticii literari să facă, cumva de la vîrf spre bază, prin selecţia şi observaţiile lor, această atît de necesara activitate de educaţie şi îndrumare literară.

Dintr-o asemenea perspectivă trebuie privite şi premiile din acest an. Ele vin să răsplătească texte ce au **valoare literară**, texte ce depaşesc faza bunelor intenţii pentru a se ancora, cu mai multă sau mai puţină fermitate, în solul sigur al creaţiei artistice. Nu toate sînt perfecte (fireşte!), nu toate sînt egale (între ele sau cu un prototip ideal). Dar ele reprezintă **promisiuni** şi, prin aceasta, solicită sprijinul şi gestul încurajator al criticii.

Pentru specia literară a **schiţei**, premiul a fost acordat unui text plin de prospeţime: „Alma Mater" de Sorin Tamaş (Bacău). A convins stilul curat, o anume tandreţe a prezentării personajelor, punerea în lumină, cu un minim de mijloace, a unei idei frapante. Elementul „science" este un pretext aici pentru sublinierea unei ipostaze umane aflată undeva la limita (acceptabilă acum, în anul 1986) a condiţiei umane. Fără a trăda o deplină siguranţă de sine, aceasta schiţă poate promite un talent autentic.

Categoria **povestire** a adus consacrarea lui Bogdan Ficeag (Piteşti). Autor prolific, prezent în concurs şi cu alte texte (şi acelea remarcabile), Bogdan Ficeag propune o povestire de construcţie, cu subtilităţi de scriitură şi (chiar) grafică editorială. „Piaţeta cu bănci de marmură" prezintă un joc în al cărui vîrtej este sacrificat un destin uman. Cele două texte „top secret", aşezate la începutul şi sfîrşitul povestirii arată că asupra personajului s-a efectuat o experienţă stranie, vizînd actualizarea în prezent, nu numai ca presimţiri, ci mai ales ca certitudini, a unor evenimente din viitor. Intervine astfel un subtil pariu cu destinul, în care elementul aleator se transformă în factor existenţial decisiv. Avînd certitudinea ca are dreptate şi că ştie ce face, protagonistul pregăteşte, ca un erou de tragedie, nu evenimentul prezent, ci pe cel viitor: printr-un efect apoi de „feed-beak", viitorul iluminează acest prezent (devenit deja trecut) şi dă cheia care explică întreaga dramă. Ca mecanism epic, acest text apare ca inversul unei tragedii: acolo zeii hotărau dinainte cum se va desfăşura acţiunea; aici fapta, neîntîmplată încă, dar actuală în mintea eroului, determină trecutul şi prezentul. În fiecare caz, protagonistul este o simplă jucărie a soartei, victimă ce are numai, în final, revelaţia destinului absurd şi şansa autodistrugerii.

Nuvela a consacrat lucrarea „Cassargoz" a bucureşteanului Cristian Tudor Popescu. Textul este o parabolă asupra puterii, deghizată în hainele unei civilizaţii (sau poate univers) al jocului, în care realitatea lumii şi irealitatea copleşitoare a ludicului se contopesc ameţitor. Convingătoare este aici mai puţin linia epică, ce reia o schemă deja consacrată, inclusiv în deznodămîntul incifrat în două sau trei soluţii posibile (necesitate resimţită de autor tocmai pentru a îmbogăţi schema uşor tocită); mai degrabă atrage universul pitoresc al „oraşului tentacular" dintr-un „utopic" secol XX. Cassargoz, mercenarul cinic (înrudit de-aproape cu eroii lui Sven Hassel), regăseşte un vechi „camarad" de arme, devenit acum un soi de „cetăţean Kane", stăpîn al oraşului, al banilor, al gîndurilor şi sufletului metropolei. Puterea lui înseamnă o sofisticată lume a jocului-înfruntare, a unui sistem creator de realitate şi capabil să „înghită" eroul pîna la a-l face să nu mai ştie dacă intră sau iese din „maşinărie", dacă este sau nu în real, dacă trăieşte sau nu cu adevărat.

Pentru **critică-eseu**, juriul a premiat lucrarea lui G. Ceauşu (Iaşi) „Un aisberg sub coama

valului". Titlul, sugestiv, relevă și teza articolului: mișcarea SF are resurse încă necunoscute. Deși critica și presa literară par a acorda mai puțină atenție acestui gen, el are o vigoare aparte, creatori, cu profil bine definit și, îndeosebi, numeroase curente și direcții cu contururi estetice și platforme programatice proprii. Scris alert, cu cîteva ieșiri subiective, dar și cu o bună cunoaștere a fenomenului, acest eseu poate fi un punct de referință pentru cei care caută o bună informare asupra acestui domeniu al literaturii noastre.

Premiul special al juriului a fost atribuit lui Constantin Cozmiuc (Timișoara) pentru textul „Așteaptă-mă în visul de mîine". Mizînd pe același mecanism al amestecului realului cu irealul (sursă a oricărui „fantastic") autorul ne propune o „poveste cu marțieni", dar și cu magi dacici, cu inversiuni temporale și revelații ale esențelor ontosului. Prolificitatea (ce s-ar cere totuși domolită și canalizată) acestui entuziast al genului debordează și aici: întîlnim sugestii mitologice (șarpele „ouroburos"), parafraze narative (Kessarion Breb), speculații filozofice, ipoteze științifice și paraștiințifice. Ca o construcție barocă, risipită în zeci de colțuri, forme nestavilite, arabescuri, proza lui Cozmiuc, chiar dacă ridică la lectură unele obstacole datorită aspectului ei rămuros, este convingătoare.

În sfîrșit, **Premiul special al Uniunii Scriitorilor** i-a fost decernat lui Viorel Pîrligras (Craiova) pentru nuvela „Fantastica lume a lui Cristobald", o povestire „barocă", cu un limbaj cu ecouri poetice, o parabolă a condiției creatorului. Într-un univers luxuriant, eroul creează și proiectează lumi și invadat de vise, le dă naștere „întru realitate". Două idei susțin narațiunea: aceea a „nemuririi prin vis" și aceea a „sacrificiului creatorului". Mai degrabă vizionar decît narator, autorul se abandonează în voia propriilor plăsmuiri, făurind tablouri gigantice, colcăitoare. Nu i se poate nega puterea imaginației, deși, după opinia mea, limbajul literar nu este suficient de decantat de unele excese, de natură atît lingvistică cît și epică.

Nu știm, acum, care va fi destinul literar al acestor creatori „premiați". Putem spera ca ei să confirme, prin adîncirea tematicii proprii și prin perfecționarea mijloacelor stilistice. Și mai putem spera ca în anul ce vine recolta bogată a textelor ce vor invada birourile celor ce vor alcătui juriul '86, să conțină un procent mai ridicat de literatură autentică, spre satisfacția iubitorilor și susținătorilor acestui gen.

UN AISBERG...

(Urmare din pag. 109)

determinarea sexului îngerilor. Calitativ, însă, judecînd după impactul acestei literaturi asupra publicului tînăr de carte sau a unei (ceva mai mature) promoții de gînditori de profesii științifico-tehnice cred că ea trebuie luată în considerație și „desantată" în antologii ale prozei momentului '80.

Veți face remarca, deloc răutăcioasă, că acest articol despre noul val este scris de un reprezentant al... noului val SF, deci vă aflați în prezența unui comentator care se autocomentează. Semnînd, voi face – în virtutea aceluiași silogism – pasul triumfal spre cercul vicios.

[1] **Fandomul**, la noi, este alcătuit din creatori, editori, publicații preocupate de modul **science fiction**, plus masa cititorilor activi, care păstrează contactul prin intermediul fanzinelor (revistelor editate de amatori), infzinelor (buletinelor informative) și al intîlnirilor, pe scurt întregul domeniu al **fanilor** (celor preocupați sau pasionați de **science fiction**), după D. Merișca.

[2] A. Cosma, **Patru decenii de literatură S.F. românească**, în **Vatra**, anul XIV (1984), nr. 161 și 162; S. Antohi și D. Pruteanu, în **Almanahul Anticipația '85** (în cadrul **Galaxiei SF**); M. Coman, în **Suplimentul literar-artistic al „Scînteii tineretului"** (**Ancheta S.F. — o gîlceavă a științei cu literatura?**), în 1984; V. Bugariu, Al. Mironov, în **Luceafărul**, perioada februarie-august 1985, pe marginea discuției despre antologii SF și volume individuale.

[3] **Dreptul la timp** (XIV), în **Vatra**, anul XV (1985), nr. 168.

[4] V. Bugariu, **Volume individuale**, în **Luceafărul**, anul XXVIII, nr. 11 (1 193).

[5] **Teme și motive S.F. în versiune românească**, în **Biblioteca Nova**, Caiet de teorie, critică și istorie literară S.F., Timișoara, 1983 (cenaclul **Helion** și **H.G. Wells**).

[6] **Două orientări în anticipația românească actuală**, în **Almanahul Anticipația '84**.

[7] **Serii și grupuri** (Citind și trăind literatura), Ed. Cartea Românească, 1981.

[8] **O scrisoare deschisă (din nou)**, în **SF-Contact (2)**, Consiliul U.A.S.C. din C.U. Iași, 1983 (cenaclul **Quasar**).

[9] În discuțiile din cadrul Consfătuirii de la Cluj-Napoca, 24—26 decembrie 1984.

[10] **Al doilea discurs amabil despre creștere**, prezentat în cadrul Consfătuirii de la Lugoj, 1—3 noiembrie 1985.

LA CENTENARUL...

(Urmare din pag. 114)

(1884), care folosește aproape aceeași sintagmă vorbind despre „entități-vii, care par lipsite de corporalitatea organelor noastre (de simț – I.H.) grosiere și care, fără îndoială, continuă lanțul speciilor, dincolo de umanitate, în medii invizibile.[2]

Cum să ne explicăm tentativa unui catolic fervent și obstinat de a include fenomenele oculte în sfera științei? René Lalou consideră că, în concepția scriitorului, „catolicismul nu trebuie să se teamă nici o clipă să urmeze știința pe cele mai stranii tărîmuri pe care-i place să se aventureze. Astfel își justifica el din punct de vedere intelectual gustul pentru ocultism sau pentru fenomenele de depersonalizare. **Viitoarea Evă** este cea mai impozantă mărturie a acestui efort". Imposibila simbioză avea să ducă la un eșec în ceea ce privește consecvența viziunii anticipatoare. Dar poate ca-i cerem prea mult lui Villiers. În definitiv, important este faptul că generații după generații de cititori redescoperă aspirația dureroasă către Ideal. Conștient de meritele operei sale, Villiers exclama în amintita scrisoare către Jean Marras: „Niciodată, niciodată nu m-aș fi crezut capabil de atîta perseverență în analize! – de atîta omogenitate în compoziție, de atîtea născociri uluitoare pe care, înțelegi tu, nimeni pînă la mine n-a îndrăznit să le evoce. Poți să mă crezi: este o carte incitantă și seducătoare..." La o sută de ani de la apariția în volum a **Viitoarei Eve**, judecata autorului se dovedește a fi fost întemeiată.

[1] Un interes manifestat pînă la sfîrșitul vieții scriitorului. După cum relata soția lui, în 1889, slăbit de boala care avea să-l ucidă, Villiers a străbătut sălile Expoziției Universale de la Paris într-un fotoliu rulant, pentru a vizita pavilioanele științifice.

[2] William Crookes este citat și în **Viitoarea Evă**, ca descoperitor al celei de-a patra stări a materiei, „starea radiantă" și pentru „experiențele sale spiritualiste".

MOTIVE LITERARE „CLASICE" ÎN VERSIUNE S.F.

GALAXIA SF

CORNEL ROBU

Putem distinge, în textura de „teme" și „motive" din care **volens-nolens** se constituie covîrșitoarea majoritate a textelor de **SF**, mai multe serii, configurate după criterii istorico-literare.

Ultimul, în ordine istorică, cronologică, dar primul în ordinea ponderii și funcționalității specifice genului este, desigur, **patrimoniul endogen** de teme și motive al literaturii SF (numite în mod curent, cu un calificativ mai mult sau mai puțin impropriu, și motive SF **standard**; improprietate pe care termenul **endogen**, deja avansat, o evită). Dezvoltarea creatoare a motivului SF standard în interiorul propriei tradiții și al propriului arsenal de resurse și virtualități pe care și le-a constituit singur „genul", din propria-i „vînă", fără a apela la „transfuzii" sau „importuri" din literatura „generală", rămîne, indiscutabil, soluția de bază în **SF**, soluție impusă de însăși natura genului, soluție ce poate fi oricînd ilustrată prin piese de rezistență ale genului, aparținînd mai ales ultimelor două decenii de **SF** românesc. Motivele din „zestrea" endogenă a științificțiunii apar însă, în textura narativă a operei concrete, întrețesute și interferate, de multe ori, cu desfășurări epice în care putem recunoaște, privind în filigran, cunoștințe mai vechi, nuclee motivice de proveniență „clasică" în înțelesul istoric al cuvîntului, de veche carieră și de largă circulație în „literatura generală" a unor secole și milenii la fel de diverse ca și teritoriile lingvistice, literare, culturale – de tip european – pe care le acoperă.

Desigur, cîteva dintre temele și motivele pe care literatura SF și le-a elaborat singura, în mod endogen, cu forțe și resurse proprii (călătoria spațială, călătoria în timp, cronoplastia, paleoastronautica, exobiologia, robotica, mutantica, „a patra dimensiune" și universurile paralele, contactul cu inteligențe extraterestre și „razboiul lumilor" etc.), au devenit deja și ele „clasice", aceasta însă – să recunoaștem – mai mult pentru „uz intern" și raportînd totul la scara anilor și deceniilor, nu la scara secolelor și mileniilor. Astfel că, la această din urmă scară, investitura clasicității se impune a fi rezervată doar altor categorii de motive, în mai multe sensuri „clasice", istoric și valoric: mai întîi, unor nuclee motivice de proveniență mitologica, fie greco-latină (exemplu „clasic": periplul odiseic), fie iudeo-creștină (exemplu „clasic": paleoastronautizarea Bibliei), și care, prin insăși configurația lor originară, ofereau premisa și tentația unei „adopțiuni" SF, prezentînd afinități și predispoziții congenitale în măsura a mijloci de la sine o confluență, o „naturalizare" a lor în **science fiction**. (Nu e inutil a repeta, aici, precizarea terminologică făcută în **Helion** și în **Biblioteca Nova**, Timișoara, 1983, unde am început examinarea acestor serii de „teme" și „motive": pentru operativitate, vom denumi, în continuare, **teme** numai „temele latente" /cf. Florin Manolescu, **Literatura S.F.**, 1980, pag. 83/, pentru „temele manifeste" /ibidem/ fiind mai operant termenul **motive**, consacrat de altfel.)

Se împărtășesc însă din atributul „clasicității", in **science fiction**, nu numai motivele de proveniență mitologică sau biblică, ci – în egală măsura – și motivele de extracție „laică", pur **literară**, fără ascendențe sau aderențe extraliterare, fără rădăcini și tutelări mitologice sau religioase, ci „numai" cu atú-ul „cărții de vizită" a valorii estetice, a operelor și capodoperelor de unanim și consolidat prestigiu în literatura universală, opere în a căror textură și structură respectivele motive se întrețes funcțional, organic și – deci – constitutiv. Legitimate strict literar, prin identificare în prestigioase capodopere ale literaturii universale, printr-o veche carieră consumată exclusiv în perimetrul intravilan al literaturii și printr-o larga circulație de-a lungul și de-a latul secolelor și meridianelor, aceste teme și motive nu sînt nici mai puțin ilustre, nici mai puțin profitabile decît cele mitologice sau biblice, constituind, nu mai puțin, binevenite achiziții de prestigiu pentru **science fiction**.

Dintre aceste nuclee tematico-motivice de extracție pur literară, trei, mai ales, își fac remarcată prezența în științificțiunea românească actuală: „lumea pe dos", „căutarea absolutului" și obsesia „dublului" (la care ar mai fi poate de adaugat, în perspectivă, tentativele de **ars poetica** SF, în regim de metaficțiune, pentru care însa discuția ar fi încă prematură).

Vechimea cea mai mare – și, în consecință, cea mai considerabilă încărcătură de „clasicitate" – le deține, fără îndoială, „lumea pe dos" sau „lumea răsturnată" (grecește **adynata**, latinește **similitudo impossibilium**) – **topos** antic și medieval pe care îl găsim examinat ca atare la Ernst Robert Curtius, într-un celebru **summum** de rigoare și erudiție filologică: **Literatura europeană și Evul Mediu latin** (1948, ed. rom. 1970). Îndeosebi utopia satirică engleză – de la Swift la Butler sau, mai nou, la Orwell – a apelat cu predilecție la acest motiv al „lumii pe dos", conferindu-i poate ma-

xima strălucire literară și filozofică de pe parcursul milenarei sale vîrste; motiv pe care-l vom regăsi „schimbat la față“, dar încă surprinzător de viu, de fertil și de productiv, descoperindu-și noi latențe și valențe – în literatura de **science fiction** a secolului XX. Cel puțin de cînd robotul a devenit personaj literar și a putut fi contrapus omului în această postură, motivul „lumii pe dos“ își descoperă un nou filon, foarte consistent, pe care va continua probabil încă multă vreme să-l exploateze. Dar dacă schema clasică a „lumii pe dos“ nu este totdeauna evidentă și nu se divulgă de la prima privire, intervine aici și fenomenul enunțat –

Desen de GHIGHI BESAN

foarte frecvent în **science fiction** – al fuziunii, interferenței și contaminării reciproce a motivelor și temelor, cu un posibil dublu efect: fie de evidențiere, reliefare și potențare reciprocă, fie de mascare, camuflare și neutralizare, de asemenea reciprocă. În privința „lumii pe dos“, se poate constata fără dificultate că apare aproape în permanență conjugată, complementar și deci funcțional, cu motivul SF standard pe care-l putem denumi „războiul lumilor“, luînd astfel în accepțiune generică titlul celebrei cărți a lui H.G. Wells care a contribuit decisiv la punerea lui în circulație. Nu mai trebuie demonstrat, desigur, că această „simbioză“ a celor două motive literare, departe de a fi întîmplătoare, e dirijată de certe afinități reciproce, a căror natură, foarte diversă, poate rămîne pentru moment în afara discuției. Amîndouă motivele prezintă pronunțate aderențe și implicații extraliterare: morale și filozofice în primul rînd, dar de asemenea – ideologice și sociale, politice chiar. Pentru a ilustra doar, în treacăt, ce formidabil detonator semantic se poate ascunde în această fuziune a motivelor, să amintim numai, **exempli gratia**, tulburele complex oedipian pe care nu și-l poate reprima robotul față de omul care i-a dat ființa, sau dialectica – de proveniență, de această dată, nu freudiană, ci hegeliană – a raporturilor de la stăpîn la slugă care se stabilesc în **science fiction** între om și robot, cu insistență în special pe momentul, cel mai copios exploatabil literar și filmic, al revoltei slugii față de stăpîn, al „emancipării“ robotului din condiția de slugă și al răsturnării dramatice a raportului stăpîn-slugă în favoarea robotului (ba chiar, într-un stadiu ulterior, într-un viitor îndepărtat al galaxiei – deznădăjduita tentativă de re-emancipare inversă, a omului din condiția de slugă și de hăituită victimă, condiție la care l-au redus chiar propriile sale „unelte perfecte“, fostele-i slugi ajunse între timp fioroși „stăpîni“, cum se întîmplă în povestirea **Ultimul gdar** de Rodica Bretin).

Activarea și actualizarea latențelor semantice preexistente, și chiar generarea suplimentară a unor virtualități semantice anterior inexistente, reluările, dar și premierele semantice, constituie așadar marele atú de substanță al fenomenului de fuziune, de interferență și contaminare reciprocă, sau – dacă vreți – de „altoire“ și „hibridare“ a motivelor în **science fiction.** Dar nu numai atú-urile de substanță, de conținut, intră în discuție atunci cînd e vorba, în primă și în ultimă instanță, de **literatură**, ci, în egală măsură cel puțin, și argumentele propriu-zis literare, estetice, care nu neapărat se află totdeauna în contrasens cu cele extraliterare, extraestetice – filozofice, morale, ideologice, politice etc. Astfel, în cazul dat, al confluenței între „lumea pe dos“ și „războiul lumilor“, se poate riguros demonstra că racordul celor două motive literare, afinitatea și atracția reciprocă despre care vorbeam, își au și o motivare strict literară, de ordinul „tehnicii literare chiar. Există – literar vorbind – „valențe“ complementare care „se satisfac“ astfel reciproc, prin această fuziune, prin această „simbioză“ sau „hibridare“, din care rezultă finalmente un „soi“ nou, mai viguros și mai fertil, un motiv literar mai complex, cu resurse nu numai semantice, dar și epice, superioare.

Unul dintre imperativele elementare ale literaturii de **science fiction** postulează – axiomatic – dinamismul și tensiunea epică, în lipsa cărora „ideea“ SF, oricît de ingenioasă și frapantă, rămîne la simplul enunț discursiv, quasi-eseistic, pre-literar, iar „universul“ imaginar rezultat din eventuala ei extrapolare, oricît de prolifică sub raportul invenției detaliului concret, rămîne static, inert, stagnant, „fără nerv“, dacă nu e structurat epic prin conflict; calitatea însăși se transformă astfel în defect, cu cît mai productivă se dovedește capacitatea de invenție sau deducție a detaliului concret (capacitate altfel esențială pentru un scriitor de **science fiction**), cu atît mai excedentară și înăbușitoare devenind stocarea amorfă a acestor detalii concrete, fascinant poate fiecare în parte, dar fastidioase toate la un loc. Remediul la această autosufocantă „băltire“ a debitului imaginativ este simplu (de enunțat, nu și de realizat!): mișcarea, „curgerea“ epică, demarată prin conflict. Tocmai acest indispensabil sîmbure conflictual, acest nerv epic sau ferment dramatic capabil să dinamizeze intriga și narația epică, să creeze suspansuri și deznodăminte de efect, este contribuția pe care o aduce cu-sine, ca „zestre ereditară“, „războiul lumilor“, pretext de altfel schematic în sine, dispunînd de o gamă limitată a variațiunilor posibile. În schimb, resursele proprii „lumii pe dos“, așa cum au fost ele exploatate pînă la literatura de anticipație, sînt mai mult descriptive, deci statice. Ipoteza de la care se pornește conține virtual, în germene, premisa unor dezvoltări și proliferări practic inepuizabile sub raportul detaliului concret, prin derivarea și adiționarea la nesfîrșit

a posibilelor simetrii, analogii, extrapolări, translații geometrice ş.a.m.d., toate printr-o simplă răsturnare, printr-o simplă inversare de semn. Extrem de productivă, aşadar, în invenția detaliului concret, „lumea pe dos" se dovedeşte, în schimb, mai puțin înzestrată sub raport narativ, strict epic. Procedeul derivării invers-simetrice îşi conține în sine germenele propriei negații, ajungînd, în cazuri extreme, să transforme – cum spuneam – calitatea amintită în defect. Insuficient dinamizată epic, „lumea pe dos" se poate transforma într-un conglomerat amorf de situații şi detalii, în cele din urmă fastidioase.

Un caz relativ recent (1981) care nu face decît să confirme simptomatologia generica de pîna acum: romanul **Irene sau Planeta cea mai apropiată** de Ion Cârje, roman care-şi interzice din capul locului şansa unui conflict, prin chiar premisa de la care porneşte şi pe care-o dezvoltă apoi extrapolînd simetric şi antipodic, convertind programatic şi tezist „negativul" în „pozitiv", răul în bine, negrul în alb, întorcînd sistematic „pe dos" toate mobilurile şi impulsurile egoiste, agresive, violente prea-bine-cunoscute din păcate pe planeta noastră natală, atît de fără rezerve condamnabile în plan etic, dar atît de necesare, în planul imaginarului, unui metabolism estetic „sănătos". Altfel inventiv şi coerent articulată în consistența sa concretă, lumea-model de pe aseptica planetă Irene este exemplară şi ireproşabilă sub raport moral, social, politic etc. – teza sau miză semantică pe care se dovedeşte însă inaptă a o susține **literar** această lume clorotică, limfatică, flască: o lume moartă, o lume născută moartă, pentru că şi-a barat singură accesul la țelul cathartic urmărit, interzicîndu-şi conflictualitatea în planul imaginarului, închipuindu-şi că se poate extirpa sămînța răului din lume prin simpla suprimare, din condei, a momentului negativ al dialecticii.

Acestui descriptivism static, cu slabe predispoziții şi resurse narative, nu i se sustrag pe de-a-ntregul nici chiar cele mai rezistente realizări ale utopiei satirice construite pe schema „lumii răsturnate", nici chiar celebrele **Călătorii ale lui Gulliver** de Jonathan Swift sau **Erewhon**-ul lui Samuel Butler, a căror „vînă" epică e destul de firavă, altele fiind calitățile ce le-au consacrat. Regăsim în ele, ca şi în „serialele" moderne, desenul narativ şi compozițional foarte simplu al romanului picaresc, unde curgerea narațiunii e lineară, filiformă şi în acelaşi timp „deschisă", realizîndu-se prin adiționare **ad libitum** a unor episoade oricît de disparate, legate între ele doar prin pretextul inițial şi prin faptul că sînt atribuite aceluiaşi personaj; succesiunea poate fi astfel continuată sau întreruptă în orice moment, după voința sau dorința autorului, lipsind acea gradație şi progresie interioară, acea „motivație" organică a desfăşurării epice, care să ducă inevitabil la un deznodămînt necesarmente scadent, mai apropiat sau mai îndepărtat dar, în orice caz, neamînabil la infinit, aşa cum se întîmplă în orice narațiune derivată dintr-un nucleu conflictual. În schimb, după cum spuneam, pretextul „lumii inversate" este extrem de prolific, este inepuizabil cantitativ, sub raportul invenției de detaliu şi – mai mult decît atîta – este inepuizabil sub raport semantic, o arborescență derutanta de semnificații, manifeste sau aluzive, de sugestii ambigue şi insinuări echivoce, de avertismente sibilinice şi accente satirice, polemice, sarcastice etc., ramificîndu-se şi proliferînd la tot pasul.

Pentru a putea susține această prosperă carnație, vertebrarea conflictuală este, axiomatic, necesară şi – ca să revenim pe terenul actualității – confirmarea acestei intuiții artistice o avem, o dată în plus, în „serialul" deschis de Ovidiu Pecican şi Alexandru Pecican cu **Razzar (Istoria secretă a copilăriei)** care, debutînd aparent ca un basm, feeric şi idilic, ajunge apoi repede la necesarul ferment conflictual în măsură a ține treaza promisiunea acelui eminamente epic „va urma".

„Lumea pe dos" este, prin definiție, imaginara, utopică, trimițînd desigur prin ricoşeu la o lume presupus „reală" şi unanim cunoscută; iată însă că schema clasică a „lumii pe dos" se dovedeşte destul de elastică pentru a-şi putea permite să se dispenseze pînă şi de acest atribut al imaginarului declarat ca atare, definitoriu rămînînd însă raportul antipodic între termeni, de care nu se poate dispensa în nici un caz: în povestirea **Învăţătorul**, Mircea Liviu Goga plasează în astfel de raporturi antipodice două lumi, ambele „reale" – o lume primitivă, „naturală" şi lumea „noastra" tehnicizată, evoluată „contra naturii" – raport pe care-l răstoarnă apoi ingenios, rolul de „lume pe dos" trecînd pe nesimțite, pe parcursul a numai douăzeci de pagini, de la prima la cea de a doua, lume care, urmîndu-şi logica sa conflictuală implacabilă, amenință să se autodistrugă în cele din urmă, după ce mai întîi o distrusese pe prima.

Problema mai poate fi rezolvată şi într-alt fel, printr-o soluție de ordin compozițional – elipsa –, soluție aplicabilă însă numai în „genul scurt". Proporțiile reduse ale unei **short story** oferă, față de cele mai ample ale romanului, avantajul de a se putea reține din „lumea pe dos" numai amintita calitate, „punînd punct" textului înainte ca această calitate să se transforme în defect; astfel că, deşi lipsite propriu-zis de o relevabilă diferență de potențial epic între punctul inițial şi cel final, dar asigurîndu-şi totuşi, prin înseşi datele intrinseci ale „ideii SF" adoptate, un minimal suport tensional, „povestiri scurte" precum **Merele negre** de Mihail Grămescu sau **Deratizare** de Lucian Merişca nu lasă deloc impresia de stagnare epică; dimpotrivă, ele rămîn, în genul lor, realizări fără cusur, rămîn în memorie ca „lumi pe dos" stopate în germene, ca latente anti-utopii „negre" (de!) de posibile proporții mai largi, comprimate însă, ori reprimate, **in nuce.**

Suspendarea subită a escaladei extrapolarii de tip SF în chiar momentul atingerii punctului culminant poate genera, aşadar, efecte literar valabile, chiar dacă astfel, prin această eschivă compozițională, conflictul este blocat înainte de a se declanşa, „lumea pe dos" autodizolvîndu-se înainte

de a intra în amestec exploziv cu un eventual „război al lumilor". În finalul nuvelei **Totul este posibil** de Lucian Ionică asistăm, astfel, la transformarea unui întreg oraş într-o grotescă „lume pe dos", transformare operată escaladant prin extrapolare de tip SF a unei idei aberante: înfiinţarea unui serviciu de contra-gunoieri nocturni, care să asigure noaptea „front de lucru" pentru gunoierii diurni în care ajunseseră să fie transformaţi, totalitar, toţi locuitorii oraşului, fără excepţie; „totul este posibil", totul se termină însă brusc, prin „demisia" personajului care imaginase această „lume pe dos".

Este evident că resursele şi limitele organice, „congenitale" ale celor două motive în discuţie sînt - sub raport literar - complementare, ele întregindu-se reciproc şi fuzionînd cît se poate de firesc. Racordul se face aproape de la sine, prin activarea unor implicaţii şi latenţe mai puţin exploatate în utopia satirică clasică, dar existente ca virtualităţi intrinseci în pretextul „lumii pe dos". Ajunge să ne gîndim că orice eterogenitate de structură, cu atît mai mult una antipodică prin definiţie, ca în cazul „lumii pe dos", conţine în sine germenii incompatibilităţii şi ai unui conflict necesar, inevitabil în declanşare mai devreme ori mai tîrziu, pentru a avea astfel cele două motive sudate într-unul singur şi, în acelaşi timp, „schimbate la faţă" fiecare prin acţiunea celuilalt.

Acestea ar fi, ca să zicem aşa, **forţele de atracţie.** Dar, pentru ca dialectica să nu se dezmintă nici în acest caz, vom vedea cum prin fuzionarea celor două motive se declanşează concomitent şi acţiunea unor **forţe de respingere,** definibile şi acestea în termeni proprii literaturii.

După cum se ştie, motivul „lumii pe dos" aduce cu sine în primul rînd valenţe comice, satirice, ironice, sarcastice, burleşti, groteşti, bufe, parodice ş.a.m.d., acesta fiind registrul în care îl găsim de preferinţă tratat pe parcursul întregii sale istorii, şi mai ales în utopia satirică, invocată deja de mai multe ori. „Conflictului lumilor" îi convine însă mai mult un alt registru – cel al tensiunii şi suspansului, al terifiantului, halucinantului şi macabrului, al ororii, atrocităţii şi violenţei, exploatate de multe ori doar pe latura spectaculosului exterior, ca furnizor de „senzaţii tari", de **thrill** ori de **horror**. Această „nepotrivire de caracter" a celor două motive este sursa unor desfăşurări cît se poate de interesante sub raport literar. „Convieţuirea" celor două registre amintite pe parcursul unuia şi aceluiaşi text nu decurge întotdeauna lin, fără discordanţe şi dezechilibre, întrucît şi aici apare un conflict **sui generis,** o tendinţă de a acapara supremaţia în operă şi de a se afirma unul în dauna celuilalt, a fiecăruia dintre impulsurile native ajunse astfel să se confrunte, o reacţie de intoleranţă reciprocă ce se manifestă printr-o subtilă acţiune de eroziune şi anulare a efectelor contrarii. Ceea ce, în ultimă instanţă, poate avea ca rezultat ratarea în plan literar a unei cărţi de **science fiction.**

Desen de GHIGHI BESAN

În cazurile esteticeşte „fericite", acolo unde vocaţia comică şi cea a şocului narativ îşi găsesc echilibrul şi dozarea optimă, „forţele de respingere" vor funcţiona însă, ele însele, ca „forţe de atracţie": elementul comic şi ironic, perfect integrat epic, total absorbit în intrigă, va dobîndi funcţionalitate narativă, fie doar ca simplu pigment şi ingredient humoristic al episoadelor „serioase", fie ajungînd chiar să reglementeze progresia acestor episoade şi să decidă rezolvarea deznodămîntului. Prima dintre aceste două eventualităţi o putem ilustra cu un **gag** din romanul **Planeta maimuţelor** de Pierre Boulle – una dintre cele mai cunoscute ilustrări ale fuziunii motivice dintre „lumea pe dos" şi „războiul lumilor" - **gag** rămas însă doar în textul cărţii (v. ed. rom., 1971, pag. 144–145), scenariul ecranizării omonime abţinîndu-se a-l exploata vizual, din motive – probabil – de decenţă, dintr-o prezumtivă contraindicaţie etică deci, pentru că altfel, estetic, n-ar fi existat nici o contraindicaţie de principiu la potenţarea liniei „dure" a filmului printr-un bine dozat efect grotesc ori burlesc.

Cu o mai pronunţată funcţionalitate narativă sînt investite resursele comice ale „lumii pe dos" la Isaac Asimov, în celebrele sale „istorii cu roboţi" din volumul **Eu, robotul** (1950, trad. rom. 1967). Astfel, episodul intitulat **Evidenţa** e în întregime construit pe un veritabil **quiproquo** „ştiinţifico-fantastic". Funcţionalitate generalizată la proporţiile unui întreg volum, deşi diferenţiat aplicată de la text la text, în **Ciberiada** (1972, ed. rom. 1976) lui Stanislaw Lem – volum ce poate fi considerat, în întregul lui, o grotesc-feerică „lume pe dos" robotică.

Exemple în acest sens, al integrării funcţionale în intriga de **science fiction** a efectelor comice derivate din motivul „lumii pe dos", deşi nu sînt de găsit chiar la tot pasul (ele pretinzînd virtuozitate tehnică şi gust, constituindu-se astfel în adevărate puncte de rezistenţă şi în indicii ale bunei calităţi artistice), nu sînt totuşi nici rarissime: le-am putut constata, cu ani în urmă, în filmul italian **Omicron** şi în filmul american **Futureworld (Evadaţi din viitor),** sau – pe micul ecran – în unele episoade ale serialului american **Planeta giganţilor,** lucrat după un scenariu în general de bună calitate; revenind însă la literatură, asemenea exemple ne-ar putea furniza şi romanul **A de la Andromeda** al englezilor Fred Hoyle şi John Elliot (iniţial tot un serial de televiziune), roman tradus şi la noi (1968), dar – încă şi mai mult – celebrul roman

City (1944) al americanului Clifford D. Simak, încă netradus. Găsim, în schimb, în traducere românească două excelente povestiri italiene de **fantascienza** ce pot ilustra, şi ele, cazul aici în discuţie: **Canis sapiens** de Lino Aldani şi **Polipul muzicant** de Sandro Sandrelli.

În toate aceste cazuri, autorii mizează în primul rînd pe spectaculosul şi insolitul ştiinţific, pe intriga eventual poliţistă, în orice caz pe ritmul narativ alert şi pe tehnica suspensului abil exploatată, toate acestea dublate însă în permanenţă de un subtil şi discret contrapunct ironic, organic integrat acţiunii trepidante şi care, nu numai că nu-i submineazá acesteia tensiunea şi tempoul, dar îi serveşte drept supapă de siguranţă, împiedicînd-o să alunece în auto-parodie involuntară.

Comicul poate chiar, pînă la un punct, să funcţioneze ca paliativ ori substituit epic, sub rezerva ingeniozităţii în găsirea unor soluţii de funcţionalitate valabile doar o singură dată. Aşa cum reuşeşte, de exemplu, George Ceauşu cu burlesca „lume pe dos" pe care-o imaginează în **Sentimentul piramidal al mîniei**, unde bufoneria bine ţinută în frîu, ca şi un savuros umor rezultat din simularea placidităţii pe un fond de furie abia reprimată compensează lentoarea exasperantă şi aberantă nu a naraţiunii ci a acţiunii, nu a autorului, deci, ci a personajelor, lentoare derivată cu necesitate din însăşi „ideea SF" dezvoltată: dilatarea, peste orice măsură rezonabilă, a duratei.

Ce sînt riscurile dispensării de acest necesar condiment ironic, ne-a demonstrat-o – dacă vi-l mai amintiţi – trepidantul serial american de televiziune **Invadatorii (The Invaders)**, primit cu mare interes la debutul său pe micul nostru ecran, dar la al cărui final (forţat şi rizibil) toată lumea a răsuflat uşurată. Mereu prea crispaţi şi prea încrîncenaţi în încleştarea interminabilă – şi astfel involuntar ilară – cu perfizii „inveidărşi", scenariştii uitaseră ca, din cînd în cînd, nu prea des totuşi, să „facă cu ochiul" către spectatori, care – nesolicitaţi la această subtilă duplicitate şi complicitate estetică, şi în faţa unei convenţii ce se lua prea mult în serios, neglijînd o minimă distanţare şi rezervă auto-ironică – începuseră să se amuze din proprie iniţiativă pe seama acestei convenţii. Este ceea ce se întîmplă, într-un stadiu încă şi mai avansat, la filmele japoneze cu monştri de plastic supradimensionaţi de tip Godzila, filme care se vor „de groază", dar care – lipsite şi ele de acel necesar „circuit de rezervă" auto-ironic – ajung să stîrnească, în întunericul salii de cinematograf, nu fiorul terific scontat, ci doar ilaritate. Şi este, oricum, preferabil „să rîdem **cu**", decît „să rîdem **de**".

Neimunizate prin „vaccinul" ironiei, în ficţiunea ştiinţifico-fantastică terifiantul, macabrul, oroarea şi teroarea, ca şi spectaculosul şi insolitul strict „ştiinţific" sau tehnic (**gadget**-urile) se văd cu toatele reduse la simple efecte de recuzită şi decor, efecte exterioare a căror supraaglomerare nu mai ajută la nimic, neputînd salva o creaţie de **science fiction** – carte sau film – de la eşecul artistic, mai iminent aici decît în literatura şi filmul **main stream**, eşec mai prompt şi mai drastic sancţionat, dar şi mai nedrept, de către o critică nu răuvoitoare, în fond, dar neaderentă şi neînţelegătoare.

Aşadar, **horror** şi **thrill**, terifiant şi macabru, straniu şi insolit, spectaculos şi **gadget**-uri – toate sînt, în literatura şi filmul de ficţiune ştiinţifică, extrem de „perisabile" estetic, ajung foarte uşor să se „degradeze", să se altereze de la sine prin repetare stereotipă, să se autoanuleze prin exces, să alunece în caricatură şi auto-parodie involuntară. Un „tratament de recondiţionare" capabil, între anumiţi parametri, să le prelungească rezistenţa ar fi – după cum am văzut – infuzia ironică. Atîta doar că acest „tratament" nu este nici el lipsit de riscuri estetice. O doză prea mare de ironie, de comic, de satiră, de sarcasm, de burlesc etc. poate fi şi ea fatală pentru intriga de **science fiction**. Excesul în această direcţie poate dizolva pur şi simplu pretextul epic şi totodată convenţia artistică în virtutea căreia cititorul acceptă, cel puţin provizoriu, pe durata lecturii, să acorde credit autorului şi ficţiunii propuse de el. Este adevărat că literatura SF este o literatură a sublimului şi este la fel de adevărat că de la sublim la ridicol nu e decît un singur pas **(Imperator dixit!)**; dar nu este mai puţin adevărat că acest pas, unul singur, există totuşi, şi că el poate fi făcut **ori nu**.

Astfel că autorii de **science fiction** care nu-şi pot ţine în frîu demonul ironiei (atunci cînd îl au, bineînţeles) dărîmă singuri cu o mînă ceea ce au clădit cu cealaltă. Este cazul lui Leonida Neamţu, în cîteva povestiri din volumul **Blondul împotriva umbrei sale** (nu însă şi în nuvela care dă titlul volumului şi în care dozajul e optim, ci în proza ca **Răpirea lui Marlow**, **O ipoteză absurdă**, **Raport final** ş.a.), unde agentul coroziv al ironiei ajunge să-şi dizolve propriul suport, erodînd şi „mîncînd" pînă la anulare consistenţa ipotezei SF pe care se bazează – în speţă, contactul cu inteligenţe extraterestre. Este – pentru a reveni la conjuncţia dintre „războiul lumilor" şi „lumea pe dos" – cazul unui roman ca **Atacul cesiumiştilor** (1963), roman ce demarează impecabil, cu cîteva prime secvenţe de un suspans şi de un fior macabru fără cusur, pentru a-şi dilua pe parcurs consistenţa ca **thriller** prin aceeaşi zeflemea corozivă, pentru a eşua, înspre final, într-o debordantă logoree ironico-sarcastico-burlescă, poate cel mult amuzantă în sine, dar care, lăsată în voia ei, ajunge să înăbuşe sub revărsările-i pletorice nucleul epic şi articulaţiile funcţionale ale naraţiunii.

Evident, ca peste tot în literatură, nici în **science fiction** soluţii cu valabilitate generală şi garantată nu există, soluţiile rămîn strict individuale şi valabile o singură dată. Reluarea unui motiv, sau chiar a unei ipostaze particularizate a unui motiv, nu infirmă ci, dimpotrivă, vine tocmai să confirme necesitatea soluţiei proprii, inedite, în lipsa acesteia reluarea motivului rămînînd simplu act de mimetism, fără drept de cetăţenie literară şi, deci, fără drept la comentariu critic.

Că este aşa, o dovedesc, mai convingător decît

eșecurile, succesele, cazurile „fericite" de filiație literară, cînd un model ilustru oferă ocazie și „pretext" unei creații noi, de-sine-stătătoare la lectură, perfect originale și perfect valabile sub raport valoric. În acest raport se află, prezumabil, povestirea **Canis sapiens** de Lino Aldani față de romanul **City** al lui Clifford D. Simak, ambele construite pe ipoteza subversiunii lumii canine ce se pregătește să uzurpe – sau a și uzurpat – locul celei umane, pe care a ajuns s-o întreacă în inteligență. Pretextul „cîinilor vorbitori" este, cum se știe, mult mai vechi, aparținînd de drept patrimoniului clasic al „literaturii generale", unde cei mai celebri dintre acești „cîini vorbitori" rămîn, fără îndoială, Scipione și Berganza, care vorbesc de minune spaniolește în clasicele **Nuvele exemplare** (1613) ale lui Cervantes; cu ultimul dintre acești simpatici interlocutori canini (care, cum se vede, învățase între timp și nemțește) avea să reia peste două secole dialogul și E.T.A. Hoffmann, în **Știri despre ultimele întîmplări ale cîinelui Berganza** (1814); avem însă și noi cîinii noștri vorbitori de limbă română, nu mai puțin ascuțiți la minte și la limbă: Argus și Eromanga din **Lumea în două zile** (1975) de George Bălăiță. Pornind de la acest vechi pretext al „cîinilor vorbitori" (vorbitori de limbă italiană, de această dată), Lino Aldani ajunge să configureze, în **Canis sapiens,** o modernă versiune SF a și mai vechiului motiv literar al „lumii pe dos", în care încolțește în germene „războiul lumilor", tot în germene fiind sugrumată și răzvrătirea slugii față de stăpîn, recte – a cîinelui față de om: interferență a motivelor ce mai este încă sporită în complexitate și prin implicarea „transferului de personalitate", de la cîine la om și invers, ceea ce oferă prilejul unei insolite viziuni a lumii „văzută cu ochi de cîine". Același caz de filiație literară „fericită" îl regăsim în raportul dintre nuvela **Evadarea lui Algernon,** distinsă în 1980, la Stresa (Italia), la cel de al V-lea EUROCON, cu Premiul „Europa" pentru cea mai bună proză scurtă, și celebra piesă a „genului", care este **Flori pentru Algernon** de Daniel Keyes, distinsă în 1960, la Pittsburgh (S.U.A.), la cel de al 18-lea Convent american, cu premiul Hugo pentru cea mai bună **short fiction,** „model" al cărui „pretext" este preluat și dezvoltat de scriitorul român într-un sens și cu rezultate pe care „modelul" nici nu le lăsa să se bănuiască: pînă la cristalizarea, sub ochii cititorului, a unei draconice „lumi pe dos" care ajunge să amenințe tot „restul lumii" cu un „război al lumilor". Despre conexiunile cu robotica deja am vorbit, dar iată că, în nuvela **La Winnipeg, unde nu ne vom întoarce niciodată,** Ovid S. Crohmălniceanu adaptează pentru uzul androizilor „clasicele" legi asimoviene ale roboticii, ceea ce rezultă fiind tot o „lume pe dos" angajată într-un „război al lumilor" cu canonica lume a oamenilor-oameni.

Roboți, androizi, mutanți ș.a.m.d. – iată-i pe toți substituiți, în paradigma motivică dată, cu „protezozauri" – o nouă „rasă" de oameni, rezultați prin asamblarea corpului uman din prefabricate, în urma perfecționării și escaladării tehnicii grefelor de organe ((**Protezozaurii** de Gheorghe Păun). Din extrapolarea acestei „idei SF" rezultă nu doar o extrem de tăioasă conflictualitate în „războiul" inevitabil dintre cele două „lumi", nu doar răsturnarea raportului de forțe în favoarea „lumii pe dos" a „protezozaurilor", cu spectaculoase resurse epice, dar și o inversare **sui generis** a datelor unei alte ilustre teme literare – transferul de personalitate și dedublarea eului –, acumulările cantitative, somatice, dovedindu-se în stare a anula diferențierile calitative, a altera însăși personalitatea și a dizolva însuși eul. O atroce parabolă a alienării esenței umane, pe care ne putem grăbi, din reflex de simetrie și de confort psihic, s-o contrabalansăm printr-o reconfortantă parabolă a regăsirii esenței umane, de data aceasta cei care dețin secretul folosirii transferului de personalitate ca armă decisivă în „războiul lumilor" fiind „cei buni", însăși „lumea pe dos" în cauză fiind una cu semnul plus: este vorba de o piesă „clasică", la scară SF, restrînsă, nu mai puțin însă – o pagină de mare literatură, pur și simplu, dincolo de orice concesivă taxinomie: **Talentele Xanadienilor** (**The Skills of Xanadu,** 1956) de Theodore Sturgeon, nuvelă pe care, în ultimu-i număr (1986), **Almanahul Anticipația** are inspirația să ne-o ofere, într-o bună dar „adaptată" traducere românească (Dan Iordache). „Mîna sigură" cu care intricația motivică este stăpînită se certifică prin chiar inaparența deloc ostentativă a acestei intricații, în ambele cazuri de mai sus, dar această textură intricată și inextricabilă a motivelor în **science fiction** poate fi „urzită" din încă și mai multe „fire".

Pentru că, o altă înnăscută „afinitate electivă" imprimă „lumii pe dos" o permanentă propensiune spre exobiologie – imperiu cu nemărginite spații și caleidoscopice disponibilități. La tradiționala figurație animalieră „domestică" a „lumii pe dos" (caii din **Călătoriile lui Gulliver,** cîinii din **Scipione și Berganza,** din **City,** din **Canis sapiens,** din **Lumea în două zile,** porcii din **Ferma animalelor, Păsările** lui Alfred Hitchcock și – mai înainte – ale Daphnei du Maurier, maimuțele și șoarecii despre care tocmai am vorbit, și cîți alții, și cîte altele, **ejusdem farinae**) vine să se adauge acum o nemaipomenit de exotică faună SF, de care Brehm habar n-avea și pe care zadarnic am căuta-o în planșele frumos colorate ale vreunui atlas zoologic terestru, oricît de savant. „Singurul rezultat la

Desen de GHIGHI BEJAN

care am ajuns" – mărturisește personajul-narator din **Norul de argint** de Mircea Horia Simionescu – „este de a fi descoperit în colțul unui tablou de Hieronymus Bosch, aflat la Muzeul Național de Artă Antică din Lisabona **(Tripticul tentațiilor)**, imaginea clară a unei insecte ce mi se pare a fi **Brachylopea dorsata — Ressort.**" Exofaună în căutarea căreia vechea navă cu pînze **Beagle** („Copoiul") a celebrului printre naturaliști Charles Darwin nu mai are azi nici o șansă, decît aceea de a-și împrumuta numele navei cosmice **Space Beagle** („Copoiul Spațiului"), trimisă de celebru printre esfeiști A.E. van Vogt să caute în imensitatea spațiului cosmic alte luxuriante și himerice arhipelaguri Galapagos, fără de număr. Nou Gulliver în versiune SF, Martin Neuhof al lui Ovid S. Crohmălniceanu, nu este înlănțuit din exterior de pitici oricît de liliputani, ci luat în stăpînire pe dinlăuntru de „neuhofieni", enigmatice entități infinitezimale înzestrate cu inteligență, invizibile chiar și la cel mai puternic microscop, care-și fac din corpul unui individ uman universul pe care-l locuiesc și care reușesc să impună omenirii macroscopice **Tratatul de la Neuhof**, sub amenințarea unui dezastruos „război al lumilor" virusologic. Tot cu un „război al lumilor" amenință și „efemeridele" lui Mircea Opriță, dar numai în imaginația tendențios înfierbîntată a unui dictator militarist, ridiculizat (iarăși resursele comico-satirico-parodice ale nexului motivic!) chiar de la prima comandă de deschidere a focului **(Argonautica)**.

Dar exobiologia atrage după sine, în **science fiction**, și clonarea, dedublarea corporală și/sau psihică, adică tocmai transferul de personalitate, prin care se realizează joncțiunea cu mai vechea tradiție literară a „temei dublului". Peste nexul motivic „lumea pe dos" + „războiul lumilor" se suprapune astfel, „dublu înnodat", un alt nex motivic, rezultat din interferența „dedublării eului" cu exobiologia, interferență motivică foarte fertilă, și aceasta, sub raport epic.

Dar această **ars combinatoria**, care este ingineria motivică, se poate prevala încă și de alți vectori: peste același nex motivic („lumea pe dos" + „războiul lumilor") se mai pot suprapune alte și

Desen de GHIGHI BEJAN

alte aluviuni literare, precum „aspirația absolutului", cum se întîmplă, de exemplu, în **Cîntecul Libelungilor** de Mihail Grămescu... Și evantaiul posibilităților, nelimitat, nu poate rămîne, desigur, decît deschis, căci... „cuvîntul din poveste înainte mult mai este..."

SCRIITORI ȘI FANDOM

(Urmare din pag. 111)

plus (în condițiile unei zgîrcenii a editurilor în materie de spațiu tipografic acordat literaturii SF) înseamnă, teoretic, un volum individual mai puțin și o amînare a posibilului succes al unui autor.

Există motive pentru ca tinerii autori să mediteze mai mult asupra relațiilor lor cu animatorii.

SIMPATICUL FANDOM

Se știe, s-a repetat: diletantismul este aducător de veselie, profesionismul, de încruntare. Însemnările mele nu doresc cu nici un chip să ceară dizolvarea unui grup social ale cărui motivări sînt lăudabile; ele nu fac decît să atragă atenția asupra unor amănunte pe care simpaticii fandomiști, prinși de pasiunea lor, le neglijează.

CONCEPTUL DE FANDOM

Sub forma unui **post scriptum**, propun următoarele precizări referitoare la conceptul de fandom, socotind că, în absența lor, afirmațiile mele anterioare ar putea eventual să pară nu suficient de clare.

Se pare că fandomul poate fi definit în chip optim sub forma unui grup spiritual din care fac parte **numai** persoanele aflate în așteptarea unei recunoașteri literare reale. Înglobarea în fandom a celor capabili să-și publice fără dificultăți volumele pare a fi o inconsecvență. Pe de altă parte, însă, există la noi o serie de autori care pot, în principiu, să-și publice fără probleme cărțile, dar ori nu le scriu, ori acestea sînt situate la un nivel valoric ce le transformă în efemeride editoriale. În mod neașteptat, indiferent de vîrstă, acești autori pot fi incluși în fandom.

Concluzia ar fi că din fandom fac parte toate persoanele interesate – la diferite nivele – de SF, dar care nu au reușit (încă) să-și însușească la un nivel destul de înalt „gramatica succesului" obținut prin literatura SF.

ALEXANDR KRAVCENKO

ULTIMA LUPTĂ

Pictura de ROBERT HOLDSTOCK și MALCOM EDWARDS

– Gîndaci nenorociți! mormăi pentru a suta oară generalul Macbride, aruncînd cu cipicii într-un gîndac de bucătărie, care alerga vesel pe peretele murdar.

Gîndacul mișcă obraznic din mustăți și se ascunse încet într-o crăpătură.

Generalul era prost dispus. Ce întorsătură mizerabilă au luat lucrurile! S-a trecut la modernizare! Infanteria, vedeți dv., nu le mai trebuie! Copilandri! Iar tu, un general de brigadă emerit, care timp de treizeci de ani ai servit cu credință și devotament drapelul țării, ești aruncat în stradă, ca o cizmă ponosită. Nu mai au nevoie de serviciile tale... Dă-i încolo! O să le pară lor rău!

Generalul visa deja de mult să se stabilească, după ce va ieși la pensie, în vreo țară sudică, unde cresc portocali și marea albastră plescăie mîngîietor. Și iată că acum se află într-un asemenea loc: marea – într-o parte, portocalii – în cealaltă. Ah, dac-ar mai avea și bani! Pentru că el fusese obișnuit să trăiască pe picior mare, iar banii i-au scăpat întotdeauna printre degete. Abia a încropit ceva pentru această așa-numită vilă de pe malul mării. Vilă! Niște pereți cenușii scorojiți, ușa aplecată într-o rînă, scîrțîind îngrozitor, geamurile sparte, prin care șuieră vîntul... Și o mulțime de gîndaci... Colcăie aici chiar și în cotorul manualelor de tactică și strategie, de care generalul nu se despărțea niciodată... Dar baza lor principală, sediul lor era bucătăria, unde oricînd puteau să se procopsească cu ceva. Ziua, preferau să stea prin colțuri, numai cei mai curajoși îndrăzneau să se arate pentru cîteva clipe la lumină, pentru a-l întărîta pe supăratul general. În schimb, cînd se întîmpla ca generalul să aprindă lumina de la bucătărie în toiul nopții, în fața lui apărea un tablou de groază: în jur, totul colcăia pur și simplu de gîndaci. Erau acolo și creaturi negre mari, impozante, și șvabi roșcați sprinteni, și hibrizi pestriți stranii, rezultatul unor nenumărate încrucișări și mutații, și albinoși deschiși la culoare, aproape transparenți!...

La început, generalul se arunca asupra lor cu toată ardoarea neconsumată a unui militar și îi strivea, îi strivea cu zecile, cu sutele... Rămășițele jalnice ale hoardelor de gîndaci se împrăștiau prin colțuri și generalului i se părea că obținuse o victorie zdrobitoare. Dar în noaptea următoare totul începea de la capăt... Obosit de lupta disperată, cu prilejul unei noi deplasări la oraș după alimente, generalul cumpără și un pachet cu otravă și, întorcîndu-se

ULTIMA LUPTĂ

acasă, presără cu minuțiozitate peste tot doze foarte mari de praf otrăvit. Însă, spre mirarea lui, această acțiune de pedepsire nu produse asupra gîndacilor o impresie prea mare. Desigur, cei mai slabi și neexperimentați se întinseră cu piciorușele în sus, dar locul celor căzuți era luat de alte și alte detașamente de luptători neînfricați...

Nu-i mai rămînea altceva de făcut decît să caute la oraș un mijloc mai eficace. Și generalul procedă întocmai.

La magazinul universal Azvirelli, atenția îi fu atrasă de raionul cu jucării. Polițele gemeau sub greutatea extrem de variatei tehnici militare: tancuri, nave de luptă, avioane, rachete, precum și divizii întregi de soldăței de plumb înarmați pînă în dinți. Generalului i se aprinseră ochii de parcă era un copil de zece ani... Și în el izbucni cu o nouă forță cerința imperioasă de a comanda armate, de a da ordine, de a încerca obișnuita plăcere a supunerii neclintite a subordonaților, de a organiza inspecții, manevre, lupte... Dar toate acestea au rămas în trecut. În sfîrșit, generalul își luă, cu un oftat, rămas bun de la jucării și se îndreptă spre raionul de articole gospodărești.

– Ceva împotriva gîndacilor? îi răspunse cu o întrebare vînzătorul. Ziceți că prafurile n-au nici un efect? Pot să vă ofer cel mai nou produs: Mijlocul Universal Ideal Împotriva Insectelor.

Vînzătorul puse în fața generalului o cutie de carton. Uitîndu-se în cutie, generalul descoperi un aparat bizar, care amintea de un radio cu tranzistori: niște manete, clape, o scală cu cifre...

– Cu ajutorul acestui aparat puteți dirija comportarea insectelor și a altor animale primitive, explică vînzătorul. Fiecare specie recepționează semnalele aparatului pe o anumită lungime de undă. Lungimile de undă sînt indicate în prospect. Porniți aparatul, îl fixați pe insectele care vă interesează, iar apoi, manipulînd clapele, dați comanda pe care o doriți. Puteți, de exemplu, să le ordonați să se adune grămadă și să le striviți.

Generalul căzu pe gînduri.

– Vă îndoiți? întrebă vînzătorul. Degeaba. Vă garantăm supunere oarbă.

– Îl iau, spuse ferm generalul, auzind ultimele cuvinte. Acest aparat îmi convine.

După ce se întoarse acasă, generalul Macbride se apucă imediat să studieze cu atenție prospectul, iar cînd îl înțelese bine, așeză aparatul pe dușumea, lîngă ușă, îl puse pe unda „gîndăcească“ și apăsă pe clapa „Cu toții la mine“. Și imediat gîndacii ieșiră din toate colțurile și crăpăturile, se îndreptară într-un val negru compact spre aparat și îl înconjurară, de parcă acesta era Marele Zeu al Gîndacilor, care prezice ceea ce i se va întîmpla poporului ales. Atunci, generalul, speriat de această adunătură, apăsă în grabă pe clapa „Înainte, marș“ și mulțimea gîndacilor se îndreptă în armonie, prin ușa deschisă, afară din casă spre drumul care duce la mare.

– Armata mea... pronunță tare, cu o gingășie neașteptată, generalul Macbride. Și credeți că eu o să-i pregătesc cu propriile mele mîini un nou Dunkerque? Nu, niciodată! Ea o să-mi fie încă de folos!

Și dădu gîndacilor semnalul de întoarcere.

...Generalul Macbride trăia din nou zile fericite. Cît era ziua de lungă, de dimineața pînă seara, el mărșăluia pe cîmpurile și colinele din împrejurimi, instruindu-i și ajutîndu-i pe gîndaci să pătrundă toate tainele artei militare. Gîndacii puteau fi dresați foarte ușor. Curînd, învățară să se deplaseze, nu ca o gloată dezordonată, ci în rînduri drepte, așa cum le stă bine unor soldați disciplinați. Executau ireproșabil ordinele: „V-aliniați!“, „Drepți!“, „La stînga!“, „La dreapta!“, „Stînga-n prejur!“ e și chiar comenzi mai complicate, ca: „Pas alergător cîte unul, înainte!“ sau „În coloană de marș, cîte trei direcțional, copacul singuratic, marș!“.

Apoi, generalul formă și instrui în același fel cea de a doua armată, compusă din șvabi, care, deși erau mai mici, îi depășeau totuși ca număr pe gîndacii negri și, prin urmare, nu erau cu nimic mai prejos în ceea ce privește forța de șoc. Deplasîndu-se pe teren accidentat, armatele făceau manevre complexe de învăluire, strecurîndu-se în spatele inamicului sau strîngîndu-l în „clește“, pentru ca apoi să se năpustească asupra lui într-un atac înverșunat, val după val... Gîndacii, aceste insecte de obicei atît de pașnice, manifestau în încleștări o ardoare atît de războinică încît pe cîmpul de luptă rămîneau destul de multe piciorușe rupte și mustăți smulse. Generalul era entuziasmat de subordonații săi. Într-o perioadă scurtă de timp, capacitatea de luptă a trupelor sale crescu în asemenea măsură încît generalul nu s-ar fi temut să înceapă chiar operațiuni adevărate de luptă, pe care le visa de mult, cu pasiune. Dar de unde să ia un inamic?

La cîțiva kilometri de locuința sărăcăcioasă a generalului Macbride se afla o altă vilă demnă, într-adevăr, de acest nume: o clădire elegantă, scăldată în flori, construită după arhitectura veche, un adevărat palat princiar. Era cunoscută sub denumirea de vila Montecittore. Generalul o privea des prin binoclul său de campanie, cuprins de o invidie neagră față de proprietarul ei, deși pe acesta nu-l văzuse niciodată. Nu este de mirare că în mintea generalului încolțise ideea aplicării unei lovituri zdrobitoare prosperului său vecin.

Deci, într-o zi cu soare, generalul Macbride își scoase trupele în drum și li se adresă cu un scurt discurs:

– Soldați! Avînd în vedere amenințarea permanentă la adresa securității noastre din partea inamicului potențial, Statul major a hotărît prin persoana mea să-i aplicăm acestuia o lovitură preventivă. Vi se trasează următoarea sarcină operativă: să luați cu asalt fortăreața denumită „Vila Montecittore“ și, distrugîndu-i toate rezervele de alimente, să obligați inamicul să capituleze. Înainte, marș!

Și apăsă pe clapa corespunzătoare.

Cohortele lui de fier, mișcînd amenințător din mustăți, porniră spre răsărit. Generalul, stînd în pragul casei sale, le privea cu mîndrie.

Fu trezit, din starea de îngîndurare, de un zumzet puternic. Ridică capul. În jurul său se învîrtea un roi uriaș de muște apărut nu se știe de unde. Muștele i se așezau obraznice pe față, pe mîini, el le alunga iritat,

dar ele reveneau cu și mai multă insistența, pînă ce îl acoperiră din cap pînă în picioare, de parcă nu mai era un om viu, ci un cadavru. Înfuriat, generalul alergă în casă, luă un prosop și începu să se lovească pe unde apuca... Muștele cădeau cu zecile pe dușumea, dar locul lor era luat de altele. În cele din urmă, roiul începu să se îndepărteze...

Dar, deodată, generalul începu să strige din cauza unei dureri neașteptate: cîteva ace ascuțite îl înțepară în același timp pe față. Captivat de lupta cu muștele, nu observă că prin ușa deschisă și geamurile sparte în casă pătrunsese un inamic incomparabil mai puternic. Viespile.

Generalul încercă un timp să se apere împotriva lor, cu arma pe care tocmai o încercase – prosopul, dar fără nici un efect. Atunci se aruncă în pat și își înveli capul cu pledul, dar viespile reușiră să se strecoare și sub pled, continuînd să-l chinuie fără milă. Acum numai un singur lucru îl mai putea salva. Înnebunit de durere, generalul sări din pat și ieși din casă. Spre mare! Spre mare!

Dar aici, pe general îl aștepta o altă surpriză. Deasupra litoralului, făcînd o larmă asurzitoare, se rotea un cîrd de pescăruși. Observîndu-l pe general, aceștia începură să se lanseze unul după altul în picaj, asupra lui, ca niște bombardiere, și cu o precizie uluitoare îi aruncau direct în cap încărcătura lor lichidă, urît mirositoare. Acoperit în întregime de găinațul păsărilor, nemaivăzînd nimic în fața ochilor, urlînd de durere, generalul se aruncă ca un bolovan în apă, afundîndu-și capul sub ea și scoțîndu-și din cînd în cînd la suprafață numai vîrful nasului. Iar viespile se rotiră încă multă vreme deasupra lui...

Pictură de IVAN PUNCHATZ

Generalul petrecu cîteva ore în apă. În sfîrșit, viespile plecară. Ud, vrednic de plîns, cu fața umflată, cu ochii tulburi, generalul ieși din apă și se îndreptă împleticindu-se spre casă. Abia acum, împiedicîndu-se de aparatul pierdut în timpul fugii, își dădu seama că, cu ajutorul acestuia, ar fi putut respinge ușor toate atacurile.

Generalul puse aparatul la loc și dădu trupelor sale semnalul de retragere. Nu-și putea permite să-și riște întreaga armată.

Așteptă pînă seara tîrziu, dar nici un gîndac nu se întoarse.

Toată noaptea generalul Macbride se răsucise neliniștit de pe o parte pe alta, chinuit de durerea provocată de înțepăturile viespilor și de neliniștea pentru soarta armatei, iar dimineața, punîndu-și vechiul veston de general, se îndreptă spre vila Montecittore.

Lîngă intrarea în vilă, pe o băncuță, ședea un om în vîrstă, blajin și cu ochi albaștri, care fuma zîmbind caustic. Generalul înlemni: alături de stăpînul vilei se afla aparatul cunoscut, asemănător unui radio tranzistorizat.

– Unde-mi este armata?

– Veniți cu mine! răspunse respectuos omul cu ochi albaștri.

Se duseră în fundul grădinii, de unde începea un loc părăginit, și aici, în fața ochilor generalului, se întindea un tablou îngrozitor, reprezentînd un fel de terci compact de culoare neagră format din cadavrele mutilate ale gîndacilor. O pată umedă uriașă era tot ceea ce mai rămăsese din glorioasa lui armată.

– Sînteți înfrînt, generale, spuse omul cu ochi albaștri. Binevoiți să capitulați.

– Eu, să capitulez în fața unui civil oarecare! se indignă Macbride. Niciodată, cît voi fi în viață!

– Acum sîntem cu toții civili, oftă omul cu ochi albaștri. Pînă nu de mult, am fost și eu general de aviație.

Traducere de VASILE OROIAN

SORIN TAMAȘ

ALMA MATER

SCHIȚĂ PREMIATĂ ÎN CADRUL CONCURSULUI ANUAL DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ DE ANTICIPAȚIE TEHNICO-ȘTIINȚIFICĂ, EDIȚIA 1985.

O teamă nelămurită, fără motiv, se insinuează în privirea celor doi. Se țin de mînă de parcă astfel ar putea să o anihileze.

– Bună dimineața, dumneavoastră sînteți...

– Da, eu. Ați venit pentru...

Și oarecum schiță un rînjet, dar fără să-și ducă intenția pînă la capăt.

– Am fi putut veni și pentru altceva?

Nu primesc nici un răspuns.

– Noi am vrea un copil.

– Toate lumea vrea, inclusiv eu. Dar de la dorință pînă la împlinirea ei...

– Avem bani. Vocea ei abia reușește să se facă auzită. Are gîtul încleiat, se simte de parcă ar fi gata să comită o faptă reprobabilă. Încearcă să se autoconvingă, ceea ce vor ei e ceva demn de toată lauda, ceva ce nu oricine își poate permite. Chiar faceți copii? mai întrebă ca să excludă o posibilă confuzie.

– Da, facem. Ridică privirea spre peretele din dreapta. E acoperit cu un tapet format din chipuri de bebeluși care zîmbesc static. Acestea sînt produsele casei, mai spune.

– Nouă ne plac, îndrăznește tînărul.

– Sînt făcuți ca să placă. Dacă nu v-ați răzgîndit, urmați-mă.

Coridoare albe pot duce oriunde, spre orice. Camera în care intră se desface înaintea lor ca o cascadă în care este imposibil să nu cazi. Doctorul se așază în fața consolei, trosnind degetele ca un pianist înaintea unui recital.

– Vă voi interpreta un copil.

Cubul imens din fața lor se luminează din interior. În centrul lui plutește un foetus roz în pielea căruia sînt implantate o mulțime de fire.

– Acesta este un copil standard. Standardul nostru. Cel mai bun.

Așteptarea tinerilor e tăcută.

– Ce doriți, băiat sau fată? Ei se privesc derutați. Nu știau că vor avea posibilitatea să aleagă. Vă recomand o fetiță. Fetițele sînt mai fiabile, rezistă mai bine la boli...

– Bine, o fetiță, consimte tînăra uitîndu-se către soțul ei care ezită să se pronunțe.

– O să fie în vîrstă de nouăsprezece luni, să-i putem preciza principalele trăsături. E și mai comod, scăpați de o perioadă dificilă.

– Dacă dumneavoastră considerați că așa trebuie...

– Începem stabilirea înfățișării copilului. Aș dori să fiți mai hotărîți. Într-un anume fel, timpul meu este foarte limitat. Nu sînteți singurii clienți de astăzi. Așadar, ochii. Cum să fie ochii?

– Albaștri, răspunse prompt femeia.

– Banal. Toată lumea vrea la fel. Albaștri și iar albaștri. Un reflex al inocenței de care părinții nu sînt ei înșiși în stare să dea dovadă. Dar mă rog, dumneavoastră plătiți, hotărîți, deci.

– Dar părerea dumneavoastră care ar fi?

– V-aș putea da o sugestie, deși regulamentul îmi interzice. Îmi asum totuși riscul. Cred că ați da dovadă de originalitate renunțînd la culorile naturale mult prea uzitate. Ce ați zice dacă ar avea ochii mov... Gîndiți-vă ce culoare incitantă pentru un bărbat.

Îl priveau plini de speranță. Răceala din ochii lui se topise. Ea se gîndi că măcar pentru această nesperată metamorfoză merită să-i facă pe plac. Și el făcea diverse calcule. Era sigur de exemplu, că doctorul posedă trucuri de rezervă pe care nu le punea la bătaie pentru oricine, le păstra pentru copii de personalități influente, sau pentru cei care îi sînt simpatici. În definitiv, mîine, poimîine vor lansa o modă a culorilor artificiale și se vor plăti bani grei. E mai bine așa, gîndi.

– Ideea dumneavoastră este excelentă. Sîntem de acord.

Doctorul apăsă grăbit clapele consolei, ca și cum s-ar fi temut de o revenire a deciziei lor.

– Să schițăm trăsăturile psihice și morale.

– Am dori să fie, bineînțeles, cît mai inteligentă posibil, chiar dacă e nevoie de ceva bani în plus... Asta mi se pare foarte important... spuse bărbatul și oftă.

– Eu aș vrea să fie sensibilă, să poată percepe artele pentru a fi plăcută, agreabilă.

Doctorul zîmbi.

– Ah, sfîntă naivitate... să fie inteligentă, cultă... iar vreți să-i dăruiți ceea ce dumneavoastră vă lipsește măcar parțial. Dar să fie fericită, asta nu ați vrea?

– Ba da, în primul rînd asta am vrea. Femeia părea nedumerită de contradicția pe care nu o sesiza.

– Păi atunci să lăsăm chestiile astea cu inteligența și cultura. Cu cît știi mai multe cu atît ești mai nefericit, te faci antipatic celor din jur... Cre-

(Continuare în pag. 162)

MIRCEA OPRIȚĂ

Dintre prozatorii care s-au atașat de SF, la începutul anilor 60 Mircea Opriță ilustrează cel mai exact modelul „omului-orchestră", pe care l-au propus, cu o generație mai-nainte, Ion Hobana, Adrian Rogoz și Vladimir Colin. După ce a trecut, ca toți începătorii de-atunci, prin **Colecția povestirilor științifico-fantastice**, între 1964 și 1973, cînd a obținut chiar premiul I la cel de-al treilea concurs național de literatură SF, cu povestirile **O falie în timp** și **Figurine de ceară**, Mircea Opriță, născut la 25 octombrie 1943, la Timișoara, a reușit să se impună într-o măsură mai mare decît oricare altul dintre colegii săi de generație, ca prozator, teoretician, eseist sau editor de antologii SF.

În eseistică și în activitatea de editor, Mircea Opriță își îndreaptă atenția, ca un jucător lucid, spre spațiile „libere" deocamdată, pe care se grăbește să le „umple", spre a face autoritate, fără să intre însă în concurență cu cei de dinaintea sa. În generația mai veche, Ion Hobana a scris despre Jules Verne, iar Vladimir Colin a alcătuit o antologie în limba franceză, la editura **Marabout**. Mircea Opriță va publica în 1983 un foarte frumos și documentat eseu dspre Wells **(Utopia modernă)** și o antologie în limba germană, la editura **Dacia**, în 1979 **(Die beste aller Welten)**, sau la editura **Goldmann**, împreună cu Herbert W. Franke **(SF aus Rumänien)**.

Dar poate că trăsătura cea mai ambițioasă a acestei strategii scriitoricești ține de activitatea de creație propriu-zisă, unde Mircea Oprița, pe lîngă faptul că este mai productiv decît alții (între 1966 și 1980 a publicat **Intîlnire cu meduza**, **Argonautica**, **Planeta părăsită**, **Nopțile memoriei**, **Adevărul despre himere**, **Figurine de ceară** și **Semnul licornului**), dorește să facă inoperantă distincția dintre profesioniștii SF-ului și aceia ai literaturii **mainstream**, ieșind cu cărțile sale de **science fiction** din cadrul colecțiilor sau al editurilor specializate și pătrunzînd în literatura „obișnuită" cu numeroase din procedeele specifice în SF. S-ar putea vorbi, în această întreprindere dificilă, chiar și de un gust al riscului, căci cine schimbă genurile literare și „taberele", sfidînd obișnuințele de lectură ale cititorilor și lipsa tradițională de mobilitate a criticului român, riscă să fie „uitat" de cei de la care a pornit și respins de cei la care ar dori să ajungă.

La nivelul celor mai bune dintre textele sale, două sînt trăsăturile mai importante ale prozei lui Mircea Opriță. Mai întîi, un profil textual foarte variat, în care intră, pe lîngă elementele de dialog sau de acțiune, obișnuite în genul științifico-fantastic, și un număr de componente cu care lucrează de obicei autorii de ficțiuni „neștiințifice" — introspecția, analiza insistentă a unei situații sau a unui gînd și mai ales descrierile amănunțite, care dau sentimentul autenticității și care se explică printr-o percepție deosebită a realului proprie tuturor prozatorilor adevărați.

În al doilea rînd, important este faptul că prozele lui Mircea Opriță sînt nu numai rezultatul unui efort de sincronizare cu SF-ul modern, european sau nord-american, dar și al unei întoarceri la tradiția inaugurată de seria Demetriu G. Ionescu (Take Ionescu), Victor Anestin, H. Stahl, în căutarea unei „soluții românești" a problemei SF-ului, în general cosmopolit sau intimidat de modelele cîtorva literaturi aparținînd națiunilor cu avans tehnologic. Cele mai bune dintre schițele sau nuvelele sale **(Lemnul cel viu al Cremonei, Ucronia de la Tapae, Semnul licornului)** s-au născut și ca un răspuns la formularea acestei dificile probleme, încît astăzi se poate spune că Mircea Opriță a găsit o rezolvare firească în chestiunea SF-ului românesc, tot așa după cum, aflîndu-se într-o situație asemănătoare, Mircea Eliade sau Vasile Voiculescu au găsit-o, cu strălucire, pentru proza noastră fantastică. Există, desigur, și o latură „comercială" în scrisul lui Mircea Opriță, vizibilă mai ales în volumul din 1980, **Semnul licornului**, cu elemente de groază, schițe de războaie interplanetare, extratereștri insinuați în corpul pămîntenilor, pentru a pregăti invazia, sau roboți perfecționați, care au evadat din laboratoarele unor institute de specialitate. Curios este că aceste elemente, necesare în peisajul oricărui SF care se dorește a fi complet, au apărut la un prozator care, în **Argonautica**, demonta clișeele plicticoase ale genului, în varianta călătoriei galactice, demonstrînd că are, pe lîngă umor, și un deosebit de ascuțit spirit critic.

În orice caz, esențiale pentru literatura lui Mircea Opriță sînt tocmai inițiativele prin care și-a impus să se distanțeze față de o literatură a rezistențelor minime — ignorarea tabù-urilor, interesul pentru problemele grave ale umanității, utilizarea unui cod verbal rafinat, trena de cele mai multe ori impredictibilă a acțiunii și, implicit, miza pe activitatea de lectură intensă a cititorilor. Chiar tehnica „enigmei" și a așteptărilor provocate, pe care a împrumutat-o, desigur, din SF-ul mediu sau obișnuit, devine la Mircea Opriță un procedeu pus în slujba creșterii gradului de literaritate a textelor, pentru că de foarte multe ori rezolvările acestor „enigme" sînt lăsate în suspensie și continuate în spațiul de lectură al cititorului, care este invitat să le „încheie" în gînd.

Cu aceste calități, Mircea Opriță este prozatorul care, în generația sa, a făcut cel mai mult pentru genul pe care îl reprezintă. La el și la problemele pe care literatura lui le pune vor trebui să se raporteze prozatorii noului val.

F. MANOLESCU

MIRCEA OPRIȚĂ

PAZNICUL TIMPULUI

(FRAGMENT DE ROMAN)

Desene de DAN CORCIU

Modulul 14 avea avantajul că se ridica mult deasupra orizontului. De departe, şi privit cu o oarecare îngăduință, putea trece drept un uriaş arbore suprarealist, mai degrabă zvelt decît împrăştiat, din coroana căruia atîrnau ramuri frînte, încărcate la întîmplare cu ciorchinii grei ai unor fructe necunoscute. Domina o bună porțiune din întinsul Modul Granada. În partea cealaltă, la nord, părea proptit într-o banchiză de un roşu translucid, ieşită şi ea deasupra Modulului Granada, ca botul rotunjit al unei imense bărci pneumatice, pe jumătate trasă pe nisip.

După zvîcnirile mai grăbite ale pulsului, Ion Catarina pricepu că era emoționat. Deşi nu-i era cu totul necunoscută, imaginea îşi revela un nebănuit fond dramatic. Surprinsă „pe viu", lăsa o impresie ce nu se putea compara cu efectul nici unei amintiri fugare dintr-o veche lecție de planetografie. Poate din cauza acelei sugestii de înălțime, de veriticalitate pregnant afirmată, atît de rar întîlnită la restul Modulelor. Ideea unei încleştări ciclopice era sugerată de învecinatul zid roşiatic, cu suprafața ondulată, asemenea unui val pietrificat subit, în plină revărsare, tocmai cu o clipă înainte de a zgudui sub masa lui enormă, într-o explozie de spumă purpurie, baza alcătuirii arborescente, năruind-o.

La exterior, partea aceea din Modulul Granada se înfățişa ca o cîmpie uscată, plină de praf alb şi de muşuroaie, ce nu erau altceva decît grămezi de obiecte ieşite din uz, unele putrezite, altele mîncate adînc de rugină. Cele mai multe, însă, din plastic rupt sau îndoit în aşa hal încît numai cu greu li s-ar fi putut recunoaşte forma originară şi destinația. După toate aparențele, locul fusese mult mai populat odinioară, poate nu mai de mult decît în urmă cu două-trei generații, după care căzuse treptat în paragină. Locuitorii de acum ai modulului, cîți vor mai fi rămas, păreau să

prefere pantele netede dinspre sud-vest. Din cînd în cînd, Catarina descoperea cîte o trapă închisă și zăvorită pe dinăuntru de cine știe cînd, iar cele lăsate deschise erau atît de pline de gunoaie încît vederea lor îți tăia orice poftă de a încerca să pătrunzi pe acolo în compartimentele de dedesubt. Era limpede că nu mai locuia nimeni prin apropiere, ceea ce nu putea fi decît liniștitor, într-un fel. Oricît și-ar fi dorit o companie umană mai numeroasă, auxiliarul redevenise prudent după întîmplarea aceea neplăcută cu Zdrențăroșii. Nici chiar trasnitul de Harlan, cu toată poza lui donchișotească, nu părea să sufere prea mult de faptul că avuseseră, în sfîrșit, două zile de marș cu adevărat liniștite.

Deasupra capului, soarele își întărise puterea, semn că se apropia amiaza. Modulul 14 atrăgea magnetic privirile. Incontestabil, era un adevărat punct strategic și Ion Catarina se întrebă deodată, surprins, dacă nu cumva pustietatea din jur era doar aparentă. Părea ceva împotriva firii. Își zise că, în mod normal, turnul acela rămuros, înalt de mai multe sute de metri și atît de distonant prin formă cu peisajul, ar fi trebuit să concentreze în jurul său mulțimile, nu să le îndepărteze. Or, locul arăta în continuare pustiu, chiar dacă nu și nevizitat: mai multe cărări bătătorite adînc străbăteau ca niște raze cîmpia, adunîndu-se lîngă Modulul 14. Numeroase alte urme de picioare încălțate ori desculțe făceau același lucru prin spațiul dintre cărări, unde praful gros le păstra cu destulă precizie amprenta.

Fără să vrea, Catarina începu să se simtă cuprins de o vagă nervozitate. Se opri dezorientat pe marea de urme enigmatice, dominată de forma aceea încă îndepărtată, împodobită baroc. De unde ajunsese, detaliile se distingeau mai clar și Modulul 14 semăna mai puțin cu un plop singuratic, producînd în schimb impresia unui turn cenușiu, peste măsură de înalt, cu numeroase structuri complicate, atîrnate de el la diferite nivele. Unele – într-un echilibru precar, aproape neverosimil. Din loc în loc, sclipiri ce nu puteau fi altceva decît reflexe ale soarelui pe suprafețe lucioase. Ochiul era totuși prea slab ca să distingă limpede totul. În lipsa unui investigator electronic, n-ar fi stricat o lunetă. Auxiliarul își aminti de jucăria bătrînului Klapka și aruncă o privire spre Ellison, gata să i se adreseze.

Dar Harlan părea că uitase de Modulul 14. Spinarea încovoiată abia i se mai vedea de după o movilă năpădită de iarba aceea sîrmoasă, crescută în smocuri rare pe cîmpia plină de praf compact.

– Ce faci acolo?

Întrebarea rămase fără răspuns. Ellison stătea ghemuit și, cu precauție, scotocea printre resturile pe seama cărora crescuse movila. Părea preocupat să le mute mai la o parte, iar la un moment dat, apucînd de capătul strîmbat a ceea ce putea să fi fost cîndva o placă mare de plastic, folosită la decorarea pereților interiori, o ridică opintit și răsturnă alături tot ce se adunase deasupra.

Catarina veni mai aproape, intrigat. Celălalt rîcîia într-un loc unde, de sub unealta ruginită pe care și-o improvizase, apărea treptat turela scundă a unei vechi căi de acces.

– Poate avem noroc, observă Harlan, cu un rînjet ce nu se silea deloc să-i ascundă încîntarea. Pe asta îmi închipui că n-o mai găsesc înfundată.

Într-adevăr, capacul metalic, gros și rotund, era fixat la locul lui, acoperind intrarea. Era un motiv întemeiat să presupui că trapa n-avea în interior obișnuitele resturi care transformau alte căi de acces în Modulul Granada în niște puțuri înfundate, blocate de gunoaie nemișcate din loc decenii în șir. Aici, dimpotrivă, mormanul adunat deasupra părea să fi mascat îndeajuns capacul încît intrarea să rămînă neobservată și, în consecință, nefolosită de cine știe cînd.

– Cum de-ai știut? întrebă Catarina, plăcut surprins.

– Pură intuiție! zise celălalt fără să se întrerupă din lucru.

Sau mai degrabă o pură curiozitate întîmplătoare, dar dacă Ellison avea chef să pozeze în inspirat, n-avea să fie Catarina cel care să-i strice cheful. Mai ales că descoperirea era descoperire. Harlan degajase între timp în întregime capacul și, amintindu-și ce aflaseră despre mecanismele de blocare ale Modulu-

MIRCEA OPRIȚĂ

lui Granada, se căznea să-l deschidă.

– Doar nu vrei să te vîri acolo! exlamă Catarina.

– De ce nu? De ce nu?

Ochii lui Harlan Ellison clipeau șmecherește și un zîmbet i se lățea pe fața asudată, printre țepii mustății și ai bărbii nerase de trei zile. Privindu-l, Catarina își trecu involuntar palma peste proprii săi obraji, nu mai puțin țepoși decît ai tovarășului de călătorie. „Încă puțin și le facem concurență Zdrențăroșilor", gîndi amuzat.

– Iar cu Modulul 14 cum rămîne?

Spera să tempereze puțin zelul celuilalt, poate chiar să-l facă să renunțe. Ellison își răsuci capul și privi preocupat în direcția turnului arborescent, profilat deasupra orizontului mai ridicat pe care îl descria la nord faleza roșiatică.

– Eh, Modulul 14... Poate să mai aștepte!

Catarina nu făcu nici un efort să-și ascundă nemulțumirea.

– Bine-bine, dar am bătut atîta cale anume pentru el! observă. Era vorba că ne corectăm hărțile, că verificăm...

– Tu ești un auxiliar, nu tu hotărăști.

Celălalt spusese asta zîmbind, încît Ion Catarina nu știa dacă să-i ia sau nu vorbele în serios. Oricum, se simți din nou lovit și se posomorî. De cînd umblau împreună, aproape că uitase. Pe nesimțite, începuse să se creadă egalul lui Harlan și al tuturor celorlalți născuți sub un riguros control genetic, așadar în deplină legalitate. Și uite că Ellison, fără tact, venea acum să-i reamintească! Străbătuseră cinci Module împreună, împărțiseră bucurii și mizerii, deznădejdi și speranțe, încît aproape că reușise să uite stigmatul care-i marcase pînă atunci existența. Îl uita, fiindcă se părea că și Harlan îl uitase. Îl privi cu ciudă, cum stătea încă acolo, cu mîinile lui fine, de domnișoară, sprijinite de marginea metalică a trapei. Ar fi vrut sa-i spună Măgărone.

– Ocată am să-ți spun Măgărone! promise Catarina și imediat se simți mult mai ușurat.

– N-ai decît.

Ellison își dădu drumul în puț. Scara suna sub tălpile lui. Catarina se aplecă peste intrare.

– Hei, îmi iei lumina! se auzi de jos glasul înfundat al lui Harlan.

Ion Catarina își îndrepta repede spinarea. Ellison dispăruse sub un prag de un galben șters, culoarea caracteristică pentru Modulul Granada. Cîteva lovituri în metal și un scîrțîit întrerupt lăsau să se înțeleagă că omul forța o ușă subterană.

– Poți singur?

În sinea lui, Catarina ar fi vrut ca Harlan să se răzgîndească. Mai privi o dată în direcția Modulului 14. Ceva îl trăgea într-acolo, și uite că tocmai acum i se năzărise lui Ellison să umble prin subsol! Ranița umflată a celuilalt era abandonată la doi pași de trapă. După un moment de ezitare, Catarina își eliberă umărul din curea și, întinzîndu-se, își împinse propriul sac de drum lîngă al lui Harlan. Verdele lor viu contrasta puternic cu imaginea decolorată a movilei de deșeuri acoperite de praf. Mereu obsedat de misterul Modulului 14, își întoarse încă o dată capul într-acolo și tocmai stătea pe gînduri dacă să tragă sau nu afară din ranița lui Ellison luneta, cînd de jos veni o exclamație de surpriză, urmată de tăcere.

– Ce s-a întîmplat? întrebă el cu o vagă neliniște, aplecîndu-se deasupra puțului de acces.

Nici un răspuns.

– Ellison, ce faci acolo? insistă Catarina și coborî prudent cîteva trepte. Hei, nu m-auzi?

Aceeași tăcere adîncă. Pe măsură ce cobora, Ion Catarina distingea tot mai mult din fîșia de lumină proiectată pe zidul nișei cu care se termina puțul. Lumina venea de după ușa forțată de Harlan și era prea intensă și prea fixă ca să fi ieșit din lanterna lui. Pesemne că timpul nu defectase acolo, ca în multe alte părți, sistemul de iluminat, nici racordurile cu sursa centrală de energie a Modulului Granada. Ellison descoperise întrerupătorul și făcuse lumină.

Prinzînd curaj, Catarina

MIRCEA OPRIȚĂ

sări de pe ultima treapta a scării și se avîntă prin ușa ovală, deschisă larg. Prima încăpere era un hol pustiu. Tresări: cîteva oglinzi lungi, fixate din loc în loc pe pereții de plastic gălbui, îi răsfrînseră deformat imaginea, cu suprafețele lor atacate de vreme, parcă aburite. Din hol începea un coridor, luminat și el, dar numai în prima porțiune. Capătul mai îndepărtat se afunda treptat în beznă, încît nu puteai ști ce era acolo – o cale blocată sau, dimpotrivă, vreo galerie fără sfîrșit, conducînd spre extrema cealaltă a imensului Modul Granada.

– Hei, Harlan! strigă neliniștit. Unde ești?

Era mai degrabă un strigăt șoptit. Se temuse de ecou. I se părea că vocea lui avea să deștepte în coridorul subteran un vuiet imens, cum li se întîmplase la un moment dat în Modulul Alitet. Ecoul fu însă destul de slab, o primă dovadă că galeria nu era chiar atît de adîncă pe cît se putea crede. Apoi, o ușă se deschise fără zgomot, iar Ellison, ieșit pe jumătate în coridor, îi făcu semn să-l urmeze.

Pînă acolo, trecu pe dinaintea unei alte uși deschise, dincolo de care lumina ardea slab, cu pocnete și pîlpîiri enervante. În scurtele ei străfulgerări, putu să observe o aglomerare de rafturi și lăzi, unele clădite destul de îngrijit, altele răsturnate și cu capacul lipsă – un fel de magazie. Încăperea unde dispăruse Ellison era însă o sală vastă, nu tocmai cameră de locuit, dar, în fine, una în care se locuise. Cîteva piese de mobilier intacte: fotolii rotitoare, un fel de ring suspendat, cu suprafețe curbe și extensibile, ce nu era în fond decît un birou complex, folosibil de mai multe persoane simultan. Două măsuțe joase, împinse într-un colț. O combină universală și un întreg perete transformat într-un imens dulap îngropat, prin ale cărui uși deschise auxiliarul putu să vadă o mulțime de compartimente mici, sertărașele unui fișier. Tocmai dinaintea acestui fișier se oprise Harlan Ellison și, concentrat, frunzărea micile dreptunghiuri de plastic.

Catarina mai văzuse astfel de încăperi. Unele destul de bine păstrate, altele ruinate de multă folosință, sau pur și simplu golite de capriciul uman. Stilul mobilei te trimitea cu secole în urmă, nimic nu era nou aici. Își aminti că unii începuseră să prețuiască și să caute ca pe niște piese valoroase fotoliile rotitoare și măsuțele extensibile, iar genul acela de birou-ring, deși destul de nepractic într-o vreme care îi uitase întrebuințarea, părea să fie socotit de către cunoscători drept o raritate plină de rafinament. Nemaiîntîlnite erau fișierul și combina enormă, montată și ea dintr-un perete în altul. Întrecea cu mult nevoile cîtorva persoane și, de altfel, nici nu părea să se limiteze la strictul menaj al locatarilor. Avea deasupra două șiruri de ecrane cenușii, iar în partea centrală un mic bord cu mai multe rînduri de claviatură descompletată. Catarina se plimbă agale prin fața lor și, după mai multe ezitări, apăsă o clapă. Nu se întîmplă nimic. Apăsă altele, la rînd. Același rezultat. O singură dată reuși să declanșeze un circuit, încît unul din ecranele acelea străvechi se lumină brusc, însuflețit de o flacără albă, intensă, supărătoare pentru ochi. Omul tresări, surprins, însă nici o imagine nu veni să se formeze pe sticla scoasă astfel din lunga ei inactivitate.

Ellison se opri din scotocit și, fără să-și retragă mîna din dulapul-fișier, rămase cu privirea ațintită spre ecran.

– Nici o șansă! aprecie el, după ce păru destul de lămurit. Toate astea nu-s făcute pentru noi. N-au ce să ne spună.

Își reluă treaba întreruptă.

– Sau noi nu le mai înțelegem, continuă el cu un fel de iritare în glas. Uite, fișele bunăoară... Ție ce-ți spun?

Scoase la întîmplare una și i-o întinse. Catarina cercetă cu grijă setul de cifre și semnele grafice imprimate pe ea, ca și marginea perforată, obligatorie pentru introducerea datelor în calculator. Cum nu se simțea în stare să dea un răspuns inteligent, înapoie fișa cu un zîmbet de prefăcută umilință.

– Harlan, iubite, eu nu-s decît un biet auxiliar...

Desene de DAN COROIU

MIRCEA OPRIŢĂ

– Să nu cumva să-ţi zdrobeşti mintea prea mult! ironiză celălalt.

Ion Catarina se enervă.

– De unde vrei să ştiu eu? Am lipsit de fiecare dată la lecţia despre Modulul Granada.

Era un mod de a pune punct. Ellison nu luă în seamă parada servită tot în registrul ironiei. Îşi privi surprins degetele murdărite de praful adunat pînă şi în sertăraşele fişetului. După felul cum îşi ţinea ridicată sprinceana dreaptă, era limpede că un lucru îl preocupa în mod deosebit. Pur şi simplu îl intriga. La un moment dat, abandonă străvechea bancă de date şi se apropie de claviatura tabloului de comandă.

– Şi totuşi, zise, dacă terminalul ăsta...

Apăsă şi el clapele, pînă cînd, în acelaşi ecran, singurul încă viu, se declanşă pîlpîirea aceea fără nici o semnificaţie precisă. Catarina îl urmărea tăcut, simţind în încordarea celuilalt un gînd ascuns şi străduindu-se să-l ghicească.

– În mod normal, legătura cu calculatorul n-ar trebui să fie complet tăiată. Deşi coridorul înfundat... Toată zona asta...

– Nici chiar dacă exista vreun interes să se separe partea asta de restul Modulului Granada?

Ellison încremeni cu mîna ridicată într-un gest neterminat. Apoi pufni nemulţumit.

– N-am spus aşa ceva! bătu el în retragere. Să vedem mai departe. Mai sînt nişte uşi pe coridor.

– Poate că n-au mai fost mişcate de secole!

– Sînt convins că n-au fost. Noroc că avem lumină.

Şi nu numai lumină, observă auxiliarul. Pînă şi instalaţia de aer condiţionat părea să funcţioneze cu o parte din capacitate. În gol, fireşte, aşa cum funcţionau toate instalaţiile încă nedeteriorate pretutindeni unde, în urma migraţiilor de odinioară, interiorul Modulelor rămăsese parţial neocupat. Era totuşi greu să îndepărtezi impresia de părăsire dezolantă, de părăsire precipitată. Catarina se scufundă într-unul din scaunele rotitoare şi, sprijinindu-şi palmele de plasticul învechit al bordului de lucru, încercă să-şi dea avînt. Scaunul se răsuci cu un scrîşnet şi înţepeni înainte de a face o rotaţie completă.

– Da, da, bătrîne! vorbea Ellison revenit între uşile fişierului de multă vreme neutralizat şi, prin efectul ignoranţei lor acumulate, neutilizabil. Presupun că am pătruns într-o rezervă.

– Depozit? întrebă Catarina nu prea convins.

– Rezervă de comandă. Ajută-mă să descîlcesc firul ăsta înfiorător fără să-l înnod!

Auxiliarul nu înţelese imediat. Apoi îl văzu trăgînd într-adevăr de buclele încîlcite ale unui fir elastic, revărsat dintr-o casetă pe care curiozitatea lui Harlan tocmai o deschisese. Nu era uşor să desfaci legătura: ameninţa să se strîngă în vreo trei noduri odată.

– Ce te-a apucat? Vrei muzică? întrebă Ion Catarina pe cînd migălea la firul încurcat.

– Vedem imediat, vedem imediat!

Ellison vîrî în combina mută bobina cu firul reînfăşurat corect.

– Ia te uită! Te pomeneşti că funcţionează! exclamă Catarina, încă neîncrezător, auzind primele pîrîituri din difuzoarele ascunse.

Fie că înregistrarea era plină de paraziţi, fie combina se uzase de cînd aştepta zadarnic să i se dea iarăşi de lucru! Printre hîrîituri, voci omeneşti – unele venind parcă de la mare distanţă.

„Trei-trei-trei zero. Reperul în miră", spunea vocea de departe, înainte de a fi acoperită de valul paraziţilor ... „Baza, doi-şapte-patru. Unghi de incidenţă unu-şapte", comunica altcineva din imediata vecinătate a aparatului de înregistrat. „Modulul Granada cere..."

Surpriza era însoţită de nedumerire. Concentrat, Harlan încercă să regleze sunetul.

– Mai clar nu se poate, observă el după cîteva momente.

Brusc, Catarina îşi simţi interesul trezit. Trăia o stare ambiguă, ceva între pura curiozitate şi emoţie. Privea ţintă ecranul luminat, străbătut acum de vagi umbre cenuşii, în mişcarea cărora părea să se presimtă tendinţa de a alcătui o imagine. Sau poate că impresia asta era mai mult efectul unei dorinţe decît realitatea. Gustul speranţei, înainte ca totul să se dovedească o iluzie.

„Baza, aici Granada! Baza, aici Granada! Obiectivul în observaţie directă. Unghiul de incidenţă zero. Viteza... permisiunea cuplării. Terminat!" răzbătea de sub scrîşnete vocea mai apropiată. Apoi o pauză a cuvîntului, în timpul căreia difuzoarele fură asaltate la maximum de paraziţi. Vocea îndepărtată: „Executaţi manevra după..." Şi din nou un şir inteligibil de cifre comunicate bazei necunoscute, pe măsură ce se executa – de către cine? – o operaţie enigmatică, închisă în uitarea trecutului.

MIRCEA OPRIȚĂ

– Ce-i asta? întrebă Catarina, intrigat.

Ellison ridică din umeri. Asculta încordat, cu fruntea încrețită de efort. Era limpede că nu înțelegea nici el, dar auxiliarul îl cunoștea prea bine ca să nu conteze pe recunoașterea unui asemenea impas mai tîrziu.

„Zece metri... trei metri... doi metri... Cuplat!" răzbatea printre pîrîituri mesajul anonim. Apoi, cum ploaia paraziților amenința să înece iarăși vocile, Harlan se enervă și trînti un pumn în combină, defectînd-o de tot.

De data asta se enervă și Catarina. Se abținu cu greu de la o izbucnire plină de reproșuri. Apoi se liniști și urmări resemnat toate încercările prin care celălalt își închipuia că va porni din nou înregistrarea. Presimțind insuccesul, Ellison nu prea era în apele lui. Alese însă calea cea mai avantajoasă, în sensul că se strădui să-și ascundă vaga stînjeneală și chiar făcu pe nepăsătorul.

– Nu-i nimic, o să ascultăm povestea asta în altă parte. Găsesc eu o combină ca lumea!

Și se apucă să recupereze bobina, cu gesturi grăbite.

– Vezi să n-o încîlcești din nou! îl preveni Catarina.

Chiar lipsită de claritate și fragmentată, înregistrarea îl impresionase. Emoția aceea nedeslușită persista. Auzise lucruri ce nu erau, în fond, dincolo de puterea lui de înțelegere, dar îi venea totuși greu să-și reprezinte manevra aceea surprinsă în plină desfășurare. Totul se întîmpla pe aproape, în Modulul Granada, sau poate că deasupra lui. Tensiunea degajată din dialogul vocilor, smulsă pentru cîteva clipe neantului, își făcuse efectul. Mai apăreau apoi și întrebările fără răspuns. Ce era cu „baza"? Despre ce cuplare putea fi vorba?

Între timp, Ellison își regăsise cumpătul. Avea chef să și glumească. Tărăgăna cuvintele și mlădia nefiresc fraza, ca să se potrivească de minune cu niște insinuări cărora auxiliarul nu socoti că era cazul să le dea răspuns.

– Ți-am spus eu că aici e mîna celor vechi! Ei, dar cine să mă creadă, nu-i așa? Ce ți-ai zis, zîmbind perfid din ochiul minții tale? Că „ramolitul" de Harlan vorbește numai ca să se afle în treabă? Ei bine, i-ai auzit? Te-ai convins? Mai poți avea îndoieli?

Rînjea satisfăcut, iar în ochi îi juca o luminiță gălbuie. Catarina nu-i dădu atenție. Se gîndea la secvența aceea enigmatică prin care cei vechi, trecutul devenit ficțiunea unei ficțiuni, se treziseră pe neașteptate, umplîndu-i urechile cu sunete, cu cuvinte străine. Nu-și închipuise vreodată că va da el însuși peste vreo asemenea înregistrare, deși auzise de existența lor. Își frecă bărbia, preocupat.

– Ascultă, tu cunoști vreo „bază" pe undeva? Ai mai auzit că există? îl întrebă pe Harlan.

Celălalt negă fără să ezite.

– Poate mai demult? Cu generații în urmă?

– Dacă înregistrarea o pomenește, nu văd de ce n-am crede c-a fost, acceptă Ellison. Oricum, trebuie să ascultăm din nou mesajul.

Și se bătu peste buzunarul de la piept al salopetei, umflat, lăsînd să se bănuiască în interior forma bobinei recuperate.

Ieșiră. Pe coridor, Harlan rămase o clipă pe gînduri, apoi o coti decis spre capătul întunecat. În drum deschise alte cîteva uși, majoritatea dînd în niște camere goale. De la un punct încolo, plăcile din tavan rămîneau oarbe, însă lumina celor din față răzbătea îndeajuns, la distanța aceea, încît să se poată distinge, din apropiere, fundătura. Nu dărîmăturile blocau coridorul, ci un zid compact, un panou solid, fixat de-a curmezișul. Harlan avusese dreptate: nimeriseră într-o rezervă, ceea ce putea să explice de ce rămăsese locul atît de puțin umblat.

Deodată, pe cînd bîjbîiau în căutarea vreunei treceri ascunse, auziră zgomote în urmă: sunetele făcute de o cutie rostogolită în cădere. Se întoarseră tocmai la timp ca să descopere o siluetă cenușie profilată în dreptul intrării în sala ecranelor. Străinul se aplecase, ca spre a se feri de vreo lovitură neașteptată, și privea încordat în lungul coridorului. Pesemne simțise mișcare la capătul scufundat în beznă, acolo unde ochii lui neliniștiți căutau să deslușească amănunte greu de perceput pentru cineva neantrenat.

– Hei, tu! strigă Harlan și, încordat, făcu un pas înainte.

În clipa următoare, necunoscutul o luă la fugă. Lipăi îndesat cu picioarele goale, înainte de a dispărea în holul de la intrare.

Desene de DAN COROIU

MIRCEA OPRIȚĂ

Fără nici un îndemn, Catarina și Ellison se smulseră din loc și, cot la cot, alergară după străin. Năvăliră în holul cu oglinzi aburite exact în momentul cînd, dinspre puțul trapei ce făcea legătura cu exteriorul, răbufni un zăngănit metalic răsunător.

– Blestematul! urlă Ellison.

Își luă avînt și dispăru în susul scării. Sub călcătura lui grăbită, treptele scoteau sunete de metal lovit ritmic, parcă în dușmănie. Catarina îl găsi cocoțat în vîrful scării, încercînd să ridice cu spatele capacul căzut. Cum soarele nu mai putea pătrunde, puțul era acum scufundat aproape în întregime în beznă.

– Aprinde o lumină! gemu caraghios Harlan, opintindu-se.

Catarina pierdu timp prețios în căutarea lanternei. Se repezi în sala ecranelor, amintindu-și că la un moment dat o pusese acolo, pe colțul unei măsuțe. N-o găsi. Reveni la intrarea în puț.

– Ei, ce faci? îi reproșă Harlan, enervat.

– Lanterna era la tine, observă Catarina.

Urcă pe bijbîite scara și, într-adevăr, găsi lanterna atîrnată de centura lui Ellison. În lumina izbucnită brusc, își văzură fețele crispate, neliniștea adunată în priviri. Apoi Ellison găsi mecanismul de deschidere și-l răsuci febril. Printre capac și turelă se strecură o geană de lumină. Catarina urcă și el pînă sus. Cu forțe unite, săltară placa aceea groasă, lăsînd-o înțepenită vertical în balamaua scîrțîitoare.

Nimeni nu pîndea lîngă mormanul de deșeuri.

– Blestematul, n-a avut răgaz să ne încuie ca lumea! bombăni Harlan pe cînd sărea afară din trapă.

De cum își scoase capul din puț, Catarina rămase cu ochii ațintiți spre locul unde lăsaseră bagajele.

– Fir-ar să fie!

Și ranița lui Ellison, și sacul lui Catarina dispăruseră. Ocoliră grămada de gunoaie tocmai la vreme ca să vadă, departe, o formă cenușie, zdrențăroasă, alergînd fără să privească înapoi. Sacul îi atîrna de umărul drept, ranița o ținea strîns în brațe. La un moment dat se întoarse, îi descoperi pe urmăritori și o luă și mai zdravăn la fugă.

Harlan se opri, gîfîind. Transpirase de furie și de efort.

– N-are rost! zise el înciudat.

– De ce? protestă Catarina. El e încărcat cît pentru doi, nu poate ajunge departe.

– Uită-te acolo!

Catarina privi. Necunoscutul mai avea puțin pînă la linia ușor curbată ce indica marginea Modulului Granada. De sub această margine se iviseră vreo șapte-opt inși care, după toate aparențele, nu puteau fi decît din același grup de vagabonzi. Își așteptau calmi tovarășul cu prada.

– Era și luneta acolo, observă cu părere de rău Ion Catarina.

– Zdrențăroși nenorociți! amenință Ellison cu pumnul în direcția grupului care se pregătea să coboare iarăși în văgăunile dintre Modulul Granada și Modulul Antares.

Apoi, furios, se întoarse spre nord, unde Modulul 14 creștea impunător spre cerul albicios, purtîndu-și orgolios structurile adiacente, printre care un număr de sfere sclipitoare păreau, văzute de la distanță, niște mici boabe de argint viu.

Bodogănind înciudat și izbind din cînd în cînd cu piciorul în smocurile de iarbă crescute printre miile de urme imprimate în stratul de praf, porni înainte. Catarina mai așteptă cîteva clipe, apoi o luă apatic în aceeași direcție.

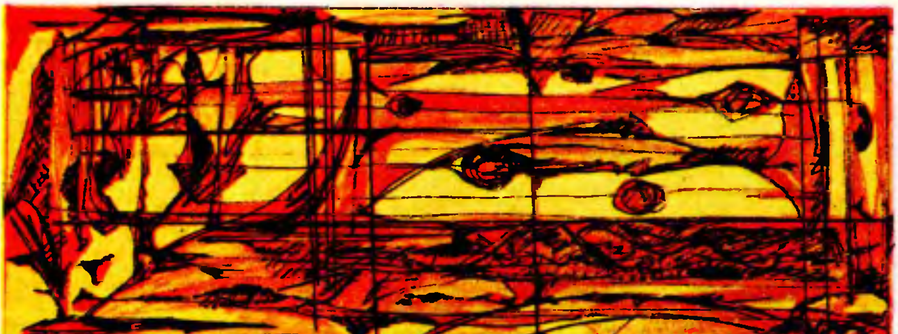

Desene de DAN COROIU

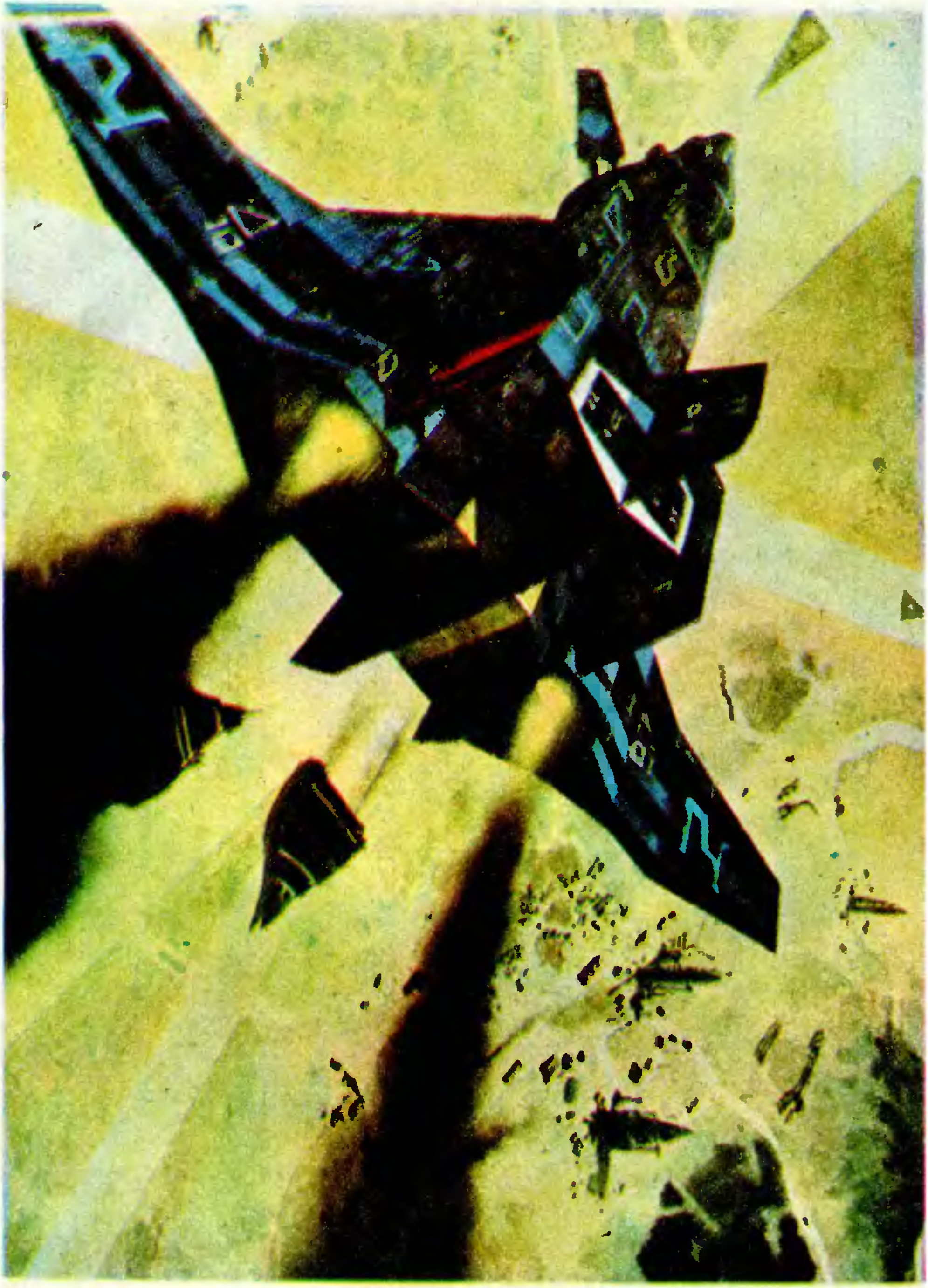

Pictura de CHRIS FOSS

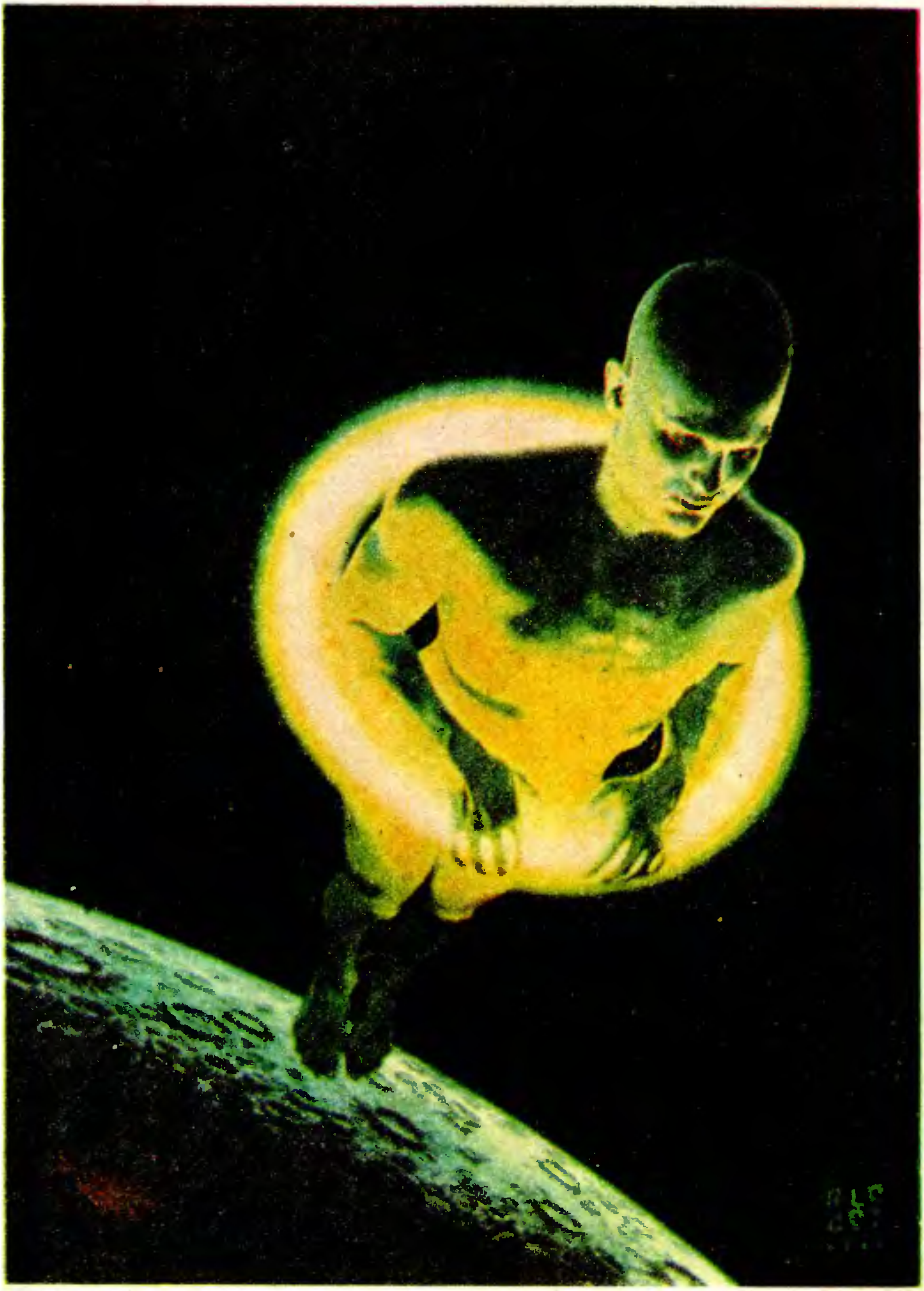

Pictura de RICHARD LON COHEN și JOHN TOWNLEY

Pictură de ROBERT T. McCALL

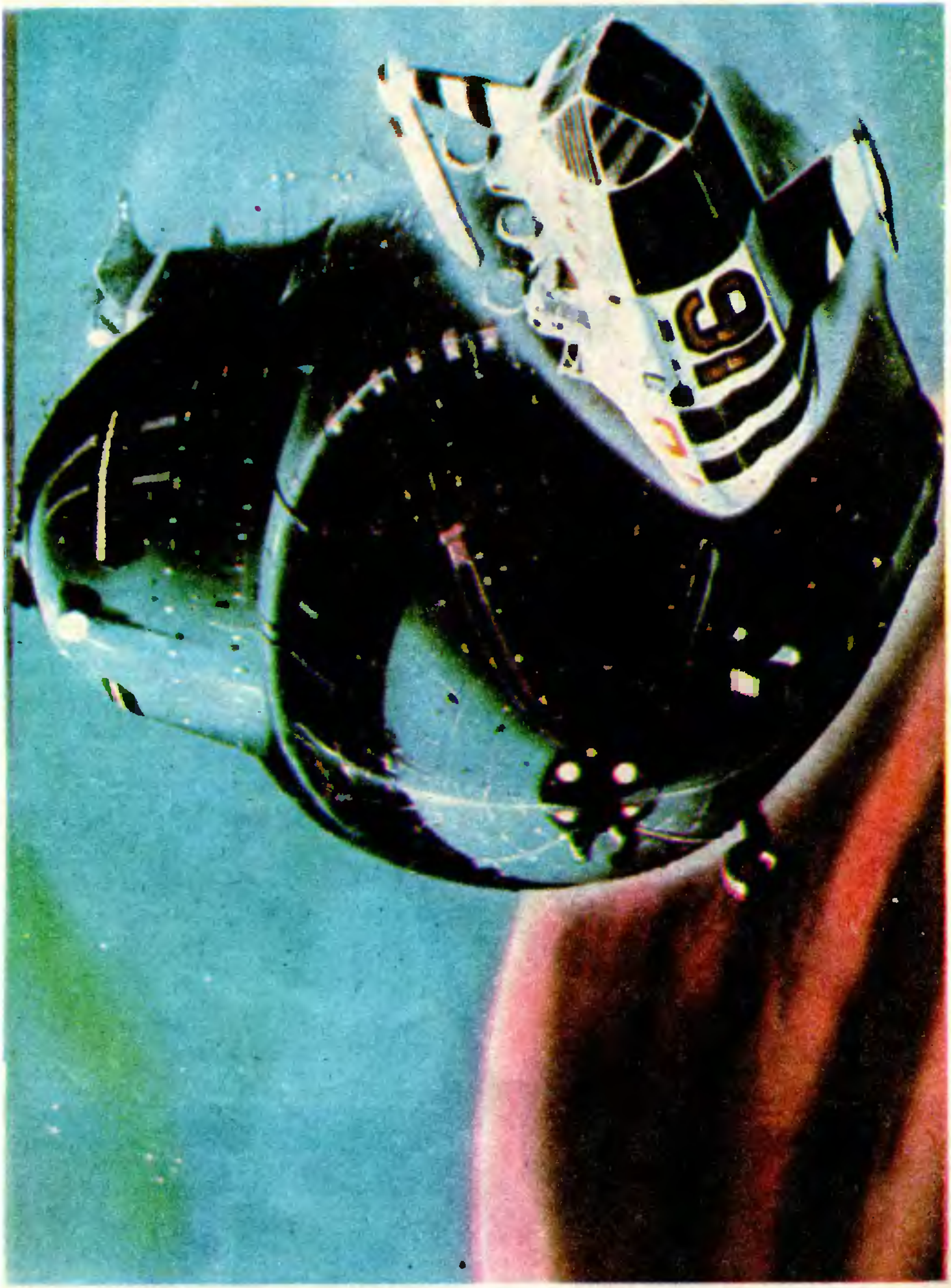

Pictura de CHRIS FOSS

ALEXANDRU UNGUREANU

NE VOM ÎNTOARCE PE HERBWUE

Naizo își făcea loc, împingînd cu coatele mulțimea încăpățînată de coloniști. Acolo unde nu putea proceda altfel, se ajuta cu patul armei laser, înjura, ba chiar într-un rînd îi trecuse prin cap să dezamorseze o grenadă. Se abținuse însă. Pedgre, marele soare verde, încă nu se ridicase deasupra orizontului. Toată noaptea plouase și aerul se încărcase de umezeală. Nori roșietici, răsuciți de către turbioanele gigantice de mare altitudine, se încolăceau de la marginile cerului spre zenit. Fețele oamenilor împrumutau culoarea cerului, umplîndu-se de roșu ca de o mare rușine. Pînă și albul ochilor părea mînjit de sînge fosforescent. Toată lumea aceea se îndrepta către terenul de lansare, improvizat în marginea orașului. Acolo era ultimul loc de pe Herbwue unde se făceau evacuări. Toate mijloacele de zbor, care funcționau cît de cît, fuseseră mobilizate în acest scop. Nimeni nu mai stătea să aleagă între graviplane și rachetele cu propilen folosite de primii coloniști sosiți pe Herbwue acum trei ani. Naizo zîmbi, aducîndu-și aminte de o poantă, lansată de un locotenent de la dispecerat: „Dacă măturile ar fi bune pentru zboruri circumherbwuene, atunci cerul s-ar umple de oameni călare."

– Da de ce mă îmbrîncești așa de tare, maică?

Bătrînica prin care Naizo încercase să treacă de parcă nu ar fi existat se dovedea a avea consistență materială și, în plus, era foarte rea de gură. Cineva îl gratulă cu apelativul „pușcaș împuțit", ceea ce îl făcu pe Naizo să încerce din nou tentația de a curăța toată adunătura de civili sclifosiți. Chiar în clipa următoare, o rachetă atinsă de raza unui tun gramatrasor explodă deasupra lor. Cu un gest reflex, Naizo își trase gluga mantalei antineutrinice pe cap. Peste mai puțin de un minut, din cer începură să curgă, peste oraș, picături fierbinți de metal, mărunte, dar periculoase. Civilii atinși țipau ca din gură de șarpe. Scăpînd neatins, Naizo își dădu seama că încerca chiar o satisfacție răutăcioasă. Deoarece aveau același țel, desprinderea de pe Herbwue – înainte ca trupele de Joko să facă inutilizabil ultimul cosmodrom aflat sub controlul federației –, simțea în civili niște concurenți sîcîitori.

– Hei, sergent, unde fugi? Cel care îl interpelase era un tip mic, cu o cicatrice sub ochiul drept. Ți-e frică să nu te pună Joko la clocit ouă?

Făcea aluzie la faptul că herbwuenii, apelați și Joko după numele inițiatorului insurecției locale, erau ovipari, un soi de reptile reci și inteligente, care obișnuiau să captureze animale cu sînge cald și să le paralizeze în vederea clocitului. Deși tipul aruncase o vorbă la întîmplare, cu greu ar fi putut găsi ceva mai bun pentru a-l scoate din sărite. O clipă, Naizo se gîndi chiar să-i bage patul puștii pe gît. Făcu gestul ridicării armei deasupra capului. Cu siguranță, dacă ar fi apucat să-și țină limba destul de bine în gură, ar fi rămas în cel mai bun caz fără dinți. Peduu, soarele roșu, făcea ca mîinile sale, ridicate deasupra capului, să se umple parcă de sîngele celuilalt. Dacă ar fi fost sînge de Joko, nu i-ar fi păsat, de altfel Joko aveau sîngele verde, se închinau la Pedgra, marele soare verde. Renunță, înghițind în sec.

– Ne vom întoarce pe Herbwue, pronunță el propoziția care era sloganul trîmbițat pe toate drumurile de către agenții secției de psihodirijare a maselor. De fapt, era începutul unui cîntec. „Ne vom întoarce pe Herbwue/ Ne vom ridica la cer, vom aștepta,/ Vom coborî din cer/ Ne vom întoarce pe Herbwue..." Tipul își consumase resursele de acuzator civil al forțelor armate sau se lăsase convins de promisiunea reîntoarcerii, în orice caz nu mai insistă, decizie foarte inspirată pentru menținerea în bună stare a danturii sale, fiindcă Naizo era cunoscut în batalionul 3 diversiuni meteorologice pentru firea sa impulsivă.

Prezența sa în mijlocul civililor nu era perfect regulamentară și Naizo își aduse aminte de acest lucru în momentul cînd zări salopetele albastre ale celor de la Controlul Spațiului despicînd mulțimea în lungul străzii. Erau încă departe, dar el nu-și făcea iluzii. Tipi ca el se autoconstituiseră într-o pradă foarte căutată. Un dezertor era o parte din marea înfrîngere pe care te puteai răzbuna fără mustrări de conștiință. Din cauza lui și a unora ca el se întîmplase ceea ce se întîmplase.

NE VOM ÎNTOARCE PE HERBWUE

Își roti privirile, căutînd o soluție. Jindui pentru cîteva momente la o legătură de boarfe purtată pe umăr de un robot tras în lungul șuvoiului uman de către o fetiță ce nu avea mai mult de zece ani. Se surprinse reflectînd la faptul că gîndea folosind expresii furate de la diverse persoane, pe care le cunoscuse mai mult sau mai puțin bine. Robotul „nu era chiar din ultima generație“ și „nu se afla în cea mai fericită stare tehnică“ (modalități de exprimare eufemistică folosite cu pasiune de o mătușă care, la ora aceea, putea fi foarte bine „chiar și decedată“), iar fetița nu s-ar fi supărat dacă „ar fi împrumutat un brav combatant în retragere“ (formulă des folosită de fostul comandant de batalion al lui Naizo, un om foarte descurcăreț, pînă în clipa decesului propriu, pe care nu știuse „să-l evite cu destulă pricepere“). Hainele i-ar fi permis o deghizare rapidă, dar, din păcate, superficială. Cu siguranță, nu ar fi izbutit să păcălească analizorul de fizionomii cu care era dotată fiecare patrulă. În orice caz, ar fi fost riscant.

Se decise că era mai bine să amîne, deocamdată, momentul confruntării. Se sprijini cu mîna dreaptă de umerii destul de solizi ai unei femei cu părul roșcat și își luă avînt sărind peste gardul de lîngă... Atinse pămîntul pe umărul stîng, ceea ce dovedea că își însușise la vremea potrivită niște lecții folositoare, dar căzuse un pic prea de sus și îi trebui aproape un minut pînă să-și revină. Constată cu neplăcere că se afla întins în mijlocul unor straturi de agonii – plante indigene care se hrănesc cu cadavre descompuse de lumina verde a lui Pedgre, marele soare verde. Naizo trebui să frîngă lujerele a vreo trei-patru îndrăznețe, care se cam grăbiseră întinzîndu-și spre el corolele cu dințișori mici, dar ascuțiți. Ridicîndu-se în picioare, mai simți chiar nevoia de a le zdrobi sub talpă. „V-ați cam grăbit, drăguțelor. Ne vom întoarce pe Herbwue“, începuse în gînd și apoi se oprise, considerînd că era cazul să se concentreze asupra căii ce o avea de urmat.

Ieși dintre straturi, ocoli un tufiș ale cărui frunze vibrau puternic, scoțînd un fel de zumzăit amenințător și se pomeni față în față cu stăpînul casei, care stătea tolănit într-un hamac susținut în aer de gravometii fixați cu șnururi la capete. Acesta, auzindu-i pașii, întoarse capul spre el, tresări văzîndu-l, apoi zgîlții hamacul pentru a-i imprima o mișcare de balans și sări. Cîteva secunde se priviră nemișcați. Naizo fu impresionat de statura lui impunătoare – tipul era mai înalt decît el cu un cap și jumătate –, de părul perfect alb, ce încadra o figură cu trăsături ferme, exprimînd voință și hotărîre de nestrămutat, dar mai ales de uniforma acestuia cu însemnele gradului de samiral. După vîrstă, părea a fi depășit serviciul activ, însă reflexele condiționate ale lui Naizo se dovediră mai rapide și, înainte de a-și termina raționamentele, se aplecă în față salutînd. Se auzi sunatul scos de un minuscul dispozitiv electronic (bip-bip-bap-bap – formulă introductivă de salut) și, în același timp, pe umeri îi pîlpîiră scurt luminițele cu însemnul gradului de sergent. Răcni din fundul gîtlejului:

– Trăiți domnule samiral, sînt sergentul Naizo, batalionul 3 diversiuni meteorologice și m-am prezentat la ordinele dumneavoastră.

Apoi încremeni în poziție de drepți, așteptînd să vadă efectul spuselor sale pline de tupeu. Atenția îi era distrasă de bîzîitul tufișului din spatele său. Se chinuia să-și aducă aminte dacă în cei cinci ani de cînd lupta pe Herbwue mai întîlnise un asemenea specimen. Probabil că nu. Era posibil ca tufișul să nici nu fie o plantă indigenă. Momentul de așteptare se prelungea. Înghiți în sec, pentru că Pedgre se ridicase binișor deasupra orizontului și începuse să dogorească. Într-un tîrziu, tocmai cînd Naizo ajunsese la întrebarea: „Oare știe să vorbească – și dacă știe, poate?“, samiralul spuse cu cea mai serioasă voce:

– Să crești mare.

Naizo avu impresia că nu a auzit bine. Evită însă orice comentariu. Îi era sete, foarte sete. Rememoră scurt momentul intrării în luptă a unui lansator meteostatic. Din țeava turbinei țîșneau spre cer forme prelungi de abur supracondensat. Aerul era încărcat de umezeală și electricitate. Zigzagul rămuros al fulgerelor crăpa bolta după linii exacte, începînd întotdeauna dintr-un punct situat cu precizie, chiar pe axa lansatorului. În funcție de unghiul sub care fuseseră creați norii de inițializare, numărau în gînd pînă ce tunetul elibera ploaia. În general, erau ploi reci, Joko suporta greu frigul. Și-i imagina desfăcîndu-și ranițele pentru a-și îmbrăca uniformele climatizate, în vreme ce printre dinții lor țîșneau afară înjurături guturale. Înjurau mult de apă, elementul indispensabil al vieții... apă, iarăși apă... Hotărît, îi era sete...

– Bei ceva, sergent... eventual ceva răcoritor?

Samiralul ghicea gîndurile sau îl observase înghițind prea des în sec? Disciplina nu permitea, dar era gata să îngenuncheze sărutîndu-i picioarele. Cu o singură clipire din gene, înlătură acest gest de gratitudine – pe care îl asimilase în comportamentul său de nevoie, în timpul celor șase luni de prizonierat din lagărul pentru umanoizi din emisfera sudică. În privirea sa se citea atîta aprobare pentru propunerea făcută, încît orice aprobare verbală – sau de alt fel – era inutilă. Samiralul apăsă într-un anume fel brățara de la încheietura mîinii stîngi. Naizo își închipui că va chema un robot sau chiar o ordonanță și de aceea fu complet luat prin surprindere cînd, în spatele său, auzi răsuflarea șuierată și călcătura cu accent a unui Joko. Se răsuci, întorcîndu-se cu spatele la samiral, ceea ce era un act grav de încălcare a regulamentului și constată că în fața lui se află un Joko, un Joko adevărat. Prima senzație fu aceea de spaimă. Se gîndi că era vorba de o cursă. Se întîmplase ceva neprevăzut și trupele herbwuene intraseră deja în oraș. Retragerea....graviplanele... gata, s-a terminat... Fusese condiționat ca din asemenea situații să iasă fără a judeca. „Lasă-te în seama instinctului și lovește primul, chiar dacă s-ar putea să greșești. Cine stă să gîndească mult – gîndește pentru ultima oară. Trage și pe urmă ochește.“ Comanda neuronală fusese pe jumătate transmisă mușchilor săi. Urma să întindă mîna înainte cu arma laser în prelungirea brațului, pentru ca scurtul impuls fierbinte să nimerească precis creierul spongios a lui Joko, ascuns în spatele plăcilor chitinoase ca îi acopereau stomacul. În acest timp, el ar fi început o cădere pe spate, urmată de o rostogolire. O succesiune de gesturi ce

nu ar fi durat poate o secundă întreagă, pe care samiralul o opri exact în ultimul moment, comandîndu-i scurt:

– Stai. Şi, după o pauză: pe loc repaus, sergent.

Abia atunci imaginea lui Naizo despre Joko se întregi. Realiză că acesta ţinea în mîini o tavă cu două pahare. Părea blînd şi şchiopăta – piciorul din faţă fusese evident mutilat şi de aceea herbwueanului îi era imposibil să stea în poziţia normală, menţinîndu-se doar pe cele două picioare din spate. Ca să nu verse tava ridicase cele trei braţe mai sus, aducînd-o pînă în dreptul botului întredeschis de dinţii mari şi bine ascuţiţi, care provocau groaza tuturor umanoizilor. Ochii săi priveau în jos, pentru că altfel ar fi trebuit să-şi dea capul pe spate, dar privirea lor era tîmpă, lipsită de ferocitatea cu care Naizo se obişnuise din lagăr. Se simţi suficient de curajos pentru a întinde mîna şi a apuca paharul la care jinduise atîta. Lichidul răcoros i se prelinse în interior umplîndu-l cu extaz. Oftă cînd termină. L-ar fi băut cu plăcere şi pe al doilea, dar nu îndrăznea.

– Îmi placi, sergent, ai reflexe foarte bune, îşi făcu auzită remarca samiralul.

Naizo aproape că uitase de existenţa lui. Se gîndi că trebuia să spună ceva flatant.

– Fără ele nu aş mai fi ajuns să mă prezint la dispoziţia dumneavoastră.

– Fiindcă veni vorba, cine şi de ce te-a trimis?

Naizo arboră masca de inocent, adică ce rost avea această întrebare, cînd răspunsul era atît de simplu, iar dacă nu era, el nu era vinovat, în nici un caz, executa doar un ordin.

– Păi, samiralitatea voastră... Retragerea... Toată lumea pleacă... şi îşi îndreaptă în mod semnificativ privirile spre cerul verzui.

Nu se vedea nici un obiect zburător şi tocmai asta părea îngrijorător. Văzduhul fusese pînă atunci al lor.

– Doar s-a mai pus problema asta. Mi-am exprimat punctul de vedere foarte clar, eu nu plec.... Apoi urmă gîfîind. Şi s-a ordonat să foloseşti forţa? Înţelegi... în caz că nu aş...

Naizo se abţinu cu greu să nu pufnească în rîs. „Ia te uită... şi eu care eram gata să fac pe mine la gîndul că tipul ar putea să se prindă ce-i cu mine".

– Nici vorbă, samiralitatea voastră! Am fost trimis să vă ajut. Trebuie să vă ajut să împachetaţi. Din acest monent, nu ştiu dacă vor mai fi trei curse care să părăsească Herbwue.

O idee deosebit de atrăgătoare îi venise pe loc.

– Şi aşa nu se admit decît trei kilograme de valori deosebite.

În ochi i se aprinseseră luminiţele jucăuşe ale unui început de lăcomie. „Poate îl păcălesc pe sami de bijuteriile bunicii. Ar fi păcat să se bucure de ele vreun pîrlit de Joko".

– Nu plec nicăieri. Le-am spus-o. S-a discutat problema de nu ştiu cîte ori. Primisem aprobarea de principiu... Acum văd că o iau de la început.

Glasul i se muiase, umerii coborîseră, gîrbovindu-l. Devenise umil, se ruga:

– Înţelegeţi-mă, sînt un om bătrîn. Am ieşit din serviciul activ, nu am unde să mă duc şi nici la cine. Tot ce am agonisit se află aici. O nimica toată, dar e nimicul meu... Cred că aş muri foarte repede dacă n-aş mai avea această grădină.

Ca întotdeauna cînd minţea, Naizo îşi intra perfect în rol. Acum se simţea plin de milă faţă de samiralul bătrîn, încăpăţînat şi sclerozat, cu toate că, de fapt, îl durea în cot sau poate nici atît.

– Nu se poate, samiralitatea voastră. Nu putem lasa nişte bestii de Joko să aibă satisfacţia de a pune o personalitate ca dumneavoastră să clocească ouăle lor infecte.

– Am temperatura corpului prea scăzută pentru asta, m-am informat. Şi cred că vor ţine seama şi de vîrsta mea, de faptul că nu mai pot să le fac nici un rău. Sper că vor fi mărinimoşi ca învingători. Sînt sigur că nici nu sînt chiar atît de răi şi cruzi pe cît se spune. Cei de la psihodirijare au şi exagerat mult.

– Samiralitatea voastră, cu respect vă aduc la cunoştinţă că aveţi o imagine un pic prea idealizată despre aceşti monştri cu sînge rege. Eu am luptat în spatele liniilor, am fost şi prizonier. Nu ştiţi de ce sînt în stare. Două luni am stat nemişcat, nici să clipesc nu puteam. O femelă îmi îndesa pe gît mîncarea mestecată de ea şi bucăţi de cretă pentru ca să fac febră, să am temperatura optimă pentru ca nu cumva să se prăpădească puişorii. Cînd micuţii Joko au apărut pe lume şi au început să-şi înfigă dinţişorii în pulpele mele, am crezut că voi înnebuni...

– Era război, sergent. Cu mine va fi altfel, sînt convins. Voi rămîne aici şi voi aştepta în grădina mea, liniştit, întoarcerea voastră. Nu va trece un an şi forţele unite ale federaţiei vor umple cerul lui Herbwue. Lumea aceasta va fi a noastră.

Închise ochii visător. Probabil, în mintea lui, vedea, foarte veridic, scena reîntoarcerii... Murmură încetişor:

Desen de SANDU STIURCA

NE VOM ÎNTOARCE PE HERBWUE

– Iubita mea cu părul verde, ne vom întoarce pe Herbwue/ Voi cobori din cer în privirea ta lină/ Lîngă ferma noastră dragă/ Ne vom întoarce pe Herbwue.

O patrulă de graviplane, trecînd pe deasupra lor, îi acoperi o fracțiune de secundă. Distrat, Naizo le urmări cu privirea înălțîndu-se spre marginea mării, pentru a dispărea în spatele unui deal.

– Da, își încheie samiralul scurta pledoarie pentru rămînerea pe Herbwue, cerul a fost și va rămîne întotdeauna al nostru. Iată pe ce se bazează încrederea mea în promisiunea reîntoarcerii.

Și exact în clipa aceea, fără nici un pic de întîrziere, zgomotele a trei explozii înfundate veniră să completeze simbolic impresiile tulburi care se căzneau să iasă la suprafața unui suflet de sergent. „Simbolic, comentă vocea interioară a lui Naizo, totul e simbolic, insuccesele sînt mereu parabole". Încercă să-și aducă aminte că, de fapt, prezumtiva dramă a unui bătrîn, fie el și samiral în retragere, trebuie să-l lase rece. Nu era sigur că reușea într-adevăr. Totuși, o bucurie răutăcioasă îl făcea să se umple de satisfacție răutăcioasă. „El nu va mai apuca să vadă, dar eu mă voi întoarce. Eu voi scăpa pentru că nu am capul plin de atîția gărgăuni".

– Să zicem că ar fi așa, samiralitatea voastră. Totuși, înțelegeți că valorile speciale... avînd în vedere că nimic nu poate garanta siguranța lor... Înțelegeți, nu putem tolera acuzația de a fi contribuit la finanțarea efortului strategic al herbwuenilor.

Spunînd acestea, Naizo se umplu de admirație pentru sine. Remarcă faptul de a se fi asimilat unei colectivități numeroase, probabil întreaga Federație, și că folosise expresii complicate. De exemplu, nu cunoaște foarte precis ce înseamnă „finanțarea efortului strategic", dar i se păruse că suna bine, samiralul părea convins. Totuși, o precizare se cerea făcută pentru a nu da de bănuit.

– Valorile vor fi predate la... și făcu o pauză, înălțînd ochii spre cer, subînțelegînd un organism de conducere foarte puternic, atît de puternic încît nu mai trebuie numit. Vor fi în deplină siguranță. Asta, bineînțeles, dacă, totuși, nu doriți să le însoțiți chiar dumneavoastră...

Samiralul înlătură această idee cu o simplă scuturare din cap. Adică nu, nu dorea, chestiunea era lămurită de mult, o dată pentru totdeauna. Mînui brățara de la încheietura mîinii stîngi și Joko, ascultător, pivotă în jurul axei sale verticale îndreptîndu-se spre casă. Simplul fapt că se mișca îi provoca lui Naizo o stare de neliniște. Înlăturarea ei nu era deloc simplă, pentru că se baza pe o repulsie genetică față de reptile. Se revăzu în savană, îngropat pînă la ochi pentru a nu fi vizibil de la mare distanță. O patrulă de heika, reptile zburătoare ce purtau fiecare în spate cîte un Joko se îndreptau spre el. Cînd una din ele se desprinsese din formație și coborîse la mai puțin de o sută de metri depărtare, Naizo își simțise inima în gură. Fusese gata să vomite fiere de groază, de nervi. Privise monstrul zburător printre două fire vestejite de mîrși, îl văzuse aplecîndu-se într-o rîna, pentru a-l lăsa pe Joko să coboare de pe spinarea lui, și cînd acesta tropăise pentru a-și dezmorți picioarele. În vreme ce, cu nasul conic, adulmeca chiar spre locul unde se afla, își spusese cu un umor tragic. „Naizo, băiatule, gata. Urmează propriile tale funerarii..." Și zîmbise, închizînd ochii și ascultînd pașii de Joko, accentul inconfundabil al călcăturii picioarelor din spate, tîrșîitul copitelor pe solul presărat cu pietricele strălucitoare ce scîrțîiau și se sfărîmau. Joko încălecase de mult pe reptila lui zburătoare și plecase, dar lui tot i se mai părea că acesta dădea tîrcoale prin preajmă și rămăsese căzut într-un fel de reverie tîmpă, din care nu se trezise pînă cînd lumina verde a lui Pedore fusese înlocuită de cea roșie a lui Peduu. Probabil că asta îl salvase. Joko aveau un simț telepatic destul de bine dezvoltat și reperarea unui umanoid ce radia spaima nu prezenta mari dificultăți pentru ei...

Privind la reptila imobilizată a samiralului, care se reîntorcea aducînd o casetă metalică ruginită, Naizo își spuse că reușise atunci să se dezgroape, dar, totuși, o parte din el, poate aceea unde se aflase curajul său, rămăsese acolo, lîngă cele două fire de mîrși.

– Sînt convins că o vei preda unde și cui trebuie, îi spuse samiralul, înmînîndu-i-o.

– Nu vă faceți nici un fel de probleme, îl asigură Naizo, făcîndu-i șmecherește cu ochiul. Ne vom întoarce, ne vom întoarce pe Herbwue.

Fiindcă luase caseta sub brațul stîng – nu era prea grea, dar părea promițătoare – își aduse aminte că se grăbește și că și-a terminat resursele de prefăcătorie. Se îndreptă în fugă spre gard, uitînd să mai salute regulamentar. În ultimul moment își aduse aminte de ceva. Se opri și îi aruncă din întoarcere:

– Samiralitatea voastră, vă ofer, două-trei ore mai repede, prilejul de a face personal cunoștință cu Joko.

Mîna dreaptă a lui Naizo se îndreptă spre țeasta herbwueanului, avînd arma în prelungire. „Trage fără să ochești și fără să gîndești", își spuse. Fasciculul subțire și scurt – dura exact o sută de milisecunde – găsi fără efort cutiuța de pe capul reptilei, din care ieșeau fire argintii ce i se înfigeau în craniu. Aproape instantaneu, privirea lui Joko se înviora.

Pentru Naizo, ce urma i se părea cunoscut și de aceea nu mai zăbovi. Chiar în timpul săriturii peste gard se întrebă dacă fapta sa avusese vreun rost. „Ei, asta-i – își dădu singur răspunsul enervat –, parcă toate faptele mele trebuie să aibă vreun rost, o motivație". Și cînd gîndi „ație", tălpile sale atinseră solul de dincolo de gard. Din doi pași, reuși să intre în mijlocul veselei fanfare a regimentului 59-puitori de fugase. Larma asurzitoare a instrumentelor electropneumatice îl făcu să uite ultimul sfert de oră. Vag, își mai aducea aminte că strînge sub braț o cutie metalică, dar refuza să se gîndească explicit la ea. Flagoneta, mînuită de un băiat roșcovan, își vărsa notele sale stridente chiar în urechea dreaptă a lui Naizo și acesta privi urît la stăpînul ei. Îndrăzni să strige „Las-o mai ușor, flăcăule", apoi completă cu o obscenitate, știind că, oricum, nu se înțelegea nimic. Își încetini pașii, rămînînd mai la coadă, unde era mai puțin zgomot, iar linia melodică a lui „Ne vom întoarce pe Herbwue" se distingea mai clar, ba chiar, atunci cînd restul regimentului ajunse la strofa cu: „Ne

vom întoarce pe Herbwue/ Pe noi victoria ne va alege/ Aureolați de lumina Marelui Pedgre/ Ne vom întoarce pe Herbwue", își dădu drumul la glas, zbierînd din toată inima alături de ceilalți și lungind ultima silabă a fiecărui vers: Herbwueeeeee, Pedgreeeeee, Herbwueeee.

Se simțea bine, cînta și scăpase de nevoia de a se gîndi la propria-i soartă în fiecare clipă. Ce aveau să facă ceilalți, avea să facă și el. Deja se uita cu milă către civilii pe lîngă care trecea, să se dea în lături din fața lor și să zbiere la roboții purtători de baloți, boccele și bocceluțe, silindu-i să se lipească de garduri. El avea cutiuța lui fermecată, atît de ușoară și ocupînd atît de puțin loc, dar valorînd, desigur, de cîteva ori mai mult decît boarfele lor.

De aceea, nu se îngrijoră nici măcar atunci cînd, în zare, pe deasupra cupolei unui circ părăsit, zări doi Hemke – crabi mecanici, cărora el avusese prilejul să le ia frica în campania de anul trecut, ce se soldase cu pierderea emisferei sudice. Profitau de faptul că cerul era liber pentru a zdrobi sub copitele lor de peste o sută de tone adăposturile ușoare și semi-ușoare, forfecau blindajele tancurilor între clești, scuipau plasmă peste locașurile trăgătorilor izolați, însingurîndu-i definitiv de restul semenilor. Un graviplan, unul, nu mai multe, ar fi fost suficient pentru a le fi lămurit că nu era bine ceea ce făceau, dar trupele federației epuizaseră mijloacele de convingere și Joko își cam făceau de cap cu rămășițele diviziei GZ, sacrificată pentru acoperirea retragerii. Și chiar cînd Naizo își căznea sufletul, încercînd să stoarcă din el un pic de regret pentru băieții sublimi care făceau pe eroii – fără voia lor –, două brațe de fier îi apucară mîinile și îl imobilizară cu atîta pricepere, încît se simți aproape dator să scape arma cu vîrful în țărînă. Își dădu seama că în fața unei asemenea dibăcii nici măcar trucul cu lovitul la gieznă și aruncarea ambilor adversari peste umăr nu ținea. Cineva din spate îl potolise brusc, lovindu-l în ceafă cu un baston și Naizo avu impresia că o jumătate de țeastă se duce înainte cu fanfara, cîntînd strofa a șasea din „Ne vom întoarce pe Herbwue", iar cealaltă jumătate se răsucește curioasă pentru a-i examina pe cei din patrula de la Controlul Spațiului cu multă curiozitate. Gîndurile i se cam învălmășeau în cap. Încerca să-și aducă aminte dacă avusese vreun motiv să se ferească vreodată de ei și dacă da, de ce. Aha, răspunsul părea să fie afirmativ, din ce în ce mai afirmativ, pe măsură ce durerea se mai potolea. Era probabil unul din acei dezertori ticăloși care își uitaseră datoria și se gîndiseră întîi cum să-și scape propria lor piele. Mai mult ca sigur că asta își închipuia și plutonierul cu figura dăltuită în piatră, care se holba, alternativ, cînd la el, cînd la ecranul analizorului de fizionomii. Naizo transpiră instantaneu. O picătură sărată i se scurse de pe frunte în colțul ochiului drept și începu să-l usture. Emoția era lesne de înțeles. Practic, își cam încheiase socotelile cu viața. Plutonierul făcea totalul și urma să-i comunice nota de plată. Nu va costa mult, va putea plăti pe loc sau după un foarte scurt răgaz. Se gîndi că ultima șansă rămîne tupeul, proverbialul său tupeu – o trăsătură comportamentală greu de înmagazinat în orice tip de memorie artificială.

– S-trăiți, spuse cu dificultate, pentru că se mai resimțea încă de pe urma loviturii. Sînt sergentul Naizo, batalionul 3 diversiuni meteorologice. Mă aflu în misiune specială...

– Zău, mă?

Mirîndu-se, plutonierul dezvăluia, fără să-l fi rugat nimeni, rînjetul său festiv. Cei doi tipi care-l imobilizaseră nu cutezau să se mire. Naizo simți că era momentul să lase cutia de sub brațul drept să ia drumul pe care plecase și arma lui ceva mai devreme. Cînd una din muchiile ei grele atinse drumul și stîrni colbul, plutonierul păru în sfîrșit puțin derutat. Făcu un semn abia perceptibil cu vîrful bastonului și gorila din stînga lui Naizo îi eliberă mîna din strînsoare, grăbindu-se să se aplece pentru a o ridica. Cei doi se holbau la conținutul cutiei, în timp Naizo își făcea socoteala dacă nu cumva ar trebui să mai încerce vreo figură. Ajunse la concluzia că nu era cazul, tipii își cunoșteau prea bine meseria, probabil că toată ziua alergau după dezertori și, din cînd în cînd, îi mai și prindeau. El nu avea orgoliul de a se considera mai deștept ca alții, chiar dacă se aprindea foarte repede.

– Bravo, sergent! Plutonierul terminase de examinat cutia închizîndu-i capacul cu un pocnet și privindu-l cu un amestec de fals respect și batjocura. Umbli în misiuni speciale... da..., te rog să ne ierți că te-am întrerupt atît de brutal...

O clipă, Naizo chiar crezuse că individul se lăsase indus în eroare de poanta pe care i-o servise cu dezinvoltură. Urma să fie eliberat, deci totuși avea noroc. Cînd fu luat pe sus și lipit cu spatele de cel mai apropiat gard de uluci, își dădu seama de confuzia pe care o făcuse între speranță și dorința.

– Sergent, noi am primit din partea dispeceratului misiunea să te sprijinim. Singurul ajutor pe care ți-l putem da e să te ferim de ispita dezertării. Vom face din tine un erou...

Se întoarse către ceilalți doi.

– Grupă, în linie, aduna-rea! Grupă, pentru onor, spre stîn-ga! Și, după o scurtă pauză:

– Înainte, marș!

Executau pasul de defilare cu mișcări ample, parodiind disciplina trupelor regulate ale armatei. Naizo îi privea prostit, pe sub ochii săi deschiși larg, ultimii refugiați treceau grăbiți, abia dacă aveau timp să-i arunce cîte o privire, în nici un caz nu-l vedeau, nu realizau că sergentul acela cu mutră simpatică stă lipit de gard nu pentru că i-ar face plăcere, ci fiindcă a fost condamnat să renunțe la marea plecare. Unul dintre cei doi ceseiști se întoarse în pas alergător. Se opri la doi pași de el și, atent ca nu cumva piciorul lui Naizo să zvîcnească spre nasul lui, se aplecă și depuse cutia și arma. Îi șopti aproape fără să deschidă buzele sau să-și schimbe expresie împietrită a feței:

– Cătușele sînt programate. Fix peste o oră te vor elibera. Curaj! Încearcă să reziști, ne vom întoarce pe Herbwue.

Apoi îi întoarse spatele ca și cum ar fi refuzat să vadă recunoștința din privirea sergentului și o rupse la fugă. Fuga lui era sinceră. Fugea din toată inima, nimeni n-ar fi putut să nege asta. Nimeni nu încerca să nege pentru simplul motiv că nu mai trecea nimeni. Sau aproape.

Doi roboți, dintre care unul era în mod evident defect, se tîrîră chiar prin fața lui Naizo. Mai puțin de trei metri îl despărțiră de bestiile metalice nesimțitoare. Naizo porunci, țipă, zbieră, urlă și plînse în zadar. Mai trecu un timp și lîngă el se opri un cîine.

NE VOM ÎNTOARCE PE HERBWUE

– Ce-i, măi, potaie, te-au silit şi pe tine? Sau ţi-ai exprimat şi tu dorinţa de a rămîne aici în aşteptarea flăcăilor? Dacă este aşa, trebuie să-ţi spun că după opinia mea nu te-ai orientat prea bine. S-ar putea să ne mănînce Joko pe amîndoi. Oricum, tu ai şanse să supravieţuieşti ceva mai mult decît mine.

Evident, cîinele tăcea, mirosea cutia şi dădea vag din coadă. Părea interlocutorul ideal, aşa că Naizo continuă monologul.

– Auzi, măi cuţu, dacă tu ai avea mîini şi un pic de minte, ai lua arma de jos şi din două fascicole bine ţintite m-ai elibera.

Ca şi cum ar fi vrut să-şi arate bunele intenţii, cîinele atinse vîrful armei laser cu nasul, răsucind-o pînă cînd ţeava se îndreptă spre Naizo. Părea că mai rămăsese foarte puţin de făcut. Dar javra îşi epuizase toate resursele. Lătră o dată scurt, un fel de „vezi, eu am încercat să te ajut, dar problema mă depăşeşte." Apoi îl părăsi pur şi simplu.

Naizo începu să înjure. Dar nu cu mînie. Înjura metodic, jinduind să-şi aducă aminte cele mai cumplite expresii auzite vreodată. Găsea o uşoară alinare în a-şi auzi vocea răsunînd în liniştea străzii. Pomeni întîi de tot universul, cu toate metagalaxiile, galaxiile, roiurile mari de stele, constelaţiile, federaţia, locuitorii şi conducătorii ei, iniţiatorii campaniei de pe Herbwue şi alţi ofiţeri superiori. Pe urmă i se păru că se exprimă prea abstract şi se luă de persoane concrete care ar fi putut fi socotite ca avînd o cît de mică vină la realizarea stării sale nenorocite. Din aproape în aproape, ajunse la ideea că o mare parte de vină pentru ceea ce i se întîmpla o purta el însuşi. Nu se cruţă deloc, dimpotrivă, fu cît putu de aspru. La un moment dat, îi dădură lacrimile. Poate că exagerase, jignindu-se atît de rău. În fond, era totuşi un băiat bun. Cu siguranţă, se făcuse vinovat de multe şi poate merita pedepse grele. Dar nu, nu meritase acest abandon infam.

– M-au uitat ca pe ultimul şurub de la generatorul meteostatic (generatorul meteostatic nu avea şuruburi). Şi Naizo continuă să plîngă. În adîncul său supravieţui o vreme speranţa că cineva, n-ar fi putut spune cine, îşi va aduce aminte, chiar cu o clipă înainte de a fi prea tîrziu, de sergentul Naizo. „Opriţi-vă, ia staţi, va spune acel cineva de rang mare, unde e sergentul acela din batalionul 3 diversiuni meteorologice? Naizo mi se pare că-i zice. Cum e posibil să fi fost lăsat încătuşat de un gard... sărmanul băiat... pentru simpla vină de a fi dezertat?... Tocmai el, care vroia să scape, pentru a se întoarce printre primii pe Herbwue. Păi, unde o să ajungem dacă abandonăm astfel cei mai buni combatanţi?... Să fie aspru pedepsiţi cei care au luat această iniţiativă... Să fie trimis un grup de comando pentru recuperarea lui! Nu mai pleacă nimeni pînă nu este adus!".

Lacrimile şi speranţele nu conteniră pînă în clipa în care aerul se cutremură de zgomotul motoarelor ultimei nave care părăsea Herbwue. Pedgre, marele soare verde, apusese. Peduu, micul soare roşu, încărca atmosfera cu regrete la ultima plecare a unei nave umane un astrocar gen mare, greoi şi demodat, care mugi îndelung, scuipă rîuri de flăcări din duzele dorsale şi abia reuşi să se înalţe, pe urmă se făcu o stea strălucitoare şi trecură mai mult de douăzeci de secunde pînă se stinse. Cerul era lipsit de orice urmă de nor. Ar fi existat condiţii excelente pentru ca un impuls gamatrasor bine direcţionat să facă din ultimii fugari nişte regretate victime, ultima răzbunare a unor herbwueni cruzi, care ştiu că după reîntoarcere nu mai au nici o şansă. Era ceea ce dorise şi Naizo. Totuşi, beneficiind de noroc, de generozitate, sau de amîndouă, astrocargoul „Victoria" reuşise să evacueze cu bine patru mii de umanoizi, care nu-şi puseseră nici măcar o clipă vreo întrebare despre sărmanul sergent Naizo din batalionul 3 diversiuni meteorologice. Patru mii de oameni îşi riscaseră viaţa pentru el să poată fi abandonat pe această planetă ostilă. Înfrîngerea i se releva în noi dimensiuni. Adevăraţii vinovaţi de înfrîngere erau cei care fugiseră.

Din cauza lor s-a întîmplat această mare ruşine. Ia să fi ştiut cei ce se evacuaseră cu o condamnabilă uşurinţă că nu exista cale de retragere. Desigur, s-ar fi bătut ca nişte viteji şi poate nu s-ar fi ajuns aici. Poate. Simţi nevoia să-şi strige amarul în lungul străzii. Verbaliză un blestem cumplit. Strada nu reacţionă în nici un fel. Mai trecură vreo două minute şi se auzi un declic. Mîinile sale erau libere, ceea ce Naizo se simţi dator să probeze deîndată. Îşi privi încheieturile mîinilor albite de atîta strînsoare. Mîinile acelea îl trădaseră, se lăsaseră capturate cu prea multă uşurinţă. Nu insistă prea mult cu acest gînd. Aplecîndu-se pentru a-şi culege arma, fu invadat de necesitatea răspunsului la o întrebare foarte grea. Era liber, într-ade-

văr, dar ce ar fi putut face cu libertatea sa? Ar fi putut deschide cutia să-şi clătească ochii cu frumuseţea unor bijuterii care nu i-ar fi folosit la nimic, practic. Instinctiv, simţi că nu era indicat. S-ar fi putut să-l lovească amocul. Deşi tînăr, în puţinii ani de lupte pe Herbwue, Naizo avusese prilejul să vadă destui camarazi de arme care înnebuniseră efectiv la primirea unui mesaj de acasă, după ce avuseseră prea mult curaj să-şi imagineze distanţa ce-i separa de visele lor. Asemenea gînduri se cereau ocolite de departe. Încercă să pună problema altfel. Faptul că încă trăia, şi că încă gîndea – Naizo zîmbi, îşi potrivi cutia sub braţ apucînd-o spre capătul cel mai apropiat al străzii –, acest simplu fapt trebuia să aibă un rost. Exista probabil un sens ascuns a celor ce i se întîmplau. De asemenea, libertatea lui părea să nu fie doar o simplă întîmplare. Poate că senzaţiile sale de moment nu aveau un corespondent real. Poate. Naizo recunoştea că speculaţiile privind soarta, destinul şi alte sinonime ale existenţei legate de un fir conducător nu îl pasionaseră niciodată. Poate că era prea tîrziu. Poate. Prea mulţi de „poate". Îşi scutură enervat umerii. Mai bine s-ar fi gîndit la ceva mai concret. De exemplu, drăguţii de Jako îşi frecau dinţii de satisfacţie că vor captura un animal cu grad de sergent şi cu sînge cald pentru a asigura o bună clocire generaţiei de mîine a planetei. Chiar, în fond cum de nu erau încă în oraş? Îşi roti privirile căutînd un punct de observaţie situat la înălţime. O clădire gonflabilă cu foişor se afla nu departe de el şi îndeplinea condiţiile preliminarii. „Fetele vesele din Nord". Ehe, cine ştie în ce punct cardinal s-au mutat fetele vesele din Nord. Înainte de a pătrunde prin cîmpul energoemisiv de la intrare îşi mai aţinti o dată privirile spre cer. Cerul, gol şi

Pictura de SANDU STIURCA

roşu, nu se simţi dator să justifice atenţia ce îi fusese acordată. Holul mare îl întîmpină cu pustietatea dezolantă a unui ospăţ abandonat în pripă. Spray-uri nicotinice şi euferice zăceau aruncate pe jos, recipienţi cu băuturi narcotizante încă fumegau pe mesele ce pluteau haotic prin încăpere, agitate de curentul de aer stîrnit de el însuşi atunci cînd intrase. Simţi o atracţie copilărească pentru oglinda electronică ce ocupa complet unul dintre pereţi. Imaginea lui, multiplicată, distorsionată caricatural, îşi schimba în fiecare clipă forma. Se strîmbă, scoţîndu-şi limba şi dintr-o dată oglinda se umplu de o limbă uriaşă. O mişcă spre dreapta şi atunci limba din oglindă se mişcă spre stînga. Da, era probabil chiar propria lui limbă. Îşi duse mîna la gură. Dintr-o dată, imaginea se schimbă. El, micşorat cam de zece ori, stătea tolănit în podul unei palme gigantice. Auzi ceva mişcînd în spatele lui. Se răsuci, trăgînd fără să ochească. Forma ce apăruse dintr-un colţ întunecos al încăperii păru că şovăie cîteva clipe, apoi căzu spre podeaua luminată de dedesubt ca un balon înţepat. Naizo fluieră înciudat şi se apropie pentru a-şi examina victima. Cu o precizie demnă de scopuri mai bune, reuşise să „neutralizeze" un robotmanager de ultimul tip, care ajunsese pe Herbwue, modelul acela cu picioare scurte, retezate parcă de sub genunchi, şi dotat cu gravomeţi, care îi permit să se deplaseze fără să atingă vreo suprafaţă de sprijin. Constată lesne că defecţiunea nu era gravă. Raza, subţire ca un fir de păr, secţionase artera care pompa sînge artificial spre gravomeţi. Lipsit de forţa de sustentaţie, robotul „căzuse". De fapt, era încă în stare de funcţionare. Nu se mai putea deplasa, dar putea da relaţii.

– De ce ai mişcat, mă? îl întrebă Naizo curios. Stătea aplecat deasupra lui şi se uita drept în traductoarele optice care îl examinau rece.

– Să mă iertaţi, conaşu'. Casa e închisă. N-am ştiut că sînteţi aici. Stăpîna mi-a zis să am grijă de toate pînă se va întoarce pe Herbwue.

„Alta care a plecat, sperînd că se va întoarce pe Herbwue. Ca şi cum aici ar fi raiul din univers." În clipa aceea realiza că, de fapt, nu mai era aşa convins de posibilitatea reîntoarcerii semenilor săi. Să fi fost oare din cauză că el nu mai avea şanse de a trăi fericitul eveniment? Ideea era prea complicată pentru Naizo, aşa că se strădui să şi-o alunge din minte. Ca de obicei, opuse speculaţiei cruda realitate. Trebuia să mănînce ceva. Nici nu-şi mai aducea aminte de cînd nu mai făcuse acest gest atît de uman. În orice caz, fusese pe vremuri, înaintea marii şi ruşinoasei plecări.

– Ia zi, bă, haleală se mai găseşte pe aici?

– Ce să fie, conaşule?

– Haleală, păpică, mîncare, şi făcu gestul care arăta că foamea îi roade maţele.

– Da, conaşu', mai este.

Pe Naizo, „conaşul" îl cam scotea din sărite, dar nu era momentul să se apuce de modificări în programul robotului.

– Atunci, scoală-te şi adu-mi ceva.

– Nu mă pot deplasa, conaşu'.

– Lasă, că te repară tata.

Băgă ţeava armei în capătul inferior al arterei secţionate şi o lărgi un pic, apoi introduse în el capătul superior. Cu cîteva trenuri de fascicole laser plasate tangenţial, făcu un fel de sudură. Totuşi, Naizo nu îşi făcea nici un fel de iluzii. Provizoratul

era definitiv. Oricum, robotul urma să existe mai mult decît depanatorul lui. Nu cu mult mai mult. Religia Herbwueană interzicea folosirea roboților, socotindu-i niște mașini care pervertesc spiritul reptilian al băștinașilor.

Masă cu degetele artera pentru a înlătura cheagurile de sînge artificial. Cam după un minut, socotind că gramoveții fuseseră irigați destul pentru a intra în funcțiune, îl ridică în brațe.

– Hopa sus, și îi dădu drumul.

Robotul putea pluti. Nu chiar la înălțimea inițială, dar suficient pentru a se putea deplasa.

– Vă aduc imediat ceva de mîncare, conașu'.

„Iar conașu'". Naizo zîmbi resemnat. Cînd robotul se întoarse, îi luă tava din brațele metalice și o puse pe jos, așezîndu-se lîngă ea cu picioarele încrucișate sub el. Mesele plutitoare nu-l tentau deloc. Pe front nu prea întîlnise așa ceva, adică nu întîlnise deloc, și nici nu jinduise. Era mai important „să aibă ce băga pe jgheab". Mînca, ținîndu-și arma pe genunchi. O altă obișnuință proastă. Adică, depinde de locul unde mînca. Era prea tîrziu ca să-și schimbe manierele. Era prea tîrziu pentru multe. Mai avea însă timp să se bucure că era sătul.

– M-am săturat, spuse cu glas tare.

Într-adevăr, se săturase de toate. Ar mai fi avut chef de una dintre „fetele vesele", pe urmă s-ar fi culcat și nu s-ar mai fi sculat. Oboseala a doi ani de lupte pe Herbwue părea că îl năpădise dintr-o dată. Se ridică în picioare cu greu și rigi. Păși în cercul din mijlocul holului și cîmpul anti-g îl urcă lin pînă în vîrful foișorului. Încăperea circulară era un post ideal de observație. Scîrbit, privi în stradă, așteptîndu-se să o vadă plină de Joko.

Strada era însă pustie, iar la marginea orașului se mai dădeau încă lupte. Trupele de acoperire continuau să reziste. Divizia 19 roboți acoperea un arc de cerc imens, de la sud-vest la est. După cît își putea da seama, dispuneau de tunuri gamatrasoare în stare de funcționare. Fascicolele lor de radiații izbucneau din cînd în cînd, brăzdînd cerul roșu cu dungi palide de galben, din cauza aerului ce se ioniza. În partea de nord, brigada 42 de mutanți telecomandați se distra cu tunuri primitive de infrasunete. Restul cercului era completat cu arme autonome de diverse tipuri. Rezistența acestor unități ar fi trebuit să fie învinsă de mult. Își aminti cu cîtă furie atacaseră Joko la Xan-Mebe, capitala emisferei sudice. În trei ore, din frumoasa metropolă nu mai rămăsese nimic și doar fuseseră de zece ori, poate chiar de douăsprezece, mai multe trupe. Fuseseră și umani. Mulți umani. Mai rămăseseră destui ca să-și toarne cenușă în cap și să se pregătească de plecare. Plecau pentru a se putea reîntoarce. Se vor reîntoarce pe dracu'! Scuipă transpalitul în direcția în care, undeva spre orizontul vestic, o grupare numeroasă de Heika-reptile zburătoare își adunau curajul pentru a lichida ultima lor problemă – trupele de roboți și mutanți plus Naizo. Sau invers. Naizo și restul. Zîmbi. Iar îi venise o idee. Dacă era ultimul uman de pe Herbwue, atunci, de drept, planeta era a lui, în ipoteza că ar fi reușit, prin minune, să o posede. Mda, dacă. Ar fi fost o chestie ca la întoarcerea pe Herbwue federalii să găsească un imperiu sub conducerea împăratului Naizo întîiul. Sau nu. Mai bine Naizo Cel Mare. Cam așa ceva.

– Te-ai prostit, Naizo cel Mare, se certă singur. Naizo cel mai mare fraier, asta ești. De asta nu se apropie Joko de oraș. Îi deranjează mirosul de fraier, pentru care nu s-au inventat cartușe eficace la măștile de gaz. Mai bine ți-ai căuta o armă ca lumea.

Coborî din foișor, străbătu holul și ieși în stradă. Prea departe nu avea curajul să meargă. La cîteva sute de metri depărtare zări, chiar în mijlocul drumului, un firicel subțire și plăpînd de iarbă. Un senzor organic pentru o mină. Acesta fusese plantat neîndemînatic de un mutant teleghidat. De jur împrejur se vedea o crăpătură fină în praful străzii... care deconspira locul. Era posibil ca în alte părți plantarea să fi fost efectuată după toate regulile artei. Se întrebă de ce naiba ține încă atît de mult să-și prelungească viața. În fond, ori acum, ori peste cîteva ore, nu era același lucru? Alungă întrebarea. Dacă ar fi putut, ar fi tras în ea cu arma laser. Nu vroia să se gîndească. Prea tare durea. Încercă să se autoconvingă de necesitatea luptei. Începu din nou să vorbească singur.

– Trebuie să lupți, Naizo, bătrîne. Asta e singurul lucru pe care îl știi cît de cît ca lumea. Luptă, luptă, fii erou. Da' de ce să tot lupt? se răzvrăti cineva din el. Trebuie să crezi că se vor întoarce, altfel ai să înnebunești. Nu vrei să înnebunești. Cît timp lupți, ești liber, trăiești. S-o ia dracu' de viață!

Cineva abandonase pe jos un maser-amplificator pentru laser. Îl culese și îl încercă la arma lui. Se potrivea. Trase spre cerul roșu și pustiu. Nu reuși să doboare pustietatea, ea continuă să stea atîrnată de boltă și să învelească grijulie stelele palide. Oricum, dispunea de o armă puternică. Putea atinge o țintă aflată la distanță de cîțiva kilometri. Rînji sadic. Era în stare să strice bucuria timpurie a unor Joko aflați în delirul victoriei definitive. Nu că i-ar fi folosit la ceva, dimpotrivă, dar simțea un fel de ciudă pe el însuși, pe semenii lui și pe ceilalți. Și dacă mai putea ucide pentru a-și dovedi că încă trăiește, de ce să n-o facă?

Se înapoie la „Fetele Vesele din Nord" oarecum bine dispus. Era una din trăsăturile sale ce îl ajutase să treacă de momente grele. Pur și simplu reușea să nu se gîndească la lucruri neplăcute. Punea punct și mergea înainte. Nu conta direcția. Luă caseta samiralului, abandonată temporar în hol, și urcă cu ea în foișor. Se trînti pe singurul pat din încăpere și abia atunci observă că locul era plin de tot felul de fleacuri femeiești. Examină curios o jartieră antifotonică. La o simplă apăsare pe un clips se declanșa dispozitivul care absorbea cuantele de lumină. Probabil că partea de jos a unei femei ce purta așa ceva se cufunda în întuneric. Sau invers. O azvîrli și apucă o cutiuță cu fard antifoto... Vru să-l guste fiindcă îl confunda cu un drog numit „beția sărutului", dar renunță. Era curios să știe ce conținea caseta datorită căreia scăpase cu viață din mîna ceseiștilor. Aproape că nu fu surprins cînd o găsi plină de cristale romboedrice.

Moșulică îi trăsese clapa. Bine făcuse că îl eliberase pe Joko. Se răzbunase înainte de a ști care ar fi putut fi mobilul. De fapt, dacă ar fi fost bijute-

nii, i-ar fi fost confiscate de ceseiști. Luă în palmă un cristal și îl cîntări. Cînd strînse degetele, simți o ușoară furnicătură și sub frunte îi apăru proiecția mentală a mesajului. Nu pricepea toate amănuntele, dar în linii mari sensul era limpede.

„Pentru a ne putea reîntoarce pe Herbwue... această planetă cu o importanță strategică deosebită... bogată în zăcăminte și resurse minerale, dintre care amintim... cu o climă blîndă și un aer respirabil... ai cărui locuitori pot fi dirijați să facă munci deosebit de utile...

trebuie să menținem controlul asupra spațiului circumherbwuenian începînd de la treizeci de kilometri altitudine. Herbwuenii nu pot fi lăsați să scape în largul universului...

considerăm că este necesar ca pînă la reînceperea luptelor să nu fie neglijate aspectele propagandistice...

primele debarcări pe Herbwue vor avea loc în zonele...

se vor folosi unități de tipul...

se va avea în vedere că experiența acumulată în prima etapă ne arată că e bine să fie evitate...

Oameni, nu renunțați la paradisul herbwuenian.

Atît. Naizo nu mai încercă celelalte cristale. Bănuia că ele conțin scheme tactice amănunțite. Va să zică, cu asta se ocupa boșorogul. Puse cristalul înapoi și închise capacul casetei. Agăță de încuietoarea ei jarteaua antifotonică și o puse în funcțiune.

Caseta fu înghițită de întuneric. Îi veni o nouă idee. Cu o jartea mai mare, ar fi putut dispare el însuși în întuneric. Din păcate, nu avea posibilitatea de a-și pune în aplicare gîndul năstrușnic. Se ridică din pat pentru a mai examina cîmpul de luptă. Spre sud încă se mai dădeau lupte. Tunurile gamatrasoare nu puteau fi învinse așa de ușor. Din păcate, patru Hemke reușiseră să străbată un cîmp de mine aflat spre nord-vest. Armele autonome curățau infanteriștii agățați de picioarele crabilor mecanici, dar asta nu era suficient pentru a le opri înaintarea. Jeturile unor aruncătoare de plasmă nimeriră acumulatorul energetic al unuia, făcîndu-l să explodeze. Ceilalți își continuau înaintarea implacabilă. Era deja vizibilă intenția lor de a face un ocol pentru a cădea în spatele brigăzii de mutanți. Nu se vede cine sau ce ar fi putut să-i oprească. Naizo își culese arma și se azvîrli în tubul anti-g. Pentru a-și face numărul său de rezistență anti-Joko, avea nevoie de unele amănunte.

– Băi, robot, unde ești, mai funcționezi?

– Da, conașu', îi auzi vocea dintr-o încăpere alăturată.

Porni să-l caute, împins de curiozitate. Intui că tubul anti-g în care păși fără să-și dea seama îl va purta în jos, coborîndu-l sub nivelul solului. Într-adevăr, forța gravitațională îl împingea printr-un tunel săpat chiar în pămînt. Îi fură necesare cam două minute pentru a ajunge în incinta metalică de la capătul său, ceea ce însemna că adîncimea era destul de potrivită pentru un adăpost cumsecade. Robotul trebăluia la un cilindru cu pereți transparenți, în care lui Naizo i se păru că distinge o formă omenească. Îmbrînci robotul, făcîndu-l să se izbească de peretele metalic. Înghiți în sec. Văzuse bine. Înăuntru cilindrului se afla închis trupul unei fete. Nici treizeci de centimetri nu-l despărțeau de ea. „E frumoasă, e bună", gîndi lacom.

– Cînd a murit? îl întrebă pe robot.

– Nu e moartă, conașu'. E conservată. S-a certat cu stăpîna și ea a dat ordin să fie legată și părăsită aici, ca să o pună Joko la clocit ouă. Ea s-a dezlegat și s-a vîrît aici pînă se reîntorc trupele.

– Cum adică, e congelată?

– Doarme foarte profund. Aproape că e în comă. În felul acesta poate rezista cîțiva ani fără să aibă nevoie de nimic. Doarme și visează tot timpul un program de oniroscop, pe care l-a programat singură.

– Poți să mi-l arăți și mie?

Robotul nu răspunse imediat. Nu șovăia, așa ceva nu avea în repertoriul comportamental, pur și simplu consuma timp de gîndire pentru analiza variantelor. Naizo se scărpină după ceafă. Chibzuia dacă nu era cazul să facă uz de armă.

– Desigur, conașu'. Stăpîna mi-a dat ordin să nu dezvălui nici măcar locul unde stă conservată, dar cred că se referea la herbwueni. Nu cred că vă avea în vedere pe dumneavoastră. Se aplecă deasupra displayului de lîngă cilindrul conservant și bătu cîteva instrucțiuni pe clape.

Naizo era curios. Un camarad din același batalion avusese un aparat asemănător. Îl împrumuta contra obligației de a fi înlocuit la unele corvezi. Își programau singuri vise erotice, pe care, cu o prostească mîndrie, se străduiau să le conceapă cît mai porcoase. Asta durase pînă într-o noapte, cînd, surprinși de un atac al lui Joko, se retrăseseră uitînd pe unul de-al lor conectat la aparat. Fuseseră nevoiți să viseze din nou cu forțe proprii. Totuși, Naizo credea că învățase să-și controleze cît de cît visele. Acum era gata să încerce experiența de a pătrunde în visele altcuiva. Atunci nu avusese posibilitatea să facă așa ceva. Nu dispuneau de un vizualizator. Nu era momentul cel mai potrivit pentru experiență, dar, dacă nu o făcea atunci, era clar că nu o va mai face niciodată, așa că momentul era la fel de bun ca oricare altul. Privi ecranul pe care începeau să se contureze umbre liliachii. Se înfiripa o cîmpie cu ierburi mov ce unduiau pe spinarea unor coline. Cerul era tot mov, brăzdat de nori prelungi, care aduceau miros de umezeală. Ea venea dinspre dreapta ecranului, învăluită pînă la umeri într-un cîmp de forțe albe. Părul lung pînă la șolduri avea reflexe de metal încălzit la roșu, care izvorau din interiorul firelor. De-a lungul șuvițelor se prelingeau rîuri de scîntei, ce cădeau în iarba înaltă. Aparatul reproducea zgomotul făcut de vîntul strecurat printre ierburi și o melodie simplă, trei note care tot coborau din terță în terță.

Naizo se uită la ființa închisă în cilindru. Semănau și nu semănau. Realitatea nu avea părul chiar atît de lung. În schimb, formele ei erau parcă mai apetisante. Părea evident că visul încerca să evoce puritatea unei alte vîrste. Apăsă în joacă pe cîteva clape. Încercă să se modeleze pe sine în prim-plan. Nu se prea pricepea. În mod special, nu-i reușiră detaliile. Ieși un fel de soldățel grosolan, care își flutura bezmetic brațele, încercînd să atragă atenția celuilalt personaj asupra sa. Trecu aproape un minut pînă cînd ea îl zări. Își întoarse capul spre el, zîmbi – vai ce frumoasă era cînd zîmbea! – și întinse mîna dreaptă spre direcția în care se afla pe ecran, ceva între salut și chemare. În clipa aceea, Naizo știu ce are de făcut. Asta nu i se mai întîmplase de douăzeci de ore, adică o zi herbwueniană întreagă. Opri aparatul și se adresă poruncitor robotului menajer:

– Pregătește încă un cilindru!

NE VOM ÎNTOARCE PE HERBWUE

Tonul său nu admitea replică. În orice caz, nu era dispus să primească una. Părăsi încăperea subterană, refăcînd în sens invers drumul prin tunelul anti-g. Se simțea cuprins de dinamism, viteza de urcare i se părea mică. Se grăbea, ceea ce nu i se întîmplase nici măcar în timpul ultimei retrageri. Culese maserul lăsat în hol și ieși în stradă.

Mai erau cîteva minute pînă la răsăritul lui Pedgra, marele soare verde. Spre est, lumina astrului aflat încă sub orizont făcea să pălească stelele pe care Peduu, micul soare roșu, aflat acum pe mijlocul bolții, nu reușea să le ascundă. Strada era pustie și liniștită, chiar prea liniștită. Încetaseră chiar și vibrațiile surde ale tunurilor cu infrasunete, pe care Naizo nu le auzea, frecvența lor era prea joasă, dar le simțea ca un fel de gîdilitură în maduva oaselor. Brigada 42 de mutanți își încetase activitatea și poate nu numai activitatea.

Naizo ridică arma și ținti o stea de la est, aflată aproape de orizont. Maserul era greu și făcea să-i tremure mîna. Trebui să se apropie de un gard și să-și rezeme cotul. În cele din urmă, o prinse în vizor și apăsă pe butonul de tragere. După aproape un minut steaua dispăru. Nu era așa de naiv încît să-și închipuie că a reușit s-o doboare, dar încerca să-și imagineze că, după cîteva sute de ani, o infimă parte din puterea impulsului laser ar fi putut ajunge pînă la o planetă care se învîrtea în jurul luminiței minuscule. Impulsul, oricît de slab va fi fost, ar fi putut fi detectat dacă ar fi fost captat cu o aparatură hipersensibilă. Crease astfel posibilitatea ca un oarecare cetățean galactic să afle că acum cîteva sute de ani a existat pe Herbwue un nu mai puțin oarecare sergent Naizo, care se apropia de finalul propriei existențe. Dinspre colțul străzii își făcură apariția o coloană glisoare. Vehiculele înaintau fără zgomot și aveau atîrnate de părțile exterioare ciorchini de mutanți teleghidați. Cîntau cît îi țineau gîtlejurile „Ne vom întoarce pe Herbwue", fiindcă așa erau comandați de la distanță. Creierul central se afla probabil pe gliserul din fruntea coloanei. Trecură pe lîngă Naizo la o distanță de cîțiva metri și putu să vadă capete oribile cu trei-patru ochi, nasuri diforme, frunți din care răsăreau tentacule și antene, mîini cu ventuze și epiderme încrețite de dungi vinetii. Un singur semn să-i fi făcut și Naizo s-ar fi agățat de un glisor și s-ar fi dus spre cartierele din sud, unde, unindu-se cu divizia 16 Roboți, ar mai fi putut rezista o zi sau două. Naizo nu simțea nici măcar silă pentru chipurile lor oribile. Mai luptase împreună cu mutanți și știa că, dacă au un creier central bun, se descurcă foarte bine.

Dar nu i-au făcut nici un semn. Creierul nu-l observase, sau poate era chiar mort, și ultima comandă pe care o lansase fusese „Cîntați, cîntați în neștire". Așa că Naizo se reîntoarse la „Fetele Vesele din Nord" tocmai cînd Pedgre își înălțase pe jumătate discul peste linia orizontului. Coborî în încăperea de la subsol fără să-și facă gînduri negre. „Dacă nu mi le-am făcut pînă acum, de ce să-mi amărăsc ultimele clipe?"

– Sînt gata, conașu', îl înștiință robotul menajer. Am pregătit cilindrul.

Nu tu ești gata, bă, eu sînt gata.

Îi veni să rîdă. Parcă ce importanță mai aveau micile imperfecțiuni de exprimare? Conectă oniroscopul și la al doilea cilindru, evitînd în tot acest timp să privească fata de pe ecran, încremenită cu mîna ridicată într-un semn jumătate salut, jumătate chemare. Nu de alta, dar știa că s-ar fi putut lăsa tentat de pornirea de a o trezi.

Instrui robotul menajer ca după intrarea lui în conservare să întrerupă sursa de energie, care alimenta cîmpul anti-g pentru urcarea la suprafață și să surpe tunelul. Să se autodistrugă după aceea. Joko învățaseră destul de bine să cunoască mecanismele cibernetice. Fără îndoială că un sondaj al memoriei lui i-ar fi pus repede pe urmele „conașului". În ordine de genul „șterge-ți din memorie tot ce știi despre..." nu avea încredere.

Se dezbrăcă și intră în cilindru. Robotul părăsi încăperea, iar capacul de transpalit al conservorului începu să gliseze. Își potrivi electrozii pe cap și dădu o comandă mentală pentru stingerea luminii. I se păru nostim să vadă că ordinul este dus la îndeplinire. Încercă să vadă trupul fetei, închisă în celălalt cilindru. Nu reuși. Întunericul era deplin. Ultimele sale gînduri au început cu „dacă".

„Dacă Joko nu vor da peste noi..."

„Dacă ai noștri se vor reîntoarce pe Herbwue..."

„Dacă va exista ceva care să-i facă să ne caute..."

„Atunci..."

Ținea ochii larg deschiși, încercînd să vadă apărînd ceva sau cineva în mijlocul beznei. După un timp, înțelese sau crezu că înțelege. Nu se vor mai întoarce pe Herbwue, în orice caz, el n-a crezut niciodată în reîntoarcere. Cam tot atunci, în fața lui începu să se contureze o cîmpie cu ierburi mov. Mirosea a umezeală ca după ploaie și se auzea o melodie simplă, trei note care coborau din terță în terță.

Desen de SANDU STIURCA

ALEXANDR PETRIN

AVENTURILE UNUI ROBOT

Desene de GHIGHI BESAN

Ştiinţa continuă să rămînă încă în urma vieţii. Nu poate ţine totdeauna pasul cu ea. Aprecieri asemănătoare pot fi întîlnite destul de frecvent şi în presă. Chiar şi administratorul Iak Iaklici împărtăşeşte aceste păreri.

Dar să vedeţi ce i s-a întîmplat nu demult administratorului nostru.

Şedea omul liniştit în birouaşul său şi nu se aştepta la vreo bătaie de cap deosebită. În afară, desigur, de cele curente: reclamaţii de ici, de colo, scandaluri din partea chiriaşilor. Cu atît mai mult cu cît în zilele noastre chiriaşii au devenit atît de pricepuţi încît singuri nu ştiu ce vor.

Şi iată că deodată uşa biroului se deschide şi înăuntru intră un om de fier. Nu se deosebea cu nimic de o fiinţă umană, doar că era în întregime din fier. Şi zise el cu limba sa de metal: „uite, aşa şi aşa, a fost trimis de o instanţă superioară". Şi prezentă o hîrtie. Iak Iaklici nu se sperie de omul de fier. În general, el nu se temea de nimeni. În afara, desigur, de OBHSS*. Luă hîrtia şi o citi. Văzu că şefii săi direcţi scriseseră cu propriile lor mîini că aducătorul acesteia este un robot construit la NII** şi este trimis pentru testare ca lăcătuş de înaltă calificare. Şi deosebit de important era faptul că robotul poseda capacitatea de a acumula experienţă.

Iak Iaklici se bucură, desigur, de faptul că omul de fier nu fusese trimis de OBHSS ci de NII, şi îi dădu următoarea indicaţie:

– Tu, prietene, uite ce e... Du-te, înţelegi, la şeful de echipă... Il cheamă Petrenko. Mai întrebi acolo... El, înţelegi, te va pune la curent... Eu n-am timp, sînt prins pînă peste cap...

Cam peste vreo două ore administratorul se interesă prin telefon chiar la Petrenko. Întîmplător, Petrenko se afla în birou şi, desigur, bine „dispus" cu prilejul începerii zilei de muncă însă putea, totuşi, purta o discuţie pe teme de serviciu.

– Cum se simte, înţelegi, omul de fier acolo la tine? O asemenea informaţie îi ceru Iak Iaklici şefului de echipă, iar acesta îi răspunse pe loc la întrebare:

– Nenea Vanea? – băieţii l-au poreclit nenea Vanea. Este un băiat de zahăr! Prinde totul din zbor! Nu ca Valerka, inginerul, care are diplomă, dar nu ştie decît să dea din urechi... Acum îi facem cinste robotului, îl udăm în contul chenzinei următoare!

– Deci, are slăbiciuni faţă de asta, cum îi spune... băuturică... se interesă Iak Iaklici, dar Petrenko respinse cu hotărîre acest lucru.

– Nu pune nici o picătură pe limbă! Stă cu noi, dar nu bea nici să-l pici! Şi apoi nici nu are creier, la ce i-ar mai trebui vodka?...

* OBHSS – Otdel borb s hiscenami soţialisticeskoi sobstvennosti (Direcţia pentru combaterea delapidarilor din proprietatea socialistă, n.t.)

** NII – Naucino – issledovatelskii institut (Institut de cercetari ştiinţifice, n.t.)

AVENTURILE UNUI ROBOT

Iak Iaklici vru să-i dea lui Petrenko un avertisment pentru băutură în timpul serviciului, dar se răzgîndi. Pe Petrenko nu-l sperii, desigur, cu aşa ceva, de ce să se teamă omul cînd fluctuaţia este mare şi lipsa de cadre se simte peste tot. Şi Iak Iaklici, desigur, se calmă. Ba chiar îşi permise să şi viseze puţin. Îi plăcea foarte mult că industria noastră a atins niveluri nemaiîntîlnite, că a început să producă roboţi, ba mai mult, roboţi care nu beau. Iar în apropiatul viitor luminos toţi cei care au patima băuturii vor putea fi concediaţi în temeiul unor articole şi înlocuiţi cu roboţi.

Dar s-a dovedit că încă nu sosise timpul unor asemenea visuri. Cam peste vreo două zile calendaristice, la administrator se prezintă Rozka parchetăreasa, o fată voinică pe care nu o sperii cu una cu două şi cu orice fleac, şi face următoarea reclamaţie:

– Iak Iaklici! ce înseamnă asta?: Novicele acesta, nenea Vanea... în general este un băiat de treabă, simpatic, seamănă cu actorul Kuravliov, dar înjură ca la uşa cortului... Fetele, unele dintre ele, se ruşinează foarte tare...

– Voi şi să vă ruşinaţi, înţelegi... dădu Iak Iaklici un astfel de răspuns la reclamaţia fetei. Dar voi sînteţi acelea care puteţi face pe oricine să se ruşineze... Bine, du-te, voi lua măsuri.

Iak Iaklici ridică receptorul şi se interesă la Petrenko. Petrenko, cu toate că era cu chef cu prilejul pauzei de prînz, dădu totuşi o explicaţie întemeiată:

– Păi, robotul are o asemenea construcţie... Doar robotul a fost trimis să acumuleze experienţă! Şi iată că o acumulează... A auzit că toţi înjură, pentru că fără aşa ceva producţia nu merge şi atunci a început şi el! S-a lovit, deci, de viaţa practică. Iar viaţa te învaţă... Valerka inginerul, fir-ar să fie, este intelectual, dar a început să înjure şi el. E adevărat că nu-i stă bine deloc. Cu toate că are diplomă, îţi este greaţă să-l asculţi. Nenea Vanea, însă, este un băiat inteligent, într-o clipă şi le-a şi însuşit... Bine, o să discut cu el.

Astfel, acest conflict de muncă s-a aplanat, dar către sfîrşitul lunii se primiră mai multe reclamaţii de la chiriaşi. Clienţii de azi sînt oameni instruiţi şi doresc totul pe gratis. De aceea, în denunţurile lor scriu că nenea Vanea stoarce mită cîte un treiar sau mai mult.

Iak Iaklici rămase uimit: omul este totuşi de fier, nu simte nevoia de vodkă, soţie nu are, la ce i-or fi trebuit treiarii? Dar Petrenko aflîndu-se aproape în formă, explică: îşi însuşeşte viaţa practică!... viaţa practică, ea îl învaţă pe om! De mită nici nu poate fi vorba! Iată, dacă şefii iau, atunci aceasta este mită, dar printre simplii muncitori i se spune recompensă, sau, pe stil vechi, cinste... În terminologie ştiinţifică se numeşte stimulent material... Fără stimulente, întreaga producţie se poate duce de rîpă. Iak Iaklici nu avea observaţii personale la adresa robotului: acesta manifesta o atitudine conştiincioasă faţă de muncă, de cîte ori i-a vizitat obiectivul l-a găsit la locul de muncă, sta împreună cu băieţii şi juca domino. După cîte se vorbeşte, jocul acesta şi l-a însuşit atît de bine că nimeni nu se poate măsura cu el, în afară de Petrenko care are un stagiu de 13 ani în activitatea de construcţii şi reparaţii. Robotului îi fu explicat şi „marinarul", iar el îl învăţă foarte repede, cu toate că acesta este un joc care necesită o puternică dezvoltare intelectuală.

Pe la sfîrşitul trimestrului începură să se primească informaţii cum că nenea Vanea s-a împrietenit cu băutura şi a început să sustragă materiale deficitare. Chiar Iak Iaklici îl văzu cu proprii săi ochi umblînd clătinîndu-se şi ducînd sub braţ armătură de furat.

Şeful de echipă Petrenko bine afumat în legătură cu apropiata încheiere a zilei de muncă confirmă acest fapt:

– S-a obişnuit, desigur! Fără ea în producţie nu se poate trăi!... lucrurile s-au petrecut astfel. Odată ne-am aşezat la masă, se afla şi el cu noi. Îl rugărăm să ia măcar 100 de grame. El nu şi nu! Ne-am supărat, l-am apucat de mîini, cîte trei oameni de fiecare mînă, iar Vaska, care este foarte priceput la tehnică i-a deschis flanşa de la cap şi i-a turnat înăuntru vreo 200 de grame. Acolo chimia a început să sfîrîie. Ieşiră aburi. Şi ce văzurăm: lui nenea Vanea i se muiară picioarele! Începu să vorbească, să-şi înjure şefii, apoi se porni să cînte împreună cu toţi ceilalţi. A învăţat „Arlekino", are ureche! Apoi, după ce am mai băut ceva ne-am împrăştiat care încotro, el a dormit sub un gard, a început chiar să ruginească, pentru că a plouat... Dimineaţa l-am curăţat cu gaz lampant, l-am dres şi totul a fost în regulă! Acum robotul este la fel ca noi toţi şi chiar se mîndreşte cu aceasta! Altfel, la ce bun să mai trăieşti? Valerka inginerul, fir-ar să fie, a început să soarbă şi el cîte puţin vin roşu.

Iak Iaklici se abţinu de la măsuri în legătură cu această sesizare, cu atît mai mult cu cît nu s-a întîmplat nimic extraordinar. A vrut să-l admonesteze pe Vaska pentru îmbătarea unui cadru tînăr, dar pe Vaska nu-l sperii cu una cu două: şi aşa cartea lui de muncă este plină de sancţiunile primite în temeiul a tot felul de articole. Ba se mai şi supără şi pleacă la cealaltă organizaţie care umblă de mult după el.

Dar la scurt timp după aceasta, robotului i se întîmplă ceva extraordinar: suferi un accident de producţie, denumit astfel pentru că întîmplarea avu loc pe parcursul unei zile de muncă.

Băură straşnic împreună cu Petrenko. Petrenko nu avu nimic, era doar în formă, iar robotul veni într-o stare avansată de beţie: se clătina pe teritoriu, cînta, folosea expresii triviale, se lega de fete, iar apoi se luă la bătaie cu şeful de echipă de la obiectivul vecin, alegîndu-se cu o mînă luxată şi cu capul spart.

Această întîmplare extraordinară făcu necesară trimiterea robotului la NII pentru reparaţii, cu menţinerea salariului.

Iak Iaklici îi întocmi o caracterizare după forma cuvenită: atitudine cuviincioasă, nu are slăbiciuni, şi-a îmbogăţit cunoştinţele, şi-a ridicat nivelul, a avut sarcini, nu a făcut abuzuri.

Pentru ce să strice viaţa unui om fie el chiar şi de fier! Cu o astfel de caracterizare, robotul fu trimis înapoi la NII. De NII Iak Iaklici nu se temuse niciodată! Doar aceasta nu era OBHSS!

Traducere de VASILE OROIAN

MIC DICȚIONAR AL CENACLURILOR DE ANTICIPAȚIE TEHNICO-ȘTIINȚIFICĂ

UNIVERS SF

DAN MERIȘCA

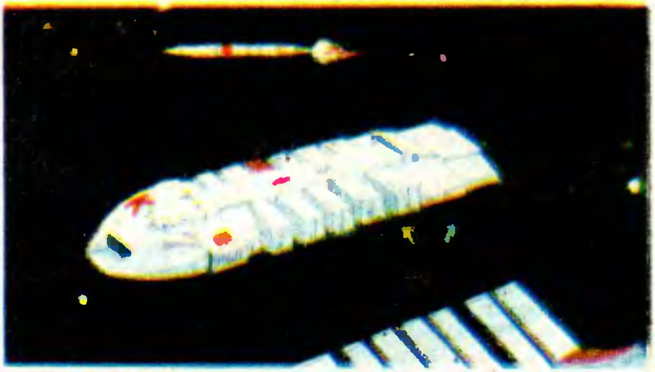

Desen de MICU VENIAMIN

ALCOR. Iași, I.M. Nicolina. Înființat în februarie 1986. Întîlniri bilunare, marțea, ora 14, ocazii cu care au loc mese rotunde pe teme științifice de interdisciplinaritate, ca și ședințe de atelier literar. Printre membrii cenaclului care s-au remarcat în publicații de nivel național (în domenii ne-sf) se numără: Aurel Andrei, Ștefan Pruteanu, Alexandru Vizitiu. Cenaclu condus de Eugen-Alin Munteanu.

ALPHA. Vatra Dornei, Școala generală nr. 2. Înființat în iunie 1983; printre membrii fondatori: Angela Popescu și Alexandru Mironov. Întîlniri bilunare, lunea, ora 17. Cenaclu axat pe lărgimea orizontului de cunoaștere al elevilor, cu toții membri ai unor cercuri tehnico-aplicative de la Casa Pionierilor din oraș, în cadrul cărora au realizat lucrări distinse cu importante premii la faza națională a concursului „Start spre viitor". Un membru cu rezultate deosebite în domeniul literar este Caius Gavrilă. Activitatea grupului este coordonată de către profesorii Caliopia Pintilie, Mihai Vleju, Mihai Cozubaș.

ALPHAVILLE. Arad, Universitatea Populară. Înființat în iunie 1981. Funcționează pe lîngă Cenaclul Asociației Scriitorilor din Arad. Întîlniri bilunare, marțea, ora 18. Grup interesat de filmul și muzica de avangardă, alături de experimentul literar cu caracter textualist. Aici a fost compusă și înregistrată prima operă-rock sf românească, „Expediție în Krokobauritania", transmisă în cadrul rubricii **Melotron** a emisiunii „Exploratorii lumii de mîine". Printre membrii săi cu rezultate deosebite în domeniul sf se numără: Liviu Malița, Ovidiu Coriolan Pecican și Alexandru Pecican – ultimii doi, talentați autori de beletristică, film, grafică și colaj etc.

ALTAIR. Botoșani, Casa de cultură a științei și tehnicii pentru tineret. Înființat în octombrie 1983. Întîlniri bilunare, duminica, ora 10. Un cenaclu încă divizat, în căutarea unei personalități proprii. Dintre membrii săi cu rezultate notabile îi amintim pe: George Lazăr, George Luca, Stelian Neagu, Tiberiu Luca, Mihai Măcărescu-Rotari.

ANDROMEDA. Rădăuți, Casa științei și tehnicii pentru tineret. Înființat în martie 1983. Întîlniri lunare, vinerea, ora 18. Grup preocupat, pe lîngă beletristică, de traducerile, grafica, pictura și tapiseria cu caracter sf. Dintre elevii cenaclului remarcați la nivel național în domeniul literar amintim pe Cezar Luchian. Coordonatoarea grupului este profesoara Mihaela Sălceanu.

ANTARES. Brașov. Casa științei și tehnicii pentru tineret. Înființat în mai 1981. Întîlniri bilunare, sîmbăta, ora 17. Organizează de două ori pe an un concurs local de literatură sf, menit să stimuleze creația originală. Colaborări cu revista studențească locală, ca și cu revista „Astra". Foști membri ai cecalului: Ion Doru Brana, Leonard Oprea și Rodica Bretin, nume binecunoscute pasionaților sf. Dintre membrii actuali remarcați la nivel național amintim pe: Paul Tatomir și Anamaria Borlan-Valinski, conducătoarea grupului.

ATLANTIS-SF. Reșița. Ateneul tineretului. Înființat în octombrie 1985; printre membrii fondatori: Lucian Merișca. Întîlniri bisăptămînale, joia și duminica, ora 16,30. Un membru al cenaclului care are deja rezultate la nivel național (concursul „Tinere condeie") este Daniel Vuiescu. Conducător: Daniel Botgros.

E.R. BURROUGHS. București. Institutul de cercetări și proiectări tehnologice în transporturi. Înființat în februarie 1982. Întîlniri lunare, în ultima zi a lunii, ora 14, dedicate cu precădere unor comunicări și dezbateri științifice cu caracter

anticipativ. Cenaclu condus de traducătorul și antologistul Mihai Bădescu.

CLEPSIDRA. Bacău, sub directa îndrumare a Comitetului județean U.T.C. Înființat în septembrie 1982; printre membrii fondatori: Dan Merișca. Întîlniri săptămînale, miercurea, ora 17, la Casa municipală de cultură „V. Alecsandri". Cenaclu care reprezintă un inedit și reușit experiment de reunire sub aceeași egidă a unor sf-iști consacrați, provenind din școli diferite ale anticipației noului val: Ovidiu Bufnilă, Răzvan Haritonovici și Alexandru Ungureanu, care au știut să-și atragă și destui simpatizanți locali; dintre noii săi membri s-a remarcat deja la nivel național Sorin Tamaș. Organizator al unei întîlniri anuale în domeniu, „Zilele Clepsidra", aflată în 1985 la a doua ediție. Colaborări permanente cu revista „Ateneu".

H. COANDĂ. Craiova. Casa de cultură a tineretului. Înființat în noiembrie 1969. Întîlniri săptămînale, la ora actuală suspendate, din pricini de ordin administrativ. Organizator al Consfătuirilor anuale a cenaclurilor de anticipație din 1972 și 1976 și a manifestării „Zilele H. Coandă" (ajunsă în 1985 la a cincea ediție). Editor al celebrului fanzin „Omicron" (ajuns la al treilea număr), premiat la Euroconul de la Stressa, Italia, ca și al suplimentelor „Omicron satelit" și „Micron". Cenaclul craiovean a editat, în colaborare cu editura Scrisul Românesc, trei antologii de literatură sf (**Întîmplări din veacul XXI, Alte întîmplări din veacul XXI** și **Alpha)** lansînd astfel cîteva din numele binecunoscute pasionaților sf: Alexandru Mironov, Ion Ilie Iosif, Titus Filipaș, Marius Stătescu, Teodor Nicolici, Radu Honga, Victor Martin, Mirela și Liviu Paciugă, Aurel Cărășel. Cenaclul a colaborat și cu revista locală „Ramuri" și cu colecția „Povestiri științifico-fantastice".

V. COLIN. Craiova. Casa pionierilor. Înființat în februarie 1983. Întîlniri bisăptămînale, marțea și sîmbăta, ora 8. În colaborare cu editura Scrisul Românesc, cenaclul organizează în fiecare an un concurs de literatură sf scrisă de autori-elevi, sub genericul „Mesaje pentru viitor". Membrii grupului dețin o rubrică permanentă în revista școlară **Alfa**. Dintre elevii cu rezultate pe plan național amintim pe: Alin Macovei, Nicolae Gabriel Ianoși, Carmen Petolescu, Diana Veleanu, Sorin Marciuc. Cenaclul este condus de prof. Viorel Lazăr și coordonează activitatea cercurilor sf craiovene **Venus** (Șc. gen. nr. 32) și **Stelaris 30** (Șc. gen. nr. 30).

COSMOS. Suceava, Casa de cultură a sindicatelor. Înființat în octombrie 1984. Întîlniri săptămînale, vinerea, ora 17. Un cenaclu preocupat de conexiunile sf-ului cu literatura fantastică și mainstream. Membri care s-au remarcat pe plan național (în domenii literare ne-sf): Ioan Manole, Dan Cristoreanu, Costel Alecsa, Doru Olaș Ghiocel, Alexandru Barfeldt, Constantin Severin. Cenaclu condus de Ovidiu Nacu.

CRONOS. Tîrgoviște. Casa de cultură a științei și tehnicii pentru tineret. Înființat în octombrie 1976. Întîlniri bilunare, marțea, ora 18. Cenaclul a găzduit, într-o organizare de excepție, Consfătuirea anuală a cenaclurilor de anticipație din 1978, ocazie cu care a fost editat și un fanzin (rămas la numărul 1), precum și manifestarea „Zilele Cronos", în 1981. Din vechea generație s-au remarcat la nivel național: Valentin Ciocșan, George Tudose, Mihaela Constantinescu, Iulian Baltasiu, Vasile Borțoi. La ora actuală, se constituie la Tîrgoviște o nouă generație, aflată încă într-o etapă de căutări; s-au remarcat deja la concursuri cu caracter interjudețean: Lidia Cotârță, Mihai Vizicov, Mircea Cotârță.

EPSILON ERIDANI. Oțelu Roșu, Clubul Muncitoresc. Înființat în octombrie 1984. Preocupări în domeniile traducerilor și al filmului de animație sf – în care grupul deține deja cîteva premii prin: Norbert Taugner, Emil și Carmen Berzovan.

EXPERIMENTAL. Sîngeorz Băi. Liceul industrial. Înființat în octombrie 1981. Ședințe bilunare, marțea, ora 14. Grup preocupat de critica literară de specialitate, de adîncirea cunoștințelor psiho-sociale și literare ale membrilor săi, precum și de experimentul literar de tip semiotic, cu aplicații speciale pe modul sf. Cenaclu condus de Doru Pruteanu, unul din cei mai „temuți" critici literari ai noului val sf. S-a mai remarcat la nivel național, prin proza sa, Arthur Mihăilă.

HALLEY. Moldovița. Căminul cultural. Înființat în septembrie 1985. Întîlniri săptămînale, joia, ora 18,30 la Liceul industrial din localitate. Grup preocupat de proza sf umoristică și condus de către Casian Balabasciuc.

HELION. Timișoara. Casa Universitarilor. Înființat în martie 1980 (pe atunci, la Casa de cultură a tineretului). Întîlniri săptămînale, vinerea, ora 18. Coorganizator al Consfătuirii anuale a cenaclurilor de anticipație din 1980 (o întîlnire de cotitură, care a marcat nașterea noului val sf) și organizator al tradiționalei manifestări anuale (însoțită de un concurs de renume națio-

Colaj de EMIL BOGOS

nal) „Zilele Helion", ajunsă în 1985 la a cincea ediție. Editează fanzinul „Helion" (ajuns la al treilea număr), premiat la Convenția europeană sf din 1984, Brighton, Anglia. Printre membrii săi se află nume binecunoscute iubitorilor sf-ului: Lucian Ionică, Silviu Genescu, Corneliu Augustin Giagim, George Terziu, Marcel Luca, Dan Goldiș. Cenaclu condus de Cornel Secu.

HIDALGO. Pitești. Tehnic Club. Înființat în septembrie 1982. Întîlniri săptămînale, vinerea, ora 17,30. Colaborări permanente la suplimentul „Biblioteca Anticipația" al revistei **Argeș** (ajuns în primăvara lui 1986 la al șaptelea număr). Preocupări legate, pe lîngă literatura sf, de tematica CNI și de aceea privind cercetarea științifică de frontieră. Membri care s-au remarcat la nivel național: Bogdan Ficeac, Ioan Popa, Mircea Ioan și Simona Puia-Ghergulescu (conducătoarea grupului).

MARȚIENII. București. Cenaclul scriitorilor profesioniști. Înființat în 1969. Întîlniri lunare, în ultima marți a fiecărei luni, ora 18,30, la ora actuală găzduite de Casa Scriitorilor. Un cenaclu tradițional pentru science fiction-ul nostru, avîndu-i printre membrii săi pe: Ion Hobana, Vladimir Colin, Adrian Rogoz, Mihnea Moisescu și pe mulți alți cunoscuți autori sf, dar care a fost totdeauna deschis și tinerilor autori; la ședințele sale au avut prilejul să citească toți autorii consacrați ai generației mijlocii, ca și ai noului val.

MINER CLUB 2001. Petroșani. Casa de cultură a sindicatelor. Înființat în septembrie 1983. Întîlniri săptămînale, sîmbăta, ora 17. Colaborări cu emisiunea „Exploratorii lumii de mîine" și cu ziarul local „Steagul Roșu". Printre membrii cu rezultate pe plan național: Lucian Merișca, Anița Camelia și Liviu Pîrțac (conducătorul grupului).

MODUL. București. Institutul de cercetări pentru tehnică de calcul și informatică. Înființat în aprilie 1982, la Întreprinderea „23 August". Ședințe bilunare, miercurea, ora 14,30. Organizator al Consfătuirii anuale a cenaclurilor de anticipație din 1983. Editor al fanzinului „Contact între civilizații". Dintre membrii săi îi amintim pe: Ștefan Ghidoveanu, Faur Agachi, Ruxandra Andrian, Mircea Ștefancu.

ORION (1). Rîmnicu Vîlcea. Casa științei și tehnicii pentru tineret. Înființat în decembrie 1982. Întîlniri săptămînale, vinerea, ora 18. Un cenaclu axat pe traducerile sf. Printre membrii săi cunoscuți la nivel național se numără Cristian Tamaș și Cristian Buricea-Mlinarciuc.

ORION (2). Ploiești. Casa municipală de cultură. Înființat în ianuarie 1983. Întîlniri bilunare, vinerea, ora 18,30. Colaborări cu emisiunea „Exploratorii lumii de mîine". Preocupări în domeniul filmului sf pe 16 mm. Dintre membrii săi îi amintim pe: Anton Tănăsescu și Florin Oprea Sălceanu (conducător).

PROSPECTART. București. Casa de cultură „N. Bălcescu". Înființat în decembrie 1985. Întîlniri bilunare, miercurea, ora 17,30. La ora actuală, cel mai dinamic cenaclu bucureștean, reunind la ședințele sale personalități ale fandomului ca: Voicu Bugariu, Mihail Grămescu, Alexandru Mironov, Constantina Paligora, Doina Pienescu, Cristian Popescu, precum și mulți autori de perspectivă, majoritatea venind în sf dinspre mainstream. Lunar, cenaclul are ca invitați autori din țară consacrați în domeniul sf.

QUASAR. Iași. Casa de cultură a tineretului și studenților. Înființat în februarie 1979. Ședințe săptămînale, duminica, ora 10,30. Organizator al Consfătuirii anuale a cenaclurilor de anticipație din 1981 și a celei de-a patra ediții a Taberei anuale de creație în domeniul anticipației (Strunga, 1984). Editor al primului almanah sf românesc „Fantastic Magazin", al buletinului informativ cu caracter național „Quark" și al revistei de critică, teorie și istorie literară „SF Contact", al suplimentului „Holograma" - cu toate, laureate ale unor concursuri naționale de ziaristică. La ora actuală, cenaclul deține rubrici permanente în revistele „Convorbiri literare", „Cronica" și în suplimentul „Argonaut". Dintre membrii săi care au avut, în timp, rezultate remarcabile amintim pe: Sorin Antohi, Dan și Lucian Merișca, George Ceaușu, Virgil Scurtu, Radu Gavrilescu, Cristian Ostafi, Oleg Danovschi jr., Ion Doru Brana, Doru Pruteanu, Dan Petrescu, Sorin Simion, Ghighi Bejan, George Aaron, Cristina Iliescu.

SEGRA. Slatina. Casa de cultură a tineretului. Înființat în martie 1986. Întîlniri săptămînale, joi, ora 18. Grup preocupat de benzile desenate sf (de unde s-a inspirat și pentru numele său). Conducător: Marian Diaconu.

SELENARII. Guranda. Școala generală. Înființat în octombrie 1979. Primul cenaclu sf al elevilor de la noi și, în același timp, primul cenaclu sf activînd în mediul rural. Întîlniri bilunare, duminica, ora 10. Inițiatorul **Taberei anuale de creație în domeniul anticipației** și organizatorul primelor trei legendare ediții. Printre membrii săi remarcați la nivel național: Lidia Elcu, Neti Guriuc, Nicoleta Elcu. Cenaclu coordonat de prof. Stelian Neagu. Colaborări la Radio și TV, precum și cu majoritatea revistelor literare din țară.

SFVA (SF „V. ANESTIN"). Craiova. Casa de cultură a studenților. Înființat în august 1983. Întîlniri săptămînale, duminica, ora 11. Un cenaclu deosebit de activ. Colaborări consistente cu revista studențească „Mesaj comunist". Editor al primului supliment de benzi desenate de la noi, „SFlash". Printre membrii săi, nume binecunoscute cititorilor sf: Mircea Liviu Goga, Viorel Pîrligras, Aurel Cărășel, Valentin Iordache, Marian Mirescu etc.

SIGMA. Piatra Neamț. Înființat în martie 1983. Organizator al unei manifestări anuale „Zilele Sigma" (ajunsă la a doua ediție) și al unui concurs de critică literară de sf. La ora actuală, și-a suspendat temporar activitatea din pricini administrative. Printre membrii săi: Dan Popescu, Dobrin Șerban Adrian.

SIGNUM. București. Institutul de cercetări și proiectări tehnologice pentru sticlă și ceramică fină. Înființat în noiembrie 1985. Întîlniri lunare, în prima joi a lunii, ora 16. Conducător:

Nicu Gecse.

SIRIUS. Lugoj, Clubul Tineretului. Înființat în septembrie 1981. Întîlniri săptămînale, miercurea, ora 18. Cenaclu preocupat de conexiunile SF-ului cu artele scenice. Organizator al Taberei de creație în domeniul anticipației și Consfătuirii anuale a cenaclurilor de profil din 1985, precum și a Zilelor Sirius 1984. Dintre membrii săi îi amintim pe: Laurențiu Nistorescu, Antuza Egher și Nicolae Toma (conducătorul cenaclului).

SOLARIS. București. Casa de cultură a studenților „G. Preoteasa". Înființat în noiembrie 1969. Întîlniri săptămînale, duminica, ora 12. Organizator al primei Consfătuiri pe țară a cenaclurilor de profil, în toamna anului 1972, precum și al edițiilor acestei manifestări din 1975 și 1977. Editor al primului fanzin românesc (xeroxat) „Solaris" – din care au apărut două numere – și, mai de curînd, al suplimentului „Întîlnire de felul III", dedicat umorului sf. Colaborări cu Colecția „Povestiri științifico-fantatice" și revistele studențești bucureștene. O implicare activa în cercurile științifice studențești din Capitală și în Festivalul Artei și Creației Studențești. Au fost membri ai **Solaris**-ului: Lucian Hanu, Daniel Cocoru, Sorin Sighișanu, Paul Dugneanu, Valentin T. Mihăiescu, Roxana Paicu, Gabriel Manolescu, Mihai Ionescu, Ghighi Teibrich, Marian Gogoașă, Florin Romilă, Sorin Ștefănescu, Radu Pintea, Mihail Grămescu, Cristian Popescu, Alexandru Ungureanu, Marina Nicolaev, Dănuț Ungureanu, Mircea Ungureanu. Activitatea grupului este coordonată de prof. Mircea Dumitrescu.

TERRA. Cîmpulung Muscel. Casa de cultură a sindicatelor. Înființat în aprilie 1982. Întîlniri lunare, în prima zi de luni a fiecărei luni, ora 18. Grup preocupat de teatrul și scenarizările sf. Colaborări cu emisiunea „Exploratorii lumii de mîine". Conducător: Eugen Manu.

J. VERNE. Ploiești. Casa de cultură a sindicatelor. Înființat în martie 1980. Întîlniri bilunare, miercurea, ora 18,30. Un cenaclu preocupat de artele vizuale sf, organizator al mai multor saloane și expoziții de grup sau individuale. S-au remarcat la nivel național: Cătălin Ionescu, Dan Coroiu și Emil Bogos (conducătorul grupului).

UNIVERS SF 21. București. Observatorul astronomic. Înființat în mai 1984. Întîlniri săptămînale, miercurea, ora 18. Un cenaclu aflat încă la început de drum, constituit din cîteva mai vechi grupuri bucureștene dezmembrate. Printre membrii săi se află: George Tonceanu, Vladimir Bucur, Marian Truță. Conducător: Nicolae Nedelcu.

H.G. WELLS. Timișoara. Casa de cultură a studenților. Înființat în noiembrie 1969. Întîlniri bilunare, duminica, ora 19,30. Organizator al consfătuirilor anuale în domeniu din 1974 și 1980. Editor al primului fanzin tipărit românesc, „Paradox", care își continuă aparițiile, începînd din 1972 – cu siguranță, cea mai profesionistă prezență în publicistica sf cenaclistă. Colaborări cu revistele „Forum studențesc" și „Orizont", precum și cu colecția „Povestiri științifico-fantastice". Editor al suplimentului critic de specialitate „Biblioteca Nova". Printre membrii săi consacrați la nivel național se numără: Marcel Luca, Sergiu Nicola, Lucian Ionică, Daniel Vighi, Voicu A. David, Dorin Davideanu, Silviu Genescu, Laurențiu Demetrovici, Gheorghe Sechesan, Marian Melinte, Caius Chiriță, Gyöffy György, Lucian Petrescu, Dușan Baiszky. Cenaclu coordonat de Viorel Marineasa și Mircea Șerbănescu.

Acest dicționar a fost realizat pe baza răspunsurilor sosite la redacție pînă la 15 martie 1986 cu privire la chestionarul apărut în Quark 16, buletin expediat pe adresele tuturor cenaclurilor participante la întîlnirile SF din 1985; Conform acestuia, mai există sau existau cenacluri de anticipație la Galați (A cincea dimensiune), Oradea, Roman (Aleph), Constanța (pe lîngă revista Tomis), Urziceni, Tulcea, Cluj-Napoca, Turda, Sibiu, Bistrița. Așteptăm informațiile sau completările dv. privitoare la starea fandomului, spre a face cuvenitele corecturi în viitoarea ediție a Almanahului Anticipația.

ALMA MATER

(Urmare din pag. 134)

deți-mă, capacitatea de a te adapta rapid în societate este mult mai prețioasă... Dacă ați ști cîți părinți vin să ni se plîngă de supergenialitatea copiilor...

Bărbatul simți un nod în gît. Gîndea că poate nu ar trebui să fie de acord cu doctorul acesta cinic, dar nu avu puterea să protesteze. Doctorul îi ghici reținerile și se grăbi să tasteze fericirea fetiței. Răsuflă adînc.

– Ei gata, asta a fost tot... Peste cinci minute puteți socoti că vă numărați printre acei unul din zece care își permit să aibă copii. Pe mine vă rog să mă scuzați, le spune, și iese pe o ușă laterală.

Rămași singuri i-a cuprins amărăciunea.

– Dar nu cred că am s-o pot iubi. E ceva dincolo de mine, de puterile mele.

Bărbatul ar fi vrut să plîngă în timp ce spunea asta, dar o rămășiță de simț al convenientelor îl împiedica.

În schimb, ea lăcrima fără nici o reținere, ca un copil amenințat să piardă o jucărie dorită îndelung.

– Dar ai spus că totul o să fie în regulă, o vom crește amîndoi, ai să vezi, o s-o iubești, este imposibil să nu o iubești. Gîndește-te la ochii ei mov...

Cam așa îi spunea și cînd și-au luat mașină: „Gîndește-te ce verde superb are caroseria, vei fi fericit".

– ... cu siguranță vei fi fericit...

– O groază de bani ca să ajung să...

Asistenta deschise ușa de la sala reactorului genetic purtînd triumfătoare fetița.

– După un obicei străvechi, tatăl trebuie să o ia primul în brațe.

Zîmbi fals și i-o întinse.

O clipă spera că va avea o revelație neștiută și o primi. O strînse în brațe. Cînd vru să o sărute fetița izbucni în plîns. Femeia se grăbi să-i ia povara din brațe, iar ei deschise ușa.

Un fulger albastru îi izbește în față, orbindu-i.

– Iertați-mă, vorbește doctorul de undeva, nu am rezistat tentației de a nu imortaliza imaginea unei familii fericite...

FUNCȚIA FORMATIVĂ A CENACLULUI DE LITERATURĂ S.F.

UNIVERS SF

ALEXANDRU MIRONOV

„Eu am ajuns cercetător științific" – mi s-a spus nu o dată – „datorită acelei reviste mici, de 1 leu, Colecția de povestiri științifico-fantastice..."

Evident, apariția puternicelor școli de cercetare românești, în atîtea domenii, se datorează, în primul rînd, condițiilor create dezvoltării științei în ultimele două decenii, ca și învățămîntului românesc – foarte bun, de vreme lungă foarte bun. Dar credit trebuie acordat, credem, și mijloacelor de stimulare a inteligenței și imaginației, literatura științifico-fantastică fiind, de bună seamă, unul dintre ele: pe calea povestirilor de anticipație – interesante, spumoase, palpitante, ingenioase – au fost atrași către știința cea mare copii și tineri curioși să afle, de pildă, de ce viteza luminii constituie o barieră de netrecut în fizica einsteiniană, ce sînt quasarii, ce sînt genele și cromozomii, cum se practică ingineria genetică, care sînt șansele de colonizare a planetei Venus, cît de mari sînt posibilitățile reale ale creierului omenesc, de ce legile naturii sînt cele care sînt și ce trebuie întreprins pentru schimbarea lor – în beneficiul speciei umane... Așa a apărut, **a fost obligată să apară,** o literatură care să reflecte setea de cunoaștere a tinerilor, această literatură științifico-fantastică atît de iubită de copii și adolescenți.

Stîrnită nevoia de comunicare între cei cu aceeași pasiune s-a ajuns, în lumea întreagă, la apariția a nenumărate cenacluri, și cluburi ale iubitorilor de literatură de anticipație – sute și sute, în U.R.S.S., S.U.A., Franța, cîteva zeci la noi (aproape 50) – și generalizarea lor ar fi de dorit...

Adăpostită în Casele științei și tehnicii, în casele de cultură ale tineretului sau sindicatelor, în Case ale pionierilor, susținute în activitatea lor de către U.T.C. și Organizația Pionierilor și Șoimilor Patriei, aceste cenacluri sînt de un real folos. În primul rînd pentru că dau ajutor școlii: cunoștințele de fizică, biologie, astronomie, „strecurate" pe calea povestirii SF „ating" repede cititorul, trezindu-i curiozitatea și îndrumîndu-l către manualul de școală sau tratatul științific. În al doilea rînd: cheamă către literatură (să nu uităm: Čapek, Borges, Clarke, frații Strugațki, G. Klein, Bradbury, Vladimir Colin sînt scriitori în toată puterea cuvîntului!). Apoi – și aici este cîștigul principal – se lărgesc barierele de percepție și acceptare, de discernere a ideilor din lumea științei, cu rezultatul că este aproape imposibil ca un cititor de literatură de anticipație să devină un dogmatic. Altceva: se face o solidă educație **materialistă** cititorului datorită faptului că, răspunzînd logic la întrebări, literatura SF alungă ideea unor soluții stupide: un zeu sau un dumnezeu imaterial, într-o povestire de anticipație, sînt de neconceput. Tot important: pregătește cititorii pentru impactul cu viitorul. În sfîrșit, stimulează efervescența materiei cenușii, face ca idei și concepte, altfel timide, să-și găsească fundament pentru a ieși la suprafață și a fi, cîndva, transpuse în adevăruri științifice, sau instalații, sau aparate care împing societatea înainte... (argument: știați că, în U.R.S.S. și S.U.A., Academia de Științe, respectiv FBI-ul (!) sînt dotate cu secții speciale, de unde cercetători în ale Science Fiction-ului urmăresc ideile profitabile din literatura SF? Alt argument: știați că Fred Hoyle, Arkadii Strugațki, Ilia Efremov, Isaac Asimov, Roberto Vacca, Ion Mânzatu, scriitori cunoscuți de literatură de anticipație, sînt și cercetători științifici cu rezultate strălucite?

Revenind la cenaclul de anticipație, tipicul unei întîlniri în acest cadru este, peste tot, același. Adică: se discută, la început, despre știință (se explică și dezvoltă idei, teorii, paradoxuri, se aduc știri și noutăți din lumea științei); se fac recenzii – din lucrări românești sau din marile capodopere ale literaturii universale; se citesc – aceasta reprezintă „grosul" activității – lucrări ale membrilor cenaclului și se apreciază, se critică, se dezbat atît realizarea din punct de vedere literar cît și conținutul științific al ideilor vehiculate în povestiri, credibilitatea, logica subiectelor, îndrăzneala în gîndire, originalitatea. În acest fel, două-trei ore de participare la o astfel de ședință devin, sigur, folositoare tînărului participant și categoric formative.

De altfel, participarea mea, de aproape două decenii, la astfel de activități îmi permite să măsor concret rezultatele. Iar prima concluzie ar fi categorică: cea mai mare parte a tinerilor pe care i-am văzut citind, studiind, scriind ei înșiși povestiri științifico-fantastice – la „Henri Coandă" în Craiova, la „H.G. Wells" în Timișoara, la „Solaris" sau „2001" în București, la „Quasar"-ul ieșean sînt – acum – sau au fost – nu de mult – studenți ai unor facultăți tehnice sau elevi care, fără îndoială, se vor îndrepta către astfel de facultăți, sau tehnicieni și muncitori lucrînd în domenii de vîrf ale industriei. Și nu o dată acești ingineri, tehnicieni sau muncitori sînt încadrați în institute de cercetări în care se plămădesc teoriile, metodele, aparatele, mașinile și instalațiile pe care știința românească le pregătește pentru industriile României de mîine.

Ceea ce, cred eu, susține cu brio valabilitatea afirmației din titlul acestui articol.

PROPUNERE PENTRU O BIBLIOTECĂ S.F. IDEALĂ

UNIVERS SF

MIHAI BĂDESCU

Prin anii șaptezeci, pe cînd ținea cursuri de literatură științifico-fantastică la Universitatea din Kansas, James Gunn a încercat să precizeze pentru studenții săi – la rîndul lor viitori profesori de literatură științifico-fantastică, cîte și mai ales ce cărți SF trebuiesc citite în vederea unei pregătiri temeinice în domeniu. Gunn avea la dispoziție pe atunci o listă de aproape o sută de titluri, întocmită în 1970 de un comitet al SFWA (Asociația scriitorilor de Science Fiction din America). Pe baza ei și-a întocmit propria listă (a eliminat unele titluri, a adăugat altele, a adus-o la zi) și a propus-o studenților săi ca bază de lectură.

Desigur, acestei selecții, inevitabil subiective, i se pot reproșa multe neajunsuri – în primul rînd accentul exagerat pus pe SF-ul anglo-saxon. Dar în același timp, indiscutabil, ea oferă un punct de vedere cît se poate de autorizat și prin aceasta se poate dovedi atît un îndreptar util pentru iubitorii literaturii științifico-fantastice cît și o invitație la lectură pentru cei ce pretind a nu fi întîlnit pînă acum lucrările importante ale genului.

Multe din cărțile recomandate de James Gunn n-au apărut încă în românește, dar acolo unde a fost cazul am preferat versiunea românească a titlurilor, versiune cu care aceste cărți au intrat deja în conștiința cititorilor de la noi. Totodată, am încercat, pe proprie răspundere, să atenuez principalul neajuns al lucrării prezentînd la sfîrșit, în aceeași manieră, lucrările importante ale genului apărute în afara „granițelor SF anglo-saxone" și cunoscute, într-o măsură mai mare sau mai mică, și cititorilor noștri.

ALDISS, Brian – **The Long Afternoon of Earth** (Lunga după-amiază a Pămîntului). A apărut și sub titlul **Hothouse** (Sera). O povestire fantastică despre un viitor în care clima Pămîntului a devenit în întregime tropicală, plantele se dezvoltă turbat, viața animală e stranie și pînze ca de păianjen ajung pînă în Lună. Premiul Hugo în 1962. Alte cărți importante: **The Dark Light Years**, 1964 (Anii întunericului luminos) și **Barefoot in the Head**, 1969 (Desculț în cap).

ANDERSON, Poul – **Tau Zero**, 1970. Un roman einsteinian în care o navă cosmică se defectează și continuă să accelereze; timpul în exterior se scurge mult mai rapid și se ajunge la colapsul universului. Alte cărți importante: **Brain Wave** (Undele creierului), 1954; **War of the Wing Men**, 1958 (Război cu oamenii înaripați).

ASIMOV, Isaac – **The Foundation Tetralogy**, 1951, 1984 (Tetralogia Fundației). Asimov este un scriitor important în domeniul SF și tetralogia lui este o lucrare importantă în mitul SF al imperiului omului în spațiu. Tot ce a scris Asimov merită citit, dar mai ales: **I, Robot**, 1950 (Eu, robotul – Editura Tineretului, 1967); **The Caves of Steel**, 1954 (Peșterile de oțel); **The End of Eternity**, 1955 (Sfîrșitul eternității).

BALLARD, Jones – **The Crystal World**, 1966 (Lumea de cristal), un roman ciudat, introspectiv, în care o regiune din Africa este afectată de o asemenea manieră încît ființele sînt transformate în cristale. Alte cărți importante: **The Drowned World**, 1962 (Lumea scufundată); **The Drought**, 1965 (Seceta).

BELLAMY, Edward – **Looking Backward, 2000 — 1887, 1888** (O privire retrospectivă din anul 2000 asupra secolului nostru, București 1891). Roman clasic utopic. Eroul principal, care suferă de insomnie, adoarme și se trezește într-un viitor socialist. Enorm de influentă în epocă.

BESTER, Alfred – **The Demolished Man**, 1953 (Omul sfîrșit). Roman flamboaiant despre un criminal într-o lume în care telepatia este un lucru obișnuit. Premiul Hugo în 1953. Alte cărți importante: **The Stars My Destination**, 1957 (Destinația mea, stelele); **Starlight**, 1976 (Lumină stelară).

BLISH, James – **A Case of Conscience**, 1958 (Un caz de conștiință). Un preot iezuit, ce face parte dintr-o echipă de contact interplanetar, ajunge la o criză de conștiință atunci cînd constată că locuitorii acelei planete trăiau într-o stare de grație fără ajutorul Domnului. Premiul Hugo 1959. Alte cărți importante: **Cities in Flight**, 1955, 1957, 1958, 1962 (Orașe în zbor – tetralogie); **The Seedling Stars**, 1957 (Stelele răsar).

BOVA, Ben – important mai ales ca editor al volumelor II A și II B din **Science Fiction Hall of Fame**, 1973 (Sala Gloriei science fictionului), ce reunește cele mai bune nuvele de science fiction publicate pînă în 1965, selectate de membrii SFWA.

BRADBURY, Ray – **The Martian Chronicles**, 1950 (Cronicile Marțiene). Întîmplări pline de simțire desfășurate pe o planetă Marte fantastică. Alte cărți importante: **The Illustrated Man**, 1951 (Omul ilustrat); **Fahrenheit 451**, 1953 (Fahrenheit 451° – Editura Tineretului 1963); **The October Country**, 1955 (Ținutul lui octombrie).

BROWN, Fredric - **What Mad Universe,** 1949 (Ce univers trăsnit). Amuzantă istorie gen lumi paralele despre Fanii de science fiction. Alte cărți importante: **The Light in the Sky Are Stars,** 1953 (Luminile din cer sînt stele); **Martian, Go Home,** 1955 (Marțieni, cărați-vă acasă).

BRUNNER, John - **Stand on Zanzibar,** 1968 (În picioare pe Zanzibar). Un lung roman despre suprapopulare într-un viitor apropiat al cărui stil are influențe din John Dos Passos. Premiul Hugo în 1969. Alte cărți importante: **The Sheep Look up,** 1972 (Oaia ridică ochii); **The Shockvave Rider,** 1975 (Călărețul undei de șoc).

BURROUGHS, Edgar Rice - **A princess of Mars,** 1912 (O Prințesă Marțiană). Primul roman al acestui prolific scriitor de aventuri, mai cunoscut ca autor al povestirilor cu Tarzan, dar mult mai iubit de cititorii de literatură științifico-fantastică pentru cele unsprezece volume ale seriei Marțiene și șapte volume ale seriei Pellucidar.

CAMPBELL, John W. - **The Best of John W. Campbell,** 1976 (Cele mai bune povestiri ai lui John W. Campbell). Influentul și longevivul editor al revistei Astounding/Analog, a debutat ca scriitor de epopei spațiale; apoi s-a îndreptat spre povestiri mult mai subtile, psihologice și filozofice, povestiri adunate în această antologie.

CAPEK, Karel - **R.U.R.,** 1921 (Editura pentru Literatură Universală, 1965). Această piesă de teatru a introdus cuvîntul „robot" și a fost prima mare poveste cu roboți. Alte cărți importante: **Război cu Salamandrele,** 1937 (Editura Univers - 1985); **Krakatit,** 1925 (Editura Tineretului - 1967); **Fabrica de absolut,** 1927 (E.L.U. - 1969).

CLARKE, Arthur C. - **Childhood's End,** 1953 (Sfîrșitul copilăriei). Un roman vizionar, escatologic despre copiii Pămîntului ce se transformă în stare pură de spirit. Clarke este un talent de primă mărime și merită citit în oricare din cele trei moduri ale sale: extrapolativ, poetic, filozofic. Alte cărți importante: **The City and the Stars,** 1956 (Orașul și stelele); **Rendezvous with Rama,** 1973 (Întîlnire cu Rama).

CLEMENT, Hal - **Mission of Gravity,** 1954 (Misiune împotriva gravitației). Un roman despre niște creaturi de forma miriapozilor ce trăiesc pe o lume unde gravitația este de o sută de ori mai mare decît pe Pămînt. Alte cărți importante: **Needle,** 1950 (Ac.).

CONKLIN, Groff - important mai ales ca editor al antologiei **The Best of Science Fiction,** 1946 (Cele mai bune povestiri de science fiction). Una din cele două antologii postbelice de mare răsunet. Conklin a fost un antologator important și toate antologiile sale merită citite.

DE CAMP, L. Sprague - **Lest Darkness Fall,** 1941 (Nu cumva să cadă întunericul). Un om contemporan este trimis înapoi în timp pentru a preveni căderea Romei.

DELANY, Samuel R. - **The Einstein Intersection,** 1967 (Intersecția Einstein). Această lume a noastră și a legilor einsteiniene a intersectat un alt univers cu reguli diferite, iar creaturi străine cu atribute umane interacționează cu miturile și legendele omului. Premiul Nebula în 1967. Alte cărți importante: **Babel — 17,** 1966; **Dhalgren,** 1975.

DICK, Philip K. - **The Man in the High Castle,** 1962 (Omul din castelul înalt). Statele Unite au pierdut al doilea război mondial; Japonia și Germania și-au împărțit-o, cu excepția statelor din Munții Stîncoși, unde un scriitor scrie o fantezie în care Statele Unite au cîștigat războiul. Unul dintre cele mai bune romane pe tema universurilor paralele. Premiul Hugo în 1963. Alte cărți importante: **Flow My Tears, the Policeman Said,** 1974 (Curgeți-mi lacrimi, spuse polițistul); **Ubik,** 1969; **Do Androids Dream of Electric Sheep?,** 1968 (Visează Androizii oi electrice?).

DICKSON, Gordon - **Three to Dorsai,** 1975 (Trei pentru Dorsai). Primul volum dintr-o serie de douăsprezece descriind evoluția rasei umane.

ELLISON, Harlan - important mai ales ca editor al volumului **Dangerous Visions,** 1967 (Viziuni periculoase). Această antologie și continuările sale oferă exemple de literatură de bună calitate, uneori identificabilă cu „noul val". Tot astfel pot fi descrise și provocatoarele povestiri scrise de Ellison.

GUNN, James - **The Listeners,** 1972 (Ascultătorii). Dificultățile și succesele unui proiect secular de a asculta mesaje din stele. Alte cărți importante: **The Joy Makers,** 1961 (Făcătorii de bucurii); **The Immortals,** 1962 (Nemuritorii).

HALDEMAN, Joe - **The Forever War,** 1975 (Războiul etern). Romanul surprinde un episod dintr-un război ce durează de secole, între extratereștri și oameni, dus în spațiu cu nave superluminice care comprimă timpul subiectiv. Premiul Nebula și Hugo în 1976.

HARRISON, Harry - **The Deathworld Trilogy,** 1960, 1964, 1968 (Trilogia Lumii

Pictură de VIOREL PÎRLIGRAS

Moarte), povestiri aventuroase cu accente sociale.

HEALY, Raymond J. – Editorul volumului **Adventures in Time and Space,** 1946 (Aventuri în spaţiu şi timp), cealaltă antologie postbelică de mare răsunet (alături de cea a lui Conklin).

HEINLEIN, Robert A. – **The Past Through Tomorrow,** 1967 (Trecutul prin mîine). Cuprinde cele mai importante povestiri din ciclul „istoriilor viitoare". Alte cărţi importante: **Starship Troopers,** 1959 (Trupele navelor stelare), premiul Hugo în 1960; **Stranger in a Strange Land,** 1961 (Străin în ţară străină), premiul Hugo în 1962.

HERBERT, Franke – **Dune,** 1965. Acest roman de intrigă imperială şi ecologism pe o lume deşertică a generat un imens interes şi pentru continuările sale. Premiul Hugo şi Nebula în 1966. Alte cărţi importante: **The Dragon in the Sea,** 1956 (Dragonul în mare); **The Santaroga Barrier,** 1968 (Bariera Santaroga).

HUXLEY, Aldous – **Brave New World,** 1932 (Minunată lume nouă). O distopie clasică despre o societate puternic automatizată, despre naştere, sex şi droguri.

KEYES, Daniel – **Flowers for Algernon,** 1959 (Flori pentru Algernon – Almanahul Anticipaţia 1983). Acest studiu asupra unui întîrziat mental care devine un geniu cu ajutorul unei operaţii, pentru ca apoi să regreseze la condiţia iniţială, a cîştigat un premiu Hugo în 1960 ca povestire şi un premiu Nebula în 1966 ca roman.

KNIGHT, Damon. Mai important ca editor al colecţiei **Orbit,** volume editate anual ce cuprind literatură originală.

KORNBLUTH, Cyril – **The Best of C.M. Kornbluth,** 1976 (Cele mai bune povestiri ale lui C.M. Kornbluth).

KUTTNER, Henry – **Fury,** 1950 (Furie). Un om furios împinge omenirea afară din confortabilele reşedinţe subacvatice de pe Venus, pe uscatul vorace. Alte cărţi importante: **The Best of Henry Kuttner,** 1975.

LE GUIN, Ursula K. – **The Left Hand of Darkness,** 1969 (Mîna stîngă a întunericului). Roman multietajat şi complex despre efectele psihologice şi sociale ale contactului oamenilor cu o lume iernatică în care băştinaşii au un comportament straniu. Premiul Nebula în 1969. Alte cărţi importante: **The Dispossessed,** 1974 (Deposedaţii). Premiile Nebula şi Hugo în 1974 şi respectiv 1975; **The Farthest Shore,** 1973 (Ţărmul cel mai îndepărtat). Premiul National Book în 1973.

LEWIS, C.S. – **Out of the Silent Planet,** 1938 (În afara Planetei Tăcerii). Primul dintr-o serie de romane distopii despre dreptul creştin, aplicarea teologiei creştine pe Marte şi Venus.

LONDON, Jack – **Before Adam,** 1905 (Înainte de Adam – Bucureşti 1925). Unul din cele mai bune romane despre omul preistoric. Alte cărţi importante: **The Scarlet Plague,** 1915 (Ciuma stacojie – colecţia Aventura nr. 6, Bucureşti, 1937); **The Star Rover,** 1915 (Rătăcită printre stele – Editura Ig. Hertz, Bucureşti, 1931).

LOVECRAFT, H.P. – **The Shadow over Innsmouth,** 1936 (Umbra peste Innsmouth). Un scurt roman ce introduce cititorul, ca şi povestitorul în ororile Mitului Cthulhu pe care Lovecraft şi urmaşii săi l-au celebrat în zeci de povestiri.

MOORE, Ward – **Bring the Jubilee,** 1955 (Adu jubileul). Acest roman precede şi posibil depăşeşte „Omul din castelul înalt" ca o povestire pe tema universurilor paralele; aici Sudul a ieşit învingător în Războiul Civil.

NIVEN, Lary – **Ringworld,** 1970 (Lumea inelară). Un echipaj de trei personaje de rase diferite pornesc să descopere şi să exploreze o lume gigantică construită sub forma unui inel în jurul soarelui său de o rasă dispărută de maeştrii ingineri. Premiile Nebula şi Hugo în 1970.

NORTON, Andre – **Star Man's Son,** 1952 (Stea, fiul omului). Prima dintr-o serie de fantezii romantice.

PANSHIN, Alexei – **Rite of Passage,** 1968 (Rit de tranziţie). O fată ajunge la vîrsta maturităţii la bordul unei nave cosmice autarhice într-o comunitate specializată. Premiul Nebula, 1968.

POHL, Frederik – **The Space Merchants,** 1953 (Neguţătorii spaţiului). Agenţiile de reclamă cu ajutorul corporaţiilor multinaţionale domină lumea în acest roman distopic despre suprapopulaţie, poluare, penurie de resurse. Alte cărţi importante: **The Age of Pussyfoot,** 1970 (Epoca bunăstării); **Man Plus,** premiul Nebula în 1977 (Omul Plus).

SHECKLEY, Robert – **Untouched by Human Hands,** 1954 (Neatins de mîna omului), povestiri satirice în binecunoscuta tradiţie sheckleyană.

SHELLEY, Mary – **Frankenstein,** 1818 (Frankenstein – Editura Albatros, 1973). Mulţi critici îl consideră ca fiind primul roman de science fiction. Alte cărţi importante: **The Last Man,** 1826 (Ultimul bărbat).

SHIEL, M.P. – **The Purple Cloud,** 1901 (Norul purpuriu). O poveste pe tema sfîrşitului lumii privită prin prisma a trei supravieţuitori.

SILVERBERG, Robert – **Dying Inside,** 1972 (Sfîrşitul dinăuntru). Un telepat descoperă că darul său este o sursă de putere, dar şi o cursă pentru că află că o pierde încet-încet. Alte cărţi importante: **The Science Fiction Hall of Fame,** 1970 – editor (Sala Gloriei science fictionului); **Nightwings,** 1969 (Aripi în noapte); **Tower of Glass,** 1970 (Turnul de sticlă).

SIMAK, Clifford – **City,** 1952 (Orașul). O civilizație de cîini inteligenți a moștenit Pămîntul de la oameni; comentariile lor unesc aceste povestiri ce descriu declinul și prăbușirea rasei umane. Premiul International Fantasy în 1953. Alte cărți importante: **Time and Again,** 1951 (În repetate rînduri); **Way Station,** 1964 (Halta), premiul Hugo.

SMITH, Edward E. – **Gray Lensman,** 1951. Grandioasă epopee spațială cu desfășurări uriașe implicînd bătălii galactice între bine și rău.

STAPLEDON, Olaf – **Last and First Men,** 1931 (Ultimii și primii oameni). Un filozof britanic descrie următoarele două miliarde de ani din viitorul omenirii – sau, de fapt, șaptesprezece feluri diferite de oameni, de la primul la ultimul. Alte cărți importante: **The Star Maker,** 1937 (Făuritorii de stele); **Odd John,** 1935 (Ciudatul John).

STEWART, George R. – **Earth Abides,** 1950 (Pămîntul așteaptă). O excelentă povestire despre supraviețuirea după un cataclism mondial. Premiul Internațioal Fantasy pe anul 1951.

Pictura de SERGIU NICOLA

TOLKIEN, J.R.R. – **The Lord of the Rings** (Seniorul inelelor). Această fantezie epică modernă, ce a făcut odinioară deliciul campusurilor universitare, încă reține o considerabilă popularitate. Premiul Internațional Fantasy în 1957.

TUCKER, Wilson – **The Long Loud Silence,** 1952 (Îndelunga tăcere gălăgioasă). Un roman despre supraviețuire după un război biologic dezastruos. Alte cărți importante: **The Dying Earth,** 1950 (Pămîntul muribund); **The Languages of Pao,** 1958 (Limbajul lui Pao).

VAN VOGT, A.E. – **The World of Null — A,** 1948 (Lumea lui Null-A). Roman despre teleportație și un superom ce încearcă să-și descopere puterea, dar și natura unei conspirații galactice. Alte cărți importante: **Slan,** 1946; **The Voyage of the Space Beagle,** 1950, (Odiseea navei „Space Beagle". Editura Albatros 1978); **The War Against the Rull,** 1959 (Războiul împotriva Rullilor).

VERNE, Jules – **20 000 de leghe sub mări,** 1870 (Editura Tineretului, 1968). **Insula misterioasă** 1875 (Editura Tineretului, 1953, Editura Ion Creangă, 1979). Cele mai grozave romane de science fiction scrise de marele maestru francez al genului. Toate romanele de science fiction ale lui Verne sînt acum de interes istoric. Mai importante: **De la Pămînt la Lună,** 1865 (Editura Ion Creangă, 1977); **O călătorie spre centrul Pămîntului,** 1864 (Editura Ion Creangă, 1971); **Robur Cuceritorul,** 1886 (Editura Ion Creangă, 1982).

VONNEGUT, Kurt, Jr. – **The Sirens of Titan,** 1959 (Sirenele de pe Titan). Roman din perioada timpurie a lui Vonnegut dar, probabil, cel mai bun al său; are ca subiect căutarea unui înțeles în univers. Alte cărți importante: **Cat's Cradle,** 1963 (Leagănul pisicii); **Slaughterhouse-Five,** 1969 (Abatorul cinci, Editura Univers, 1983); **Player Piano,** 1952 (Pianul mecanic).

WELLS, H. G. – **The War of the Worlds,** 1898 (Războiul Lumilor – Editura Tineretului, 1963). Romanul clasic al lui Wells despre invazia marțienilor. Tot science fictionul scris de Wells în prima perioadă (înainte de 1902) este important, mai ales: **The Time Machine,** 1895 (Mașina timpului, Editura Tineretului, 1962); **The Invisible Man,** 1897 (Omul invizibil, Editura Tineretului, 1962); **When the Sleeper Wakes,** 1899 (Cînd se va trezi cel-care doarme, Editura Tineretului, 1963) și **The First Men in the Moon,** 1901 (Primii oameni în Lună, Editura Tineretului, 1963). Sînt excelente, de asemenea, povestirile sale cuprinse în **The Complete Short Stories of H.G. Wells,** 1927 (Oul de cristal, Editura Tineretului 1965).

WILLIAMSON, Jack – **The Humanoids,** 1959 (Humanoizii). Servantul mecanic perfect distruge personalitatea omului și se confruntă cu o grupare ciudată cu talente neobișnuite.

WYNDHAM, John – **The Day of the Triffids,** 1951 (Ziua Trifidelor). Recreează, la scara mică, povestirea tipic englezească a unei catastrofe globale. În cazul de față orbirea generala combinată cu plante carnivore și mobile. Alte cărți importante: **The Midwich Cuckocs,** 1957 (Cucii din Midwich).

●

ALDANI, Lino (Italia) – **A patra dimensiune,** 1964 (Noapte bună, Sofia, Editura Dacia, 1982). O abilă variantă pe tema celei mai bune dintre lumi în care onirifilmul a luat locul drogurilor. Alte cărți importante: **Eclipsă 2000,** 1979.

BELEAEV, Alexandr Romanovici (URSS) – **Omul amfibie,** 1929 (Editura Tineretului, 1962). Transplantul de branhii la om îi poate deschide calea spre continentul albastru. Alte cărți importante: **Capul profesorului Dowell,** 1925 (Editura Tineretului, 1962).

BORGES, Luis Jorge (Argen

tina). Cel mai mare scriitor care a abordat genul, povestirile sale se bazează pe inteligență și sofisticare extremă. Pentru cititorii români antologiile **Moartea și busola** (Editura Univers, 1972) și **Cartea de nisip**, (Editura Univers, 1983) adună cele mai semnificative povestiri în domeniu – Tlön Uqbar Orbis Tertis; Biblioteca Babel; Loteria din Babilon.

CASARES, Adolf Bioy (Argentina) – **Invenția lui Morel**, 1940 (Editura Univers, 1976). O poveste de dragoste romantică prilejuită de un aparat de proiecție deosebit. A inspirat scenariul filmului lui Alain Resnais, Anul trecut la Marienbad. Alte cărți importante: **Trama celestă**, 1948 (Revista Vatra, numerele: 9, 10, 11/1978); **Dormind în soare**, 1973 (Editura Univers, 1984).

COLIN, Vladimir (România) – **Babel**, Editura Albatros, 1978. Alegorie a alienării individului, dar și a reumanizării lui prin opțiuni curajoase și conștiente. Alte cărți importante: **Capcanele timpului**, 1972, Editura Albatros; **Dinții lui Cronos**, 1975, Editura Albatros.

EFREMOV, Ivan (URSS) – **Nebuloasa din Andromeda**, 1956 (Editura Tineretului, 1960). Cucerirea spațiului de către o omenire eliberată de contradicțiile sociale și îndreptată spre viitor. Alte cărți importante: **Limanul Curcubeului** (Editura Tineretului, 1965).

FRANKE, Herbert (RFG) – **Cușca cu orhidee**, 1961. Descoperirea de noi planete a devenit un sport. Alte cărți importante: **Zona zero**, 1970; **Rețeaua gîndurilor**, 1963 (Editura Univers, 1976).

KLEIN, Gerard (Franța) – **Seniorii războiului**, 1971 (Editura Univers, 1975). Lupta cu timpul în încercarea de a reface istoria. Alte cărți importante: **Perlele timpului**, 1958; **Un cîntec de piatră**, 1966. (Selecții din aceste două antologii au apărut în românește sub titlul Planeta cu șapte măști, Editura Albatros, 1973).

KOMATSU, Sakyo (Japonia) – **Scufundarea Japoniei**, 1973 (Filmul realizat pe baza acestui roman a rulat și la noi). Un Heinlein al Japoniei.

LEM, Stanislaw (Polonia) – **Solaris**, 1961 (Editura Dacia, 1974). Imposibilitatea comunicării cu eventuale inteligențe extraterestre – în cazul de față oceanul gînditor care acoperă planeta Solaria. Alte cărți importante: **Astronauții**, 1951 (Editura Tineretului, 1964); **Ciberiada**, 1972 (Editura Albatros, 1976).

STRUGATKI, Arkadi și Boris (URSS) – **Este greu să fii zeu**, 1964. Institutul de Istorie Experimentală al Terrei trimite observatori pe planeta Artanar. În raport cu civilizația locală (melanj din Spania inchizitorială și totalitarismul stalinist) par niște zei. Alte cărți importante: **Întoarcerea**, 1962 (Editura Tineretului, 1964); **Picnic la marginea Drumului**, 1972 (Almanahul Anticipația, 1985).

Desen de ALEXANDRU ANDRIEȘ

SCIENCEFICTION-UL ÎN MASSMEDIA ULTIMULUI AN

UNIVERS SF

ALEXANDRU MIRONOV

Ralativ la textele SF (sau conexe) publicate sau difuzate în perioada dintre ultimele două ediții ale **Almanahului Anticipația**, începem prin a declara că dacă din punct de vedere al

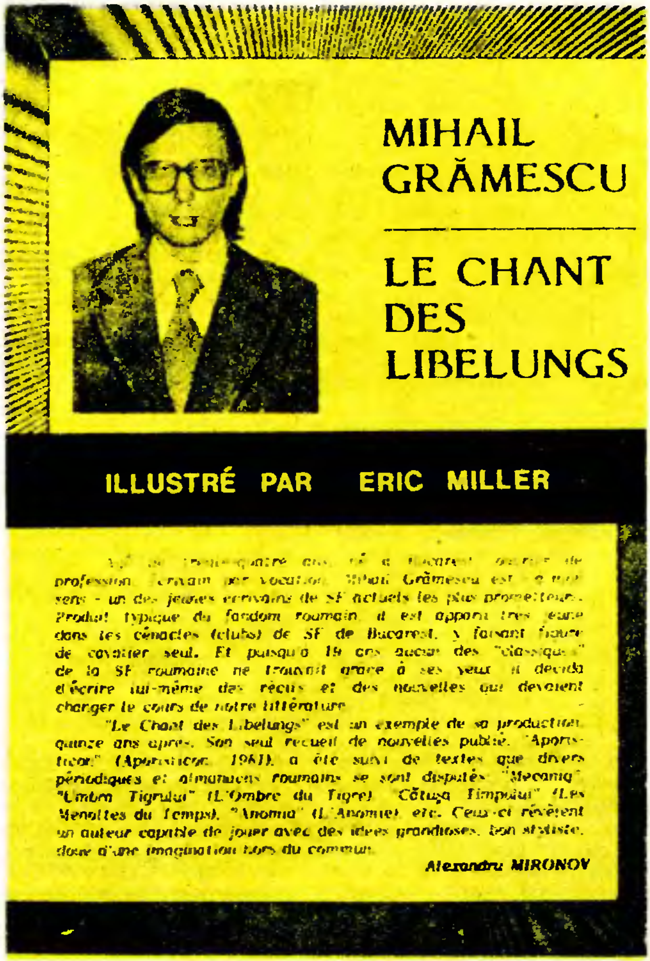

aparițiilor editoriale perioada respectivă a fost ceva mai bună decît cea anterioară «au apărut: la Editura Albatros – antologia **Avertisment pentru liniștea planetei** (antologator: Constantina Paligora), **Efect holografic,** autor Rodica Bretin (editor, L. Hanu); la Editura Scrisul Românesc – **Aventurile lui Theodore,** autor Radu Honga; la Editura politică – culegerea de povestiri **Nici un zeu în Cosmos** (antologatori: M. Bădescu și Al. Mironov); la Editura Junimea – culegerea de povestiri **O planetă numită Anticipație** (D. Merișca și Al. Mironov); la Editura Kriterion – **Verigi posibile,** autor Biró László Péter» – nu la fel stau lucrurile în periodice, almanahuri, fanzine, emisiuni Radio-TV.

Revista cea mai demnă de aplaudat din acest punct de vedere (cu excepția mensualului **Știință și tehnică,** autor al almanahului de față, de observat că în urmă cu doi-trei ani existau o pagină cu povestiri de anticipație și un Telex SF, care azi nu mai sînt...) este reputata **Convorbiri literare** din Iași, al cărei **Argonaut,** supliment de „Călătorii-SF – aventuri“ pentru tineret (cum se autointitulează), a ajuns, prin apariții trimestriale la numărul (să sperăm de bun augur!) al treisprezecilea.

Ce cuprind ultimele patru numere – care intră în perioada discutată de noi – în cele 128 pagini de format mare? În primele pagini, un foileton **Echipajul Val—Vîrtej se întoarce.** Autori – cam multișori: George Ceaușu, V. Frînghiu, Dan Merișca. Foiletonul a debutat în „Argonaut 9“ – spumos, imaginativ, plin de haz –, pentru a se „fleșcăi“ pe parcursul numerelor

următoare; şi-a pierdut nervul, şi-a stopat naraţiunea (se vede aici „mîna" lui G. Ceauşu – bun creator de atmosferă, dar lipsit de harul povestirii...), s-a încărcat de glume slăbuţe, planuri paralele şi acţiuni complicate care nu par a mai avea vreo şansă să se închege coerent... În plus, grafica lui R. Gavrilescu (penibilă – oare ce se întîmplă cu acest – cîndva – promiţător desenator SF?) nu serveşte povestea – şi nici revista, dimpotrivă. Păcat, ne aşteptam ca... **Val vîrtej...** să atingă cel puţin nivelul foiletonului anterior din **Argonaut**, **Patrula spaţială**, al cărui autor, Cicerone Sbanţu, avea cel puţin meritul – sigur – că basmul lui ştiinţifico-fantastic plăcea cititorilor mici.

Dar **Argonaut** are şi foarte multe pagini interesante. Sînt multe povestiri – bune – scrise de localnici: **Misiune secretă** de M. Nicolaescu Dumitrescu, **Acupunctură apocaliptică** – A. Nour, **Operaţia** – V. Loghin, **Cinematograful** – Ov. Bufnilă (excelentă!), **Succesiune** – C. Ionescu, **Trecutul** – Ov. Comes, **Obiecte pierdute** – G. Lazăr, **Hoţii de mai tîrziu** – N.H. Ariton. Traduceri: **Dincolo** de Brian Aldiss (traducător St. Ghidoveanu); **Vise alerte** – Zinovi Juriev (traducător N. Cantemir); **În coloană cîte unul** – Ray Bradbury (traducător P. Iamandi).

Interesante paginile de **Călătorii celebre** (articole de S. Bogdan, I. Danilov, C. Coroiu), plin de haz microfoiletonul **Amprenta de pe computer**, grafica – (R. Gavrilescu, M. Botezatu, L. Pop, Al. Battefeld, M. Alexandriuc, M. Dionisie, D. Melinte), cu amendamentul de mai sus, pasabilă. Dar poate cel mai important grupaj – important pentru fandom, pentru iubitorii de anticipaţie din ţara noastră – este cel intitulat Holograma (ceva în genul „defunctului", **Telex SF**, dar mai dezvoltat şi mai bine făcut), în care I.D. Brana, D. Merişca, G. Ceauşu, specialişti recunoscuţi ai genului, ne informează despre cărţi, articole, filme, premii, în general despre ceea ce mişcă sub soarele/sorii anticipaţiei de pretutindeni.

O altă revistă, implicată mai consistent în literatura de anticipaţie este **Argeş**-ul din Piteşti; de trei ori pe an **Argeş** îşi pune patru pagini la dispoziţia cenaclului S.F. local. Rezultă un grupaj detaşabil ce poartă numele de **Biblioteca Anticipaţia**; la ea „transpiră" Ioana Girardi şi scriitorul popularizator de ştiinţă Al. Boiu. În pagini – la ultimele două „Biblioteci..." – sînt inserate interviuri pe tema anticipaţiei luate unor personalităţi ale ştiinţei noastre (matematicianul Gh. Păun, geneticianul Lucian Gavrilă), cronici la cărţi şi almanahuri de anticipaţie (Gh. Soare, Al. Boiu), eseuri (prof. dr. E. Nicolau, fiz. R. Prunescu), povestiri originale (Gh. Soare – **Tinereţe fără bătrîneţe**, B. Ficeac – **Pustietate**, **Hidra**, M. Grămescu – **Vocea de lîngă tine**, V. Bugariu – **Cei şapte din Himalaia**, Mircea Ioan – **Necunoscutul de lîngă tine**), mici grafici semnate de G. Győrfi şi E. Ivănescu.

Apreciind bunăvoinţa conducerii Argeş-ului (redactor-şef S. Nicolaescu), truda admirabilului Al. Boiu şi promisiunile cenacliştilor piteşteni, să remarcăm totuşi că – două-trei apariţii pe an sînt încă puţin (O **Bibliotecă Anticipaţia** trimestrială şi-ar găsi cu siguranţă cititori!) faţă de „foamea" de literatură de anticipaţie – mai ales – a cititorilor tineri.

Să trecem la almanahuri – un capitol special, un cîmp de manevre pentru SF – apărut în general, datorită textelor rămase în portofoliile revistelor (şi cărora trebuie să li se găsească un debuşeu), dar şi din cauza nevoilor financiare născute de autogestiune (textele SF îşi au locul în pagini pentru că ele **contribuie substanţial la comercializarea eficientă** a acestor publicaţii!).

În ultimele două almanahuri ale revistei **Luceafărul** apar patru traduceri (toate datorate neobositului Mihai Bădescu): **Experimentul** de A. Clarke, **Ca de obicei, afaceri** – Mark Reymonds, ingenioasa **Grădiniţa de Copii** – Jammes Gunn şi **Ultimul răspuns** – I. Asimov, plus o povestire românească, **Adrian**, a tînărului T. Stancu.

Almanahul BTT publică: **Pericol, oameni**, o cunoscută povestire a lui Gordon E. Dickson, **Piramida de aur** – S. Moskowitz, **Epilog fericit** — Henry Kuttner – toate în traducerea lui M. Bădescu.

Almanahul **Convorbiri literare** (A. Nour: **Un extraterestru în pijama**; G. Ceauşu: **Nu deschideţi uşa**; Arthur Clarke – **Posedaţii**, traducător N. Negură; Woody Allen – **Groaza de OZN-uri**, tradusă de Al. Pascu – un grupaj consistent), **Magazin** (I. Asimov: **Reflexie în oglindă**, tradusă de S.A. Dobrin; Al. Pecican: **Stăpînul timpului** şi **Ziua cînd se nasc fluturii**; B. Ficeac: **Simplă coincidenţă**), cel al **Scînteii tineretului** (M. Grămescu: **Un caz**, Gh. Păun: **În anticamera batalionului de elită**; J. Causey: **Precocitate**, tradusă de S.A. Dobrin) în „Domus" (al revistei „Steaua") cu cîteva traduceri interesante încheie, după ştiinţa mea, lista.

Reviste. În primul rînd, bineînţeles, **Vatra**, cu acea ultimă pagină a ei în care scriitorul Dan Culcer adună povestiri originale (au fost publicaţi, printre alţii, Vasile Andru, cu splendida **Dragi zburători, bine aţi venit**; G. Ceauşu, Ov. Bufnilă) şi traduceri (U.K. Le Guinn: **„Aprilie la Paris"**, tradusă de V. Stanciu; R. Silverberg: **A vedea omul invizibil**, traducător R. Cărbacea; L. Shiner: **Molima**, traducător I.D. Brana), de mai bine de 12 ani...

Asta ne face însă să regretăm că, din păcate, o revistă este, în timp, un bun perisabil (se păstrează mai greu în bibliotecile personale) – ceea ce ne face să propunem revistei din Tîrgu Mureş publicarea unei (unor?) antologii cu cele mai frumoase texte apărute în Vatra.

Pe treapta următoare: revista **Magazin**. Din păcate, spaţiul restrîns acordat SF-ului în pagini au făcut ca Magazin să publice numai short-short-stories (povestiri scurtissime) sau fabule SF, care nu sînt – vorbesc de cele de calitate – prea numeroase.

Au apărut totuşi şi cîteva povestiri interesante, semnate de M. Grămescu, Al. Pecican, Ov. Bufnilă, N. Boicu, A.E. Van Vogt (Pădurea, în traducerea lui D. Iordache).

Mai putem lua în consideraţie – în acest clasament al, să-i zic „politeţei", revistelor faţă de SF **Cronica** ieşeană – în oarecare pierdere de viteză faţă de anul trecut, totuşi cu cîteva povestiri originale (semnate de L. Merişca şi Ov. Bufnilă), sau traduse (Ray Bradbury: **Cei care aşteaptă**, traducător R. Gârbacea), cronici de carte (S. Antohi) şi informaţii din apariţiile

S.F. (D. Merișca, I.D. Brana). **Luceafărul,** cu povestiri de L. Merișca (admirabilă **Primăvara nucleară...**), D. Davideanu (**În pădure, scena** – încîntătoare). Ov. Bufnilă și cu – o vreme – o rubrică minusculă de comentarii, **Probabil / Posibil,** pe care o gira V. Bugariu și care, ulterior, a fost mutată în **Suplimentul literar al Scînteii tineretului** (ce păcat că SLAST, revistă pentru tineri, nu publică și creații de anticipație ale unor **tineri** care astăzi își merită locul **în orice revistă literară,** dovedindu-se, adesea, mai buni stiliști, creatori de literatură mai bună – chiar dacă ea poartă „ștampila" de literatură SF! – decît cea produsă de mulți „clasici" în viață, autori de literatură „tradițională" – și nu numai M. Grămescu, Al. Ungureanu, Cr.T. Popescu, pe care SLAST îi prezintă favorabil, ci și Lucian Merișca, Ovidiu Bufnilă, George Ceaușu, Dănuț Ungureanu, M.L. Goga, Lucian Ionică, V. Pîrligras, A. Cărășel, S. Genescu, Marian Gogoașe, R. Honga...). Continui lista revistelor pro-SF: clujenele **Echinox** și **Napoca universitară** (colaborările lui Al. Pecican, V. Martin, Ov. Pecican), **Mesaj comunist** din Craiova (V. Pîrligras, M.L. Goga, M. Mirescu), **Tomis** (un foileton, **Un răgaz pentru viață,** al lui Roger Zelazny, tradus de R. Șuiu), **România literară** („fapta de arme" fiind o povestire a lui I. Hobana.).

Puțin. Lipsesc din această listă **Ateneu** (deși în Bacău există scriitori specializați în S.F. - Al. Ungureanu și Ov. Bufnilă – sau care cochetează cu genul – Ov. Genaru, R. Haritonovici, **Viața studențească** și **Amfiteatru** (redacția revistelor studențești bucureștene se află la numai... două-trei sute de metri de Casa de cultură a studenților „Grigore Preoteasa", unde funcționează un cenaclu respectabil, „Solaris", o adevărată școală de scriitori!), **Ramuri** (în Craiova activează cenaclurile SF „Henri Coandă" și „Victor Anestin", cu scriitori publicați în toate antologiile SF – dar redactorii revistei oltene preferă tirajul mic și retururi de reviste nevîndute...), **Orizont**-ul timișorean, deși acolo există două cenacluri puternice de anticipație („H.G. Wells" și „Helion"), **Tribuna, Astra, Familia, Steaua, Transilvania,** revistele studențești din Iași (de la care au ieșit pe vremea cînd D. Merișca, S. Antohi, G. Ceaușu erau studenți, două suplimente de excepție, **Fantastic Magazin** și **Holograma**), Galați, Brașov. Și vorbind despre revistele studențești să remarcăm că în redacția celei timișorene, **Forum studențesc,** se concepe **Paradox,** fanzin-supliment de anticipație scos în colaborare cu cenaclul de anticipație „H.G. Wells". Ultimul număr a fost premiat la Consfătuirea anuală a cenaclurilor de anticipație de la Lugoj: au contribuit la apariția lui printre alții, V. Marineasa, L. Ionică, C. Ungureanu, Voicu A. David, Ov. Pecican, C. Chiriță, C. Cozmiuc, S. Genescu, L. Merișca, R. Bretin, G. György, M. Popa, T. Ilie, H. Zimmerman, Gh. Secheșan, Daniel Vighi – cu articole de știință, eseuri, povestiri, traduceri, grafică – o publicație foarte interesantă care ne face să regretăm vremurile cînd **Paradox** apărea cu periodicitate mai aproape de logică și de interesele cititorilor.

Celelalte fanzine sînt foarte ușor de numărat: cele de la Craiova, **Micron** și **Omicron satelit,** la care au „lucrat" I.I. Iosif, V. Pîrligras, V. Martin, D. Niță, M. Popescu-Neculce, T. Filipaș, L. Ivanovici, dr. I. Pătrașcu, A. Cărășel, M. Ghergu, C. Goșa, V. Iordache, D. Cerăceanu, L. Paciugă, I. Lascu, T. Anastasia și micii cenacliști de la „Vladimir Colin", din cadrul Casei pionierilor și șoimilor patriei din Craiova.

Ca o ultimă implicație a mass media în pregătirile pentru impactul cu viitorul, să mai adăugăm Radio-ul – emisiunea **Exploratorii lumii de mîine,** de pe programul III, competent condusă de simpaticul Dan Ursuleanu și avînd invitați, în fiecare miercuri a săptămînii (la orele 11,00 și 21,30) oameni de știință, angajați în prognoze și extrapolări privind anii, deceniile, secole viitoare, critici literari (respectatul Florin Manolescu dirijează competent „Steaua Polară", un radiocenaclu de începători într-ale literaturii SF), muzicieni (Mircea Florian, autori dramatici (un adevărat eveniment l-a constituit scenarizarea romanului lui I. Asimov **„Fundația"** – scenarist: George Veniamin, regizor: Cr. Munteanu, în roluri, printre alții: M. Albulescu, Florian Pittiș, V. Rebengiuc, I. Marinescu).

Acesta este, în linii mari, „peisajul" publicistic în anticipația anului trecut. Un peisaj care, fără cele 320 pagini oferite de **Almanahul Anticipația,** ar arata cu totul nesemnificativ. Deși, calitativ, SF-ul românesc este un gen literar pe care cu greu îl concurează alte ramuri ale literaturii noastre. Dovadă și faptul că, recent, unul din autorii noului val, Mihail Grămescu, a „trecut frontiera", povestirea sa „Cîntecul libelungilor", o adevărată capodoperă, fiind publicată de revista franceză **Antàres** (nr. 19), în traducerea lui Jean-Pierre Mouman.

Tot Antàres publică, în numărul imediat următor (20), și o prezentare a literaturii de anticipație din țara noastră (Où on est dans la s.f. roumaine?), dar conducătorii revistei (J.P. Moumon și Martine Blond) solicită, în continuare, povestiri de Mihail Grămescu (sau ale altor autori tineri scriitori români) și grafică românească.

Se speră, de altfel, și în alte breșe – traduceri în Uniunea Sovietică și R.P. Ungară – ceea ce, desigur, plasează literatura noastră de anticipație pe o altă orbită.

Se mai speră, pe plan intern, la deschideri mai largi din partea revistelor **Magazin, Cronica** și **Convorbiri literare** (în almanah). Și se mai speră – încă – în apariția acelei atît de (mult) așteptate reviste de literatură de anticipație – cea care ar pune în lumină mai bine literatura de anticipație tehnico-științifică de calitate care se scrie astăzi la noi.

CÎT DE BINE CUNOAŞTEŢI VIITORUL

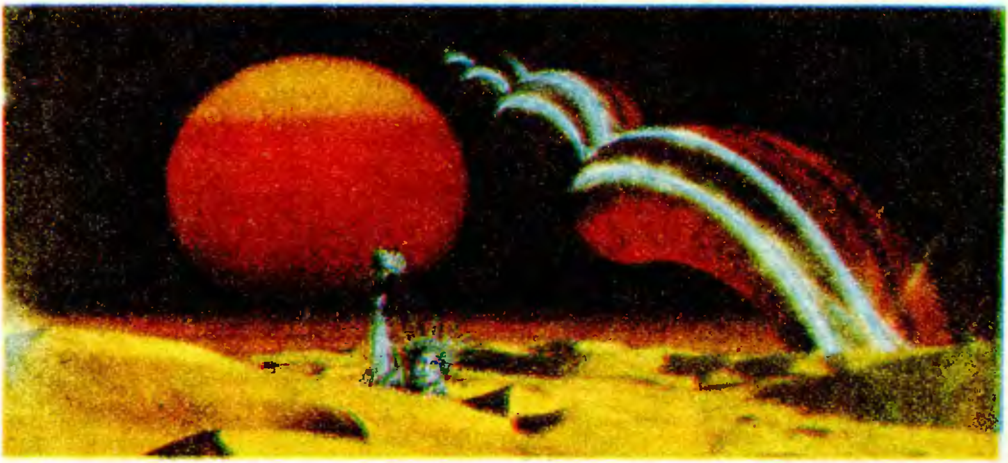

Colaj de EMIL BOGOS

Cît de bine cunoaşteţi viitorul? Banuiţi cum va fi viaţa dumneavoastră şi a copiilor dumneavoastră în secolul următor? Sînteţi un vizionar la fel de îndrăzneţ ca omul de ştiinţă şi scriitorul de science-fiction Arthur C. Clarke?

Cînd este vorba de a cartografia necunoscutul, de a prezice *cu acurateţe* cum se va dezvolta lumea de mîine, puţine persoane s-au dovedit mai competente decît Arthur C. Clarke, unul dintre cei mai respectaţi vizionari ai timpurilor noastre. Înzestrat cu un adevărat „simţ al viitorului", Clarke a devenit faimos pentru prognozele sale (în 1945, de pildă, descria un glob terastru înconjurat de sateliţi de telecomunicaţii). Viziunile sale despre explorarea spaţiului cosmic, prezentate în peste douăzeci de cărţi, alcătuiesc cea mai lucidă analiză a viitorului, de la H.G. Wells încoace.

Anul trecut, revista *Omni* l-a consultat pe Clarke în legătură cu actualele sale opinii referitoare la viitor. Redacţia publicaţiei a vrut să afle: Cîţi oamenei se vor afla în spaţiu în ajunul Anului Nou 2000? Cînd vor fi utilizaţi pe scară largă, în ţările industrializate, roboţii personali? Dacă vom dispune, încă în cursul vieţii noastre, de un vaccin împotriva răcelii şi a guturaiului... Acestea au fost cîteva din întrebările testului de „verificare a talentului profetic" publicat de *Omni* şi cuprinzînd mai multe întrebări despre viitorul omului, al ştiinţei, al tehnologiei şi al evoluţiei destinului nostru.

Pentru fiecare întrebare, încercuiţi răspunsul pe care-l consideraţi cel mai probabil, scopul testului fiind de a identifica gradul de coincidenţă dintre răspunsurile dumneavoastră şi cele formulate de Clarke.

La pagina 175, veţi găsi răspunsurile lui Clarke. Pentru a afla scorul dumneavoastră, număraţi cîte răspunsuri similare cu ale lui Clarke aţi dat, apoi coroboraţi punctajul dumneavoastră cu „profilul futurist" corespunzător şi aflaţi cît de bun vizionar sînteţi.

1) Cînd va putea un om obișnuit să-și cumpere un bilet de călătorie pentru naveta spațială?
a. pînă în anul 1995
b. pînă în anul 2000
c. pînă în anul 2010
d. pînă în anul 2020
e. după anul 2020

2) Vom stabili un contact cu o formă de viață extraterestră în cursul secolului 21?
a. da
b. nu

3) Care dintre evenimentele de mai jos va avea loc pentru prima dată în spațiu?
a. o naștere
b. o căsătorie
c. o crimă
d. o sinucidere

4) Care dintre tehnicile de vîrf în materie de obstetrică, menționate mai jos, va fi predominantă în anul 2000?
a. fertilizarea **in vitro** („în eprubetă")
b. implantarea uterină
c. criogenia (congelarea embrionară)
d. alegerea sexului copiilor

5) În viitorul apropiat, care dintre activitățile sau destinațiile de mai jos va fi încredințată prioritar de către oameni roboților de uz casnic?
a. curățenia
b. gătitul
c. spălatul rufelor
d. alarmă contra hoților
e. învățarea copiilor
f. obiecte de amuzament sau înlocuitor de animal favorit

6) Ce procent din forța de muncă a unei țări puternic dezvoltate va lucra acasă, prin intermediul computerului, în anul 2000?
a. 1%
b. 5%
c. 10%
d. 25%
e. 50%
f. 75%

7) Va fi un al treilea război mondial?
a. da
b. nu

8) Dacă va fi un al treilea război mondial, vom supraviețui?
a. da
b. nu
c. nu, dar vom însămînța cu specia noastră alte plante

9) În secolul 21, care credeți că va fi componența unei familii tipice dintr-o țară puternic dezvoltată?
a. femeie celibatară cu copii
b. mamă și tată cu copii (familia tradițională)
c. grupuri de cupluri ocupîndu-se în comun de creșterea copiilor și de alte activități familiare
d. cuplu fără copii
e. adulți celibatari fără copii

10) În secolul 21, care credeți că va fi componența unei familii tipice dintr-o țară subdezvoltată (sau în curs de dezvoltare)?
a. femeie celibatară cu copii
b. mamă și tată cu copii (familia tradițională)
c. grupuri de cupluri ocupîndu-se în comun de creșterea copiilor și de alte activități familiale
d. cuplu fără copii
e. adulți celibatari fără copii

11) În anul 2000, ce procent de tați dintr-o țară puternic dezvoltată va prelua rolul tradițional asumat odinioară de mame (statul acasă, creșterea copiilor, muncile casnice etc.)?
a. sub 1%
b. de la 1 la 5%
c. de la 6 la 10%
d. de la 11 la 20%
e. peste 20%

12) Pînă în anul 2010, cîți ani veți putea să adăugați vieții dumneavoastră, folosind medicamente și tehnici de prelungire a vieții?
a. nici unul
b. de la 1 la 3
c. 5
d. 10
e. 20
f. peste 25

13) Pe suprafața căreia dintre următoarele planete va fi pășit omul pînă în anul 2050? (Notați oricîte vi se par în mod realist posibile.)
a. Marte
b. Venus
c. Jupiter
d. Saturn
e. nici una

14) Cînd va fi elaborată o mare teorie unitară (reunind conform unui principiu unic forțele energiilor electromagnetică, gravitațională și nucleară) universal acceptată?
a. înainte de 1990
b. între 1990 și 2000
c. între 2001 și 2010
d. între 2011 și 2020
e. după 2020
f. niciodată

15) Care dintre următoarele boli vor fi eradicate pînă în anul 2000? (Se admit mai multe răspunsuri.)
a. cancerul pulmonar
b. herpesul
c. lepra
d. SIDA
e. boala lui Alzheimer
f. hepatita
g. nici una dintre acestea

16) Care va fi sursa globală de energie cea mai uzuală în secolul următor?
a. petrolul
b. cărbunele
c. fuziunea
d. fisiunea (energia nucleară)
e. energia solară
f. energia geotermică

17) Care dintre următoarele scenarii va caracteriza cel mai bine stadiul relațiilor sovieto-americane în anul 2000?
a. cooperare pe scară largă, inclusiv activități comune în spațiu și colaborări științifice pe Pămînt
b. destindere circumspectă, cu respectarea relativ susținută a unor tratate de limitare a înarmărilor
c. o cursă permanentă a înarmărilor, atît pe Pămînt cît și în spațiu, dar fără acte de agresiune **(statu-quo)**
d. înarmare permanentă, cu operații militare limitate în curs de desfășurare pe Pămînt

e. război nuclear pe scară largă, purtat numai în spaţiu

f. război nuclear purtat atît pe Pamînt cît şi în spaţiu

18) Care dintre următoarele medii de viaţă alternative va fi utilizat de cei mai mulţi oameni în anul 2050?

a. comunităţi subterane

b. comunităţi subacvatice

c. colonii spaţiale

d. nave cosmice orbitale

19) Pînă în anul 2000, pentru care dintre următoarele misiuni va fi utilizată cel mai frecvent naveta spaţială?

a. ca şi astăzi, pentru experienţe ştiinţifice şi repararea sateliţilor

b. pentru transporturi regulate de pasageri către o staţie orbitală sau pentru călătorii de plăcere

c. pentru transporturi industriale destinate unei staţii spaţiale sau unei colonii selenare

d. pentru toate cele de mai sus

e. naveta spaţială nu va mai fi utilizată

20) Care dintre următoarele evenimente va fi survenit pînă în anul 2010? (Se admit mai multe răspunsuri.)

a. un computer va învinge la şah un mare maestru

b. un mare cutremur de pămînt va devasta coasta Californiei

c. va începe terraformarea planetei Marte

d. alimente obţinute prin inginerie genetică vor elimina practic foametea în Africa şi în ţările subdezvoltate

21) Care dintre următoarele proiecte de macroinginerie vor fi încheiate înainte de jumătatea secolului următor?

a. planetranul - un metrou subteran cu levitaţie electromagnetică, transportînd pasageri de la New York la Los Angeles, în 20 pînă la 60 de minute

b. un tunel sub Canalul Mînecii

c. o conductă instalată pe fundul Mării Mediterane pentru a transporta apă din fluviul Ron spre ţinuturile aride ale Libiei sau ale Algeriei

d. un pod al prieteniei peste strîmtoarea Bering, unind Siberia cu Alaska

e. toate acestea

f. nici unul dintre acestea

22) data de 6 august 2045 va marca împlinirea a 100 de ani de la dezastrul atomic de la Hiroshima. La acea dată, vom fi renunţat la armele nucleare?

a. da

b. nu

23) Ne putem aştepta la descoperirea, în cursul următorilor 30 de ani, a unui vaccin (de pildă, pe bază de interferon) contra răcelii şi a guturaiului?

a. da

b. nu

24) Ce va exista mai întîi?

a. o clonă umană

b. un om bionic (ciborg)

c. un om în vîrstă de 150 de ani (graţie medicamentelor de prelungire a vieţii)

d. un robot autoreproducător

25) Ce oraş va deţine cel mai mare număr de locuitori la sfîrşitul acestui secol?

a. New York

b. Los Angeles

c. Tokio

d. Rio de Janeiro

e. Mexico City

f. Şanhai

g. Sao Paulo

h. Calcutta

26) Care dintre următoarele tipuri de carburanţi (energie) va propulsa, după toate probabilităţile, navele spaţiale ale secolului 21?

a. fuziunea

b. fisiunea

c. energia solară

d. antimateria (de pildă, carburanţi pe bază de boron)

e. carburanţii de rachetă convenţionali

f. altele

27) Va fi confirmată, în secolul următor, existenţa unui obiect zburător cu echipaj de pe o altă lume?

a. da

b. nu

28) Care va fi principala utilizare a sateliţilor orbitali în secolul următor?

a. telecomunicaţii

b. receptori/transmiţători de energie solară

c. arme spaţiale

d. depozite de mărfuri şi staţii de alimentare pentru navete

29) Care dintre următoarele produse farmaceutice ar putea ajunge să fie utilizate, în mod uzual, în anul 2000? (Se admit mai multe răspunsuri.)

a. medicamente de îmbunătăţire a memoriei

b. medicamente de sporire a inteligenţei

c. medicamente de prelungire a vieţii

d. nici unul dintre acestea

30) În anul 2010, care dintre următoarele profesiuni va fi dispărut, fiind preluată de roboţi şi computere? (Se admit mai multe răspunsuri.)

a. funcţionar de bancă

b. vînzător de ziare

c. telefonist

d. bucătar de snack-bar

31) În anul 2000, care va fi expectanţa medie de viaţă a cetăţeanului unei ţări puternic dezvoltate?

a. 66-69 de ani

b. 70-73 de ani

c. 74-77 de ani

d. 78-81 de ani

e. 82 sau mai mult

32) Revelion, 31 decembrie 1999: Cîţi oameni îşi vor ura „La mulţi ani!" în spaţiu?

a. nici unul

b. 1 pînă la 9

c. 10 pînă la 20

d. 21 pînă la 50

e. 51 pînă la 100

f. 101 pînă la 1000

g. peste 1000

33) Un aşa-numit efect de seră, prezis de multă vreme de către oamenii de ştiinţă, va cauza, în cursul următorilor 40 de ani, pagube considerabile în zonele de coastă ale mai multor ţări.

a. adevărat

b. fals

34) Care dintre următoarele animale vor fi dispărut pînă în anul 2000? (Se admit mai multe răspunsuri.)

a. ursul cenuşiu („grizzly", **Ursus horibilis)**

b. caşalotul

c. vulturul pleşuv

d. ursul panda uriaş **(Ailuropoda melanoleuca)**

e. barza americană **(Grus americana)**

f. delfinul din marea Arabiei

g. leopardul asiatic **(Panthera uncia)**

h. nici unul dintre acestea

35) Cu ce vor funcţiona cele mai multe automobile, în anul 2010?

a. cu benzină

b. cu amestec de benzină şi alcool etilic anhidru („gasohol")

c. cu electricitate

d. cu aburi

36) Astăzi, pe Terra trăiesc aproximativ 4,5 miliarde de oameni. Care va fi cifra populaţiei mondiale în anul 2000?

a. 5 pînă la 6 miliarde

b. 6 pînă la 7 miliarde

c. 7 pînă la 8 miliarde

d. 8 pînă la 9 miliarde

e. 9 pînă la 10 miliarde

f. peste 10 miliarde

37) Cum va arata o sală de

studiu tipică secolului 21?

a. grup de elevi ascultînd, în școală, un profesor uman (clasa tradițională)

b. grup de elevi ascultînd, în școală, un profesor robot sau computer

c. elevi singuri, acasă, cu un terminal de computer

38) Veneția (evacuată de locuitorii săi) se va afla sub apă pînă la sfîrșitul secolului următor?

a. da

b. nu

39) „Este un pas mic pentru om, dar un salt uriaș pentru omenire", a rostit Neil Armstrong la începutul istoricei sale excursii selenare, la 20 iulie 1969. Vor trăi oameni pe Luna, 50 de ani mai tîrziu (2019)?

a. da

b. nu

40) Ce va răspunde un om din secolul 21 la întrebarea: Care a fost cea mai mare invenție sau descoperire a secolului 20?

a. computerul

b. teoria relativității

c. vaccinul antipoliomelitic

d. fisiunea atomului

e. televiziunea

f. satelitul artificial

41) Avînd în vedere că pictura este manifestarea omniprezentă în artele plastice de astăzi, ce modalitate va prefera majoritatea artiștilor plastici în secolul 21?

a. pictura

b. sculptura

c. fotografia

d. arta pe computer și arta holografică

e. o nouă formă de artă, încă neexploatată sau neinventată

42) Care este cea mai **dificilă**, poate imposibilă, provocare la care va trebui să răspundă omul în secolul 21?

a. soluționarea problemei foametei la scară mondială

b. reducerea sau eliminarea armelor nucleare

c. găsirea unor surse alternative de energie, care să completeze rezervele epuizate

d. stabilizarea populației mondiale

e. colonizarea spațiului cosmic

RĂSPUNSURI ȘI COMENTARII

Iată, mai jos, răspunsurile lui Arthur C. Clarke. Faceți totalul răspunsurilor similare pe care le-ați dat și aflați care este profilul dumneavoastră viitorologic.

1 — a; 2 — b; 3 — b; 4 — a; 5 — a; 6 — c; 7 — b; 8 — b; 9 — b; 10 — b; 11 — d; 12 — a; 13 — a (dacă ați răspuns c sau d, nu numai că sînteți în contradicție cu Clarke, dar ați comis o mare eroare: Jupiter și Saturn nu au suprafață solidă); 14 — e; 15 — g; 16 — a; 17 — a; 18 — a; 19 — b; 20 — a, b (notați cîte o jumătate de punct pentru fiecare răspuns corect); 21 — b; 22 — a; 23 — a; 24 — d; 25 — c; 26 — a; 27 — b; 28 — a; 29 — a, b, c (notați cîte o treime de punct pentru fiecare răspuns corect); 30 — b, c (notați cîte o jumătate de punct pentru fiecare răspuns corect); 31 — e; 32 — e; 33 — b; 34 — h; 35 — a; 36 — b; 37 — b; 38 — b; 39 — a; 40 — a; 41 — d; 42 — d.

0 la 5: Pesimist exagerat

Pentru dumneavoastră, viitorul este încă un domeniu străin, oarecum interzis. Preferați să cumpărați un scaun vechi de la Consignația în loc de un calculator. Pesimismul dumneavoastră în ceea ce privește destinul planetei noastre e nejustificat. Trebuie să puneți capăt scepticismului cu care priviți viitorul și să învățați să apreciați realizările științei și ale tehnologiei.

6 la 11: Vizionar de fotoliu

Poate că viitorul vi se pare întrucîtva tentant, dar sînteți mai degrabă spectator decît participant. Nu mai amînați încă o lună ce-ar fi trebuit să faceți ieri. Dacă pînă acum v-ați codit să vă procurați un calculator personal, trebuie să treceți imediat la acțiune. Dacă preferați cărților de science fiction romanele de dragoste, lărgiți-vă orizontul și lecturile, ca să fiți pregătit pentru lumea secolului 21.

12 la 20: Vizionar șovăielnic

E limpede că sînteți receptiv la schimbările pozitive ce vor veni. Sînteți foarte interesat de viitor, dar trebuie să actualizați multe dintre cunoștințele dumneavoastră, îndeosebi cele referitoare la explorarea spațiului cosmic. Sînteți un vizionar promițător, însă e necesar să dați dovadă de concepții mai îndrăznețe, dacă doriți să creați o lume mai bună pentru dumneavoastră și pentru cei cu care veți împărți viitorul.

21 la 29: Fie ca toți copiii dumneavoastră să devină astronauți, iar nepoții dumneavoastră să se nască în spațiu.

Sînteți plin de entuziasm și de pricepere în ceea ce privește lumea noastră de mîine. Sînteți un spirit novator, o persoană care refuză să se complacă în tradițiile trecutului. Nu veți șovăi să puneți un robot să lucreze în casa dumneavoastră sau să învățați arta holografică. Sînteți un model pentru generația următoare și pentru generațiile viitorului, pentru că știți să comunicați și altora îndrăzneala și entuziasmul dumneavoastră.

30 la 37: Rezervați-vă de pe acum un loc pentru naveta spațială

Ați acceptat deja o lume viitoare pe care cei din jurul dumneavoastră încă nu o întrezaresc. Sînteți genul de om care visează să ajungă pe o stație spațială sau să lucreze într-o clinică de prelungire a vieții. Nu uitați să împărtășiți vizionarismul dumneavoastră celor mai puțin optimiști. Calea dumneavoastră spre anul 2000 și anii ce-i vor urma vă va oferi, deopotrivă, satisfacții și revelații. Viața dumneavoastră în secolul următor va fi un vis împlinit.

38 la 42: Clonă Arthur C. Clarke

Ori sînteți o replică a lui Arthur Clarke, ori ați tras cu ochiul la răspunsuri. Vedeți viitorul cu o claritate impresionantă. Sînteți o persoană iubitoare de pace, care este încredințată că descoperirile științifice și realizările tehnologice vor crea o lume fără războaie. Nu numai că sînteți familiarizat cu concepția lui Clarke și cu anticipațiile sale, dar posedați propria dumneavoastră viziune, senină și limpede. Sperați că geneticienii vor ști să-i hrănească pe cei flămînzi și că spațiul cosmic va fi folosit pentru a pune capăt ostilității dintre superputeri. Mai mult gînditor decît practician, visați la secolul 21 ca la o lume ideală, diferită de orice eră trecută din istoria civilizației umane.

Titlul original: „Prophecy-Quiz", în Omni, July 1985

Traducere și adaptare de
ION DORU BRANA

MARILE PREMII INTERNAŢIONALE DE S.F. ALE ANULUI 1985

UNIVERS SF

ION DORU BRANA

Premiul Aelita 1985
(Premiul naţional sovietic): dilogia **Curcubeul lunii** (vol. 1, 1978; vol. 2, 1983) de Serghei Pavlov.

Premiile Hugo 1985
Roman: **Neuromancer** de William Gibson; nuvelă: „PRESS ENTER ■" de John Varley; nuveletă: „Bloodchild" de Octavia Butler; povestire: „The Crystal Spheres" de David Brin; carte nebeletristică: **Wonder's Child: My Life in Science Fiction** de Jack Williamson; spectacol: filmul **2010**; editor profesionist: Terry Carr; artist plastic profesionist: Michael Whelan; semiprozin: **Locus,** editat de Charles N. Brown; fanzin: **File 770,** editat de Mike Glyer; scriitor-fan: Dave Langford; artist plastic-fan: Alexis Gilliland.

Premiile Nebula 1985
Roman: **Neuromancer** de William Gibson; nuvelă: „PRESS ENTER ■" de John Varley; nuveletă: „Bloodchild" de Octavia Butler; povestire: „Morning Child" de Gardner Dozois („Copilul dimineţii", traducător Mihai Dan Pavelescu, Almanah Anticipaţia 1986).

Premiul John W. Campbell 1985
(Pentru cel mai promiţător talent): Lucius Shepard.

Premiul Comemorativ John W. Campbell 1985
(Pentru cel mai bun roman al anului precedent): **The Years of the City** de Frederik Pohl. Locul II: **Green Eyes** de Lucius Shepard; locul III: **Neuromancer** de William Gibson.

Premiile Locus 1985
Roman SF: **The Integral Trees** de Larry Niven; roman F: **Job: A Comedy of Justice** de Robert A. Heinlein; roman de debut: **The Wild Shore** de Kim Stanley Robinson; carte nebeletristică: **Sleepless Nights in the Procrustean Bed** de Harlan Ellison; nuvelă: „PRESS ENTER ■" de John Varley; nuveletă: „Bloodchild" de Octavia Butler; povestire: „Salvador" de Lucius Shepard; culegere: **The Ghost Light** de Fritz Leiber; antologie: **Light Years and Dark,** editată de Michael Bishop; artist plastic: Michael Whelan; revistă: **Locus;** editură: Ballantine/Del Rey.

Premiul Comemorativ Philip K. Dick 1985
(Pentru cea mai bună carte în ediţie de buzunar a anului precedent): **Neuromancer** de William Gibson.
Locul II: **The Wild Shore** de Kim Stanley Robinson.

Premiul Apollo 1985
La Citadelle de l'Autarque (The Citadel of the Autarch) de Gene Wolfe.

Grand Prix de la Science-Fiction Française 1985
(Premiile naţionale franceze): Roman: **Mémo** de André Ruellan; proză scurtă: „Un Fils de Promêthée" de René Sussan; roman pentru tineret: **L'Enfant qui venait de l'espace** de Robert Escarpit; premiul special pentru carte nebeletristică: **La Nouvelle science-fiction américaine** de Gérard Cordesse.

Premiile Rosny-Aîné 1985
(„Hugo"-urile franceze): roman: **Ici-bas** de Emmanuel Jouanne; proză scurtă: **„Pleine peau"** de Jean-Pierre Hubert.

Premiile Kurd Lasswitz 1985
(Premiile naţionale vest-germane). roman: **Die Kalte des Weltraums** de Herbert W. Franke; nuvelă/nuveletă: **Nekyomanteion** de Wolfgang Jeschke; povestire: **Nur einen Sommer gonnt Ihr Gewaltigen** de Carl Amery, traducător: Horst Pukallus; artist plastic: Helmut Wenske; premiu special: Joachim Korber şi editura Corian, pentru editarea **Dicţionarului bibliografic al literaturii utopice şi fantastice;** roman străin tradus în germană: **Valis** de Philip K. Dick.

Premiile Seiunshô 1985
(Premiile naţionale japoneze): roman japonez: **Ukikaze** de Chôhei Kanbayashi; roman străin tradus în japoneză: **The Zen Gun** de Barrington Bayley; proză scurtă japoneză/ străină: nu s-a acordat premiu; spectacol: filmul de desene animate **Nausicaa;** artist plastic: Yoshitaka Amano; fanzin: **Palantia,** editat de Yoshio Kobayashi.

Premiile Ditmar 1985
(Premiile naţionale australiene): roman australian: **The Beast of Heaven** de Victor Kelleher; proză scurtă australiană: **The Terrarium** de Terry Dowling; roman străin: **Neuromancer** de William Gibson; fanzin: **Australian SF News,** editat de Mervyn Binns; editor: Bruce Gillespie; artist plastic: Nick Stathopoulos; premiul special William Atheling, pentru critică: **In the Heart or in the Head** de Geroge Turner; premii speciale: **Transmitters** de Damien Broderick; grupul SF **Nova Mod,** pentru „critică de înaltă ţinută"; Lee Harding, pentru contribuţia sa la dezvoltarea SF-ului australian; John Foyster, pentru activitatea sa în domeniul SF şi în fandom.

ŞTEFAN NICOLICI

ÎN ULTIMA CLIPĂ

In agitaţia care cuprinsese opinia publică după accidentul suferit de Preşedinte, unele fapte au trecut aproape neobservate şi, ceea ce este mai rău, acestea erau considerate ca fiind urmări fireşti ale dramaticului eveniment. Astfel, viaţa reintră în normal şi majoritatea covîrşitoare a oamenilor îşi reluară cu aceeaşi bună dispoziţie ocupaţiile zilnice. Buletinele medicale anunţara restabilirea completă a lui Memnon[1], în urma unei reuşite operaţii cranio-faciale, în zona unde victima suferise o contuzie serioasă.

Totuşi nu în aceeaşi stare de spirit se aflau şi şeful serviciului secret împreună cu colaboratorii săi apropiaţi. O serie de împrejurări îi puneau pe gînduri şi le răpeau somnul pe care îl îndepărtau constant cu pilule „Veghegen".

În laboratoarele de analize criminalistice se desfăşura o activitate febrilă. Şi cu cît era mai perseverentă această activitate, cu atît rezultatele se încăpăţînau să nu dezvăluie nici cea mai mică umbră de bănuială despre un probabil complot asasin sau alte scopuri diversioniste.

– Căutaţi, căutaţi, riposta furios Ax, şeful serviciului secret, a cărui înfăţişare adevărată n-o cunoscuse nimeni niciodată, întrucît purta o mască antropoidă permanentă[2].

Să fie clar, nimeni nu iese din laborator pînă cînd nu-mi veţi aduce probe concludente. Astea-s porcării! Puneţi la treabă şi roboţii universali: „supermenii" nu ne-au mai arătat mare lucru de aproape două luni!

Chimiştii, psihologii, parapsihologii, biologii, fizicienii de toate branşele ascultau încremeniţi dezlănţuirea şefului, care nu mai trecuse prin asemenea momente de surescitare decît cu opt ani în urmă, cînd i se anunţase nebunia computerelor de pe staţia R.Q. 44.

Ecranul uriaş al televideofonului se stinse.

Neo se instalase într-un fotoliu în faţa lui Ax şi-l privea cu un aer vădit dezaprobator în timp ce-şi fuma cu gesturi calculate ţigara de aer concentrat în stare solidă.

– Ax..., vru să înceapă el.

– Lasă-mă, Neo, ştiu ce vrei să spui. Totul a fost un banal accident rutier. Asta nu mă mulţumeşte! Gîndeşte-te că, peste trei zile, Pămîntul va cunoaşte

1. Ca în vechime, preşedinţii primeau, la instalarea lor, un nume convenţional.

2. Mască antropoidă – metodă complexă, biopsihică, de modificare a înfăţişării unui om prin schimbarea datelor antropometrice şi faciale (noţiune fantastică).

ÎN ULTIMA CLIPĂ

febra punerii în aplicare a proiectului „Alfa". Nu-i curios ca înainte de asta Președintele planetei este rănit?! De ce? Poate pentru ca în timpul spitalizării să fie înlocuit cu o mască[3] a albaștrilor!...

– Bine, te înțeleg perfect, dar formula ereditară a Președintelui nu-i cu nimic schimbată. Și eu m-am temut că intervenția chirurgicală va fi folosită de ei pentru a opera substituirea[4] lui Memnon sau, cel puțin, ca să-i scormonească encefalul în căutarea secretului operațiunii „Alfa".

– Neo! Albaștrii au nevoie de proiectul „Alfa". Dacă nu-l vor obține în cel mult 70 de ore, partida este pierdută pentru ei definitiv. Dacă îl vor obține, noi nu vom mai exista... Asta-i tot. Dă-ți seama că noi n-avem voie să greșim. Este în joc soarta Sistemului solar...

– Bine... dă-i drumul!

– Iată de ce te-am chemat. Proiectul „Alfa" se află depozitat, potrivit Cartei cosmice, în zona corticală nr. 27 a Președintelui. Norocul nostru este că starea de somn în care se află el, ca urmare a șocului postoperatoriu, face imposibilă cunoașterea mesajelor depozitate în celulele nervoase. Dîndu-mi seama de acest lucru, am intervenit pe lîngă cîțiva eminenți doctori, care au alcătuit comisia medicală, și astfel Președintele doarme. O dată cu el doarme și secretul „Alfa" și deocamdată sîntem în siguranță... În comisie s-ar putea ca albaștrii să aibă adepți. Trebuie să supraveghezi sever pe toți membrii comisiei și să împiedici orice încercare criminală de trezire a lui Memnon. Între timp, noi, aici, vom încerca să descoperim metodele prin care albaștrii urmăresc să pună mîna pe secret. Răgazul este foarte mic. Nu cred că vom putea prelungi la infinit această stare. Cetățenii Sistemului solar vor începe să se agite din nou, crezînd că Memnon e mort, și atunci el va trebui să apară în fața mulțimilor.

– Deci, trebuie să lucrăm repede. Voi face toate cercetările necesare și sper că, în orele care au mai rămas, vom afla dacă s-a întîmplat sau nu ceva...

– Văd că ai început să gîndești bine, replică mulțumit Ax. Te însărcinez cu această misiune, continuă el mai solemn. Ai la dispoziție 72 de ore pămîntești. În momentul în care Președintele se va trezi și cauzele reale ale accidentului vor rămîne învăluite în mister, cariera noastră...

– Îmi dau seama, în clipa în care se va trezi, Memnon va gîndi, scoarța cerebrală va ieși din inhibiție și, preocupat de marea problemă a proiectului „Alfa", acesta va fi primul lucru la care se va gîndi. Undele telepatice vor fi captate de albaștri...

– Dacă Memnon e recepționat, proiectul cade în mîna albaștrilor în cîteva secunde. De tine depinde soarta omenirii!

Neo se volatiliză spre îndeplinirea misiunii sale. Neo avea reputația celui mai bun specialist în rețeaua serviciilor secrete interplanetare și orice martor nevăzut putea spune că Ax se felicita pentru ideea de a-i fi încredințat o asemenea misiune.

Evenimentele luară, într-adevăr, cursul pe care Ax îl bănuise. Disperați, albaștrii începură să forțeze lucrurile, văzînd cum orele se scurg și Președintele continuă să doarmă. Asta confirma bănuiala lui Ax că ei erau autorii accidentului din seara zilei de 8 septembrie. Stațiile de radio și televiziune aflate în mîinile lor începură să insinueze moartea Președintelui: „Sistemul solar se află într-un iminent pericol de atac din partea civilizației hidrelor, iar în acest timp omul nr. 1 al Sistemului solar este reținut în stare de somn hipnotic, sub absurdul motiv că aceasta ar accelera procesul de restabilire a organismului cînd astăzi este suficient să înghiți o pastilă de «totalviplex» pentru a-ți reveni din orice stare de șoc postoperatorie".

Dacă, la început, astfel de proteste erau izolate, ele deveniră în a treia zi deschise și furibunde. Albaștrii lansară în Univers cele mai diabolice gaze halucinogene și hipnogene, încît mase uriașe de oameni ieșiră în străzi și manifestară de dimineața, scandînd pe marile artere rutiere și subterane: „Memnon! Memnon! Afară cu trădătorii!... Vrem să apară Memnon!"

Serviciul secret operă înlocuiri discrete în rîndul redactorilor, la televiziune, microteleviziune, televiziunea în relief, radiodifuziune etc., și reprogramă roboții care dădeau semne de a fi ajuns sub influența albaștrilor. Situația devenea tot mai înveninată. În adunările extraordinare care se țineau lanț, chiar membrii marcanți ai Consiliului Interplanetar interveniră în favoarea trezirii Președintelui. Diferite organizații private lansară campanii violente de presă și se vedea clar, din nou, că și aici este mîna infamă a albaștrilor.

Și, cu toate că noțiunea de albaștri devenise comună în rîndul sutelor de miliarde de cetățeni ai Universului, nimeni nu știa adevărul despre ei. Majoritatea covîrșitoare a oamenilor obișnuiți ajunseseră cu timpul la convingerea intimă că albaștrii reprezintă o organizație clandestină, desprinsă de principiile sănătoase ale umanității, și care avea intenția să instituie o nouă ordine în Univers. Dar nimeni nu știa adevărul despre albaștri mai bine decît Ax. Aceștia erau ființe raționale, profund ostile omului prin însăși structura lor internă și care hotărîseră să subjuge civilizația umană. În decursul anilor, în cercurile științifice care lucrau pentru serviciile secrete fuseseră puse la punct metode eficace de înlăturare a lor. Aceste metode au fost concentrate pînă la urmă într-o formulă biopsihică de anihilare, iar această formulă se afla depozitată în cîmpul cortical 27 al Președintelui Memnon și avea să fie pusă în aplicare printr-o comandă telepatică...

Albaștrii știau însă numai că experiența ce urma să fie de

3. Mască sau sosie, persoana a cărei înfățișare este identică cu cea pe care o înlocuiește.

4. Substituire – metoda de înlocuire a unui om cu un altul sau cu o altă ființă rațională, în așa fel încît să semene perfect anatomic, fiziologic și psihic (noțiune fantastică).

ÎN ULTIMA CLIPĂ

clanşată peste 72 de ore va avea drept rezultat o uriaşă acumulare de energie de proporţii nemaiîntîlnite. De această energie aveau ei nevoie pentru a-şi pune în aplicare planurile criminale. Dar informaţiile obţinute de albaştri erau lipsite de elementul esenţial: energia în cauză urma să fie rezultatul anihilării lor. În acest amănunt esenţial stăteau forţa pămîntenilor şi slăbiciunea albaştrilor. Ei căutau în gol şi aveau să afle adevărul cu cîteva secunde mai tîrziu.

Ax deschise ecranul televizorului multiplan de serviciu, urmărind cu un sentiment străin agitaţia mulţimilor din oraşe. „Unde sînt prezicerile optimiste ale secolului XXI că omul se va putea conduce singur, în cîteva decenii?" Civilizaţia omenească, venind în contact cu alte lumi, s-a trezit brusc şi dureros la realitate: nu fusese pretutindeni primită cu braţele deschise, ba în unele locuri a fost întîmpinată cu o făţişă duşmănie şi atunci omenirea simţise din nou necesitatea reînfiinţării unui organism specializat în apărarea ei. Şi totuşi nu erau mulţi cei care apreciau în mod sincer munca serviciilor secrete. Uneori, lăsîndu-se dominat de sentimente, nu de raţiune, îi venea să lase totul baltă şi să le dea prilejul cetăţenilor să vadă ce înseamnă Sistemul Solar fără serviciile secrete. Dar îi plăcea munca asta...

– Consiliul a votat cu 58% revenirea imediată în activitate a Preşedintelui, strigă Bom, şeful serviciului „Ordine şi linişte", năvălind agitat, direct din ecranul televizorului multiplan. Dacă şi Consiliul a fost dezafectat[5], sîntem pierduţi! Albaştrii sînt, într-adevăr, mai puternici decît noi. Sîntem pierduţi! Răspunde, Ax!

În loc să-i răspundă, Ax îl trase pe Bom în camera O, încăpere perfect izolată în care nu puteau pătrunde nici cele mai perfecţionate unde de recepţie, aşa cum nu puteau ieşi. După ce verifică funcţionarea ireproşabilă a sistemului de izolare: fonică, vizuală, bioelectrică, telepatică ş.a.m.d., Ax îşi băgă miinile în buzunare şi, după ce se roti de două-trei ori pe călcîie ca un băieţan pus pe şotii, izbucni într-un rîs tineresc exultînd de bunăvoie.

– Şi spui că sîntem pierduţi, Bom! Ce-ar fi, de exemplu, să ne aruncăm în cea mai bună rachetă tahionică, supratemporală a contraspionajului şi să ne căutăm un loc tihnit în constelaţia Săgetătorului, departe de tragedia civilizaţiei omeneşti?! Nu?!

– Şefule, cred că nu te simţi bine. Te-or fi substituit, replică Bom, ia să văd!...

– Potoleşte-te! Eşti un caraghios, amice. Aici în această cameră putem vorbi deschis. Ei bine, membrii Consiliului au fost dezafectaţi în mod intenţionat din ordine superioare. Eu însumi am adus la îndeplinire ordinul, pentru mai multă siguranţă conspirativă. Acum, pînă la experienţă au mai rămas 12 minute...

– 12 minute, replică înfuriat Bom, şi tu rîzi! Preşedintele vorbeşte în clipa asta mulţimilor, albaştrii îi sondează encefalul şi au descoperit de bună seamă secretul experienţei „Alfa", iar tu...

– Bom, Bom, nu te mai recunosc! Eşti înnebunit de spaimă! Află însă, prietene, că Preşedintele care vorbeşte în prezent mulţimilor este o sosie. Adevăratul Preşedinte se află de două luni într-un loc sigur. De mult am prevăzut manevra „lor", simularea unui accident... Acum albaştrii sondează cu disperare cortexul „preşedintelui" şi, negăsind nimic, privesc îngroziţi cadranele numărătorii inverse. Iată, mai sînt 480 de secunde şi lupta cu duşmanii noştri se va termina. Omenirea va afla, în sfîrşit, adevărul şi va respira cu adevărat uşurată... şi poate un pic recunoscătoare şi nouă...

– Bine... de ce nu mi-ai spus cu cîteva clipe înainte? oftă Bom, lăsîndu-se să cadă pe un fotoliu psihocalmant. Puteam sa înnebunesc!

– Ţine-te tare, Bom, prietene! Surprizele nu s-au terminat: îl aşteptăm pe cel mai bun spion al Sistemului solar, pe Neo, acest tip teribil, ca să ne dea raportul asupra cercetărilor sale. Îţi recomand să fii pregătit pentru orice eventualitate, încheie Ax privindu-l pe Bom semnificativ, în timp ce-şi controla cu atenţie toate sistemele de protecţie: biologică, psihică, energetică, de ghidaj, control, ofensivă şi defensivă.

Urmărindu-i pregătirile, înainte de a ieşi din camera O, Bom nu se putu abţine de a remarca:

– Se pare că te pregăteşti de un adevărat război, dar, neprimind decît un zîmbet ambiguu, plin de mii de înţelesuri, hotărî să-şi imite şeful, verificîndu-şi toate sistemele funcţionale de protecţie şi ofensivă.

– Să mergem! încheie Ax, satisfăcut de această verificare. Pînă la experienţă mai sînt doar 4 minute. Acum voi primi raportul lui Neo...

Neo aştepta în mijlocul biroului, parcă înfipt în podea, cu braţele încrucişate, cu o figură traducînd o patimă violentă, de nestăpînit:

– Ei bine, şefule, ţi-ai bătut joc de mine, determinîndu-mă să caut ceea ce nu există. Preşedintele este o sosie! M-ai făcut să pierd timpul de pomană. Crezi că ai învins!? Ştii cu cine stai de vorbă? Cu cel mai bun spion al „albaştrilor", cum ne numiţi voi, monstru celular, scîrnăvie tisulară ce eşti!

– Te-ai înşelat amarnic, replică Ax, tremurînd de satisfacţia acestei supreme şi definitive confruntări. Serviciile noastre secrete au simulat dispariţia tragică a lui Neo într-o călătorie cosmică şi ne-am prefăcut că nu ştim nimic despre acest lucru. Voi, profitînd de împrejurări, aţi căzut în laţ, nefiind destul de prevăzători. Aţi crezut că a fost momentul să vă introduceţi un spion în dispozitivul nostru şi iată rezultatul: aţi dat greş! Te-am păcălit, Turvz Achn Brşt!!

Începu o luptă pe viaţă şi pe moarte. „Neo" repezi o concen-

(Continuare în pag. 206)

5. A dezafecta – metoda de suspendare a perdelei impenetrabile de raze cu care sînt înconjurate personalităţile împotriva substiturilor şi influenţelor parapsihice ale spionajului intergalactic (noţiune fantastica).

POUL ANDERSON

PATRULA TIMPULUI

Se caută bărbaţi. 21—40, prof. celib. spec. mil. sau tehn., bună sănătate, pentru muncă bine remun., călătorii indep. Soc. de Întrep. Mec. 305 E. 45,9 — 12 T 2—6.

– Îţi dai seama că-i vorba de o treabă destul de neobişnuită, spuse Mr. Gordon. Şi confidenţială. Gîndesc că vei şti să păstrezi secretul...

– Da, în timpuri normale, răspunde Manse Everard. Asta depinde, fireşte, de natura secretului.

Mr. Gordon surîse. Un surîs bizar, o curbă strînsă a buzelor care nu semăna cu nimic din ceea ce cunoscuse Everard pînă atunci. Vorbea o americănească fluentă şi era îmbrăcat cu nişte haine de birou obişnuite, totuşi din el se degaja o impresie de straneitate pe care n-o pricinuiau numai faţa-i smeadă, obrajii săi imberbi sau duritatea ochilor mongoli, alungiţi deasupra nasului său ascuţit şi caucazian. Era greu de definit.

– Nu sîntem spioni, dacă la asta te gîndeşti, spuse el.

Everard surîse.

– Scuză-mă. Te rog să mă crezi că nu mă las cucerit de spionită, ca restul ţării. În orice caz, n-am avut niciodată acces la chestiile confidenţiale. Dar anunţul dumneavoastră vorbeşte de nişte treburi transoceanice, dacă nu mă-nşel, şi în actualele împrejurări... Ţin să-mi păstrez paşaportul, înţelegi?

Era un bărbat înalt, spătos, cu chipul brăzdat de timp, sub părul brun, tuns în perie. Actele îi stăteau în faţă: foaia de demobilizare, certificatele cîtorva patroni, de unde reieşea că este inginer mecanician. Mr. Gordon abia dacă le aruncase o privire.

Încaperea era simplă, un birou şi două fotolii, un clasor şi o uşă ce dădea în spate. O fereastră se deschidea spre gălăgioasa circulaţie newyorkeză, şase etaje mai jos.

– Spirit de independenţă! făcu omul, instalat îndărătul biroului. Îmi place. Prea mulţi inşi se tîrăsc pînă aici, ca şi cînd ar fi trebuit să fie recunoscători pentru piciorul primit. Bineînţeles, cu formaţia dumitale, încă n-ai ajuns la ananghie. Mai poţi găsi de lucru, chiar... hm!... cred că

termenul la modă este: în perioada readaptării generale.

– Anunţul dumitale m-a interesat. După cum poţi vedea, am lucrat în străinătate şi mi-ar face plăcere să mai călătoresc. Dar, sincer vorbind, n-am încă nici cea mai mică idee de ce poate să-nsemne întreprinderea dumneavoastră.

– Facem destule lucruri. Vezi... dumneata ai luptat în Franţa şi-n Germania. Everard îşi miji ochii, exista printre hîrtiile lui o listă cu citările sale, însă ar fi putut jura că omul n-avusese răgaz să le parcurgă. Hm... nu te supără să-ţi strîngi pumnii pe braţele fotoliului? Mulţumesc. Actualmente... care sînt reacţiile dumitale înaintea unei primejdii de ordin fizic?

Everard şovăi.

– Ascultă...

Privirile lui Mr. Gordon se îndreptară rapid spre un instrument aşezat pe biroul său. Era o simplă cutie cu un ac indicator şi două cadrane.

– Nu te sinchisi de asta. Ce opinie ai despre fascism? Despre femei? Care sînt ambiţiile dumitale personale?... Asta ar fi totul. Nu eşti obligat să răspunzi.

– Despre ce naiba-i vorba? strigă Everard.

– E-un mic test psihologic. Dă-l încolo. Nu mă interesează părerile dumitale decît în măsura în care ele trădează tendinţa emoţiilor dumitale profunde. Mr. Gordon se lăsă pe spatele fotoliului său, împreunîndu-şi vîrful degetelor. Foarte încurajator pînă-n prezent. Şi acum iată despre ce-i vorba. După cum ţi-am mai spus, noi îndeplinim o muncă foarte confidenţială. Noi... eh... noi avem intenţia să le facem concurenţilor noştri o surpriză. Rîse scurt. Hai, toarnă-ne F.B.I.-ului, dacă vrei! Am şi fost supuşi unei anchete şi sîntem deasupra oricărei bănuieli. Vei afla că ne ocupăm **realmente** cu antreprize financiare şi mecanice în lumea întreagă. Dar lucrările noastre au şi o altă faţetă şi tocmai în acest domeniu avem nevoie de oameni. Sînt gata să-ţi dau o sută de dolari ca să treci în camera din spate şi să te supui la o serie de teste. Vor dura vreo trei ore. Dacă nu reuşeşti, ne mulţumim cu asta. Dacă lucrurile merg bine, te angajăm, îţi lămurim situaţia şi te punem imediat la antrenament. De-acord?

Everard ezită. Avea impresia că voiau să-l constrîngă. Această întreprindere era mai mult decît acest birou şi acest străin mieros. Totuşi...

Se hotărî.

– Nu-mi voi semna angajamentul decît după ce voi fi pus la curent cu tot ce se-ntîmplă.

– Cum vei dori. Mr. Gordon dădu din umeri. De altfel, testele vor indica decizia pe care o vei lua. Folosim metode extrem de avansate.

Cel puţin aceasta era întru totul adevărat. Everard avea unele cunoştinţe de psihologie modernă: encefalografele, testele asociative, schiţa personalităţii. Totuşi, odată intrat în camera învecinată, nici una dintre maşinile protejate de cartere şi care clipeau vibrînd nu-i păru familiară.

Întrebările pe care i le punea asistentul – un bărbat de o vîrstă imprecisă, cu pielea albă, cu craniul complet pleşuv, cu un pronunţat accent străin şi cu o fizionomie imposibilă – îi păreau incoerente. Şi ce era cu această mască metalică pe capul său? Unde duceau firele ei?

Examină pe furiş cadranele, dar literele şi cifrele îi erau necunoscute. Nu era nici pe englezeşte sau franţuzeşte, nici pe ruseşte, greceşte sau chinezeşte... nimic care să aparţină anului 1954...

Pe măsură ce se continuau probele, el parvenea la o bizară conştiinţă a propriei sale personalităţi. Manson Emmert Everard, 30 de ani, fost locotenent de geniu al armatei americane, lucrări de inginer în America, în Suedia, în Arabia. Mereu celibatar, deşi se gîndea, din ce în ce mai des, cu o anumită nostalgie la prietenii săi căsătoriţi. Nici o legătură, nici o cătuşă de vreun fel; niţeluş bibliofil, jucător înverşunat de poker, amator de ambarcaţii cu vele, de cai şi arme de foc, de camping şi pescuit în orele-i libere... Fireşte că el ştia despre sine toate acestea, dar numai ca despre tot atîtea trăsături izolate. În vreme ce acum, în mod ciudat, se vedea deodată ca imaginea unui organism integrat, al cărui fiecare element constituia o faţetă unică şi inevitabilă a unui ansamblu dat.

Ieşi de la teste epuizat şi leoarcă de sudoare. Mr. Gordon îi oferi o ţigară şi parcurse rapid din priviri o grămadă de foi codificate pe care i le adusese asistentul. Din cînd în cînd murmura pentru sine unele cuvinte: „Zet 20 cortical... estimaţie nediferenţiată... reacţie psihică la antitoxina... slăbiciune a coordonării cerebrale...". Vorbirea lui avea un accent, o îngînare, o pronunţie a vocalelor care nu semănau cu nimic din ceea ce Everard putuse cunoaşte în cursul unei cariere în care auzise limba engleză masacrată în toate felurile posibile.

Trecu o jumătate de oră pînă să-şi ridice ochii. Everard începu să se agite şi să se enerveze de această impertinenţă, dar curiozitatea îl împingea să rămînă liniştit pe locul său. Mr. Gordon îşi dezveli într-un larg surîs de satisfacţie dinţii de o uimitoare albeaţă.

– Ei bine... în sfîrşit. Ştii că a şi trebuit să resping douăzeci şi patru de candidaţi? Dar dumneata vei corespunde. Fără nici o îndoială.

– Voi corespunde pentru ce? Everard se plecă înainte, conştient de accelerarea pulsului său.

– Pentru Patrulă. Vei deveni un fel de poliţist.

– Ei drăcie! Şi unde asta?

– Pretutindeni. Şi în orice timp. Pregăteşte-te să auzi una tare. Vezi, societatea noastră, deşi este relativ legală, nu reprezintă decît faţada şi o sursă de fonduri. Veritabila noastră afacere este să patruleze în timp.

2.

Academia se găsea în vestul Americii. Ea se găsea, de asemenea, în oligocen, o perioadă caldă, cu păduri şi preerii, în care triştii strămoşi ai omului se îndepărtau în grabă din calea mamiferelor gigantice. Construirea ei avusese loc cu un mileniu mai înainte şi trebuia să fie menţinută încă o jumătate de milion de ani – răstimp suficient pentru formarea tuturor indivizilor necesari Patrulei –, apoi să fie dis-

PATRULA TIMPULUI

trusă cu grijă, astfel încît să nu rămînă nici o urmă. Mai tîrziu apăreau ghețarii, apoi oamenii și în anul 19 352 e.n. (al 7 841-lea an de la Triumful lui Moren) oamenii descopereau mijlocul să călătorească în timp și plecau in oligocen să edifice Academia.

Era o structură complexă de clădiri lungi și joase (arcuite suplu și vopsite în culori schimbatoare), care se etalau într-un luminiș din mijlocul unor arbori enormi și foarte vechi. Dincolo, coline împădurite se întindeau pînă la malul unui mare rîu de culoarea lutului, iar noaptea se auzea uneori răgetul titanotherului sau strigătul îndepărtat al tigrului cu colți de sabie.

Cu gîtul uscat, Everard ieși din naveta temporală - o mare cabină de metal, fără trăsături distinctive. Avea aceeași impresie ca în prima lui zi de regiment, cu doisprezece ani în urmă sau cu cincisprezece pînă la douăzeci de milioane de ani în viitor, dacă vreți. Se simțea singur, nevolnic și dorea cu disperare să descopere un mijloc onorabil de a se întoarce acasă. Prea puțin îl consola faptul că vedea alte navete cum debarcă un contingent de vreo cincizeci de tineri bărbați și de tinere femei. Noii veniți foiau lent și cu stîngăcie. La început nu-și vorbiră deloc, mulțumindu-se să se privească între ei.

Everard recunoscu un guler tare și o pălărie melon dintr-o epocă trecută: veșmintele și coafurile evocau succesiunea modelor pînă în 1954... și mai departe. De unde venea această fată cu pantaloni scurți, colanți și iridescenți, cu buzele vopsite în verde și cu păru-i galben, ondulat fantastic? Sau mai degrabă... din ce timp venea?

Un bărbat de vreo douăzeci și cinci de ani se afla din întîmplare lîngă el - un englez, fără îndoială, după haina-i de tweed, căreia i se vedea urzeala de uzată ce era, și după chipul său prelung și tras. Sub o aparența studiată și manierată, părea să ascundă o virulentă amărăciune.

În definitiv, de ce n-am face cunoștință? îi propuse Everard, spunîndu-și numele și originea.

- Charles Vhitcomb, Londra, 1947, răspunse timid celălalt. Tocmai am fost demobilizat din R.A.F., și treaba asta mi s-a părut interesantă. Acum însă nu mai sînt chiar atît de sigur.

- Tot ce se poate, zise Everard, care se gîndea la salariu. Cincisprezece mii de dolari pe an pentru început! Dar cum numără ei anii? Ar trebui s-o facă în funcție de sentimentul individual al duratei reale.

Un om înainta înspre ei. Tînăr și zvelt, într-o uniformă cenușie, strînsă pe corp și o pelerină albastru-închis, ce scînteia de parcă ar fi fost cusută cu stele. Avea o expresie amabilă, surîzătoare și vorbea cordial, dar fără afectare:

- Bună ziua tuturora! Fiți bineveniți la Academie. Îmi închipui că înțelegeți cu toții englezește!

Everard remarcă un individ ce purta resturile unei uniforme germane, un hindus și alți cîțiva fără îndoială originari din diverse țări străine.

- Vom folosi, așadar, limba engleză pînă ce veți fi învățat temporalul. Omul vorbea degajat, cu mîinile în șolduri. Mă cheamă Dard Kelm. M-am născut - să vedem o clipă - în 9573 al erei noastre, dar m-am specializat în perioada voastră. În legătură cu asta, ea ține din 1850 pînă în 1975, ceea ce înseamnă că voi proveniți cu toții dintr-o epocă situată între aceste două date. Eu sînt pentru voi în mod oficial un fel de zid al plîngerii în cazurile în care lucrurile nu vor merge cum trebuie. Întreprinderea noastră este, desigur, condusă de alte reguli decît acelea pe care le așteptați. Nu-i formăm pe oamenii noștri în masă, în consecință n-avem nevoie de disciplina complicată a unei școli sau a unei armate. Fiecare dintre voi va primi o instrucție personală în afara învățămîntului general. Nu ne este necesar să sancționam eșecul la studii, căci testele preliminare ne asigură că nu vor exista asemenea insuccese și prezic puține șanse de nereușita în munca propriu-zisă. Fiecare dintre voi are o cotă ridicată de maturitate a spiritului în funcție de gradul său de civilizație. Totuși, din pricina variabilității aptitudinilor, dacă vrem să dezvoltam la maximum fiecare individ, trebuie să-l îndrumăm personal. Puține formalități aici, în afara curtoaziei elementare. Veți avea prilejul nu numai să munciți, ci să vă și distrați. Nu vom aștepta niciodată din partea voastră mai mult decît sînteți în stare să dați. Aș putea adăuga că pescuitul și vînatul sînt destul de interesante în împrejurimile imediate, iar de zburați pînă la cîteva sute de kilometri, ele devin fantastice. Și acum, dacă nimeni n-are de pus întrebări, vă rog să mă urmați. Vă voi instala.

Dard Kelm le făcu într-o încăpere-model demonstrația aparatelor în folosință. Ele erau de un tip pe care l-ai fi așteptat să-l vezi, de pildă, în anul 2000; un mobilier discret, adaptat dinainte unui confort desăvîrșit, distribuitori de răcoritoare, ecrane branșate la o imensă bibliotecă audio-vizuală. Nimic prea futurist, deocamdată. Fiecare student avea propria-i cameră în clădirea „dormitoare"; masa era luată într-un refectoriu central, dar nu era exclusă organizarea unor reuniuni particulare. Everard resimți o detentă lăuntrică.

Avu loc un banchet de bun-venit. Felurile de mîncare erau clasice, dar nu și mașinile tăcute care rulau ca să le aducă. Vin, bere și tutun din abundență. Poate strecuraseră ceva în alimente, căci Everard încercă, aidoma celorlalți, un sentiment de euforie. Pînă la sfîrșit, începu să cînte la pian un **boogie**, în timp ce alți cîțiva umpleau sala cu cîntecele lor discordante.

Doar Charles Whitcomb se ținea rezervat; stătea singur într-un colț și-și sorbea posac paharul. Dard Kelm se abținu cu tact să-ncerce a-l atrage printre ceilalți.

Everard își spuse că n-o să-i displacă acolo. Totuși, munca, organizarea și țelul urmărit continuau să rămînă neguroase.

- Călătoria în timp a fost des

PATRULA TIMPULUI

coperită spre sfîrşitul Hereziarhiei Chorite, explică Dard Kelm în sala de conferinţe. Detaliile le veţi studia mai tîrziu. Pentru moment, credeţi-mă pe cuvînt: era o epocă turbulentă în care rivalităţile comerciale şi rasiale dezlănţuiau lupte pe viaţă şi pe moarte între ligi gigantice, cînd diferitele guverne erau tot atîţia pioni pe eşichierul galactic. Efectul temporal a fost un subprodus al cercetărilor întreprinse pentru găsirea unui mijloc de transport instantaneu, a cărui descriere – unii dintre voi vor înţelege – ar cere funcţii matematice discontinue la infinit... ca şi pentru călătoriile în trecut. Nu voi trata acest aspect teoretic – vi se vor da despre el lămuriri la cursul de fizică –, ţin doar să vă spun că este pus în joc conceptul de relaţii cu valori infinite, într-un continuu cu 4 N dimensiuni, în care N reprezintă numărul total al particulelor din univers. Evident, grupul care a făcut această descoperire, cei Nouă, îşi dădea seama de posibilităţile ei. Nu numai de cele de ordin comerical – schimburi, mine şi celelalte tranzacţii pe care vi le puteţi imagina –, ci şi de ordin tehnic: prilejul de a da duşmanilor o lovitură mortală. Vedeţi, timpul este variabil; poţi schimba trecutul...

– Am de pus o întrebare!

Intervenise tînăra persoană din 1972, Elisabeth Gray, care, în perioada ei de baştină, era o fiziciană de viitor.

– Te rog, spuse politicos Kelm.

– Socotesc că dumneata descrii o situaţie cu neputinţa din punct de vedere logic. Îţi acord posibilitatea călătoriei în timp pentru că sîntem aici, dar un eveniment nu poate totodată **să fi avut** şi să **nu fi avut** loc.

– Doar dacă te ţii de legile unei logici care să nu fie estimată în Aleph-sub-aleph, spuse Kelm. Iată ce se-ntîmplă: închipuie-ţi că mă-ntorc în timp şi ca-l împiedic pe tatăl dumitale s-o întîlnească pe mama dumitale. N-ai fi apărut **niciodată** pe lume. Această parte a istoriei universale n-ar mai fi aceeaşi; ea ar fi mereu diferită, deşi ar trebui sa pastrez amintirea situaţiei **originare.**

Bine. Iar dacă ai proceda la fel cu dumneata însuţi? Ai înceta să exişti?

– Nu, căci în acel moment aş face să aparţin sectorului istoriei anterioare intervenţiei mele. Sa aplicam exemplul la dumneata. Dacă te-ai întoarce în anul... 1946, îmi închipui, şi te-ai strădui să împiedici căsătoria părinţilor dumitale în 1947, cu aceasta n-ai exista mai puţin în acel an; n-ai scapa existenţei doar prin faptul de a fi influenţat cursul evenimentelor. Lucrul ar rămîne valabil chiar de n-ai fi apărut în 1946 decît cu o microsecundă înainte de a-l fi ucis pe omul care ar fi devenit altminteri tatăl dumitale.

– Dar atunci aş exista... fără să fi avut vreo origine! protestă fata. Aş trăi şi aş avea amintiri, iar... totul... şi totuşi nimic nu le-ar fi cauza.

Kelm dădu din umeri.

– Şi atunci? Dumneata pretinzi că legea cauzalităţii – sau, mai exact, legea conservării energiei – nu implică decît funcţii continue. În realitate, discontinuitatea este cît se poate de posibilă. Izbucni în rîs şi se sprijini pe pupitrul său. Bineînţeles, există şi imposibilităţi. N-ai putea să fii propria-ţi mamă, de pildă, pur şi simplu din pricina geneticii. Dacă te-ai întoarce spre a te căsători cu tatăl dumitale, copiii ar fi diferiţi, nici unul n-ar fi **dumneata,** căci fiecare dintre ei n-ar avea decît o jumătate din cromozomii dumitale. Dar să nu ne îndepartăm de la subiect. Vei cunoaşte detaliile în alte conferinţe. Nu vă dau decît o idee de ansamblu. Continui: cei Nouă întrevăzură posibilitatea să se întoarcă în timp şi să-şi împiedice duşmanii de a fi avut cel mai neînsemnat început, ba chiar de a se fi născut. Dar atunci apărură Daneelienii.

Pentru prima dată, Kelm renunţă la atitudinea lui indulgentă, pe jumătate amuzată şi statu ca un om gol şi singur în prezenţa necunoscutului. Continuă cu glas grav:

– Daneelienii fac parte din viitor – din viitorul **nostru** – la mai bine de un milion de ani de epoca mea. Omul s-a transformat în ceva... imposibil de descris. Fără nici o îndoială, nu-i veţi întîlni niciodată pe daneelieni. Dacă vi s-ar întîmpla totuşi, asta v-ar pricinui... un şoc. Ei nu sînt nici răi, nici binevoitori; sînt deopotrivă de îndepartaţi de toate cunoştinţele sau sentimentele noastre ca noi înşine de aceste insectivore care vor fi strămoşii noştri. Nu este de dorit să te pomeneşti nas în nas cu asemenea creaturi. Ei n-aveau altă grijă decît să-şi protejeze propria lor existenţă. Explorarea timpului era deja un lucru vechi pentru noi cînd ei s-au ivit din viitor; existaseră nenumărate prilejuri pentru netoţi, pentru cei avizi, pentru nebuni să meargă-ndărăt pe cursul Istoriei şi s-o-ntoarcă pe dos. Daneelienii nu veniseră să interzică voiajurile temporale – acestea doar făceau parte din complexul ce a dus pînă la ei –, dar trebuiau să le reglementeze, ca nu cumva să vadă propria lor epocă răsturnată de maşinaţiile noastre, printr-un şoc recurent în Istorie. Cei Nouă fură deci împiedicaţi sa-şi ducă la capăt uneltirile şi a fost înfiinţată Patrula, spre a funcţiona ca o poliţie pe pistele Timpului. Munca voastră se va desfăşura în cadrul propriilor voastre epoci afară de cazul că nu parveniţi la gradul de „neataşat". În general, veţi duce o viaţă obişnuită, cu familie şi prieteni. Latura secretă a existenţei voastre va fi compensată de un bun salariu, de o protecţie eficace, de vacanţe periodice în locuri extrem de interesante, de o muncă foarte onorabilă. Dar veţi fi necontenit în misiune. Uneori, veţi merge să-i ajutaţi pe exploratorii timpului aflaţi la ananghie. Cîteodată, vi se va încredinţa sarcina să anulaţi eventuale acţiuni ale unor conquistadori ai politicii, ai războiului sau ai comerţului. Alteori, Patrula, înclinîndu-se în faţa raului deja facut, va trebui să muncească în cursul perioadelor posterioare să-i contrabalanseze influenţele pentru a repune Istoria pe calea dorita. Vă doresc tuturor noroc.

PATRULA TIMPULUI

Prima parte a instrucţiei avea drept obiecte fiziologia şi psihologia. Niciodată nu-şi dăduse seama Everard în ce măsură viaţa pe care o trăise pe vremea lui îi diminuase fiinţa, trupul şi spiritul; nu era decît jumătate din omul care ar fi trebuit să fie. A fost o aspră învăţătură, dar, în cele din urmă, avu bucuria să se simtă pe deplin stăpîn al muşchilor săi, să încerce emoţii intensificate de faptul că dobîndise o disciplină, o gîndire lucidă, rapidă şi precisă.

În cursul instrucţiei a fost condiţionat profund să nu divulge nimic în legătură cu Patrula, să nu facă măcar o aluzie despre existenţa ei înaintea nici unei persoane neautorizate... Studie, de asemenea, caracteristicile personalităţilor publice ale secolului al XX-lea.

A învăţat temporalul, această limbă artificială ce permitea membrilor Patrulei din toate epocile să comunice între ei fără să fie pricepuţi de străini, miracol de expresie logică şi organizată.

Everard credea că se pricepe la meseria de luptător, dar a trebuit să deprindă stratagemele şi folosirea unor arme eşalonate pe cincizeci de mii de ani, de la paloşul Epocii de Bronz pînă la încărcătura ciclică în stare să distrugă un continent. La întoarcerea în propria-i perioadă, primea un arsenal restrîns – anacronismul prea evident era rareori autorizat.

Mai exista şi studiul istoriei, al ştiinţei, al artelor şi al filozofiilor, al detaliilor lingvistice şi al manierelor. Aceste ultime subiecte nu priveau decît intervalul dintre 1850 şi 1975; dacă din întîmplare se găsea trimis într-un alt timp, primea instrucţiuni speciale din partea unui condiţionar hipnotic. Mulţumită doar unor asemenea maşini era posibil să fie încheiată în trei luni instruirea recruţilor.

Everard învăţă istoria organizaţiei reprezentate de Patrulă. În viitor, dincolo de ea, stăruia sumbrul mister pe care-l constituia civilizaţia daneeliană, dar nu existau decît prea puţine contacte directe cu aceasta. Patrula era întemeiată pe baze semimilitare, cu grade, dar fără vreun formalism special. Istoria era împărţită în medii geografice, cu un birou central situat într-un oraş important pentru o perioadă aleasă de douăzeci de ani (şi tăinuit îndărătul unei activităţi legitime, ca, de pildă, comerţul), şi diverse birouri secundare. Pentru epoca lui existau trei medii: lumea occidentală, birou la Londra; Rusia, birou la Moscova; Asia, birou la Pekin. Toate se situau în anii facili dintre 1890 şi 1910, pe cînd era mai uşor să te disimulezi decît mai tîrziu. Deceniile ulterioare erau controlate de birouri mai puţin însemnate, ca acela al lui Gordon. Agentul fix obişnuit trăia în propria sa vreme, adesea prins de o ocupaţie recunoscută. Comunicaţiile între ani erau efectuate de minuscule navete-robot sau de curieri, cu derivaţii automate pentru ca mesajele să nu se reverse deodată într-un prea mare număr.

Organizaţia era atît de vastă încît Everard nu reuşi să-şi dea seama de amploarea ei. Se lansase în ceva nou şi pasionant, iată tot ceea ce înţelegea pe deplin... pentru moment.

Instructorii lui erau binevoitori, oricînd gata să flecărească. Veteranul, uşor încărunţit, ce-l învăţa manevrarea astronavelor, luptase pentru Marte în anul 3890.

– Vouă vă cade fisa rapid, le spunea el, dar e într-adevăr ceva drăcesc cînd trebuie să-i înveţi pe cei din erele preindustriale. Nici măcar nu mai încercăm să le vîrîm în creier primele rudimente. Am avut odată pe mînă un roman – din vremea lui Cezar –, un băiat destul de isteţ, de altminteri, dar niciodată n-a fost posibil să-i intre în cap că nu poţi trata o maşină ca pe un cal. Cît despre babilonieni, călătoria în timp este pur şi simplu în afara concepţiei lor despre lume. Am fost siliţi să le scornim o poveste cu o luptă a zeilor.

– Dar ce poveste scorniţi pentru noi? întrebă Whitcomb.

Navigatorul spaţial îl săgetă cu o căutătură pătrunzătoare.

– Adevărul, îi spuse în sfîrşit, în măsura în care-l puteţi asimila.

– Cum ai ajuns să-ndeplineşti munca asta?

– O... am fost accidentat pe-ntinsul lui Jupiter. Nu rămăsese mare lucru din mine. M-au cules, mi-au refăcut un corp nou-nouţ, şi cum nu mai aveam pe nimeni, şi cum toată lumea mă socotea mort, n-am mai simţit nimic care să mă atragă neapărat acasă. Nu-i nici o plăcere să trăieşti sub stăpînirea Corpului Director. Aşa că am acceptat acest post. Bună tovărăşie, viaţă uşoară şi posibilitatea să treci printr-o grămadă de epoci. Surîse. Aşteptaţi să faceţi o vizită în epoca decadentă a celui de-al treilea Matriarhat! Habar n-aveţi încă ce-nseamnă să petreceţi!

Everard nu făcu nici un comentariu. Prea era fascinat de spectacolul, văzut din astronavă, al enormului glob terestru ce luneca pe fondul de stele.

Se împrieteni cu alţi studenţi. Era o gaşcă simpatică, şi, fireşte dat fiind că fuseseră aleşi pentru Patrulă, erau cu toţii îndrăzneţi şi inteligenţi. Au existat şi cîteva idile... Căsătoria era posibilă pentru orice cuplu ce-şi alegea anul în care să se instaleze. Lui Everard îi plăceau fetele cu care se găsea, dar nu-şi pierdea capul.

În mod ciudat, tocmai cu taciturnul şi posomorîtul Whitcomb se împrieteni el cel mai mult. Exista ceva atrăgător la acest englez – era atît de cultivat, un băiat atît de ispravă şi totuşi ca pe altă lume.

Într-o zi se plimbară călare (înaintea lor, îndepărtaţii strămoşi ai calului fugeau la vederea uriaşilor lor descendenţi). Everard luase o puşcă în speranţa că va doborî un mistreţ gigantic pe care-l zărise. Amîndoi purtau uniforma Academiei, haine gri deschis, răcoroase şi mătăsoase sub soarele galben şi fierbinte.

– Mă miră faptul că ni se îngăduie să vînăm, remarcă americanul. Dacă, din întîmplare, aş doborî un tigru cu colţi de sabie, destinat la origine să devoreze pe una dintre aceste insectivore preumane, n-ar

PATRULA TIMPULUI

transforma asta întregul viitor?

– Nu, răspunse Whitcomb. El progresase mai repede în studierea teoriei explorării temporale. Vezi, lucrurile se petrec mai degrabă ca şi cînd conţinutul ar fi alcătuit dintr-o reţea de benzi tari de cauciuc. Nu este uşor să-l deformezi; el tinde mereu să revină la forma „anterioară". Un oarecare insectivor n-are nici o însemnătate, doar ansamblul genetic al speciei a putut duce la apariţia omului. De asemenea, dacă aş ucide în evul-mediu o oaie, n-am suprima dintr-o dată întreaga-i descendenţă, de exemplu, toate oile existente în anul 1940. Dimpotrivă, vor rămîne la locul lor, nefiindu-le schimbate nici chiar genele, în ciuda unei ascendenţe diferite într-un punct, deoarece pe o perioadă atît de lungă toate oile ori toţi oamenii sînt urmaşii **tuturor** celor dintîi oi sau oameni. Este o compensaţie; la un moment oarecare al lanţului, vreun alt strămoş furnizează genele pe care socoteai că le-ai distrus. Tot aşa... să ne imaginăm un caz mai precis: că aş reveni să-l împiedic pe Booth să-l ucidă pe Lincoln. Dar, dacă nu iau nişte precauţii extreme, se va întîmpla fără îndoială ca altcineva să tragă focul şi ca Booth să fie totuşi acuzat. Există mai degrabă o elasticitate decît o plasticitate a timpului. Tocmai această elasticitate îngăduie să te deplasezi prin el fără prejudicii. Dacă doreşti realmente să schimbi ordinea lucrurilor, trebuie s-o faci după o metodă riguroasă şi încă, de obicei, cu multă bătaie de cap. Buzele i se schimonosiră. Ni se repetă necontenit că dacă intervenim vom fi pedepsiţi. Nu mi se îngăduie să mă-ntorc în timp şi să-l ucid în leagăn pe ticălosul de Hitler. Sînt silit să-l las să evolueze cum a făcut-o ca să dezlănţuie războiul care mi-a omorît logodnica.

Un timp Everard călări în tăcere. Nu se auzeau decît bătaia şeilor şi foşnetul ierburilor înalte.

– O... îmi pare foarte rău, rosti el în cele din urmă. Vrei să mai vorbim despre asta?

– Da. Nu mai sînt însă multe de spus. Ea făcea parte din W.A.A.F. O chema Mary Nelson, şi după război trebuia să ne căsătorim. Se găsea la Londra în 1944. La 17 noiembrie. O dată pe care n-o voi uita niciodată. A ucis-o un V-I. Se dusese la o vecină din Streathamera în permisie, la maică-sa. Casa vecinei a fost pulverizată, iar propriul ei cămin n-a fost nici măcar atins. Whitcomb era livid. Privirea i se pierdea în zare. Îmi va fi îngrozitor de greu să nu... să nu mă-ntorc, doar cu cîţiva ani, ca s-o revăd cel puţin. Numai ca s-o revăd... Ba nu! Nu-ndrăznesc.

Everard îi puse stîngaci mîna pe umăr şi-şi continuară drumul tăcuţi.

Clasa progresa, fiecare evoluînd după posibilităţile sale, dar pînă la sfîrşit cu toţii îşi obţinură brevetul. Avu loc o scurtă ceremonie, urmată de o mare festivitate şi de promisiunile celor beţi privitoare la întîlniri viitoare. Apoi plecară exact spre aceeaşi oră.

În afară de felicitările lui Gordon, Everard mai primi o listă cu agenţi care-i erau contemporani (unii, de pildă, aveau funcţii în serviciile militare secrete), pe urmă se întoarse în apartamentul său. Mai tîrziu poate că i se va găsi o muncă într-un post de observaţie bine situat, dar misiunea-i prezentă – îndărătul celeia de „consilier special al Societăţii de întreprinderi mecanice", însărcinat cu impozitul pe venit – consista exclusiv în a parcurge zilnic o duzină de jurnale pentru a descoperi, după cum a fost învăţat, indiciile de călătorii temporale şi în a fi pregătit să răspundă la orice apel.

Din întîmplare, prima îndeletnicire şi-o găsi el însuşi.

3.

Îi procura o impresie bizară faptul de a citi titlurile şi de a şti într-o anumită măsură ceea ce avea să urmeze. Aceasta îi înlătura tensiunea nervoasă, dar îl şi întrista, căci trăia într-o eră tragică şi el ştia ce trebuiau oamenii să îndure. Pricepea acum dorinţa lui Whitcomb de a se întoarce în trecut şi de a transforma Istoria.

Din păcate, un om singur avea, bineînţeles, prea puţine posibilităţi. Nu putea să schimbe în mod favorabil lumea excluzînd vreun hazard extraordinar, ci mai degrabă ar fi reuşit să strice totul. Să te întorci spre a-l ucide pe Hitler... pentru ca un altul mai viclean să-i ia locul! Poate că energia atomică ar rămîne în umbră, iar minunata renaştere venusiană n-ar mai înflori niciodată. La naiba, dacă ar fi ştiut...

Se uită pe fereastră. Lumini orbitoare pe cerul vînzolit; strada foia de automobile şi de mulţimea grăbită şi anonimă; din acel punct nu putea vedea zgîrie-norii din Manhattan, dar ştia că-şi ridicau trufaş fruntea spre slăvi. Şi toate acestea nu reprezentau decît o simplă vîltoare a imensului fluviu cu mers irezistibil ce se precipita în larmă de tunet de la paşnica privelişte preumană pe care el însuşi o vizitase şi pînă la inimaginabilul viitor daneelian. Cîte miliarde şi trilioane de fiinţe omeneşti trebuiau să trăiască, să rîdă, să plîngă, să sufere, să spere şi să moară în acest curent clocotitor!

Suspină, îşi umplu pipa şi se îndepărtă de fereastră. Cu paşi nervoşi măsură îndelung încăperea, fără să izbutească totuşi să se calmeze; corpul şi spiritul îi erau nerăbdătoare să intre în acţiune. Dar era tîrziu şi... Se apropie de raftul de cărţi, luă un volum mai mult sau mai puţin la-ntîmplare şi prinse a citi. Era o culegere de povestiri din epoca victoriană şi din cea eduardiană.

Îl izbi o menţiune citită în treacăt. Era vorba despre o tragedie survenită la Addleton şi despre straniul conţinut al unui vechi tumulus[1] breton. Nimic mai mult. Călătorie în timp? Surîse lăuntric.

[1] Tumulus (ori tumul) — movila conica sau piramidala, facuta din pamint sau din piatră şi inălţata de unele popoare stravechi deasupra unui mormint (n.r.)

PATRULA TIMPULUI

Şi totuşi...

„Nu - gîndi - este absurd"

Nu strica însă deloc să verifice. Incidentul s-ar fi petrecut în Anglia anului 1894. Putea consulta arhivele lui Times din Londra. Era singurul lucru de făcut... Iată de ce i se dăduse probabil sumbra muncă a lecturii ziarelor: pentru ca spiritul său, iritat din pricina plictiselii, să se aventureze în toate direcţiile imaginabile.

Se găsea în faţa bibliotecii publice în momentul în care ea îşi deschidea porţile.

Darea de seamă se afla acolo purtînd data de 25 iunie 1894, iar articolele continuau în cursul zilelor următoare. Addleton era un cătun din Kent, remarcabil mai cu seama pentru castelul sau din secolul al XVII-lea, aparţinînd lordului Wyndham, şi pentru un tumulus de o vîrstă nedeterminată. Lordul, arheolog amator, dar entuziast, făcuse acolo săpături, împreună cu un anume James Rotherhithe (specialist al lui British Museum), ce-i era rudă. Dăduseră la iveală o încăpere funerară saxonă, ce nu prezenta un interes prea mare: cîteva obiecte artizanale, aproape în întregime distruse de rugină, oase de oameni şi de cai. Exista apoi un sipet uimitor de bine conservat, în care erau închise lingouri dintr-un metal necunoscut, presupus a fi un aliaj de plumb sau de argint. Dar lordul Wyndham căzuse grav bolnav, manifestînd simptomele unei otrăviri mortale; Rotherhithe, care abia aruncase o privire în ladă, nu fusese afectat cîtuşi de puţin; s-ar fi părut că Rotherhithe îi dăduse tovarăşului său o misterioasă otravă orientală. Scotland Yard îl arestase la moartea lordului Wyndham, survenită în 25. Familia lui Rotherhithe se adresase unui foarte cunoscut detectiv-consilier, iar acesta, printr-un raţionament foarte ingenios, urmat de experienţe pe animale, reuşise să demonstreze că acuzatul era nevinovat şi că agentul morţii era o „emanaţie nocivă" provenită din sipet. Lada şi conţinutul ei fuseseră zvîrlite în apele Mînecii. Felicitări mutuale şi, pe fundalul acesta, un sfîrşit satisfăcător.

Everard rămase visător în lunga şi tăcuta sală a bibliotecii. Povestirea nu era prea explicită, dar, oricum, extrem de sugestivă.

Cu toate acestea, de ce nu anchetase biroul victorian al Patrulei? Sau o făcuse? Fără îndoială. Fireşte că nu-şi publicase descoperirile.

În orice caz, cel mai bine era să trimită o notă.

Înapoiat în apartamentul său, luă una dintre micile navete mesager ce-i fuseseră date, depuse în ea un raport şi reglă comenzile pentru biroul din Londra, ziua de 25 iunie 1894, cînd apăruse în Times prima dare de seamă. De cum apăsă ultimul buton, cutia dispăru, un suflu de aer umplînd spaţiul pe care-l ocupase mica navetă.

Ea reveni aproape instantaneu. Everard o deschise şi scoase o foaie subţire de hîrtie acoperită cu caractere dactilografiate foarte lizibile - da, desigur, maşina de scris era deja inventată în acea epocă. Parcurse mesajul cu promptitudinea deprinsă la Academie.

Dragă domnule,

Ca răspuns la scrisoarea dumitale din 6 septembrie 1954, ţinem să-i confirmăm primirea şi să te felicităm pentru zelul depus. Aceasta afacere tocmai începe acum, dar actualmente sîntem foarte prinşi cu prevenirea asasinării Majestăţii Sale, de asemenea ne preocupă problema Balcanilor, comerţul de opiu cu China etc. Deşi, evident, am putea rezolva chestiunile curente înainte de a reveni la aceasta, e preferabil să evităm faptele stranii, e bine să nu ne găsim în două locuri aproape în acelaşi timp, ceea ce ar putea să atragă atenţia. Vom fi, deci, foarte fericiţi dacă dumneata însuţi, precum şi un agent britanic calificat ne-aţi putea veni în ajutor. Exceptînd un contraordin, vă aşteptăm la 14B, Old Osborne Road, în ziua de 26 iunie 1894, la miezul nopţii.

Primeşte, te rugăm, domnule, asigurarea sentimentelor noastre cele mai devotate.

J. Mainwethering

Urma un tablou cu coordonate spaţio-temporale, de un efect neaşteptat după acest stil înflorit.

Everard îi telefonă lui Gordon, îi obţinu aprobarea şi comandă magazinului societăţii un aparat pentru saltul în timp. După aceea îi trimise lui Charles Whitcomb, în 1947, o notă şi primi ca răspuns două cuvinte: „De acord". Apoi merse să ridice maşina livrată.

Amintea de o motocicletă fără roţi şi fără ghidon. Existau trei şei şi un element propulsor antigravific.

Everard reglă comenzile pe epoca lui Whitcomb, atinse butonul principal şi se pomeni într-un alt antrepozit.

Londra, 1947. Rămase o clipă locului, gîndind că în chiar acea clipă tot el, cu şapte ani mai tînăr, se găsea la Universitate, în Statele Unite. Pe urmă apăru Whitcomb şi-i strînse mîna.

- Mă bucur că te revăd, bătrîne! Chipul său buimac fu iluminat de acel surîs straniu şi atrăgător cu care Everard se deprinsese. Deci... în vremea reginei Victoria, nu?

- Exact. Îmbracă-te!

Everard făcu o nouă manevră. De data aceasta, ajunseră într-un birou particular...

Mobilierul de stejar părea neobişnuit de greoi, ca şi covorul cel gros şi sita incandescentă cu gaz. Lămpile electrice existau deja, dar „Dalhousie & Roberts" era o firmă vestită prin soliditatea şi spiritul ei conservator.

Însuşi Mainwethering se ridică din fotoliul său ca să-i primească. Era un bărbat corpolent, emfatic, cu favoriţi vîlvoi şi cu monoclu. Totuşi, mişcările lui dădeau impresia forţei. Accentu-i oxfordian era atît de puternic, încît Everard îl pricepea anevoie.

- Bună seara, domnilor! Sper că aţi călătorit bine. Oh! Dar mă scuzaţi... sînteţi noi în meserie, nu-i aşa? Întotdeauna la-nce

PATRULA TIMPULUI

put e nițel cam deconcertant. Îmi amintesc surpriza mea cînd am vizitat secolul al XX-lea. Atît de puțin englez... E foarte firesc, totuşi nu-i decît un alt aspect al unui univers necontenit uimitor. Mă veți ierta că nu-mi pot lungi prea mult ospitalitatea, dar sîntem într-adevăr extrem de ocupați. În 1917, un neamț fanatic a descoperit de la unul dintre agenții noştri imprudenți secretul călătoriei în timp; a furat maşina şi a venit la Londra spre a ucide pe Majestatea Sa. Şi acum îl căutăm în draci.

– Veți reuşi? întrebă Whitcomb.

– Da, desigur. Dar e o cazna îngrozitoare, domnilor, mai ales că trebuie să lucrăm în secret. Mi-ar face plăcere să angajez un detectiv particular, dar singurul care ar merita e realmente prea inteligent şi ar risca să descopere prin deducție adevărul. El operează după principiul ca atunci cînd ai eliminat imposibilul tot ceea ce rămîne, oricît de improbabil ar fi, trebuie să fie adevărul absolut, şi mă tem că n-are vederi prea largi despre ce constituie improbabilul – dar – posibil.

– Pariez că-i acelaşi om care se ocupă de afacerea din Addleton... sau care se va ocupa în curînd, spuse Everard. N-are nici o importanță; noi ştim că va dovedi nevinovăția lui Rotherhithe. Ceea ce contează e faptul că foarte probabil avem aici indiciul unei călătorii temporale nereglementare în epoca saxonă.

– Da... da... hm! Iată haine, domnilor, şi bani, şi acte, toate la dispoziția dumneavoastră. Mă gîndesc uneori că voi, agenții mobili, nu apreciați cîtă muncă trebuie să depună birourile pentru cea mai neînsemnată operație. Hm! Pardon. Aveți vreun plan de luptă?

– Da. Everard îşi lepădă hainele din secolul al XX-lea. Aşa cred. Amîndoi ştim destule despre epoca victoriană ca să putem începe. Va trebui totuşi sa rămîn american... da, văd că ai ținut cont de asta cînd mi-ai pregătit actele.

Mainwethering se întristă.

– Daca incidentul cu acel tumulus şi-a găsit locul într-o lucrare literară importantă, după cum susțineți, înseamnă că vom primi în legătură cu acest subiect sute de note; acum să intrăm în perioada desfăşurării lui. S-a-ntîmplat ca nota voastră sa ajungă prima. De atunci mi-au parvenit alte două, una din 1923, iar alta din 1960. Doamne, cît aş dori să mi se îngăduie să am un secretar-robot!

Americanul se zbătea în neobişnuitul său costum. Îi venea destul de bine, căci măsurile lui fuseseră trimise biroului, dar niciodată nu apreciase Everard la justa valoare confortul modei din vremea lui. La naiba cu o vastă vestă!

– Ascultați, luă el cuvîntul, e posibil ca aventura noastra sa nu se termine rău. În definitiv, întrucît ne aflăm cu toții aici, ea a trebuit să fie fără urmări. Nu?

– Deocamdată, preciză Mainwethering. Dar gîndiți-vă. Amîndoi călătoriți pînă-n epoca saxonă şi dați de acel tîlhar. Dar eşuați. Poate că vă ucide înainte ca voi să fi avut timpul să trageți. Poate că-i prinde-ntr-o cursă pe cei trimişi de noi ca să va ia locul. Pe urmă îşi înfăptuieşte revoluția industrială sau orice alt proiect pe care-l are-n cap. Istoria este transformată. Voi, găsindu-vă acolo înainte de momentul schimbării, mai existați... fie chiar doar sub forma de cadavre... noi însă, aici, noi n-am existat niciodată. Această discuție n-a avut niciodată loc. După cum spune Horațiu...

– N-are nici o însemnătate, rîse Whitcomb. Mai întîi vom examina tumulusul în starea lui de acum, apoi vom reveni aici ca să decidem ce trebuie să mai facem.

Se plecă spre a muta conținutul unei valize din secolul al XX-lea într-o monstruozitate confecționată dintr-o stofă înflorată, stil Gladstone. Două arme de mînă, cîteva aparate fizice şi chimice încă neinventate în propriul său timp, un radio minuscul ca să cheme biroul în cazul vreunor încurcături.

Mainwethering consultă indicatorul căilor ferate.

– Puteți lua trenul de ora 8,23, la Chring Cross, mîine dimineață. Socotiți o jumătate de oră ca să ajungeți de aici la gară.

– Okay!

Everard şi Whitcomb îşi încălecară din nou maşina spre a sări pînă a doua zi şi dispărură. Mainwethering oftă, căscă, lăsă funcționarului sau instrucțiunile cuvenite şi se duse acasă. Funcționarul era prezent cînd maşina timpului se materializă la ora 7,45 dimineața.

A fost pentru prima oară că Everard luă cunoştință de realitatea călătoriilor în timp. Avea, fireşte, experiența fenomenului care chiar l-a uimit, totuşi, din punct de vedere emotiv, îi rămăsese într-o măsură străin. Acum însă, cînd străbătea în trapul unui cal o Londră pe care o ignora, într-un veritabil hansom[2] (nu o curiozitate turistică, ci o trăsură prăfuită, prăpădită, dar în exercițiul funcțiunii), cînd respira o atmosferă mai încărcată de fum decît aceea a secolului al XX-lea, dar nu de vapori de benzină, cînd vedea mulțimea ce trecea – bărbați cu meloane şi cu jobene, marinari mînjiți de funingine, femei cu fuste lungi, şi nu figuranți, ci ființe umane foarte reale, care vorbeau, transpirau, rîdeau sau mergeau posomoriți la treburile lor –, avea sentimentul brutal şi violent că este într-adevăr acolo.

În acel moment, mama lui încă nu se născuse, bunicii lui erau două tinere cupluri ce se pregăteau de căsătorie, Grover Cleveland era preşedinte al Statelor Unite şi Victoria, regină a Angliei, Kipling scria, iar ultimele revolte ale indienilor americani n-avuseseră încă loc... Era ca o lovitură de măciucă în cap.

Whitcomb accepta faptul cu mai mult calm, dar ochii săi nu stăteau o clipă locului, de parcă ar fi vrut să absoarbă această zi de glorie britanică.

Încep să pricep, spuse cu voce coborîtă. Niciodată nu s-a căzut de acord asupra proble-

[2] Hansom — şaretă cu două roți şi cu vizitiul la spate (n.t.)

PATRULA TIMPULUI

mei dacă această perioadă marchează triumful convențiilor rigide și lipsite de naturalețe sau dacă este ultima floare a civilizației occidentale înainte de începerea ofilirii ei. Doar văzîndu-i pe-acești oameni, că și înțeleg: era în același timp tot ce s-a pretins, și bun, și rău, căci nu era o simplă întîmplare survenită cîte unuia, ci produsul a milioane de vieți individuale.

– Firește, întotdeauna a fost așa.

Trenul nu era prea diferit de vagoanele căilor ferate engleze din anul 1954, ceea ce-i dădu lui Whitcomb prilejul să plaseze cîteva observații sarcastice cu privire la tradițiile inviolabile. La capătul a două ore, trenul îi lăsă într-o gară de cătun adormit printre grădini cu flori îngrijite drăgăstos. Luară o trăsură care-i duse la castelul Wyndham.

Un agent de poliție i-a lăsat să intre după ce le-a pus politicos cîteva întrebări. Ei se dădeau drept arheologi – Everard un american, iar Whitcomb un australian – care fuseseră extrem de doritori să-l întîlnească pe lordul Wyndham și teribil de mîhniți de tragicul său sfîrșit. Mainwethering, se părea să aibă relații în toate domeniile, le trimisese niște permise de intrare semnate de o bine cunoscută personalitate de la British Museum. Inspectorul Scotland Yard-ului le îngădui să examineze tumulusul.

– Chestiunea-i închisă, domnilor, nu mai există indicii, chiar dacă colegul meu nu-i de acord, ha, ha!

Anchetatorul particular surîse acid și-i cercetă atent în timp ce se apropiau de movilă. Erau un tip ogăratic, cu fața ascuțită, însoțit de un individ bondoc, mustăcios și șchiop, ce părea să joace rolul de acolit.

Tumulusul era lung și înalt, acoperit cu iarbă, în afara unui loc unde se vedea intrarea făcută de săpături pînă la camera funerară. Aceasta fusese consolidată cu niște stîlpi necioppliți și surpați de mult. Mai existau în praful de pe jos fragmente a ceea ce va fi fost odată lemn.

Ziarele au vorbit de un sipet metalic, spuse Everard. Mă-ntreb dacă n-am putea arunca în el o privire...

Inspectorul făcu un gest de încuviințare și-i conduse într-o clădire în care erau expuse principalele lucruri descoperite. Exceptînd lada, nu erau acolo decît bucăți de metal corodat și oase sfărîmate.

Whitcomb se uită gînditor la suprafața lucioasă, fără ornamente a lăditei; avea o strălucire albăstruie provenită de la vreun aliaj rezistent, încă neinventat.

– Cu totul neobișnuit, spuse. Deloc primitiv. Mai că-ți vine să presupui că a fost prelucrat într-o uzină, nu-i așa?

Everard se apropie prudent. Avea o idee destul de justă despre ce se găsea înăuntru și manifesta circumspecția firească într-un asemenea caz la un cetățean al Erei atomice. Scoase din sacoșă un contor și-l îndreptă spre sipet. Acul oscilă, nu mult, dar...

– Ciudat aparat, spuse inspectorul. Vă pot întreba ce este?

– Un electroscop experimental, minți Everard.

Ridică delicat capacul și ținu contorul deasupra lăditei.

Dumnezeule, radioactivitatea dinăuntru era suficientă ca să ucidă un om într-o singură zi! Abia întrezări grele lingouri cu luciul parcă brumat, înainte de a trînti îndărăt capacul.

– Fiți atenți cu șmecheria asta, bîigui el.

Din fericire, individul care transportase încărcătura mortală venise dintr-o eră în care se cunoștea protecția antiactinică!

Detectivul particular se apropiase, tiptil, în spatele lor. Figura lui perspicace avea expresia unui vînător pe urmele vînatului.

– Deci, îi identifici conținutul, domnule? întrebă el cu glas neutru.

– Da... așa cred. Everard își aminti că Becquerel nu va descoperi radioactivitatea înainte de doi ani, chiar razele X nu se vor naște decît peste un an. Trebuia să se arate prudent: Adică...

Într-un ținut indian am auzit vorbindu-se despre un minereu care ar fi o otravă...

Însoțitorul detectivului își drese glasul:

– Indian, hm? Curioasă țară India. Cînd am fost la...

– E ridicol, dragul meu, făcu nerăbdător detectivul. E absolut evident, după accentul acestui domn, că indienii despre care vorbește sînt Piei-roșii... Foarte interesant! Începu să-și umple pipa de lut foarte arsă. Ca vaporii de mercur, nu?

– Atunci Rotherhithe a pus în mormînt această cutie, hm? mormăi inspectorul.

– Nu fi idiot! strigă detectivul. Pot dovedi în trei moduri decisive că Rotherhithe este cu totul nevinovat. Ceea ce m-a intrigat este cauza reală a morții Înălțimii Sale. Dar dacă, precum afirmă acest domn, s-ar găsi o otravă ucigătoare îngropată în acest tumulus... pentru a-i îndepărta pe profanatorii de morminte? Mă întreb totuși cum au putut saxonii să-și procure un minereu american. Poate că există ceva adevărat în acele teorii după care în antichitate fenicienii ar fi traversat Atlanticul. Eu însumi am făcut unele cercetări în legătură cu o idee de-a mea după care ar exista elemente caldeene în limba galeză. Or, asta pare să-mi sprijine teoria.

Everard încercă un sentiment de vinovăție, gîndind la răul pe care-l pricinuia arheologiei. Totuși, pînă la urmă, această ladă va fi aruncată în apele Mînecii și uitată curînd. Whitcomb și el găsiră un pretext ca să plece cît mai iute.

În răstimpul drumului de întoarcere la Londra, pe cînd se aflau nederanjați de nimeni în compartimentul ocupat numai de ei doi, englezul arătă un fragment de lemn putred.

– Mi-am strecurat asta-n buzunar acolo, în tumulus. Ne va sluji să stabilim o dată. Dă-mi, te rog, contorul cu radiocarbon. Vîrî lemnul în aparat, întoarse butoanele și citi răspunsul: O mie patru sute treizeci de ani, cu o aproximație de 10 ani. Tumulusul a fost înălțat în jurul anului... să vedem... 464, așadar în epoca în care saxonii înce-

peau să se instaleze în Kent.

Pentru ca lingourile alea să mai prezinte o astfel de activitate, murmură Everard, mă întreb ce trebuie să fi fost la origine. Greu de-nţeles cum poate dăinui o asemenea activitate după un atît de îndelungat timp de înjumătăţire, dar e adevărat că în viitor oamenii vor fi în stare să realizeze cu atomul lucruri la care în vremea mea nici măcar nu s-a visat.

I-au înmînat lui Mainwethering raportul lor şi, pe cînd agentul expedia mesajele în timp, punînd în mişcare mecanismul Patrulei, ei au avut răgazul să se plimbe toată ziua. Pe Everard îl interesa Londra victoriană, ba chiar aproape că-l încînta, în ciuda faptului că era săracă şi murdară. Privirea lui Whitcomb avea o expresie îndepărtată.

– Mi-ar fi plăcut să trăiesc aici, spuse el.

– Nu mai zi... cu medicina şi dentiştii lor?

– Şi fără bombe care să-ţi cadă-n cap!

Răspunsul lui Whitcomb suna ca o mînioasă sfidare.

Mainwethering primise dispoziţiile cînd cei doi trecură din nou pe la birou. Fumînd o ţigară groasă de foi şi măsurînd cu paşi mari încăperea, le povestea întîmplarea:

– Metalul a fost identificat cu mari şanse de probabilitate. Carburant izotopic de prin secolul al XXX-lea. Cercetările dovedesc că un negustor venit din imperiul Ing a vizitat anul 2987 ca să-şi schimbe materiile prime pe synthropul lor, al cărui secret s-a pierdut în timpul Interregnului. Fireşte, el şi-a luat măsurile de precauţie, încercînd să se dea drept un comerciant din sistemul lui Saturn, totuşi a dispărut. Ca şi naveta lui temporală. Fără îndoială, cineva din anul 2987 a descoperit cine era şi l-a omorît ca să-i ia maşina. Patrula a fost avertizată, dar nici o urmă a maşinii... În cele din urmă au regăsit-o în Anglia veacului al V-lea doi membri ai Patrulei numiţi... hm... Everard şi Whitcomb.

– Dacă am şi reuşit, la ce bun ne-am mai face griji? întrebă surîzînd americanul.

Mainwethering îl scrută scandalizat.

– Dar, prietene, încă nu aţi reuşit. Sarcina rămîne să fie îndeplinită, atît în accepţia mea cît şi în cea a sentimentului terestru cu privire la durată. Vă rog să nu credeţi în succes doar pentru faptul că Istoria l-a înregistrat. Timpul nu este deloc rigid; omul are liberul său arbitru. Dacă veţi eşua, Istoria se va schimba şi nu va fi înregistrat niciodată succesul vostru, iar eu nu vă voi fi vorbit niciodată. Fără îndoială că astfel s-au întîmplat lucrurile – dacă pot spune „întîmplat“ – în rarele cazuri în care Patrula a întîlnit un insucces. Continuăm să muncim cu aceste cazuri şi, dacă succesul apare-n sfîrşit, Istoria va fi schimbată, şi reuşita va fi existat *dintotdeauna. Tempus non nascitur, fit*[3], dacă îmi pot îngădui această mică variantă.

– Bine, bine, am glumit, spuse Everard. Să plecăm, tempus fugit, adăugă el cu o premeditare ce-l făcu pe Mainwethering să se strîmbe.

Se dovedi că nici chiar Patrula nu cunoaşte decît prea puţine lucruri despre perioada obscură în care romanii abandonaseră Anglia, răstimp în care civilizaţia romano-bretonă se năruia şi în care saxonii începeau să survină. Acest interval nu păruse niciodată important. Biroul din Londra anului 1 000 trimise documentele de care dispunea, precum şi veşmintele necesare. Everard şi Whitcomb rămaseră timp de o oră inconştienţi, sub îngrijirea instructorilor hipnotici, iar la deşteptare se aflau în deplina stăpînire a limbii latine, a mai multor dialecte vorbite de saxoni şi de juţi şi aveau o cunoaştere suficientă a moravurilor şi a obiceiurilor acelei epoci.

Veşmintele erau prea puţin practice: pantaloni, cămăşi şi mantii din lînă aspră, cape de piele, nenumărate cureluşe şi şnururi. Lungi peruci blonde ca inul le acopereau părul tuns modern... Whitcomb purta un topor, iar Everard o spadă, ambele făcute pe măsură, din oţel cu un înalt procent de carbon, dar ei se bizuiau mai mult pe micile lor pistoale paralizatoare din secolul al XXVI-lea, ascunse sub mantii. N-aveau armuri, dar într-unul dintre desagii din *salta-n timp* existau căşti de motociclist: n-ar atrage deloc atenţia în această epocă de artizanat clasic, şi erau mult mai rezistente şi mai confortabile decît articolele originale. Luară de asemenea cu ei nişte „gustări“ substanţiale şi cîteva ulcioare pline cu bere victoriană.

– Perfect! Mainwethering consultă un ceas pe care-l scoase din buzunar. Vă voi aştepta aici la... să zicem la ora patru? Voi avea o gardă înarmată pentru cazul că aţi aduce un prizonier, iar după aceea ne vom putea lua ceaiul. Le strînse mîna: Vă urez noroc!

Everard încălecă maşina de sărit în timp, reglă comenzile la anul 464 e.n., la tumulusul din Addleton, la miezul unei nopţi de vară, şi făcu contactul.

4.

Era lună plină. Sub lumina ei, acel meleag se întindea vast şi pustiu, cu orizontul mărginit de pata neagră a unei păduri. Undeva urla un lup. Tumulusul se şi găsea acolo – nu ajungeau prea devreme.

Ridicîndu-se cu aparatul antigravific, scrutară densele tenebre ale unui codru. Un sat se afla la vreun kilometru de mormînt: o casă de lemn şi un grup de clădiri mai mici, în jurul unei curţi. Scăldat de lună, sătucul dormea liniştit.

Cîmpuri cultivate, observă Whitcomb. Vorbea cu un glas scăzut în tăcerea ce-i înconjura. Ştii că saxonii erau mai ales agricultori, veniţi aici să caute ogoare. Gîndeşte-te că de cîţiva ani bretonii aproape că au dispărut din regiunea asta.

Trebuie să ne informăm cu privire la înhumare, spuse Everard. S-o-ntindem din nou ca să găsim momentul în care a fost

[3] Timpul nu se naşte, ci devine, parafrază după dictonul: „Poeţii se nasc, oratorii se educă“.

PATRULA TIMPULUI

ridicat tumulusul? Nu, caci poate-i mai sigur să ne informăm acum, la o dată ulterioară, şi cînd s-a potolit întreaga frămîntare de atunci...

Whitcomb încuviinţă; Everard lăsă din nou maşina să descindă şi, la adăpostul unui desiş, făcu un salt înainte de cinci ore.

La nord-est, soarele era orbitor, roua atîrna de lungile ierburi, iar păsările făceau o larma infernală. Coborîţi de pe aparat, cei doi îl expediară la o altitudine de cincisprezece mii de metri, unde avea să rămînă, aşteptînd să fie rechemat prin mijlocirea unor miniradiouri ascunse în căşti.

Se apropiară de-a dreptul de sătuc, gonind cu spada şi toporul haita de cîini amenințători ce mîrîiau în jurul lor. Curtea nu era pavată, ci acoperită cu un strat gros de noroi şi balegă. Doi copii goi, cu părul hălăciugă, îi priveau de pe pragul unei colibe de chirpici. O fată aşezată afară, ce mulgea o vacă sfrijită, scoase un ţipăt slab şi un argat scund şi-ndesat, cu fruntea joasă, ce hrănea porcii, îşi înşfăcă suliţa. Strîmbînd din nas, Everard gîndi că unii arheologi fanatici după vestigiile şi tradiţiile saxonilor din chiar veacul lor ar putea face o vizită acolo.

Un bărbat cu barba căruntă, cu securea în mînă apăru în poarta clădirii celei mari. Ca toţi indivizii din acea vreme, era cu cîţiva buni centimetri mai mic decît media secolului al XX-lea. Îi cercetă prudent înainte de a le da bineţe.

Everard surîse politicos:

– Mă numesc Uffa Hundingsson, iar ăsta-i fratele meu, Knubbi. Sîntem neguţători din Jutlanda şi am venit aici ca să facem comerţ la Canterbury (spuse numele de atunci: Cant-warabyrig). Am plecat la întîmplare din locul de unde ne-am tras pe plajă corabia, ne-am rătăcit şi, după ce toată noaptea ne-am învîrtit pe-acelaşi drum, am zărit casa voastră.

Eu mă numesc Wulfnoth, fiul lui Aelfred, răspunse agricultorul. Intraţi ca să vă potoliţi foamea...

Sala vastă, întunecată şi afumată, era plină de-o mulţime zgomotoasă: copiii lui Wulfnoth, nevestele şi copiii lor, slugile şi familiile acestora.

Mîncarea, servită în mari blide de lemn, era carne de porc pe jumătate friptă. Nu părea greu să porneşti discuţia: oamenii aceştia erau la fel de vorbăreţi ca ţăranii izolaţi din orice alt loc. Dificultatea consta în a prezenta în mod verosimil ceea ce se petrecea în Jutlanda. O dată sau de două ori, Wulfnoth, care nu era prost, le semnală eroarea, dar Everard îi spuse:

– Vi s-au povestit lucruri greşite. Ştirile se deformează ciudat cînd trec marea. Fu surprins să afle cîte legături mai există între vechea şi noua ţară. Cît despre discuţia despre vreme şi recolte, ea nu se deosebea cu nimic de ceea ce auzise în Middle-Westul veacului al XX-lea.

Abia mai tîrziu izbuti să strecoare o întrebare cu privire la tumulus. Wulfnoth se-ncruntă, iar nevastă-sa, o femeie durdulie şi ştirbă, schiţă rapid un gest de implorare în direcţia unui grosolan idol de lemn.

– Nu-i bine să vorbeşti despre aceste lucruri, murmură saxonul, şi-mi pare rău că vrăjitorul a fost înmormîntat pe pămîntul meu. Dar era un apropiat al tatălui meu, care acum e mort şi care n-a vrut în ruptul capului să-şi schimbe hotărîrea.

– Vrăjitorul? Whitcomb îşi ciuli urechile. Ce poveste-i asta?

– Mai bine s-o ştiţi, mormăi Wulfnoth. Era un străin numit Stane, ce venise la Canterbury acum şase ani. Trebuia să fi venit de foarte departe, căci nu vorbea nici englezeşte şi nici limbile bretone, dar fu primit de regele Hengist şi-n curînd învăţă. Dădu regelui daruri ciudate, dar bune, şi era un ghicitor iscusit, iar regele îl chema tot mai des. Nimeni nu îndrăznea să i se împotrivească, deoarece avea un băţ care zvîrlea trăsnetul – a fost văzut despicînd stîncile – şi odată, într-o bătălie cu bretonii, a mistuit o grămadă de oameni! Unii îl luau drept Wotan, dar nu este posibil fiindcă a murit.

– Ah, aşa-i, făcu interesat Everard. Şi ce-a mai făcut el cît timp a fost în viaţă?

– Oh... a dat regelui sfaturi înţelepte, cum am mai spus. A lui a fost ideea că noi, cei din Kent, nu mai trebuie să-i izgonim pe bretoni şi să ne-aducem necontenit tot mai multe rude din ţara cea veche, ci dimpotrivă, că trebuie să facem pace. Socotea că, prin forţa noastră şi prin ştiinţa lor romană, am putea închega laolaltă un imperiu puternic. Avea poate dreptate, deşi, în ce mă priveşte, nu văd cîtuşi de puţin folosul tuturor acestor cărţi şi al acestor băi, fără să mai vorbesc despre bizarul lor zeu în formă de cruce... În orice caz, a fost omorît de doi soli străini, acum trei ani, şi îngropat aici cu animalele sacrificate şi cu acelea din averea sa pe care duşmanii nu i le-au jefuit. De două ori pe an îi oferim un sacrificiu şi trebuie să recunosc că umbra lui nu ne-a pricinuit supărări. Totuşi, această întîmplare continuă să-mi displacă.

– De trei ani, hai? spuse Whitcomb. Văd...

Trecu o oră-ntreagă pînă reuşiră să se despartă, iar Wulfnoth trimise cu ei un băiat ca să-i conducă la rîu. Everard, care n-avea nici un chef să meargă pe jos atît de departe, surîse şi chemă pe pămînt maşina de sărit în timp. Şi, pe cînd o încăleca împreună cu Whitcomb, rosti grav flăcăiaşului cu ochii holbaţi de uimire:

– Află că i-ai primit pe Wotan şi pe Thunor, care de acum înainte îi vor păzi pe ai tăi de orice rău. Făcură un salt de trei ani în urmă. Şi iată momentul dificil, spuse Everard examinînd satul dindărătul desişului. De data aceasta, tumulusul nu se mai găsea acolo. Vrăjitorul Stane era încă în viaţă. Să mistifici un copil e relativ uşor, dar acum va trebui să-l înhăţăm pe individul ăsta dintr-o aşezare puternică şi războinică, unde el e mîna dreaptă a regelui. Şi, în plus, are un dezintegrator.

– Aparent, am izbutit... sau vom izbuti, zise Whitcomb.

– Ba nu. Ştii că nu-i obligatoriu. Dacă dăm greş, Wulfnoth

PATRULA TIMPULUI

ne va povesti o altă istorie peste trei ani şi e probabil că Stane va trăi! Ar putea chiar să ne ucidă de ambele dăţi! Iar Anglia, smulsă vremilor întunecate pentru a trece la o cultură neoclasică, nu va deveni nimic din ce-ai cunoscut... Mă-ntreb unde vrea să ajungă Stane.

Dădu înălţime maşinii de zburat în timp şi o dirijă în văzduh spre Canterbury. Vîntul nopţii îi sufla ameninţător în obraji. Curînd burgul se ivi. Aterizară într-un boschet. Lumina albă a lunii se reflecta pe zidurile pe jumătate năruite ale anticei şi romanei aşezări Durovernum, mînjită-n negru în locurile pe care saxonii le reparaseră cu lemne şi cu pămînt. Nimeni nu putea pătrunde acolo după apusul soarelui.

Saltă-n timp îi purtă spre amiaza acelei zile şi fu retrimis în cer. Dejunul pe care-l luase cu două ore mai înainte şi cu trei ani mai tîrziu apăsa stomacul lui Everard pe cînd se-ndrepta spre o cale romană în ruine, iar apoi spre oraş. Circulaţia era destul de intensă, în majoritate cultivatori ce-şi duceau în care cu boi produsele la tîrg. Două străji cu o figură sălbatică îi opriră la poartă şi-i cercetară de intenţiile lor. De data asta, Everard şi Whitcomb erau reprezentanţii unui neguţător din Thanet, care-i trimisese la diferiţi meseriaşi din partea locului. Cele două brute îşi păstrară mutra arţăgoasă pînă în clipa în care Whitcomb le strecură în mînă două monede romane; atunci suliţele se plecară, iar cei doi străini îşi urmară calea.

Oraşul se agita şi lărmuia în preajma lor, dar încă o dată cel mai mult îl izbi pe Everard virulenta duhoare. Printre saxonii ce se-nghesuiau observa uneori un romano-breton, care, cu aerul dispreţuitor, îşi croia drum prin noroi, ferind tunica-i zdrenţuită de orice atingere de aceşti sălbatici. Ce comic dacă n-ar fi fost patetic!

Exista un han extraordinar de sordid instalat în ruinele unei vechi clădiri de marmură. Everard şi Whitcomb descoperiră ca banii lor aveau o mare valoare în acest loc, unde cel mai adesea schimbul se făcea în natură. Oferind de cîteva ori de băut celor de faţă, ei obţinură toate informaţiile de care aveau nevoie. Palatul regelui Hengist se ridica aproape de centrul oraşului... Nu era un veritabil palat, ci o veche zidire pe care, sub influenţa acestui Stane, au înfrumuseţat-o în mod deplorabil. Stane..., să nu crezi greşit, străine, că bunul şi puternicul nostru rege ar avea cumva suflet de fetiţă..., uite, chiar numai în luna trecută... da, Stane! Locuieşte în casa învecinată. Un băiat ciudat, unii zic că-i un zeu..., în orice caz ştie să aleagă fetele... da, se spune că el e ăla care urzeşte toate poveştile de pace cu bretonii. Ceea ce ni se-ntîmplă tot mai des cu şmecherii ăştia, încît un om de treabă nu mai poate să verse în tihnă puţin sînge..., fireşte, Stane este foarte învăţat, n-aş vrea să spun nimic împotriva lui, înţelege-mă bine, la urma urmei poate zvîrli trăsnetul...

– Ei bine, ce facem? întrebă Whitcomb cînd reveniră în camera lor. Să-l arestăm?

– Nu... mă îndoiesc că ar fi posibil. Am un plan vag, dar va trebui să ghicim ce are realmente intenţia să facă. Să vedem dacă vom izbuti să obţinem o audienţă. Ridicîndu-se de pe mindirul cu paie ce-i servea drept pat, Everard se scărpină. La naiba! Ceea ce-i trebuie acestei epoci nu este instrucţia, ci praful insecticid!

Casa fusese restaurată cu grijă, faţada-i cu pilaştri, albă, părea curată, încît era penibil s-o vezi în mijlocul acelei cumplite murdării. Două străji, în picioare pe trepte, se pregăteau să-i oprească pe cei doi străini. Everard le dădu nişte bani şi le zise că avea ştiri ce-l vor interesa pe vrăjitor.

– Spune-i: Omul de mîine. E un cuvînt de trecere. 'Nţeles?

– Nu-nseamnă nimic, protestă străjerul.

Cuvintele de trecere nu vor să spună niciodată nimic, răspunse Everard pe un ton superior.

Cu un zăngănit metalic, saxonul se-ndepărtă, clătinîndu-şi trist capul. Ah, toate trăsnăile astea noi!

Eşti sigur că stratagema ta va fi bună? întrebă Whitcomb. Acum va fi pus în gardă.

– Ştiu că un personaj atît de important ca el nu şi-ar pierde timpul pentru un oarecare străin. Chestiunea-i urgentă, bătrîne! Deocamdată, n-a săvîrşit nimic permanent, nici măcar atît ca să i se perpetueze legenda. Dar dacă regele Hengist ar realiza o adevărată alianţă cu bretonii...

Străjerul reveni, mormăi ceva şi-i conduse pînă la capătul scării, apoi de-a lungul peristilului. Dincolo se afla atriul, o mare încăpere în care covoarele moderne, din piele de urs, contrastau cu marmura ciobită şi cu mozaicul decolorat. Un om stătea în picioare înaintea unui grosolan pat de lemn. La intrarea lor îşi ridică mîna şi Everard observă ţeava subţire a unui dezintegrator din secolul al XXX-lea.

– Ţineţi-vă mîinile la vedere şi depărtate de corp, le ceru cu glas scăzut. Altminteri va trebui, fără îndoială, să vă nimicesc declanşînd lansatoarele de trăsnet.

Lui Whitcomb i se taie respiraţia, dar Everard se cam aştepta la o asemenea primire. Totuşi, simţea ca un rău la stomac.

Stane, vrăjitorul, era un bărbat scund, îmbrăcat cu o frumoasă tunică brodată, ce trebuie să fi provenit din vreun oraş breton. Avea un trup slab, dar musculos, capul mare, iar trăsăturile de o urîţenie destul de plăcută, sub o grămadă de păr negru.

Un surîs glacial i se desenă pe buze.

– Caută-i, Eadgar! porunci. Ia-le tot ce pot purta în veşminte.

Saxonul era neîndemînatic, dar găsi paralizatoarele şi le aruncă pe jos.

– Poţi să te duci, spuse Stane.

– Nu sînt primejdioşi, stăpîne? întrebă ostaşul.

– Cu asta-n mîna mea? Nu, du-te!

PATRULA TIMPULUI

Stane surîse mai puţin rece. Eadgar se îndepărtă, tîrşiindu-şi picioarele.

„Cel puţin mai avem spada şi toporişca – gîndi Everard. Dar ele nu ne vor sluji prea mult împotriva acestui obiect aţintit asupra noastră".

– Aşadar, veniţi într-adevăr din viitor, murmură Stane. Sudoarea-i îmbrobodi deodată fruntea. Asta mă intriga. Vorbiţi engleza viitorului? Whitcomb îşi deschise gura, dar Everard i-o luă înainte, improvizînd, căci viaţa-i era în joc:

– Despre ce limbă vorbeşti?

– Despre asta. Stane începu să vorbească folosind un accent particular, dar într-un mod ce putea fi recunoscut de o ureche a secolului al XX-lea. Vreau să ştiu de unde şi din ce timp veniţi, care vă sînt intenţiile şi toate celelalte. Să-mi spuneţi adevărul sau vă fac praf şi pulbere.

Everard îşi clătină capul.

– Nu, răspunse el în saxonă. Nu te-nţeleg.

Whitcomb îi aruncă o privire, dar tăcu, gata să urmeze calea arătată de american. Mintea lui Everard funcţiona rapid sub imboldul disperării, îşi dădea seama că moartea îl pîndeşte la prima greşeală.

– In epoca noastră vorbeam aşa. Şi se apucă să debiteze o tiradă într-un jargon mexicano-spaniol.

– Aşa... o limbă latină! Ochii lui Stane se-nflăcărară. Dezintegratorul îi tremura în mînă. De cînd veniţi?

– Din secolul al XX-lea e.n. Ţara noastră se numeşte Lyonesse. Se află în cealaltă parte a mării occidentale...

– America! Răsunase ca un oftat. Aţi numit-o **vreodată** America?

– Nu. Nu pricep despre ce vorbeşti.

Stane nu-şi putu împiedica un fior. Se stăpîni.

– Cunoaşteţi limba romană?

Everard făcu un semn afirmativ.

Stane izbucni într-un rîs nervos.

– În acest caz s-o folosim. Dacă aţi şti ce scîrbă-mi face această limbă de porci care-i saxona...

Latina lui era puţin cam decadentă, fiind, desigur, învăţată în acest veac, dar destul de curgătoare. Îşi agita arma. Iertaţi-mi lipsa de curtenie... Dar trebuie să fiu prudent.

– Fireşte, conveni Everard. Ah..., mă numesc Mencius, iar prietenul meu Iuvelanis. Venim din viitor, după cum ai ghicit. Sîntem istorici. Epoca noastră tocmai a inventat călătoriile în timp.

– La drept vorbind, eu sînt Rozher Schtein, din anul 2987. Aţi auzit... vorbindu-se de mine?

– E o întrebare de prisos! spuse Everard. Noi am ajuns aici în căutarea acestui misterios Stane, ce pare să fie unul dintre personajele esenţiale ale Istoriei. Bănuiam că ar putea fi un... (îşi exploră latina căutînd o expresie ce-nsemna **călător în timp** şi sfîrşi prin a improviza una)... **peregrinator temporis.** Acum o ştim.

– Trei ani... Schtein, cu arma în mînă, începu să măsoare febril încăperea, dar se găsea prea departe ca să poţi sări asupra lui prin surprindere. De trei ani sînt aici. Dacă aţi şti de cîte ori am rămas nedormit întrebîndu-mă dacă voi reuşi... Spuneţi-mi, lumea voastră este unită?

– Lumea şi planetele, zise Everard. Încă de mult. Se-nfioră în sine. Viaţa-i depindea de agerimea cu care va ghici care fuseseră planurile lui Schtein.

– Şi sînteţi un popor liber?

– Sîntem. Adică împăratul prezidează, dar senatul face legile şi este ales de popor. .

Chipul de gnom al lui Schtein căpătase o expresie aproape sacră. Era transfigurat.

– Aşa cum am visat, murmură. Mulţumesc.

– Ţi-ai părăsit deci epoca pentru... a crea Istoria?

– Nu, pentru a o schimba. Cuvintele i se revărsau din gură ca şi cînd ar fi vrut de-amar de ani să vorbească fără să-ndrăznească vreodată: În vremea mea eram istoric. Din întîmplare, am întîlnit un om care pretindea că este comerciant şi că venise de pe lunile lui Saturn. Dar cum fusesem eu însumi pe-acolo, l-am dibuit că minte. Făcînd cercetări, am aflat adevărul. Era un călător temporal, care venise dintr-un foarte îndepărtat viitor. Trebuie să-nţelegeţi că epoca în care trăiam era atroce şi, în calitate de istoric psihograf, îmi dădeam prea bine seama că războiul, mizeria şi tirania, care ne copleşeau, nu proveneau dintr-un rău înnăscut în om, ci din simpla lege a cauzalităţii. Existaseră perioade de pace, chiar destul de prelungite, dar răul era prea adînc înrădăcinat, starea de conflict făcea parte din însăşi civilizaţia noastră. Familia îmi fusese nimicită în cursul unui raid venusian, n-aveam de pierdut nimic. Am pus mîna pe maşina temporală după ce... l-am aranjat pe proprietarul ei. Marea greşeală, mi-am zis, fusese comisă în vremea veacurilor întunecate. Roma unificase un vast imperiu care cunoştea pacea, iar din pace poate întotdeauna să se nască dreptatea. Dar Roma se istovise în sforţarea ei şi acum se dezagrega. Barbarii nou veniţi erau viguroşi, aveau multe posibilităţi, dar ei nu întîrziară să se corupă. Cu toate astea, să luăm Anglia izolată de influenţa putrezitoare a societăţii romane. Îşi fac apariţia saxonii; sînt nişte puturoşi dezgustători, dar sînt puternici şi nu cer altceva decît să se instruiască. În istoria mea, ei nimiciseră pur şi simplu civilizaţia bretonă, apoi, intelectualmente neputincioşi, fuseseră înglobaţi de această nouă – şi rea – civilizaţie, numită occidentală. Eu doream să rezulte ceva mai bun. N-a fost uşor. Veţi fi surprinşi aflînd de greutăţile întîmpinate într-o epocă diferită, înainte de a te fi adaptat, chiar dacă dispui de arme moderne şi de daruri pentru rege. Dar eu mi-am asigurat acum respectul lui Hengist şi cîştig din ce în ce mai mult încrederea bretonilor. Pot uni cele două popoare într-un război comun împotriva picţilor. Anglia nu va mai fi decît un regat unic, dăruit cu forţa saxonă şi cunoştinţele romanilor, destul de puternic ca să-i respingă pe orice invadatori. Bineînţeles, creştinis-

mul este inevitabil, dar voi face astfel ca să fie creştinismul cel bun, cel ce va instrui şi va civiliza pe oameni fără să le frîneze spiritul. Într-o zi sau alta, Anglia va fi în masură să ia pe continent conducerea evenimentelor. Şi în sfîrşit... o lume unică! Voi rămîne aici destul de mult timp ca să se înfăptuiască alianţa împotriva picţilor, pe urmă voi dispărea, făgăduind că mă voi întoarce mai tîrziu. Dacă aş reveni, să spunem la intervale de cincizeci de ani, în decursul cîtorva secole viitoare, aş deveni o legendă, un zeu, care i-ar putea constrînge să urmeze calea cea dreaptă.

– Am citit mult în legătură cu sfîntul Stanius, spuse încet Everard.

– Aşadar, am cîştigat! strigă Schtein. Am dat lumii pacea! Lacrimile îi curgeau pe obraji.

Everard se apropie. Schtein, încă neîncrezător, îi vîrî arma în piept. Cu un aer degajat, Everard se întoarse în jurul său, iar Schtein se roti şi el spre a nu-l pierde din vedere. Dar omul era prea tulburat de această aparentă dovadă a succesului său pentru a-şi aminti de prezenţa lui Whitcomb. Everard îi făcu un semn englezului.

Whitcomb zvîrli toporul. Everard se întinse pe jos. Schtein urlă şi dezintegratorul împroşcă jetul său ucigător. Toporul îi spărsese umărul. Whitcomb sări, prinzîndu-i mîna în care ţinea arma. Schtein striga, forţîndu-se să şi-o ridice. Everard se aruncă în luptă. Urmă o clipă de învălmăşeală.

Apoi dezintegratorul izbucni din nou şi Schtein nu mai rămase decît o masă inertă în braţele lor. Sîngele care curgea din înspăimîntătoarea rană deschisă în pieptul său se răspîndi pe veşmintele lor.

Cei doi străjeri veniră în fugă. Everard înşfăcă paralizatorul de pe sol şi-l reglă la intensitatea maximă. O suliţă îi zbură pe lîngă braţ. Trase de două ori şi cele două brute se prăbuşiră, doborîte pentru cîteva ore.

Chircit, Everard ciuli urechile. Un strigăt de femeie răsună din încăperile interioare, dar nimeni nu se arată în uşă.

– Cred că am învins, gîfîi el.

– Da.

Whitcomb contempla sumbru cadavrul, care zăcea la picioarele sale şi părea jalnic de mic.

– Nu i-am dorit moartea, spuse Everard. Dar momentul a fost dificil. Era sorocit, fără îndoială.

– Pentru el a fost preferabil aşa... decît tribunalul Patrulei şi exilul pe o planetă.

– Materialmente vorbind, îl putem socoti un tîlhar şi-un ucigaş. Dar visul său fusese realmente frumos.

– Un vis pe care noi l-am pulverizat.

– Istoria ar fi făcut deopotrivă. Un singur om nu-i în stare să fie destul de puternic şi nici destul de-nţelept. Mă bate gîndul că partea cea mai mare a mizeriei omeneşti este pricinuită de fanatici bine intenţionaţi ca acesta.

– În consecinţă, ne spălăm pe mîini şi acceptăm urmarea.

– Gîndeşte-te la toţi prietenii tăi din 1947. Nici măcar n-ar fi existat vreodată.

Whitcomb îşi scoase mantia şi încercă să şteargă sîngele care cursese pe veşmintele lui.

– La drum! zise Everard. Trecu prin uşa din spate. O concubină se zgîi la el îngrozită.

Trebui să spargă broasca unei uşi interioare. În camera care urmă se afla naveta temporală din epoca Ing, precum şi cărţi şi cîteva lăzi cu arme şi cu diverse aprovizionări. Everard încărcă totul în navetă...

– Ar trebui să duci toate astea la depozitul din 1894, spuse. Eu voi căuta maşina noastră şi ne revedem la birou.

Cu faţa trasă, Whitcomb îl privi într-un fel ciudat, dar peste chipul său se aşternu hotărîrea:

– De acord, bătrîne! Surîse niţeluş trist şi-i strînse lui Everard mîna: adio şi noroc!

Americanul îl observă îndelung cum se instalează în marele cilindru de oţel. Era o bizară formulă de adio dacă te gîndeai că peste două ore trebuiau să ia împreună ceaiul, în 1894.

Îngrijorarea îl rodea, în vreme ce părăsea casa spre a se pierde în mulţime. Charlie era un original. Or...

Nimeni nu-l stingheri cînd ieşi din oraş şi pătrunse în boschet. Comandă maşinii de călătorit în timp să redescindă şi, în ciuda necesităţii de a se grăbi, căci vreun curios s-ar fi putut apropia să vadă uriaşa pasăre lăsată pe pămînt, Everard deschise un ulcior cu bere. Îi era o sete cumplită. Apoi, după o ultimă privire spre Anglia saxonilor, sări în 1894.

Mainwethering se afla acolo, cu garda lui, precum făgăduise. Faţa-i deveni neliniştită, văzînd cum se apropie acest om cu veşmintele pătate de sînge. Dar Everard îl linişti.

Îi trebuiră cîteva minute ca să se spele şi să se schimbe, înainte de a dicta secretarului un raport detaliat. Whitcomb ar fi trebuit să fi ajuns şi el, dar îl aşteptară în zadar. Mainwethering chemă prin radio depozitul şi reveni cu sprîncenele încruntate.

– Încă n-a sosit acolo, spuse. N-o fi survenit vreun incident?

– Greu de crezut. Maşina era în stare perfectă. Everard îşi muşcă buzele. Nu ştiu ce se-ntîmplă. O fi-nţeles, poate, greşit şi s-o fi dus în 1947.

Un schimb de note arătă că Whitcomb nu se prezentase nici acolo. Everard şi Mainwethering merseră să-şi ia ceaiul, dar nici la întoarcerea lor Whitcomb nu dăduse vreun semn de viaţă.

– E mai bine să informez serviciul operativ, spuse Mainwethering. Ce părere ai? Ei vor izbuti să dea de el.

– Nu... aşteaptă. Everard reflectă o clipă. Un gînd începuse să-l neliniştească. Era înspăimîntător.

– Ai o idee?

– Da... un fir. Everard prinse a se descotorosi de ţoalele-i victoriene. Comandă, te rog, hainele mele din secolul al XX-lea. Îl voi regăsi, poate, de unul singur...

– Patrula va cere un raport preliminar cu privire la ideea şi intenţiile dumitale, îi aminti Mainwethering.

– Slăbeşte-mă cu Patrula!

PATRULA TIMPULUI

5.

Londra, 1944. Se lăsase o noapte de iarnă. Un vînt rece şi tăios bătea prin tunelurile tenebroase ale străzilor. Undeva răsună zgomotul surd al unei explozii, un incendiu izbucni învăpăiat. Mari flamuri roşii fîlfiiau deasupra acoperişurilor.

Everard îşi lăsă pe trotuar maşina de sărit în timp – nimeni nu-şi scotea nasul afară cînd cădeau ucigătoarele V_1 – şi se furişă în umbra fremătătoare. 17 noiembrie; memoria-i antrenată reţinuse bine data. Era ziua în care murise Mary Nelson.

Găsi în colţul străzii o cabină telefonică şi consultă un anuar. Erau trecuţi acolo o mulţime de Nelsoni, dar o singură Mary pentru regiunea Streatham. Trebuia să fie mama ei – presupunea că fata avea acelaşi nume. Nu ştia la ce oră avea să cadă bomba, dar existau mijloace de a afla.

Focul şi trăsnetul se năpustiră bubuitor asupra lui cînd ieşi în stradă. Se aruncă pe burtă, în timp ce cioburi de sticlă treceau şuierînd peste el. 17 noiembrie 1944. Cu zece ani mai tînăr, Manse Everard, locotenent de geniu al Armatei Statelor Unite, era undeva în cealaltă parte a Mînecii, în bătaia tunurilor germane. Nu izbutea să-şi amintească unde se găsea exact în acest moment, dar nici nu se strădui. N-avea nici o importanţă. Ştia că va supravieţui **primejdiei de acolo.**

Noul incendiu dănţuia roşu şi sinistru îndărătul său cînd Everard o zbughise spre maşina temporală. O încălecă şi se ridică în văzduh. Foarte sus, deasupra Londrei, nu mai distingea decît vaste tenebre pătate de flăcări. Noaptea Walpurgiei şi întregul infern dezlănţuite împotriva pămîntului!

Îşi reamintea bine Streathamul, tristă aşezare de cărămidă, locuită de mici amploaiaţi, de băcani, de mecanici, de toţi acei oameni simpli care se ridicaseră ca să blocheze definitiv puterea ce cucerise Europa. O fată pe care o cunoscuse trăise acolo prin 1943... Mai tîrziu se va fi căsătorit, desigur, cu cineva.

Zburînd jos, Everard încercă să găsească adresa. În apropiere izbucni ceva ca explozia unui vulcan. Maşina lui se cabră în văzduh, iar el fu cît pe-aci să fie aruncat din şa. Se grăbi spre locul căutat şi văzu o casă prăbuşită, distrusă, în flăcări. Ajungea prea tîrziu...

Ba nu! Îşi privi ceasul – ora zece şi treizeci precis şi sări cu două ore înapoi.

Se şi înnoptase, dar casa se ridica solid în umbră. Timp de-o clipă simţi dorinţa să avertizeze pe toţi cei dinăuntru. Dar nu... de-a lungul lumii, milioane de fiinţe mureau. El nu era Schtein ca să-şi ia pe umeri povara Istoriei.

Cu gura strîmbată de-un surîs rece, descinse şi trecu de gardul cu zăbrele. El nu era unul dintre afurisiţii ăia de Daneelieni. Bătu la uşă, care se deschise. O femeie de vîrstă mijlocie îl cercetă în semiîntuneric, iar Everard înţelese că ei i se părea bizar să vadă un civil în acel moment.

– Te rog să mă scuzi, spuse el, cunoşti dumneata pe miss Mary Nelson?

– Dar... desigur. O şovăire: locuieşte foarte aproape. Chiar trebuie să sosească. Îi eşti prieten?

– M-a trimis c-un mesaj mrs...

– Enderby.

– Ah, da, mrs. Enderby. Am o memorie din cale afară de proastă. Iată despre ce-i vorba: miss Nelson doreşte să vă comunic că-i pare tare rău că nu va mai putea veni la dumneavoastră. Totuşi ar dori ca, în schimb, dumneata şi întreaga dumitale familie să mergeţi la ea înainte de ora zece şi treizeci.

– Noi toţi, domnule? Dar copiii...

– Te rog, şi cu copiii. Cu toţii. Ea a pregătit o surpriză cu totul specială, ceva ce nu vă poate arăta decît în acel moment. E necesar să fiţi cu toţi acolo.

– Ei bine, vom veni, domnule, de vreme ce ne cere acest lucru.

– Toată lumea, înainte de ora zece şi treizeci, neapărat. Te voi revedea atunci, mrs. Enderby.

Everard făcu un semn cu capul şi se-ntoarse în stradă.

Făcuse tot ce-i sta în puteri. Venea la rînd casa Nelsonilor. Adresa lor se afla cu trei blocuri mai departe. Everard îşi gară maşina la intrarea unei fundături întunecate şi se apropie de clădirea căutată. Acum era şi el vinovat. La fel de vinovat ca Schtein. Se întrebă cum arăta planeta exilului.

Nu se vedea nici o urmă din naveta Ing, care era totuşi prea mare ca să poată fi ascunsă. La ora aceea, Charlie, aşadar, încă nu ajunsese. În aşteptarea lui, va trebui să improvizeze ceva.

Ciocanind în uşă, Everard se întreba ce efecte va avea salvarea familiei Enderby. Acei copii vor creşte, vor avea la rîndul lor copii – nişte englezi cu totul insignifianţi, ai clasei mijlocii, fără nici o îndoială. Dar la un moment oarecare din secolele care vin un om de seamă s-ar putea sau nu naşte. Fireşte, timpul nu era chiar atît de flexibil. În afara unor cazuri rare, ereditatea precisă n-avea însemnătate, conta doar vastul rezervor al genelor umane şi al societăţii omeneşti. Totuşi ar putea fi tocmai unul dintre aceste rare cazuri.

O tînără fată îi deschise uşa. Era drăguţă, fără ostentaţie, dar nostimă în uniforma ei impecabilă.

– Miss Nelson?

– Da...?

– Mă numesc Everard. Sînt un prieten al lui Charlie Whitcomb. Pot intra? Am să-ţi comunic noutăţi destul de surprinzătoare.

– Voiam tocmai să ies, spuse ea ca şi cum s-ar fi scuzat.

– Ba nu, nu trebuia să ieşi. Era o greşeală. Fata se încruntă indignată. Iartă-mă. Te rog îngăduie-mi să-ţi explic. Îl conduse într-un salon trist şi plin de tot felul de lucruri.

– Ia loc, atunci, domnule Everard. Dar te rog să nu vorbeşti prea tare, căci întreaga mea familie doarme... Se trezesc devreme.

Everard se instală confortabil. Mary se aşeză pe marginea unui divan şi-l privi cu ochii mari. El se întrebă dacă nu cumva

PATRULA TIMPULUI

Wulfnoth şi Eadgar se aflau printre stramoşii ei. Da... fără nici o îndoială, după toate aceste veacuri scurse.

– Ba poate chiar şi Schtein.

– Eşti în Forţele aeriene? Acolo l-ai cunoscut pe Charlie?

– Nu, sînt la Informaţii, ceea ce explică ţinuta mea civilă. Te pot întreba cînd l-ai văzut pentru ultima dată?

– Oh... sînt săptămîni de-atunci. Pentru moment se găseşte în Franţa. Sper că războiul să se termine în curînd. E atît de idiot din partea lor sa continue cînd trebuie să ştie prea bine că este sfîrşitul, nu-i aşa? Ea îşi înclină capul cu un aer ciudat. Dar care sînt noutatile dumitale?

– Voi ajunge îndată la ele.

Şi, căutînd să nu întreacă masura, se apucă să flecărească despre situaţia de dincolo de Canalul Mînecii. Ce straniu să vorbeşti unei fantome! Iar condiţionarea lui îl împiedica să spună adevărul. O dorea, dar cînd încerca, limba parcă i se înţepenea.

– Iar costul unei simple sticle de vin roşu...

– Te rog..., îl întrerupse ea nerăbdătoare. Nu vrei să ajungi la problema noastră? Am seara dată.

– Oh! Îmi pare într-adevăr rău. Vezi...

Cineva bătu în uşă, ceea ce-l salvă.

– Scuză-mă, murmură ea, înainte de a se fi strecurat pe sub perdelele sumbre ca să deschidă. Everard o urma cu paşi de lup.

Ea se dădu înapoi, poticnindu-se, şi scoase un strigat:

– Charlie!

Whitcomb o strînse în braţe, fără să ia aminte la sîngele încă umed care tocmai îi stropise cu zece secole mai înainte veşmintele-i saxone. Everard apăru în hol, şi englezul îl privi cu o expresie de uimire amestecată cu oroare.

– Tu...

Vru să pună mîna pe paralizator, dar Everard îl şi ţintuia cu al sau.

— Lasă tîmpeniile, îi spuse americanul, sînt prietenul tau. Doresc să te ajut. Ce plan absurd ai scornit, zi!

– O... ţin aici... ca s-o-mpiedic să meargă...

– Şi crezi că ei n-au mijlocul de a te repera? Everard prinse a vorbi în graiul temporal, singurul utilizabil în prezenţa înspăimintatei fete. Cînd l-am părăsit în 1894, Mainwethering începea să aibă nişte bănuieli neplăcute. Dacă ne vom purta neîndemînatic, toate unităţile Patrulei vor fi alertate. Vor îndrepta eroarea, probabil, omorînd-o pe Mary, iar tu vei fi exilat.

– Eu... Whitcomb se înăbuşi. Figura lui era masca teroarei. Tu... n-ai lăsa-o totuşi să moară...

– Nu, dar trebuie să ne purtăm mai inteligent.

– Vom evada... vom găsi o perioadă tare îndepărtată... Dacă trebuie, ne vom întoarce în era dinozaurilor.

– Taci! îi porunci Everard. Viaţa dumitale este în primejdie, iar noi ne străduim să te salvăm. Dacă n-ai încredere în mine, încrede-te măcar în Charlie. Reluă în temporal, către celălalt: ascultă, bătrîne, nu există nici loc, nici timp în care te-ai putea ascunde. Mary Nelson a murit astă-seară. E un fapt istoric. Eu am şi intrat în încurcătură – familia pe care era cît pe-aci s-o viziteze Mary nu va fi acasă cînd va cădea bomba. Dacă ai încerca să fugi cu ea, v-ar descoperi. E doar o întîmplare că un agent al Patrulei n-a ajuns încă aici.

Whitcomb se forţă să fie calm.

– Dar dacă voi sări cu ea în 1948? De unde poţi şti că ea n-a reapărut deodată în 1948? E un fapt poate deopotrivă de istoric.

– Bătrîne, îţi este **cu neputinţă.** Încearcă. Hai, spune-i că o vei face să sară în viitor cu patru ani.

Whitcomb mormăi:

– Ar însemna să mă trădez. Şi sînt condiţionat...

– Asta-i. Ai tocmai posibilitatea să-i apari aşa cum eşti în clipa asta, dar de cum începi sa-i vorbeşti eşti silit să minţi, deoarece nu poţi face altfel. De altminteri, cum i-ai explica existenţa? Dacă rămîne Mary Nelson, W.A.A.F.-ul[4] o va socoti dezertoare. Dacă-şi schimbă numele, unde sînt actul de naştere, livretul de familie, cartelele, toate aceste bucăţi de hîrtie pe care guvernele secolului al XX-lea le ţin în mare cinste? E fară speranţă, bătrîne!

– Atunci ce putem face?

– Să înfruntăm Patrula şi sa ne apărăm. Aşteaptă aici o clipă.

Everard era calm şi rece. N-avea timpul să se înspăimînte, nici să fie uluit de extraordinarul său donquijottism. În stradă îşi regăsi maşina de sărit în timp şi o reglă astfel încît s-o expedieze cinci ani mai tîrziu, în plină amiază, pe Picadilly Circus. Apăsă disjunctorul principal, văzu cum dispare fără el aparatul, apoi reintră în casă. Mary stătea tremurînd şi plîngînd, în braţele lui Whitcomb. Ah, aceşti bieţi copii pierduţi!

– E bine. Everard îi duse în salon şi se aşeză cu arma-n mînă. Acum să aşteptăm.

Nu dură mult. Un **săltă-n timp** apăru la bord cu doi oameni în gri, trimişii Patrulei. Erau înarmaţi. Everard îi matură cu o rază paralizantă de mică tensiune.

– Ajută-mă să-i leg, Charlie, spuse.

Mary se ghemuia amuţită într-un colţ.

Cînd oamenii îşi recăpătară cunoştinţa, Everard se aplecă peste ei cu un surîs glacial.

– De ce anume sîntem acuzaţi, băieţi? întrebă el în graiul temporal.

– Gîndesc că ştii, răspunse calm unul dintre prizonieri. După dispariţia voastră, Biroul central ne-a însarcinat să vă regăsim. Cercetînd săptămîna care urmează, am descoperit că aţi evacuat o familie care trebuia să dispară într-un bombardament. Dosarul lui Whitcomb ne-a indicat faptul că trebuia sa fi venit aici ca s-o salvaţi pe această femeie, căreia îi era dat să moară astă-seară. Aţi face bine să ne dezlegaţi, sau aceasta va agrava şi mai mult

[4] Aviatoarele din serviciul auxiliar

PATRULA TIMPULUI

cazul vostru.

– Eu n-am transformat Istoria, spuse Everard. Daneelienii sînt tot acolo, nu!

– Da, fireşte, dar...

– De unde ştii dumneata că familia Enderby trebuia să piară?

– Casa lor a fost atinsă, iar ei au afirmat că n-au ieşit decît pentru că...

– Da, dar faptul este că de acum înainte **ei sînt bine ieşiţi.** Este scris. Acum **voi** încercaţi să schimbaţi trecutul.

– Dar femeia de aici...

– Sîntem siguri că n-a **existat** o Mary Nelson care s-a stabilit..., să spunem, la Londra, în 1850, ca să moară de bătrîneţe în jurul anului 1 900?

Captivul cu faţa slabă se strîmbă sălbatic:

– Vă zbateţi al naibii! Dar n-o să vă meargă deloc. Nu puteţi lupta împotriva întregii Patrule!

– Crezi? Vă pot părăsi aici, unde familia Enderby vă va găsi peste două ore. Mi-am reglat maşina de sărit în timp să apară într-un loc public, într-un moment pe care doar eu îl cunosc. Ce efect va avea asta asupra Istoriei?

– Patrula va lua măsuri corective ca să-ndrepte încurcătura, după cum şi voi aţi făcut-o în secolul al V-lea.

– Poate! Aş fi totuşi în stare să-i uşurez considerabil munca dacă s-ar admite să mi se asculte doleanţa. Vreau un Daneelian.

— Ce?

– M-ai înţeles perfect. Dacă trebuie, voi încăleca propriul dumitale **saltă-n timp** şi voi avansa un milion de ani. Le voi expune lor înşile cu cît mai simplă ar fi situaţia dacă ne-ar acorda o şansă.

— Nu va fi necesar.

Everard se roti în jurul său, cu răsuflarea tăiată. Paralizatorul îi căzu din mînă.

Nu putea privi silueta care strălucea înaintea lui. Dînd îndărăt, îl înecă un hohot de plîns.

— Ţi-a fost examinat dezideratul, rosti glasul de linişte. Era cunoscut şi cîntărit cu milenii înainte de a te naşte. Rămîneai totuşi o verigă indispensabilă în lanţul timpului. Dacă ai fi eşuat astă-seară n-ar fi existat milă. Pentru noi, se şi află scris că un anume Charles şi o anumită Mary Whitcomb trăiau în Anglia victoriană. Era, de asemenea, scris că Mary Nelson pierise împreună cu familia pe care o vizitase în 1944 şi că Charles Whitcomb trăise celibatar sfîrşind prin a muri în serviciu comandat, în Patrulă. Se luase notă de această anomalie şi, întrucît cel mai infim paradox constituie o ruptură în urzeala spaţiu-timp, noi trebuia s-o rectificăm, eliminînd din cursul lucrurilor unul sau altul dintre aceste fapte. Or, acum ai decis care să fie eliminat.

Într-un colţ al spiritului său zguduit, Everard, ştiu că cei doi trimişi de Patrulă fuseseră deodată eliberaţi. El ştiu că maşina-i de sărit în timp fusese... era... va fi subtilizată, fără să fie văzută, în chiar clipa materializării ei. Ştiu că Istoria se citea în prezent astfel: Mary Nelson, W.A.A.F., dispărută, presupusă omorîtă prin căderea unei bombe aproape de locuinţa familiei Enderby, care se găseau cu toţii la ea, pe cînd propria lor casă fusese distrusă; Charles Whitcomb, dispărut în 1947, presupus înecat prin accident. Ştiu că i-a fost explicat fetei adevărul, înainte ca ea să fie condiţionată, astfel încît să nu-l divulge niciodată şi că au trimis-o împreună cu Charlie în 1850. Ei şi-ar duce existenţa în clasa mijlocie, fără să se simtă niciodată prea bine sub domnia reginei Victoria, iar Charlie ar avea deseori nostalgia a ceea ce fusese în Patrulă... apoi s-ar întoarce spre soţia şi copiii săi, spunîndu-şi că la urma urmelor sacrificiul nu fusese chiar atît de mare.

El ştiu toate astea şi, de asemenea, că Daneelianul plecase. Cînd întunecatele vîrtejuri ale creierului său se domoliră şi putu să-i privească mai limpede pe cei doi mesageri ai Patrulei, habar n-avea totuşi care va fi propriul său destin.

– Vino, spuse primul om. Să plecam de aici înainte de a se deştepta cineva în casă. Te vom readuce în anul dumitale... 1954, nu?

– Şi apoi? întrebă uimit Everard.

Omul dădu din umeri. Indiferenţa-i afectată ascundea prost cutremurul pe care i-l provocase ivirea Daneelianului.

– Prezintă-te şefului dumitale de sector. Ai dovedit fără umbră de-ndoială că nu poţi fi folosit în mod normal.

– Aşadar... sînt pur şi simplu mătrăşit...

– N-are nici un rost să mîrîi. Crezi că întîmplarea dumitale este unică într-un milion de ani de muncă ai Patrulei? Regulamentul ţine pe deplin seama şi de asemenea cazuri. Îţi va trebui, evident, un antrenament complementar. Ceea ce se potriveşte cel mai bine personalităţii dumitale este o funcţie de neataşat – indiferent în ce eră, indiferent în ce loc, pretutindeni şi de fiecare dată cînd ar putea fi nevoie de dumneata. Presupun că asta îţi va plăcea.

Cu picioarele moi, Everard încălecă maşina de sărit în timp. Cînd coborî din nou de pe ea, au şi trecut zece ani.

În româneşte de
DORIN A. GROZA

Desen de RADU GAVRILESCU

MEDALION

CRISTIAN POPESCU

Unul dintre fenomenele interesante ale SF-ului românesc recent este afirmarea unor autori de formație non-filologică al căror mod de a concepe literatura și munca literară conține note originale, promițătoare de prospețime. Printre cei din această categorie se numără și Cristian Tudor Popescu (născut în 1956, de profesie inginer automatist). Cele mai reușite dintre prozele sale au o tensiune specifică, născută dintr-o însumare de exprimări nete, tranșante, chiar „brutale" uneori (o motivare a acestui ultim aspect se află și în frecventarea asiduă a literaturii SF anglo-saxone; aceeași explicație pare a o avea și destul de frecventul, încă, recurs la formulele senzaționalului facil).

Nesiguranța gustului literar apare progresiv atenuată în textele lui Cristian Tudor Popescu, autor avînd capacitatea de a „computeriza" în ritm susținut informații diverse (tehnici narative, idei critice, ipoteze tehnico-științifice, sofisme caracteristice literaturii SF) și de a le folosi în chip nuanțat.

Promițătoare este și preocuparea sa de a realiza texte situate mai sus de palierul SF-ului facil, texte avînd o anumită miză speculativă. Citabile sînt în acest sens **Phalanx** *(o parabolă despre acefalismul necesar în autocrații),* **Galla** *(istorisire despre soarta unui geniu într-o societate de consum),* **Hephron** *(rod al unei meditații despre contemplativitatea inteligenței și consecințele acesteia).* **Cassargoz**, *lucrare premiată în cadrul concursului de creație în domeniul anticipației tehnico-științifice, ediția 1985, și prezentă în almanahul de față, este o ingenioasă construcție pornită de la tema manieristă a lumii ca teatru. Dincolo de unele inserții ținînd de precaritatea literaturii SF comerciale (aceasta constituie, de altfel, principalul neajuns actual al povestirilor lui Cristian Tudor Popescu)* **Cassargoz** *este un text reprezentativ pentru posibilitățile unui autor dotat.*

VOICU BUGARIU

CASSARGOZ

NUVELĂ PREMIATĂ LA CONCURSUL DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ DE ANTICIPAȚIE TEHNICO-ȘTIINȚIFICĂ, EDIȚIA 1985

Cassargoz, Klaus Saura Cassargoz, zis și Cap Pătrat, atît datorită încăpățînării, cît și efectiv formei craniului său, înainta aproape fericit prin torentul uman de pe Avenida Valladon. Cînd trecuse pe aici, cu două ore în urmă, toată lumea îl ocolea cît putea la vederea salopetei cafeniu cu verde, a lui Old Joe – pușcociul greu pe care-l căra în spinare – și mai ales a mutrei lui. Acum, cînd din toate astea nu mai rămăsese decît mutra – și aia îmbunătățită, pentru că se bărbierise, se schimbase și îmbucase ceva la restaurantul hotelului – îl împingeau toți fără nici o reținere.

Seara era una din obișnuitele seri sufocante ale Tebridei. Ideea de briză venind dinspre ocean, nu reușea să clintească deloc căldura umedă și stătută, tolănită ca un cotoi enorm peste oraș. Prea puțin se sinchisea Cassargoz de căldură. Învățase de mult că atunci cînd nu zaci prin vreo rîpă, cu o gaură cît aluna în dosul urechii și furnicile mărșăluindu-ți pe cornee, vremea nu poate să fie decît minunată, indiferent dacă e arșiță, furtună sau ninge.

Din America de Sud se întorsese cu un teanc de hîrtii de o mie, gros cam cît o cărămidă, cu creierii intoxicați de politică și cu urma unei guri de rezervă situată la o palmă sub cea de la mama natură, cu care încercase să-l înzestreze un cetățean slujindu-se de o macetă. De atunci luase obiceiul să poarte la gît o eșarfă albă, îi plăcea culoarea asta fiindcă, la o adică, dacă gluma se îngroșa prea mult, aveai ce să legi în vîrful bățului și să agiți.

De vreo două ori îl acostase cîte o tîrfă nostimă, dar astă-seară Cassargoz voia doar să se plimbe. De fiecare dată cînd se întorcea dintr-o campanie, hoinărea ore în șir printr-un oraș mare. Căuta locurile cele

CRISTIAN POPESCU

mai aglomerate, primind mulţumit brînciuri şi ghionturi şi trăgînd în piept cu nesaţ mirosul gazelor de eşapament şi al sudorii umane. Era atît de fericit că e încă viu, încît din toate fibrele corpului îi urca o zgîndăreală plăcută, ca atunci cînd îţi vine să te-ntinzi de să-ţi trosnească oasele.

TROPICANA, ţipau tăcut reclamele, WESTERN HOUSE, ALVARADO'S SENTIMENTO, SILVER STAR, JACKPOT, JACKPOT, JACKPOT şi din nou: TROPICANA.

Brusc, Cassargoz stătu locului. În noianul policrom de pulsaţii luminoase trecuse cu privirea peste ceva care-i părea vag cunoscut. Dar nu mai ştie unde. Începu să exploreze circular, încet şi sistematic, cîmpul vizual. Dădu repede peste el.

Era un panou-video uriaş, vizibil probabil de la vreun kilometru, pe care se succedau imaginile-reclamă. Minimul de la care se accepta o comandă publicitară era de 5 secunde. Maximul: cît te ţine punga.

De aproximativ un minut rezista pe ecran o mutră asimetrică, fălcoasă, cu nişte ochişori porcini mijind sub pălăria de cowboy de operetă, peste care explodau şi se stingeau într-una cuvintele:

BLANK'S CASINOS
UN MILION ÎNTR-O NOAPTE
SAU
UN GLONTE ÎN CAP SPRE ZIUĂ
AUT CAESAR AUT NIHIL
BLANK'S CASINOS

„S-ajung closetar la azilul de bătrîni dacă ăsta nu e Filozofu'. Aproape că uitasem că-l cheamă Bl--k."

De fapt, ceea ce-i impresionase retina şi apoi creierul fusese citatul latinesc, nu figura bărbatului de pe ecran. Trebuiau operate nişte corecţii ca aceasta să aducă cu ce-şi amintea Cassargoz. Pălăria de cowboy trebuia înlocuită cu o cască verde împănată cu frunze, iar figura prosperă şi rînjitoare cu una suptă, acoperită pînă sub ochi de o barbă neagră şi la fel de rînjitoare.

„S-a îngrăşat", constată Cassargoz. „S-a îngrăşat ca un porc nesimţit ce e. Şi nu mai poartă ochelarii fumurii. Da' de citate latineşti văd că tot nu se lasă. Mă întreb cîţi au idee în oraşul ăsta împuţit ce va să zică „Aut Caesar".

Imaginea de pe ecran se schimbase. Era arătat acum un metis – o corcitură zdrenţăroasă de indian cu negru, probabil – agitînd cu un zîmbet duios şi tîmp un teanc de bancnote, în timp ce Leonard S. Blank îl bătea protector pe umăr.

VREŢI SĂ AJUNGEŢI CA EL?
JUCAŢI!
ÎN FIECARE SEARĂ CAZINOURILE BLANK DESCHISE PENTRU TOATĂ LUMEA!

Ironia pe muchie de cuţit din textul reclamei îl convinse definitiv pe Cassargoz că e vorba de Filozofu'.

Următoarea imagine, fără cuvinte, era în acelaşi stil: o sală de joc pustie, toate mesele acoperite cu cîte un giulgiu negru – semn că a fost spartă banca – şi pe cea din mijloc, întins între lumînări, cu mîinile pe piept şi vegheat de nişte crupieri cu mutre lungi, Leonard S. Blank în persoană. Un tinerel în blugi, cam soios şi tîmpiţel, tocmai părăseşte sala cărînd fericit cîteva săculeţe dolofane cu ajutorul a două piţipoance.

Cassargoz aprecie exactitatea psihologică a construcţiei reclamelor. S-ar fi putut cadea uşor în greşeala de a arăta nişte supermani şi supermance în ţinută de seară, plesnind de trai bun. Dar tipii ăştia îşi cunoşteau meseria, ştiau că amărîţilor trebuie să le arăţi tot nişte amărîţi ca şi ei umplîndu-se de bani.

Iată că în flash-ul următor era vorba şi de un superman în ţinută de seară. Avea o moacă oarecum pleoştită şi îşi sprijinea tîmpla în ţeava unui Walther. Lîngă el, omniprezentul Leonard S. Blank îi apuca cu o mînă braţul care ţinea pistolul, iar cu cealaltă îi băga în jiletcă o hîrtie de o mie. De-a curmezişul ecranului pulsau cuvintele:

NIMIC NU E PIERDUT ÎN AFARĂ
DE ONOARE!
ÎNCEARCĂ ŞI MÎINE SEARĂ!

„E dat dracului Filozofu'", îşi zise Cassargoz. „Pe lîngă îmbierile mălăieţe care trec de obicei drept reclame, astea sînt de-a dreptul agresive".

Ultima imagine din show-ul Blank fu un colaj conceput pe principiul asociaţiilor subconştiente.

Un cap imens de şarpe, cu gura căscată larg, ocupa aproape tot ecranul, gura şarpelui era o servietă diplomat deschisă, căptuşită cu teancuri de bani, iar în locul unde ar fi trebuit să fie limba despicată stătea tolănită o tipă goală care scotea cu obrăznicie limba la spectatori. Deasupra, pe cei doi colţi ai şarpelui, se înşirau litere mari, portocalii:

BLANK

Era o imagine într-adevar

CRISTIAN POPESCU

greu de uitat. Pe urmă, începură nişte chestii despre ultimul tip de robot - secretară - administrator - femeie de serviciu. Răspunde la telefon, piaptănă cîinele, face curat, poate primi invitaţii şi e capabil chiar să-i determine să mai şi plece. Ăsta care evolua acum pe ecran avea mutra copiată după a unui june prim de prin secolul trecut, unu' Redford, Robert Redford. Privindu-l cum distribuie cu graţie cuburile de gheaţă în paharele cu băuturi, Cassargoz se întrebă cînd o să se scoată un model care să se culce cu nevasta proprietarului în caz că acesta absentează pe o perioadă mai lungă.

Mai hoinări prin oraş încă vreo trei ore. În tot acest timp avu ocazia să vadă de cel puţin 10 ori numele şi mutra lui Blank, profil, semiprofil şi plină faţă de diverse afişe şi panouri publicitare. Se pare că Filozofu' domina nu numai bussines-ul gambling-ului, ci şi pe cel al entertainment-ului din Tebrida.

Într-un tîrziu se hotărî să se ducă la culcare. Cele trei whisky-uri duble băute în localuri diferite îl cam toropiseră.

De cum intră în camera de la hotel îi veni ideea să mai comande un whisky, al patrulea la rînd, şi tot dublu. Îi plăcuse întotdeauna cifra 4, suna rotund şi împlinit. Mai aprinse o ţigară, ultima pe ziua de azi, ba nu, de ieri, şi deschise televizorul. Reuşi să prindă un film porno-horror. Filmul era făcut la meserie, dar, în mijlocul unei scene deosebit de interesante, în care Monstrul din Cimitirul de Maşini îşi înfigea caninii în tiroida Blondinei Exoftalmice (Monstrul se hrănea cu hormoni tiroidieni provenind de la sexul slab, de aceea avea o preferinţă marcată pentru basedow-ienele slabe şi exaltate), hop! apăru iar mutra Filozofului şi o voce caldă, virilă, zise: „Nu uitaţi! Votul dumneavoastră pentru Leonard S. Blank!" Cassargoz slobozi o înjurătură, stinse televizorul şi se duse la culcare.

Adormi repetînd în gînd: „Blank, Leonard S. Blank. Filozofu'."

Pe fondul sunetelor domoale ale unui menuet, o voce suavă, de amantă istovită:

„Domnule Cassargoz, este ora 9.a.m., aţi solicitat să fiţi trezit la această oră. Astăzi va fi o zi perfectă. Oceanul e albastru şi liniştit, soarele e galben şi străluceşte. Vă rugăm, dacă v-aţi trezit, apăsaţi pe butonul verde aflat pe perete în stînga dumneavoastră".

Urmară cîteva momente de pauză, pe urmă textul fu reluat, ceva mai tare, de o voce aducînd cu cea a unei funcţionare care se pregăteşte să închidă ghişeul.

„Oare cît timp o ţine aşa dacă nu apeşi pe buton?" îşi zise Cassargoz.

La a patra repetare însă, fu nevoit să apese butonul verde, deoarece se mai adăugaseră cîteva trepte de amplificare şi vocea semăna acum cu un urlet de soacră isterică.

„Bună dimineaţa domnule Cassargoz (din nou glasul de amantă istovită). Ne îngăduim să sperăm că aţi dormit bine şi sînteţi satisfăcut de hotelul nostru. Dacă doriţi micul dejun, vreţi să aflaţi ştirile sau aveţi de formulat alte cereri, vă rugăm să utilizaţi terminalul afectat camerei dv. Vă dorim în continuare o zi plăcută şi fructuoasă, domnule Cassargoz."

„Dacă o fi ça noaptea, m-am lămurit." Îl durea capul şi nu se simţea prea odihnit. Toată noaptea se tîrîse prin mocirla amazoniană, murise de două ori, o dată de glonţ şi o dată de săgeată otrăvită, dăduse peste şerpi ridicaţi în coadă, motociclişti, bani, flăcări şi, tronînd peste toate, rînjetul batjocoritor al Filozofului Blank.

Dintre ştirile care se perindară pe ecranul terminalului în timp ce mînca, două îi atrăseseră atenţia: lovitură de stat în Filipine şi reizbucnirea ciocnirilor libiano-algeriene.

„Ce-ar fi să dau o raită prin Africa de Nord? N-am mai fost de mult pe-acolo."

Pe la 10 începu să se întrebe ce va face azi. Nu cunoştea pe nimeni în oraş. Adică, de fapt, pe cineva tot cunoştea. Pe Leonard S. Blank.

„Ce-ar fi...? La urma urmei, sîntem vechi camarazi de arme, chiar dacă prea prieteni n-am fost niciodată."

O jumătate de oră mai tîrziu încerca să pătrundă în sediul corporaţiei Blank. Barajul electronic era însă al dracului de greu de trecut.

NUMELE DV. NU ESTE ÎNREGISTRAT. VIZITA DV. NU A FOST ANUNŢATĂ. NE PARE RĂU, DAR NU VĂ PUTEM PERMITE ACCESUL.

Politicos, dar ferm. Avu însă noroc. În timp ce se învîrtea prin faţa intrării, cîteva limuzine negre interminabile frînară în dreptul clădirii şi din ele ţîşni un stol de granguri în negru cu mape negre sub braţ. Unul dintre ei era Blank.

– Blank! Hei, domnule Blank!

Acesta continua să urce scările în trap săltat, fără să întoarcă capul.

„Filozofule!" îi veni pe limbă lui Cassargoz, în timp ce un poliţist începuse să-l îmbrîncească.

Blank mai urcă vreo două

CRISTIAN POPESCU

trepte şi întoarse capul.

– Aici sînt, Filozofule! mai strigă Cassargoz, în timp ce poliţistul îl croia cu matraca.

Marele boss clipi de cîteva ori nedumerit, apoi se lumină la faţă şi coborî grăbit spre el:

– Hei, sergent, lasă-l în pace! Ecce homo! Să vezi şi să nu crezi! Cap Pătrat în carne şi oase! De fapt, dacă mă uit bine, mai mult în oase...

„Asta o spui tu, care eşti mai mult osînză", mormăi Cassargoz sufocat de îmbrăţişarea uriaşului. Nu se aşteptase la asemenea efuziuni.

– Cînd ai de gînd să-ţi iei puţin ţeasta la polizor? zise blînd Filozofu' mîngîindu-l pe creştet.

Apoi continuă precipitat:

– Bătrîne, iartă-mă, am şedinţă de consiliu, nu mai pot să-ntîrzii nici o secundă. Fii atent, te aştept diseară la „Laplace's Palace". Promite-mi că vii! O să sporovăim despre vremurile apuse. Eheu! fugaces labuntur anni... Vii, da?

Fără să mai aştepte confirmarea, îi şterse o labă peste umăr lui Cassargoz şi o luă vioi pe scări în sus.

„Parcă e un taur încercînd să meargă pe poante", îi trecu acestuia prin minte.

Pînă pe la 4 se aiuri cu o puştoaică de vreo douăzeci de anişori agăţată pe Avenida Takongal, strada profesionistelor. După aia îi dădu liber şi se duse să-şi caute nişte ţoale mai acătări. De la 6 pînă la 8 dormi.

●

„Laplace's Palace. Numai Filozofu' putea să-i dea numele ăsta aiurit." Cassargoz fu nevoit să întrebe de vreo patru ori pînă să afle unde e, fiindcă printre localnici era cunoscut mai ales sub numele mult mai de doamne-ajută de „Raiul jucătorilor."

Construcţia era enormă, într-adevăr un palat. Existau săli pentru toate jocurile de noroc cunoscute, de la ruletă pînă „la cap sau pajură." Automatele cu monezi nici nu intrau la socoteală, ele fiind răspîndite peste tot, pînă şi în closete.

– Ma numesc Cassargoz. Klaus Cassargoz.

– Desigur, domnule Cassargoz, sînteţi aşteptat. Vă rog să mă în..ţiţi.

Cîteva săli de joc înecate în fum şi larmă, pe urmă un coridor pustiu şi tăcut, nici măcar paşii nu se auzeau pe mocheta groasă. Luară liftul şi ajunseră într-un coridor identic cu primul. Ceva îl contrarie: în loc s-o ia în sus, liftul coborîse, şi încă suficient de mult. Din clipa aceea îl cuprinsese o încordare vagă pe care nu şi-o putea reprima.

Se opriră în faţa unei uşi masive de metal.

– Spuneţi-vă numele, domnule.

Cassargoz se conformă.

– Salut, bătrîne. E-n regulă, Hubert, poţi să pleci. Era vocea lui Blank. Uşa glisă tăcut şi se închise apoi în urma lui Cassargoz: pfvvvv... shtonk!

Era o încăpere austera. Cîteva busturi, din duroplast probabil, un pupitru de videocomunicaţii, fotolii albe şi roşii şi ceva ce Cassargoz nu mai văzuse de mult: rafturi cu cărţi.

– Nici nu ştii cît de mult mă bucur că te văd, Cap Pătrat. Ia loc, te rog, ia loc, simte-te ca acasă. Ce bei?

Trecură cîteva secunde bune pînă cînd Cassargoz articulă destul de stînjenit:

– Un Bourbon dublu, te rog. Sec.

Ca şi azi dimineaţă la sediu, familiaritatea afabilă a Filozofului îl descumpănea. Ceva nu mergea, nu se îmbuca, refuza să se muleze pe colţurile cutiei sale craniene.

– Păi da, Bourbon. Uitasem că nu bei decît Bourbon sec. Cîţi ani sînt de atunci, Doamne? Opt... ce opt, sînt zece ani bătuţi pe muchie, măi, băiatule. Timpul curge înspăimîntător de repede. Ca fulgerul se duce. Haznaua asta infectă a secundei... Înghite orice. Fie că primeşti un glonte între ochi, fie că ejaculezi, fie că plîngi, fie că faci o ticăloşie sau un gest măreţ, ba chiar şi dacă stai pur şi simplu de pomană, ea tot trece. A şi trecut. „Hâtons-nous, le temps fuit et nous traîne avec soi/ Le moment où je parle est déja loin de moi." Cine a scris asta? Racine, nu? Da, da, Racine.

„Nu s-a schimbat deloc", îşi zise Cassargoz. Pe vremuri, gargara erudită şi aiuritoare a Filozofului îi scosese din sărite pe mulţi dintre băieţi. Înşelaţi de aparenţa de păcălici bonom, vreo doi încercaseră cu tot dinadinsul să-l convingă să tacă. Cassargoz îşi aducea bine aminte şi acum faţa făcută terci a unuia dintre ei, pe care bîzîiau nişte muscoi enormi, verzui cu reflexe metalice. Asta era Filozofu'. O mixtură de tigru cu şacal turnată în ambalajul jovial şi aparent inofensiv al unui intelectual cam tembel. Toţi cei din comandourile de pe Coasta de Vest îi ştiau obiceiul de a propti şi aranja morţii rămaşi după o încăierare, în grupuri statuare, cu atitudini eroice pe care apoi le fotografia.

– Iartă-ma că îţi zic mereu Cap Pătrat, dar, să fiu al naibii, îţi uit mereu numele. Am început să mă ramolesc.

– Nu arăţi ramolit deloc. Cassargoz, Klaus Cassargoz, aşa mă cheamă.

– Păi, sigur că da, Klaus dragă, sigur că da. Aşa... ce spuneam? A, da, cum te simţi în Tebrida noastră?

CRISTIAN POPESCU

Cald al dracului, nu? De fapt, cînd ai venit?

– Ieri.

– Şi dacă nu sînt foarte indiscret, de unde vii?

– Din America de Sud.

– Mda, şi acolo e cam cald. Înţeleg că încă mai lucrezi.

– Da.

– Şi mai iese ceva?

– Aşa şi aşa. Nu poţi să ştii niciodată. De fapt, ştii prea bine.

– Cum să nu ştiu, et in Arcadia ego. Ce vremuri, mă, băiatule, ce vremuri extraordinare! Homerice aş putea zice. Te invidiez. Asta e adevărata viaţă. Te baţi pe viaţă şi pe moarte, toţi vor să te radă, dar îi razi tu pe ei pînă la urmă, îl tragi în piept pe moşneagul ăla cumsecade de sus, care-ţi reţinuse o cameră de lux în raiul lui supraaglomerat şi te întorci plin de bani în bordelurile vechi şi dragi. Iliada şi Odiseea, Klaus, bătrîne. Coloana vertebrală. Restul sînt fleacuri.

– Da, zise plat Cassargoz.

Filozofu' oftă.

– Am îmbătrînit de cînd lîncezesc în oraşul ăsta. M-am îngrăşat şi am îmbătrînit. Sînt foarte singur.

Cassargoz îl privi lung.

– Nu s-ar zice că lîncezeşti.

Filozofu' pufni trist.

– A, te referi probabil la micile mele afaceri. Ce să fac, trebuie să trăiesc. Virtus post nummos, dragule, şi pe urmă zona asta geografică e aşa de bogată în cretini încît ar fi de-a dreptul imoral să nu profiţi. Eu am priceput de mult, dragule, că materia primă cea mai preţioasă din lume e prostia. Ce uraniu, ce aur... Investeşte în prostie umană, Cap Pătrat, şi n-ai să regreţi niciodată! Porneşte totdeauna de la postulatul „Există mult mai mulţi dobitoci decît pot eu să-mi închipui". Dar, la urma urmei, ce-mi pasă mie de toate astea? Eu am fost totdeauna şi rămîn un admirator al frumosului, al artei. Dacă n-aş avea micile mele bucurii artistice cred că aş lăsa totul dracului şi aş veni cu tine în campania următoare.

Tăcură o vreme amîndoi. Pe urmă Filozofu' reluă:

– Ştii, de fapt, mă uimeşte faptul că nu te-ai transformat în toţi anii ăştia într-un onorabil tată de familie, înconjurat de copii, de datorii, de rudele nevestei căreia-i zici „mamă" şi nu-i ieşi din cuvînt. Din cîte îmi aduc eu aminte, n-ai fost niciodată un soldat adevărat. Aveai prea multe scrupule.

– Depinde ce înţelegi printr-un soldat adevărat.

– Da, întotdeauna am avut noi doi opinii diferite asupra acestei chestiuni.

„Totdeauna am avut noi doi opinii diferite"... repetă Cassargoz în gînd. „Parcă ne-am fi conversat pe tema asta pe la diverse congrese".

– Am încercat să muncesc, Filozofule. N-a mers. Prima dată cînd şeful de echipă s-a răstit la mine, l-am băgat în spital. Nu mă pot obişnui să ascult de o mătreaţă, de un avorton de civil din ăştia, meşteri în vorbe, dar care se scapă pe ei de frică cînd văd un şiş. Şi pe urmă... fac de prea mult timp meseria asta ca să nu cred că e mai uşor să ucizi sau să fii ucis, decît să munceşti.

– Ei da, aici ai mers departe. Auzi... Klaus, ştii ce? Te deranjează dacă te invit la teatru? Ştii că teatrul a fost marea mea pasiune dintotdeauna. Hai, nu mă refuza, o să-ţi placă.

O clipă Cassargoz rămase deconcertat. La teatru? Numai la asta nu s-ar fi gîndit. Şi, la urma urmei, de ce nu?

– Da, sigur, zise şi se ridică.

Porniră din nou pe lungile coridoare tăcute. Blank deschise două sau trei uşi blindate pronunţîndu-şi numele. (Ar fi putut să spună orice altceva, identificarea se făcea pe baza amprentelor vocale).

Pătrunseră într-o sală de spectacol foarte spaţioasă, bine aerisită, răcoroasă chiar. Locurile nu erau o problemă, erau cu totul vreo 15–20 de spectatori. Se aşezară în fotoliile moi, ergonomice.

Spectacolul era aproape de final. Cassargoz îşi aminti repede că mai văzuse piesa demult, foarte demult, împreună cu copiii de la orfelinat. Îi plăcuse. Era vorba despre un tip pe nume Macbeth, care, împreună cu nevastă-sa, îşi omoară regele ca să-i ia tronul şi pe urmă, fiindcă tot îşi făcuse mîna în direcţia asta, mai omoară încă alţi cîţiva care-l deranjau. La sfîrşit i se înfundă şi lui, îl rade unul Macduff, născut prin cezariană. În clipa în care Macduff, ridică paloşul, Cassargoz aşteptă să se stingă lumina sau alt truc de scenă. Nici vorbă însă. În ciuda stăpînirii de sine exersată în atîtea împrejurări grele, tresări cînd capul lui Macbeth descrise o scurtă traiectorie prin aer şi izbi podeaua cu un zgomot înfundat. Sîngele ţîşni în efemere fîntînici arteziene deasupra trunchiului decapitat, care după ce rezistase o secundă în picioare se grămădi ca o păpuşă de cîrpă la picioarele lui Macduff. Un oftat lung străbătu sala.

Cu toate că reprezentaţia luase sfîrşit, nu aplaudă nimeni şi nu se aprinseră luminile. Scena turnantă se roti făcînd nevăzut tabloul final. Puţinii spectatori plecaseră.

Văzînd că Filozofu' nu se ridica, Cassargoz rămase şi el pe loc, cufundat în fotoliul moale, în semiobscuritatea odihnitoare.

CRISTIAN POPESCU

– Ei, ce zici? Ţi-a plăcut?
– Ce să zic? Mi-a plăcut, mai ales trucajul de la sfîrşit a fost nemaipomenit. Da' văd că nu prea are succes, sala a fost mai mult goală.
Blank rînji satisfăcut, ca un profesor auzind de la elev exact prostia pe care o aştepta.
– Draga Cap Pătrat, ceea ce ai văzut adineauri este un trucaj în măsura în care viaţa e un trucaj de la un capăt la celălalt. Iar în ce priveşte numărul de spectatori, te asigur că sala a fost arhiplină, avînd în vedere preţul unui bilet, care e cam cît cîştigi tu într-o campanie bună.
Un timp se aşternu tacerea.
– Vrei cumva sa spui că decapitarea... s-a petrecut **în realitate?**
— **Realitate...** dragul meu, acesta este un cuvînt uzat şi perfid ca o tîrfă scoasă la reformă care s-a reprofilat pe codoşlîcuri. Toţi filozofii lumii s-au culcat cu tîrfa asta şi toţi s-au trezit în zori istoviţi, nesatisfăcuţi, disperaţi sau resemnaţi şi cu un gust amar în gură.
– Să lăsăm puţin filozofia, Filozofule.
Cassargoz ridicase pentru prima dată puţin tonul.
– Acolo... a murit un om?
– Doamne, ce confuz poţi să gîndeşti. Operezi cu noţiuni cărora nu le-am definit în prealabil sensul. Ce înseamnă a muri? Şi, prin extensie logică, ce înseamnă a trăi? Cum deosebeşti un om viu de unul care a încetat să mai trăiască, sau n-a trăit, de facto, niciodată? Să excludem de pe acum criteriul grosier al stopării unor funcţii fiziologice. Oricînd putem găsi contraexemple.
Vocea lui Cassargoz răsună ciudat în tăcerea şi penumbra sălii:
– Deci, un om a fost omorît?
– Să admitem că da. Şi?
– Ştiai c-o să fie omorît?
– Să admitem că da. Şi?
– La ce bun, Filozofule?
Blank se adînci în fotoliu cu vădită plăcere şi îşi muta picioarele, punînd acum stîngul peste dreptul.
– Eu, după cum ştii, am fost întotdeauna îndrăgostit de literatură. Îmi amintesc că la o lecţie de istorie, cînd trebuia să vorbesc despre politica lui Richelieu, am început să povestesc voios cum au rezolvat muşchetarii problema eghileţilor cu diamante. Profesorul mi-a pus doi, deşi povestisem frumos. Aşa am înţeles, destul de tîrziu, care e diferenţa dintre istorie şi literatură. Mi-a trebuit cîtva timp ca să-mi dau seama că de fapt lucrurile nu sînt chiar atît de simple şi că profesorul ăla era de fapt un bou. Istoria este şi ea o formă a literaturii. E o iluzie găunoasă să credem că anecdotica înscrisă în manualele de istorie e mai aproape de spiritul unei epoci, de **realitatea** ei – cu toate că ţi-am spus că pe curva asta nu se poate pune baza –, decît literatura acelei epoci. Ba uneori e chiar pe dos. Poate oare o lucrare istorică, oricît de exactă şi savantă, să redea suflul unui timp aşa cum o fac piesele Marelui Scutură-Lance? Dar să nu deviem prea mult de la subiect. Mai mult poate decît literatura, eu am iubit teatrul. Pasionat. Lucid. Din tot sufletul. Cînd vedeam o piesă bine jucată, care-mi plăcea, pierdeam dintr-o dată contactul cu ceea ce era în jur, cu viaţa mea de pînă atunci, cu tot. Eram în piesă. Existam în ea. Şi deodată venea lovitura de măciucă: cineva trebuia să moară sau trebuia să aibă loc ceva în legătură cu sexul. Atunci liniile de forţă ale spectacolului se curbau în jurul singularităţilor numite moarte şi sex, autorul încerca să evite, să cotigească, regizorul apela la trucuri şi eu mă prăbuşeam pe locul meu din sală cu aceeaşi senzaţie de durere buimacă pe care ţi-o dă o lovitură puternică în cap. Mă integram cu cea mai mare uşurinţă în convenţia scenică, nu vedeam decorurile vechi, crăpate şi prăfuite, nu percepeam pocnetul discret al reflectoarelor supraîncălzite, dar nu puteam, mă înţelegi, nu puteam accepta convenţionalizarea, stilizarea relaţiilor umane, care neutralizau aproape complet tensiunea dramatică acumulată pînă atunci. Încearcă să-ţi imaginezi cum ar arăta un „Hamlet" în care incestul sugerat se petrece în scenă, în **realitate** (vezi, iar parşiva aia de **realitate** cu care nu se poate lăuda nimeni că a posedat-o cu adevărat şi, dacă se laudă totuşi vreunul, ăla nu e decît un mincinos îngîmfat sau un onanist cu imaginaţie hipertrofiată) moartea lui Polonius, a Ofeliei, a tuturor celorlalţi şi, în sfîrşit, cea a lui Hamlet, nu sînt nişte simulacre. Îţi dai seama ce valenţe noi ar căpăta textul, cîtă tensiune dramatică s-ar acumula în plus? Cred că însuşi marele Will şi-ar privi cu uimire opera.
Lui Cassargoz i se făcuse frig. „Ce caut eu aici, Dumnezeule?"
– De ce nu te duci la film? Filmul cred că-i mai aproape de realitate, nu?
Filozofu' pufni dispreţuitor.
– Filmul e un succedaneu, un surogat, un rahat. Arta, în nici un caz. Pentru artă e nevoie de oameni vii, înţelegi, oameni care să sufere, să se bucure, să trăiască cu adevărat şi **să moară** cu adevărat. Ah, **Adevărul**, altă tîrfă cu inima de piatră.
Fu din nou tăcere cîteva

CRISTIAN POPESCU

clipe, dar această tăcere se deosebea de cea precedenta cît şi de cea care urma.

„De ce naiba îmi face **mie** confidenţele astea, cînd nici măcar nu-şi mai aminteşte numele meu?"

– Nu ştiu, nu ma pricep, dar cred ca e o greşeală undeva în cele ce mi-ai spus. Mai degrabă simt că e aşa.

– Dragule, errare humanum est...

– ...perseverare diabolicum, şopti Cassargoz, epuizînd astfel mai mult de jumătate din cunoştinţele sale de latină.

– Nu, Cap Pătrat, nu te grăbi. Corect este aşa: a greşi e omeneşte, a persevera în greşeală denotă fie idioţenie, fie geniu.

Iarăşi tăcere.

– Bine, dar ceilalţi actori... ei ştiu?

– Ştiu exact atît cît trebuie să ştie. Sînt roboţi, dragule, ultimul tip. Comandă specială.

Lui Cassargoz îi apăru brusc în minte robotul casnic cu mutra lui Robert Redford.

– Totul e foarte simplu. De actori umani fac rost cînd vreau, de pe continent. Îţi dai seama ce şansă pentru un amarît care n-a mai jucat nimic de un an sa joace într-un teatru particular, pentru o sumă care-l copleşeşte, rolul vieţii? Pare paradoxal, dar rezultatele cele mai bune, accentele cele mai sincere, trăirile cele mai intense le-am obţinut cu unii care jucaseră toată viaţa roluri de oameni cu tava şi visaseră la Hamlet. La repetiţie, robotul care trebuie să ucidă se opreşte la jumătatea acţiunii. Cînd cred că e timpul, pun un bit acolo unde trebuie în programul robotului, vînd biletele şi anunţ repetiţia generală. Macbeth, ai fost martor la tragicu-i sfîrşit, nu ştia ca joacă premiera vieţii lui. A murit cu convingerea că e vorba de o repetiţie, fie ea şi generală. E mai bine aşa. De cele mai multe ori actorul da tot ce poate la repetiţia generală şi de aceea joacă mult mai slab la premieră. Chestiune de psihologie.

– Şi spectatorii ăia cine erau?

– Nişte căcăcioşi plini de bani. Unii vin în mod special de pe continent pentru spectacolele mele. Pe marea majoritate nici nu-i prea interesează ce se joacă. Nu se deosebesc cu nimic de feudalii care stăteau în balconaş, însoţiţi de doamnele lor, pentru a urmări cu atenţie şi oroare excitată sfîrtecarea în bucăţi, spînzurarea sau decapitarea unui supus. Şi mai e ceva: violenţa se pare că exacerbează libidoul. Am avut un succes nebun cu scena căsăpirii lui Agamemnon în baie de către Clitemnestra şi Egist. Vezi cum devine cazul: tînărul Robert Bradley III, fiul lui Robert Bradley II şi, bineînţeles, nepotul lui Robert Bradley I, înainte de a o conduce la hogeacul său de lux pe temperamentala doamnă consilier Jameson, o aduce mai întîi, după supeul en tête a tête, la spectacolul meu.

Cassargoz ar fi vrut să-l întrebe cum se potrivea ce spusese mai înainte despre oamenii vii în artă cu folosirea roboţilor, dar îşi luă seama. „Omul ăsta e nebun. Un nebun periculos şi eu sînt şi mai nebun că am intrat aici".

– Desigur, continuă dezinvolt Filozofu', pe un ton academic, se ivesc anumite dificultăţi. Cea mai supărătoare e că nu poate muri decît un personaj pe spectacol, altfel, dacă aş introduce mai mulţi actori umani, ceilalţi s-ar speria şi n-ar mai ieşi nimic. Există o ieşire magistrală din acest impas. Se joacă de fiecare dată piesa cu alt personaj care moare cu adevărat, restul morţilor fiind trucate. Beneficiul este surprinzător şi enorm: în loc de un singur „Hamlet" am obţinut mai multe – unul al lui Polonius, unul al Ofeliei, unul al reginei şi aşa mai departe. Cel mai interesant a fost un spectacol în care muritorul era chiar Hamlet. În clipa în care otrava începe să-l pătrundă (am folosit o otravă specială care permite dozarea efectului la secundă), în loc să zică melancolic şi resemnat: „The rest is silence", zice mirat şi înspăimîntat totodată: „Mamă, mor"... Replica asta, cuplată cu ce-apucase să spună înainte din text, şi cu replica normală pe care robotul a dat-o în continuare conştiincios, cu intonaţia corecta „Good night, sweet prince..." etc., a fost cel mai emoţionant moment din viaţa mea. Atunci, pentru o clipă, măcar pentru o clipa, am crezut că am avut-o pe curva aia de care-ţi vorbeam. Acum, cu trecerea anilor, nu mai sînt chiar aşa de sigur, dar oricum e o amintire frumoasă, nu?

Cassargoz nu mai asculta de mult. Cauta cu disperare o soluţie. „Trebuie să fiu calm, foarte calm".

– Ei, Klaus, ajunge cu arta dramatică. Te rog să mă ierţi că te-am plictisit. Sînt un nesimţit, cînd ai un oaspete ca tine trebuie să te ocupi de hobby-urile lui, nu de ale tale. Din cîte-mi mai amintesc eu, îţi plăcea mult să vînezi. Dă-mi voie să-ţi ofer, în încheierea acestei seri minunate petrecute împreună, o partidă de vînătoare. Nu mă refuza, te asigur c-o să-ţi placă.

„E o capcană. Sînt sigur ca e o capcană. Cînd dracu lui mi-a plăcut mie să vînez?... Dar n-am de ales, trebuie să accept şi să fiu cu ochii în patru. Doamne, cine

CRISTIAN POPESCU

m-a pus să vin aici?"

O luara iar pe coridoare. Uşa în faţa căreia ajunseră nu se deosebea cu nimic de celelalte, dar aici Blank nu-şi mai rosti numele, ci spuse rar şi răspicat:

– Sesam, deschide-te.

Cu toată încordarea, Cassargoz nu-şi putu reprima un zîmbet. Dementul ăsta avea un ciudat simţ al umorului.

Pătrunseră într-o încăpere goală, cu pereţi de un alb mat.

– Hello, SANTRI. Klaus, dă-mi voie să ţi-o prezint pe SANTRI. Simulator Analogic Tridimensional. După ştiinţa mea, una dintre cele mai puternice inteligenţe artificiale existente în lume la această oră. SANTRI, acesta este domnul Cassargoz, un vechi şi bun prieten.

– ÎNCÎNTATĂ SA VĂ CUNOSC, DOMNULE CASSARGOZ.

Ce voce stranie! Cassargoz încercă să-şi imagineze cum ar arăta o femeie cu o asemenea voce.

– SANTRI, domnul Cassargoz ar dori o partidă.

– DESIGUR, DOMNULE.

Vocea avea ceva blînd, ceva liniştitor şi franc şi de aceea suna neverosimil între zidurile albe. Cassargoz se mira şi el ce calm devenise dintr-o dată.

NIVELURILE SÎNT URMĂTOARELE:

NIVELUL 3 – VÎNATUL VA FI ADUS ÎN BĂTAIA ARMEI DE ATÎTEA ORI DE CÎTE ORI E NEVOIE PENTRU A-L DOBORÎ.

NIVELUL 2 – VÎNATUL NU VA FI ADUS ÎN BĂTAIA ARMEI. TREBUIE SĂ-L REPERAŢI SINGUR ŞI SĂ VĂ ALEGEŢI POZIŢIA OPTIMĂ DE TRAGERE.

NIVELUL 1 – ÎN COMPORTAREA VÎNATULUI SE INTRODUC ELEMENTE ALEATOARE. ESTE POSIBIL SĂ FIŢI RĂNIT. VĂ SFĂTUIESC SĂ NU ABORDAŢI ACEST NIVEL FĂRĂ UN ANTRENAMENT ÎNDELUNGAT LA NIVELURILE 3 ŞI 2.

NIVELUL O – ACESTA ESTE UN NIVEL PERFECT ALEATOR. VĂ PUTEŢI TRANSFORMA DIN VÎNĂTOR ÎN VÎNAT. ORICÎND PUTEŢI FI UCIS. ESTE RECOMANDABIL SĂ NU-L ALEGEŢI NICIODATĂ.

– Şi cam ce se poate vîna pe aici? întrebă Cassargoz într-un tîrziu.

– Orice, dragule, orice. Depinde exclusiv de tine. Ai să întîlneşti exact vînatul pe care-l doreşti cel mai mult.

– Există cineva care să aleagă nivelul 3?

– Bineînţeles, bătrînul senator Hannever. De cîte ori vine pe aici alege 3. E de înţeles: are reumatism poliarticular, anghină pectorală, diabet şi probabil multe altele. Nu poate să facă eforturi. Urăşte schimbările. Pentru el decorul este întotdeauna acelaşi: o vilă colonială din secolul XIX. Domnul senator stă în faţa casei într-un fotoliu de răchită, în mijlocul gazonului proaspăt tuns şi troscăneşte fericit din Winchesterul său.

– Şi împuşcă ceva?

– Desigur, domnul senator Hannever, liberalul, împuşcă negri. Asta e vînatul lui preferat. Îi rîd ochii, se bucură ca un copil de cîte ori nimereşte.

Camera era perfect izolată fonic, în momentele de tăcere Cassargoz îşi auzea sîngele vuindu-i în cap.

– Iarăşi oameni, Filozofule?

– De ce te miri? Dacă stai să te gîndeşti, e foarte normal. Nu elefantul, nu leul sau tigrul, nici măcar Tyranosaurus Rex, omul, dragule, omul e vînatul suprem pentru om. Ai să-mi spui că şi omul e un animal. Nu te contrazic, îngăduie-mi doar să te completez: animalul e doar genul proxim al omului, iar diferenţele specifice sînt înfiorarea vagă cu care priveşte uneori cerul înstelat, conştiinţa morţii şi iluzia nemuririi, rîsul, perceperea uneori dureroasă a curgerii timpului. E o definiţie arbitrară şi sumară, ştiu, dar sper că totuşi te convinge într-o oarecare măsură. Gîndeşte-te la un vînat nobil, să zicem un leu. Ce poţi întrezări pe figura unui leu rănit înainte de a-i aplica lovitura de graţie? Nimic, dragule, sau aproape nimic. Pe cînd, gîndeşte-te ce înseamnă să lipeşti ţeava armei de tîmpla unui om şi mai ales a unuia inteligent. Vei vedea atunci în ochii şi pe chipul lui mult mai mult decît banala spaimă dictată de instinctul de conservare a integrităţii sale ca sistem biologic. El moare şi ştie că moare, ştie că va putrezi şi că va continua să putrezească, că nu vor rămîne decît oasele şi că nici asta nu-i de ajuns, se vor dezagrega şi ele ajungînd praful de sub tălpile unei brute cretine care clocoteşte de viaţă. Anotimpurile vor curge pînă cînd nu vor mai fi anotimpuri, stelele or să strălucească pînă cînd se vor stafidi sau vor crăpa şi ele, iar ceea ce a fost cîndva el va picura dispersîndu-se prin treptele materiei pînă la atomii cei veşnici şi fără memorie. Dacă te uiţi bine, vei întrezări şi speranţa firavă, aproape inconştientă, că poate, cîndva, atomii săi rătăciţi în cenuşa stelelor se vor închega din nou sub cerul unei planete, pentru a colecţiona alte apusuri şi răsărituri, pînă cînd cercul rece al ţevii altei arme i se va aşterne pe tîmplă.

– Zero. Vreau nivelul zero, zise Cassargoz dintr-o suflare.

CRISTIAN POPESCU

După cîteva clipe, vocea de femeie inteligentă și blîndă spuse:

– AȚI EXPRIMAT O OPȚIUNE DE NIVEL ZERO. ACEST NIVEL ESTE COMPLET ALEATOR. VĂ PUTEȚI TRANSFORMA DIN VÎNĂTOR ÎN VÎNAT. ORICÎND PUTEȚI FI UCIS. MENȚINEȚI OPȚIUNEA?

– Da, zise Cassargoz. Da.

– Dragă Cap Pătrat, încep să te recunosc. Niciodată n-ai fost tu atît de prost pe cît pari. Îți urez noroc la vînătoare.

O ușă, a cărei prezență era greu de sesizat, glisă pe albul peretului: Pfvvv, shtonk!

Dincolo se zărea, sub un cer de cobalt, Jungla, Jungla amazoniană, mîncătoarea de oameni, din care Cassargoz tocmai reușise să scape teafăr.

Păși pragul. Căldura umedă și grea, izul dulceag de vegetație putredă, inconfundabila mixtură de urlete, foșnete, sîsîieli, piuituri, trosnete și liniște. Anii lungi de luptă în junglă îl învățaseră să deosebească în vacarmul aparent aleator constanțe și legități surprinzătoare.

Drept în fața lui, sprijinită de o tufă, cu patul în mocirlă, era o armă. O ridică cu plăcere, era grea și îi amintea de bătrînul lui Joe. Magazia de cartușe plină și patul neted și reconfortant la pipăit ca o coapsă de femeie îl făcură – deși oricum avea pistoletul de siguranță prins cu benzi adezive deasupra gleznei – să se simtă mai liniștit.

Bubuitura aproape că-i sparse urechile și în aceeași clipă fu pe burtă, cu nasul în noroiul fetid. Trupul acționase reflex, fără intervenția creierului, ocupat să gîndească cu fulgerătoare nepăsare că glonțul care te lovește nu-l auzi decît după aia.

Se rostogoli de cîteva ori lateral, pe urmă ascultă. Urechea exersată prinse neregularitatea în zgomotele junglei. Privind într-acolo zări un petic albastru sclipind pentru o clipă în zidul verde. Simți cum urcă în el, de nestăvilit, furia.

„Înghiți-te-ar iadul de bestie dementă! Ți-ai deșertat puhoiul scîrbos de nebunie în creierii mei și acum vrei să scapi de mine. Aveai nevoie și de spectatori adevărați, cabotinu' dracului, unul singur măcar, chiar și un amărît ca mine".

Se ridică brusc și țîșni înainte. Alergă cocîrjat, în zigzag, vreo douăzeci de metri și se aruncă iarăși în mocirlă. În timpul cursei, în minte i se condensase imaginea negrului tînăr care fugea tot în zigzag prin savana frontierei namibiene, cu roverul condus de Carson Clipici pe curmele lui. Pe locul din dreapta, Filozofu' urla cît îl țineau plămînii:

– Te-am văzut, un, doi, trei, drumul vieții ni-i scurt, Blackie Boy, și-avem o vorbuliță amîndoi! Bau!!

În clipa în care negrul încetinise puțin goana și privise înspăimîntat înapoi, Filozofu' îi trîntise o încărcătură pentru elefanți în plină figură. Clipici, la volan, rîdea cu lacrimi.

Cassargoz tresări. Undeva în dreapta, la nici zece metri, zări ceafa Filozofului crescînd din hățiș. „Nu se poate...", murmură tremurînd de bucurie. „Nu-i adevărat." Ochi cu grijă infinită, apoi trase, de două ori, ca să fie sigur.

Aproape că văzu așchiile sărind din craniu, dar nici după ce se liniștise ecoul împușcăturilor nu putea scăpa de senzația de păcăleală periculoasă. „Nu se poate să fi greșit el atît de grosolan. Și totuși era acolo, i-am făcut țeasta terci".

Venind de undeva de deasupra, din cerul de cobalt pătat cu norișori albi, vocea de femeie deșteaptă, care, înainte de a muri, dă ultimele sfaturi fiului ei, vocea lui SANTRI spuse:

– DOUĂ FOCURI, ȚINTA ATINSĂ ÎNTR-UN CENTRU VITAL DIN PRIMUL FOC.

Se întoarse brusc. Cu un zîmbet larg și bestial, cu ochii umezi de fericire, cu arma înfiptă în umăr, Blank îl privea:

– SANTRI nu m-a dezamăgit. Ești vînatul cel mai de soi pentru mine la ora asta. Era și mai interesant dacă ai fi fost ceva mai inteligent, dar ce să-i faci. Pregătește-te să mori!

Un hîrșîit și un zgomot de crengi rupte venind de undeva de sus. Leonard S. Blank, supranumit și Filozofu', era totuși om: pentru o frîntură de secundă ridică ochii. Prea de ajuns pentru Cassargoz.

Goli încărcătorul aproape fără să se uite unde trage. Monezile roșii înfloriră parcă simultan pe pieptul Filozofului. Acesta privi o clipă întrebător, vru parcă să zică ceva, apoi se nărui.

Cassargoz rămase pironit, cu privirea agățată de cadavru și de creanga groasă și putredă căzută într-un tîrziu lîngă el.

– PATRU FOCURI. ȚINTA ATINSĂ ÎNTR-UN CENTRU VITAL DIN PRIMUL FOC, GRAD DE DISPERSIE AL TRAGERII 2. 5

Aruncă arma în mocirlă și zbieră către cer:

– Nu mai vreau. Ajunge. M-am săturat.

Neverosimilă în desișul compact, glisă o ușă: pfvv, shtonk!

Era din nou în camera goală cu pereți albi și liniștitori. Peste nervii biciuiți creștea suprapunîndu-se o nevoie acută de a face un

CRISTIAN POPESCU

gest tandru.

– Tu, mormăi răguşit, tu m-ai salvat...

Nu erau nici măcar nişte butoane, sau beculeţe, sau clape, pe care să le mîngîie, numai pereţii albi şi goi şi tăcerea. Se simţea ca atunci de mult, de mult de tot, cînd cineva îi spusese basmul şi el stătuse ore în şir după aceea lîngă o broască rîioasă, aducîndu-o la loc cu un beţigaş şi rugînd-o în fel şi chip, doar o să se dea peste cap şi o să se transforme într-o prinţesă neasemuit de frumoasă.

Trebuia să iasă de aici. Dar cum? Mai mult ca sigur că uşa reacţiona la amprentele vocii lui Blank. Îşi încercă totuşi într-o doară norocul.

– Sesam, deschide-te.

Sentimentul ridicolului nu apucă să se cristalizeze, pentru că greaua uşă metalică se deschise ascultătoare.

Porni năuc pe coridoarele tăcute încercînd să refacă în memorie drumul pe care venise. De cîteva ori întîlni nişte gorile în costum de seară, dar, curios, nici unul nu se lua de el.

Cînd era mai sigur că s-a rătăcit definitiv, descoperi ieşirea. Tumultul străzii i se păru, vreme de aproape un minut, ireal. Mult timp nici nu ştiu pe unde merge.

Aşa ajunse pe Avenida Valladon. Oamenii îl îmbrînceau, îl înghionteau şi el zîmbea prosteşte trăgînd în piept cu nesaţ aerul mirosind a gaze de eşapament şi a sudoare umană. Era atît de fericit că e încă viu încît din toate fibrele corpului îi urca o zgîndăreală plăcută, ca atunci cînd îţi vine să te întinzi de sa-ţi trosnească oasele.

TROPICANA, ţipau tăcut reclamele, WESTERN HOUSE, ALVARADO'S SENTIMENTO, SILVER STAR, JACKPOT, JACKPOT, JACKPOT, şi din nou: TROPICANA.

Mai întîi îi îngheţă inima în piept, întrezărind în mulţime un rînjet cunoscut. Apoi un ciocan mic şi îngrozitor de greu îl izbi în piept. Înainte de a părăsi **realitatea,** mai apucă să audă venind de undeva de sus, de dincolo de zgîrie nori, din cerul înstelat, o voce blîndă, liniştitoare şi francă, vocea unei femei inteligente, care, înainte de a muri, dă ultimele sfaturi fiului ei:

UN FOC. ŢINTA ATINSĂ ÎNTR-UN CENTRU VITAL.

ULTIMA CLIPĂ

(Urmare din pag. 179)

traţie uriaşă de psihoni cu speranţa de a-i provoca lui Ax un şoc al personalităţii, dar Bom şi Ax interveniră la timp, aruncînd încărcături supergrele de plasmă, reuşind să-l volatilizeze de cîteva ori, dar blestematul se refăcea instantaneu. Apoi „Neo" declanşă anihilatorul neutrinic de tip Fermi, în timp ce Ax, ripostă cu o perdea superdensă de raze gama, rezultînd de aici o explozie de trei sute megatone, dar nimic! Înfuriaţi, văzînd că mijloacele moderne de luptă nu dau rezultate, neutralizîndu-se reciproc, hotarîră să se ia la bătaie, ceea ce provocă distrugerea în cîteva secunde a frumosului mobilier din biroul lui Ax, a tablourilor şi a tapetelor, a lampadarelor şi a bibelourilor.

Secundele se scurgeau vertiginos. La un moment dat, „Neo" ajunse într-o poziţie favorabilă: dintr-o reuşită aruncătură, o frumoasă vază japoneză glisase perfect pe capul lui Bom, îngrămădindu-l pe acesta într-un colţ al biroului, iar Ax se afla pe jos pistonat de pumnii superspionului albastru. Situaţia era foarte critică: Bom se căznea zadarnic să-şi scoată vaza de pe cap, iar Ax, ameţit de lovituri, reflecta tulburat la avantajele metodelor moderne de luptă, dar cam incoerent, ce-i drept...

În clipa aceea se produse finalul mult aşteptat: „Neo" fu străfulgerat de un curent de înaltă tensiune, devenind iradiant, apoi, din alb incandescent, culoarea lui se făcu de un violet pal şi rămase aşa cîteva secunde. Ax profită de această împrejurare şi se ridică rapid, ajutîndu-l pe Bom să-şi scoată blestemata de vază de pe cap.

– Iată, să privim sfîrşitul al baştrilor! Memnon a declanşat comanda telepatică a experimentului crucial!

„Neo" începu apoi să piardă repede culorile. Formele corpului său se prelingeau ca şi cum ar fi fost un om de zăpadă într-un proces fulgerător de topire. Culoarea sa evolua acum spre un albastru de nuanţe tot mai închise şi, în cele din urmă, în mijlocul sferei incandescente, putu fi văzut cu claritate un fel de vierme păros cu guri la ambele extremităţi.

– Iată-i! Monştrii! Aceasta-i înfăţişarea lor adevărată. Monştrii!... În sfîrşit... i-am lichidat.

În curînd hidoasa arătare se volatiliză.

Totul reintră în normal. Ax aprinse televizorul multiplan să admire în linişte delirul mulţimilor fraternizînd în megalopolisuri, acum, cînd aflaseră adevărul despre albaştri, eliberate de teroarea lor.

Ax îşi auzi numele scandat de trilioanele de oameni de pe planete.

Aceasta era o bucurie adevărată, pentru care merita să te lupţi cu viermii păroşi din Tau Ceti.

NE PUTEM REAMINTI TOTUL PENTRU DUMNEAVOASTRĂ

Desen de RADU GAVRILESCU

Se trezi – şi se dori pe Marte. Văile, cugetă el. Cum ar fi să hoinăreşti printre ele? Cu cît revenea la realitate, visul creştea tot mai mult, visul şi dorinţa. Aproape că putea să simtă prezenţa învăluitoare a celeilalte planete, pe care o văzuseră doar agenţii guvernamentali şi personalităţile marcante. Cît despre un funcţionar ca el... nu prea.

– Te scoli sau nu? întrebă somnoroasă Kirsten, soţia lui, cu obişnuita ei notă de neplăcută irascibilitate în glas. Dacă te scoli, apasă pe butonul pentru cafea caldă al afurisitei aleia de maşini.

– Bine, spuse Douglas Quail şi se îndreptă desculţ spre bucătărie. Acolo, după ce apăsă conştiincios pe butonul pentru cafea caldă, se aşază la masa şi scoase o capsulă metalică mică şi galbenă ce conţinea „Dean Swift". Trase în piept cu iuţeală şi mixtura îi înţepă nasul şi-i arse cerul gurii. Continuă totuşi să inhaleze; asta îl trezea şi permitea viselor, dorinţelor nocturne şi aspiraţiilor întîmplătoare să se condenseze în ceva ce părea raţional.

Mă voi duce, îşi spuse el. Înainte de a muri, voi vedea Marte.

Era imposibil, desigur, şi ştia asta chiar dacă o visa. Dar lumina zilei, zgomotul pămîntesc al soţiei sale, care acum îşi peria părul în faţa oglinzii din dormitor – totul nu făcea decît să-i reamintească ceea ce era. Un nefericit de funcţionar plătit, îşi zise el cu amărăciune. Kirsten i-

aducea aminte de asta cel puţin o dată pe zi şi nu-i reproşa: era de datoria unei soţii să-şi aducă soţul cu picioarele pe pămînt. „Pe Pămînt", gîndi el şi rîse. Figura de stil era deosebit de nimerită.

– De ce chicoteşti? îl întrebă soţia, în timp ce intra în bucătărie cu lunga-i cămaşă de noapte roz fluturînd după ea. Pariez că-i un vis. Eşti mereu plin de ele.

– Da, răspunse el şi privi afară prin fereastra bucătăriei la maşinile pe pernă de aer, la canalele pentru trafic şi la omuleţii energici care se grăbeau la lucru. Curînd se va afla şi el printre ei. Ca întotdeauna.

– Pariez că-i ceva cu vreo femeie, zise Kirsten, însoţindu-şi vorbele cu o privire ameninţătoare.

– Nu. Cu un zeu. Zeul războiului. Are nişte cratere minunate şi în adîncul lor se găsesc tot felul de forme de viaţă vegetală.

– Ascultă. Kirsten se aplecă peste el şi-i vorbi cu căldură, nota de asprime dispărîndu-i pentru o clipă din glas. Fundul oceanului – oceanului **nostru** – este cu mult, infinit mai frumos. Ştii asta. Toată lumea ştie asta. Închiriază nişte branhii artificiale pentru amîndoi, ia-ţi o săptămînă de concediu şi putem coborî şi sta acolo la una din staţiunile subacvatice deschise tot anul. Şi în plus... Se întrerupse. Nu mă asculţi. Ar trebui s-o faci. Ce-ţi spun este mult mai bun decît viciul, decît obsesia ta marţiană, iar tu nici măcar nu asculţi! Vocea i se ridică, ascuţindu-i-se. Doamne, sfinte, eşti blestemat, Doug! Ce-o să se întîmple cu tine?

– Plec la serviciu, spuse el şi se ridică în picioare, uitînd de micul dejun. Asta o să se întîmple cu mine.

Ea îl privi.

– E de rău. Cu fiece zi eşti tot mai pornit. Unde o să ajungi?

– Pe Marte, răspunse el şi deschise uşa dulapului pentru a-şi lua o cămaşă curată.

După ce coborî din taxi, Douglas Quail străbătu pe jos trei canale aglomerate şi se îndreptă spre intrarea modernă, atractivă şi primitoare. Acolo se opri, stînjenind circulaţia de dimineaţă şi citi cu atenţie firma clipitoare de neon. O studiase şi mai înainte... dar niciodată nu se apropiase atît de mult. De data asta era cu totul altfel; ceea ce făcea acum era altceva. Ceva care mai devreme sau mai tîrziu trebuia să se întîmple.

REKAL, INCORPORATED

Oare asta era răspunsul? La urma urmei, o iluzie, indiferent cît de convingătoare ar fi fost, nu era altceva decît o iluzie. Obiectiv vorbind, cel puţin. Dar subiectiv – de-a dreptul opusul.

Oricum, urma să aibă o întrevedere. Şi asta în următoarele cinci minute.

Luă o gură zdravănă din aerul uşor poluat cu smog şi păşi prin ameţitoarea licărire policromă a intrării, urcînd spre biroul de informaţii.

Blonda din spatele biroului, frumuşică şi bine făcută, cu pieptul gol, îl întîmpină amabilă:

– Bună dimineaţa, Mr. Quail.

– Da, răspunse el. Mă aflu aici pentru a discuta despre un curs Rekal. După cum văd, eşti la curent.

Blonda ridică receptorul videofonului aflat lîngă cotul ei neted şi vorbi în el.

– Mr. McClane, s-a prezentat Mr. Quail. Poate intra acum? Sau e prea devreme?

– Intr-ua-bu-ha-îm, mormăi telefonul.

– Da, Mr. Quail, spuse ea. Puteţi intra. Mr. McClane vă aşteaptă. În timp ce Douglas se îndepărtă nesigur, blonda strigă după el: Camera D, Mr. Quail. La dreapta.

După un moment penibil, dar scurt, în care avu senzaţia că s-a rătăcit, găsi camera căutată. Uşa era deschisă, iar înăuntru, la un birou mare, făcut din lemn de nuc, stătea un bărbat de vîrstă mijlocie, jovial, purtînd un costum gri, cel mai recent model marţian, confecţionat dintr-o piele gelatinoasă, ca de broască. Ghidîndu-se fie şi numai după costum, Quail ar fi trebuit să ştie că nimerise la persoana potrivită.

– Stai jos, Douglas, zise McClane, fluturîndu-şi mîna grăsulie spre un scaun aflat în faţa biroului. Deci vrei să fi fost pe Marte. Foarte bine.

Quail se aşeză, simţindu-se încordat.

– Nu sînt chiar aşa de sigur că merită cheltuiala. Costă o grămadă şi din cîte văd nu mă voi alege cu nimic. „Costă aproape la fel de mult cît drumul pînă acolo", îşi spuse el.

– Obţii dovezi concrete ale excursiei, îşi exprimă apăsat McClane dezacordul. Toate dovezile de care ai nevoie. Fii atent aici, să-ţi arăt. Scotoci într-un sertar de sub birou. Cotorul biletului. Dintr-un plic scoase un pătrăţel de carton ornamentat. Dovadă că ai fost şi te-ai întors. Vederi. Aranjă cu grijă în faţa lui Quail patru vederi tridimensionale, în culori, ştampilate. Filme. Fotografii pe care le-ai făcut pe Marte cu un aparat închiriat. Le etală şi pe ele înaintea lui Quail. Plus numele celor pe care i-ai întîlnit, două sute de vederi ca amintire, care vor sosi – de pe Marte – luna viitoare. Un paşaport, certificate privind vaccinurile pe care le-ai făcut. Şi altele. Îl privi pătrunzător pe Quail. Ei bine, vei şti că ai fost. Nu-ţi vei aminti de noi, nu-ţi vei aminti de mine sau că ai fost aici. În mintea ta va fi fost o călătorie reală; garantăm asta. Două săptămîni de amintiri. Pînă în cel mai mărunt detaliu. Şi ţine minte: dacă vreodată te vei îndoi că ai făcut o excursie lungă pe Marte te poţi întoarce aici şi îţi vei primi toţi banii înapoi. Pricepi?

– Dar n-am fost, spuse Quail. Nu voi fi fost, indiferent de dovezile pe care mi le daţi. Inspiră adînc şi neliniştit. Şi n-am să fiu niciodată un agent secret al Interplanului. I se părea imposibil ca memoria extrafaptică implantată de Rekal Incorporated să-şi facă datoria – în ciuda celor auzite de la alţii.

– Mr. Quail, spuse McClane răbdător. Aşa cum explici în scrisoarea pe care ne-ai trimis-o, n-ai nici o şansă, nici cea mai mică posibilitate ca să ajungi vreodată pe Marte. Nu-ţi poţi permite şi, ce-i mai important, n-ai putea niciodată să devii un agent acoperit al Interplanului sau al altcuiva. Acesta e singurul mod în care îţi poţi satisface, îm, visul de o viaţă. Am drep-

tate, sir? Nu poţi. În fapt, nu poţi face asta. Chicoti. Dar poţi **să fi fost şi să fi făcut.** Vom avea noi grijă. Iar preţul este rezonabil. Nici un fel de alte cheltuieli. Zîmbi încurajator.

– Amintirea asta artificială este oare atît de convingătoare?

– Mai mult decît cea reală, sir. Dacă ai fi fost pe Marte ca agent al Interplanului, pînă acum ai fi uitat o grămadă. Analizele noastre asupra memoriei reale – reamintirea autentică a principalelor evenimente din viaţa unei persoane – arată că o mulţime de detalii se pierd foarte repede. Pentru totdeauna. O parte din ce oferim noi este atît de adînc implantat încît nu vei uita. Ceea ce ţi se introduce în perioada cît eşti inconştient este creaţia unor experţi încercaţi, oameni care au petrecut ani pe Marte. Şi în fiecare caz verificăm detaliile pînă la ultimul amănunt. Ai ales un sistem artificial relativ simplu. Dacă ai fi ales Pluton sau ai fi vrut să fii împăratul Alianţei Planetelor Interne am fi avut mai mult de lucru... iar preţul ar fi fost considerabil mai mare.

– In regulă, spuse Quail, căutîndu-se în buzunar după portofel. A fost ambiţia vieţii mele şi văd că n-am să mi-o îndeplinesc niciodată. Cred că aşa va trebui s-o rezolv.

– Nu gîndi aşa, spuse McClane cu asprime. Nu primeşti ceva de mîna a doua. Memoria ta reală, vagă, cu omisiuni şi lapsusuri, ca să nu mai vorbim despre deformări – ea e de mîna a doua. Primi banii şi apăsă pe un buton de pe birou. În regulă, Mr. Quail, zise el, în timp ce uşa încăperii se deschise şi înăuntru pătrunseră doi zdrahoni. Eşti în drum spre Marte în calitate de agent secret. Se ridică şi veni la Quail, căruia îi scutură mîna nervoasă şi umedă. Sau, mai bine zis, ai fost pe drum. După-amiază la patru şi jumătate vei, hîm, sosi înapoi pe Terra. Un taxi te va lăsa acasă şi, cum spuneam, nu-ţi vei aminti întîlnirea cu mine sau că ai fost aici. De fapt, nu-ţi vei aminti nici măcar că ai auzit de noi.

Cu gura uscată de nelinişte, Quail îi urmă afară din birou pe cei doi tehnicieni. De ei depindea ceea ce urma să i se întîmple.

Voi crede oare în cele din urmă că am fost pe Marte? se întrebă el. Voi reuşi să-mi îndeplinesc ambiţia de o viaţă? Avea o presimţire ciudată şi persistentă că ceva n-o să meargă cum trebuie. Dar ce, nu ştia.

Ca să afle, trebuia să aştepte.

Interfonul care făcea legatura între biroul lui McClane şi secţia de lucru a firmei bîzîi şi o voce rosti:

– Mr. Quail este acum sub narcoză. Doriţi să supravegheaţi procedura sau continuăm?

– E de rutină, spuse McClane. Puteţi continua, Lowe. Nu cred c-o să aveţi necazuri. Programarea unei memorii artificiale despre călătoria spre o altă planetă – cu sau fără fleacul care însemna calitatea de agent secret – apărea în programul de lucru al firmei cu o regularitate monotonă. Într-o lună, calculă el confuz, trebuie să facem douăzeci din astea... Falsele călătorii interplanetare au devenit pentru noi principala sursă de cîştiguri.

– Cum ziceţi, Mr. McClane, se auzi vocea lui Lowe şi cu asta interfonul se întrerupse.

Intrînd în camera blindată, aflată în spatele biroului său, McClane căută un pachet „numărul trei“ – călătorie pe Marte – şi unul „numărul saizeci şi doi“ – agent secret al Interplanului. Le găsi, se întoarse la birou, se aşeză şi le deşertă conţinutul – lucruri ce trebuiau introduse în locuinţa lui Quail în vreme ce tehnicienii laboratorului se îndeletniceau cu instalarea falsei memorii.

O armă plată ce poate fi camuflată pe lateralul braţului, reflectă McClane. Asta-i piesa de rezistenţă. Ne costă cel mai mult. Apoi un emiţător-pilulă, care poate fi înghiţit dacă agentul este capturat. O carte de coduri care amintea uimitor de cea reală... modelele firmei erau deosebit de precise: bazate, ori de cîte ori era posibil, pe materialele armatei. Lucruri ciudate care nu aveau un sens anume, dar care urmau a fi ţesute în urzeala imaginarei călătorii a lui Quail şi care vor coincide cu amintirile lui: o jumătate dintr-o veche monedă de argint de cincizeci de cenţi, cîteva citate din predicile lui John Donne scrise incorect, aflate fiecare pe cîte o bucată de hîrtie subţire ca pînza de păianjen, cîteva plicuri de chibrituri de la baruri de pe Marte, o lingură de oţel inoxidabil ce avea gravată pe ea inscripţia: PROPRIETATEA CAMPUSULUI NAŢIONAL DIN DOME – MARTE, o rolă de izolir care...

Interfonul bîzîi.

– Mr. McClane, îmi pare rău că vă deranjez, dar a apărut ceva ciudat. Poate că ar fi bine să veniţi aici. Quail este deja sub narcoză. A reacţionat bine la narkidrină şi e complet inconştient şi receptiv. Dar...

– Vin. Presimţind un necaz, McClane îşi părăsi biroul şi o clipă mai tîrziu pătrunse în zona de lucru.

Douglas Quail zăcea pe un pat steril, respirînd încet şi regulat şi cu ochii aproape închişi. Părea să-şi dea seama vag – doar vag – de prezenţa celor doi tehnicieni, ca şi, acum, de a lui McClane.

– N-avem loc să inserăm memoria falsă? McClane simţea că se enervează. Păi, atunci să scoatem două săptămîni de lucru. E angajat ca funcţionar la Biroul de Emigrări al Coastei de Vest, o agenţie guvernamentală, aşa că, fără îndoială, are sau a avut două săptămîni de concediu de anul trecut încoace. Cu asta rezolvăm. Detaliile mărunte îl agasau întotdeauna.

– Necazul nostru e cu totul altul, spuse Lowe tăios. Se aplecă deasupra patului şi vorbi cu Quail. Spune-i ce ne-ai zis nouă. Apoi i se adresă lui McClane. Ascultaţi atent.

Ochii cenuşiu verzui ai celui ce zăcea întins pe spate în pat se îndreptară spre chipul lui McClane. Privirea, observă acesta neliniştit, devenise dură. Avea o licărire strălucitoare, anorganică, ca de piatră semi-preţioasă. În mod sigur, lui McClane nu-i plăcea ceea ce vedea: strălucirea era prea rece.

– Ce mai vrei? întrebă aspru Quail. Mi-ai spulberat acoperirea. Ieşiţi înainte să vă fac fărîme... Il studie pe McClane. Şi în special tu. Tu eşti conducătorul acestei contralovituri.

– Cît timp ai stat pe Marte? întrebă Lowe.

– O lună, zise Quail, cu asprime.

– Şi care ţi-a fost misiunea? continuă Lowe.

Buzele subţiri se strîmbară; Quail se uită la el, dar nu răspunse. In sfîrşit, tărăgănind cuvintele, spuse:

– Agent al Interplanului. Cum

ţi-am mai spus. Nu înregistrezi tot ce spun? Derulează pentru şef înregistrarea audio-vizuală şi lasă-mă în pace!

Apoi închise ochii, strălucirea dispăru şi McClane se simţi dintr-o dată invadat de o senzaţie de uşurare.

– Asta-i un dur, Mr. McClane, spuse Lowe în şoaptă.

– N-o să mai fie după ce aranjăm să-şi piardă iar şirul amintirilor, zise McClane. Va fi la fel de blînd ca mai înainte. Apoi i se adresă lui Quail. Deci **de asta** voiai atît de mult să mergi pe Marte...

– N-am vrut niciodată să merg pe Marte, răspunse Quail fără să deschidă ochii. Am primit ordin – mi-au pus-o în braţe şi gata. Mda, admit că eram curios, dar cine n-ar fi fost? Deschise iar ochii şi-i studie pe cei de faţă, pe McClane în special. Mi-aţi administrat un drog al adevărului. A scos la suprafaţă lucruri de care nu-mi aduceam aminte. Rămase pe gînduri. Mă întreb dacă şi Kirsten..., spuse el mai mult pentru sine. Să fie şi ea amestecată în asta? Un contact al Interplanului care să mă supravegheze... să se asigure ca nu-mi recapăt memoria? Nu-i de mirare că era aşa de pornită împotriva ideii mele de a merge acolo. Zîmbi uşor; zîmbetul – al unui om care înţelege – dispăru aproape imediat.

– Vă rog să mă credeţi, Mr. Quail, zise McClane. Am nimerit peste asta pur şi simplu accidental. În munca noastră...

– Te cred, îi spuse Quail. Părea obosit acum. Drogul continua să-l moleşească din ce în ce mai mult. Unde am spus că am fost? murmură el. Marte? Mi-e greu să-mi aduc aminte... ştiu că mi-ar place să-l văd. Oricui i-ar place. Dar eu... Glasul i se stinse. Doar un funcţionar, un funcţionar insignifiant.

Lowe se îndreptă şi se adresă superiorului său:

– Vrea să i se implanteze o memorie falsă, care corespunde unei călătorii pe care la urma urmei a făcut-o. Cu un fals scop, care de fapt este scopul real. Spune adevărul. Se află de mult sub efectul narkidrinei. Călătoria îi este foarte vie în minte, în sfîrşit, sub narcoză. Aparent însă, altfel nu-şi aminteşte. Cineva, probabil într-un laborator ştiinţific al armatei, i-a şters amintirile conştiente. Tot ceea ce ştie e că a merge pe Marte înseamnă pentru el ceva deosebit, şi asta în calitate de agent secret. Asta n-au putut şterge. Nu-i o amintire, ci o dorinţă, fără îndoială aceeaşi care l-a determinat de la început să se ofere voluntar pentru misiune.

– Ce facem? îl întrebă pe McClane celălalt tehnician, Keeler. Grefăm o memorie falsă peste cea reală? Nu se poate prevedea care vor fi rezultatele. S-ar putea să-şi amintească ceva din adevărata călătorie, iar confuzia ar putea genera un interludiu psihotic. Ar putea să se confrunte simultan cu două premise opuse: cea că a fost pe Marte şi cea că n-a fost. Că e un agent real al Interplanului şi că nu e. Asta-i ilogic. Cred că trebuie să-l trezim fără să-i implantăm o memorie falsă şi să-l trimitem la plimbare. Nu-i aşa?

– De acord, zise McClane. Îi veni o idee. Poţi prevedea ce-şi va aminti cînd va ieşi de sub narcoză?

– Imposibil de spus, răspunse Lowe. Probabil că va avea o amintire oarecum ceţoasă, difuză a călătoriei. Şi probabil că se va îndoi tare dacă a fost reală. Va trage poate concluzia că programul nostru a suferit un eşec. Îşi va aminti că a fost aici. Asta nu se va şterge... decît dacă vreţi să o ştergem.

– Cu cît avem mai puţin de-a face cu el, cu atît mai bine, zise McClane. Nu-i ceva cu care să ne încurcăm noi. Am fost destul de nebuni... sau nenorocoşi... să deconspirăm un spion adevărat de la Interplan, care avea o acoperire atît de perfectă încît pînă acum nici el nu ştia ce era... sau mai curînd ce este.

Cu cît mai repede se spălau pe mîini de acest tip, cu atît era mai bine.

– Şi o să-i introduceţi în apartament pachetele „trei" şi „şaizeci şi doi"? întrebă Lowe.

– Nu. Şi o să-i dăm îndărăt jumătate din bani.

– Jumătate! De ce jumătate?

– Pare să fie cel mai nimerit compromis, spuse abătut McClane.

În vreme ce taxiul îl ducea spre casă, în cartierul rezistenţial din Chicago, Douglas Quail îşi spunea sieşi că era bine să te afli din nou pe Terra.

Deja perioada de aproape o lună petrecută pe Marte începuse să i se estompeze în memorie. Avea doar imaginea unor cratere adînc căscate, a unei atotprezente eroziuni a dealurilor, a vitalităţii, a mişcării însăşi. O lume de praf unde se întîmplau lucruri puţine, unde o bună parte a zilei ţi-o petreceai, verificînd şi reverificînd sursa potabilă de oxigen. Apoi formele de viaţă, modeştii cactuşi gri-maronii şi viermii-guşă.

De fapt, adusese cu el cîteva mostre muribunde din fauna marţiană pe care le strecurase prin vamă. La urma urmei nu reprezentau nici o ameninţare, căci nu puteau supravieţui în atmosfera Pămîntului.

Băgă mîna în buzunar căutînd cutia în care se aflau viermii. În loc de asta dădu peste un plic.

Scoţîndu-l, descoperi, spre uluirea lui, că în el se aflau cinci sute şaptezeci de postcredite în bancnote mici.

De unde-or fi astea? se întrebă el. N-am cheltuit toţi banii în excursie?

O dată cu banii apăru şi o bucată de hîrtie pe care scria: **jumătate din preţ reţinut de McClane.** Şi data. Data de azi.

– Rekal, zise el cu voce tare.

– Ce anume, domnule sau doamnă? întrebă respectuos şoferul robot al taxiului.

– Ai o carte de telefon? ceru Quail.

– Desigur, domnule sau doamnă.

Se deschise o trapă şi din ea apăru o microcarte de telefon.

– E scris ciudat, zise Quail în vreme ce frunzărea paginile capitolului marcat cu galben. Apoi i se făcu frică. O frică cotropitoare. Iat-o. Du-mă aici, la Rekal Incorporated. M-am răzgîndit. Nu mai vreau să merg acasă.

– Da, domnule sau doamnă, răspunse şoferul.

O clipă mai tîrziu, taxiul o zbughea în direcţia opusă.

– Pot să folosesc videofonul? întrebă Quail.

– Vă rog, răspunse robotul şi

manevră spre el un videofon tridimensional în culori, nou şi strălucitor.

Formă numărul de acasă şi după o pauză se trezi confruntîndu-se cu o imagine în miniatură, dar cutremurător de realistă a Kirstenei.

– Am fost pe Marte, îi spuse el.

– Eşti beat. Buzele i se strîmbară răutăcios. Sau mai rău.

– Asta-i adevărul.

– Cînd?

– Nu ştiu. Se simţea zăpăcit. O călătorie simulată, aşa cred. Cu ajutorul uneia din instituţiile alea care fac amintiri artificiale sau ce-or fi ele. N-a ţinut.

— **Eşti** beat, zise Kirsten cu o privire ucigătoare şi întrerupse legătura. Închise şi el simţindu-şi faţa congestionată. Întotdeauna acelaşi ton, îşi spuse mînios. Întotdeauna aceeaşi replică, ca şi cum ştie totul, iar eu nimic. Ce mariaj, gîndi el dezamăgit.

Cîteva secunde mai tîrziu, taxiul se opri în faţa unei clădiri mici, moderne şi foarte atractive, zugrăvită în roz, deasupra căreia clipea o firmă de neon pe care scria: REKAL INCORPORATED.

Recepţionera, drăguţă şi goală de la brîu în sus, se ridică surprinsă, apoi îşi recăpătă stăpînirea de sine.

– Bună ziua, Mr. Quail, spuse ea nervoasă. Cum vă simţiţi? Aţi uitat ceva?

– Restul de bani.

– Bani? întrebă ea mai stăpînă pe ea. Cred că vă înşelaţi, Mr. Quail. Aţi fost aici ca să discutaţi despre o călătorie simulată, dar... Ridică din umerii netezi, cu piele palidă. Din cîte am înţeles, nu s-a realizat nici o călătorie.

– Îmi reamintesc totul, miss. Scrisoarea mea către Rekal Incorporated, de la care a pornit totul. Îmi reamintesc venirea mea aici şi vizita pe care i-am făcut-o lui Mr. McClane. Apoi cei doi tehnicieni conducîndu-mă şi administrîndu-mi un drog care să mă adoarmă.

Nu era de mirare că firma îi restituise jumătate din preţ. Amintirea falsă a „călătoriei sale pe Marte" nu prinsese... Cel puţin nu pe de-a-ntregul, aşa cum fusese asigurat.

– Mr. Quail, deşi sînteţi doar un funcţionar mărunt, sînteţi un bărbat drăguţ şi mînia vă strîmbă trăsăturile. Dacă v-ar face bine, v-aş permite să... hîm... să mă invitaţi undeva...

Quail se ridică furios.

– Îmi amintesc şi de tine, spuse el cu sălbăticie. Spre exemplu, faptul că sînii îţi sînt vopsiţi cu albastru; mi-a stat mintea în loc. Şi îmi aduc aminte de promisiunea lui McClane că dacă îmi amintesc de vizita la Rekal Incorporated îmi voi primi toţi banii înapoi. Unde e McClane?

După o întîrziere – atît cît reuşiseră –, se văzu din nou aşezat în faţa impunătorului birou de nuc, exact cum mai stătuse cu o oră sau cam aşa ceva mai înainte.

– Aveţi ceva tehnică, zise Quail sardonic. Nemulţumirea – şi resentimentul – erau acum enorme. Aşa-zisa mea „amintire" a unei călătorii pe Marte în calitate de agent secret al Interplanului este ceţoasă, vagă şi plină de contradicţii. Şi îmi amintesc cu claritate ce-am făcut aici cu oamenii voştri. Ar trebui să prezint asta Biroului Bunelor Afaceri.

În acel moment plesnea de furie. Senzaţia că fusese înşelat îl copleşise şi-i înlăturase obişnuita aversiune de a participa la scandaluri publice.

– Ne predam, Quail, zise morocănos, dar precaut, McClane. Iţi vom înapoia echivalentul preţului plătit. Recunosc întru totul că n-am făcut nimic în ce te priveşte.

Tonul era resemnat.

– Nici măcar nu m-aţi dotat cu diferitele artefacte care pretindeaţi că mi-ar „dovedi" că fusesem pe Marte. Toată trambalarea voastră nu s-a materializat în nimic. Nici măcar un cotor de bilet. Să nu mai vorbim de vederi, de paşaport, adeverinţe de vaccinare...

– Ascultă, Quail. Să presupunem că ţi-am spus... Se opri. Las-o baltă. Apăsă pe un buton al interfonului. Shirley, fii drăguţă şi completează un cec de cinci sute şaptezeci de credite pe numele lui Douglas Quail! Mulţumesc. Eliberă butonul şi privi spre Quail.

Cecul apăru imediat. Recepţionera îl aşeză în faţa lui McClane şi dispăru, lăsîndu-i singuri pe cei doi, care încă se mai priveau peste tăblia masivului birou de nuc.

– Dă-mi voie să-ţi dau un sfat, spuse McClane, în timp ce semna cecul şi i-l întindea. Nu discuta cu nimeni despre, hîm, recenta ta călătorie pe Marte.

– Ce călătorie?

– Ei, asta-i. Călătoria de care îţi aminteşti parţial. Fă-te că nu-ţi aduci aminte, prefă-te că n-a avut loc niciodată. Nu mă întreba de ce. Ţine doar cont de sfatul meu. Va fi mai bine pentru noi toţi. Începuse să transpire. Din belşug. Şi acum, Mr. Quail, am şi alte treburi, alţi clienţi. Se ridică şi-l conduse pe Quail spre uşă.

– O firmă care dă rezultate aşa de proaste n-ar trebui să aibă deloc clienţi, spuse Quail, în timp ce deschidea uşa. Apoi o trînti după el.

În taxi, îndreptîndu-se spre casă, Quail medita asupra conţinutului scrisorii de protest către Biroul Bunelor Afaceri, Divizia Terra. De îndată ce va ajunge la maşina de scris va şi începe. Era clar că avea datoria de a-i avertiza pe oameni în privinţa firmei Rekal Incorporated.

Cînd ajunse în apartament, se aşeză în faţa maşinii de scris portabile, deschise sertarul cotrobăind după indigo... şi observă o cutie mică, ce îi era familiară. O cutie pe care o umpluse grijuliu pe Marte cu faună marţială şi, mai tîrziu, o strecurase prin vamă.

Deschise cutia şi, spre uluirea lui, văzu şase viermi morţi şi cîteva varietăţi de viaţă unicelulară cu care se hrăneau viermii marţieni. Protozoarele erau uscate şi prăfuite, dar le recunoscu. Îi trebuise o zi întreagă de scotoceală prin bulgării de sol nepămîntean pentru a le găsi. O călătorie încîntătoare, de descoperiri.

Dar eu n-am fost pe Marte, îşi dădu el seama.

Şi totuşi...

În uşă apăru Kirsten, ţinînd în braţe cîteva cumpărături.

– De ce eşti acasă în mijlocul zilei?

Vocea îi era, ca întotdeauna, acuzatoare.

– **Am fost eu pe Marte?** o întrebă el. Tu ar trebui să ştii.

– Nu, sigur n-ai fost pe Marte. **Tu** ar trebui să ştii. Nu te smiorcăi mereu că vrei să mergi?

– Pe tot cerul, eu cred că am fost. Şi simultan cred că n-am fost, continuă el după o pauză.

– Hotărăşte-te.

– Dar pot? Dădu din mîini. Am în cap amîndouă ideile: una e reală, cealaltă nu, dar nu pot spune care. De ce nu pot pune

NE PUTEM REAMINTI...

bază pe tine? Doar pe tine nu te-au manevrat...

Ar putea să facă pentru el măcar asta, chiar dacă n-a mai făcut nimic altceva.

– Doug, dacă nu-ți aduni mințile, am terminat, spuse Kirsten cu un glas controlat. Te voi părăsi.

– Am necazuri. Vocea lui era răgușită și aspră. Tremurătoare. Probabil că mă îndrept spre o criză psihotică. Sper că nu, dar... poate că asta-i. Oricum, asta ar explica totul.

Kirsten puse jos punga cu tîrguieli și se îndreptă spre dulap.

– Nu glumeam, îi spuse ea calmă. Scoase o haină, și-o puse și se îndreptă spre ușa apartamentului. Zilele astea o să-ți dau un telefon, îi zise ea cu un ton alb. Doug, adio. Sper că în cele din urmă o să scapi. O să mă rog pentru asta. De dragul tău.

– Așteaptă, îi spuse el disperat. Spune-mi doar, ca să fie totul clar. Am fost sau n-am fost... Spune-mi. S-ar putea însă ca ei să-ți fi alterat și ție memoria, își dădu el seama.

Ușa se închise. Soția lui plecase. Definitiv!

– Ei, asta-i, se auzi o voce din spatele lui. Acum ridică mîinile, Quail. Și te mai rog să te întorci și să privești încoace.

Se răsuci, instinctiv, fără să ridice mîinile.

Cel din fața lui era îmbrăcat în uniforma brumărie a Agenției de Poliție a Interplanului, iar pistolul era de felul celor date de Națiunile Unite. Ciudat era însă că lui Quail i se părea cunoscut, deși într-un mod neclar și distorsionat. Înălță mîinile, zvîcnind.

– Îți amintești călătoria pe Marte, zise polițistul. Cunoaștem tot ce-ai făcut astăzi și-ți știm toate gîndurile... în special gîndurile foarte importante din timpul drumului de întoarcere acasă de la Rekal Incorporated. Ți-am implantat în cap un emițător telepatic. Ne informează permanent.

Un emițător telepatic! Un fel de plasmă vie, care fusese descoperită pe Lună. Se cutremură de scîrbă. Creatura aceea trăia în el, în creierul lui, hrănindu-se, ascultînd, hrănindu-se. Dar poliția Interplanului se folosea de ele. Se scrisese și în ziare. Era, deci, probabil adevărat, indiferent că era groaznic.

– De ce eu? întrebă el răgușit.

Ce făcuse... sau ce gîndise? Și ce avea asta de-a face cu Rekal Incorporated?

– La bază n-are nici o legătură cu Rekal. E o treabă între noi și tine, spuse polițistul. Își lovi ușor urechea dreaptă. Și acum îți interceptez procesele mentale prin intermediul emițătorului tău cefalic. Quail văzu în urechea omului o mică cască de plastic alb. Așa că te previn: tot ceea ce gîndești poate fi folosit împotriva ta. Zîmbi. Nu că ar mai conta acum. Deja prin gîndurile și vorbele tale te-ai autocondamnat la pieire. Ceea ce ne supără este că sub narkidrină, acolo, la Rekal Incorporated, le-ai spus și tehnicienilor, și proprietarului, lui Mr. McClane, despre călătoria ta: unde-ai mers, pentru cine, cîte ceva din ce-ai făcut. Sînt foarte speriați. Ar vrea să nu fi dat niciodată ochii cu tine. Au dreptate, adăugă el gînditor.

– N-am făcut niciodată nici o călătorie, zise Quail. Este o memorie falsă prost implantată în mine de tehnicienii lui McClane.

Apoi se gîndi la cutia din sertar, care conținea forme de viață marțială. Și la greutățile întîmpinate în adunarea lor. Amintirea părea reală. Cu siguranță era reală. Doar dacă n-o implantase McClane. Poate că era una din „dovezile“ despre care McClane vorbise în trecut.

„Amintirea călătoriei mele pe Marte, gîndi el, nu mă convinge... dar, din nefericire, a convins Agenția de Poliție a Interplanului. Ei cred că într-adevăr am fost pe Marte și sînt convinși că, parțial, îmi dau seama de asta.“

– Știm nu numai că ai fost pe Marte – fu de acord polițistul răspunzînd gîndurilor lui – ci și că acum îți amintești suficient ca să însemni o problemă pentru noi. Iar a-ți șterge memoria conștientă nu folosește la nimic. Dacă am face-o, te-ai prezenta iar la Rekal Incorporated și-ai lua-o de la capăt. Și nu putem face nimic în legătură cu McClane și afacerea lui, fiindcă jurisdicția noastră se extinde doar asupra oamenilor noștri. Și, oricum, McClane n-a comis nici o infracțiune. Îl privi pe Quail. Și nici tu... din punct de vedere legal. Nu te-ai dus la Rekal Incorporated cu ideea de a-ți recîștiga memoria. Te-ai dus, din cîte ne-am dat seama, pentru motivul obișnuit care-i determină pe oameni să meargă acolo: dorința oamenilor cinstiți și simpli pentru aventură. Din nefericire, tu nu ești nici cinstit, nici simplu, și deja ai acumulat suficient interes. Ultimul lucru din lume de care aveai nevoie era un curs la Rekal Incorporated. Nimic n-ar fi putut fi mai mortal pentru tine sau pentru noi. Și, din același motiv, pentru McClane.

– Și ce-i așa de „dificil“ pentru voi dacă îmi amintesc călătoria ...presupusa călătorie... și ce am făcut acolo.

– Pentru că ce-ai făcut nu corespunde cu imaginea publică a marelui nostru tată alb atoateprotector. Ai făcut pentru noi ceva ce noi nu facem niciodată. După cum bine îți amintești acum... mulțumită narkidrinei. Cutia cu viermi morți și cu alge stă în biroul tău de șase luni, de cînd te-ai întors. Și niciodată n-ai manifestat nici cel mai mic interes față de ea. Noi nici măcar n-am știut că o ai pînă ce nu ți-ai adus aminte de ea, venind acasă de la Rekal. Atunci am venit în goana mare s-o căutăm. N-am avut noroc. N-a prea fost timp.

Polițistului i se alăturase un altul și cei doi se sfătuiră scurt. Între timp, Quail gîndea febril. Acum își amintea mai mult: copoiul avusese dreptate în privința narkidrinei. Și ei – Interplanul – probabil c-o foloseau. Probabil? Știa al naibii de bine c-o făceau; îi văzuse administrînd-o unui prizonier. Unde a fost asta? Undeva pe Pămînt? Mai curînd pe Lună, decise el, văzînd imaginea ce se ridica tot mai limpede din memoria lui.

Și-și mai amintea ceva: motivul pentru care îl trimiseseră pe Marte și misiunea pe care o executase.

Nu era de mirare că-i spălaseră creierul.

– Oh, cerule, spuse primul polițist întrerupîndu-și conversația cu colegul lui. Era clar că in-

terceptase gîndurile lui Quail. Acum treaba e cu mult mai rea, cît se poate de rea. Se îndreptă spre Quail cu pistolul ațintit spre el. Trebuie să te ucidem, spuse el. Chiar acum.

– De ce chiar acum? întrebă nervos celălalt. Nu putem pur și simplu să-l ducem la biroul din New York al Interplanului și să-i lăsăm pe ei să...

– **El** știe de ce trebuie s-o facem chiar acum, răspunse primul.

Și el părea acum nervos, dar Quail își dădea seama că din cu totul alt motiv. Acum îi revenise aproape întreaga memorie. Și înțelegea pe deplin încordarea polițistului.

– Pe Marte – spuse Quail răgușit – am ucis un om. După ce am trecut de cincisprezece paznici. Cîțiva înarmați, ca și voi. Timp de peste cinci ani fusese pregătit de Interplan să devină un asasin. Un ucigaș profesionist. Cunoștea metode de înlăturare a unor adversari înarmați... cum erau acești doi polițiști. Iar cel cu receptorul în ureche știa și el asta.

Dacă se mișca suficient de repede...

Pistolul detună, dar el deja se trăsese într-o parte și, în același timp, îl lovi pe cel înarmat. Într-o clipă, intră în posesia armei pe care o îndreptă spre celălalt polițist uluit.

– Îmi intercepta gîndurile, zise el trăgîndu-și răsuflarea. Știa ce voi face, dar, oricum, am făcut-o.

Ridicîndu-se pe jumătate, polițistul lovit scrîșni:

– Nu va folosi pistolul împotriva ta, Sam. Am interceptat și asta. Știe că-i terminat și știe că și noi știm. Hai, Quail. Greu, gemînd de durere, se ridică tremurînd și întinse mîna. Pistolul, îi ceru el lui Quail. Nu-l poți folosi și dacă mi-l dai înapoi îți garantez că nu te omor. O să fii ascultat și cineva mai mare din Interplan o să hotărască, nu eu. Poate că-ți mai pot șterge o dată memoria nu știu. Iar tu știi de ce te-aș fi omorît: nu te pot împiedica să-ți reamintești. Deci motivul meu pentru a te ucide este, într-un fel, depășit.

Ținînd strîns pistolul, Quail se repezi din apartament spre ascensor. „Dacă vă luați după mine, gîndi el, vă ucid. Așa că n-o faceți." Apăsă pe butonul ascensorului și, o clipă mai tîrziu, ușile se închiseră după el.

Polițiștii nu-l urmăriră. Era clar că-i interceptaseră gîndurile încordate și răspicate și hotărîseră să nu riște.

Ascensorul coborî. Scăpase... pentru un timp. Dar mai departe? Unde se putea duce?

Ascensorul ajunse la parter și, peste puțin timp, Quail se amestecă în gloata ce se grăbea prin canale. Îl durea capul și nu se simțea bine. Dar la urma urmei scăpase de moarte. Veniseră foarte aproape, să-l împuște pe loc, în propriul lui apartament.

„Și probabil c-o vor face iar, decise el. Cînd mă vor găsi. Iar cu emițătorul în mine, nu va dura prea mult."

Ironia era că obținuse exact ceea ce le ceruse celor de la Rekal Incorporated. Aventură, pericol, poliția Interplanului în acțiune, o călătorie secretă și periculoasă pe Marte în care își punea viața în joc – tot ceea ce vroia de la amintirea falsă.

Avantajul de a fi doar o amintire – și nimic mai mult – putea fi apreciat abia acum.

Stătea singur pe o bancă în parc urmărind posac un stol de perți, un soi de semi-păsări importate de pe cei doi sateliți ai lui Marte, capabile să planeze chiar și în uriașa gravitație a Pămîntului.

„Poate că reușesc să mă întorc pe Marte", cugetă el. Și pe urmă? Pe Marte va fi și mai rău. Organizația pe al cărei lider îl asasinase îl va detecta de cum va pune piciorul afară din navă. Acolo va fi urmărit și de Interplan, și de **ei.**

„Mă puteți auzi gîndind?" se întrebă el. Devenea paranoic. Stînd singur, îi simțea acordîndu-se după el, urmărind, înregistrînd, discutînd... Se cutremură și se ridică apucînd-o aiurea, cu mîinile adînc vîrîte în buzunare. „Indiferent unde m-aș duce, veți fi întotdeauna cu mine. Cît voi avea în cap acest emițător. O să fac un tîrg cu voi, se gîndi el pentru sine și pentru ei. Nu-mi puteți implanta iar o memorie falsă, cum ați mai făcut cînd duceam o viață obișnuită și n-am fost nicicînd pe Marte? Cînd n-am văzut de aproape nici o uniformă a Interplanului și n-am mînuit un pistol?"

– Așa cum ți s-a explicat cu grijă: asta n-ar fi de ajuns, îi răspunse o voce în creier.

Se opri, împietrit.

– Am mai comunicat așa cu tine înainte, continuă vocea. Cînd erai în misiune pe Marte. Sînt șase luni de atunci. De fapt, am considerat că nu vom mai fi obligați s-o facem din nou. Unde ești?

– Merg – răspunse Quail – spre moarte. Moartea pornită din pistoalele oamenilor voștri, gîndi el. Cum puteți fi siguri că asta n-ar fi de ajuns? întrebă el. Tehnica de la Rekal nu funcționează?

– Așa cum ziceau. Dacă ți se dă un set de amintiri standard, obișnuite, devii... fără astîmpăr. Inevitabil te vei îndrepta iar spre Rekal sau spre unul din concurenții lui. Nu putem trece din nou prin așa ceva.

– Să presupunem că o dată cu anularea amintirilor mele autentice se implantează ceva mai vital decît amintirile standard. Ceva care să-mi satisfacă dorințele. Așa ceva s-a demonstrat. Și probabil că de aia m-ați și angajat inițial. Dar trebuie să fiți în măsură să veniți și cu altceva... ceva asemănător. Că eram cel mai bogat om de pe Terra, dar în cele din urmă mi-am donat toți banii fundațiilor pentru educație. Sau că am fost un faimos explorator al spațiilor stelare îndepărtate. Orice de felul ăsta. N-ar merge așa ceva?

Tăcere.

– Încercați, spuse el disperat. Aduceți cîțiva dintre cei mai buni psihiatri militari pe care îi aveți. Explorați-mi mintea. Găsiți cel mai scump vis pe care îl am. Încercă să se gîndească. Femei, zise el. Mii de femei, cum a avut Don Juan. Un play-boy interplanetar, cîte o iubită în fiecare oraș de pe Pămînt, de pe Lună și de pe Marte. Doar că am renunțat, de oboseală. Vă rog! imploră el. Încercați...

– Și atunci o să te predai de bună voie? întrebă vocea din cap. Dacă sîntem de acord să aranjăm o astfel de soluționare? **Dacă** e posibilă?

– Da, răspunse el după o ezitare. Am să risc, își spuse. Sper să nu mă ucideți pur și simplu.

– Vei face primul pas, spuse vocea. Predă-te. Noi vom cerceta posibilitatea aceea. Totuși, dacă nu se poate, dacă amintirile tale autentice încep să apară iar, așa cum s-a întîmplat acum, atunci... Urmă o perioadă de tăcere, apoi vocea încheie: Va trebui să te nimicim. Trebuie să înțelegi. Ei, Quail, mai vrei să încerci?

NE PUTEM REAMINTI...

– Da, răspunse el. Asta deoarece alternativa era moartea... în mod sigur. Cel puțin calea aleasă de el oferea o șansa, chiar dacă era subțire.

– Prezintă-te la centrul nostru din New York, reluă vocea polițistului. Fifth Avenue 580, etajul doisprezece. Imediat ce te predai, psihiatrii noștri te vor lua în primire. Ți se vor face testele pentru profilul personalității. Vom încerca să-ți stabilim dorința cea mai puternică... apoi te vom duce înapoi la Rekal Incorporated. O să-i punem la treabă, transformînd această dorință într-o amintire-surogat care să o înlocuiască. Și... baftă. Îți datorăm ceva. Ai fost un instrument capabil care a acționat pentru noi.

Vocea era lipsită de maliție. Dacă nu altceva, ei – organizația – nutreau pentru el milă.

– Mulțumesc, zise Quail. Și începu să caute un taxi robot.

– Mr. Quail – spuse psihiatrul în vîrstă, cu chip dur –, posezi o dorință fantastică foarte interesantă. Probabil că nimic asemănător cu ceea ce te distrezi sau presupui în mod conștient. Așa e de obicei. Sper să nu te deranjeze prea mult cînd o vei auzi.

– Ar fi de preferat să nu fie deranjat prea mult la auzul ei, dacă nu dorește să fie împușcat, spuse cu bruschețe ofițerul superior de la Interplan, care era de față.

– Spre deosebire de fantezia de a vrea să fii un agent secret al Interplanului – continuă psihiatrul –, care, relativ vorbind, era un produs al maturității și avea o anumită plauzibilitate, acest produs este un vis grotesc din copilărie. Nu-i de mirare că n-ai reușit să ți-l reamintești. Această fantezie constă în următoarele: ai nouă ani și te plimbi singur pe o cărare de țară. Chiar în fața ta aterizează o navă cosmică neobișnuită, sosită dintr-un alt sistem stelar. Nimeni altcineva în afară de dumneata, Mr. Quail, n-o vede. Ființele din ea sînt foarte mici, cam de mărimea șoarecilor de cîmp, dar intenționează să invadeze Pămîntul. Zeci de mii de alte nave asemănătoare vor fi în curînd pe drum, după ce această avangardă va da semnalul de pornire.

– Și presupun că-i opresc, spuse Quail, simțind un amestec de amuzament și dezgust. Cu mîinile goale i-am șters de pe fața pămîntului. Călcîndu-i, probabil, în picioare.

– Nu, răspunse răbdător psihiatrul. Ai oprit invazia, dar nu distrugîndu-i. În loc de asta le-ai arătat bunătate și îngăduință, chiar dacă ai făcut-o prin telepatie... modul lor de comunicare... ai aflat despre scopul venirii lor. Ei nu mai văzuseră niciodată astfel de trăsături umane exprimate de un organism simțitor și, ca semn de apreciere, au făcut o convenție cu dumneata.

– Ei nu vor invada Pămîntul atîta timp cît trăiesc eu, spuse Quail.

– Exact. Psihiatrul se întoarse spre ofițerul de la Interplan. După cum se poate vedea, i se potrivește cu personalitatea, în ciuda disprețului pe care îl simulează.

– Deci prin simpla mea existență, prin simplul fapt că trăiesc, am salvat Pămîntul de dominația străină, spuse Quail, simțind cum crește în el plăcerea. Deci, de fapt, sînt cea mai importantă persoană de pe Terra. Fără să mișc un deget.

– Fără îndoială, sir, zise psihiatrul. Iar fantezia asta e încastrată în psihicul dumitale. E o fantezie care durează din copilărie. O fantezie pe care, fără terapie intensivă pe bază de droguri, nu ți-ai fi amintit-o niciodată. Dar a existat întotdeauna în dumneata. A intrat în subconștient, dar n-a dispărut niciodată.

Ofițerul de poliție se adresă lui McClane, care asculta atent:

– Poți să-i implantezi o astfel de amintire falsă?

– Avem orice tip posibil de dorință-fantezie care există, răspunse McClane. Cinstit vorbind, am auzit altele cu mult mai rele. Sigur c-o putem face. Peste douăzeci și patru de ore nu va **vrea** doar să fi salvat Pămîntul. Va crede cu devoțiune că într-adevăr a făcut-o.

– Deci, poți trece la treabă, îi spuse reprezentantul poliției. Ca pregătire, noi deja i-am șters încă o dată amintirea călătoriei pe Marte.

– Ce călătorie pe Marte? întrebă Quail.

Nimeni nu-i răspunse, așa că renunța la întrebare. Și, oricum, deja apăruse o mașină a poliției în care se urcară el, McClane și ofițerul de poliție și care se îndreptă imediat spre Chicago și Rekal Incorporated.

– Ai face bine sa nu mai greșești de data asta, îi spuse ofițerul lui McClane, care stătea ca pe ace și părea nervos.

– Nu văd ce-ar putea merge prost, mormăi McClane transpirînd. Asta n-are nici o legătură cu Marte sau cu Interplanul. Să oprești singur o invazie a Pămîntului de către ființe dintr-un alt sistem solar. Clătină din cap. Hei, ce poate visa un copil?! Și încă prin virtute pioasă, nu prin forță. E o trăzneală. Își tamponă fruntea cu o batistă mare.

Nimeni nu spuse nimic.

– De fapt, e mișcător, reluă McClane.

– Dar arogant, zise categoric polițistul. Prin urmare, cînd o să moară, invazia va reîncepe. Nu-i de mirare că nu și-a amintit-o. Este cea mai mare fantezie peste care am dat. Îl privi dezaprobator pe Quail. Și cînd te gîndești că am recrutat un astfel de om...

Cînd ajunseră la Rekal, Incorporated, Shirley, recepționera îi întîmpină gîfîind în anticameră:

– Bine ați venit înapoi, Mr. Quail. Își flutură sînii ca niște pepeni, care astăzi erau vopsiți într-un portocaliu aprins, legănîndu-se agitată. Îmi pare rău că lucrurile au ieșit așa de prost data trecută. Sînt sigură că acum o să meargă mai bine.

– Ar fi mai bine, zise McClane, continuînd să-și tamponeze fruntea cu batista frumos împăturită.

Mișcîndu-se cu iuțeală îi aduse pe Lowe și pe Keeler, îi escortă pe ei și pe Douglas Quail pînă în zona de lucru, apoi, însoțit de Shirley și de ofițerul de poliție, se reîntoarse în biroul lui să aștepte.

– Avem un pachet pregătit pentru așa ceva, Mr. McClane? întrebă Shirley, lovindu-se agitată de el și roșind ușor.

(Continuare în pag. 289)

BOGDAN FICEAC

PIAȚETA CU BĂNCI DE MARMURĂ

POVESTIRE PREMIATĂ LA CONCURSUL DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ DE ANTICIPAȚIE TEHNICO-ȘTIINȚIFICĂ, EDIȚIA 1985

Desen de ALEXANDRU ANDRIEȘ

CLEMENS FAVEL: 36 de ani, agent comercial. Punctaj maxim la testul secret F.I.D.A. introdus cu aprobarea Departamentului Special de Cercetări printre testele necesare angajării. Supus intervenției de microchirurgie genetică la data de 23.08.19... cu ocazia unei banale operații de apendicită.

Privea prin geamul prăfuit spre mica piațetă dreptunghiulară cu alei albe, cu arbuști ovoidali, tunși minuțios și cu bănci de marmură. Presimțea ceva dureros, iminent, ceva ce i se întîmplase de nenumărate ori pînă acum, dar de care nu reușea să-și amintească. Cercetă iarăși piațeta. Știa că este cea de la intersecția cu bulevardul Santaroga pe care mergea acum tramvaiul, nu avea nici un dubiu în privința asta, dar nu izbutea s-o identifice cu imaginile ei anterioare păstrate în memorie. Emana o impresie de stranietate datorată poate și edificiului hexagonal, necunoscut, cu o intrare monumentală și fresce imense, apărut în spatele ei. Cei cîțiva platani risipiți în spatele băncilor crescuseră și ei extinzîndu-și coroanele, gardurile vii erau altfel orientate, chiar și aleile aveau parcă alte trasee. Oamenii se plimbau tăcuți, erau mai ales perechi de îndrăgostiți ce preferau ora aceea de seară tîrzie, albastră, de primăvară. Îi urmărea cu atenție, pe rînd, și presentimentul acela de inevitabilă durere i se accentua continuu. Ar fi vrut să

renunțe, să-și smulgă privirile de pe geamul murdar, însă o curiozitate bolnavă, mai presus de voința lui, îl împiedica. Privi acum spre o bancă retrasă într-o nișă de verdeață. Brusc, durerea surdă, organică, izbucni copleșindu-l. Alice ședea acolo alături de bărbatul brunet pe care îl recunoscu după mustăcioara subțire și mica cicatrice de pe tîmpla dreaptă, în prelungirea sprîncenei. Se țineau de mînă și Alice îl privea zîmbind, cu ochii mari și umezi, părînd că pentru ea nu mai există pe lume altceva. Bărbatul îi vorbea, dar curînd se opri și o mîngîie ușor pe buclele blonde. Încet, ea veni în întîmpinarea sărutului cu buzele întredeschise...

Intensitatea durerii depăși pragul suportabilului. Se trezi înfiorat și deschise ochii rămînînd cu privirea pierdută în bezna camerei. Numai dreptunghiul ferestrei se contura ceva mai puțin întunecat datorită lucirilor slabe, de-o clipă, ale șiroaielor de apă. Ploua neîntrerupt, de cîteva zile, și ropotul picăturilor pe acoperișul de tablă suna monoton și obsedant. Dar el nu auzea nimic, nu vedea nimic în afara acelui ultim sărut estompat, distorsionat, rătăcit în ascunzișurile subconștientului său. O gheară de fier părea că-i strivește inima și durerea se răspîndea fluidă și grea în piept, în brațe, de-a lungul carotidei spre creier, amorțindu-l. Nu mișca de teamă să nu amplifice tortura, încerca să-și repete că totul nu fusese decît un coșmar, un vis urît care acum se sfîrșise. Dar nici el nu mai credea că este doar atît. De luni de zile, în fiecare noapte, cu regularitate, avea aceleași coșmaruri. Invariabil, soția lui cu bărbatul necunoscut cu cicatrice pe tîmpla dreaptă plimbîndu-se pe aleile parcului, hoinărind pe străzi, vorbindu-și, privindu-se, sărutîndu-se ca doi îndrăgostiți pentru care nimic în lume nu contează în afara iubirii lor.

Căldura devenise înăbușitoare, transpirația îi brobonise fața, gulerul pijamalei, perna erau ude, brațul drept îi amorțise, dar nu mai găsea puterea de a se ridica, de a-și învinge durerea. Pentru a suta oară în nopțile acestea ploioase își rememoră comportarea ei, discuțiile pe care le avuseseră înaintea plecării lui, încercă să-și amintească intonația glasului ei, gesturile și unele ezitări punîndu-le în legătură cu alte mici amănunte, construind ipoteze îngrozitoare ce îi confirmau visele. Unsprezece zile trecuseră de cînd el venise aici, în sud, la filiala companiei să aplaneze conflictul cu muncitorii zilieri. Ea îl încurajase știind că pentru el îndeplinirea cu succes a misiunii echivala cu o avansare sigură. Îi promisese că îi va telefona zilnic, plînsese puțin la gară, dar abia acum înțelegea el de ce fusese de acord cu plecarea lui. Voia să rămînă singură. Ieri nici nu-i telefonase și astăzi a motivat că fusese la spital, la o mătușă grav accidentată, dar el presimțea că minte. Întotdeauna a suspectat-o. Alice era foarte frumoasă, bărbații roiau în jurul ei, chiar ea îi încuraja arătîndu-se flatată de complimentele pe care i le adresau, participînd la conversațiile lor, zîmbind întotdeauna. Pentru el, de cînd a cunoscut-o, viața devenise un calvar, trebuia s-o urmărească permanent pîndind orice gest, orice privire. Alice îl ruga mereu să aibă încredere în ea, să n-o mai agaseze cu gelozia lui absurdă, ea îl iubește și nu l-ar înșela sub nici un motiv. Dar el știa că toate jurămintele ei erau făcute numai pentru a-i distrage atenția. Acum înțelegea chiar și de ce insistase ea să-i telefoneze în fiecare zi. Pentru a nu fi obligată să rămînă în casă așteptînd telefonul lui.

Erau apoi coșmarurile acestea obsedante, stranii, ce îl torturau în fiecare noapte. Extraordinar de intense, mult mai impresionante decît visele obișnuite. Era sigur că bărbatul cu cicatrice există în realitate, simțea că totul este mai mult decît o simplă elucubrație a subconștientului său.

Inima îl durea surd, simțea că se sufocă, amorțise.

Nu mai putea suporta. Trebuia să verifice totul înainte de a ajunge o epavă. Deja slăbise mult, ochii îi ardeau de febră, pielea i se ridase.

Se hotărî brusc. Sări din pat și aprinse lumina. Va pleca în chiar noaptea aceasta. Dacă Alice îl înșela era sigur că o va surprinde. Cu gesturi febrile își luă hainele aruncate în dezordine pe fotoliu și se îmbrăcă.

Trecu spre birou și deschise sertarul unde ținea o parte din bani. Întinse mîna și brusc încremeni. Alături de portmoneu, aruncat spre fundul sertarului, zăcea pistolul greu de care nu se despărțea în misiunile dificile. Un Colt 45.

Îl atinse cu vîrful degetelor mîngîindu-l ușor, cu teamă, apoi îl înșfăcă decis și îl înfundă în buzunarul hainei.

●

Noaptea era pe trecute. Aștepta de două ore ascuns la intrarea imobilului vecin cu cel în care locuia. Pe strada pustie, lumina galbenă a becurilor începea să se piardă în albastrul închis al zorilor. Din cînd în cînd, țiuitul îndepărtat al sirenelor mașinilor de poliție sfîșia tăcerea pierzîndu-se rapid.

Nu simțea frigul. Aștepta imobil, cu fața albă, împietrită, cu mîna în buzunar, încleștată pe mînerul pistolului. Totul se sfîrșise. Așa cum presimțise, pe Alice nu a găsit-o acasă. Lipsise toată noaptea. Bănuielile lui deveniseră certitudine. Acum nu mai simțea nimic altceva decît o ură imensă.

Zgomotul unui motor îi atrase atenția. Privi în lungul străzii și zări farurile unei mașini care se apropia. Se trase la adăpostul întunericului în holul de la intrare.

Un taxi galben trecu pe lîngă el și opri în fața imobilului său.

Își reținu respirația. Trăsăturile i se crispară și inima începu să-i bată violent. Din taxi coborî Alice. Înăuntru, pe locul din spatele șoferului se afla un bărbat în costum alb care zîmbea urmărind-o. În lumina becului de pe trotuar desluși pe fața lui, în prelungirea sprîncenei drepte, o mică cicatrice. Degetele i se încordară pe patul rece al armei.

Alice flutură cu mîna un semn de rămas bun. Zîmbea. Fața îi era obosită. Se îndreptă spre intrare căutînd cheia în poșetă. Mașina demară și dispăru la prima intersecție.

Ieși nesigur, tăcut, din umbra holului, sprijinindu-se de zid. Încet, ca un automat, ridică pistolul și îl aținti asupra ei.

Alice nu îl observase. Era pe jumătate întoarsă

cu spatele la el. Descuia uşa masivă a blocului.

În clipa cînd puse mîna pe clanţă, el apăsă pe trăgaci...

Ce s-a întîmplat în clipele imediat următoare, nu putea să-şi amintească precis. Detunătura îl cutremurase. Văzuse trupul femeii ghemuit pe scările de piatră ale intrării, dîra de sînge curgînd spre rigolă, se speriase, fugise, apoi brusc se întoarse, îi smulse poşeta din mînă – degetele cu unghii lăcuite o strîngeau încă spasmodic –, fugi iarăşi pierzîndu-se în întunericul unor străduţe lăturalnice. Poşeta o aruncă într-un canal şi abia mai tîrziu îşi dădu seama că voise instinctiv să înscen
eze o crimă obişnuită avînd ca mobil jaful. Nu-şi amintea pe unde alergase. Doar la un moment dat, traversînd în fugă o stradă întunecată, nimerise în lumina farurilor unei maşini. Frîna bruscă, în scrîşnete acute, îl salvă, dar nu reuşi să evite lovitura. Căzu într-o parte pe capotă. Nu simţi nici o durere. Văzu prin parbriz figura speriată a şoferului, în spatele lui mai era cineva în haine albe, dar nu le dădu atenţie. Sări din nou pe stradă continuîndu-şi fuga uşor şchiopătînd. Mai auzi în urmă înjurăturile şoferului şi zgomotul maşinii care pornea. Îşi pierdu urma printre blocurile masive, înnegrite de timp.

Îşi reveni abia la gară. Cumpără un bilet, casierul dormita, nici nu-l privise şi se urcă în tren.

Pe fereastră, în zgomotul ritmic al roţilor, plantaţiile albe de bumbac se întindeau pînă la orizontul înroşit de primele raze ale soarelui.

Era încă amorţit şi singurul lucru la care se gîndea era dacă nu lăsase vreo urmă. Nu găsi nimic neliniştitor.

●

La una dintre măsuţele de pe terasa cafenelei stăteau doi bărbaţi. Unul fuma privind absent spre forfota serii, celălalt răsfoia preocupat ziarul, sorbind din cafeaua aflată în faţa lui.

Deodată, trăsăturile celui cu ziarul se crispară. Chiar şi mica cicatrice de pe tîmpla dreaptă i se înroşi uşor. În colţul din stînga – jos al ultimei pagini apărea fotografia unei femei cu trăsături delicate, blondă, cu ochii mari şi umbroşi. Alături, un text telegrafic: „ALICE FAVEL, 31 de ani, a fost împuşcată şi jefuită azi dimineaţă pe strada S... de către o persoană rămasă neidentificată. Victima se află internată în stare gravă la Spitalul Central de Urgenţă. Cei ce pot furniza informaţii care să permită arestarea criminalului sînt rugaţi să telefoneze la Inspectoratul General de Poliţie, numărul..."

– Ce s-a întîmplat, Vance? – întrebă celălalt bărbat care observase tresărirea prietenului său.

– Femeia asta (Vance îi arătă ziarul bătînd cu degetul peste fotografie), de ea îţi vorbisem înainte. Uite, a fost împuşcată imediat după ce am lăsat-o în faţa imobilului în care locuia.

– Iartă-mă, n-am fost prea atent. Cum spuneai că ai întîlnit-o?

– Mă întorceam de la serata oferită de Ralf. Luasem un taxi. În dreptul clinicii doctorului Morowitz am văzut-o în stradă făcînd semn insistent. I-am spus şoferului să oprească şi am invitat-o înăuntru. M-a întrebat unde merg şi a răsuflat uşurată aflînd că avem acelaşi drum. M-a rugat să facem un mic ocol pentru a o lăsa acasă, ceea ce, evident, am acceptat. Era foarte supărată. O mătuşă de-a ei suferise un accident de circulaţie şi fusese operată în noaptea aceea. Ea a stat pînă tîrziu, cînd doctorul de gardă a reuşit s-o convingă că bătrîna era în afara oricărui pericol.

Celălalt îl asculta examinînd fotografia.

– E drăguţă, chiar foarte drăguţă.

– Da. Şi fotografia nu este prea reuşită. S-o fi văzut în realitate... Am încercat să-i propun o întîlnire, dar n-a mers. Aproape m-a umilit.

– Ce spui?! zîmbi celălalt surprins. Nu credeam că pe tine te poate umili o femeie.

– Uite că da. Şi, să fiu sincer, nu m-a deranjat deloc. Sînt sătul de femeile care abia aşteaptă să-ţi cadă în braţe. Ea era altfel, înţelegi, mi-ar fi plăcut s-o întîlnesc înainte.

– Înainte de ce?

– Am uitat să-ţi spun, era măritată. Aş fi curios să-l văd pe norocosul care i-a sucit capul. Mi-a vorbit despre el aproape tot timpul. Îl iubea foarte mult.

Celălalt nu comentă. Citea textul de lîngă fotografie.

– Şi n-ai văzut nimic suspect înainte sau după ce ai lăsat-o acasă?

– Nimic, Mark, strada era pustie.

– Nici prin împrejurimi, vreun tip dubios?

– Nu (se opri o clipă încruntînd sprîncenele, apoi vorbi febril). Ba da, la cîteva străzi mai departe, un tip a ţîşnit dintr-o străduţă chiar în faţa taxiului. L-am lovit zdravăn, dar a scăpat. Şchiopăta uşor.

Mark deveni brusc interesat.

– Cum arăta?

– Nu ştiu. Nu i-am văzut figura. Crezi că ar avea vreo legătură cu crima?

– S-ar putea. Cînd s-a întîmplat incidentul?

– La zece minute, maxim un sfert de oră după ce am lăsat-o pe... (se uită în ziar) Alice acasă. Oprisem la localul lui Bernie, de unde am luat nişte ţigări, apoi am plecat iarăşi, cînd, la prima intersecţie, l-am lovit pe individ.

Mark tăcea. Privea în gol, îngîndurat. După un timp, rosti convins:

– Vance, cred că l-aţi accidentat chiar pe asasin.

Vance rîse neîncrezător:

– Iar faci pe detectivul, Mark?

Celălalt nu luă în seamă ironia.

– Vorbesc serios. Ar fi bine să anunţi poliţia.

– Ce să le spun? Nici nu l-am văzut.

– Dar l-a văzut în mod sigur şoferul... Este, oricum, un indiciu.

– Nu, Mark. Nu cred că este chiar atît de important. Şi, la urma urmei, ştii că nu-mi place să am de-a face cu poliţia.

Mark nu renunţă.

– Fă-o măcar pentru ea, Vance. Am înţeles că o placi, şi chiar foarte mult. După ce va ieşi din spital...

– Crezi că am vreo şansă?

– Cu femeile nu se ştie niciodată. Nu pierzi nimic dacă încerci. Dar Vance nu era convins. Murmură alb:

– Nu ştiu, Mark, nu ştiu cum e mai bine. Măcar dacă l-aş fi văzut...

Deodată însă, ochii îi străluciră.

– Am găsit! Îl avem la mînă!

Mark îl privi derutat. Celălalt continuă febril:

– Amprentele! Cum de nu m-am gîndit pînă acum! Cînd l-am lovit a căzut pe capotă sprijinindu-se în mîini. Amprentele lui au rămas imprimate

pe taxi. Cred că încă pot fi preluate.

Se ridică grăbit și își făcu loc printre mese îndreptîndu-se spre cabina telefonică.

●

Au trecut cinci ani. Îngrozitor de încet.

Acum Clemens Favel îl privea pe omul masiv, spîn, cu fața dură, cum scria la birou, completînd formularul în timp ce se ștergea de transpirație cu o batistă mare, în carouri. Cînd termină, iscăli și aplică ștampila.

– Ești liber, Favel, îi spuse întinzîndu-i documentul de eliberare din penitenciar.

Mîna lui Favel tremură cînd luă actul. Directorul se adresă gardianului rămas în picioare la ușă.

– Wilkins, condu-l pînă la ieșire!

Nu era atent pe unde mergea. Se detașase de realitate. Înregistra mecanic culoarul îngust, fereastra din capăt prin care lumina cădea oblic, ușile grele de stejar. Picioarele se mișcau anevoie, tîrșîite, hainele cu miros de naftalină păreau incredibil de ușoare și comode, cu toate că deveniseră mult prea largi. Știa că slăbise, că tîmplele îi albiseră, că o mulțime de riduri îi brăzdau fața. Avea pungi sub ochi, privirea îi era tulbure, se simțea obosit, la capătul puterilor. Dar îi rămăsese speranța. O speranță nebunească, uneori o credea chiar absurdă, însă ea singură îl menținuse în viață toți acești ani. Știa că Alice divorțase imediat după proces, îl duruse enorm, dar îi dădea dreptate. El singur era vinovat, îngrozitor de vinovat. Cu toate acestea putea spune că avusese noroc. Glonțul o lovise sub omoplat, trecînd la cîțiva milimetri de inimă. Nu a ucis-o, dar a ucis iubirea pe care i-o purtase, de care el aflase cînd era mult prea tîrziu, iubirea pe care o dorise, pe care o avusese, dar în care n-a vrut să creadă. A torturat-o pe Alice, s-a torturat pe el însuși cu născocirile creierului său înfierbîntat, a distrus tot ce era frumos, și-a bătut joc de viața lui și a ei. Totul din cauza unei gelozii absurde, ilogice, pe care singur o crease și o amplificase simțind parcă o voluptate bolnavă a durerii. Chiar și coșmarurile acelea ale imaginației lui furibunde se datorau psihicului alterat de bănuieli, forțat să închipuie chiar și în somn ipoteze aberante. Se gîndise mult la toate acestea, cinci ani avusese timp suficient să se analizeze, să-și disece trăirile de atunci, să găsească explicații. Singurul lucru care îl nedumerise întrucîtva era existența reală a bărbatului cu cicatricea din visele lui. Se dovedise la proces că nu avea nici o legătură cu Alice, o cunoscuse întîmplător chiar în seara aceea și totuși îi apăruse obsedant în coșmaruri. Psihiatrul a presupus că îl văzuse cîndva întîmplător, fără să-i acorde o atenție deosebită, dar imaginea lui îi rămăsese în subconștient fiind reactivată în timpul somnului.

Ajunseseră în curtea interioară. Cenușie, pavată cu piatră, înconjurată de pereți înalți cu șiruri suprapuse de geamuri cu gratii. Se îndreptă spre poarta de fier din gangul intrării. Nu-i venea să creadă că va fi iarăși liber. Pulsul i se accelerase, privirea îi era mai limpede, parcă și mersul îi devenise mai apăsat. Îl privea pe Wilkins, care mergea tacut alaturi de el și i se părea un prieten vechi, în ciuda uniformei lui de gardian.

Speranța îl înviora mai mult ca oricînd. Cinci ani în care trăise cu ea, cinci ani în care s-a convins de adevărul acela teribil de simplu că singurul lucru de preț în viața asta mizerabilă este iubirea. Iar pentru el, iubirea era Alice. O pierduse odată, dar acum va face tot ce-i va sta în putință s-o recucerească. Trebuia s-o recucerească. Viața lui n-ar avea nici un sens fără Alice.

Se opriră. Wilkins îi arătă subofițerului de serviciu documentele lui, apoi deschise ușa decupată în poarta masivă de fier. Soarele amiezei aproape îl orbi. Ieși pe trotuar și se opri, ușor dezorientat. Se dezobișnuise de circulația străzii.

Auzi vocea gardianului și se întoarse spre el.

– Mult noroc, Favel.

În fond, Wilkins era un bărbat de treabă. De ce și-o fi ales tocmai meseria asta?

●

Privea prin geamul murdar al tramvaiului, evitînd privirile celorlalți călători. Hainele largi, cu miros de naftalină îl făceau să se simtă jenat. I se părea că toți știu de unde vine și îl compătimesc sau, dimpotrivă, îl acuză. Era și puțin derutat. Varietatea de forme și culori a străzii, sunetele mașinilor, vorbele, amestecul de parfumuri, licărul reclamelor erau mult prea contrastante cu lumea cenușie a penitenciarului în care trăise atîția ani.

Se concentră asupra străzii. Tramvaiul se apropia de intersecția cu bulevardul Santaroga.

Dincolo de geam apăru, deodată, piațeta mica, dreptunghiulară, cu alei albe și bănci de marmură. Tresări și mîinile i se încleștară pe bara de susținere. Platanii crescuseră, aleile aveau alte orientări decît cele din amintirea lui, iar în spate apăruse un edificiu hexagonal cu o intrare monumentală și fresce uriașe. Sîngele îi zvîcnea puternic în tîmple și o ceață ușoară îi acoperi ochii. Simțea din nou gheara aceea, uitată de mult, cuprinzîndu-i inima. Se întoarse spre bătrîna elegantă, cu pantofi și poșetă de lac, de lîngă el. Vocea îi era răgușită și abia reuși să articuleze cele cîteva cuvinte.

– Scuzați-mă... ce clădire este aceea...?

Bătrîna îl privi surprinsă, îl cercetă scurt, din cap pînă-n picioare și răspunse distantă:

– Noul teatru al orașului. Se vede că...

Privirea lui sticloasă o întrerupse.

Febril, Clemens se întoarse iarăși spre geam. Cerceta cu aviditate piațeta. Ochii îi erau dilatați la maximum, buzele albite tremurau abia perceptibil, fața îi devenise îngrozitor de palidă. Presimțea... Brusc inima i se opri. Pe banca retrasă în nișa de verdeață, Alice, era ea fără îndoială, aproape neschimbată, stătea lîngă bărbatul brunet cu cicatrice pe tîmpla dreapta. Se țineau de mîini și ea îl privea zîmbind cu dragoste, detașată de lumea din jur. Bărbatul îi vorbea, dar curînd se opri și o mîngîie pe buclele blonde. Încet, ea veni în întîmpinarea sărutului cu buzele întredeschise...

Pentru Clemens Favel, realitatea începu să se estompeze, vocile nu se mai auzeau, privirea îi deveni neclară, totul părea un vis, formele căpătau tente de ceață, ușoare irizări, nu le mai înțelegea,

(Continuare în pag. 289)

MIHAIL CRIVICI,
OLGHERT OLGHIN

IMPOSIBIL

În spatele uşii blindate zumzăiau înfundat coloanele de sinteză. La fiecare trei minute – de puteai să-ţi verifici ceasul – încaperea era zguduită de un zgomot asurzitor: o tranşă proaspătă de petrol era deversata în rezervoare.

Meşterul deschise uşa de bazalt a cabinetului său şi înclinîndu-şi capul triunghiular ascultă cîteva clipe sunetul uniform. „Ar cam trebui făcută o revizie" –, gîndi. Dar de asta se va ocupa schimbul lui, care stă probabil tolănit acum în vreun fotoliu la bordul „Vizitatorului 154" şi citeşte instrucţiunile de sinteză albă şi neagră. O carte excelentă! Iar cel de al doilea capitol – „Prepararea în condiţiile de pe Terra a lichidelor inflamabile vîscoase şi asigurarea camuflajului necesar" nu este cu nimic mai prejos decît un bun roman poliţist.

Difuzorul emise un sunet melodios. Începea schimbul. Ca de obicei, şeful îi întrebă mai întîi pe cei din grupul de realizare. După ce ascultă datele asupra rezultatelor obţinute în ultimele 24 de ore ordonă:

– Luaţi o parte a producţiei de pe platforma continentală a Mării Caspice şi transferaţi-o în Marea Nordului, cei de acolo trebuie să-şi realizeze angajamentele sporite. Şi nu uitaţi de Venezuela, stocul lor este pe terminate. Grupul de sinteză, ce probleme aveţi?

– Sîntem nemulţumiţi de grupul de materie primă. Ne dau aproape numai sulf, de-abia apucăm să prelucrăm. În ritmul ăsta o să le poluăm toată amosfera...

– Am notat plîngerea, spuse Şeful şi comută pe grupul de realizare a prospectărilor.

– În 24 de ore, comunică o voce bucuroasă, au forat în total 3 545 de metri. Opt sonde au ajuns la adîncimea de 5 kilometri. Permiteţi să le dau petrol?

– Nu te grăbi, răspunse Şeful, lasă-i să mai sape vreo doua zile. Iar apoi poţi să-i dai drumul, dar încet, cum prevăd şi instrucţiunile.

Totul decurgea ca de obicei Cineva nu reuşea nici cum sa obţină de la bază gazul metan repartizat, un dispecer căscat a trimis în Africa cărbune brun în loc de antracit, în sectorul 8 au sărit peste cal şi era cît pe ce să bage în puţ benzină cu cifra octanică 98 în loc de petrol...

Meşterul deconectă selectorul şi se ocupă de treburile curente. De-abia la amiază mai răsuflă un pic. „Ce bun ar fi un ceai acum", – gîndi el şi în aceeaşi clipa, de parcă ar fi primit un semnal telepatic (ceea ce era exclus în aceste catacombe) intră Programatorul cu o ceşcuţa aburindă pe tavă. Meşterului îi plăcea de acest băiat. În afara calităţilor lui profesionale, mai avea o calitate foarte importantă – ştia să facă un ceai extraordinar.

Gustînd ceaiul, Meşterul se gîndi că a avut o dimineaţă grea. Şi parcă pentru a confirma acest lucru se aprinse din nou semnalul de chemare pe selector. O voce grăbită anunţa ca s-au dereglat coloanele de sinteză din regiunea Krakatau şi aburii au început să iasă la suprafaţă provocînd panică în rîndurile populaţiei locale. Din păcate nu era pentru prima dată. Coloanele din seria BBB-C, montate în regiunea Japoniei, în Islanda şi încă în cîteva locuri funcţionau ca vai de lume, în schimb produceau un zgomot îngrozitor.

Meşterul trimise la Krakatau doi tehnicieni care să remedieze stricăciunile şi un agent al serviciului secret, care răspundea de camuflarea instalaţiei. Aşteptînd veşti de la ei, îl rugă pe Programator să-i mai facă o ceaşcă de ceai.

– De mult tot vroiam să te întreb Meştere, – zise tînărul umplînd încă o ceaşcă, – dar nici cum nu mă hotăram. Cît ne costă toată această filantropie şi la ce ne serveşte de fapt? Oricum nu avem nici un cîştig şi, pe deasupra, ei nici măcar nu cred în existenţa extratereştrilor...

Desigur, dragul meu. În existenţa extratereştrilor ei nu vor să creadă. Poţi să le furi de sub nas o insulă întreagă, aproape un continent, îţi aduci aminte de povestea aia cu Atlantida? Iar dacă noi vom scufunda mîine Australia, ştii ce vor face? Se vor porni pe discuţii dacă în general a existat un astfel de continent! Dar noi ne aflăm aici nu pentru a primi recunoştinţa lor...

– Dar pentru ce?

– Din motive de solidaritate. Totuşi ne sînt fraţi întru raţiune şi aşa mai departe. Doar nu putem să-i lăsăm de tot fără energie! Pînă vor ajunge la fuziunea termonucleară controlată mai e cale lungă... Iar pînă atunci, trebuie să le fabricăm tot felul de combustibili – şi solizi, şi lichizi... Şi ne costă toate acestea cinci milioane de marafeţi pe lună, dar merită! Să-i vezi numai cînd se strîng la congresele lor şi încep să discute despre originea petrolului... Merită să dai şi mai mult numai să-i auzi!

– Aşa o fi Meştere –, spuse tînărul. Şi totuşi nu m-aţi lămurit asupra chestiunii principale: la ce naiba le trebuie această energie afurisită?

– Vezi tu dragul meu, aceste fiinţe minunate, pe care le simpatizăm atît de mult, cine ştie cînd şi-au băgat în cap un lucru îngrozitor, în care cred şi astăzi. Au certitudinea că nu se poate realiza un perpetuum mobile!

– Imposibil! – exclamă tînărul.

Traducere de MIRCEA PODINĂ

VIOREL PÎRLIGRAS

FANTASTICA LUME A LUI CRISTOBALD

NUVELĂ DISTINSĂ CU PREMIUL UNIUNII SCRIITORILOR LA CONCURSUL DE LITERATURĂ ŞI ARTĂ DE ANTICIPAŢIE TEHNICO-ŞTIINŢIFICĂ, EDIŢIA 1985

Ogoarele de pe cealaltă parte a văii dau un aspect de haşurat, arăturile dispuse în toate părţile de un excentric cu imaginaţie sînt numai aparent fanteziste. Trinidad ştie că toponomia cîmpului magnetic al terenului cere acest lucru. Îşi îngustează pleoapele pentru a putea osebi mai bine siluetele ce se deplasează în lumina portocalie a astrului aflat la apus. Aruncă o privire peste umăr partenerului care se strîmbă tot, figura acestuia cu toţi muşchii încordaţi e poleită de focul stelar, apoi îşi saltă sacgerul pe umăr şi porneşte vioaie spre lucrători.

Primul chip care îi apare clar în faţă este cel al unei femei între două vîrste. Se detaşase de grup şi le venise în întîmpinare. Trinidad îi remarcă ţinuta simplă, neglijentă, faţa coaptă bine de dogoarea zilei, mîinile obosite, bătătorite prematur de asprimea muncii, picioarele goale ce calcă cu hotărîre şi dezinvoltură arătura, strivind bulgării de ţărînă cu talpa groasă şi degetele butucănoase, cu unghii înnegrite. Îi zîmbeşte prietenos şi Trinidad se simte obligată să-i răspundă la fel. Bun venit, le spune simplu, iar Q mormăie ceva de salut în momentul în care observă că partenera lui nu reacţionează în nici un fel. Apoi pe lîngă cei trei trece şi restul grupului, fantomatic, oameni ciudaţi, cu feţele ridicate şi mişcări animalice, aureolaţi de lumina strălucitoare a apusului, şi animalele masive, cu capete mici continuate cu trompe tentaculare, mişcîndu-şi picioarele greoaie şi brăzdînd solul cu cozile ramificate, precum crengile unui copac. Scot, cînd şi cînd, sunete guturale, nesemănînd cu nimic cunoscut şi îşi mişcă spinările cafenii, pătate cu alb, lovindu-le înfundat cu cilii dorsali, asemenea unor bice blînde. Unul dintre giganţi îşi întoarce la un moment dat capul spre Trinidad, care îi urmăreşte drumul, şi ei îi vine să ţipe văzîndu-i ochiul gălbui fixîndu-i silueta. Apoi teama dispare brusc, strălucirea oculară se face nevăzută, ascunsă de spinarea ce se mişcă monoton mai departe, lăsînd în urmă brazde adînci în pămînt şi dîre de îndoială în sufletul fetei.

Glasul lui Q o readuce la realitate, el îi explică în termeni monotoni femeii ce caută ei acolo, mîna lui se ridică desemnînd griberul asolizat ceva mai încolo. Femeia zîmbeşte strîmb, fie că nu înţelege, fie că nu-i convine, le răspunde cu voce clară, cristalină, şi îi îndeamnă să o urmeze, iar ei păşesc cu încredere în urma ei, toată povestea îi pare la un moment dat lui Trinidad nefirească, un vis colorat, şi i-ar spune şi lui Q lucrul acesta dacă n-ar părea caraghioasă, aşa că se mulţumeşte să dea din umeri şi să-şi continue tertipul în basm.

Aşezarea se iveşte dintre două coline pline de grădini. Soarele e pe buza orizontului şi azvîrle umbre prelungi în spatele fiecărei ridicături. Clădirile, din cele mai surprinzătoare, n-o mai miră pe Trinidad, n-o mai miră nici chiar castelul ce se înalţă deasupra tuturor acoperişurilor, apariţie insolită, aşezată undeva mai spre culmea colinei de sud. Spre el se îndreaptă acum femeia, urmată de cei doi, ceva mai în faţă se zăresc, ca nişte puncte mişcătoare, oamenii şi animalele de la cîmp, şi ei merg în aceeaşi direcţie de altfel, la baza edificiului un foc mare luminează chipurile strînse în jurul lui.

Aerul se umple de zgomote: mai întîi murmure, apoi voci, exclamaţii, chiar şi rîsete, Trinidad şi Q pătrund firesc în atmosferă, ceilalţi se pare că nu se sinchisesc de ei, femeia le explică în puţine cuvinte, printre alte lucruri, cine-s noii veniţi şi ce vor, sînt adoptaţi tacit, se continuă discuţiile anterioare ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Trinidad e cuprinsă de o stare euforică, priveşte detaşată de persoana ei, de Q, de toţi ceilalţi, oameni simpli atît la înfăţişare cît şi ca fel de a fi, îşi zîmbeşte fericită şi se întreabă mirată de ce-i trece prin cap bănuiala că locul acesta ar fi Paradisul?, că n-ar exista un „în afara lui", real îşi aminteşte

Desen de VIOREL PÎRLIGRAS

din ce în ce mai vag copilăria, cosmosul întunecos și planeta aceasta care „de afară" îi apăruse ca o portocală rumenă și aromată, bună de mîncat, totul piere apoi în uitare și ascultă fascinată necazurile și bucuriile oamenilor de aici, care și le împrăștie cu o generozitate nețărmurită, ca pe niște daruri spirituale.

Ploaia nu cade prea des, aparatul stricat, mulorul bătrîn, femeia ce stă să nască, poznele „ălui mic", necesitatea măririi casei, recolta apropiată, leneșul locului, toate sînt acum parte integrantă a lumii fetei și i se pare că trăiește aici de o viață, că toată existența de pînă acum a fost un scurt intermezzo de vis și, iată!, e aici, cu problemele prietenilor ei, a uitat de Q, de misiune, de tot.

Apoi totul amuțește, oamenii se dau la o parte privind arătarea ivită undeva în spatele lor, Trinidad privește și ea și zărește, la lumina tremurătoare a focului, pentru cîteva clipe, chipul groaznic al fetiței fără față, care o fixează cu ochi gălbui și dispare în fugă, lăsînd în urmă un zumzet de neliniște și dezgust.

Adunarea se destramă. Oamenii se despart fără un cuvînt. Femeia îi atinge ușor pe cei doi, încă buimaci, și îi duce spre o locuință de noapte. Focul se stinge încet. Soarele a apus, de fapt, de mult timp, făcînd loc nopții albicioase ce înconjoară planeta. Niște lumini roșietice țîșnesc, pe alocuri, la orizont, asemenea unor fulgere. Petele pestrițe ale cîtorva nori umbresc așezarea amenințător.

Suflă o boare de vînt și Trinidad închide ochii, lăsîndu-și fața mîngîiată de palmele gazoase ce alungă febra soarelui de amiază, apoi, cînd simte că dezmierdarea a durat destul, lasă lumina să-i picure încet sub pleoape, căutînd imaginea lui Q. Bineînțeles că nu-l vede, unde să-l găsească în lumea clocotind de căldură și culoare? Și apoi, Q e departe, s-a pierdut dincolo de colinele împădurite, dovadă că becul roșu clipește anemic și rar pe servidotul ce-i atîrnă în mînă. Vrea să se apuce și ea de lucru și chiar întinde mîna spre okobol, dar tijele metalice strălucesc prea tare și ea le ghicește emanația de căldură care-i taie orice poftă de a lua contact direct cu ele. Mai bine să stea undeva, la umbră. Hotărît lucru, azi nu are nici un chef de treabă!

– Deranjez?

– Într-un fel, da, într-un fel, nu. Nu sînt la mine acasă.

– Pesemne te gîndeai la ceva.

– Nu, nu mă gîndeam la nimic. Soarele ăsta îți ia mințile.

– Ai nimerit într-un sezon mai cald.

– Mi-am închipuit. Numai la chilipiruri de astea am baftă!

– Putea fi și mai rău. Peste o săptămînă, spre exemplu, începe vara calendaristică.

– Isuse!...

– Ha!, ha!... Am glumit. Nu-i chiar așa de rău. E vorba de data calendaristică. Soarele nu-i mai puternic, doar biocîmpul crește în valoare, pentru că e poziția cea mai propice de interacțiune cu liniile de cîmp solare. Atunci, vegetația erupe într-un ritm nebun, dacă îți poți imagina. Privește numai cîmpul. Ieri l-au arat oamenii și azi e deja rodit și crescut. Mîine vor strînge recolta.

– Ce fertilitate fantastică!

– Da. E o natură uimitoare. Nu mai există planetă ca asta în Univers.

– Oamenii trebuie să fie fericiți aici...

– Și sînt.

– Și tu?

– Și eu, ce?

– Și tu ești fericit, nu?

– Da, sînt. Sînt și pentru că oamenii sînt buni cu mine.

– Ce faci tu aici?

– Sînt sculptor. Sau pictor, dacă vrei. Poate și scriitor puțin. Cochetez cu muzica... Nu rîde! Îmi place viața în general, sub toate aspectele ei artistice. Mă fascinează umanul sub orice înveliș.

– Vorbești doct.

– Uneori. Mă ia gura pe dinainte și încep să filozofez în fața oricui. De fapt, nici măcar nu te cunosc.

– Sînt Trinidad.
– Trinidad? Ciudat nume pentru o fată!
– Îhî!... Fantezie de-a părinților. Așa sînt prospectorii – trăzniți.
– Și tu ești prospectoare?
– Bineînțeles. Cum altfel? Sînt în misiune aici. Cu fratele meu, Q. El operează acum în zona de est. Eu trebuia s-o fac pe asta, da', n-am nici un chef. Și apoi okobolul frige de nu poți ține mîna pe el!...
– Care? Asta?
– Nu pune mîna pe el!... Nu te arde?
– Nu. Sînt obișnuit. Ce detectează?
– Depinde cum îl programezi. Îi dai valoarea unității în sistemul de cîmp și îți găsește orice. Acum e reglat pentru protniu.
– Asta căutați?
– Da. Cică ar fi bun în medicină pentru revitalizări de biocîmpuri. Mă asculți?... La ce te gîndești?
– Mi-am adus aminte că am treabă. Iartă-mă, mă grăbesc! La revedere!
– Unde fugi? Stai puțin! Nici nu mi-ai spus cum te cheamă!

Trinidad urmărește pata albastră a cămășii băiatului pierzîndu-se în verdele crud al recoltei și se lasă cuprinsă din nou de lenea amiezii. Ciudat tipul, gîndește. O fi făcut mișto de mine oare? N-arată ăsta a artist cum nu sînt eu caracatiță!... Ta-dam-dam-ta-da-da-dam!... Becul roșu clipește acum mai des, semn că și Q a abandonat misiunea în fața valului de căldură, și se întoarce.

Seara coboară după identicul ritual. Același soare portocaliu, același decor fantastic, același foc imens de la poalele nu mai puțin uriașului castel, aceiași oameni ce au împrumutat cîte ceva din sălbăticia locurilor. Problemele nu sînt însă niciodată aceleași, descoperă cu o oarecare încîntare Trinidad, ori se ivesc unele noi, ori cele vechi au evoluat îngrijorător. Despre cele rezolvate nu se vorbește deloc, toți par să îngroape satisfacția reușitei în cotidian, sau să se bucure în secret de sine, ca și cum fericirea ar fi o blasfemie ce nu trebuie rostită în gura mare.

Sosesc oamenii de la cîmp. Se trîntesc în liniște lîngă ceilalți, în timp ce spinările uriașe ale mulorilor dispar în direcția grajdurilor. Noii veniți arată foarte obosiți. Privirile le sînt pierdute, țintind încă ceasurile cînd se speteau strîngînd abundenta recoltă. Cineva îi explică lui Trinidad cum se face lucrul ăsta, cum se umblă cu snopii grei de panas, ce e panasul?, întreabă ea, cum?, nu știi?, e pîinea noastră, planta roșie cu bulb mare la capăt. Trebuie așezată cu grijă, continuă necunoscutul, uitîndu-se o clipă și la Q, care e absent și pare că nu-l interesează ce se discută, trebuie stocată în așa fel încît greutatea snopului să nu apese bulbii zemoși, și din această cauză se ordonează în niște piramide speciale, cu bulbii în afară, de ce nu înăuntru?, simplu, pentru că înăuntru ar putrezi cu toată concentrația de lichid ce o posedă. Panasul se macerează apoi în sucul propriu, obținîndu-se o pastă groasă care, uscată, devine turta gustoasă din care ai gustat. Trinidadei nu-i rămîne decît să se minuneze, privindu-l pe omul uscățiv ce-i povestește aceste lucruri, pînă cînd flăcările jucăușe, ațîțate de un bătrîn bărbos, prind contururi pe fețele a doi gemeni ce apar lîngă ei. Se așează și îi șoptesc personajului să treacă și să-și ia rația de baldori a doua zi, sînt gata, sînt gata?, se miră uscățivul și îi prezintă apoi pe cei doi fetei, uite, vezi, ei sînt legumicultorii, Valentin și Armand, au cea mai pe cinste grădină din cîte sînt pe planetă, ce zic eu pe planetă?, din Univers, ei rîd, rîde și Trinidad, chiar și Q zîmbește, dar zîmbește influențat de starea generală, de fapt nu știe nici măcar de ce se rîde, el urmărește de cîtva timp mîinile muncite, epuizate, ale țăranilor veniți, odihnind ca niște crengi groase, chircite, obosite de atîta rod, căci munca lor e cel mai bogat rod. Q e copleșit și el, în alt registru decît Trinidad, de fericirea și munca ce clocotesc aici, într-adevăr clocotesc într-un ritm epuizant, niciunde în Univers Q n-a mai văzut atîta sete de viață și ajunge și el la concluzia îngrijorătoare cum că aici ar fi Paradisul, dar Paradisul presupune o existență după viață, ori aici ea e cea care guvernează, așa încît Q rămîne nedumerit, orbecăind prin raționamente aberante. În final întreabă și el, mai mult ca să se afle în treabă, ce sînt ăia baldori. Sînt legume, răspunde unul dintre gemeni, ce nume, se miră Q, vine de la Cristobald, i se răspunde. De la Cristobald? Da, de ce te miri?, întreabă și celălalt legumicultor, nu-l cunoști pe Cristobald? Nu. Toți îl privesc lung și Q se simte prost și începe să se scobească aiurea în nas, iar Armand, sau poate Valentin, îl strigă pe un puști, Emanuel, sau cam așa ceva, nici Trinidad nu-și dă bine seama, și iată că puștiul vine în goană, e un copil slab, deșirat, cu ochi mari, visători, în care flacăra focului joacă inteligent. Du-te la noi și adu niște baldori, spun gemenii, apoi îl privesc iar pe Q, de data asta cu îngăduință, și-i spun că cel despre care e vorba e Dumnezeul lor, că nu există ființa sau lucru pe planetă care să nu-l știe sau să nu-l iubească pe Cristobald. Trinidad și Q se sperie și mormăie, abia auzit, că ei nu au aflat de religia asta pînă acum, ceilalți pufnesc în rîs, și rîd, rîd pînă cînd uscățivul, de fapt fetorul coloniei, bine dispus, îi atenționează că nu e vorba de o religie, ce prostie, mai spune pufnind din nou, Cristobald e numai un om ca toți ceilalți, doar că ceva mai deosebit, auzi: religie, ha, ha, ha! Între timp sosește Emanuel și aduce bulgării aurii cu excrescențe roșii, ăștia sînt baldorii, li se spune, iar Q și fata gustă, la început cu prudență, apoi cu poftă, din miezul zemos și dulce, zeama cafenie li se prelinge pe bărbie și de acolo pe uniforme, vedeți că pătează, le spune Emanuel, ce mai contează acum, cei doi sînt îmbătați de arome, de cînd sînt nu au mîncat ceva asemănător, nici pe nave, nici prin alte părți. Vă place? Îhî, rostesc ei cu gura plină. Cristobald ni le-a dat, și nu e singurul lucru pe care ni l-a dăruit. Înțelegeți acum de ce îl asemuim cu un Dumnezeu? Mai trăiește?, cuvîntă cu greu Q. Din nou veselie generală. Dar bineînțeles, le răspunde unul dintre gemeni, un Dumnezeu nu moare cu una, cu două, apoi toată lumea comentează discuția, lăsîndu-i pe cei doi prospectori să-și termine tihna. Numai puștiul a rămas deoparte, serios, urmărindu-i cum își termină porțiile. Cum te cheamă?, încearcă Trinidad să lege o discuție. Emanuel, le răspunde el ridicîndu-și bărbia. Cine e

Cristobald ăsta?, îl trage de limbă fata. E cel mai bun prieten al meu, i se răspunde, cînd o să fiu mare o să mă fac ca el. Ce, Dumnezeu?, rîde ea. Puştiul se încurcă. Nu... am să descopăr un aparat care să alunge deşertul de pe restul planetei şi o să prefacă locul într-o grădină uriaşă, cum e în regiunea asta. Hă!, face Q, dar Trinidad îi altoieşte un cot între coaste şi îl reduce brutal la tăcere, după care continuă cu voce normală, arătîndu-i puştiului că e foarte frumos ce vrea să facă el. Trebuie, răspunde acesta, colonia va creşte, cu ce o să se hrănească milioanele de locuitori ce vor popula planeta? Ce spui, milioane de locuitori? Păi da, o să facem aici o a doua planetă-mamă, şi pentru asta vom scăpa de deşertul ecuatorial. Zău? Păi cum altfel, credeţi dumneavoastră că vom rămîne aşa, cu el pe cap?, nu, trebuie doar creată o reţea de cîmpuri de etalonare, de **ce**?, de etalonare, care să transfere centrul de greutate epistemologic în concept de simetrie, restul fiind doar o oglindire a părţii roditoare din planetă, înţelegeţi? Cei doi rămîn muţi.

Nu e timp de respiraţie. Se isca o animozitate veselă, iar oamenii prind să se foiască de colo colo, concurînd jocul flăcărilor. Toată lumea e în picioare, bineînţeles Trinidad şi Q se ridică şi ei, curioşi. Se aud de peste tot voci „A venit!" „A venit!" şi tocmai cînd Q se saltă pe vîrfuri să vadă despre ce e vorba, mulţimea se desface în două părţi şi spre foc pătrunde o siluetă cunoscută care discută în acelaşi timp cu toţi, dă sfaturi, întreabă, felicită. Se apropie şi fata recunoaşte albastrul cămăşii, iar inima îi bate cu putere, invadată de bucuria regăsirii unei vechi cunoştiinţe, deşi n-au trecut decît cîteva ore de la despărţire. Zîmbeşte, şi Q observă şi-o întreabă din ochi cine e, dar Trinidad nu se învredniceşte să-i dea lămuriri, ridică din umeri lăsînd un confuz înţeles de aiurea. Emanuel soseşte cărîndu-l după el pe noul venit.

– El este Cristobald, face prezentările.

Trinidad rămîne siderată.

– Cred că ne cunoaştem, spune el privind-o în ochi. Bună seara, Trinidad! El trebuie să fie Q. Noroc Q!

Îi strînge mîna în tăcere. Lumea din jur comentează aprinsă evenimentul. Fata rămîne căutîndu-i în privirea albastră germenele de idol care o intrigă. Se dezmeticeşte abia cînd îi aude pe gemeni pufnind în rîs. Bătrînul ce întreţine focul se apropie şi-l smulge pe „Dumnezeu" din mijlocul oaspeţilor planetei.

– Cris, Earthleea se duce, îi spune grav, cuprinzîndu-i umărul stîng.

– Vreau s-o văd. Acum, raspunde el. Veniţi şi voi, aruncă celor trei.

Pornesc, ciudat alai de toate vîrstele, spre castelul alaturat. Trinidad descoperă abia acum, la lumina înşelătoare a serii, alcătuirea edificiului somptuos, cu ziduri policrome, turnuri şi donjonuri fanteziste, înjghebate de o imaginaţie bolnăvicioasă. Pătrund în şir indian, bătrînul, Cristobald, Trinidad, Q, şi la urmă Emanuel, printr-o poartă imaginînd un ochi, iar senzaţia e cumplită, fata chiar închide ochii pentru a se regăsi apoi, cînd îi deschide iar, într-un labirint de culoare, scari, sali şi camere. Peste tot, constructorul a imaginat zeci de animale fantastice, susţinînd boltele în prelungirea arcadelor, motivele zoomorfe se regăsesc chiar şi în elementele de mobilier; picioare de caprioară susţin mese, canapelele imită prin forma, culoare şi structură imobile iguane, în timp ce mănunchiuri de şerpi atîrnă din tavan, împietriţi în alcătuirea candelabrelor electrice. Peste tot culori vii, explozive, împletite în curcubeie de linii şerpuind pe toţi pereţii. Pe Trinidad o oboseşte decorul baroc şi îşi pune întrebări asupra funcţionalităţii acestor spaţii de locuit, cînd, la simpla ei dorinţă, iată, scările, culoarele, camerele îşi schimbă cameleonic culorile. Zîmbeşte. Recunoaşte acţiunea FM-urilor de receptat undele alfa opţionale. Urcă acum treptele unei săli cafenii cu luciri de argint. Un pat mare, cu baldachin, e singurul mobilier existent. Se apropie cu toţii, şi Trinidad descoperă în mijlocul cearceafurilor albe figura suferindă a unei bătrîne.

Cristobald îi prinde mîna osoasă într-a sa.

– Mătuşa Earthleea, cum te mai simţi?

Bătrîna deschide ochii, imense cavităţi întunecate. O pînză deasă de linii îi înceţoşează faţa în zeci de riduri, aglomerîndu-se în jurul ochilor.

– Cris, spune, cred că am să vă părăsesc în curînd. Prea multe vise îmi dau tîrcoale de la un timp, prea multe amintiri pe care le credeam de mult uitate mă năpădesc, Cris, nu credeam că am atîtea. Îmi dau seama că am trăit prea mult, am în spate o viaţă prea lungă ca s-o mai pot duce...

– Nu vorbi aşa, mătuşă Earthleea...

– Nu-mi pare rău de nimic, Cris. N-a fost o viaţă trăită în zadar. Am gustat din toate, iar ceata noastră de colonişti e cel mai teribil mănunchi uman din cîte am văzut vreodată. Păcat că nu am avut aici şi o mare. Da, da. Nu-mi pare rău de nimic, Cris, repetă ea şi trăsăturile feţei îi împietresc deodată.

– Nu vă speriaţi, îi linişteşte bătrînul, a adormit. Îşi colindă acum universul interior pentru a putea dori să revină printre noi, mai tîrziu. E tot ce am putut face pentru ea, Cris! Îi faci rău...

Tînărul revine de departe. Descătuşează mîna bătrînei, pe care a strîns-o cu putere, inconştient.

– Gudo, nu se poate face nimic pentru ea?

Bătrînul oftează.

– I se destramă biocîmpul, Cris, ştii bine...

Cristobald strînge din dinţi; bătrînul Gudo îl apucă împăciuitor după umeri, Trinidad e impresionată de tot ce se petrece; Q observă laconic faptul că edificiul nu posedă FM-uri, altminteri încăperea ar fi căpătat, conform climatului emoţional, culori sumbre.

Întunericul se risipeşte încet, invadat de culoarea roşie. Q deschide ochii. Alături, Trinidad, cu capul sprijinit de genunchii pe care îi ţine strîns îmbrăţişaţi, urmăreşte fulgerele roşii de afară.

– Nu dormi?, o întreabă.

Face semn că nu. O priveşte în continuare, îi remarcă luciul ciudat al pielii ce izvorăşte din părţile neacoperite de maieu, ochii pierduţi în clipe trecute.

– Trini, te gîndeşti la el?

Ea nu răspunde imediat. Îşi urmăreşte degetele de la picioare, dîndu-şi capul uşor într-o parte, mişcă de cîteva ori din ele, netezind cutele cearceafului.

– Nu ştiu. Se întîmplă atît de multe pe planeta asta... Ar fi greu să te gîndeşti la ceva anume.

Răspunsul ei conţine şi puţin adevăr, dar şi puţină minciună, fapt ce stîrneşte zîmbetul lui Q, care o cunoaşte bine.

– Da, dar el nu e un ceva oareca...

– Q, nu fi rău!

O explozie tăcută, de o formidabilă intensitate, îl colorează în întregime cu roşu timp de cîteva secunde. Cei doi sar din paturi şi se apropie de fereastră. Ultimele frînturi de roşu se preling de pe zidurile celorlalte case. Pe deasupra aşezării trece ceva transparent care le pare, la prima vedere, celor doi, a fi un nor. O irizare roşie îl schimbă însă şi acesta dobîndeşte înfăţişarea bătrînei Earthleea, foarte clară şi amănunţită. Cei doi tresar zguduiţi, privirea neobişnuită a figurii îi aţinteşte deodată, iar gura hidoasă, neagră, locul de destinaţie a întregii reţele de riduri, se deschide monstruos, ca şi cum ar vrea să le spună ceva. Apoi contururile îşi pierd din consistenţă, pielea i se prelinge pe lîngă maxilare, spre gît, în pungi respingătoare. Trinidad se lipeşte speriată de marginea ferestrei. O nouă explozie o orbeşte pentru o clipă, iar cînd roşul se destramă, descoperă cu surprindere propriul chip privind-o din locul unde mai-nainte fusese bătrîna. Senzaţia e răscolitoare, Q observă şi îi apucă mîna, ajutînd-o să-şi învingă starea de anxietate. Trinidad îşi priveşte pentru prima dată chipul astfel mărit şi e tentată să facă aprecieri. N-are o figură din cale afară de frumoasă, îşi spune, drăgălaşă însă, remarcă în sine Q. Şi părul portocaliu, constată fata, cine a mai pomenit aşa ceva? E un păr unic, care îi conferă personalitate, răspunde mental el, continuîndu-i parcă gîndurile. Gura îi este mică şi nasul dubios, concluzionează ea, întotdeauna a avut ochi mari, deschişi spre lume cu uimire, decide Q. Figura uriaşă, dominînd aşezarea, pare să se distreze, căci zîmbeşte fermecător, cu un aer copilăresc, specific vîrstei adolescentine a fetei. Şi din nou explozie, roşul înghite hulpav chipul, pentru a lăsa în urmă un animal simpatic, jumătate cîine, jumătate ursuleţ, un animal care-i smulge Trinidadei cîteva exclamaţii amuzante, în timp ce priveşte giumbuşlucurile ghemotocului albastru, căci e albastru. Contururile jucăuşului capătă dintr-o dată aureole roşii, iar fata se teme de dispariţia lui, dar el nu se destramă ca celelalte figuri, ci se rostogoleşte pe cer spre orizont, devenind din ce în ce mai mic, pînă cînd privirea nu-l mai poate percepe. Apoi nu se mai întîmplă nimic. Cei doi aşteaptă zadarnic. Cîteva luciri roşietice, foarte îndepărtate, clipesc la orizont, după care noaptea albicioasă îşi reia domnia liniştită şi imobilă. Pe colina de sud turnurile castelului iradiază o lumină albă, fosforescentă. Amîndoi îl privesc o vreme şi surprind la un balcon o mişcare uşoară, ca a cuiva care părăseşte locul. Q crede chiar că a remarcat silueta bătrînului Gudo.

Soarele a incendiat pe dealuri tot ce era viu. Se vede după aburii emanaţi care fac ca imaginea orizontului să tremure. Aici, în vale, printre tufele de arayak, parcă e mai răcoare. Asta n-o împiedică, însă, pe Trinidad să transpire abundent; picăturile de sudoare îi înconjoară faţa rotundă pentru a se aduna în vîrful bărbiei. Îşi desface fermoarul şi îşi scoate combinezonul, rămînînd doar în maieu. Q, care merge lîngă ea cărînd arsenalul de testare, s-a dezbrăcat de la bun început pînă la brîu, lăsînd vederii braţele lungi, subţiri, de adolescent, precum şi pielea fragilă ce înlănţuie strîns oasele din alcătuire, atît de strîns încît coastele îi pot fi numărate. Soarele îi loveşte necruţător, înroşindu-le umerii.

– Mai dă-mi-le să le duc şi eu, fiule, cuvîntează Trinidad, scoţînd limba de un cot.

– Lasă, Trini, că mai merge, vine răspunsul fornăit pe nas. Se mai gîndeşte, apoi adaugă: şi ăştia nu au nici o mare pe aici. Dacă ar avea ar fi perfect, nu crezi?

– Uuuu, ce bună ar fi o apă acum, se schimonoseşte ea patetic.

– Eu sînt tot o apă, răspunde el şi rîde încet.

– Bancuri răsuflate, i-o taie ea.

Mai face cîţiva paşi şi se opreşte.

– Auzi... spune privind în jur, lasă-le aici. Încep din locul ăsta.

Cu mare bucurie, Q dă drumul materialului. Okobolul cade cu zgomot metalic.

– Trini...

– Îîî...

– ...ne vedem pe la prînz. E bine?

– Îhî!...

Q se depărtează încet, abia mişcîndu-şi picioarele lungi de cocostîrc.

– Q!

– Ce-i?

– Mi s-a stricat servidotul: nu mai merge!

– Ăăăă, fir'ar să fie!

Se întoarce agale, plictisit şi deprimat de munca pe care o are de executat în condiţiile date. Îşi alege un bolovan drept scaun şi începe să meşterească la aparat. Trinidad s-a aplecat din mijloc, sprijinindu-se de genunchi.

– Nu-ţi băga nasul aici, mîrîie nemulţumit Q.

– Stai să-ţi arăt, fiule, că nu-i de la baterie. Vezi? Aşa merge, dar nu mai contorizează cifrele.

– Şi cu ce vrei să ţi-l fac?, izbucneşte el retoric. O să pierdem şi ziua asta!

Desfăcutul modulelor avansează greu fără scule adecvate, astfel încît fluieratul de pe colină vine salvator pentru el. Se uită amîndoi şi-l recunosc după cămaşă: e Cristobald. În timp ce se apropie de cei doi remarcă încă o mişcare la picioarele lui, dar nu pot realiza ce e din cauza tufelor de arayak.

– Vă căutam! le strigă. De o jumătate de oră umblu după voi!

Soseşte, şi printre picioarele lui aleargă o arătare albastră, jumătate-cîine, jumătate-ursuleţ.

– Asta e..., exclamă Q.

– Nimbus, îl prezintă Cristobald.

Trinidad se apleacă tocmai la timp pentru a-l primi în braţe. Nimbus dă dintr-o oarecare codiţă şi scoate o limbă roşie, de două degete. Fata rîde.

– E pentru tine, spune Cristobald, privind-o fix.

Trinidad îl priveşte nedumerită, chiar neîncrezătoare, de aceea se simte datoare să întrebe pentru verificare:

– Pentru mine?

Cristobald clatină afirmativ din cap. Părul blond i se mişcă ciudat.

– Mulţumesc, spune ea întorcîndu-i privirea şi lipindu-şi obrazul de blana moale a animalului.

El o priveşte lung, zăboveşte puţin cu ochii pe sînii ei proaspăt îmbobociţi ce se reliefează pregnant prin transparenţa şi sensibilitatea maieului, apoi măsoară solul. Q îi explică necazul cu servi-

dotul, în timp ce Trinidad, roşie ca un trandafir, se simte datoare să-şi pună iar conbinezonul, cu toată căldura existentă. Cristobald o urmăreşte cu coada ochiului, în timp ce ascultă răbdător pledoaria reparatorului amator.

– Dacă vreţi, le propune deodată, haideţi pînă la mine, am ceva scule pe acasă; s-ar putea să-i daţi de capăt. Nu stau departe.

Invitaţia e prea tentantă, căldura prea apăsătoare, Nimbus prea nostim şi argumentele împotriva misiunii prea multe şi mari.

Cristobald insistă să care şi el o parte din material, dar Q face pe grozavul şi nu-l lasă cu nici un chip. În final, pornesc toţi trei spre o colină împădurită. Ghidul e foarte volubil, tot drumul le vorbeşte despre relief, climă şi face ironii subtile asupra meseriei ingrate de prospector pe o căldură ca asta. Cei doi se străduiesc să zîmbească pe măsura glumelor lui, dar nu i-o iau în nume de rău, deoarece înţeleg că acesta este un fel de a fi, glumele lui nu-l cruţă nici măcar pe el, iar autoironia este, în fapt, o sinceritate dezarmantă, lipsită de orice substrat rău voitor. Oricum, căldura e mult mai suportabilă cînd drumul se împleteşte cu discuţii, materialul de prospectare pare chiar mai uşor şi nici Nimbus nu se mai zbate atît în braţele fetei. Ajung, într-un tîrziu, la periferia pădurii; culoarea frunzişului e derutantă – un albastru în cele mai neaşteptate nuanţe – iar Trinidad strînge mai tare animalul-jucărie la piept de teamă ca percutanta culoare să nu i-l dizolve în contextul general.

Reşedinţa lui Cristobald este de fapt o cabană simplă, de lemn, aşa cum fiinţează ea prin unele poze vechi, dar subtil integrată în natură, aspect ce îi conferă alura cameleonică de insesizabil. Cîteva amănunte ciudate reţin atenţia: plăcuţele de pe copaci cu texte de felul: „Bine ai venit, Cris!“, „Ce mai zici că mai faci?“ şi trunchiul vopsit pînă sus cu inele late multicolore

– E un copac-curcubeu, îi lămureşte Cristobald remarcîndu-le privirile iscoditoare. Hai, intraţi înăuntru! Să nu vă speriaţi de ce-i la mine: n-am decît o singură încăpere şi ea îmi serveşte şi de magazie, şi de atelier, şi de birou, şi de bibliotecă, ba chiar... şi de cameră! Staţi pe unde puteţi!

Oaspeţii rîd. Spaţiul e îngust, într-adevăr, dar e răcoros. Cei doi încearcă să-şi găsească un loc printre grămezile de casete, cartoane cu desene, benzi, ustensile de pictură, statui, haine, articole de iluminat, lăzi, un terminal video uzat, îmbătrînit moral, un pat şi multe, foarte multe cărţi. Q răsfoieşte cu încîntare cîteva, bucuros ca un copil. Cărţile sînt rare în Univers, şi cineva care are o colecţie atît de mare nu poate apărea decît în postura de excentric. Trinidad se holbează la pereţii pavoazaţi cu rafturi burduşite, cu holograme colorate, desene, şi multe foarte multe studii şi schiţe. Unele reprezintă animale fabuloase, majoritatea cu trompă, altele studii de complicate corpuri geometrice, analizate în detaliu, iar celelalte, nu puţine, figuri umane observate în mişcare. Puncte de fugă, centrii individuali de biocîmp, hărţi ale repartiţiei energetice pe corpul uman sînt însoţite de zeci de adnotări şi calcule matematice.

– Mă interesează sistemul de cîmp al proporţiilor ideale, se simte obligat să dea explicaţii Cristobald. Dinamica şi estetica materiei. Asta, spre exemplu, reprezintă un studiu de formaţiune florală. Plantele, ca toată materia vie, se supun condiţiilor de relief ale cîmpului planetar. Structura formată de liniile de cîmp oferă un canon, nu foarte depărtat de cel al „secţiunii de aur“, promovată în artele primordiale. Uneori mă joc şi creez diverse specimene ce se circumscriu acestui canon. De cele mai multe ori obţin modele ideale, net superioare celor existente în natură. Trebuie, însă, să fac o precizare: prin model ideal înţeleg, în cazul de faţă, pe cel ce întruneşte în mod armonios forma, structura şi estetica raportate la parametrii planetei. Căci există şi un model ideal universal.

Ascultătorii par nedumeriţi. Limbajul e greu, nou pentru ei. Cristobald se apropie de Trinidad.

– O să înţelegeţi mai bine dacă vă explic concret, spuse apucînd-o uşor de bărbie. Uite, de exemplu, capul tău e foarte aproape de modelul ideal universal. Bine proporţionat, împărţit în două emisfere egale – părul şi faţa – nasul menit să ferească de monotonie obrazul rotund şi neted, gura şi ochii ce îmbogăţesc prin culoare şi structură întregul, urechile menite să constituie o zonă de tranzit între cele două emisfere. Foarte frumos cap! Mă pui pe gînduri...

Trinidad roşeşte toată şi îşi coboară privirea spre a întîlni imaginea lui Nimbus ce-i adoarme în braţe.

– Artistul trebuie să caute şi să propună modele ideale pentru a înlesni progresul uman, continuă Cristobald, prefăcîndu-se că nu a observat reacţia fetei, pentru că eu cred că pornind de la artă se produce schimbarea în om. Nici un proces tehnologic nu poate modifica într-atît structura psihică a individului, cum o face arta. Şi e logic să fie aşa: mai întîi omul visează, apoi îşi realizează visele, deci realizările, reţineţi, nu sînt decît întruchiparea năzuinţei umane. Demult, mă certam cu un coleg de suferinţă întru-ale artei, şi el îmi explica cum că arta este sinteza dezvoltării socialului privită prin prisma exponentului său. L-am contrazis. Eu afirmam că arta dă tonul. Insesizabil, dar îl dă. Focarele de dezvoltare a umanului îşi au originile între artişti. Artistul este un fel de Dumnezeu. Q se fîstîceşte vizibil şi începe să se scobească în nas.

– Crezi în divinitate?

– Desigur, răspunde calm Cristobald, privind-o drept în ochi pe Trinidad, omul este o divinitate prin excelenţă. Nu eşti de părere?

Fata e prea pierdută ca să-i poată răspunde. Q are impresia că întrebarea îi este adresată lui şi, după ce mormăie ceva ambiguu căutîndu-şi cuvintele, îşi ia inima în dinţi şi afirmă:

– Ştii, noi nu prea ne pricepem la artă, că n-am prea avut contact. Ca prospector – poate nu eşti în temă – noi rătăcim dintr-un loc în altul, avem tot felul de misiuni din astea, majoritatea destul de tîmpite, şi ne distrăm cum putem. Nu prea ne ajunge din urmă mersul artei. Un unchi bătrîn zicea că noi sîntem „generaţia video“, că mai mult decît ce vedem pe monitoare şi „sportul“ ăsta al muncii noastre, nu facem nimic.

Cristobald îi fixează amuzat.

– Cum fraţilor, voi n-aţi auzit de Fleg, Delhom, Alexis?

Trinidad se ruşinează şi Q dă jenat din umeri, ca şi cum ar spune: „vezi, exact ce ziceam mai înainte!“. Sînt luaţi încetişor după umeri, şi vocea gazdei continuă, consolatoare de data asta:

– N-am vrut să vă jignesc, şi nu mi-o luaţi în nume de rău. Mie, lumea artei, e o lume, da, da,

mi-e atît de familiară încît uit mereu că nu e decît o specializare la care ceilalți nu întotdeauna au avut acces. Nu e nici o rușine să nu cunoști unele lucruri. Eu, de exemplu, sînt în pom cu cele mai elementare noțiuni de matematică. Eu cred că **asta** e mai rușinos.

– Ei, nu, bombane politicos Q.

– Ei, „nu"!

– ...Și pe urmă ai dreptate, continuă puștiul cu jumătate de gura, spășit, și din cauză că noi pe navele de prospectare ducem o viață destul de insipidă, nu cred că...

– Stai, stai, acum n-o lua chiar așa, nu sînteți niște primitivi. De fapt, foarte multă lume e în situația voastră, răspîndită prin galaxii, muncind și neavînd timp să urmărească tot exhibiționismul artei. Ce spuneam eu mai-nainte se referea la salturile calitative ale societății, iar astea nu au loc toată ziua. E o chestie de mentalitate generală, de optică, dacă vreți, avînd ca precursor modelele oferite de artă. În felul acesta servește omul, e legată de om. Cine spunea că face artă pentru arta, acela era un prost. E făcută de către om, deci, automat, se adresează omului. Cînd eram mai tînăr...

Cei doi ascultători rîd.

– Vorba vine „eram mai tînăr", se corectează Cristobald, îmi intrase în cap că ceea ce le-ar fi cel mai de trebuință celor de lîngă mine ar fi o artă a realității înconjurătoare, utilizînd elementele strict reale, nedeformate de fantezia omului. Și mă complăcusem eu atunci în niște sculpturi experimentale, „sculpturi vii" le ziceam, cîteva experimente de pe Sartar și Harfeea au fost destul de populare – poate ați auzit? n-ați auzit – sculpturi în care voiam să dau realității imaginea ei firească. Analizasem solul, studiam condițiile cîmpului de etalonare și dădeam la iveală, transformînd nu numai formele, ci și structurile chimice, reprezentări naturale ale vieții, așa cum ar fi trebuit să arate. Îmi construisem într-un rînd chiar și o mașină de sculptat care făcea tot travaliul mecanic.

Face o pauză și dă din umeri.

– De fapt, nu rezolvasem nimic, ci, din contră, îmi inhibam scînteia creatoare, orientînd munca mea către o direcție elementară, neumană, pe care natura o putea crea la fel de bine, într-un timp mai lung sau mai scurt. Am înțeles mai tîrziu că greșeam, că nu făceam decît o concurență aiurită naturii. În acel moment, de unde pînă atunci eram contra manifestărilor fanteziei, socotindu-le ca elemente neaparținînd universului real, am descoperit că, de fapt, orice element pe care omul și-l reprezintă, născocit sau descoperit, face parte prin chiar însușirile lui din universul cunoscut. Vă plictisesc? întrebă deodată.

– Nu, răspunde Trinidad, copleșită de discurs.

– Constat că nici cele mai atroce sau cele mai extraordinare lucruri imaginate nu sînt imposibile. Și de aceea arta pe care o susțin eu e cea a imaginarului, dar a imaginarului util omului. Înțelegeți?

Cristobald se oprește aici și își rotește ochii în jur, ca și cum ar face cunoștință cu locul.

– Planeta asta e un mic Rai în Univers. Poate dărui orice.

Trinidad își aduce aminte de Nimbus, se uită la el cum trîndăvește în brațele ei făcute covrig și îi mîngîie cu delicatețe blana albastră.

– Protniul pe care îl căutați voi e darul cel mai de preț al planetei. Personal sînt împotriva risipirii lui în Univers. În fine, e numai un punct de vedere. Subiectiv. Cred că ajută mai mult celor de aici.

– Înțeleg, șoptește vocea cristalină de lîngă el, de ce te-ai bosumflat și ai plecat așa de repede cînd ai auzit ce facem noi aici.

– Nu m-am bosumflat, m-am întristat.

– Tot aia.

– Nu-i tot aia. E o diferență de nuanță.

Izbucnesc toți în rîs. Nimbus se trezește speriat și se agită în brațele fetei care-l alintă jucăuș.

Noaptea albicioasă invadează ca un abur adunătura pestriță de case. Fetorul coloniei părăsește habitacolul monolit și face cîțiva pași spre dormitoarele globulare ce delimitează granița de nord a așezării. Urmează, cît vezi cu ochii, grădina fermecată a celor doi gemeni. Frunze de toate culorile umbresc nu mai puține specii de fructe și legume, cornul abundenței a prăvălit aici din vremuri imemoriale veritabile bijuterii de forme, culoare și gust. Acum dorm, așteptînd dimineața împănată de strigătele oamenilor. Fetorul privește gînditor suprafața amorțită și tresare ușor cînd îi descoperă pe cei doi prospectori, nemișcați, cu ochii la cer.

– Nu dormiți?

– Nu, raspunde Q, sîntem obișnuiți cu alt bioritm.

Dînd din cap înțelegător, fetorul își amintește viața de pe nave.

– Știu. Am călătorit și eu o vreme. Salturile în transpațiu te obligă la început să adopți o...

– Ce parere aveți de el? întreabă pe nepusă-masă Trinidad.

Fetorul surîde privind figura neliniștită a fetei.

– Despre el? spune după un scurt moment de tăcere, timp în care și-a făcut un plan de discuție. Tînăra îi soarbe cuvintele. E un om ca noi toți. Ne aparține și fără el am arăta ca un organism mutilat. Dar el, mai mult decît oricare dintre noi, aparține locului. Cris este un dar făcut planetei, iar planeta este bunul lui cel mai de preț. Unii spun că fiecare lucru, fiecare ființă, își are un loc anume în Univers. Raiul din fiecare își deschide acolo porțile dobîndind firescul și destrămînd entropia. Lumea viselor lui Cris capătă consistență aici. Pentru noi, cei ce îl iubim, este un demiurg. Pentru el e un simplu om, o conștiință bîntuită de îndoieli și dominată de o generozitate uriașă. E un artist care încearcă să-și facă utilă arta, nu pentru a o valorifica, ci pentru a-și justifica statutul de om. Ajutorul pe care ni-l dă, noi nu i l-am putea răsplăti niciodată. Pentru el aceste acte sînt mici la scara universului său sufletesc. Cineva spunea că acest titan și-ar sufoca iubita cu dragostea lui.

– Nu are o iubită?

Privirea fetorului cuprinde zarea cotropită deodată de fulgere roșii tăcute.

– Omul ăsta iubește totul în egală măsură. Sentimentul și imaginația lui sînt atît de puternice încît generează în sistemul de cîmp planetar forme noi ce se materializează nemijlocit. Paradoxal, visul

devine materie.

O lumină roşie explodează la marginea grădinii. Q se nelinişteşte şi începe să se agite. Din stînga se aud foşnituri. Fetorul le face semn să stea liniştiţi.

– Cris visează acum. Visează şi îşi va naşte visele, şopteşte în timp ce-şi scoate haina largă de bumbac şi o întinde pe jos. Zgomotul din stînga creşte. Pe cer apar fantomatic imagini ce reprezintă un tren, cîteva decoruri ciudate, o mare. Un val se sparge tăcut de un nor, apoi imaginile dispar înghiţite de alte explozii roşii. Acum se aud desluşit paşii cuiva. Q vrea să se ridice în picioare dar mîna puternică şi autoritară a fetorului îl ţintuieşte locului. Trinidad pare foarte liniştită, s-ar spune că imaginile şi faptele ciudate n-o mai afectează, de aceea nu se sperie cînd lîngă ei apare, din spatele tufelor de arayak, silueta fetiţei fără faţă. Q priveşte hipnotizat figura netedă, perturbată doar de cei doi ochi cu luciri galbene, ochi care tresar şi ei speriaţi în întîmpinarea celor ai prospectorilor. Fetorul o apucă cu gingăşie de după umeri şi o aşează încet pe haina lui. O nouă explozie tăcută, foarte apropiată de data asta, îi colorează pe toţi patru în roşu. Fetiţa îşi îngroapă capul în pieptul fetorului care o mîngîie delicat. Pe cer se conturează un mănunchi de riduri ce se încropeşte într-o figură bătrînă cu nas şi pometi ascuţiţi, cu două pete negre ca hăul ţinînd loc de orbite şi ochi, apoi culorile palide ce o pigmentează se descompun laolaltă cu contururile. Trenul de mai-nainte apare din nou, mai clar, trece clătinîndu-se, în el se întrezăresc o sumedenie de persoane imposibil de identificat şi un copil ce surîde din toată inima, făcînd cu mîna în zare.

– Cris caută acum prin vise ceea ce doreşte, vine, parcă de foarte departe, glasul fetorului. Somnul lui e o muncă. Mintea îi frunzăreşte amintiri, unele plăcute, altele mai triste, creierul scormoneşte în biocîmpul planetar după forma dorită.

Fetiţa se strînge mai tare la pieptul lui. Prin faţa lor trece haotic un Cristobald vaporos, transparent. O spaimă uriaşă îi însoţeşte fuga, un nor negru, nedefinit îi urmăreşte paşii, apoi silueta îşi încetineşte mişcările şi paralizează în postura de alergător, în timp ce norul se apropie ameninţător. Totul se topeşte într-o explozie roşie.

– Un coşmar. Şi el are coşmaruri. Fetorul oftează.

– Materializează tot? întrebă cu o voce străină Trinidad.

– Numai ceea ce doreşte cu adevărat. Atunci biocîmpul visului devine entitate separată în cîmpul general şi, cu ajutorul emanaţiei de protniu, generează forma materială.

Trinidad îl priveşte mirată de explicaţia ce combate toate legile materialiste cunoscute. Irizările roşii încetează. Platitudinea alburiului îşi reia stăpînirea peste noaptea planetei. Cei patru îşi revin cu greu.

– Înseamnă că oricare din noi..., începe timid Q.

– Nimeni nu posedă forţa trăirii în vis şi a sentimentelor lui Cristobald. Niciunul de aici nu ar fi putut visa castelul de pe colină, creat anume pentru a fi dăruit bătrînului Gudo cel fără casă, sau mulorii cei blînzi ce ne ajută la lucratul pămîntului, baldorii aceştia, cele mai minunate legume din acest loc, care nu primea seminţe terriene, şi chiar... copila aceasta cu ochi de chihlimbar.

Privirea fetiţei se ridică spre ochii lui învăluindu-l cu neţărmurită dragoste, degetele ei îi prind palma ce-o mîngîia pe păr şi i-o aşează pe obrazul neted. În ochii ei, ca şi în ochii lui, luceşte pentru o clipă o lacrimă. Q întoarce capul, tulburat, şi nu mai tresare cînd aude paşii micuţi depărtîndu-se de ei, dispărînd înghiţiţi de frunzele uriaşe ale minunatei grădini..

– Un demiurg. Nu întotdeauna reuşeşte să creeze ceea ce vrea, spune fetorul privind în gol direcţia în care dispăruse fetiţa, şi atunci nu e decît un om. Un simplu om, pe care noi îl înţelegem, îl ajutăm şi îl iubim.

Se simt deodată obosiţi. Fetorul îşi ia haina şi se îndreaptă toţi trei spre dormitoare.

Sala cafenie e pătrunsă de răpăitul ploii, iar prin geamul deschis năvălesc valuri de aer umed. Bătrîna tresare abia vizibil. Ridurile din jurul ochilor se mişcă încet, a plîns.

– Mi-ar fi plăcut să mor pe plajă, privind valurile mării cum îmi asaltează fiinţa, spune ea.

Glasul îi vine de foarte departe, e impresia pe care o resimte atît Trinidad cît şi Q. Cristobald strînge mîna bătrînei. Pe chipul ei înfloreşte un zîmbet.

– Mi-am amintit de locurile copilăriei – de Terra, Cris. Mi-am aminit de foarte multe lucruri. Mă înspăimînt de cît am putut trăi. Velasq, dacă ar mai fi fost în viaţă, ar fi spus: „Tu eşti una din alea care uită să mai moară". Aşa ar fi spus. Scotea o glumă din orice...

Oftează. Bătrînul Gudo închide încet fereastra.

– Sînt atît de obosită... Atît de obosită..., murmură bătrîna. Mi-ar fi plăcut să mor pe plajă, repetă, după care adormi.

Cristobald îşi lipeşte obrazul de mîna ei uscată şi închide ochii. Gudo se apropie încet de prospectori.

– Earthleea s-a născut pe Terra, la marginea mării, explică. Foetusul şi-a format biocîmpul printre valuri, brize şi nisip. Biocîmpul ei are ceva din toate acestea, iar cîmpul general al locului conţine în structura lui şi biocîmpul ei.

– Din cauza asta probabil fiecare jinduieşte către ţinutul natal, şopteşte Trinidad. „Fiecare fiinţă îşi are un loc anume în Univers!".

Bătrînul încuviinţează.

– Numai noi, cei născuţi în spaţiu... îndrazneşte Q.

Cristobald îşi ridică privirea.

– Sîntem copii ai Universului, spune el, cu privirea strălucitoare.

– Sîntem rătăcitorii, cei fără casă, adăugă Gudo, tulburat.

În aer mai pluteşte izul umed al ploii. Cei patru ramîn meditativi, iar nemişcarea lor are ceva din firescul unui tablou flamand.

Se zoresc să ţină pasul cu Emanuel. Puştiul ştie drumul şi picioarele parcă îi zboară, în schimb Trinidad şi Q., purtînd şi proverbialul arsenal prospectoral, fac paşi nesiguri pe solul îmbibat cu apă, diluat în unele locuri în adevărate noroaie. Q strigă printre dinţi tot timpul ceva despre pisici, destul de ambiguu, deoarece tînărul prospector nu înjură niciodată. Şi aşa, sora îi aruncă adesea priviri mustrătoare, dar Q nu se poate abţine cînd simte cum piciorul drept îi alunecă pe clisa moale, în timp ce okobolul de sub braţ îl dezechilibrează

în partea opusă. Cerul e înnourat şi lumina gălbuie a căpătat o nuanţă gri, precum a aurului vechi. Trinidad e încîntată de schimbare. Prospecţiunile vor putea fi făcute mai uşor. Q e şi el de acord, dar nu se împacă cu ritmul, cu povara, cu locul, cu drumul, şi lista, pentru el, poate continua. Traseul lor urcă colina şi se scurge printr-o vale pentru a descinde, printre tufele şi hăţişurile albăstrii, spre linia albă care e deşertul.

Emanuel ţîşneşte peste grohotiş, coborînd costişa, se împiedică deodată pentru ca în clipa următoare, cu o surprinzătoare agilitate, să se redreseze şi să-şi continue drumul. Cei doi ezită în a-i aborda curajul, Trinidad coboară în echilibru, cu braţele întinse lateral, Q clachează şi şterge cu fundul solul. Nu zice nimic însă. Se ridică cu demnitate şi continuă şchiopătînd. Ceilalţi par să nu ia în seamă incidentul. Înoată acum printre tufele de arayak ce se constituie într-un adevărat desiş. Fîţîiala labirintică e obositoare, de aceea, cînd albastrul dispare brusc, orizontul desfăşurat deodată de deşert pare binevenit.

Trinidad îşi priveşte servidotul.

– Acum, spune, trebuie să o luăm spre sud.

Emanuel scutură din cap.

– Acolo nu merg, şopteşte el indispus.

– De ce? întreabă ea cu voce candidă şi dulce.

– De aia! se obrăzniceşte deodată puştiul.

– Explică-te.

– Nu merg şi gata! se încăpăţînează el.

Fata nu insistă. Bănuieşte că e ceva grav la mijloc, din moment ce puştiul s-a închis dintr-o dată în el. Salvarea le vine din senin. Lîngă ei apare un bărbat solid, cu vestă cafenie petrecută peste un tricou decolorat ce pare că stă de cînd lumea pe el.

– Ce e, Emanuel? Ce te supără? întreabă cu o voce baritonală plăcută.

– Vor să meargă la Baldoriu..., răspunde sec.

– Pentru prospecţiuni?

De data asta întrebarea le este adresată celor doi fraţi.

– Da, răspunde Trinidad.

Îi studiază privirea adumbrită, nasul acvilin, grumazul puternic reliefat de artere pulsînd de viaţă. Îşi aduce aminte de el. L-a zărit seara, lîngă foc. Cineva parcă i-a spus cine e, dar nu mai ţine minte. Nu-i ţine minte pe toţi.

– Vă pot conduce... dacă insistaţi...

Trinidad nu se simte în apele ei. Q nici atît. Ghicesc amîndoi o bunăvoinţă ostilă, ascunsă în spatele ofertei.

– N-am vrea să vă deranjăm. Ne putem descurca şi singuri, îndrăzneşte timid, căci Q, ca de obicei, a băgat clonţu-n pămînt şi se face că plouă.

Bărbatul nu răspunde şi porneşte pe buza deşertului. Cei doi îl petrec din ochi pînă cînd acesta îşi aruncă privirea peste umăr, se opreşte şi spune:

– Veniţi, ori ba?!

Îl urmează dezorientaţi; Emanuel a dispărut de lîngă ei şi-l zăresc tocmai departe, pe creasta colinei, întorcîndu-se în colonie. Păşesc tăcuţi pe urmele voluntarului ghid. Orizontul deşertului începe să tremure încet, semn că dogoarea va începe curînd.

– Căutaţi degeaba acolo, se aude deodată vocea ghidului. N-o să găsiţi protniu.

– Credeţi?

– Sînt convins. Am prospectat şi eu zona.

– Dumneavoastră? se miră fata.

– Da. Nu v-au spus ceilalţi?

– Cum, şi dumneavoastră?...

– Ah, nu! Nu sînt ceea ce credeţi! Înseamnă că ceilalţi nu v-au spus nimic.

Zîmbeşte amuzat. Un zîmbet nefiresc pentru chipul său.

– Poate că nici nu ştiţi cum mă cheamă!

Urmează o pauză pe care el mizase. Rîde.

– Adam mă cheamă. Sînt arhitect.

– Şi aţi făcut prospecţiunile pentru nişte clădiri? îndrăzneşte Q, simţindu-se atras de aroganţa şi duritatea celuilalt.

– Exact. În cincizeci de ani populaţia va fi de cel puţin zece ori mai mare. N-o să avem unde să-i băgăm, iar utopistul ăsta de Cristobald n-o să facă faţă tuturor cerinţelor. El e „artist“, nu meşteşugar, adaugă cu dispreţ.

Trinidad îl priveşte surprinsă. E primul care vorbeşte aşa despre Cris.

– Partea roditoare e mică pe planetă, continuă celălalt, neremarcînd nimic. În blestematul ăsta de deşert o să trebuiască să ridicăm metropolele. Iar aici e nevoie de ştiinţă, nu să stai şi să visezi cai verzi pe pereţi. Cîmpul gravitaţional şi cel magnetic cer anumite tipuri de clădiri, altfel se deteriorează repede ce construieşti...

– Nu-l prea aveţi la inimă pe Cristobald..., constată Q.

– Mă, eu, personal, n-am nimic cu băiatul ăsta, dar prea e cu capul în nori! Ăştia-l admiră că e artist, că are suflet mare... Prostii! Mie îmi plac oamenii cu picioarele pe pămînt. De aia mi-am ales arhitectura – să pot face nişte lucruri concrete, utile. Căutatul ăsta în coarne nu-mi place. Într-o zi o să i se suie la cap...

– Sînt convinsă că nu! aproape se răsteşte, fără să vrea, Trinidad.

Adam pufăie pe nas, nemulţumit.

– De altfel, o să-i treacă lui, cînd s-o mai maturiza, conchide.

Se aşterne o oarecare linişte peste discuţia lor. Q găseşte utilă chiar şi o virtuală pauză. A obosit şi s-a săturat. În faţă nu se vede decît spatele soră-sii şi puţin din Adam, ca pe o linie mediană ce desparte două jumătăţi diferite de decor: în stînga, pustiul albicios, în dreapta, vegetaţia albastră. Element comun rămîne doar cerul cenuşiu ce dă o neobişnuită materialitate tuturor elementelor. Simte o neobişnuită flexibilitate sub braţ şi intuieşte că trebuie ca una din tije să se fi rupt. Nu spune nimic. Momentul nu i se pare propice.

– O luăm pe aici, spune deodată Adam şi se cufundă în desişul de arayak.

Cei doi nu întreabă nimic, deşi hotărîrea li se pare ilogică.

– Ajungem mai repede, răspunde Adam îndoielilor lor intime, fapt ce-i face să tresară surprinşi.

Înaintarea se face mai greu. Nu există poteci şi crenguţele pline de frunze albăstrii opun tot timpul rezistenţă, şfichiuindu-le braţele, pieptul, picioarele. Trinidad simte că n-a făcut bine că şi-a luat pantalonii scurţi, acum gambele îi sînt pline de zgî-

rieturi fine şi usturătoare. Se străduieşte să ţină pasul cu ghidul, pata cafenie a vestei căruia dansează printre tufe cu o mare mobilitate. Urmează un povîrniş pe care cei trei îl urcă alene. În vîrful lui descoperă o rîpă învăluită de albastrul vegetaţiei şi de umbra cenuşie a peretelui de stîncă, aproape vertical, ce o străjuieşte în partea opusă.

Adam priveşte spre ei, întrebător, în timp ce falca i se plimbă dintr-o parte în alta, ca şi cum ar rumega.

– Ei, răbufneşte într-un tîrziu, ce aşteptaţi? Acesta este Baldoriul!

– De ce i se spune „Baldoriu"? întreabă încet Q.

– Cerule mare, izbucneşte el, pun prinsoare că voi nu ştiţi ce e aici! Aşa-i?... M-aşteptam! Aveţi un talent, voi, ăştia, care veniţi în misiuni oficiale...: trimiteţi un satelit care face un tur şi semnalează zonele de interes general, apoi expediaţi o echipă de prospectori care, în mare veselie, nu vă uitaţi nici în stînga, nici în dreapta, ci veniţi de-a oarba la locul semnalat, fără să vă interesaţi dacă acolo e o mare, un munte, o zonă radioactivă sau un monument al naturii...

Se opreşte mînios, privind valea de la picioarele lui.

– E un monument al naturii? întreabă tîmp Q.

Adam îl priveşte o clipă şi pufneşte apoi, aruncîndu-şi privirea în altă parte.

– „Monument"! E cimitir aici, dragi copii, e cimitirul lui Cristobald!

Se întoarce cîţiva paşi şi se aşează pe o piatră, cu spatele la ei. Cei doi vin lîngă el.

– Ne cerem scuze, spune Trinidad. N-am ştiut. Acum înţelege de ce n-a vrut Emanuel să-i aducă aici.

– Mda... Poate că nu sînteţi voi vinovaţi... Ar fi trebuit să vă spună cineva...

– Trinidad se ciuceşte lîngă el, îl apucă de braţ şi-i spune privindu-l în ochi:

– Nu credeţi că e cazul să ne spună, în sfîrşit, cineva?

Privirea lui tresare şi caută o scăpare în altă parte, dar nu întîlneşte decît figura aparent placidă a lui Q.

– Cunoaşteţi cum iau naştere creaţiile lui Cristobald, nu? începe el frecîndu-şi rădăcina nasului. Cristobald îşi imaginează, calculează, desenează, creează... Apoi înfăptuieşte prin vis. Palate, plante, animale... Oameni mai puţin. E greu să redai un om cu toate trăirile, calităţile, defectele, amintirile. Ar fi minunat: bătrîna Earthleea şi noi toţi am fi nemuritori... De încercat, a încercat. Ce-a ieşit?! Monstruozităţi. Sălbatice, agresive, fără amintiri sau simţiri... Fără chip uneori... Da, inconştientul îi joacă uneori renghiuri neplăcute lui Cris. Ce era de făcut? Ce putea face cu ele? Un singur lucru: să le omoare! N-am fi putut face nici unul dintre noi lucrul ăsta. Nu ştiu cum a reuşit el. Probabil forţat de întîmplările acelea, petrecute atunci, demult. Din acest punct de vedere, e de admirat. Îmi dau seama ce a simţit. Nu mă întrebaţi cum a scăpat de ele. Nu ştiu. Aici sînt îngropate. În „Baldoriu". Nu vine nimeni niciodată aici; îi respectăm efortul de a fi făcut nişte lucruri peste putinţa lui.

Cîteva clipe tace ca şi cum ar simţi o oarecare jenă în a continua; pînă la urmă, îndrăzneşte:

– Mai e şi teama. Se întîmplă lucruri ciudate aici. De obicei, cînd o fiinţă piere înainte de timpul ei biologic, biocîmpul îi persistă o vreme, supravieţuindu-i. Îl menţine protniul, suportul material din care s-a născut. Unele nopţi sînt un coşmar aici. Rîpa şi împrejurimile sînt bîntuite de fantome. Numai Cristobald vine ca un bezmetic la întîlnirea cu ele. Susţine că trebuie să ispăşească. El, echipele de exploatare ce vor veni în urma voastră vor termina probabil în cele din urmă rezervele astea mari de protniu. Vom scăpa naibii de un blestem. Nu de protniu avem noi nevoie, ci de o mare... **Asta** dacă ar putea să ne aducă echipele voastre ce vin să găurească planeta, lăsînd în urmă mizerie, gălăgie şi desfrîu...

Q ar vrea să spună ceva, să se dezvinovăţească.

– Nu e cazul să vă formalizaţi, i-o taie Adam. Nu despre voi e vorba. Voi sînteţi nişte bieţi pălmaşi nevinovaţi. Unde vi se spune, acolo vă duceţi. Nu v-aţi dorit niciodată cu adevărat ceva pentru care să luptaţi, să munciţi, să sacrificaţi. Da, să sacrificaţi, precum Cris... Ştiţi povestea coloniei noastre, povestea noastră, a celor ce trăim pe ea? Nu, bineînţeles. Acum vreo zece ani, am pus toţi cei de aici mînă de la mînă şi am plătit o taxă fabuloasă pentru ca să ni se cedeze planeta în defavoarea armatei, care o dorea bază militară. Nu ne-a mai rămas nimic. Nici măcar cu ce să ne cumpărăm unelte, aparatură, vehicule utilitare... Aţi văzut aşa ceva pe aici?

Cei doi negară, dînd din cap.

– Nici n-o să vedeţi. Am muncit ca bezmeticii aici ca să ne punem pe picioare. Şi ne aşteaptă lucruri mari. N-am nimic cu Cris, dar nu e timp de vise, cred eu. Mai trebuie multă muncă pentru ca planeta asta să-şi merite un nume. Vom construi o lume mai strînsă, mai sudată. Ar fi şi păcat ca în Universul ăsta mare să nu existe loc de variante mai bune ale umanităţii. Cred că m-am făcut destul de bine înţeles. Iată de ce nu ne mai încîntă ideea că în urma voastră vor mai veni armate de exploratori.

Trinidad şi Q îşi mută pentru o clipă privirea înspre rîpă. Adam sesiză gestul.

– O să-mi calc pe inimă şi o să recunosc că am fost cam dur cu voi. Îmi cer scuze şi vă asigur încă o dată că nu vă învinovăţesc de nimic. Nimeni de aici n-ar face lucrul ăsta.

Cei doi sînt atît de puternic marcaţi de această mărturisire încît nu reuşesc să spună nimic. Adam îi lasă şi pleacă fără să rostească vreun alt cuvînt. Trinidad rămîne un timp fixînd rîpa-cimitir, rîpă în care îşi imaginează îngropate sub copacii albaştri ura, egoismul, minciuna, perfidia, ipocrizia, prostia, aroganţa. O lume poate nu întru totul imposibilă, nu întru totul utopică.

– Un tip nemaipomenit, Adam ăsta, aude de lîngă ea vocea lui Q. Pe cuvînt, dacă am să am un copil vreodată, Adam îi voi pune numele... Un om de acţiune, care ştie ce vrea şi n-are timp de vise...

Trinidad se întoarse brusc:

– Ce aveţi toţi cu el? Ce rău v-a făcut? Oare nu-l înţelege nimeni pe lumea asta?

– Despre cine vorbeşti? întreabă nedumerit Q, despre Cris...

– Ştii foarte bine despre cine vorbesc, se răţoieşte mai departe fata, voi nu înţelegeţi că o lume nu poate fi mai bună fără oameni ca el!

– Trini, am impresia că simţi ceva anume pentru...

– Ba nu simt nimic, i-o taie ea, dar voi vă încă-

pătimaţi să-l priviţi ca pe un inutil! E şi el un om. Simte, suferă, are nevoie de afecţiune!

Se depărtează cu faţa îmbujorată. Q face nişte legături în gînd, surîde cu subînţeles şi porneşte după ea. De sus începe să picure mărunt.

Se trezeşte brusc, ca dintr-un vis urît. Nimbus scheaună uşor şi-i linge mîinile. Se uită o clipă la el, speriată, apoi îl recunoaşte şi-l loveşte uşor peste boticul albastru. Afară, în noaptea albicioasă, se produc descărcări de un roşu intens. Q doarme dus. Trinidad iese din aşternut şi se precipită spre fereastră. Printre picioare i se încurcă Nimbus.

Pe cer se succed sumedenie de figuri. Chipul bătrînei apare din nou. Deschide, ca şi în noaptea trecută, gura şi rosteşte cuvinte mute. Apoi faţa i se topeşte într-o mare portocalie, iar valurile produse se izbesc tot pe muteşte de un zid cenuşiu ce pare că delimitează întinderea de apă. O explozie roşie dizolvă imaginea. Silueta lui Cristobald apare din senin şi începe să alerge printr-un vagon de tren, deschizînd uşa fiecărui compartiment, căutînd ceva. Trinidad îl recunoaşte după părul blond, deosebit. Scena se decolorează. Dintre nori apare chipul surîzător al unui bătrînel care rîde, face cu mîna şi rosteşte nişte fraze. Arată spre o ţintă nedefinită. În faţa lui se zideşte de către o mînă nevăzută un zid cenuşiu, care în curînd îl ascunde întru totul. Cîteva cărămizi cad şi prin spărtura ivită în zid o mînă se întinde cerşind. Trinidad se trage înapoi îngrozită. Şi din nou valurile portocalii izbesc zidul, acoperindu-l, iar şuviţele de apă se prefac în şuviţe de păr ce se răsfiră descoperind nişte ochi pe care fata îi cunoaşte bine; sînt ochii ei. Ochii zăbovesc mult timp. În jurul lor totul se linişteşte, revine la imobilitate. Imaginea devine încetul cu încetul transparentă şi dispare pînă la urmă de tot. O singură strălucire, poate un reflex roşietic, mai mijeşte la orizont în noaptea aceea. Aşezarea, împietrită în somnul ei, arată ca un cimitir sumbru, dominat de castelul fosforescent. Pe străzi, Trinidad zăreşte silueta fetiţei fără chip ce fuge printre casele pustii pînă se pierde în umbra nopţii. Pentru cîteva clipe i s-a părut că ochii galbeni au lucit în direcţia ei.

– Există un timp pentru viaţă şi unul pentru moarte, spune răguşit bătrîna Earthleea, aruncînd priviri incerte spre cei adunaţi în jurul patului cu baldachin.

– Eu mi-am trăit viaţa prea din plin... Mă întreb chiar dacă nu prea din plin..., scoate cîteva sunete ce se vor a fi rîs, cred că am furat mulţi ani morţii..., „ai tras-o în piept, aşa cum o tragi acum prin toată fiinţa ta“, ar fi glumit Velasq...

Izbucneşte brusc în plîns. Cîteva hohote fac să tremure păienjenişul ridurilor.

– L-am visat azi-noapte, Cris spune, îmi făcea cu mîna şi mă liniştea... Dacă ar mai fi trăit...

Respiraţia i se accelerează la efortul depus de plîns.

... Am mai visat şi o mare... gîfîie,... mă scufundam în ea..., era minunat..., şi era foarte reală..., zguduitor de reală..., respiraţia i s-a prefăcut în şuierat, ce să însemne asta, Cris..., ce vor să zică visele... atunci cînd sînt atît de... reale?, răspunde-mi, Cris, unde eşti?..., nu te văd... unde aţi dispărut cu toţii?..., unde... mă..., aflu?..., o..., marea...

Şuieratul încetează brusc. Chipul bătrînei se eternizează într-o expresie de uimire. Rămîn cu toţii minute în şir privind-o. Pe obrazul lui Cristobald curg lacrimi grele.

– Este prima noastră pierdere, spune fetorul coloniei.

Şi atunci se întîmplă ceva ciudat. Sala cafenie îşi pierde culoarea şi zeci de forme şi culori încep să alerge nebuneşte pe ziduri, iar de afară se aud urletele inumane ale mulorilor.

– Planeta plînge dispariţia bătrînei, constată tulburat Gudo, e semn că am fost adoptaţi.

Şi culorile gonesc, mulorii urlă, Cris plînge, în timp ce fiinţa bătrînei a devenit un simplu nume. Trinidad şi Q se strîng unul în celălalt.

Îl găsesc în vîrful dealului. Stă aşezat cu fălcile proptite în pumni şi se gîndeşte. Părul blond îi flutură cînd şi cînd mişcat de brize uşoare. Trinidad îl zăreşte prima şi aleargă către el. Q rămîne mai în urmă cărînd proverbiala aparatură. Cristobald pare că nu-i observă.

– Hei! strigă ea. Unde naiba te-ai ascuns? Te-am căutat peste tot! Ne-am gîndit că trebuie să te simţi tare singur acum.

– Mulţumesc, vine răspunsul aspru, n-am trebuinţă de nimic!

– Nu te îmbufna, îl dojeneşte fata, ştim cu toţii ce simţi, acum că bătrîna nu mai există...

– N-am nevoie de mila nimănui... Sînt vinovat şi gata! Nu-i cazul să mi-o amintiţi.

– De ce vinovat? se miră ea. N-a murit din cauza ta.

Abia acum Cristobald catadicseşte s-o privească.

– Ştii foarte bine că da. Îmi dau seama şi singur că sînt un incapabil. Dacă aş fi făcut ceea ce trebuie acum era în viaţă! Trăia! Înţelegi?

– N-am vrut să spun asta, se sperie fata.

– N-ai vrut s-o spui, dar mi-o aduceţi aminte tot timpul! ţipă el. V-am văzut privirile. Ştii că ochii vorbesc mai mult decît cuvintele? Ştii că ei sînt deschiderile spre universul intim al omului, spre banca de unde eşti judecat, analizat, osîndit?

– Cris! îndrăzneşte Trinidad.

– Aşa e. Ştiu ce spun. N-am realizat niciodată ceva în viaţă, ceva despre care poate să spună tot omul: „Uite, uite ce chestie utilă a făcut ăsta“. Că-mi place arta? Da, îmi place, dar nu am realizat nimic în domeniul ăsta. N-am fost niciodată un artist adevărat. Mi-am pierdut timpul pentru a deveni un mediocru. Tot ceea ce am făcut e socotit plat, creaţiile mele sînt tolerate. Spune, dar spune sincer: Ai mai auzit de mine vreodată? Nu, nu-i aşa?

– Dar, Cris, ceea ce ai făcut aici pentru colonie..., se revoltă fata.

– Ce-am făcut pentru colonie? spune dînd din umeri. N-am făcut mai nimic! Cîteva capricii şi-atît. De altfel, n-am fost cu ei de la început. Eu am venit acum vreo şase ani. M-au primit cu o ospitalitate pe care nu o voi putea răsplăti niciodată. Sînt un străin printre ei. O văd, o simt! Se poartă

foarte frumos cu mine, dar pe undeva cred că mă judecă aspru.

– Nu-i adevărat, intervine Q, te apreciază!

– Mă apreciază pe dracu'! Credeți că nu știu că sînt socotit unul care visează cai verzi pe pereți? Spuneți că nu-i așa!

Cei doi tac, luați pe nepregătite.

– Vedeți? continuă el. Și atunci arătați-mi: pentru ce trăiesc? Care e rostul meu în lumea asta? Să văd cum ceilalți trec pe lîngă mine progresînd în artă, muncă, omenie, în timp ce eu rămîn singur, inutil, un reziduu al umanității...

– Cris, cineva are totuși nevoie de tine, spune încet Trinidad.

Fața lui se întoarce mirată spre ea. Privirea îi e întrebătoare.

– Eu, scînceşte fata, plecîndu-și ochii.

Cristobald schițează un zîmbet amar. Întinde mîna și o apucă de bărbie cu un gest grațios.

– Sărmană copilă, spune. La cei șaisprezece anișori ai tăi...

– Șaptesprezece, șoptește ea.

– La cei șaptesprezece anișori ai tăi ai fost impresionată de un nătîng ca mine. Nu fi naivă... Mai tîrziu vei judeca lucrurile altfel. Ești încă un copil.

Nu sînt un copil

– Ce vorbești? Crezi c-am să mă iau după tine și am să-ți nenorocesc viața?! Ești doar un copil care vede lucrurile numai de aici și pînă aici. N-o să-mi dai și lecții acum...

Trinidad se smulge din mîna lui și o rupe la fugă în vale.

– Ce-i cu tine? întreabă Q privind în urma ei. Nu înțelegi că fata asta te iubește și are nevoie de tine? Iar tu ce faci? O distrugi, asta faci!

Cristobald privește neîncrezător cînd la pata portocalie ce aleargă în vale, cînd la figura de o indignare reținută a lui Q.

– Nu mai vorbi prostii, spune la un moment dat, sînt numai capricii de fetișcană. Oricum, merită unul mai bun ca mine. Nu vreau să-i devin nimănui povară pentru mai tîrziu.

– Nu înțelegi nimic! se enervă Q. Eu o cunosc și știu – îi sînt frate! Tu calci în picioare sentimentele ei față de tine!

– Poate că într-adevăr ai dreptate, răspunde el tulburat.

Se ridica și pleacă în direcția opusă. Face cîțiva pași, se oprește și adaugă:

– Cere-i scuze din partea mea. Poate că mă va ierta pînă la urmă. N-am încotro.

Și continuă drumul agale, împovărat cu griji, vinovății și complexe.

– Ce faci aici? S-a lăsat noaptea... mormăie Q, cînd dă de ea în grădina legumicultorilor.

Ea pare că nu-l bagă în seamă. Mîngîie absentă blănița moale a nimbusului, cu un aer îmbufnat.

– Hai să te culci, stai de prea mult timp aici.

– Nu merg.

– Altă încăpățînată... Trini, nu fi copil...

– Și tu crezi că sînt un copil?

– Nu, dar așa te porți. Așa te-ai purtat și fața de el.

O explozie roșie, chiar deasupra lor, îi orbește pentru cîteva clipe.

– Ce altceva puteam să fac? Tu n-ai văzut cum s-a purtat?

Pe cer prinde să ia contur un chip.

S-a purtat prostește. Dar să știi că ține la tine...

– Nu ține! se revoltă ea. Nici măcar nu-i pasă de mine!

Chipul fantomatic capătă încet trăsăturile ei.

– Vorbești prostii, Trini... Ia spune-mi: pe cine visează el noapte de noapte? Pe mine? Uite-te numai. Ești tu sau nu ești tu?

Fata se privește cu un aer neîncrezător.

– Atunci de ce a spus tot ce a spus?

– Nu știu. Pesemne își ascunde temerile în spatele vorbelor. În tot cazul, faptele grăiesc mai mult.

Chipul devine din ce în ce mai clar. Rămîn cu privirea ațintită asupra lui. Trinidad începe din nou să suspine.

– Nu-l înțeleg... Mă obosește...

– Nu-i un tip tocmai normal, încearcă s-o liniștească, oftînd, Q. E tare complexat. Din cauza asta e foarte vulnerabil și se apără și el cum poate.

Imaginea de pe cer posedă acum o claritate neobișnuită și începe să se mărească vizibil. Trinidad rămîne gînditoare cîteva clipe, apoi se ridică în picioare.

– Hai la el, spune.

– Acum? Noaptea?

– Da, acum. Mi-e frică să nu facă vreo prostie.

Pornește hotărîtă printre răsadurile de legume spre căsuța din pădure. Puțin surprins, Q o urmează. Merg în liniște pe cîmpul ce succede grădina. Deasupra, portretul ce ocupă jumătate din boltă capătă contururi roșietice. Inima fetei bate puternic și ea zorește pasul. O neliniștește uriașa imagine fără precedent din visul lui Cristobald. Pămîntul începe să se zguduie. E un fel de trepidație care îi dezechilibrează pe amîndoi. Trinidad simte nevoia să plîngă și chiar o face, fără prejudecăți, căci un infern sonor a cuprins întreaga regiune, izvorînd din adîncurile planetei. Fata cade, julindu-și coatele și genunchii, dar se ridică din nou și își reia goana. În față, mult în față, zărește o siluetă cu vestă cafenie ce aleargă în aceeași direcție. Îl recunoaște pe Adam, dar nu are timp să se mire. Un nou cutremur o trîntește la pămînt, și rănile lovite iar îi umplu ochii de lacrimi. Pe cer, marginile figurii au început să dispară după orizont, capul imens pare să se apropie de planetă pentru a-i vedea mai bine; Q strigă ceva din spate, dar nu se înțelege nimic; mii de ciocane izbesc gonguri nevăzute. Pe una din coline fetița fără chip își zorește pașii către aceeași destinație. Un nou cutremur, și mai puternic, zgîlțîie secunde în șir covorul albastru de tufișuri nepermițînd nici o înaintare. Dar, mai mult de-a bușilea, Q își ajunge sora pe care o strînge puternic în brațe; cei doi își găsesc sprijin unul de celălalt. În timp ce buzele imense ale figurii cerești cresc mereu deasupra lor, noi imagini se perindă pe lîngă ei, la sol: apar grontavaruri ciudate ce se topesc fantomatic, clădiri neobișnuite se nărniesc pe locuri pe care n-au existat nicicînd, un personaj antic călărește un crustaceu caraghios, două maimuțe poartă pe sus, grăbite, un copil nou-născut, umbrele aripilor unor păsări preistorice obturează lumina. Cei doi se ridică în picioare. Trinidad aproape că-l tîrăște pe Q spre pădurea albastră ce se zărește pe vîrful colinei. Înaintarea este dificilă – solul se zguduie intermitent și imagini haotice circulă în vacarmul general. Fata țipă: o mînă uriașă înfiripată din neant răsfiră degetele, apoi se prăbușește cu încetinitorul, pen

Desen de VIOREL PÎRLIGRAS

tru ca un tren ivit de niciunde să o spulbere în toate direcțiile, precum o explozie seacă. Buzele uriașe întinse de la un orizont la altul parcă sărută planeta. Un nou cutremur, neobișnuit de puternic, îi doboară iar. Zgomotul e insuportabil, ca și cum întreaga galaxie ar urla în acel moment, crăpături imense apar în sol, colina împădurită se ridică cu totul, sau restul scoarței coboară, nu se mai poate aprecia, falia de pămînt dezvăluie trupul lui Adam agățat de rădăcinile mișcătoare ale copacilor de la marginea pădurii. Universul înnebunește: pămînt, arbuști, imagini se rostogolesc sub cerul de un roșu aprins, într-un zgomot infernal. Cei doi își pierd cunoștința.

Cînd își revin constată că n-a trecut mult timp. Se scoală icnind de juliturile dobîndite și se grăbesc șchiopătînd spre pădure. Solul e destul de accidentat, dar nu într-atît încît să le facă anevoios drumul. În lumina difuză, albastrul copacilor are un aer bizar. Rătăcesc minute bune printre trunchiuri înainte de a-l descoperi pe Adam. Tocmai își revine și el. Fruntea îi e însîngerată, dar se pare că nu acest lucru îl afectează. Îi apucă de brațe pe cei doi și îi zorește spre cabana lui Cristobald. Pe jos, azvîrlită aiurea, o tăbliță cu inscripția: „Bine ai venit, Cris!" le indică faptul că au ajuns. Cabana pare să nu fi suferit nimic. Cei trei pătrund înăuntru. Totul este vraiște în camera lui, peste tot sînt răspîndite studii și desene de toate mărimile cu chipul Trinidadei. Privirile nu zăresc totuși ceea ce caută, doar patul mai păstrează proaspătă urma unui trup binecunoscut. Adam lovește cu ură, înciudat, în perete și închide ochii, schimonosindu-și hidos fața într-o crispată deznădejde. Trinidad începe din nou să plîngă; Q o apucă de mînă și o trage afară. Majoritatea celor din colonie se află în fața cabanei. Fata îi recunoaște, deformați de lacrimile ei, pe fețor, pe cei doi legumicultori, pe bătrînul Gudo... În fața lor, Emmanuel, cu o adîncă seriozitate întipărită pe figură, ține de mînă, strîns, pe fata fără chip ai cărei ochi galbeni privesc pierduți spre pămînt. Trinidad simte că ceva i se încurcă în picioare și aude un scheunat cunoscut. Nimbus cere din priviri să fie luat în brațe, ceea ce fata și face. Apoi caută din ochi copacul-curcubeu pe care nu-l găsește. Descoperă în schimb panglica multicoloră întinzîndu-se deasupra pădurii, în lumina soarelui ce tocmai răsare.

În momentul cînd se îmbarcă în griber, Trinidad se simte mai legată de oamenii care i-au condus la plecare, de colonia aceea nu foarte numeroasă, dar atît de ospitalieră și simte cum ceva se rupe în ea. Dar de plecat trebuie să plece, protniul a dispărut de pe planetă, căci transformarea ei fizică și cea de cîmp l-a consumat în întregime, așa cum a înglobat nesățioasă și biocîmpul acelui creator de lumi fără de care ea, fata, s-ar simți neavenită în gigantica lui creație.

Privește cum se depărtează coaja albăstrie a planetei. În contre-jour-ul astrului pitic gogoloiul etalează profilul unui cap rotund, sculptură gigantică cu ochii mari, imense lacuri întunecate, și nas ciudat, și un ocean portocaliu asemeni părului învăpăiat al fetei. O altă Trinidad privește universul de la egal la egal, în chip de planetă. Pierise sau se născuse o lume nouă prin ea? Adevărata Trinidad nu-și poate răspunde întrebării. Simte un gol imens în suflet și începe să plîngă strîngînd puternic în brațe Nimbusul albastru ce mormăie nemulțumit.

HERBERT FRANKE

CAPCANA DE STICLĂ

Desen de ALEXANDRU ANDRIES

ROMAN

CAPCANA DE STICLĂ

Un singur lucru era cu adevărat important, și acesta fusese stabilit de multă vreme: maiorul trebuia să moară.

Locul pe care se afla cazarma avea forma unei suprafețe pătrate perfect plane. Patru corpuri de clădiri formau cele patru laturi. Numai cîteva dintre ele aveau ferestre: clădirile în care se aflau mașinile și magaziile. Toate celelalte, a căror destinație era necunoscută, aveau ziduri oarbe către interiorul cazărmii.

Între aceste ziduri se aflau terenurile de exerciții, pistele de antrenament, aleile, terenurile pietruite și cîteva barăci disparate, amplasate ici și colo. Clădirile erau cenușii, iar pămîntul — galben. Galbene erau și uniformele, și pielea bărbaților, și cerul, un cer acoperit de cețuri atîrnînd deasupra cazărmii. Cazarma forma o lume în sine, o lume galbenă și cenușie.

Batalionul se încolonase pe marele teren central de exerciții. Era ora șase și treizeci — ora apelului de dimineață. Trupa forma un singur bloc compact așezat în fața maiorului. În spate se aflau o mie de soldați încolonați în rînduri de cîte zece. La distanță de trei pași în fața lor erau cei o sută de caporali și, la încă trei pași în fața acestora, cei zece sergenți. Maiorul stătea la distanță mare de ei, perfect drept, imens și singur. Cuvintele lui bubuiau peste platou amplificate de microfonul din gîtlej și, de megafonul portabil. El vorbea despre onoarea soldatului, despre disciplină și despre respectul față de superiori. În fiecare zi spunea asemenea lucruri și trupa asculta cu satisfacție. Își alimenta cu ele credința, bucuria și entuziasmul.

În ele găseau puterea de a înfrunta greutățile serviciului. Și tot din ele izvora curajul necesar pentru exercițiile cu arma, pentru probele de cutezanță. „...Onoarea este lucrul cel mai de preț al soldatului. Acesta este gata întotdeauna să o apere și să lupte pentru ea. El se pregătește permanent pentru a face față tuturor pericolelor care amenință s-o distrugă..."

După apel, fiecare se va dedica sarciniior zilnice: exerciții de tragere, pregătire teoretică, sport, antrenamente și în ei va răsuna mereu ecoul acestor cuvinte. Serviciul era greu, seara se prăbușeau în paturi extenuați și amorfi, dar chiar și înainte să adoarmă amintirea acestor cuvinte îi făcea fericiți.

„...Disciplina este piatra unghiulară a educației soldatului. Fiecare este o verigă dintr-un lanț imens sudat prin forța disciplinei. Soldatul îndeplinește ordinele superiorilor săi imediat și fără ezitări..."

O mie o sută zece bărbați stăteau nemișcați sub cerul galben, atîrnînd greu deasupra lor, și maiorul vorbea.

O mie o sută nouă dintre ei ardeau de dorința de a-și demonstra sîrguința în serviciu. Unul dintre ei se gîndea cum l-ar putea ucide pe maior.

Abel era al șase sute cincizecilea din rîndul al șaptelea. În timp ce părea că ascultă, impasibil, predica maiorului, ca toți ceilalți, elabora de fapt un plan foarte complicat. Trăise un timp imemorabil în cazarmă, fără ca mintea lui să aibă altceva de prelucrat decît textele cîntecelor de luptă, regulile de curățare a armamentului, legile de baza ale vieții de soldat, predate în timpul orelor de

CAPCANA DE STICLĂ

pregătire teoretică. Acum avea senzaţia că gîndirea lui devia din ce în ce mai mult de la cursul ei obişnuit şi se pierdea în spaţii infinite. Ceva care pînă acum fusese închis se eliberase brusc şi îi era imposibil să păstreze această forţă sub control. Totul se învîrtea în jurul unui singur punct — moartea maiorului. Moartea acestuia era calculată ca o succesiune riguroasă de mutări de şah care se îndreptau spre matul inevitabil, sau ca un sistem de ecuaţii cu mai multe necunoscute, care dau de fiecare dată aceeaşi soluţie, indiferent de modalitatea de calcul.

Tensiunea din fiinţa lui Abel ceda puţin. Observă că maiorul îşi terminase discursul. Aproape un minut se păstră o tăcere adîncă. Apoi veni comanda finală: „Liber pentru împărţirea tabletelor".

Ca în fiecare zi, sergenţii zvîcniră înainte ca un singur om, se întoarseră stînga împrejur şi transmiseră ordinul mai departe. Salva lor de cuvinte trecu peste capetele soldaţilor. Imobilitatea trupei se frînse brusc, după care urmă un moment de haos, ghionturi şi îmbrînceli lipsite de sens, apoi un amestec de deplasări ordonate în pas alergător, în mijlocul cărora rămăsese nemişcat numai maiorul, cu picioarele uşor depărtate şi ochii aproape închişi, aparent uitat de toţi.

Pentru prima dată după o noapte nedormită şi prima oră de serviciu, gîndurile lui Abel începură să se desfăşoare mai liniştite. Încă nu simţea nevoia să identifice cauze sau motivaţii, dar se miră de lipsa lui de interes faţă de ceea ce îi determinase schimbarea de atitudine. Această lipsă de interes o simţise dintotdeauna. Acum însă era conştient de resortul care declanşase acest proces, chiar dacă numai pentru faptul că juca un anumit rol în planul lui. Era punctul de legătură de unde spera să obţină ajutor, acea întîmplare nesemnificativă care se petrecuse cu o zi înainte în timp ce li se împărţeau tabletele.

Acum stăteau la fel ca ieri, încolonaţi pe grupe, în faţa ghişeelor magaziei de provizii. Se va întîmpla ceva asemănător cu ceea ce se petrecuse cu o zi înainte, numai că de data aceasta nu i se va mai întîmpla numai lui.

În zid se deschideau zece găuri rotunde din care ieşeau nişte jgheaburi scurte de tablă cu capetele în formă de cioc. Bărbaţii se aşezau unul după celălalt în faţa lor, puneau mîna stîngă cu inelul de control de pe degetul mic pe plăcuţa de înregistrare şi, după un zornăit sec şi scurt, punga de plastic cu tablete le cădea în mîna dreaptă întinsă.

Abel stătea la rînd şi aştepta. Pe ascuns îi cerceta pe cei doi de lîngă el. Artur se afla în dreapta lui. Cu coada ochiului, Abel observă numai bărbia scurtă şi linia aproape continuă formată de frunte şi de muchia nasului, care se întindea ca un acoperiş peste buze şi gură. Nici nu intră în discuţie, gîndi el. Se întoarse spre stînga. Austin era cu un centimetru mai mic decît el, iar pielea lui era de o nuanţă mai închisă decît a celuilalt. Primul lucru care îţi atrăgea atenţia pe faţa lui erau ochii negri şi strălucirea mată din adîncul lor. Dar aceşti ochi priveau imobili în gol.

Abel se decise pentru Austin. Atunci cînd grupa lor ajunse la rînd şi Abel îşi primi punga de plastic, făcu aproape acelaşi lucru ca toţi ceilalţi. Ieşi din rînd, rupse punga şi scoase tabletele din ea. Acum se aflau toate în farfuria din mîna lui. Două mari şi albe, acoperite cu un strat de ceară, care le făcea să alunece mai repede pe gît, una mică maro, care avea un gust dulce, şi una neagră ca o bilă, de mărimea unei alice. Abel puse una din cele mari în gură şi înghiţi. O simţi cum aluneca prin esofag în stomac. Dupa aceea, o înghiţi şi pe a doua, şi pe cea mica, maro. Brusc, îşi dădu seama că nu avea dinţi şi că nici camarazii lui nu aveau dinţi. Numai maiorul avea dinţi, care se vedeau strălucind cînd dădea ordine. Dar acest lucru nu avea acum nici o importanţă. Se întoarse, momentul era prielnic, toţi se ocupau de tabletele lor, caporalul privea în altă parte. Abel închise palma în care se mai afla bila neagră şi o introduse neobservat în buzunarul lateral al vestonului. Mai privi o dată în jurul său şi... reuşită perfectă!

Lucrul cel mai greu urma de-abia acum. Îl urmări pe Austin, care tocmai se îndeparta de lîngă ghişeu şi se ocupa de punga lui. Neobservat, Abel se aşeză lîngă el. Austin tocmai înghiţise cele două tablete mari. Acum o luase pe cea neagră. Era evident că o păstra pe cea maro şi dulce ca să se poată bucura mai mult de gustul ei. Abel se întoarse brusc şi atinse cu cotul mîna lui Austin. Tabletele căzură pe jos. Abel o urmări pe cea neagră. Cînd aceasta se opri, puse piciorul pe ea. Apăsă piciorul cît putu de tare şi îl învîrti puţin strivind-o, aşa cum striveşti o insectă supărătoare.

Austin se aplecă după bila maro şi o ridică. Speriat, privea pata neagră rămasă pe piatră şi nu-şi putea desprinde privirea de ea. În mod mecanic introduse tableta în gură. În sfîrşit, privi în direcţia lui Abel cu aceeaşi expresie de spaimă neputincioasă. Abel ridică din umeri şi îi întoarse spatele. Austin era obligat să raporteze acest incident, dar nu putea să o facă imediat, pentru că nu avea voie să vorbească. Nici unul dintre soldaţii obişnuiţi nu avea voie să vorbească acum. Singura posibilitate era ora unu şi zece în timpul apelului de prînz, dar Abel spera că această ocazie va rămîne nefolosită.

Între timp, Abel se putea ocupa de alte detalii ale planului său. Pînă acum fusese prins strîns, ca toţi ceilalţi, în chingile orarului de desfăşurare a serviciului. Îndeplinirea îndatoririlor ce-i reveneau îi umpluse tot timpul şi se simţise bine sub învelişul protector al regulamentelor, ordinelor şi antrenamentului. Acesta îl apărase de orice influenţă exterioară perturbatoare care l-ar fi derutat şi i-ar fi fost deci dăunătoare. Acum însă descoperi surprins ce multe breşe existau în plasa aceasta protectoare. Se simţea ca şi cum pentru prima dată ar fi putut să vadă, să audă şi să simtă, ca şi cum tot ce i se întîmplase înainte ar fi fost un vis care amorţise o parte din el, o parte importantă, poate partea esenţiala din fiinţa sa. Dar acum era treaz şi simţea ceva ce se năpustea de undeva asupra lui: sentimente, cunoştinţe, amintiri, toate palide şi imprecise. Ştia că aceste lucruri străine îl perturbau — dar nu se lăsa în voia lor.

Compania lui mărşăluia pe aleile cenuşii de beton printre barăci. Bărbaţii se identificau total cu compania din care făceau parte. Loveau beto-

nul cu cizmele şi mărşăluiau peste platourile de apel, peste curţile pietruite, peste terenurile de sport şi de antrenament. Cîntau cîntecele pe care le învăţaseră în orele de studiu, de la unsprezece la douăsprezece şi de la şaptesprezece la nouăsprezece. Cîntau în ritmul braţelor care se balansau pe lîngă corp şi al pasului de marş. Cîntau cît de tare puteau textele pe care le învăţaseră pe dinafară fără a le înţelege sensul; texte care vorbeau despre disciplină, fidelitate, îndeplinirea datoriei. Despre viaţa de soldat.

Compania mărşăluia peste aleile cenuşii de beton, peste pămîntul galben-cenuşiu bătătorit şi Abel mărşăluia împreună cu ea. Melodia lui era aceeaşi cu a celorlalţi, numai cuvintele murmurate erau puţin altfel: „Maiorul — trebuie să moară. Maiorul — trebuie să moară". Privi drept înainte în ceafa celui dinaintea sa, Artur 6/56, şi văzu mai mult decît de obicei: cîmpul vederii sale era mai larg, colţurile ochilor săi erau curate, ochelarii invizibili şi opaci de cal păreau să fi dispărut, iar creierul său înregistra ritmul coloanei, cutele din uniformele bine întinse ale soldaţilor, care îşi schimbau direcţia intersectîndu-se la fiecare pas, dungile palide care apăreau din cînd în cînd între rîndurile mărşăluitorilor, lumina cenuşie a cerului fără soare, apărînd dincolo de marginea ascuţită a căştii sale.

El era o parte a acestui trup care mărşăluia, cînta, alerga, se răspîndea în trăgători, se arunca la pămînt, se regrupa, mărşăluia iar, alerga... Acum trăia această experienţă din punctul lui nou de vedere, din afară, şi totul părea să fie un film-şcoală interesant. Adevărata continuare a noii sale existenţe extrem de vii începu însă în timpul curăţatului armamentului, după tragerea de antrenament.

Primiseră pistoale de la magazia de armament şi acum le curăţau în dormitoare. Fiecare pistol se compunea din douăsprezece piese pe care le puteau demonta şi monta la loc cu ochii închişi. La sfîrşitul jumătăţii de oră prevăzute pentru curăţatul armamentului, caporalul verifica dacă pistoalele fuseseră curăţate corespunzător şi unse cu pastă de bisulfit de molibden. După ce le verifica, le strîngea din nou.

Abel avea nevoie de un pistol. Aceasta era partea cea mai complicată a planului său, dar găsise o soluţie. Inelul de control al lui Abel avea gravat numărul 7/56. Asta însemna că el era al şaptelea bărbat ca înălţime din grupa a cincizeci şi şasea şi trebuia să se aşeze întotdeauna pe al şaptelea loc cînd grupa lui, care era numeric egală cu ocupanţii unei camere, se încolona. Dacă caporalul începea apelul de la dreapta, şi întotdeauna proceda astfel, atunci Abel era al şaptelea din rînd. După el mai urmau trei oameni. Caporalul verifica armele lor în două minute. Nu era prea puţin pentru planul lui Abel, pentru că avea nevoie de numai treizeci de secunde pentru a demonta şi monta pistolul la loc. Şi totuşi trebuia să găsească un mijloc pentru a distrage atenţia superiorului. Camaradul Allan, numărul 9/56, un tip obtuz, dar foarte îndemînatic, i se păru cel mai potrivit în acest scop.

Abel nu avea ceas şi nici în cameră nu exista ceva de acest gen. Deşteptarea, mersul la WC, începutul şi sfîrşitul tuturor îndatoririlor de servici, precum şi stingerea, erau anunţate de sonerie. Un ceas central declanşa soneria prin telecomandă. De acest ceas atîrnau şi miniamplificatoarele, pe care caporalii le purtau permanent fixate în ureche, astfel că semnalele şi comenzile transmise pe această cale nu puteau fi auzite de trupă. De aceea, Abel se grăbi să-şi termine treaba cu pistolul. Şterse cu degetele praful de pe talpa cizmelor sale şi unse cu el interiorul ţevii şi încărcătorul. După aceea îl urmări pe caporal pînă-i observă clipitul brusc al pleoapelor, ceea ce însemna că fusese receptat semnalul pentru încheierea curăţării armamentului. Imediat îl auzi strigînd:

— Atenţiune!

Majoritatea camarazilor terminaseră operaţia şi ştergeau arma pe dinafară. La comanda „atenţiune" fiecare trebuia să se întoarcă către caporal în poziţia de drepţi, cu picioarele întinse şi braţele strînse pe lîngă corp. O secundă de zvîcniri de picioare şi de lovituri de cizme, apoi toţi încremeniră. Şi Abel.

— Prezentaţi armele la control!

Dar acea unică secundă îi fusese de ajuns — schimbase pistolul său cu pistolul lui Allan, care se afla în spatele acestuia pe placa albă de plastic a mesei. Să sperăm că Allan a lucrat şi de această dată curat, gîndi el.

Evident, caporalul trebuia să pedepsească de fiecare dată pe cel puţin unul dintre ei. Putea fi oricine, indiferent dacă pistolul era sau nu curat. Cu atît mai mult pe unul care într-adevăr nu curăţase pistolul cum trebuie.

Caporalul stătea în faţa lui Abel. Îi luă arma din mînă şi o cercetă cu atenţie. Abel îşi auzea răsuflarea. Irisul alb-cenuşiu al ochilor fixa arma. Degetele treceau uşor peste ea şi apăsară trăgaciul. Scînteia electrică a aprinzătorului fîşii. Caporalul îi dădu arma înapoi lui Abel. Abel trase neauzit aer în piept. Trebuia să aştepte pînă putea acţiona din nou.

Apoi veni rîndul lui Allan.

— Ce ţi-ai închipuit?

Caporalul punea această întrebare cu o voce periculos de liniştită. Allan se holba la el neajutorat.

Caporalul se apropie de el.

— Nu auzi? Ce ţi-ai închipuit?

O mişcare bruscă către comutatorul laringofonului.

— De ce nu răspunzi, neruşinatule? Eşti surd, cumva?

Acum cuvintele bubuiau în încăpere.

— Un pas înainte, marş.

Allan sări din rînd şi luă poziţia drepţi. Caporalul ţinea amplificatorul lîngă urechea lui Allan.

— Acum mă auzi mai bine? Acum poţi răspunde?

— Am fost indisciplinat şi rog să fiu pedepsit, spuse Allan.

Încet, încet, caporalul se înfurie. Ridica din nou megafonul.

Toţi ştiau ce însemna asta. Era numai o simplă ceremonie, un preludiu al verdictului. Verdictul era dat deja.

— O oră în camera de muzică.

Pedepsitul reintră în rînd. Fusese condamnat să petreacă ora de odihnă de la trei la patru în

CAPCANA DE STICLĂ

camera acustică a închisorii, care era folosită și pentru educarea rezistenței și a stăpînirii de sine.
Sună soneria. Caporalul întrerupse inspecția.
— Adunarea în fața barăcii, marș!
Bărbații se năpustiră spre ieșire și se încolonară afară.
— Pentru predarea armamentului, înainte marș!
Se opriră în fața magaziei. Era necesar să aștepte. Două grupe ajunseseră înaintea lor și urmau să predea armele. Fiecare soldat își preda arma caporalului, care o introducea în deschizătura zidului. Armele dispăreau una după cealaltă în sala de depozitare însoțite de țăcănitul numărătorului.
— La dormitor, înainte, marș!
Mărșăluiră înapoi.
— În dormitor, marș! Pregătirea pentru antrenamentul sportiv!
Soldații se repeziră la dulapuri pentru a îmbrăca echipamentul sportiv. În timp ce se schimbau, Abel ascunse ceva sub salteaua din fibre de sticlă de pe patul său. Atunci cînd atenția tuturor fusese concentrată asupra lui Allan, Abel demontase și montase la loc pistolul în spatele acestuia. Unul dintre pistoalele care se aflau acum în magazie nu mai era întreg. Îi lipsea bateria și sistemul de aprindere. Dar acest lucru nu putea fi constatat numai privind arma.

2.

La început a fost ceața argintie. Numai ceață argintie lipsită de formă.
Cîteva clipe mai tîrziu, făcu un asemenea efort că stratul subțire al conștiinței pe care se sprijinise pînă atunci se rupse și el căzu din nou în întunericul fără fund.
Mult timp rămase suspendat în golul imponderabil. După aceea, apăru din nou ceața. Și din nou ceva din el se chinui să străpungă informul din jur.
Deodată, arabescurile întunecate și cercurile albe pe fond de dreptunghiuri cenușii dispărură, după aceea, ca și cum o imagine proiectată ar fi fost în sfîrșit reglată cum trebuie, totul reintră într-o ordine perfectă.
Privea într-un cerc de metal care fixa un geam mat. De la el pleca un braț pe care era înfășurat un fir alb de alimentare. În stînga lui se afla o ramă ca o cuvă cu deschizătura spre el — interiorul fiind străbătut în toate direcțiile de o mulțime de fire.
Era mai conștient de ce se afla în jurul său decît de sine însuși. Acum de-abia apăru primul gînd că persoana sa ar exista și că se afla în fața acestor lucruri, în fața cercului metalic și al ramei dreptunghiulare. Se repezi să se ridice, dar voința i se pierdu în neant. Încercă să-și miște capul. Nu simțea nici o opoziție, dar nu se întîmpla nimic.
Își îndreptă ochii încet spre dreapta...
Acolo se mișca ceva...
În mijlocul unei încîlceli de țevi argintii și de bare atîrna un balon roșu, rotund, care se umfla... și se dezumfla...
Acest fenomen se desfășura într-un ritm foarte regulat. Cînd se umfla, balonul devenea o sferă perfectă, iar cînd se dezumfla se formau falduri care se închideau ca un evantai. În acele momente se auzea, întotdeauna, un șuierat subțire.
Lîngă acest obiect se afla un dispozitiv: un cilindru se deplasa încet în interiorul unei carcase de sticlă în sus și în jos. Un lichid roșu curgea dintr-o țeavă laterală în carcasă, iar cilindrul îl presa într-un vas închis, de forma unui castron, din care spumegînd și clipocind se scurgea printr-un filtru.
Un laborator?
Existau manete, comutatoare, instrumente de măsură și control, conductori, țevi... deci un laborator.
Cum ajunsese el aici? Ce căuta aici? Ce se întîmpla cu el?
Închise ochii și vag începură să apară amintirile, dar nu-i ofereau nici o explicație. Trecutul începea să pătrundă amenințător în turnul lui de tăcere și apatie. Îl alungă. Orice gînd îl obosea. Orice gînd îi provoca dureri. Deci: să nu gîndească nimic. Să se lase în voia stării plăcute în care se afla. Ținea ochii închiși și, între timp, începură să se trezească celelalte simțuri, care receptau ceea ce li se oferea în mod plăcut din afară: căldura mîngîietoare, senzația de plutire pe care o simțea în tot trupul, un miros necunoscut, dar plăcut răspîndit de cine știe ce substanțe chimice aromate, un zumzet slab adormitor și, din cînd în cînd, șuierăturile scurte ale balonului roșu. Ce poți să-ți dorești mai mult? Din amintirile lui nu mai rămase decît un fel de poveste vagă despre o agitație stresantă, senzația subterană de spaimă, o urmărire permanentă; numai adierea unei umbre care reprezenta un motiv suficient pentru a se bucura din plin de situația lui de acum.
Lăsă frîu liber gîndurilor. Granița dintre realitate și fantezie era încă destul de ștearsă pentru ca gîndurile să-i îndeplinească toate dorințele, fabricîndu-i imgaini plăcute și lăsîndu-l să simtă ceea ce vroia, să trăiască ceea ce dorea să trăiască — aventuri dintr-o carte captivantă, nu destul de verosimile pentru a-l deprima și nici atît de teatrale încît să-l plictisească. Faptele se învîrteau în jurul personajelor și al obiectelor, îl distrau, îi permiteau să savureze bucuria dinaintea atingerii țelului propus, atunci cînd nu mai exista nici o îndoială că acesta va fi totuși atins. Mai tîrziu, niște voci încercară să pătrundă în lumea sa — una fermă, poruncitoare, și una înceată, care ceda, dar el refuză să le audă și amuțiră. Starea de semitrezire se transformă în somn și plăsmuirile visului puseră stăpînire pe el.

3.

Încet, încet se apropia timpul apelului de prînz. De la unsprezece la douăsprezece era ora pentru fortificarea fizică. Astăzi erau programate curse cu obstacole.
Toate cele zece companii se aflau pe pista terenului de sport, soldații mărșăluiau, alergau, se tîrau, se cățărau peste obstacole și săreau peste

CAPCANA DE STICLĂ

gropi. Toţi purtau echipamentul complet: cizme grele, harnaşamentul de piese, genţi cu măşti de gaze, raniţe cu balast, căşti din oţel aliat cu platină şi iridiu. Caporalii stăteau în dreptul obstacolelor şi urmăreau totul cu carneţelele în mîna. În centru se aflau sergenţii, mişcîndu-se încet în cerc pentru a ţine companiile respective sub observaţie. Păreau că le dirijează trăgînd de sfori invizibile, dar nici măcar funia spînzurătorii nu ar fi putut menţine o legătură mai strînsă decît o făceau salvele de comenzi izbucnind din megafoane. Oricît de explozive ar fi fost iniţial, răcnetele se amestecau instantaneu într-un păcănit continuu filtrat de curentul uşor de aer care urca de la suprafaţa solului, completat de ecourile înăbuşite venind dinspre zidurile clădirilor. Din mijlocul acestei melodii gigantice, fiecare distingea numai vocea sergentului său răsunînd ca bubuitul unei fanfare şi toţi reacţionau prompt şi sincron.

— Drepţi!
— Atenţiune!
— Culcat!
— Înainte, marş!
— Tîrîş!
— Stai!
— Înainte, marş!
— Înainte, marş!

Compania a cincea, din care făcea parte şi Abel, alerga cu măştile de gaze pe figură. Astfel Abel avea ocazia să-l ţină sub observaţie pe Austin, care alerga în stînga lui, privind neobservat prin geamurile rotunde ale măştii. În fiecare pauză, cît de scurtă, dintre perioadele de concentrare maximă, privea în stînga aşteptînd cu înfrigurare cel mai mic semn care să indice succesul încercării sale şi prin aceasta să constituie un prim pas spre obţinerea unui tovarăş.

— Scoateţi măştile!

Alergînd, începură să desprindă benzile de cauciuc, le scoaseră din clame, eliberară apoi benzile de contact de pe feţele transpirate, întoarseră măştile peste ventil şi introduseră ghemul de cauciuc în cutiile cilindrice.

— Caporali, preluaţi comanda!

Ora de fortificare fizică luase sfîrşit. Companiile se împărţiră în rînduri de cîte zece, care ieşiră de pe pistă şi se îndreptară către dormitoare. Lăsau urme de pămînt, noroi şi apă în spatele lor. Tot ei aveau să le îndepărteze, seara, în timpul orei de curăţenie.

Abel obosise aşteptînd. Austin se comporta ca întotdeauna. Ori era prea viclean ca să lase să se observe ceva, ori Abel se înşelase.

Cîntînd, mărşăluiau pînă cînd o comandă a caporalului avea să întrerupă brusc cîntecul. După aceea, fiecare trebuia să se străduiască să ajungă cît mai repede în dormitor, să se dezbrace cît mai repede, cît mai repede...

— Fără cîntec!

Începuse scurtul interludiu între ora de serviciu, care tocmai se terminase, şi cea care urma sa înceapa.

— Unitate, stai!

Se opriră la patru metri de poartă.

— Rupeţi rîndurile, marş!

Se năpustiră asupra dreptunghiului întunecat şi pătrunseră în hol. Caporalul îi urma nici foarte lent, nici foarte repede, dar în orice caz destul de încet pentru a-i lăsa nesupravegheaţi timp de opt secunde.

Abel îl apucă pe Austin de braţ şi-i spuse încet dar ferm:

— Să nu iei pastila neagră. Înţelegi? Nu lua pastila neagră!

Austin îl privi lung, timp de un minut. Luminile din ochii lui se aprinseră brusc. După care şuieră:

— Ţine-ţi gura!

Spuse aceste cuvinte furios şi agresiv, dar Abel observă numai că spunea ceva, fără a înţelege ce anume. Chiar dacă nu putea fi sigur că Austin nu-l va reclama, totuşi Abel era acum convins ca nu se înşelase: pastila neagră era cea care provoca starea de continuă vegetare apatică în care îşi petreceau viaţa, euforia obtuză care făcea sa li se pară serviciul o recompensă, comenzile — un izvor de bucurie, cazarma — o patrie, maiorul — un dumnezeu, nedreptatea — dreptate. Erau lipsiţi astfel şi de puterea şi de voinţa de a lua decizii. Tableta neagră era un preparat chimic care invenina creierul sau paraliza glandele cu secreţie internă, perturba echilibrul hormonal sau bloca traseele nervoase. Substanţele nocive erau introduse în corpul lor o dată cu cele nutritive. Pastila neagră purta vina că erau soldaţi.

Apelul de prînz veni şi se duse. Austin nu spuse nimic. În timpul zilei, Abel nu avu ocazia sa-i vorbească, spera s-o poată face noaptea. La ora şaisprezece şi patruzeci şi cinci, în timpul celei de-a doua administrări de pastile din timpul zilei, Abel observă cum Austin ducea pastila neagră la gură şi se făcea că o înghite. Apoi cum o ascunde în buzunar. Era mai puţin periculos decît să o lase să cadă.

Trecură şi cele două ore de curs, curăţenia dormitoarelor şi baia de seara. Se făcu ora douăzeci şi douăzeci şi urmă stingerea. La ora douăzeci şi treizeci se stinse lumina. Respiraţia regulată a unora părea să indice că adormiseră deja, deşi caporalul nu venise încă pentru a efectua inspecţia de seară. Abel nu simţea nici o oboseala. Stătea întins, nemişcat, sub pătura cenuşie şi aspră, aşteptînd înfrigurat venirea caporalului pentru spectacolul de noapte bună.

Caporalul nu se lăsă asteptat prea mult. Lumina se aprinse şi bărbaţii din paturi îi auziră paşii. Auziră cum aşeza scaunele ici şi colo, cum deschidea cîte un dulap şi scotea cîte o cizma de sub paturi. Verifica banda pentru transpiraţie a căştii lui Albert şi perna lui Abraham. Atmosfera din cameră devenea tot mai încărcată. Caporalul avea astăzi timp...

De data aceasta a fost rîndul lui Anton. El a trebuit să-şi prezinte picioarele şi unghiile, care erau cam murdare.

— Afară din pat, porcule!

Anton sări din pat şi luă poziţia de drepţi. Caporalul îl privea fix.

— Eşti obosit, nu-i aşa? Înapoi în pat!
— Afară!
— Înăuntru!
— Afară!
— Înăuntru!
— Hopa, nu merge? Te învăţ eu să meargă! Toată lumea afară din paturi, marş! Aveţi nevoie

CAPCANA DE STICLĂ

de o înviorare. În curte, adunarea, marş!
Afară domnea un întuneric adînc. Ardeau doar cîteva lămpi aflate la mare distanţă unele de altele. Cerul era cenuşiu spre negru, cu o nuanţă de galben de sulfat.
— În linie, adunarea, repede!
Era rece. În picioarele goale şi îmbrăcaţi cu pijamalele lor subţiri, le era greu să stea drepţi şi să nu tremure de frig.
— Direcţia baie, înainte, marş!
Rîndul de umbre se mişca încet şi fantomatic către baraca lungă cu duşuri, robinete, furtunuri şi găleţi.
— Sub duşuri, înainte, marş!
Caporalul deschise el însuşi robinetul. La această oră încălzirea era de mult oprită.
— Unul pentru toţi, toţi pentru unul!
Apa se scurgea de pe capetele rase pe frunte, ceafă şi tîmple, intra şi sub haine, se întindea ca şi cum ar fi fost din cauciuc pe pielea îngheţată de pe spate, piept şi burtă, curgea de-a lungul pulpelor şi apoi pe jos.
Băltoacele din jurul picioarelor erau din ce în ce mai mari.
— Un cîntec!
Cîntară un cîntec despre onoare, fidelitate şi disciplină.
— Un alt cîntec!
Cîntară, tremurînd de frig, un alt cîntec despre onoare, fidelitate şi credinţă nestrămutată.
— Sînteţi curaţi?
— Da, domnule caporal!
— Rupeţi rîndurile, în paturi, marş!
Alergară: peste dalele de piatră şi peste pămîntul gol, biciuiţi de frigul aspru. Împiedicîndu-se unii de alţii, se îmbulziră în dormitor. Săriră în paturi, aşa uzi cum erau, şi traseră păturile pînă la ochi. Lumina mai ardea încă. Paşii caporalului se auzeau înăbuşit.
— Printre noi se află un porc care nu-şi spală copitele şi pe care nu-l interesează că tot dormitorul trebuie să plătească pentru asta. Începu să urle.
— Trebuie să aveţi voi înşivă grijă să nu se mai întîmple aşa ceva. Sper că ştiţi ce aveţi de făcut! Noapte bună!
— Noapte bună, domnule caporal!
Uşa se închise şi lumina se stinse. Timp de o clipă nu se auzi nimic. După care începu o mişcare şi un tropăit, lovituri de picioare şi trupuri tîrîte prin dormitor, lovituri de pumni, icnete, oftaturi, gîfîieli, suspinuri şi horcăituri. Îşi consumară cu furie energia pînă cînd nu mai avură în ce lovi.
Totul se linişti.
Începuse repausul nocturn.

4.

Visul nu fusese cu siguranţa la fel de plăcut ca vegetarea în starea de semitrezire, dar nu-şi putea aminti nici un amănunt. Deschise ochii şi îi închise imediat — soarele incandescent îl orbea. Încercă să-şi pună muşchii în mişcare, dar rezultatul nu era deloc promiţător. Degetele de la mîini şi de la picioare erau singurele care îl ascultau. Şi ochii.
Respira? Nu simţea nimic de acest fel. Pieptul lui părea împietrit. Şi totuşi nu se sufoca. Era o stare inexplicabilă.
Mişcă degetele de la mîini şi de la picioare, le îndoi şi apoi le întinse la loc. La început nu reuşea decît milimetru cu milimetru. Ajunse însă, încet, încet să le stăpînească. Încercă să-şi dea seama în ce poziţie se afla... Părea să stea întins. Nu-şi simţea trupul, dar picioarele erau întinse. Şi braţele le simţea întinse, departe de corp, parcă ar fi fost crucificat.
Continuă jocul cu degetele de la mîini şi de la picioare şi în sfîrşit vîrful mijlociului drept se lovi de un obstacol, atinse ceva. Îşi dădu mai mult silinţa, îndoind şi îndreptînd degetele, şi dintr-o dată simţi că şi arătătorul şi inelarul drept atingeau ceva tare, care se afla însă mai departe decît obstacolul de care se lovise mijlociul. Şi acest obiect era tare, dar cedă... Ceva scîrţîi încet.
— V-aţi trezit, spuse o voce, a durat foarte mult.
„Să vorbesc, îşi aduse aminte, pot oare să vorbesc?"
— Staţi liniştit. Totul va fi în ordine.
Vocea era caldă şi plăcută.
— Cu fiecare nouă zi vă veţi simţi mai bine. Doctorul va veni imediat să vă vadă!
Era într-un spital. Acum ştia unde se află. Un spital? Era bolnav, sau rănit? Ce se întîmplase cu el?
— Încercaţi să nu vorbiţi! Totul va veni de la sine. Nu trebuie să spuneţi nimic. Închideţi ochii, dacă mă înţelegeţi!
Închise ochii. Înţelesese.
— Vă simţiţi bine? Aveţi nevoie de ceva? Aveţi dureri?
Nu avea dureri.
— Nici nu puteţi avea dureri, spuse vocea. Doctorul Myer se ocupa de asta.
După o scurtă pauză continuă.
— Eu sînt sora Christine. Toată lumea îmi spune Chris. Dacă mai aveţi nevoie de ceva apăsaţi din nou butonul. Eu sînt aici numai pentru dumneavoastră.
O clipă apăru o faţă în cîmpul lui vizual. Ochi căprui, o piele sănătoasă, puţin bronzată, strălucind uşor rozaliu pe obraji, o gură feminină, părul blond ondulat ieşind de sub bonetă. Faţa dispăru. Se auzi un fîşîit uşor. Tăcere — un zumzet uşor şi aceleaşi fluierături regulate.
Chris. Ea era numai pentru el aici. Acum simţea din nou foarte intens mulţumirea pe care i-o inducea mediul înconjurător.
Era bolnav. Mă rog — asta era, nu putea face nimic. Se va însănătoşi. Nu-şi dorise să se îmbolnăvească, dar dacă ar fi ştiut cum va fi şi-ar fi dorit-o. De-abia acum putea înţelege bărbaţii care inspirau voit o gură de aer radioactiv sau îşi ungeau pielea cu fosfor şi îi dădeau foc. Dar ceea ce văzuse şi auzise pînă acum despre spitale nu avea nici o legătură cu ceea ce trăia acum. Sigur, dacă ar fi om de stat sau general ar fi altceva! Dar el era numai locotenent — un locotenent în rezervă — şi nu reprezenta nici un fel de valoare deosebită. În aceste timpuri, în care mureau mii de oameni în cîteva secunde, sfîrtecaţi, pulverizaţi sau arşi, unul singur nu mai avea

CAPCANA DE STICLĂ

nici o importanţă. Trebuie să se fi întîmplat ceva ieşit din comun în timp ce zăcea fără cunoştinţă. Dar nu putea fi ceva rău dacă el, un om fără importanţă, era tratat cu atîta atenţie.

Se gîndea la Chris. Cîteva cuvinte prietenoase. O fată drăguţă. Era frumos să ai pe cineva în preajmă. Avea mulţi cunoscuţi şi cîţiva prieteni, dar nimeni nu-i era în aceste momente mai apropiat decît Chris. Încercă să-şi imagineze cum arăta Chris, cum se mişca. Îşi imagina cum stătea de vorbă cu ea. Dorinţa de a putea vorbi se înteţi. Era foarte obosit şi trebuia să doarmă. Simţea cum îl doboară oboseala, dar înainte să adoarmă se hotărî să înveţe din nou să vorbească...

Probabil că zăcuse treaz un timp destul de lung cînd, amintindu-şi brusc ce i se întîmplase, îşi dădu din nou seama unde era. Apoi îşi reaminti că din cauza sorei voia să poată vorbi din nou. Dorinţa lui deveni din ce în ce mai puternică pe măsură ce putea să-şi mişte buzele şi limba. Dar din gura lui nu ieşea nici un sunet. Îi lipsea ceva şi începu să analizeze ceea ce se numeşte atît de simplu: „a vorbi", pînă cînd, concentrîndu-se asupra fiecărui element în parte, descoperi că îi lipsea aerul. Nu avea aer pe care să-l treacă peste corzile vocale pentru a produce vibraţii în cavitatea bucală. Nu putea nici inspira, nici expira. Era capabil să-şi deschidă nările, dar nu-şi putea umfla plămînii. Ceva nu era încă în ordine în el.

Se gîndea la toate astea şi exersa mişcările gurii. Poruncea „a" şi buzele lui se deschideau formînd un cerc, poruncea „e" şi buzele se strîngeau puţin în timp ce limba se ridica spre ele... Trecu mai întîi toate vocalele în revistă, apoi consoanele. Atunci cînd va descoperi ceea ce trebuia să facă pentru a trage aer în piept, avea să vorbească imediat. Nu-i era teamă pentru că nu i se putuse întîmpla nimic rău, altfel nu ar fi fost repartizat printre cei care meritau să fie trataţi. Probabil că avea o uşoară paralizie, care avea să dispară curînd...

Exersă în continuare şi ajunse la concluzia că fiecare literă necesita o anumită poziţie a gurii şi a limbii. Era ca un alfabet codificat. Oare putea fi înţeles? Sigur că putea fi înţeles, cum de nu-şi dăduse seama mai devreme! Încercă precipitat să găsească butonul cu degetele.

— Ceva nu e în ordine? întrebă Chris şi faţa ei se aplecă spre el. Buzele lui luară forma unor cuvinte.

— Mă înţelegeţi?

Ochii ei îl priviră îngrijoraţi.

— Nu încercaţi să vorbiţi, încă nu merge, spuse ea.

El gîndi: nu vreau să vorbesc, nu vreau să vorbesc normal, dar ea trebuie să mă înţeleagă şi aşa. Începu din nou:

— Mă înţelegeţi?

Îngrijorarea din ochii ei dispăru rapid. În privire nu-i mai rămăsese decît o atenţie trează, îi urmărea atentă mişcările buzelor. După aceea, spuse:

— Da, pot înţelege. Pot citi.

O clipă el închise ochii mulţumit. Apoi întrebă în modul lui tăcut:

— Unde sînt? Ce s-a întîmplat?

Ea înţelese imediat.

— Vă voi povesti totul amănunţit, răspunse ea. Dar trebuie să mai aveţi puţină răbdare. Vă oboseşte prea tare. Vă promit că vă voi povesti totul. Se opri pentru o clipă, privirea îi trecu dincolo de el, ca şi cum ar fi avut nevoie de întreaga putere de concentrare pentru a elimina ceva din propriile ei gînduri. „Acum trebuie să fiţi foarte liniştit".

Acum simţea cît de obosit era de fapt. Cu ultimele forţe formă cuvintele:

— Vă rog să mai rămîneţi cu mine!

— Mai rămîn, promise ea. Faţa îi dispăru din cîmpul lui vizual. Nu îşi putea da seama dacă asta se datora faptului că i se închiseseră ochii.

— Mă aşez aici, spuse fata. Rămîn aici pînă cînd veţi dormi adînc.

Chris nu mai era lîngă el cînd se trezi. Nu ştia cît dormise, dar se simţi mult mai întremat şi asta îi făcu plăcere. Ar fi vrut să apese imediat pe buton, dar se stăpîni. În schimb, încercă să vadă dacă făcuse progrese în stăpînirea propriului corp. Acum îşi putea mişca fără probleme degetele de la mîini şi de la picioare, iar muşchii cefei tresăreau cînd încerca să-i încordeze. Controlul acestor muşchi l-ar fi ajutat să vadă ceva mai mult din camera de spital în care se afla. Nici măcar nu ştia de unde venea lumina, de la un geam sau de la o lampă. După ce încercase fără rezultat să-şi ridice capul, reuşi în mod neaşteptat altceva — la care nici nu se gîndise —, să-l întoarcă: întîi într-o parte, la stînga; aici se aflau o serie de aparate cubice şi cilindrice din care ieşeau sîrme, conductori şi furtunuri, care veneau spre el. Nu-şi putea da seama unde intrau în corpul lui, pentru că unghiul de vizibilitate era prea mic. După cîteva minute, îşi întoarse capul în partea cealaltă, spre dreapta. Văzu un fel de tablou de comandă aşezat, oblic faţă de el. Pe tablou erau diferite cadrane, pe care se succedeau cifre, cîteodată cîte una, alteori mai multe într-un timp foarte scurt, iar pe cîteva ecrane luminate, mici şi circulare, se vedeau trecînd rapid fulgere incandescente în formă de valuri. Şi de aici porneau cîteva cabluri spre el.

Se auzi un zgomot hîrîitor: în fundal se deschise o uşă.

Intră Chris, pe care o putea vedea acum în întregime; numai picioarele de la genunchi în jos rămîneau ascunse. Ceea ce putea vedea corespundea întru totul aşteptărilor sale. Chris era o fată tînără, bine făcută, plină de viaţă, cu mişcări elastice. Nu era o frumuseţe, dar era exact înfăţişarea pe care şi-ar dori-o cineva pentru o soră de spital.

— Puteţi deja ride, spuse ea. Îi luă capul în mîini şi îl îndreptă încet cu faţa înainte. Trebuie să vă pregătim rapid pentru că şeful va veni imediat.

Chris începu să facă ceva în jurul lui, nu putea vedea exact ce. Deocamdată era prea obosit pentru a întoarce din nou capul într-o parte. Din acest motiv se mulţumi să urmărească ceea ce se întîmpla în cîmpul lui vizual. Mîinile fetei ţineau o sticluţă; o bucată mare de vată, din care curgeau picături, atîrna într-un fel de cleşte; picăturile se adunau într-un vas: două mîini îşi puseră mănuşi de cauciuc, dintr-un tub ieşi puţină pastă, un şpaclu curăţă pasta şi o întinse pe un obiect care

CAPCANA DE STICLĂ

semăna cu o lingură. După aceea nu mai văzu nimic pentru un timp, numai la picioare simţea din cînd în cînd cîte o mişcare uşoară. Din cînd în cînd se auzea un clinchet slab de sticlă.

Ar fi vrut să aibă o oglindă. Cum mai arăta faţa lui? Cum oare îi mai arăta trupul? Era ciopîrţit mai tare decît prevedeau instrucţiunile în legătură cu cazurile tratabile?

În ultimele zile de război, cu nenumăraţi răniţi, se obişnuise repede cu categoria △, a celor „ce pot fi vindecaţi cu mijloacele existente pe cîmpul de luptă". Dacă ar fi fost însă numai atît, atunci ar fi trebuit să fie de mult restabilit...

Privirea i se fixase pe părţile din metal strălucitor ale tavanului şi numai după ce observă în ele o mişcare a sorei îşi dădu seama ce posibilităţi îi oferă acestea. Erau oglinzi, chiar dacă erau curbate şi deformatoare, totuşi redau ceva din ceea ce se afla sub ele. Căută cea mai mare şi mai şlefuită suprafaţă de metal şi îşi opri privirea asupra unui soi de mîner aflat în mijlocul obiectului rotund de deasupra feţei sale, care părea să fie o lampă. Cu mult efort încercă să disocieze spaţiile de lumină şi de umbră care se reflectau în argintiul strălucitor şi să descopere, să recunoască în cadrul lor ce era aparat, ce era cameră şi ce era el. Era o imagine minusculă şi foarte deformată. Tot ceea ce putea vedea şi înţelege erau capul şi braţele lui, într-adevăr întinse lateral, aşa cum simţise mai devreme. Restul trupului său era ascuns sub o carcasă de sticlă, din care ieşeau multe cabluri, ducînd către aparatele din stînga lui. Sub sticlă însă nu putea să vadă din cauza umbrei.

Ar fi vrut să întrebe: „Ce se întîmplă cu mine?", dar nu reuşi să scoată nici un sunet.

Îşi aminti că nu putea vorbi. Formă cuvinte din buze: „Ce se întîmplă cu mine?", dar fata nu auzea aceste întrebări tăcute.

— Ce se întîmplă cu mine?

Silabisea din nou, dar fără succes. Îşi încordă toate puterile şi îşi aruncă capul cu o singură mişcare spre dreapta, dar sora se afla probabil la picioarele lui, n-o putea vedea şi nici ea pe el. Privirea întîlni unul din ecranele luminoase de pe tablou. Se uită, fără să înţeleagă, cum puncte mici, luminoase ca artificiile, zburau în sus, unde se opreau un moment şi apoi se stingeau treptat colorîndu-se într-un verde intens. Închise ochii.

— Soră, pacientul este neliniştit! spuse o voce de bărbat.

Cu mare greutate deschise pleoapele şi văzu în faţa ochilor o mînă şi un arătător întins în direcţia ecranului pe care se agitau scînteile.

Apoi auzi vocea lui Chris:

— Totul este normal, domnule medic şef.

Acum îl vedea pe bărbatul care vorbise. Purta un halat alb de medic, era înalt şi stătea foarte drept. Faţa îi era severă şi nu mai era tînăr, dar pe trăsături se putea citi clar bunăvoinţa cînd se aplecă pentru a-şi cerceta pacientul.

— Arăţi foarte bine, Phil Abelsen, spuse el. Să nu ai nici o grijă, te vom coase la loc. Cum te simţi, prietene? Întorcîndu-se către soră, întrebă: A reacţionat deja la cuvinte?

— A făcut mişcări de vorbire din buze. Am putut citi din ele ce voia să spună.

Mîna doctorului Myers apăru în faţa ochiului drept al lui Phil şi îi deschise pleoapele. Apoi se aprinse o lanternă care îl orbi, dar degetele doctorului nu-i lăsară pleoapele să se închidă.

— Reacţia pupilei s-a intensificat puternic, spuse medicul. Putem să renunţăm treptat la Tetralină.

Se întoarse din nou spre tabloul de comandă.

— Merge foarte bine, băiete, spuse el. Ne-am dat mare silinţă cu dumneata. Ar fi trebuit să vezi cum arătai cînd te-am cules eu.

— Domnule medic şef, spuse sora, eu nu i-am spus încă nimic pacientului. Ar putea avea un şoc...

— Să nu fim chiar aşa de sensibili, domnişoară, spuse medicul şi se uită la fată într-un mod oarecum vulgar, care-l făcu pe Phil să simta imediat un fel de repulsie.

— După luptă arătai ca o vită măcelărită, continuă medicul. Probabil că proiectilul te-a lovit chiar în piept, pentru că nu mai rămăsese mult din partea asta de trup, numai capul mai era atîrnat de şira spinării. Am cusut deja mulţi oameni la loc, dar tu eşti opera mea de artă. Inima dispăruse, pur şi simplu nu era de găsit, plămînii erau sfîrtecaţi şi să nu mai vorbim despre esofag, diafragmă, stomac şi alte cîteva lucruri folositoare. Stors de sînge şi de vlagă ca o lămîie. Ce mai rămăsese din piele era ruptă, zgîriată, arsă sau îngheţată. Dar să nu-ţi fie teamă. Am reuşit să te scot din pericol de mult timp. Ceea ce mai lipseşte sînt lucruri de rutină. Mă vezi? M-ai înţeles?

Phil dădu din cap aprobator.

— Bine, spuse medicul, încet, încet te voi aduce din nou în formă. Vrei să-ţi vezi trupul?

Nu aşteptă răspunsul. Cu stînga ridică capul pacientului, în timp ce cu dreapta îşi sublinia explicaţiile. În spate, Phil văzu fata aşteptînd. În faţa lui se afla capacul de sticlă care-i acoperea trupul. Acoperea de fapt un fel de vană plină cu un lichid, închis la culoare. În acest lichid zăcea el însuşi, adică corpul său.

— Toate arterele şi venele importante le-am cuplat la inima artificială. O vezi, asta este, pompa asta. Arătă cilindrul care urca şi cobora ritmic. Şi funcţiile plămînului au fost preluate de către un aparat electric de pompare. Este aparatul acesta, de aici. Mica buclă circulatoare care pleacă din atriul drept în plămîn şi de aici în atriul stîng este realizată, bineînţeles, în afara trupului. Tot ceea ce vezi aici — şi medicul arătă spre rezervoarele din stînga lui Phil şi spre tabloul de comandă din dreapta — îţi aparţine acum ţie, este o parte din corpul tău. Printre altele, pot să-ţi spun că funcţionează mai precis decît materialul organic.

Rîse încet şi continuă:

— Aş putea să te las să atîrni toată viaţa de această maşinărie. Dar ştiu bine că această perspectivă nu este îmbucurătoare. Nu trebuie să-ţi faci griji. Există destule organe conservate, războiul a avut grijă de asta. În zilele următoare îţi vom transplanta un set complet. O inimă puternică, probabil una chiar mai bună decît cea pe care ai avut-o. Şi un plămîn bun. L-am căutat astăzi, acum s-a dezgheţat deja şi se află într-o soluţie hrănitoare. Cu o oră în urmă am pus inima să bată puţin pentru a o verifica. Este un lucru

CAPCANA DE STICLĂ

foarte impresionant — luni sau poate ani de zile a fost moartă și acum ajunge să-i trimiți un impuls electric și este din nou vie.

Lăsă capul bolnavului să cadă din nou pe pernă. Phil închisese ochii.

— Ești un bărbat puternic, Abelsen, și cred că poți să suporți o lovitură, spuse medicul. Eu sînt pentru sinceritate și adevăr și din acest motiv nu ți-am ascuns nimic. Medicul modern pare a fi pentru pacient adesea un inginer care de dragul progresului experimentează permanent cu materialul care îi este pus la dispoziție și se lasă ispitit de ambiția oarbă de a ține în viață prin tot felul de trucuri oameni din ce în ce mai bolnavi și mai incapabili să funcționeze corect, indiferent dacă viața pe care le-o oferă merită să fie trăită sau nu. Pe mine mă interesează omul în forma sa naturală și folosind libertatea de mișcare, care îi este caracteristică. Eu sînt preocupat de menținerea a ceea ce este mai înalt și mai valoros în specia umană. Îți spun deschis că nu te-aș fi tratat, dacă nu aș fi știut că te pot reface complet.

Întoarse puțin capul pentru a manevra un buton de reglaj, urmărind în același timp un indicator.

— Am avut grijă să te simți bine. Dispunem de substanțe chimice cu care putem dirija aproape după placul nostru toate impresiile, sentimentele, fie ele fizice sau emoționale. Nu trebuie deci să-ți fie frică, nu vei simți nici spaima, nici durere. Și îți mai promit încă o dată: vei redeveni un membru deplin al comunității umane.

5.

Abel nu știa cît era de tîrziu, dar durase mult. Spera ca de această dată alarma de noapte să nu vină prea repede. El dormea în patul cel mai de sus dintre cele trei suprapuse și era greu de văzut de jos chiar dacă întîmplător s-ar fi aprins lumina. Nu era recomandabil să părăsești patul fără un motiv serios, dar începu totuși să îndepărteze salteaua de perete, salteaua din fibre de sticlă, în care făcuse o gaură unde își ținea părți din pistol. Împinse și apăsă pînă cînd realiză un fel de umflătură, un spațiu gol care forma un fel de canal de-a lungul zidului pînă la patul din mijloc. În acest pat dormea Austin.

Cu mișcări scurte și bruste făcute la intervale mari, în care asculta cu atenție dacă nu fusese descoperit, se împinse pînă cînd urechea lui ajunse lîngă spațiul gol de lîngă zid. Mult timp rămase așa și ascultă. Ochii lui larg deschiși priveau în gol. În jur domnea întunericul fără viața al nopții, o lumină palidă se prelingea ca ceața pe lîngă geamuri, umbrele atîrnau ca niște draperii cenușii deasupra paturilor. Formele neclare ale corpurilor întinse sau ghemuite umflau păturile. Respirațiile se auzeau ca niște ventile de pompă care se închid și se deschid succesiv. Și Austin respira liniștit, dar după un timp se întoarse în pat.

— Hei, Austin! Abel șopti cuvintele în spațiul gol. Austin, mă auzi? Jos, respirația deveni mai ușoară și apoi se opri. Austin, răspunde odată!

Abel auzi un hîrșîit ușor, după care răsună brusc, îngrozitor de tare vocea lui Austin:

— Ce s-a întîmplat? Austin se ridicase în pat iar capul lui se afla direct sub canalul de legătură.

Abel se retrase și privi cu atenție împrejur. De-abia după aceea răspunse:

— Trebuie să vorbesc cu tine!

— Lasă-mă în pace!

Dedesubt se auzi un scîrțîit. Foșni pătura. Abel spuse:

— Nu fă pe prostul! Dacă acum e din nou o urmă de judecată în țeasta ta, mie mi-o datorezi. Auzi? Sîntem singuri cu mintea clară din grajdul ăsta de boi. Trebuie să ne aliem!

Tăcu cîteva secunde. Jos nu se mișca nimic. Atunci începu să vorbească din nou în întunericul de nepătruns.

— Fii atent, eu am deja un plan. Nu e simplu dar e posibil. Înțelegi? Este posibil! Va trebui să moară! Dacă tu mă... Se auzi un zgomot înfundat. Austin se ridicase brusc în pat. Gura lui era din nou la deschizătură.

— Cine va muri?

— Maiorul, bineînțeles, cine altul? Abel nu putea înțelege cum de nu pricepea celălalt despre ce este vorba. Maiorul, evident!

— Ești nebun, spuse Austin.

— Fii atent! spuse Abel. Este într-adevăr posibil. Crede-mă. M-am gîndit. O s-o fac cu un pistol. Știu deja și cum voi face rost de un pistol. Piesă cu piesă. Din toate piesele voi face la sfîrșit pistolul.

— Ești nebun! spuse Austin.

— Pst!

În patul de alături unul din cei adormiți se întoarse cu un oftat pe partea cealaltă. Abel și Austin rămaseră încremeniți... După aceea sunetele din celălalt pat se pierdură într-un sforăit zgomotos.

— M-am gîndit la tot, șopti Abel. Nu se poate întîmpla nimic. De muniție voi face rost în timpul exercițiilor de tragere.

— De ce vrei să-l omori?

— De ce? repetă Abel ezitînd. De ce? Ce întrebare ciudată. Totul era de la sine înțeles. Și acum venea unul și punea întrebarea asta. De ce? Trebuie să moară și eu îl voi omorî, spuse el fără convingere.

— Omule, riști totul pentru asta, spuse Austin. Ce ne pasă de maior? Dacă moare sau trăiește mie îmi este indiferent.

— Ce risc? întrebă Abel.

— Libertatea noastră, ce altceva? Noi trebuie să scăpăm de aici. Cum vrei să scapi dacă faci atîta scandal?

— Să scap? Eu nu vreau să scap. Eu vreau să-l omor pe maior! Eu trebuie să-l omor pe maior! Eu îl voi omorî pe maior!

— Și ce se va întîmpla după aceea?

Abel era surprins. Ce va fi după aceea? Nu își pusese încă această întrebare. Erau prea multe de făcut pînă atunci.

— Ascultă, spuse el, poți să faci ce vrei, eu te voi ajuta, dar înainte de asta trebuie să mă ajuți tu pe mine. Gîndurile lui se întoarseră la problemele inițiale. Fii atent, vreau să fac rost de un pistol, unele piese le pot obține fără ca să se bage de seamă, după aceea însă trebuie... noap-

CAPCANA DE STICLĂ

tea...

— Fabulezi, îl întrerupse Austin. Fă ce vrei cu pistolul tău, dar fără mine. Eu vreau să ies de aici. Vreau afară, înţelegi?

— Ce vrei să faci afară? întrebă Abel.

— Afară... păi omule... ce întrebare. Să vezi. Austin se opri.

— Ce este afară, Austin?

Austin începu din nou.

— Afară nu este cazarmă, nu există platou de exerciţii, nu există superiori, nu există uniforme...

Tăcu.

— Ei, ce este afară?

— Foarte simplu: lume normală, viaţă normală... pur şi simplu, libertatea!

— Vorbe, şopti Abel.

— In mintea lui se aprinse o luminiţă, care însă se stinse fără a-i redeştepta amintiri.

— Ce crezi tu că este afară? întrebă Austin. Şi continuă ceva mai tare: Trebuie să fie ceva şi afară!

— Linişte! şuieră Abel. Muşchii antebraţului pe care se sprijinea începură să-l doara şi îşi schimbă cu grijă poziţia jumătate culcat, jumătate ghemuit.

— De ce trebuie să fie ceva afară? întrebă el. Eu cred că afară nu e nimic! Lumea e limitată. Pentru fiecare om lumea e limitată. Există o limită pe care nu o poate depăşi. Noi nu putem ieşi din cazarmă. Asta e. Trebuie să-ţi cauţi ţelurile lumii tale. Şi eu asta fac. Maiorul...

Austin îngenunche pe pat şi îşi lipi gura de marginea saltelei.

— Ceea ce spui acum nu este găselniţa ta! Acest lucru trebuie să vină din altă parte. Abel, încearcă să-ţi aminteşti ce a fost înainte de cazarmă. Ce a fost mai înainte?

Din nou pîlpîi lumina în mintea lui Abel. Imagini fulgerară şi dispărură înainte să le poată reţine. Încercă să se concentreze, fără să ştie ce lucra in el, pentru a reuşi să scoată la suprafaţă ceva care zăcea ascuns undeva în străfundul fiinţei sale. Transpiraţia îi curgea de pe frunte.

— Ceva... da... este posibil. Vorbea monoton aproape fără să poată fi auzit. Dar nu afară? Poate în trecut? Se mobiliză brusc şi îşi reveni. Ce sens are? Oricum nu poate fi atins. Rămîi aici să mă ajuţi să-l omor pe maior. După aceea, totul va fi bine, ai să vezi!

— Abel, se auzi din spaţiul gol de lîngă perete. Abel, eu ştiu ce este afară: îngerii vin de afară. Afară trebuie să fie îngeri.

În fiinţa lui Abel totul deveni rigid. O coardă nu răsuna. O prăpastie adîncă îl despărţea acum de camaradul lui. Austin a fost deja odată la ei, la îngeri. El însă, Abel, nu fusese încă. Odată la patru săptămîni, după vizita medicală, erau aleşi patru bărbaţi. Ei erau luaţi seara şi se întorceau numai dimineaţa. Nimeni nu ştia pe ce criterii se făcea selecţia. Nu era o recompensă, pentru că nu exista aşa ceva. Recompensa era conştiinţa de a-şi fi îndeplinit datoria. Nu era nici pedeapsa uneori justificată, alteori nu. Era imprevizibilul însuşi: iraţionalul, norocul, dorinţa, speranţa.

Abel nu văzuse încă nici un înger. Dar aleşii povestiră despre ei, despre pielea lor albă, despre buzele lor moi, despre tandreţea lor, despre sentimentul matern, despre senzaţia de a fi acasă. Despre vălul moale al părului care acoperea totul...

Soneria sună brusc ca un trăsnet. Lumina se aprinse albă şi palidă. Paturile zburară la o parte. Pijamalele în dungi albe şi cenuşii săriră din paturi, uşile se deschiseră.

În timpul aglomeraţiei din ce în ce mai mari, Austin spuse: Fă ce vrei, eu vreau să ies afară!

Etajul cel mai de sus al patului său îi oferea lui Abel un avantaj deosebit. Lumina lămpilor nu ajungea acolo decît oblic, iar de jos nu se putea vedea ce se întîmpla în pat. Din acest motiv avu destul timp pentru a pune salteaua la loc înainte de a sări jos tocmai în momentul cînd caporalul deschidea uşa.

— Atenţie!

Stătea la fel ca toţi ceilalţi, cu faţa la superior, cu picioarele strînse şi braţele întinse pe lîngă corp. Pe antebraţe, puţin deasupra încheieturilor, pe care erau strîns legate mînecile pijamalei, simţea greutatea metalului dur: era sistemul de aprindere al pistolului pe care îl ascunsese acolo. Îi provoca o durere plăcută. Scînteia pornită din acest dispozitiv va propulsa proiectilul fatal care se va înfige în trupul masiv al maiorului.

— Alarmă! Echiparea de marşi. Într-un minut toată lumea va fi afară, în tranşee! Executarea!

Se îmbrăcară rapid, încheiară cizmele şi îşi puseră centurile.

— Mai repede, cîini leneşi ce sînteţi!

Se înhămară cu curelele raniţelor şi îşi puseră căştile de protecţie pe capetele rase.

— Afară, mai repede!

Caporalul stătea la uşă şi controla fiecare om care ieşea. Pe ultimul îl opri. Era Abel.

— Vă veţi prezenta la apelul de dimineaţă!

— Am înţeles, domnule caporal!

O clipă, cei doi bărbaţi se priviră fix, după care Abel lăsă ochii în jos. Caporalul îl lăsă să iasă şi el se grăbi să-i ajungă pe ceilalţi din urmă.

De cer atîrna un clopot de ceaţă prin care trecea un fel de lumină difuză. Vîntul rece pulveriza picăturile de apă. Numerele de înregistrare scrise cu culoare fosforescentă pe căştile soldaţilor se agitau ca licuricii în timp ce ei mişunau ca nişte furnici să-şi găsească locurile în formaţie. Terenul de antrenament era un cîmp arat de-a lungul şi de-a latul de picioarele lor şi întrerupt adesea de tranşee. După cîteva secunde agitaţia se stinse brusc. Nu mai rămăseseră decît zece trupuri negre — sergenţii. Ceva mai încolo se afla o siluetă rigidă — maiorul. „La atac, marş!"

Se ridicară din tranşee şi se aruncară înainte.

— Aviaţie inamică din sud!

Se aruncară la pămînt, în clisa îmbibată cu apă, înfigîndu-şi bărbia în piept şi rămaseră inerţi pentru cîteva secunde, sprijinindu-se însă în coate, gata pentru saltul următor...

— Înainte, marş!

Clisa se întărea pe cizme şi atîrna în bucăţi mari şi grele de tălpi.

— În tranşee, marş!

Alunecau, se rostogoleau, se aruncau în gropile de înălţimea unui om, pe fundul cărora apa se scurgea printr-un sistem de şanţuri minuscule.

— La atac, marş!

Tranşeele aveau cam jumătate de metru lăţime şi arătau ca nişte incizii negre în cîmpul cafeniu.

CAPCANA DE STICLĂ

arat de bărbații care alergau, clătinîndu-se, în toate direcțiile. Abel cunoștea această imagine. Nu trebuia să se ridice pentru a privi înapoi, din tranșeea în care rămăsese. Zăcea pe fundul tranșeei în apa care se scurgea încet.

— Culcat! Săpați adăposturi individuale!

Camarazii aflați afară deschiseră lopețile rabatabile și le blocară cu piedica prevăzută în acest scop. Din poziția culcat, înfipseră lopețile în pămîntul moale și începură să-l arunce în față, îngropîndu-se aidoma cîrtițelor, adîncindu-se în masa umedă de sub ei, de care nu mai puteau fi deosebiți din cauza stratului gros de clisă întărită pe haine, care îi acoperea ca o cămașă de zale.

Și Abel scormonea pămîntul. Gusta din satisfacția de a-și realiza planul îndeplinind, de fapt, un ordin. Săpă în zidul lateral, la doi metri de colțul de unde începea tranșeea lui, la jumătate de metru înălțime, o gaură îngustă și plană, adîncă de 30 de centimetri. Își suflecă în grabă mîneca uniformei și descheie mîneca pijamalei aflate dedesubt.

— Salt înainte! Marș!

Să alerge cît vor! gîndi Abel și scoase aprinzătorul din mînecă. În punga de plastic pe care o păstrase după ce li se împărțiseră tabletele aprinzătorul avea să rămînă uscat. O legase cu un fir tras din marginea cîrpei pentru curățat arma.

— Înapoi, marș!

Cu multă grijă introduse pachețelul în gaură și trase firul pînă la ieșire, în așa fel încît să atîrne afară cam trei centimetri. După aceea, începu să îndese pămînt cu mîinile în gaură pînă o umplu la loc.

— Ocupați tranșeele, marș!

Abel întinse cu palmele clisa peste gaură. Se întoarse brusc să vadă ce se întîmplă. Primii camarazi săreau în tranșee ca niște mingi negre pe fundalul galben-albicios al cerului. Abel își încheie mîneca de la pijama și o trase pe cea de la uniformă la loc. Camarazii stăteau ghemuiți în tranșee, gîfîind, cu capetele în jos.

Nimeni nu-i acorda vreo atenție.

Nimeni nu observase nimic suspect!

— La atac, marș!

Abel porni brusc, împreună cu ceilalți, alergînd timp de o oră, pînă cînd se extenuă definitiv. Nu mai avea sentimentul datoriei de soldat împlinite, care să-l susțină în continuare, în schimb acum își recupera forțele din beția succesului.

•

Școala era o baracă cu o singură încăpere. Înăuntru nu se afla decît o tablă și unsprezece bănci, dintre care zece erau puse una după alta în mijlocul camerei pentru soldații obișnuiți, iar una se afla la perete și era destinată caporalilor. Lecțiile erau predate de sergent.

Întrebări nu li se puneau decît celor din prima bancă. Ordinea așezării în bănci se schimba în așa fel încît înaintea fiecărei ore de curs fiecare rînd se muta cu o bancă mai în față. În felul acesta, soldații stăteau pe rînd în prima bancă. Sergentul spunea:

— A purta o armă este o onoare și o îndatorire în același timp. Arma nu este proprietatea noastră, ea ne-a fost încredințată pentru a îndeplini principala noastră sarcină și anume atacul și apărarea în marele război asupra căruia trebuie să ne concentrăm întreaga atenție. Este deci de datoria noastră să exersăm permanent folosirea armei. În acest scop sînt organizate ședințele de tragere. Este clar, soldați?

Corul bărbaților răspundea la unison: „E clar, domnule sergent"!

— Totodată, este de datoria noastră să îngrijim arma care ne-a fost încredințată. Conform regulamentului, arma trebuie curățată zilnic. Pentru a o putea păstra în perfectă stare, trebuie să cunoaștem foarte bine modul ei de funcționare. Trebuie să cunoaștem toate piesele din care este compusă și să fim capabili să o demontăm și sa o montăm la loc cu ochii închiși. Ce parte a pistolului este asta, soldat Daniel?

Sergentul arătă cu indicatorul o figură desenată pe tablă. Daniel se ridică în picioare și ramase în poziția drepți. Privea fix desenul de pe tablă, care reprezenta o secțiune transversală a unui pistol.

— Trăgaciul, domnule sergent!

— Și ce este asta, soldat Derek?

Un alt bărbat sări in picoare.

— Mecanismul de aprindere.

Vocea sergentului deveni amenințătoare: „Mecanismul de aprindere..."

Fața lui Derek se crispă dureros pentru o secundă, în timp ce în jur domnea o liniște amenințătoare. După aceea, se relaxă și izbucni silitor:

— Mecanismul de aprindere și bateria.

— Exact, mecanismul de aprindere și bateria. Amîndouă reprezintă o singură piesă. La curățarea armei nu se demontează, reține asta, soldat Derek!

— Am înțeles, domnule sergent!

Grupa lui Abel stătea în ultima bancă; ei fuseseră ascultați cu o zi înainte.

„Mecanismul de aprindere cu baterie!" gîndi Abel. Șuruburile. Încărcătorul. Se așeză puțin mai aproape de Austin și așteptă pînă cînd începură din nou să vorbească în prima bancă. Fără să întoarcă capul, șopti:

— Azi după-amiază se curăța armele. Austin nu răspunse imediat. Privea atent la ce se petrecea în față. După aceea, răspunse încet:

— Ei și?

— Astăzi voi face rost de un încărcător.

— Treaba ta.

— Am acum mecanismul de aprindere și bateria, arcul și trei șuruburi. Sînt cinci șuruburi cu totul, dar două dintre ele sînt inutile. Cu ele se fixează mînerul și eu nu am nevoie de mîner.

— De ce îmi povestești toate astea?

— Nu am nevoie de mîner și nici de pîrghia de declanșare. Nici de cocoș nu am nevoie. Pentru aprindere voi folosi arătătorul.

— Ce mă privesc pe mine toate astea?

— Vreau să-ți demonstrez că planul este perfect. Vrei să mă ajuți?

— Nu.

Discuția era întreruptă de multe pauze. Uneori tăceau minute întregi.

— Vrei să ajungi afară, nu-i așa? spuse Abel.

Austin ridică din umeri. Abel îi șopti mai departe:

— În jurul nostru nu există decît clădiri. Ni-

căieri nu poţi arunca o privire afară. Dar există o uşă...

— Unde? întrebă Austin.

— Ţi-o arăt, dacă mă ajuţi!

— Minţi!

— Eşti sigur?

— O voi găsi şi singur!

— Asta ar putea să dureze foarte mult.

Tăcură din nou o vreme. Vocea tunătoare a sergentului bubuia prin sala de clasă:

— Trusa de curăţare se foloseşte la curăţarea pistolului. Trusa se compune dintr-o cîrpă, o perie rotundă şi un tub de pastă de curăţat. La ce folosiţi cîrpa, soldat Donald?

Abel se aşeză şi mai aproape de Austin.

— Dacă nu eram eu nici n-ai fi avut posibilitatea să te gîndeşti la ce este afară şi cum să ajungi acolo. Ai fi fost acum la fel de năuc ca şi ceilalţi, din cauza tabletelor care ne fac să fim ascultători şi să uităm orice altceva. Eu te-am eliberat.

— Nu te-am rugat eu s-o faci.

Abel tăcu din nou timp îndelungat. Apoi spuse:

— Bine. Oricum mă vei ajuta, de bună voie sau nu.

Austin nu-i răspunse şi nici Abel nu mai spuse nimic.

6.

Phil se simţea bine, aşa cum îi prezisese doctorul Myer. Simţea cum se însănătoşeşte. În fiecare zi îşi dădea seama că încet, încet începea să-şi recapete controlul asupra unuia sau altuia din muşchii săi. După aceea, veni şi ziua marii operaţii. Căzu într-un leşin adînc şi cînd se trezi simţi pentru prima dată din nou ceva ce-i lipsise multă vreme: propriul său corp, tresărirea muşchilor cînd se pregătea să facă vreo mişcare, deşi nu-şi putea mişca încă partea de sus a corpului. Dar chiar dacă nu se mişca încă şi nici măcar nu încerca să o facă, simţea pur şi simplu din nou existenţa fiinţei sale în totalitatea ei. Pistonul urca şi cobora în continuare, inima şi plămînii nu lucrau încă, deşi se aflau deja în coşul pieptului, format de coastele artificiale şi erau deja legate de ţesuturile de muşchi şi de sistemul arterial şi nervos. Mingea roşie se umfla şi se dezumfla în continuare. Încă mai ieşeau din pieptul şi din abdomenul lui furtunuri transparente şi elastice şi fire de platină, dar noile organe începuseră deja să se adapteze, să-şi găsească locul în organism, să reacţioneze, să trăiască.

Phil Abelsen era mulţumit. Îl admira şi îl respecta pe doctorul Myer, ca pe cel care-i redase viaţa, devotamentul său fiind numai rareori umbrit de adierea întunecată a unei spaime imprecise. Sora Chris i se părea un semn care-i anunţa un dar minunat. Nu avea nevoie de alţi oameni şi nici nu apăreau alţii.

Îşi petrecea timpul visînd cu ochii deschişi sau dormind. Nu voia să-şi bată capul nici cu trecutul şi nici cu viitorul său. Nu uitase nimic, dar nu voia să se gîndească la nimic şi alunga orice amintire. Starea de epuizare în care se afla îl ajuta la asta, pentru că cea mai simplă emoţie îl obosea îngrozitor. Înainte ca un gînd să poată atinge suprafaţa liniştită a conştientului său, adormea. Numai în vis păreau să pătrundă anumite lucruri, dar imediat ce se trezea dispăreau fără urmă.

Starea aceasta neobişnuită de mulţumire absolută şi lipsă totală de interes pentru orice dura foarte mult. Era nevoie de un impuls ieşit din comun pentru a trezi acele forţe care stimulează voinţa şi declanşează orice activitate: atenţia, nemulţumirea, neîncrederea, capacitatea permanentă de a decide, inclusiv împotriva altora, de a se hotărî, fie şi pentru a face lucruri neplăcute, de a porni pe un drum pe care alţii nu ar fi mers. Impulsul hotărîtor se produse atunci cînd doctorul Myer efectuă operaţia finală pe inima lui Phil.

Doctorul Myer apăru la ora fixată.

— Cum îţi merge? întrebă el.

— Mulţumesc bine, domnule doctor, spuse Phil. Plămînul său cel nou nu era încă legat de sistemul sanguin, dar activitatea respiratorie începuse deja, chiar dacă foarte slab, în primul rînd pentru a întări muşchii toracelui. Era însă suficient pentru a putea vorbi în şoaptă.

Medicul îşi împinse un scaun rotativ lîngă tabloul de comandă şi începu să observe instrumentele.

— Urmărind ce se întîmplă pe ecran vă puteţi controla toate funcţiile organice, spuse el. Această sinusoidă redă, de exemplu, activitatea electrică a creierului dumneavoastră. Observaţi aceste devieri în formă de săgeţi? Calculaţi repede 17x29... Vedeţi, nici nu trebuie să calculaţi mai departe, puteţi observa deja intensificarea reacţiei, devierile sînt aproape de trei ori mai mari decît înainte. Se întoarse către un alt instrument. Aici puteţi urmări cantitatea de sînge transportată. Este un dispozitiv simplu de înregistrare a cantităţii de lichid scurse, asemănător cu cel de la staţiile de alimentare. Este cuplat la conducta principală a pompei. Iar aici va apărea la momentul potrivit electrocardiograma.

Apăsă pe o pîrghie şi un punct luminos, verde, traversă ecranul. După aceea, apăru un punct fix, a cărui intensitate crescu rapid, tremurînd uşor, pînă cînd punctul se transformă într-o linie orizontală.

Chris era din nou undeva în spate. Ca întotdeauna cînd superiorul ei se afla în cameră, părea să dispară aproape complet. Acum însă întrebă:

— Narcoză, domnule medic şef?

— Nu, pentru ce? răspunse acesta. Întinse mîna spre corpul lui Phil, care nu se mai afla în baia de substanţe ca pînă acum, şi derulă două sîrme care ieşeau din piele. Le cuplă capetele la bornele dispozitivului de biostimulare electrică. Apoi împinse indicatorul pe 20 microvolţi şi apăsă pe buton.

Ceva tresări uşor în corpul lui Phil, după care nu se mai întîmplă nimic.

— E în ordine, spuse doctorul Myer. Cu piciorul împinse biostimulatorul mai departe de pat.

— Comutaţi pe 30, ordonă el.

Chris împinse indicatorul pînă la 30 de microvolţi.

Medicul apăsă scurt pe buton şi apoi repetă operaţia la interval de cîteva secunde de mai multe ori. Nu se uita la Phil, ci urmărea ecranul

CAPCANA DE STICLĂ

pe care, la fiecare apăsare, linia părea să se dezintegreze. Loviturile izbeau pieptul lui Phil ca taişul unui topor. Brusc, medicul se opri. Linia verde mai tremură o dată şi deveni imobila.

— 50 de microvolţi, spuse medicul.

Degetul său apăsa din nou ritmic butonul. Loviturile scuturau trupul lui Phil. Respiraţia lui pînă acum regulată, deveni gîfîitoare. Degetul se opri şi linia verde deveni din nou imobila.

— Trebuie sa încerc altfel, mormăi medicul şi cu voce tare adăugă:

— 200 de microvolţi!

Chris învîrti comutatorul modificînd ordinea zecilor şi fixînd indicatorul pe cea de-a doua linie.

Degetul apăsă butonul.

Phil se smuci, ridicîndu-se. Muşchii, care fuseseră atîta timp lipsiţi de viaţă, se trezeau încordîndu-se dureros. Curelele cu care era legat de pat îi intrară adînc în carne. Respiraţia îi deveni galopantă. Degetul nu mai apăsa pe buton, dar în trupul lui Phil se produceau încă spasme si tresăriri, ceva se mişca şi se scutura... După aceea se prăbuşi inert. Totul trecuse.

— Aproape am reuşit! spuse medicul. 400 de microvolţi.

Chris fixa indicatorul la 4.

Degetul apăsa scurt, dar hotărît.

Un fulger îl străbătu pe Phil. Ceva exploda în el, un uriaş se zbătea lovind în jurul lui, după care ceva începu să alerge, la început violent şi sălbatic, împiedicîndu-se, dar alergînd în continuare fără a se opri, lovind întîi bubuitor, apoi din ce în ce mai puţin zgomotos...

Ochii lui Phil urmăreau ecranul. Punctul se deplasa pe o traiectorie sinuoasa, sări la început peste cîteva mici ridicături, apoi urcă o panta ce se ridicase brusc în faţa lui, coborî dincolo de vîrful pantei, se întoarse la punctul de pornire şi îşi începu drumul de la capăt. Ceea ce bătea acum era inima lui. De data aceasta era într-adevăr inima lui.

Zăcea extenuat pe perna cu aer, cu capul întors într-o parte, transpiraţia i se scurgea de pe frunte, iar imaginile din jurul său se scufundau în ceaţă jucîndu-i în faţa ochilor. Un şarpe luminos ca o reclamă străbătea cenuşiul palid şi bejul din jurul său.

— O reuşita completa, spuse vocea medicului. Acum bate! Faceţi-i o injecţie cu Revital! Nu-l scăpaţi deocamdată din ochi. Dacă bătaia inimii devine mai slabă, chemaţi-mă. Mîine îl voi consulta din nou. La revedere!

Phil îi simţi mîna pe obraz, apoi văzu halatul alb fluturînd prin ceaţa din faţa ochilor săi.

Medicul părăsise camera.

Îl pusese pe Phil pe picioare, era competent, mai competent probabil decît oricare altul. Acest om făcuse tot posibilul pentru ca Phil să fie din nou un om întreg.

Cu toate acestea, Phil nu-l mai iubea. Brusc, îşi dădu seama: acum îl ura de moarte.

7.

Abel avea acum si un încărcător. Ca si celelalte piese, era ascuns în tranşee, acoperit cu pămînt, la loc sigur. Începuse deja căutarea? Şase pistoale aveau piese lipsă, cineva trebuie să fi observat acest lucru, si totuşi Abel nu putea detecta nici un semn în acest sens. Oare bănuiau deja care era legătura? Probabil că da. Sigur ca se putea pierde o piesă sau două dintr-un pistol, dar un număr atît de mare de pierderi nu mai putea fi considerat întîmplător. Oricum era bine că nu se putea face legătura dintre el şi dispariţiile respective. Observase atent, aşa cum era organizată acum împărţirea şi strîngerea armelor, pistoalele erau depozitate în fiecare zi în alt raft şi distribuite altor soldaţi. El putea fi bănuit la fel de mult ca oricare altul.

Zăcea treaz în pat şi îşi trecea, ca de atîtea ori, planul în revistă. Maiorul era ca şi mort, un prematur început de satisfacţie începuse să i se insinueze în conştiinţă. Patul era tare, barele care ţineau salteaua îi pătrundeau în spinare, dar el nu le simţea. Corpul îi plutea în odihna binefăcătoare, era încă încălzit de exerciţiul de noapte care îl extenuase complet şi se afunda din ce în ce mai mult în pat, de oboseală şi căldură. Numai mintea lui, nesolicitată de serviciu şi neatrofiată de otravă, era perfect trează şi funcţiona din plin.

În jurul lui, ca în fiecare noapte, se auzea respiraţia si sforăitul celor care dormeau, numai ca de această dată, ceva părea să pătrunda prin perdeaua deasă a sunetelor cunoscute. Un zgomot, o mişcare? O vibraţie uşoară se propaga prin rama patului său. Abel asculta atent, dar nu se mişca. Nu se înşelase: sub el se auzi un zgomot înăbuşit... paşi care se îndepărtau... scîrţîitul dulapului. Prevăzător, întoarse capul... şi privi dincolo de marginea pernei lui. Era ceea ce aşteptase. Austin se îmbrăca. Din cînd în cînd se asigura că nu trezise pe nimeni. După aceea se furişă la uşă... o deschise... se furişă dincolo. Uşa se închise.

Abel sări din pat şi alergă la fereastră. La început nu văzu nimic. După aceea îl văzu pe Austin care stătea nehotărît în faţa uşii. Fugi la dulapul său, îşi puse mantaua pe umeri, luă bocancii în mînă şi, furişîndu-se în picioarele goale, ajunse la uşă.

Acum se afla în holul din care porneau cele zece uşi spre cele zece camere ale acestei barăci. Aruncînd o privire pe fereastră, îl văzu pe Austin care se furişa de-a lungul zidului în direcţia magaziilor de alimente. Abel îşi încălţă bocancii, înnodă la repezeală şireturile şi părăsi clădirea. Îl urmă pe Austin grăbindu-se, dar fără a face nici un zgomot.

Se miră singur de curajul lui şi al lui Austin. Probabil că era ceva legat de dispariţia efectului otrăvii diurne, pentru că, cu o seară înainte, nu ar fi cutezat să-şi părăsească patul în timpul nopţii şi cu atît mai puţin camera.

Alergînd, Austin traversă un loc deschis şi reapăru în umbra clădirii vecine. Abel aşteptă pînă îl văzu furişîndu-se mai departe, după care traversa si el locul deschis alergînd aplecat aşa cum învăţase în timpul antrenamentului şi porni în aceeaşi direcţie ca şi Austin. Se gîndea la nenumăratele ore de antrenament fizic — acum îi venea în ajutor tot ce învăţase. Corpul său reacţiona fulgeră-

CAPCANA DE STICLĂ

tor, nici oboseala și nici frigul nu-i împiedicau mișcările. Vîntul pătrundea pe sub manta, dar îl simțea înviorător, dîndu-i o senzație plăcută.

Austin ajunsese la una din magaziile de echipament și se chinuia să deschidă ușa de acces. Abel îi urmărea mișcările de la colțul următor cu toată atenția de care era capabil. După puțin timp, ușa se deschise și Austin intră înăuntru. Din nou Abel alergă după el. Înainte de a intra prin ușa întredeschisă privi împrejur și se sperie. De-a curmezișul locului deschis din fața casei tocmai trecea cineva echipat cu manta și cască, mergînd drept, cu pași liniștiți și siguri. Era încă departe, dar venea exact spre el.

Abel intră înăuntru fără a-l scăpa din ochi. O santinelă! Nu prevăzuse acest lucru! Pur și simplu nu se gîndise la asta.

Din interiorul clădirii se auzi un sunet. Abel se întoarse, dar nu văzu nimic, pentru că ochii săi nu se obișnuiseră încă cu întunericul. Un braț venit din spate îl apucă de piept, o mînă îl apucă de gît și un genunchi îl lovi în spinare... își pierdu echilibrul și căzu pe spate. Disperat, încerca să-și recapete respirația, dar din gît nu-i ieși decît un oftat de durere.

— De ce mă spionezi? întrebă Austin. Credeai că nu am să te observ?

Abel voia să-i răspundă, dar nu reuși să producă decît un icnet pe care îl înăbuși imediat. Încercă să arate cu mîna înspre afară, dar nu reuși să facă decît niște mișcări dezordonate din care Austin nu putea înțelege nimic.

Prima spaimă trecuse. Mintea lui Abel începu să lucreze normal. Nu-i era frică de Austin, pentru că nu era mai puternic decît el. Numai datorită surprizei reușise să obțină un avantaj asupra lui. Întoarse capul într-o parte pentru a-și proteja gîtlejul și presiunea începu ca se micșoreze. Reuși să articuleze două cuvinte: „Da-mi drumul! Termină!", dar Austin îl apucă din nou mai strîns și îi sugrumă vocea.

— Ai vrea tu, nu-i așa? îi răspunse.

Abel îi apucă mîna și o îndepărtă centimetru cu centimetru de gîtul lui. Strînsoarea din jurul pieptului începu să cedeze, dar genunchiul îl împinse din nou în spate. O durere puternică îi străbătu șira spinării. Toate astea nu-l enervaupea tare, dar conștiința faptului că în fiecare secundă santinela se mai apropia cu un metru îl făcea să dispere. Picioarele îi erau libere și încercă să ajungă la ușă, dar în timpul luptei se îndepărtase cam un metru de ea. Așa că îl cără și pe celălalt înspre ușă pînă cînd reuși să o împingă cu piciorul. Își încordă toate puterile pentru a-l împiedica pe Austin să-i blocheze picioarele. După aceea împinse ușa încet și fără zgomot pînă cînd o închise. Broasca se bloca automat.

De-abia acum toată furia lui se îndreptă către celălalt. Ridică piciorul sus, deasupra corpului, și lovi puternic în capul lui Austin. Imediat strînsoarea acestuia cedă. Abel ieși de sub el și se întoarse pregătit să mai lovească o dată. Afară se auziră pași.

Austin tocmai încerca să facă o mișcare anemică către Abel cînd primi o lovitură de pumn în față. Căzu răsturnîndu-se pe spate.

Pașii se auziră în fața ușii...

Abel îl apucă pe camaradul lui de guler. Alergînd aplecat, făcu cîțiva pași în interiorul camerei trăgîndu-l pe celălalt după el pînă ajunseră în umbra unor rafturi. După aceea, se aruncă lîngă el pe jos. Tocmai la timp...

Ușa se deschise și se putea vedea o bucățică de cer negru-cenușiu... apăru o siluetă... conul de lumină al unei lanterne începu să cerceteze camera, trecu peste un morman de cămăși, peste o ladă cu căști, peste șirurile de cutii metalice, peste raniți, centuri, cizme. Trecu și peste rafturile în spatele cărora se ascundeau cei doi bărbați, se opri pe foile de cort vopsite în culoare de camuflaj, atîrnate ca pieile puse la uscat pe niște sfori întinse, se lovi de geamul unei ferestre rezemate de perete din care o rază reflectată lumina podeaua... Lumina se stinse. Silueta dispăru. Ușa se închise cu un zgomot înfundat. Abel și Austin rămaseră încă un minut întinși pe jos. După aceea, Abel se duse la fereastra și privi afară. Santinela se îndepărta cu pași siguri și regulați...

Se întoarse. Austin se ridicase în picioare și își masa bărbia.

— Idiotule, spuse Abel, idiot nenorocit!

— De ce mă spionezi? întrebă Austin.

— Vrei să mă înveți ce am de făcut? răspunse Abel.

Austin făcu o mișcare nedefinită cu mîna.

— Fă ce vrei, dar lasă-mă pe mine în pace, spuse el. Se întoarse și merse la perete. Încet, se deplasă de-a lungul acestuia.

— Cauți ușa, nu-i așa? spuse Abel.

Austin nu se întrerupse. Căuta în continuare. Nu-l interesau obiectele din magazie. Îl interesa numai zidul — zidul din fund, zidul care îl despărțea de lumea de afară. Era întuneric în cameră și trebuia să folosească degetele pentru a cerceta fiecare adîncitură.

Abel îl observa cu coada ochiului. Atenția lui se îndrepta către obiectele din magazie. Nu era nimic din ceea ce ar fi putut să-i fie de folos. Nu erau nici arme, nici muniție. Oricum, nu avea nevoie să le găsească aici. Sigur că asta l-ar fi scutit de multe probleme și i-ar fi scurtat drumul spre realizarea planului lui, dar era aproape bucuros că nu era așa de simplu. Aici nu erau nici un fel de arme. Nu trebuia să cerceteze depozitul de arme, pentru că se afla chiar în mijlocul terenului de antrenament și nu avea nici un fel de ușă. Distribuirea armelor se făcea automat, declanșată de inelele-sigiliu ale caporalilor.

Găsi un raft agățat de perete, pe care se aflau lanterne. Luă două dintre ele. Una o băgă în buzunar și una i-o întinse lui Austin, care o luă după o scurtă ezitare.

Peretele din fund nu avea nici o deschizătura. Deoarece nu exista nici o legătură cu clădirea de alături, ieșiră în fața baracii și încercară să deschidă ușa de la sala mașinilor. Nici aceasta nu le opuse vreo rezistență.

În aer se auzi un șuier ușor. Se simțea mirosul slab de ozon. Lumina lanternelor lor camuflată de degetele ținute pe geam se opri asupra unicului lucru în mișcare, la prima vedere — niște pistoane enorme care se deplasau ritmic înainte și înapoi ca niște membre. În schimb marea roată motoare — o bucată mare de metal neted, șlefuit ca o oglindă —, care provoca șuieratul, părea să stea în schimb pe loc. Numai în centrul ei se ro-

CAPCANA DE STICLĂ

tea un şurub.

Austin se repezi la peretele din spate. Abel începu să cerceteze încăperea.

— Aici ai putea să ai noroc, spuse el. Clădirea asta e pe dinafară la fel de mare ca magazia, dar pe dinăuntru e mai mică. În fund trebuie să mai fie o cameră.

Austin îl privi dintr-o parte.

— De ce te interesează problema asta?

— Numai aşa, răspunse Abel. Se apropie de un tablou de comandă şi încearcă să se orienteze. Pe geamurile care acopereau scalele aparatelor erau trecute nişte semne scrise cu culori fosforescente. Sub ele se afla un mare număr de pîrghii şi comutatoare.

Abel stătea nedumerit în faţa comutatoarelor, ca în faţa unui instrument pe care l-ai cunoscut cîndva în treacăt şi pe care nu-l mai poţi stăpîni acum. Acest aparat era un instrument al puterii. Folosit în mod adecvat, ar trebui să-i dea putere asupra tuturor clădirilor şi a oamenilor din ele. Gîndul acesta îl îmbătă încet, încet. Ar fi vrut să întoarcă comutatoarele, să tragă de pîrghii şi după aceea... Dar reuşi să înăbuşe această idee nebună. Înainte de a şti exact care este semnificaţia lor...

Se concentră asupra desenului. Asta ar fi putut să fie schema luminii: cercul cu linia ondulată ar reprezenta sursa de curent, liniile ar reprezenta conductorii... Da, acum înţelegea schema de dirijare a luminii. Era într-o anumită măsură o schemă a cazărmii însăşi. Cu un zîmbet amar constată că nici o linie nu ducea afară. Nu exista nici un „AFARĂ", avea o nouă dovadă în acest sens, dar nu i-o comunică lui Austin.

Lumina nu-l putea ajuta pe Abel. Poate se putea întrerupe emiţătorul de aici? Căută semnele de comutare şi le găsi. Îl mîncau degetele să apese pe una din pîrghii şi să paralizeze cu o singură mişcare întregul sistem de comunicaţie al micii comunităţi. Ştia cît de important era pentru funcţionarea unui grup organizat sistemul de emiţătoare şi de instalaţii de comunicare la distanţă. Cu toate acestea îşi înfrînă şi această dorinţă. În schimb, se apropie de o serie de pîrghii care se aflau pe tabolul de comandă lîngă cele ale sistemului de comunicare la distanţă. Mult timp studie schema din dreptul lor, dar nu reuşi să înţeleagă despre ce era vorba. Nu putea decoda decît semne disparate: cifrele de la 1 la 12, cîteva linii electrice, potenţiale electrice şi între ele o roză a vînturilor. În sfîrşit, se hotărî şi începu să învîrtă puţin cîte puţin un comutator. Privi în jurul său, nu ştia ce se va întîmpla, dar trebuia să-şi dea seama înainte de a se produce ireparabilul... Într-adevăr: ceva se modificase, dar nu-şi putea da seama exact ce. Simţea cît de nervos era. Se trezise ceva ameninţător. Speriat, se uită împrejur, după care îşi îndreptă toată atenţia asupra unui ac indicator, care începuse să tremure uşor. Acul se mişca în spaţiul de cîteva grade deasupra unei scale. Asta era tot. Se forţă să rîdă de sine însuşi. Cu multă atenţie învîrti încă puţin comutatorul şi apoi încă puţin. Din nou nu se întîmpla nimic... apoi auzi brusc fereastra zăngănind şi înţelese ce se întîmplase fără ca el să-şi fi dat seama: vîntul se intensificase. Din nou îi veni să rîdă de starea lui nervoasă, dar rîsul îi stătea ca un dop în gîtlej. Îşi privi fix mîna care se mai afla încă pe comutator. În el se născu o bănuială îngrozitoare. Învîrti din nou butonul în poziţia iniţială şi ascultă. Fereastra mai zăngăni un timp, nu însă la fel de tare şi apoi se linişti definitiv. Nu fusese o iluzie.

Mîna lui Abel tremura. Vîntul şi furtuna, gîndi el. Roza vînturilor. Ploaia, zăpada, căldura, frigul, lumina şi întunericul. Din nou îl fulgeră o întrebare: ştiau caporalii care stăteau de pază...?

Se repezi la fereastră şi privi afară. Nu, santinela ar fi trebuit să fi venit de mult. Nici ei nu ştiau nimic. Pentru ei, vîntul era vînt şi ploaia era ploaie. Şi ei luau tabletele zilnice. Era bine aşa. Probabil că numai unul singur ştia despre ce este vorba: Maiorul. Şi el — Abel.

În partea de sus a tabloului de comandă se afla un ceas. Limbile arătau ora trei. Nu era tîrziu, exerciţiul de noapte avusese loc foarte devreme de această dată.

Abel se întoarse să vadă ce făcea Austin. Se duse în fundul încăperii, acolo unde îl văzuse ultima dată. Printr-o uşă glisantă, uşor întredeschisă, pătrundea o rază albă de lumină. Era o uşă grea de metal masiv. Putea fi asigurată cu ajutorul unor pîrghii, dar acestea fuseseră îndepărtate. Abel intră într-un coridor. Lămpi de siguranţă luminau slab drumul, el însă, care venea din întuneric, trebui să închidă ochii. Îi deschise cît putu de repede şi constată că Austin nu se afla aici. Lămpile formau un şirag de perle strălucitoare, care se pierdeau în întunericul coridorului. În pereţii laterali erau multe uşi. Toate, cu excepţia celei prin care intraseră, erau închise şi toate dădeau spre interior. Peretele exterior era orb, un zid alb cenuşiu de beton tencuit rudimentar şi acoperit de mii de picături strălucitoare de apă condensată.

Austin trebuia să fi dispărut după vreun colţ. Abel porni de-a lungul coridorului. Se opri în faţa fiecărei uşi şi ascultă. Uşile erau neobişnuit de groase. Erau închise cu pîrghii masive fixate pe axe care se întîlneau pe centrul lor, dar aceste măsuri de siguranţă nu puteau fi îndreptate împotriva oamenilor, pentru că nu exista nici un dispozitiv care să te împiedice să le deschizi. Abel era înclinat să creadă că uşile nu erau asigurate nici dinăuntru, la fel ca uşa prin care intraseră. Nu era nevoie de siguranţe împotriva oamenilor. Abel se gîndi la tableta neagră. Ea reprezenta o siguranţă mult mai eficientă decît oricare alta. Ajunse în dreptul unei uşi cu pîrghiile nefixate. Era închisă, dar, cînd Abel împinse de mîner, uşa se mişcă fără zgomot pe nişte role dîndu-se la o parte.

Mîna lui Abel strînse brusc mînerul. În camera era o lumină puternică şi în lumină stătea cineva cu spatele la el. Părul lung şi blond cădea pe spatele îngust acoperit de un pulovăr roşu. O fustă strîmtă de culoare albastră strîngea şoldurile rotunde. De sub fustă ieşeau nişte picioare maro-roşcate acoperite de nylon. Picioarele se sprijineau pe nişte pantofi albaştri strălucitori cu tocuri foarte înalte.

O voce suavă spunea: „... o grădină, trandafiri, căprioare... brazi, un lac. Fragi, mirosul de fîn... viţa de vie pe zid. Soarele... da, mai ales soarele adevărat..."

CAPCANA DE STICLĂ

Fata stătea în fața unei mașini cromate. În fața ei se afla o construcție din cîteva cutii puse una peste alta. Se auzea păcănitul releelor și fîșiitul unei benzi perforate.

„... un cîmp, iarbă, mușchi, căldură... clipocitul unei fîntîni și soarele..."

Releele păcăneau și banda perforată fîșiia în continuare. După aceea, timp de două secunde — liniște. Nu se mișca nimic. Fata aștepta fără sa se miște. Brusc, mașina începu să sune. Se deschise o clapă. Fata întinse mîna. Dintr-o deschizătură, căzu o pungă de plastic. Cu o mînă apucă punga, iar cu cealaltă își ridică rochia... dezvelindu-și picioarele pînă la clamele portjartierului... punguța dispăru sub ciorap, rochia fu lăsată să cadă și mîinile începură să o netezească.

Deodată, fata își ridică capul și ascultă încordată. După aceea sări la ușă și o deschise brusc... Abel îi puse mîna pe gura machiată cu roșu înăbușindu-i strigătul. Ținea fata într-o strînsoare de fier. Intră și închise ușa, lăsînd numai o crăpătură pentru a putea urmări ce se petrece afară.

Pentru prima dată privea o femeie. Era o femeie. Avea o față palidă, speriată, plină de cute. Ochii priveau larg deschiși fața lui Abel. De pleoape atîrnau gene lungi ușor curbate. Pupilele erau cafenii. În mintea lui Abel începură să apară amintiri. Apăsă femeia de corpul său și simți căldura ei, mirosul părului ei... Îi apăsă fața, mătăsoasă și moale...

Își reveni brusc cînd ea îl mușcă de deget. Îi îndepărtă fața de lîngă a lui... Expresia ochilor ei era alta decît cea pe care se așteptase să o vadă. Nu era supărată, mai curînd înspăimîntată. Această spaimă venea din încăperea din spatele lui... ochii ei urmăreau crăpătura ușii. Abel privi și el prin crăpătură. În fața lui stătea maiorul, la nici o jumătate de metru. Abel înghețǎ în poziția în care se afla. Maiorul întinse mîna... acum nu o mai putea vedea... Pîrghiile se închiseră. Erau pîrghii care putea fi închise și dinăuntru și dinafară. Maiorul închise ușa.

Mîna lui Abel nu mai apăsa gura femeii. Culoarea roșie de pe obrajii ei se întinse pe toată fața.

— Dă-mi drumul!

Abel o ascultă. Ea se întoarse și plecă. Abel ezită o clipă, apoi porni și el. Ea auzi pașii și se întoarse.

— Să nu mă atingi!

Abel alergă lîngă ea.

— Ce faci tu de fapt aici? întrebă femeia. Își revenea încet, încet, din spaimă. Cum ai ajuns aici?

Vocea ei era joasă și aspră. Se opri și îl privi pe Abel mai atentă.

— Ai pornit pe cont propriu, micuțule? Renunță, nu-ți va folosi la nimic.

Abel nu-și putea desprinde privirea de ochii ei! Văzîndu-i privirea, femeia deveni bănuitoare.

— De ce te holbezi așa? Ai fost vreodată la mine?

Abel nu răspunse în continuare nimic. Ea îl mîngîie pe obraz și spuse:

— Ești un băiat simpatic. Păcat de tine. Te vor termina.

Se opri în fața unei uși și o deschise. Abel văzu că dincolo se afla o încăpere plină de țevi. Ea intră în încăpere și cînd el încercă să o urmeze îl opri:

— Tu trebuie să rămîi aici!

— Așteptați-mă, vă rog! se rugă Abel.

— Nu se poate. Oricum astăzi aproape că ai scrîntit-o. Să nu-ți fie frică, n-am să te denunț. Uită-mă!

Ușa se închise.

Abel rămase un timp locului, neștiind ce sa facă. După aceea, se eliberă de efectul surprizei și își forță gîndurile într-o direcție mai liniștită. Întîlnise unul din „îngeri" — și ce importanță avea asta?! Nu avea nici o importanță pentru planul lui. Totuși, cîștigase ceva: ultima pietricică care lipsea din mozaicul lui fusese găsită. Acum știa cum se putea apropia de maior. De nenumărate ori își imaginase cum se va întîmpla: se va năpusti în timpul raportului ieșind din rînduri și îl va ciurui, sau va trage din mijlocul rîndurilor care trec în pas de paradă, sau în timpul unui exercițiu de noapte se va furișa pînă la el și îi va pune pistolul în coaste. Toate aceste variante nu erau atît de sigure și mai ales îi lăsau maiorului prea puțin timp. Acest lucru era foarte important: maiorul trebuia să înțeleagă înainte de a muri că există unul care era mai puternic decît el, că nu se întîmpla numai ce voia el, că lumea lui minunată, alcătuită din soldați și armată, se prăbușea ca o construcție din cărți de joc.

Abel nu mai avea nici un motiv sa mai rămîna între aceste ziduri. Cel mai mult i-ar fi placut să se întoarcă acum, pe drumul cel mai scurt, înapoi în dormitor, la adăpostul sigur al anonimatului. Planul lui nu trebuia pus în primejdie prin nici un pas inutil.

Dar mai exista idiotul ăsta de Austin. Se întrebă pentru ce avea nevoie de el cînd totul era plănuit în așa fel încît să se descurce singur. Probabil că îi destinase celuilalt de la început numai rolul de martor al faptei sale. El ar fi trebuit sa fie singurul care să înțeleagă măreția acestui plan. Dar putea pune totul în pericol în ultimul moment! Abel începu să-l caute. Alergă prin coridor, trecu de două colțuri și se întîlni cu ceea ce nu s-ar fi așteptat niciodată să vadă: în zidul exterior era deschisă o trapă.

Trecu tîrîndu-se prin trapă. Aici nu exista nici o lumină de avarie, așa că își aprinse lanterna. Încăperea în care intrase semăna cu o peșteră. Cîțiva pași continua orizontal, apoi erau niște trepte care duceau în sus. În fața lui auzi niște zgomote înfundate. Strigă:

— Austin!

Lumina lanternei dansa în fața lui urcînd treptele înalte din piatră tăiată grosolan... De mult trebuia să fi ajuns la înălțimea unei case cu cinci etaje, deși în apropierea cazărmii nu exista nici un fel de casă de această înălțime. Dar nu se mai mira de nimic. Singura lui dorință era să-l aducă pe Austin înapoi.

Îl găsi după încă cîțiva pași. Aici se terminau treptele. Pe podea zăceau niște bucăți mari de piatră și mult pietriș. Nu putea vedea decît picioarele lui Austin. Se auzea un zgomot de lovituri și de piatră rostogolită înăuntru, după care apăru Austin cu brațele pline de pietre. După ce le dădu drumul, dispăru din nou.

CAPCANA DE STICLĂ

— Hei, Austin! strigă Abel și începu să tragă de picioarele camaradului.
Din nou partea din corpul lui Austin care se afla afară începu să se miște unduindu-se și tîrîndu-se pînă cînd Austin ieși cu totul din gaură.
Fața lui Austin stralucea de sudoare amestecată cu murdărie.
— Am găsit! Aici trebuie să fie ieșirea!
— E foarte tîrziu, spuse Abel. E timpul să dispărem de aici!
— Bine, dar asta este ieșirea, nu înțelegi ce-ți spun? Uită-te singur, acolo înăuntru este o ușă!
Abel privi cu neîncredere în deschizătură. Lumina cu lanterna înăuntru, dar nu putea distinge nimic.
— Dacă te bagi înăuntru vei vedea despre ce este vorba! îl îndemnă Austin.
Abel întinse mîna cu lanterna înainte și se tîrî pe burtă înăuntru. Deasupra capului lui se aflau bucăți de piatră aruncate una peste alta. La fiecare mișcare curgea nisip din crăpături. În sfîrșit văzu la ce se referise Austin. Acolo în față, puțin deasupra, strălucea o suprafața netedă din care ieșea un mîner rotund, la fel cu cele folosite la submarine.
Abel se tîrî din nou afară. Austin îl apucă de braț.
— Ai văzut?
— Ar putea fi numai o bucată de metal prinsă între pietre, dar este la fel de posibil să ai dreptate. Nu-mi dau seama. În orice caz ai avut mult de lucru pîna ai dat la o parte muntele ăsta de piatră. Am impresia că ieșirea a fost blocată printr-o explozie. Ne întoarcem?
Strălucirea de pe fața lui Austin se stinse.
— Ai dreptate, spuse printre dinți. Să mergem. Dar mă voi întoarce!

Puțin după ora patru se întoarseră în dormitor.
Cînd Abel se întinse din nou sub pătura, încă simțea aventura ultimelor ore vibrînd în el, dar nu ca pe ceva ce se întîmplase într-adevăr, ci mai degrabă ca pe un vis. Curînd, somnul îl doborî, dar gîndurile continuară să rămînă treze. Scenele se derulau în continuare ca într-o piesă de teatru, santinela căuta cu lanterna, lumina lanternei trecu peste el... Acolo unde îl atinsese rămase un petic ars. Fata se afla în brațele lui... după care nu mai ținea în brațe decît o legătură de haine din care cădeau fire de păr blond. Maiorul se apropia de el, un maior gigantic, întinzînd către el mîna în care avea o injecție, spunînd: „Afara nu este nimic, numai o prăpastie adîncă. Acum te las să cazi."
Se auzi soneria. Reacționînd automat, sări din pat, își îmbrăcă chiloții de sport și alergă împreună cu ceilalți în spălător. Simțea o durere surdă în cap, în spatele ochilor, dar pe măsură ce apa rece i se scurgea pe corp durerea începu să cedeze. Își dădu silința să gîndească clar. Nu trebuia să se relaxeze nici o secundă, trebuia să se concentreze permanent asupra planului lui. Acum avea alt punct de îndeplinit. Nu era ceva foarte greu, dar era foarte important, la fel de important ca toate elementele planului lui care convergeau toate spre același țel.
Interiorul spălătorului se compunea dintr-o încăpere împărțită de o serie de pereți din plastic, înalți pînă la piept. În fund se aflau toaletele, în mijloc — cabinele înguste ale dușurilor, iar în față erau robinetele și chiuvetele așezate pe patru rînduri lungi, două pe pereții exteriori, două dincoace și dincolo de barierele joase. Pe podea erau o serie de guri de scurgere și totuși podeaua era plină de bălți de apă.
Fiecare om dispunea de un prosop și o bucată de săpun. În fiecare săptămînă schimbau prosoapele murdare cu altele curate. Oricine putea cere săpun în timpul apelului de prînz, dacă i se terminase bucata veche. Caporalii își notau numărul de săpunuri distribuite și numele celor care le primiseră.
Abel avea nevoie de o bucată de săpun. Mai exact avea nevoie de o a doua bucată de săpun. O bucată nouă, încă nefolosită, pe care o primise de-abia ieri, se afla deja în dulap ascunsă într-o cizmă.
Stătea la rînd cu alți soldați, pe care nu-i cunoștea. Făcuse în așa fel încît să nu ajungă în rînd cu colegii lui de cameră. Vecinul lui folosea o bucată nouă de săpun și din acest motiv Abel se așezase lîngă el.
— Grăbiți-vă, războinici de cîrpă!
Strigătele caporalilor dominau zgomotul apei curgătoare, vibrînd în aerul umed, plin de stropi. Abel întinsese bucățica de săpun rămasă într-un strat subțire și strălucitor care ascundea interiorul mat.
Trebuia să aștepte momentul potrivit. În sfîrșit, i se păru că venise. Vecinul părea să fi terminat cu spălatul. Își băgă capul și ceafa sub robinet ca să se clătească. Săpunul lui se afla pe fundul chiuvetei. Abel puse bucățica preparată lîngă săpunul vecinului și luă bucata acestuia. Privi cu atenție împrejur. Nimeni nu observase nimic. Se întoarse și alergă înapoi în dormitor.

8.

Zăcu mult timp cu ochii închiși, ascultînd bataia din piept. De la acest centru porneau parcă prin trup undele unui emițător care transmitea următorul mesaj: deșteaptă-te, deșteaptă-te, deșteaptă-te... Se gîndea la valorile sentimentale atribuite inimii din vechime: prietenie, simpatie, dragostea. Atribuire absurdă, dacă ai în vedere ce este inima cu adevărat și ce funcție îndeplinește: un mușchi ce funcționează ca o pompă. Și totuși avea impresia că o dată cu primele bătăi au început să se răspîndească în el felurite senzații, atît plăcute, cît și stînjenitoare, în orice caz senzații ale unei ființe vii.
Deși ținea ochii închiși, simți apropierea lui Chris.
— Cînd voi putea merge din nou? întrebă el.
— Primii pași... probabil în două, trei săptamîni.
Două, trei săptămîni era un timp foarte lung. Aceste săptămîni i se păreau mult mai lungi decît lunile pe care le petrecuse deja aici. Brusc i se părea că nu va mai putea aștepta atît de mult. Acum pusese și nerăbdarea stăpînire pe el. Simțea ceva aproape ca o repulsie cînd privea aparatura fără suflet, extrem de precisă în funcționare.

CAPCANA DE STICLĂ

de care era legat. Pistonul care se mişca încolo şi încoace, mingea care se umfla şi se dezumfla periodic.

— De ce mai lucrează toate astea? întrebă el. Acum pot să respir şi inima mea bate singură.

— Sigur că inima bate şi în curînd totul va fi în ordine. Dar inima nu are încă destulă forţă pentru a pompa singură sîngele prin vase, aşa ca maşina care acţionează în locul plămînilor şi a inimii trebuie să vă ajute în continuare.

— Este însă o inimă puternică, o inimă care bate, repetă Phil încăpăţinat.

— Poate că este deja destul de puternică, dar nu putem risca nimic. În cîteva zile vom opri maşina pentru o perioadă scurtă de timp şi apoi pentru perioade din ce în ce mai lungi pînă cînd nu vom avea nevoie de ea. Atunci vă veţi putea ridica şi mai tîrziu veţi putea învăţa din nou să mergeţi.

— Cum adică să învăţ să merg, picioarele mele nu au nimic, nu-i aşa?

— Muşchii nu sînt tocmai în cea mai bună formă, pentru că v-aţi odihnit prea mult.

Phil se gîndi un timp. După aceea spuse:

— Care este situaţia? Vreau să spun, afară. Cum merge războiul? S-a terminat cumva?

— Da, s-a terminat, răspunse Chris încet.

— Cine a învins? Spune-mi odată!

— Cine putea să învingă într-un asemenea război? N-a cîştigat nimeni.

— Şi ce s-a întîmplat? întrebă Phil. Ne aflăm într-un spital militar? Unde sînt ceilalţi pacienţi?

— Cei mai mulţi s-au vindecat de mult, numai patru se mai află încă în tratament. Unul din ei va fi — ezită o clipă ca şi cum ar fi căutat cuvîntul potrivit — externat mîine.

— Dar unde sîntem? strigă Phil.

Deschisese de mult timp ochii şi încerca cu toate forţele să se ridice pentru a o vedea pe Chris... Era aici lîngă perete, la picioarele lui, într-un scaun metalic acoperit cu piele artificială, de culoare neagră. Ea se ridică şi alergă către el, apăsîndu-l uşor, dar ferm, înapoi pe pernă.

— Nu vă enervaţi! Totul este în ordine! Liniştiţi-vă, vă rog!

Phil era prea slăbit pentru a se putea împotrivi. Trebuia să se supună, dar gîndurile lui lucrau în continuare. Şi în zilele de pînă acum pusese întrebări, dar numai într-o doară, fără să aştepte de fapt un răspuns real, ba chiar dorindu-şi să nu-l primească. Acum însă nu mai înţelegea această atitudine. Cum de putuse fi mulţumit cu atîta?

— Chris, mi-aţi promis că îmi veţi povesti totul... îi aminti el. Aveţi de gînd să-mi povestiţi totul?

— Am promis, dar nu am spus cînd o voi face. Trebuie să înţelegeţi că acum, după ce aţi fost supus acestor eforturi, ar fi momentul cel mai nepotrivit cu putinţă. Imediat ce vă veţi fi refăcut puţin îmi voi ţine promisiunea.

— Mă rog, oricum puteţi face cu mine ce vreţi, spuse Phil, nu mai pun nici un fel de întrebări. Nu mai am nevoie de dumneavoastră acum, soră, mă puteţi lăsa singur.

Chris îl privi cu ochii larg deschişi. El privea indiferent tavanul.

— Rămîn aici atîta timp cît este nevoie, spuse, şi se întoarse la scaunul ei.

Phil o auzi cum trăgea nervoasă de scaun. O jignise şi asta îl bucura. În aceste minute era înverşunat, înverşunat împotriva tuturor celorlalţi. Ceilalţi erau doctorul Myer şi Chris, care îl tratau ca pe o mobilă.

Închise ochii şi încet, încet se linişti. După un timp, spuse:

— N-am vrut, Chris.

— E în ordine, spuse ea.

În aceste zile, în care treptat redevenea o fiinţă dotată cu voinţă proprie, slăbiciunea îi era de nesuportat, deşi în fiecare oră simţea că o parte infimă din ea ceda. Simţea cît se poate de clar şi cu satisfacţie că putea învăţa din nou să-şi stăpînească muşchii! Lucra sistematic cu corpul său. Era legat cu nişte curele de pat şi avea din acest motiv foarte puţin spaţiu de mişcare, dar îi ajungea ca să simtă cum, încordîndu-se progresiv împotriva lor, putea să le întindă şi să le destindă. Lucra mut şi încrîncenat, cu grija ca nici sora şi nici medicul să nu observe ceva. Nu avea nici un motiv să se ascundă, dar o anumită trăsătură de caracter îl obliga să o facă. Putea fi şi numai dorinţa de a avea ceva care să-i aparţină numai lui.

La patru zile după ce inima lui începuse să bată reuşi să-şi scoată braţul stîng din cureaua care îi fixa încheietura.

O zi mai tîrziu putea deja să se miste atît de mult spre stînga încît îndoind braţul drept ajungea cu mîna pînă la cureaua care îi fixa pieptul. I-a trebuit mult timp pentru a descoperi cum se putea desface cureaua şi mai mult timp pentru a o putea închide la loc. O închise însă în aşa fel încît nimeni nu putea să descopere nimic în legătură cu încercările lui.

După încă o zi reuşi să se ridice atît de mult încît putea atinge cu mîna dreaptă curelele care-i fixau braţul stîng. Le eliberă cu atenţie şi începu să exerseze întinzînd şi îndoind braţele.

După alte patru zile reuşi să deschidă şi cureaua care îi fixa pieptul şi să-şi ridice jumătatea de sus a corpului cam doi centimetri.

Libertatea de mişcare pe care şi-o cîştigase astfel îi permitea să studieze mult mai atent camera în care se afla. Curînd, ajunse să cunoască fiecare amănunt: ştia că în spatele capului lui se afla un videofon montat pe perete, deasupra lui erau două tuburi luminoase, iar la picioare, lîngă perete, se aflau mai multe aparate medicale, a căror destinaţie nu o putea descoperi. Lîngă ele exista un dulap din sticlă în interiorul căruia erau aşezate o serie de instrumente şi recipiente strălucitoare. Spre dezamăgirea lui nu exista nici o fereastră. Nu avea nici o posibilitate să poată stabili unde se afla. De cîteva ori încercă să ajungă la butoanele videofonului, dar patul era prea departe de perete.

Singurul loc unde nu putea privi încă era cel de sub el. Încercă să pipăie cu mîna întinsă şi simţi un fel de cutie cu multe butoane care era fixată pe o bară transversală. Hotărît, apăsă unul din butoane.

Ceva hurui timp de cinci secunde, după care totul se linişti. Pe peretele din stînga lui, ascuns în spatele aparatelor, se întîmplase ceva, dar nu putu descoperi ce anume.

Retrase mîna dreaptă de pe butoane şi îşi fixa coatele pentru a se împinge la stînga. Nu reuşi

CAPCANA DE STICLĂ

decît pe o distanţă foarte mică, pentru că cureaua de pe piept îl împiedica să se tîrască mai departe. O deschise grăbit şi începu din nou să caute puncte fixe, rezistente, pe care se putea sprijini, împingîndu-se spre stînga. Brusc, ceva cedă, umărul îi alunecă într-o adîncitură, iar capul trecu dincolo de marginea patului. Îl întoarse repede către stînga şi privi printre două aparate.

La început nu înţelese nimic. Numai că afară era noapte. Putea recunoaşte o parte dintr-un disc mare argintiu slab luminat şi cîteva fire care veneau spre el. În spatele lor totul era negru, iar nişte puncte aruncate ici şi colo se mişcau în toate direcţiile: era cerul — sub el era cerul. Brusc, simţi că îl apucă ameţeala şi avu senzaţia că se prăbuşeşte. Picioarele patului nu se sprijineau pe nimic şi se prăbuşeau împreună cu el în adîncul negru. Îşi pierduse cunoştinţa.

Cînd deschise ochii, văzu o faţă prietenoasă deasupra lui, o gură întredeschisă şi şuviţe de păr blond.

— Chris, murmură el.

Întinse braţele şi o trase spre el. Era caldă şi moale. Phil închise ochii, degetele lui se cufundară în părul blond. Mîna ei îi mîngîie părul şi tîmplele. După aceea, se ridică, dar rămase încă atît de aproape de el încît o putea vedea ca prin ceaţă.

— Este... noi sîntem... în spaţiul cosmic? se bîlbîi el.

— Fereastra a fost închisă din nou, spuse ea. Nouă nu ni se poate întîmpla nimic. Noi sîntem într-o navă cosmică. Sîntem în siguranţă.

— Bine, dar... Pămîntul...?

— Pămîntul este foarte departe de noi. Sîntem la foarte mare distanţă de el... de Pămînt.

— Dar ce s-a întîmplat... ce se întîmplă?

— De ce trebuie să întrebi atîta tot timpul?

Pe faţa pe care o vedea ca prin ceaţă apărură cei doi ochi căprui. O mînă îi mîngîie fruntea. Privirea lui deveni rugătoare.

— Pămîntul, spuse ea, Pămîntul nostru nu mai există. Ceea ce a mai rămas din el este o mare de cenuşă şi foc. Şeful zice că deuteriumul a ars. Ce înseamnă asta ştiţi mai bine decît mine. Cineva a aruncat suprabomba. Nu ştim nici măcar cine. Apa a început să ardă. Toată apa de pe pămînt. Pîraiele, rîurile, lacurile, mările. Oamenii de ştiinţă au spus că aşa ceva nu se poate întîmpla. Acum sînt probabil toţi morţi şi nimeni nu înţelege ce s-a întîmplat.

Chris îşi sprijini bărbia în mînă şi continuă.

— Eu eram aici, sus, în această navă, aflată la 20 000 de kilometri de Pămînt. Am văzut cum se răspîndea. A apărut din spatele globului, din stînga, de pe coasta de est a Canadei. Se răspîndea în mare ca cerneala roşie pe sugativă. Acolo unde ajungea la coastă urca înăuntru teritoriului, multiplicîndu-se în şerpi de foc, care se desfăceau şi se ramificau în şuviţe din ce în ce mai subţiri şi mai fine, de culoare portocalie, cu margini de un verde deschis. Şi de-abia după aceea a venit şi căldura albă. Nu m-am mai putut uita pentru că era ca un soare. Ferestrele au fost închise şi ne-am îndepărtat de Pămînt cît am putut de repede.

Chris tăcea.

— Şi ce s-a întîmplat cu mine? întrebă Phil cu voce slabă.

— Şi dumneavoastră eraţi aici în navă, fără cunoştinţă. Bucuraţi-vă.

— Spune-mi din nou tu, o rugă Phil.

— Erai fără cunoştinţă. Bucură-te, spuse Chris. După un timp adăugă: N-am să uit niciodată. A fost sfîrşitul. Tot ce urmează după asta este absurd. Mi-a fost frică să-ţi povestesc.

Phil trase aer în piept. Aerul mirosind uşor a substanţe chimice intră în plămînii care nu-i aparţineau încă întru totul.

— Tăcerea nu ne ajută la nimic.

— Tu nu înţelegi încă despre ce este vorba, spuse Chris.

— Poate că ai dreptate, răspunse Phil.

Chris se ridică de pe scaun.

Trebuie să-ţi pun din nou curelele. Doctorul Myer poate apărea din clipă în clipă. Să nu mai faci asta niciodată. Puse braţele subţiri ale pacientului în poziţia lor dinainte. Puteai să mori. Capul tău era dincolo de marginea patului. Tubul de alimentare a aortei era îndoit şi aproape strivit. Cum ai putut să fii atît de lipsit de judecată? Oamenii sînt acum foarte rari.

Phil ar fi putut întreba acum orice şi ar fi primit un răspuns, nu se îndoia de asta. Dar asimilase destul deocamdată. Fără să se opună, acceptă să se întîmple cu el tot ceea ce trebuia.

— Acum vei fi iradiat cu raze ultraviolete, spuse Chris. Este important. Corpul tău are nevoie de aceste raze pentru a-şi reface sistemul de fermenţi. Acum eşti încă hrănit intravenos, dar la un moment dat trebuie să înceapă să lucreze şi stomacul. Încet, încet, vei trece la o alimentaţie normală. Pentru asta te pregătim acum.

Ea aşeză nişte ochelari cu lentile groase, de culoare maron închis, pe faţa lui Phil, apucă obiectul de metal care atîrna deasupra lui şi îl trase cîteva palme mai în jos. După aceea puse aparatul în funcţiune şi, huruind uşor, mama sticloasă din cercul de metal se aprinse, de parcă s-ar fi umplut cu lumină dinăuntru. Lumina cădea ca bruma peste faţa şi corpul lui Phil, înfăşurîndu-l parcă într-o blană, dar fără să-l încălzească.

După cinci minute sora opri aparatul şi puse lampa de ultraviolete din nou la locul ei. Se aplecă asupra lui Phil şi în treacăt buzele ei le atinseră pe ale lui.

— Acum dormi, îi ordonă.

Apoi ieşi din cameră.

9.

La apelul de dimineaţă, maiorul spuse:

— Fiecare zi din viaţa soldatului este o etapă în pregătirea lui pentru marele război. Nu ştim cînd va ataca inamicul, dar sîntem oricînd gata. Oricînd va încerca să lovească, noi avem riposta pregătită. Vom lupta pînă la victoria finală sau pînă vom dispare definitiv. Ne vom face datoria pentru libertate şi ţară.

Blocurile compacte de rînduri şi feţe stăteau nemişcate. Feţele încremenite erau îndreptate spre maior. Abel stătea lîngă Austin. Nici unul din ei nu clipea.

CAPCANA DE STICLĂ

— Trebuie să ne desăvîrşim pregătirea permanent pentru a fi în cea mai bună formă. Trebuie să luptăm permanent împotriva animalului din noi. Soldaţii privesc numai înainte. Nu există nimic ce ne-ar putea opri să ne facem datoria. Ascultaţi soldaţi: nimic nu ne poate opri.

Pentru prima dată, maiorul se mişcă. Îşi trase umerii înapoi şi se înţepeni parcă şi mai drept decît pînă acum, singur în mijlocul masei compacte formate din oamenii săi.

— Războiul poate începe în orice zi. Trebuie să fim pregătiţi tot timpul. Poate că este chiar mult mai aproape decît ne imaginăm noi. Tăcu. Oamenii aşteptau nemişcaţi comanda următoare.

— Pentru primirea tabletelor, pe loc repaus.

Ca un singur om, cei zece sergenţi săriră în faţa formaţiei, se întoarseră stînga împrejur şi transmiseră mai departe comanda. Salvele de cuvinte trecură peste capetele unităţii. Rigiditatea se dizolvă într-o ruptură bruscă, apoi veni un moment de haos, de ghionturi şi îmbrînceli lipsite de sens, după care urmă amestecul de pas alergător intrat în sînge şi deplasarea spre anumite puncte dinainte stabilite, care marcau trecerea într-un alt sistem de ordonare — sistemul grupelor încolonate pentru a părăsi platoul.

Fiecare zi începea la fel ca precedenta. Toate comenzile erau identice. Nu exista nici o diferenţă între ieri, astăzi şi mîine. Sau poate, totuşi?

Abel auzise tremurul din vocea maiorului cînd le spusese că războiul era iminent. Mai vorbise oare despre acest lucru vreodată? Abel nu-şi putea aminti. Cu coada ochiului îl urmărea pe maior...

Există o diferenţă. Maiorul nu era singur. Cei zece sergenţi se prezentaseră la raport în faţa lui. Le vorbea, însă microfonul din gîtlej era decuplat: maiorul îl ţinea în mînă.

Mai exista o diferenţă. În momentul cînd se apropiară să primească tabletele, lîngă cele zece guri ale magaziei de provizii stăteau sergenţii. În momentul cînd punguţa de plastic ieşi din deschizătura rotundă, Abel simţi privirea sergentului îndreptată asupra lui. Încet, pentru a cîştiga timp de gîndire, deschise punguţa şi introduse o tabletă după cealaltă în gură, inclusiv pe cea neagră, pe care o ţinu sub limbă pînă cînd ajunse din nou în rînd. Abia atunci o scuipă.

Aveau deci o bănuială. Nu-i mai rămăsese deci mult timp la dispoziţie. De fapt, nici nu mai avea nevoie.

Poligonul de trageri se afla la marginea terenului de antrenament. Ţintele erau fixate pe zid, într-un dispozitiv complicat, care le cobora după fiecare împuşcătură pentru verificare. După aceea apărea în partea stîngă numărul cercului nimerit cu cifre mari, luminoase, pe un fond negru. La cincizeci de metri în faţa ţintelor se aflau blocurile de lemn de pe care se efectua tragerea.

Cei zece soldaţi ai grupei 56 se aflau în faţa lor.

— În poziţie de tragere, marş!

Se azvîrliră înainte şi se aruncară pe priciuri.

— În linie, adunarea!

Caporalul stătea pe aleea de beton uscată. Soldaţii, pe pămîntul frămîntat de cei dinaintea lor. Fiecare urmă de picior lăsată în pămîntul moale se umplea imediat de apă.

— În poziţia de tragere, marş!

Rupseră rîndul. Apa sărea în toate direcţiile. Zburau şi bucăţi de clisă. Pantalonii erau cafenii din cauza stropilor. Se auzi un bubuit ca de tun cînd se aruncară toţi în acelaşi moment pe priciuri.

— Vă mişcaţi mult prea încet! În linie, adunarea! Înapoi, fuga, marş! Aviaţie inamică! Drepţi! Aviaţie inamică! Drepţi! Grupă, înapoi, fuga, marş! Aviaţie inamică!

Pămîntul era foarte moale. Stăteai bine lungit pe el. Dar hainele deveneau din ce în ce mai grele pe măsură ce absorbeau umezeala. Apa pătrunsese de mult prin stofă la coate şi genunchi. Pe feţele lor se întărea un strat de noroi.

— Drepţi! În poziţie de tragere, marş!

Încă în alergare traseră pistoalele din tocuri. În timp ce cădeau pe priciuri, armele erau deja în poziţie de tragere.

— Tragem în ţinte rotunde, spuse caporalul. Vă dau cinci focuri de reglaj. Începe Archie 56/1. Eu număr: unu, doi, trei, foc! Atenţie, foc! Atenţie: unu, doi, trei, foc!

Pocni primul foc. Ţinta se aplecă. Apăru cifra luminoasă: trei.

Archie încercă să-şi stăpînească respiraţia gîfîitoare. Arma ţinti cu atenţie şi trase. Unu, doi. Următoarele focuri au fost un şapte, un patru şi încă un patru.

Caporalul urla:

— Asta este nemaipomenit! Trăgător de bîlci! Boule! Archie! Te prezinţi la apelul de prînz! S-a înţeles?

Archie sări în picioare.

— Am înţeles, domnule caporal!

— Foarte bine! spuse caporalul şi cercetă cu atenţie grupa. Bărbia lui era ieşită mult înainte. Cu mişcări bruşte întorcea capul de la unul la celălalt.

— În poziţie de tragere, marş. Cine nu trage mai bine decît ăsta, şi arătă cu dispreţ spre Archie, are de-a face cu mine! Vă învăţ eu minte! Adam! Atenţie! Unu, doi, trei, foc!

Adam trase ceva mai bine. Apoi ţinti următorul. Împuşcăturile răsunau în serii scurte. Încet, încet se apropia rîndul lui Abel, care era al şaptelea.

Abel avea cinci cartuşe în încărcător, dar nu intenţiona să le tragă pe toate. Avea nevoie de muniţie. Două gloanţe erau de ajuns pentru trageri.

— Abel 56/7, e rîndul tău. Arată ce poţi!

Abel era un trăgător foarte bun, caporalul aştepta mult de la el. Astăzi însă, Abel nu putea să-l scutească de o mare dezamăgire. Două gloanţe pe lîngă disc, asta îl costa cel puţin două ore de exerciţii de tragere suplimentare. Dar le va face cu plăcere.

— Atenţie! Unu, doi, trei, foc!

Primul foc îl trase normal. Un zece. Reîncărcă şi ţinti din nou. Caporalul era destul de departe de el. Acum Abel trebuia să rişte...

Liniile de tragere se întindeau mult în dreapta şi în stînga. Erau în total o sută de linii de tragere. O sută de oameni exersau în acelaşi timp, iar în cel mai bun caz zece dintre ei primeau ordinul de tragere în acelaşi timp. Se auzeau permanent pocnituri, uneori mai aproape, alteori mai departe. Abel memorase ordinea împuşcătu-

CAPCANA DE STICLĂ

rilor. Înainte, cînd nu-și recuperase încă voința, una din plăcerile lui cele mai mari era să-și imagineze, în timpul liber, muzica sacadată a pistoalelor. Îl bucura la fel de mult ca bubuitul coloanelor în marș sau zgomotul ordinelor care se întretăiau. Astăzi nu-și mai putea da seama cum de fusese posibil.

Cunoștea foarte bine legea succesiunii împușcăturilor. Foarte rar se auzea o singură împușcătură, mai des erau două la mică distanță una de cealaltă și cel mai des erau trei deodată. Patru focuri la rînd se întîmplau foarte rar, iar seriile mai lungi de patru focuri erau evenimente excepționale.

Abel așteptă un foc izolat. Imediat ce, după o pauză scurtă, se auzi din nou o împușcătură, miza pe faptul că acesta era începutul unei mici serii și avu dreptate. Se făcu că trage, smuci brațul înapoi ca și cum l-ar fi împins reculul și încărcă din nou. Apoi trase normal și reuși un nouă. La următoarele două focuri simulă din nou.

— Prost, foarte prost, soldat Abel! Ce se petrece, ai chiorît, îți tremură mîna, soldat Abel?

Dar Abel nu mai auzea nici răcnetele caporalului, nici împușcăturile camarazilor. Nici măcar nu băgă de seamă că — datorită probabil rezultatelor foarte bune de pînă atunci — caporalul nu ordonase totuși o sancțiune. Scosese cele trei gloanțe nefolosite din încărcător și le simțea acum în palmă, reci și dure, cilindri mici de metal care aduceau răni și durere. Ținea moartea în mînă. Pentru prima dată de cînd își putea aduce aminte se simțea fericit.

Cînd se întoarseră înapoi în barăci pentru repausul de după-amiază, găsiră o dezordine incredibilă. Toate dulapurile fuseseră deschise și conținutul lor era aruncat pe jos. Mantalele, pantalonii, bonetele uniformei de duminică pe care trebuiau s-o poarte cînd se citeau parolele săptămînale și apoi în timpul paradei prin fața maiorului și a subofițerilor; ranițele, măștile de gaze, bețele de cort, prosoapele, savonierele, lenjeria, chiloții de sport și pijamalele, într-un cuvînt tot ceea ce le aparținea, formînd amărîta lor de avere personală.

Cutiile cu cele necesare pentru curățatul pantofilor, al hainelor și armelor erau deschise, iar periile, cîrpele și tuburile erau aruncate peste tot. Pînă și paturile, pernele și saltelele se aflaŭ lîngă ramele metalice, complet goale, ale paturilor.

Sergenții făcuseră o inspecție. Fiecare soldat începu să se concentreze asupra greșelilor posibile și a scăpărilor probabile. Fusese oare totul la locul lui? Fuseseră toate curate? Chiar dacă știau întotdeauna că putea veni o inspecție și atunci cînd puneau lucrurile la locul lor încercau să le pună în așa fel încît să corespundă regulamentului, totuși fiecare avea sentimentul că ar fi vinovat. Fiecare știa: sergenții pot găsi întotdeauna ceva — un grăunte de praf pe pantofi, o urmă de noroi pe haine, o amprentă pe cataramă, o pătură prost împăturită, o ușiță care scîrțîie —, ceva la care nimeni nu se gîndise, dar care era decisiv, pentru că cea mai mică greșeală distruge ordinea întregului. Tivul necusut al chiloților de sport nu distrugea numai ordinea individuală, ci și ordinea grupelor, a plutoanelor, a întregii unități. Din acest motiv această greșeală trebuia pedepsită corespunzător.

Soldații se grăbiră să strîngă lucrurile. Aveau zece minute la dispoziție ca să facă ordine. După aceea venea caporalul și trebuia să-i găsească pe ei în paturi, iar uniformele lor, împăturite cu grijă și puse pe scăunele.

Nici Abel nu reuși să scape de frica tuturor. Cu toate că făcuse totul în așa fel încît să nu poată fi bănuit, în momentul în care — ca toți ceilalți — începu să treacă în revistă lucrurile care făceau parte din echipamentul lui, sub presiunea spaimei, a amenințării și a vinei, îi veniră în minte posibile scăpări: o cusătură ruptă, sau fibrele de sticlă care ieșeau din gaura saltelei lui.

Evident, ascunzătoarea era goală. Părțile pistolului se aflau de mult în siguranța oferită de imensitatea terenului de instrucție, săpunul furat, acum aplatizat, era în interiorul căștii de pe cap, iar cele trei cartușe — ascunse în haină.

Le putea simți în marginea de jos a căptușelii. Dacă era nevoie, dacă se anunța un control al uniformei sau un control corporal le putea înghiți. Cu toate acestea, ar fi fost periculos să se găsească gaura din saltea, pentru că s-ar fi putut face diferite legături și bănui ce s-a întîmplat de fapt. Abel își imagină o situație periculoasă: caporalul anunța ceea ce se descoperise și ordona o cercetare foarte riguroasă, o pedeapsă severă, poate chiar închisoare sau un test medical special cu ajutorul automatelor. Atunci s-ar fi terminat tot ceea ce sperase și ceea ce visase el atîta timp. Maiorul ar fi triumfat pînă la urmă. Numai imaginea acestei situații îi strîngea deja stomacul. Carotida îi pulsa sălbatic sub guler. Tensiunea devenise de nesuportat.

O clipă simți dorința de a fugi departe de toate acestea, de a se ascunde undeva și de a trăi demascarea într-un colț ascuns al terenului de instrucție, cît mai departe de locul unde se va petrece de fapt. Cu mult efort reuși să-și înăbușe această pornire. Era absurd. Numai între ceilalți putea fi în siguranță. Încercă să depășească teama care se cuibărise în ființa lui, concentrîndu-se asupra unui plan de acțiune. Nu trebuie în nici un caz să cedeze! Acum voința de a se stăpîni în orice împrejurare își dovedea utilitatea. Capacitatea pe care superiorii săi i-o educaseră se întorcea acum împotriva lor.

Ordinea fusese aproape restabilită, dulapurile fuseseră aranjate din nou, hainele erau agățate în cuier, unii soldați se îmbrăcaseră deja în pijamale și începuseră să-și împăturească hainele pe scăunele. Abel apucă mătura și fărașul și începu să măture. Nu era mult de măturat, erau numai niște gunoaie care tocmai fuseseră aduse înăuntru, dar asta îi dădea posibilitatea să fie singur cîteva clipe. Curăță fărașul în lada de gunoi pe care o duse afară lîngă baracă, unde se aflau tomberoanele. Deschise capacul... împrejur nu se afla nimeni... se aplecă foarte mult, își scoase casca și apăsă pe săpunul care se lipise de partea interioară. Săpunul se desprinse ușor și îl scoase dintre benzile de protecție pentru frunte și tîmple. Nu trecuseră nici cinci secunde și el se întorcea deja înapoi în cameră cu casca pe cap. Săpunul se afla acum în buzunar.

Pe drumul de întoarcere trebuia să mai rezolve

CAPCANA DE STICLĂ

ceva. Se opri, ascultînd atent în fața ușii unei camere. Pe ea se afla, ca pe oricare alta, o rama metalică. În fiecare ramă se afla o bucată dreptunghiulară de material plastic de culoare galbenă pe care era scris cu litere negre numărul camerei. Abel trase bucata de plastic din rama cu o mișcare scurtă și o puse sub braț în haina. Se întoarse în cameră și puse lada de gunoi înapoi la locul ei. După aceea se îndreptă spre dulapul lui, își scoase pantofii, îi curăță atent și îi puse înăuntru. Cutia de cremă de ghete o păstră mai departe în mînă și scoase și bucata de săpun pe care o primise cu o zi înainte. Se făcu că mai are ceva de aranjat la saltea și apoi se urcă în pat. Avea picioarele goale, dar era încă îmbrăcat în uniformă. Avînd grijă să fie în umbra marginii patului ascunse cele două bucăți de săpun, crema de ghete și bucata de plastic sub pătură. Acum era pregătit pentru ultimele puncte din planul său.

Caporalul apăru punctual. Se uită puțin prin cameră. Unul din oameni se mișcă sub pătură și caporalul îl observă.

Începu să strige:

— Este repausul de după-amiază! Ai primit ordin să dormi! Nu ești obosit, nu-i așa? Afară din pat. Drepți, Allan! Avînd în vedere că mai ai atîta energie trebuie să-ți ofer posibilitatea să faci mișcare. Cincizeci de ture în jurul casei. Hai, dă-i drumul, moliule!

Trecea printre paturi cu pași apăsați.

— Cum ți-ai împăturit hainele, Adam? Deșteptarea. Ia uită-te cum arată! Ridică piciorul și împinse hainele jos de pe scăunel. Împăturește-ți hainele cum trebuie! Dar repede, e clar?!

Adam îndeplini ordinul.

— Soldați, atenție! spuse subofițerul. Astăzi s-a efectuat un control în camere. Maiorul însuși a efectuat controlul. Știți ce a găsit? Își deschise carnetul de notițe. „Archie 56/1! Sub dulapul tău era o mare cantitate de praf. În afară de asta lipsea o bucată din talpa cizmei. Rămîi în pat, vom discuta mai tîrziu! Allen! Unde este Allen? Ah, aleargă în jurul casei. Anton! Dacă cineva vede masca ta de gaze i se face rău. Vită încălțată ce ești! N-ai mai curățat-o de săptămîni. Vizoarele sînt negre de murdărie. Filtrul pute. Pe lîngă toate astea, lipsește un nasture de la mantaua ta, Albert..."

Era grav, dar Abel se simțea din ce în ce mai în siguranță pe măsură ce nenorocirea se apropia de el. Maiorul fusese exagerat de riguros. Nu scăpase nimic din vedere. Îi era frică? Presimțea nenorocirea? În mulțimea greșelilor descoperite trebuiau să dispară și scăpările lui Abel.

— Abel 56/7. Mosmonditule, tu păstrezi săpunul în cizme. Ai înnebunit! La ce folosești savoniera? Idiotule! Peria ta de haine este extrem de murdară. În salteaua ta este o gaură. De ce nu anunți toate astea? Austin...

Trecuse. Gaura din saltea fusese o nimica toată. Dar săpunul din cizmele de rezervă... uitase de el, uitase cu desăvîrșire. Își dădea seama, cutremurîndu-se, că putea uita cîte ceva. Nu era infailibil. Omul, care redevenise el de cînd nu mai lua tablete negre, făcea greșeli. În viitor trebuia să se protejeze nu numai împotriva celorlalți, ci și împotriva lui însuși.

— Nu am terminat încă, spuse caporalul. Mai am de făcut o comunicare. Din magazie s-a furat o lanternă. A fost găsită ascunsă în burlanul de ploaie al baracii vecine. Știe cineva cum a ajuns lanterna acolo? A observat cineva ceva suspect?

Era liniște. Nimeni nu cuteza să se miște. Se întîmplase ceva îngrozitor. Sabotaje. Orice mișcare făcută acum, după comunicarea subofițerului, ar fi putut deștepta bănuieli.

— Nimeni n-a observat nimic?!

Austin. Trebuie să fi fost Austin. Abel își azvîrlise lanterna în groapa de gunoi, o groapă adîncă, în fundul căreia plescăia un lichid. Abel se uitase înăuntru în timp ce golea lada de gunoi. Lichidul dizolva orice material în cîteva secunde. Șuiera și stropea, după care nu mai rămînea nici o urmă din ceea ce aruncai înăuntru. El îl sfătuise pe Austin să facă la fel, dar idiotul ăsta nu venise cu el înainte de a se reîntoarce în baracă. Acum Abel știa ce făcuse în acel timp.

— Maiorul a ordonat ca cea mai mică observație să fie raportată imediat!

Caporalul făcu o pauză. Apoi spuse:

— Cel care s-a făcut într-un fel sau altul vinovat și raportează acum nu va fi pedepsit. Are cineva ceva de spus?

Liniște.

— Maiorul este generos. Dacă cineva a observat ceva ar fi trebuit să raporteze de mult, totuși, nu va fi pedepsit.

Din nou făcu o pauză.

— Cine raportează ceva care să ajute la elucidarea întîmplării are dreptul să meargă o dată la îngeri.

Cuvintele răsunară în cameră și ecoul lor se prelungi în creiere. Nu puteau fi înțelese imediat.

Caporalul se întoarse pe călcîie și ieși din cameră.

Astăzi nici un soldat nu va reuși să adoarmă imediat. Abel trebuia să lucreze fără nici un zgomot. Din fericire nu plănuise nimic care să facă zgomot. Umezi cele două bucăți de săpun cu salivă și le frămîntă sub pătură pînă cînd deveniră destul de elastice pentru a se lăsa reunite într-o singură bucată. Ajungeau pentru o țeavă. Adăugă ceva pastă de ghete neagră. Pe ascuns, scotea din cînd în cînd bucata de sub pătură pentru a verifica omogenitatea materialului și uniformitatea culorii. Încet, încet masa de săpun începu să aibă forma și culoarea pe care și-o dorea Abel: strălucirea mată a metalului.

Odată reușit acest lucru, frămîntă masa neagră între mîini pînă cînd luă forma unui cilindru și o înveli în bucata de plastic. Cu mișcări, rapide, rulă în continuare masa învelită în plastic micșorînd diametrul pînă cînd reuși să obțină mărimea dorită — cea a țevii de pistol.

Din nou dădu pătura la o parte și își privi cercetător opera. Era încă prea lungă. Scurtă cu dinții cele două capete și apoi frecă ceea ce rămăsese de marginea patului. Din nou cercetă rezultatul. Privită dintr-o parte, forma pe care o crease nu putea fi deosebită de țeava unui pistol.

Ultimul act al pregătirilor se desfășură în timp ce curățau pistoalele. Cele cîteva mișcări erau mai ușor de efectuat decît acțiunea deja de rutină prin care obținuse în celelalte zile cîte o piesă de pistol. Țeava falsă nu trebuia ascunsă

prea mult. Acoperită puţin cu mîna putea fi una din piesele pistolului. Asemănarea exterioară cu o ţeavă reală deveni perfectă cînd Abel o găuri cu vergeaua în jurul căreia se fixa cîrpa pentru curăţarea pistolului la unul din capete, orificiul de ieşire al glonţului. Fără a avea îndoieli privind succesul acţiunii lui, Abel puse copia în buzunar şi aşteptă controlul final. De data asta nici măcar nu avusese nevoie să se folosească de un camarad pentru a abate atenţia. Eliberă şurubul ţevii ţinînd pistolul la spate, scoase ţeava adevărată şi o introduse pe cea din săpun, care nu opuse nici o rezistenţă.

Caporalul nu observă nimic cînd luă pistolul şi îl introduse în rastel. Adevărata ţeavă se afla deja în căptuşeala hainei lui Abel.

10.

Sigur că povestirea fetei fusese şocantă pentru Phil, dar observîndu-se pe sine constată ca nu-şi pierduse pofta de viaţă din acest motiv. Îşi continua cu tenacitate exerciţiile.

Ca şi înainte, îl interesa în mod deosebit caseta cu butoane. Chris nu-i povestise, se pare, nimic medicului şef despre aventurile lui şi acest lucru contravenea în mod sigur ordinelor lui. Phil nu voia să-i facă greutăţi şi mai mari, aşa că nu o întrebă nimic despre destinaţia butoanelor. Cu următoarea ocazie le încercă pe toate, unul după altul. Cu ajutorul lor putea face o serie de lucruri prin telecomandă: să închidă şi să deschidă fereastra, să ridice sau să scadă temperatura, să pornească sau să oprească un ventilator, să intensifice sau să micşoreze lumina, în afară de asta, nimic deosebit însă.

Phil descoperi apoi că patul său se afla pe roţi şi că putea să elibereze frîna care le fixa. Dacă elibera frîna, atunci putea să se mişte înainte şi înapoi ca într-un cărucior, chiar dacă numai în limitele impuse de furtunurile şi contactele care îl legau de aparate.

Ţinta lui cea mai importantă era aparatul video. Încercă de multe ori să-şi aducă patul mai aproape de aparat şi pînă la urmă reuşi, împingînd puţin la o parte tabloul de comandă cu aparatele indicatoare şi cu ecranele de control.

Întîi trase spre sine o tăbliţă indicatoare, care atîrna de un cîrlig, lîngă tubul de imprimat. Pe tăbliţa erau înscrise cîteva numere: Centrala — 006, şeful — 011, birou — 283, sora de noapte — 268 şi altele, care nu-l interesau, pentru că nu voia să le folosească. După aceea, apăsă pe butonul de pornire şi aşteptă. Un zbîrnîit uşor semnaliză că aparatul pornise. Phil alese la întîmplare numărul 631 şi învîrti, răsucindu-şi cu mare efort mîna, discul de alegere a numărului: 6 — 3 — 1. Încerca să vadă cît mai bine ecranul, dar acesta rămase neluminat. Poate că nu existau atîtea numere.

Încercă cu 531 şi apoi cu 431, dar nu reuşi sa obţină ceva. În sfîrşit, începu să formeze toate numerele începînd cu 431: 432, 433, 434 şi aşa mai departe. Era aproape gata să renunţe şi sa înceapă încercările cu numere mai mici cînd ecranul se lumină brusc.

— Da? răspunse o voce de bărbat.

— Cine e la aparat? întrebă Phil.

— Gus Morley, răspunse celălalt serviabil, dar nu apăru pe ecran.

— Eu sînt Phil Abelsen, un pacient, răspunse Phil.

— Omule, înnebunesc! se auzi din difuzor. Un pacient, este posibil? De mult am renunţat să mai caut vreunul!

— Şi dumneavoastră sînteţi rănit? întrebă Phil.

— Da, se poate spune că sînt rănit. Ambele picioare mi-au fost tăiate. Acum mi-au pus unele noi. Ce boală aveţi dumneavoastră?

— Eu am încasat una în piept. Sînt încă legat de pat şi de aceea nu mă pot arăta încă.

— Nici eu nu mă pot ridica încă. Important este că mai există cineva.

— Ce vreţi să spuneţi cu asta? încercă să afle Phil. Reglase sunetul la nivelul optim şi astfel se putea conversa cît se poate de bine lungit în pat.

— Vreau să spun că ceilalţi trebuie să fie sănătoşi. Nu am mai auzit nimic de ei. Cine se mai gîndeşte la un om bolnav...

Phil se întrebă dacă celălalt ştia şi el despre ceea ce se întîmplase. Cu precauţie încercă să afle:

— Ştiţi unde sîntem?

— Într-o navă cosmică, nu ştiaţi?

— Ba da, spune Phil.

— S-a terminat cu toată mizeria. Aici sîntem în siguranţă. Vom începe o nouă viaţă, undeva, în altă parte.

— Şi Pămîntul?

— Ne putem descurca şi fără el. Bine că a fost distrus. Toată viaţa mea a fost nenorocită. Acum este pentru prima dată că-mi merge bine.

— Bine, dar unde sînt ceilalţi, cei care sînt sănătoşi acum?

— Nu ştiu. Şeful nu mi-a spus. Uneori vorbeşte destul de mult. Un tip extraordinar. Sora mea însă — o lămîie ar fi dulce faţă de poama asta.

— A mea este drăguţă, spuse Phil.

— Aţi avut mare noroc. A mea este sărită. Dacă vrei să stai de vorbă cu ea, imediat începe să se tînguiască în legătură cu ceva de pe Pămînt.

— Trebuie să închid, spuse Phil. Nu ştiu dacă este voie să telefonezi şi nu vreau să mă prindă de prima dată. Nu am ceas, aşa că nu ştiu cînd este noapte. Atunci nu mă deranjează nimeni.

— Este ora patru după-amiază, spuse Gus. Trebuie numai să faceţi numărul 222 şi veţi auzi o banda de magnetofon care spune ora exactă. Ce număr aveţi?

Phil nu se gîndise încă la numărul lui. Acum încercă să-l găsească. Îşi aminti de tăbliţă şi căutînd-o descoperi pe spatele ei numărul 412.

— Cred că este 412, spuse el.

— Al meu este 447. La revedere. Vă mai caut eu.

— Minunat, spuse Phil. Sănătate şi la revedere!

Puţin mai tîrziu, Chris intră în cameră. Adusese o sticlă de plastic din care Phil avea voie să bea cîteva înghiţituri. Era o soluţie călduţă de zahăr. Pentru prima dată, după ce fusese rănit, se hrănea cu ceva. Nici el nu ştia cum primise pînă acum substanţele nutritive necesare, probabil că prin furtunurile care se opreau în stomacul lui.

CAPCANA DE STICLĂ

Apa cu zahăr avea gustul celei mai bune băuturi, dar după ce o bău se simți puțin rău. Chris îl curăță și apoi îl pregăti pentru raze.

— Ce se întîmplă cu bărbații care se însănătoșesc? întrebă el.

— Nu știu, Phil, spuse ea.

— E ceva atît de rău? întrebă el.

— Efectiv nu știu despre ce este vorba, îl asigură ea. Șeful nu prea vorbește cu noi. Pentru el femeile nu sînt ființe întregi. Poate îți spune ție dacă îl întrebi.

— Cum o să știu dacă-mi spune adevărul?

Phil se afla sub lampa de ultraviolete, ochii săi erau ascunși de ochelarii de protecție.

— Cîți oameni sînt la bordul navei? întrebă el.

— Cred că aproximativ o mie.

— Toți sînt răniți?

— Majoritatea au fost răniți. Doctorul Myer și cîțiva medici asistenți i-au tratat, iar noi, cele patru surori, i-am îngrijit. Cîțiva bărbați sănătoși, mai ales membrii echipajului, au fost nevoiți să ne ajute.

Phil se întoarse la întrebarea inițială.

— Ce s-a întîmplat cu acești bărbați?

— Sînt într-o altă parte a navei. Noi, surorile, nu avem voie să intrăm în acea parte.

— Nu te-ai întrebat niciodată ce s-a întîmplat cu ei? N-ai încercat niciodată să afli?

Chris oftă.

— De ce să mă gîndesc? Aici este spitalul navei și aici este locul meu. Eu sînt soră de spital, nu sînt nici soldat și nici spion. Eu nu mă ocup de cei sănătoși.

— Și cînd voi fi și eu sănătos?

Chris nu-i răspunse.

— Ce se va întîmpla cînd voi fi sănătos? întrebă Phil încăpățînat.

— Ce ai vrea să se întîmple? întrebă fata în șoaptă.

Acum Phil nu mai știa ce să răspundă. Chiar, ce și-ar fi dorit să se întîmple? Ce va trebui să se întîmple? Ce era planificat să se întîmple? Ce sens aveau toate astea?

— Sînt peste o mie de oameni la bord, continuă Chris. Sîntem însă numai patru fete. Crezi într-adevăr că aș putea rămîne la tine?

Chris avea dreptate. La asta nu se gîndise. Era o situație ieșită din comun și el nu știa cum putea fi rezolvată. Oare doctorul Myer știa soluția?

— Cine mai este la bord în afară de pacienții mai vechi și mai noi, de cele patru surori și de medicul șef? Vreau să spun, există un comandant al navei, un echipaj?

— Doctorul Myer este comandantul navei. Este una din cele mai moderne construite vreodată. Aproape toate comenzile sînt automate. Doctorul Myer este șeful suprem. În afara lui, nimeni nu are nimic de spus.

Încet începu să realizeze importanța acestui fapt. Cineva era superiorul absolut a aproape o mie de oameni. Asta nu era nimic deosebit. Numai că acești oameni erau izolați de toți ceilalți. Puteau chiar fi unicii oameni care au supraviețuit. Din această perspectivă lucrurile arătau cu totul altfel: el era stăpînul absolut al întregii omeniri, împăratul ei, zeul ei. Și fetele? Phil nu cuteza să gîndească mai departe. Săltă capul. Chris stătea pe scaunul ei de lîngă perete și se uita în jos. Nu o putea vedea bine prin sticla groasă a ochelarilor, dar i se păru că plînge în tăcere. Lăsă din nou capul jos. Toată ființa lui se împotrivea gîndurilor care-l bîntuiau. Nu mai întreba nimic, pentru că nu voia să neliniștească fata fără motiv. Ar fi vrut să spună ceva liniștitor, dar nu reuși să găsească nimic de acest fel.

Seara, tîrziu, formă numărul celuilalt pacient. Gus Morley... Dar nu răspunse nimeni, deși el așteptă destul de mult. Atunci apăsă butonul care atîrna încă legat de un fir lîngă mîna sa dreaptă.

Curînd auzi ușa deschizîndu-se și intră Chris.

— Nu te simți bine?

Așteptă pînă cînd ea închise ușa și apoi întrebă:

— Unde este Gus Morley?

Ea îl privi uimită fără să înțeleagă despre ce este vorba.

— Ce vrei să spui? Cine e persoana despre care întrebi?

— Vreau să știu unde este Gus Morley, spuse Phil. Este un alt pacient, am vorbit astăzi cu el la telefon. Acum nu mai este acolo. Nu mai răspunde nimeni la numărul 447. Unde este el?

— Nu-l cunosc, spuse Chris, și nu știu unde este!

Phil dădu nerăbdător din mînă.

— Nu știi nimic. Bine, te cred. Dar de ce accepți totul? Vorbea mult mai tare și încerca să se stăpînească, dar deja următoarele cuvinte trădau din nou enervarea din el. Fă ceva! Caută-l! Întreabă-le pe colegele tale! Du-te și spune-mi după aceea ce ai aflat. Auzi, trebuie să te întorci imediat!

Chris nu scoase nici un cuvînt. O parte din neliniștea lui Phil i se transmisese și ei. Se întoarse spre ușă și ieși.

Deși nu a durat decît cinci minute pînă ce Chris se întoarse, Phil abia reuși să-și stăpînească nerăbdarea.

— Ai aflat? Ce s-a întîmplat cu el?

Fata gîfîia. Alergase. Se liniști numai înainte să răspundă.

— Nimic secret. Sora Magde l-a îngrijit. A fost externat pentru că se însănătoșise.

— Nu este sănătos, spuse Phil. Astăzi după-amiază nu putea să se ridice din pat. Ce s-a întîmplat cu el?

— Trebuia să se fi întîmplat ceva rău? întrebă Chris. Nimeni dintre noi nu s-a gîndit pînă acum la ceva rău.

Phil vorbea acum stăpînit și superior:

— Chris, nu trebuie să fie ceva rău. Dar trebuie să știm ce se întîmplă. Dacă nu-ți mai pasă ce se întîmplă în jurul tău atunci te-ai abandonat de fapt și pe tine însuți. Nu mai ai nimic de făcut decît să lași capul în jos. De aceea vreau să știu ce s-a întîmplat cu Gus și cu ceilalți. Nu pentru că aș crede că s-a întîmplat ceva rău, ci pentru că vreau să-mi fac o imagine asupra situației.

Chris aprobă în tăcere, dar Phil nu avea impresia că -ar fi înțeles.

— Vino aici, spuse el și îi întinse mîna dreaptă.

Ea îi luă mîna și el o trase mai aproape de pat.

— Eu m-am gîndit la situația noastră, continua el. Nu este o situație plăcută, dar nimic nu ne împiedică să o îmbunătățim.

— Dar cum? întrebă Chris.

CAPCANA DE STICLĂ

— Nu ştiu încă, răspunse Phil. Trebuie însă să facem ceva. Sau tu eşti de acord cu tot ce se întîmplă?

Chris negă din cap.

— Un bărbat care are toată puterea, a cărui voinţă este atotstăpînitoare, aşa ceva nu poate avea un sfîrşit bun. Nu ştiu ce vrea medicul şef, e prea ascuns ca să-mi dau seama. Nu este un conducător care să ia în consideraţie dorinţele oamenilor săi. Dacă şi-a pus ceva în cap atunci va impune acest lucru, indiferent ce se va întîmpla.

Faptul că vorbea atît de mult îl obosea pe Phil, dar îşi dădu toată silinţa să nu se observe. Fără să se oprească, continuă:

— Cine permite ca asemenea lucruri să se întîmple şi nu se opune devine şi el vinovat. Tu te porţi de parcă totul ar fi deja decis sau s-ar fi întîmplat deja. Dar deocamdată nu este nimic decis atîta timp cît mai există cineva care se opune tuturor acestor lucruri. Mai sînt şi eu aici, Chris. Poate că sună a îngîmfare, pentru că sînt rănit, bolnav şi nu mă pot mişca din pat. Dar eu cred în mine însumi şi sînt gata. Vrei să mă ajuţi?

— Dacă pot, da. Chiar dacă nu foloseşte la nimic.

— Bine. Ştii cumva cînd se duce doctorul Myer la culcare?

Chris nu răspunse imediat. Apoi spuse:

— Către miezul nopţii. Uneori chiar ceva mai tîrziu.

— Atunci, fii atentă. Aştepţi pînă la trei noaptea. După aceea te duci în acea parte a navei unde stau bărbaţii. Vezi ce fac şi cum le este.

Chris se ridică brusc.

— Dar Phil, nu pot face asta!

— De ce nu? întrebă el hotărît. Sînt cumva camere care sînt închise sau care sînt asigurate în alt fel?

— Nu ştiu, dar...

— Ai încercat vreodată?

— Nu, dar...

Pentru cîteva secunde, Phil îşi pierdu controlul. Se ridică cu asemenea putere că rama patului începu să geamă şi cîteva sticle din dulap se loviră între ele.

— La dracu, atunci lasă-mă pe mine să mă duc... e totuna ce se întîmplă cu mine... dacă nimeni nu face ceva...

Îşi eliberase mîna dreaptă din legături şi începuse să-şi desfacă cureaua care-i strîngea pieptul. Chris îl apucă de mînă şi îl împinse înapoi. Muşchii lui aveau deja o forţă surprinzătoare şi a fost nevoie de toată forţa ei pentru a-l culca la loc. Forţa lui nu ţinu însă mult timp. După acest consum de energie rămase slăbit, tremurînd, deşi încerca să se opună în continuare, în timp ce ea îi lega curelele la loc. O vreme zăcu gîfîind, cu capul întors. Chris îşi aranjă părul. Apoi spuse:

— O voi face.

Aşteptă. Încet, el îşi întoarse faţa către ea.

— O voi face, Phil.

— Bine, spuse el. Atunci, du-te acum. Nu este bine să te găsească cineva aici.

Ea mai ezită o clipă, apoi ieşi.

Phil nu putea dormi, deşi încerca să se relaxeze. Acum nu i se mai administrau calmante aşa că simţea un fel de nervozitate în trup. Inima îi bătea adînc şi regulat. Îi făcea bine să asculte această bătaie. Şi respiraţia era foarte regulată. Apoi cîteodată simţea o durere tăioasă între coaste. În tot corpul său, însă, se mişca ceva care apoi se liniştea fără nici un motiv. În intestine simţea un fel de presiune care se deplasa din cînd în cînd în alt loc. Cîteodată îi amorţeau muşchii, atunci se împingea în curelele care îl ţineau legat şi îi tăiau pielea şi se întorcea pe cealaltă parte. Cel mai greu de suportat era senzaţia de mîncărime. Undeva, de obicei în locurile unde nu ajungea cu mîinile, începea să simtă o mîncărime care dispărea numai ca să apară în alt loc.

Se gîndea la situaţia lui, dar nu reuşea să tragă nici o concluzie. Gîndurile i se mişcau în cerc. Cînd în sfîrşit adormi neliniştit, uşa scîrţîi şi în faţa lui apăru Chris.

— I-ai văzut? Ce ţi s-a întîmplat? Povesteşte-mi!

— I-am găsit, spuse Chris. Se aşeză, ca de atîtea ori pînă acum, pe taburetul de lîngă patul lui.

— Nava cuprinde o parte de mijloc, cilindrică. La unul din capete este un fel de cameră de navigaţie cu emiţătoare, receptoare, radaruri, detectori termici şi altele. În partea din mijloc se află reactorul, după el magazia de rubidium, după care vin cuvele de răcire şi instalaţia de ionizare, iar la celălalt capăt se află duzele de ionizare.

Într-o pauză de respiraţie, Phil întrebă uimit:

— De unde ştii toate detaliile astea?

— Foarte simplu, n-am putut să dorm şi atunci, pentru că timpul trecea foarte greu, m-am dus la bibliotecă şi am căutat un microfilm cu informaţii despre navă.

Phil aprobă. Sămînţa pe care o aruncase încolţea.

— În jurul axei centrale sînt aşezate concentric mai multe cercuri. Trei cu totul. Sînt legate între ele de nişte spiţe. Ele formează împreună construcţia de bază a unei pîlnii care se îngustează spre faţă. Poţi să-ţi imaginezi? Împreună cu axa centrală arată ca un titirez.

Phil îşi aminti de ceea ce văzuse prin fereastră.

— Cercurile conţin încăperile?

— Da. Noi sîntem acum în cercul din mijloc, este cercul în care se află spitalul. În cel exterior se află locuinţele surorilor şi şefului. În vremea în care aveam de îngrijit mulţi răniţi foloseam fiecare cameră pentru bolnavi. Acum toate camerele astea sînt goale. În acest cerc, pe care noi îl numim etajul trei, există un spaţiu de agrement cu un bar şi un mic ring de dans, cu o sală de televiziune şi de cinematograf, o sală de lectură, o baie şi o sală de mese. La astea se mai adaugă bucătăria şi magazia de alimente. Toate lucrurile de care nu este nevoie imediat sînt stocate la etajul întîi, adică în cercul cel mai apropiat de axă.

— Totul se roteşte, spuse Phil, mai puţin ca o întrebare cît ca o constatare.

— Da, se roteşte, confirmă Chris. Din acest motiv, în cercul exterior se creează o gravitaţie normală, în timp ce în cercurile dinspre interior gravitaţia este micşorată proporţional.

— Am observat destul de tîrziu, spuse Phil, cînd am reuşit pentru prima dată să mă ridic într-adevăr.

CAPCANA DE STICLĂ

— Spițele care fac legătura între cercuri sînt goale pe dinăuntru. În ele se află niște lifturi pentru deplasarea între etaje. Nu am fost niciodată mai înainte la etajul întîi, ce era să caut acolo unde sînt magaziile de provizii?

Phil tăcu și Chris făcu o pauză în care părea că se gîndește la ceva. Phil avea impresia că prelungea cu bună știință preambulul, de parcă ceva o împiedica să ajungă la esența problemei.

— Acum ai fost însă la etajul întîi, spuse el pentru a o încuraja să povestească mai departe.

— Da. Am fost sus.

Căzută pe gînduri, Chris netezi cîteva cute pe cearșaful întins peste salteaua pneumatică. După aceea continuă povestirea.

— Am urcat cu liftul. Îți dă un sentiment ciudat să urci cu acest lift. Cînd începe să se ridice simți, ca la fiecare lift, cum te împinge încet în sus. Apoi însă ai senzația că stai pe loc, deși liftul urcă în continuare, iar atunci cînd se oprește într-adevăr ai impresia că ai început să cazi foarte jos, din ce în ce mai adînc. Această senzație continuă să persiste încă mult timp după ce ai ieșit din lift. Cînd am ieșit din cabina liftului m-am trezit într-un gang. Toate lucrurile sînt la fel ca la etajul 2 sau 3. Multe uși duc spre lateral, de fapt spre dreapta. În stînga este un rînd de geamuri. Prin ele poți să vezi partea din spate a navei și de aici să te uiți în direcția Pămîntului și a Soarelui. Poți încă să recunoști Soarele foarte bine, este steaua cea mai strălucitoare de pe cer.

Chris își privi ceasul.

— Trebuie să mă grăbesc. Am intrat deci în gang și am deschis cîteva uși. Înăuntru erau provizii, rezervoare de cele mai diferite forme, din carton, plastic și sticlă și chiar lucruri mai mari, piese de schimb pentru mașini, cîteva tractoare și nave pe pernă de aer, care erau împachetate întregi.

— Spune mai departe, o îndemnă Phil atunci cînd Chris vru să facă iar o pauză. I-ai găsit acolo jos, la provizii?

— Da, spuse Chris. Este încă ceva... fantomatic... Sînt foarte speriată... dar nu trebuie să fie neapărat ceva rău. Încă nu-mi dau seama.

— Dar ce era? întrebă Phil nerăbdător.

— Am ajuns lîngă o ușă. Cînd am deschis-o am știut că nu era o magazie ca oricare alta. Întîi am văzut cîteva cărucioare de bolnavi. Era semiîntuneric și a trebuit să mă obișnuiesc mai întîi cu toate acestea. Brusc am avut senzația că nu eram singură. În întunericul din fața mea se mișca ceva... simțeam aceste mișcări. Poate că am avut senzația asta numai pentru că auzeam ceva, curgea ceva foarte încet... după aceea am văzut... încăperea era prelungă, ca toate încăperile de pe navă. Pe ambele părți erau niște rafturi pe care se aflau cutii de sticlă de mărimea și forma unor sicrie. În acestea zăceau ei, unul lîngă altul, bine împachetați. Nu puteau fi recunoscuți clar pentru că în jurul lor se afla ceva ca un abur. Cîteva picături se lipiseră de sticlă și păreau picături de mucegai. Capetele lor se aflau în măști, care păreau să fie măști de gaze, poate chiar erau măști de gaze, dar nu aveau deschizături pentru ochi. Era îngrozitor, arătau ca și cum ar fi fost toți orbi. Cel mai îngrozitor însă a fost altceva: nu dormeau. Nu, asta nu poate să fie somn...

Brusc se opri, de parcă ar fi ajuns la limita puterilor ei. Phil puse mîna lui peste a ei și îi lăsă cîteva secunde timp ca să-și revină. După aceea spuse:

— Nu pot fi... morți?

— Nu, nu-ți poți imagina, șopti Chris. Ochii ei priveau prin Phil către ceva neliniștitor. Nu erau morți. Se mișcau. Dar nu erau nici treji... Mișcările lor erau rigide, de parcă ar fi din lemn... și total mecanice...de parcă ar fi avut un motor în ei, care îi făcea să se miște ca păpușile pe sîrmă. Da, se mișcau ca și cum ar fi încercat din toate puterile să scape din capcana de sticlă care îi ținea prizonieri. Nu toți odată, dar mulți. După aceea, unii dintre ei se linișteau, de parcă ar fi fost epuizați, iar alții care pînă atunci nu se mișcaseră deloc începeau să tresară, să se miște... nu tare, parcă numai aluziv... de parcă ar fi vrut să pornească să facă un anumit lucru. Ceva îi împingea tot timpul înainte și în același timp ceva îi lega acolo unde erau...

Ea se aplecă înainte și își puse capul pe umărul lui Phil. Construcția stăpînirii ei de sine, ridicată cu atîta efort, se prăbuși instantaneu.

— Phil, scînci ea, nu mă pot gîndi la asta, nu rezist... gîndul la ei... gîndul că tu...

— Fii liniștită, spuse el. Nu prea avea sens să spună altceva, oricum era indiferent ce zice, atîta timp cît era ceva liniștitor.

— Liniștește-te! Nu plînge! Totul va fi bine!

Spuse în continuare vechile cuvinte ale compasiunii și înțelegerii cu care se liniștesc copiii atunci cînd sînt disperați. Vorbi în continuare și îi mîngîie părul care îl gîdila pe obraji. Deși el era bolnavul și ea îl îngrijea, acum el era mai puternic, simțind că ea căuta apărare în brațele lui. Inspira parfumul părului ei blond ca pe ceva prețios. Dorința de a lupta pentru fata care i se încredința și care era gata să se supună voinței lui deveni din ce în ce mai puternică. Era un dar, cel mai prețios, dar pe care ți-l puteai imagina în mijlocul unei lumi îngrozitoare, era victoria definitivă asupra singurătății nemărginite.

Cîteva minute trecură în liniște.

— Trebuie să ne mobilizăm acum, spuse el. Împreună vom găsi un drum care să ne scoată de aici. Chiar dacă totul pare pierdut, atîta timp cît mai există voința de a îndrepta ceva există și speranță. Mă crezi?

— Da, șopti Chris.

— Atunci gîndește-te la asta. Gîndește-te întotdeauna la asta. Și totul va fi mai ușor. Du-te acum în camera ta și nu uita.

Chris încercă să surîdă. Își șterse fața cu o batistă. După aceea se aplecă și îl sărută pe gură și pe obraji.

Îi șopti la ureche:

— Și mai e ceva...

Nu putu să vorbească mai departe. Îl sărută încă o dată și ieși.

Medicul șef îl consultase pe Phil din toate punctele de vedere.

— Ați făcut progrese frumoase, Phil Abelsen, spuse el. Sînt mulțumit de dumneavoastră. Astăzi vă veți putea simți pentru prima dată un om liber. Pentru cîteva minute vă decuplez de mașini. Se întoarse către Chris, care stătea ca o umbră în

CAPCANA DE STICLĂ

spatele lui. Țineți rezervorul de oxigen pregătit pentru orice eventualitate. Cînd vă spun, îi dați oxigen pur.

Mîna lui se mișcă peste tabloul de comanda. Înainte ca Phil să simtă ceva văzu că mingea cea roșie nu se mai umflă, se zbătu cîteva clipe și apoi rămase atîrnată ca și cum s-ar fi uscat. Pentru un moment simți cum ceva îl sufocă, ceva interior îl făcea să încerce disperat să inspire aer, tuși și începu să gîfîie, inspiră puternic și își dădu seama că asta îi făcea bine. În momentul în care simți că vine următorul atac inspiră adînc și apoi din nou, și din nou...

Avea senzația că plutește între viață și moarte și spaima îl sufoca. Privirea lui se plimba prin cameră și se opri pe fața fetei, ai cărei ochi cărpui îl priveau fix de parcă ar fi vrut să-i inspire curaj. Această privire atenuă spaima din el, îl ajută să se stăpînească și să tragă aerul în mod regulat în piept, apoi să-l expire liniștit, și iar să inspire, și apoi iar să expire...

— N-a fost bine, soră? întrebă doctorul Myer. Încercăm și cu inima tot acum?

Chris îl privi o clipă fără nici o expresie. Apoi spuse într-un ton neutru, de servici:

— Cum credeți, domnule doctor.

— Hai, nu fi așa, fato, spuse medicul. Din nou se întoarse spre tabloul de comandă și învîrti ușor de comutator. Phil observă cum pistoanele se mișcau din ce în ce mai încet. După un timp, nu se mai mișca nimic din mașină. În același moment, Phil avu senzația că în pieptul lui se afla o mare greutate. Inima i se zbătea înnebunită, împotrivindu-se unei mîini de fier care o strîngea nemilos. Se simțea exclus din această încleștare, deși ea se desfășura, pe viață și pe moarte, în interiorul lui. Nu putea înțelege, nimic nu reacționa la eforturile lui. Mîinile i se deschideau și se închideau de parcă ar fi vrut să apuce ceva invizibil, o menghină îi presa mușchii maxilarelor, atît de tare că dinții îi scrîșneau.

După aceea înțelese că lupta se terminase în favoarea lui. Simțea o slăbiciune tremurătoare în interiorul său, dar era fericit. Toate celelalte lucruri dispăruseră în spatele unui paravan.

Medicul urmărea instrumentele de pe tabloul de comandă.

— Inima se ține bine, spuse el, și nici de plămîni nu ne putem plînge. În cîteva zile nu veți mai avea nevoie de aparate. În cîteva zile sînteți sănătos tun.

Sănătos! Să mergi, să alergi... Dar mai era ceva... Phil se reîntorcea încet, încet la realitate.

— Ce se va întîmpla cu mine cînd voi fi sănătos? întrebă el.

— Veți dormi, spuse medicul. Toți ceilalți pacienți dorm pînă cînd vom ajunge la țintă.

„Pînă vom ajunge la țintă", gîndi Phil.

— Ce fel de somn e ăsta, domnule medic șef? întrebă el. Un somn artificial de lungă durată? Un fel de hibernare?

— Exact asta e, băiatul meu, spuse doctorul. Trase cu piciorul taburetul mai aproape și se așeză lîngă pat. Această navă nu are de fapt decît o capacitate de 200 de pasageri. Eu am adus însă peste 1 100 de persoane la bord. Zborul se desfășoară în necunoscut, nimeni nu știe cît va dura. Trebuie să împărțim proviziile, să economisim energia. Cea mai bună soluție este somnul artificial.

Cînd văzu că Abelsen își încrețește fruntea, spuse:

— Nu trebuie să vă fie frică. Toate vechile dezavantaje ale acestei metode sînt depășite, toți se vor trezi la viață. Nu există nici un fel de dispariție a țesutului muscular și nici accese de epilepsie. Problema nici măcar nu a fost atît de greu de rezolvat. Trebuie să ai numai grijă ca organele să rămînă capabile de funcționare, la fel și membrele, și evident creierul. Cu alte cuvinte, nu ai voie să cazi într-o nemișcare totală, trupul trebuie să primească sarcini de îndeplinit. Abelsen, ați văzut vreodată un joc de fotbal? Ați văzut cum spectatorii participă inconștient la joc cînd se pun în situația atacantului aflat în fața porții? Încearcă să dea în minge de parcă ar fi într-adevăr în situația de a da în minge. Cea mai mică mișcare este similară cu cea a jucătorului, dar nu numai mișcarea: observă coechipierii și adversarii, se gîndește dacă nu cumva este cineva liber în propria echipă și ar trebui să-i paseze sau să țină mingea. Ați văzut vreodată așa ceva?

— Da, domnule medic șef, răspunse Phil.

— Pe asta se bazează sistemul, continuă doctorul Myer. Nici unul nu are voie să se odihnească complet. Eu transmit direct în creier senzațiile care declanșează acțiunile. Nu sînt mișcări duse pînă la capăt, ci numai încercări de a face anumite mișcări, dar ajung pentru a ține întregul aparat în stare de funcționare. Cîteva impulsuri simple, transmise în anumite regiuni ale creierului, declanșează asociațiile. Restul îl adaugă fantezia. Eu am realizat un program care ocupă toți mușchii și menține treze toate procesele mentale. Am făcut chiar mai mult. Am conceput programul în așa fel încît cei mai importanți mușchi sînt antrenați permanent și sînt stimulate mai ales acele procese mentale care mobilizează părțile bune ale caracterului unui om, capacitatea sa de a munci bine. Înțelegeți, Abelsen: totul este numai un exercițiu. După somn, fiecare este din punct de vedere al stării fizice și mentale mai capabil decît înainte.

Phil se gîndi la trupurile care tresăreau permanent descrise mai înainte de Chris. Exagerase ea? Îi căută privirea, dar ea ținea capul aplecat. Stătea nemișcată undeva în fundul camerei. Dădea impresia că ar fi transparentă.

— Pot să vă întreb ce aveți de gînd?

Doctorul Myer era într-o dispoziție bună. Zîmbi la întrebarea lui Phil.

— Sigur că da, spuse el. Nu este nici un secret. Pe lîngă asta este ușor de prevăzut. Opera vieții mele va fi supraviețuirea omenirii. Tăcu cîteva clipe. Noi am trăit infernul, spuse el. Și era de prevăzut. N-a fost prima dată, gîndiți-vă la potop. Întotdeauna a existat o arcă a lui Noe, ca nava noastră. Dar de fiecare dată a fost salvat răul și perpetuat în noua epocă. Gîndiți-vă la ultimele zile ale Pămîntului și la cum s-a ajuns aici. Gîndiți-vă ce erau oamenii: o masă fără nici un fel de simț moral, dezordonată, care se agita încoace și încolo fără nici un rost și fără a putea fi oprită. Fiecare vroia altceva, exista o imensitate de păreri, dorințe, o amestecătură de acțiuni fără sens, o delăsare, un mod de viață parazitar, un

CAPCANA DE STICLĂ

haos de imprecizie, de lipsă a conştiinţei datoriei, de lipsă a simţului onoarei. Ce mai era uman în toate acestea?

Privi gînditor la punctul care sărea pe ecranul osciloscopului. După aceea, începu din nou:

— Eu am prevăzut toate astea. Armele erau prea distrugătoare. Devenise lipsit de sens să lupţi. Răspîndirea morţii ajunsese prea cuprinzătoare. Îi lovea pe laşi ca şi pe cei curajoşi, pe cei capabili ca şi pe incapabili. Probabil că a fost bine că s-a întîmplat ce s-a întîmplat. Acum există posibilitatea unui nou început.

— Ce veţi începe? întrebă Phil.

Medicul şef nu auzi ce spunea Phil. El vorbea ca pentru sine:

— Eu am amenajat această navă ca spital. Eu am insistat ca această navă destinată unor scopuri militare să fie confiscată. Oamenii de ştiinţă o destinaseră unei misiuni mai importante decît adunarea răniţilor. În timp ce s-a aprins deuteriumul eu mă aflam pe o traiectorie între Pămînt şi Lună. Un proiectil distrusese staţia noastră orbitală, iar nava era plină de răniţi. Erau mai multe cazuri decît de obicei, dar uşoare, majoritatea reuşiseră să-şi îmbrace costumele spaţiale la timp. Îi prinsesem într-o plasă, ca pe peşti. Imediat am dat ordin să pornim. Ţinta noastră este RZ 11, cel mai apropiat vecin al nostru în spaţiul intergalactic. Este mult mai aproape decît Centauri. Astronomii au reuşit numai de curînd să o cerceteze cu ajutorul laserilor. Planetele din sistemul nostru solar nu sînt destul de sigure din punctul meu de vedere, pentru că nu pot să ştiu ce fel de urmări va mai avea incendiul de pe Pămînt. Poate că acesta va continua şi pe alte planete. Poate că întreg sistemul solar se va dezintegra.

— Şi staţiile de pe Lună, de pe Marte şi de pe Venus? întrebă Phil.

Medicul îl privi gînditor.

— Fuseseră desfiinţate de mult şi readuse pe Pămînt pentru a fi folosite în serviciul terestru. Staţia de pe Lună era ca şi distrusă.

— Ce veţi face cînd vom ajunge la ţintă? întrebă Phil mai departe.

— Am tot ce-mi trebuie aici pe navă pentru a putea construi o mică staţie, indiferent cum arată planeta pe care vom ajunge. Am bombe termice şi pot, dacă este necesar, să evapor lacuri şi să mut munţi. Toate mijloacele de transport şi toate maşinile pot fi conduse cu ajutorul unui sistem instalat pe navă. Magaziile conţin destule piese ale unor case detaşabile pentru a-i adăposti pe toţi care este nevoie. Pentru a obţine şi un oarecare confort avem la dispoziţie mobila din navă. Reactorul care propulsează nava poate fi demontat şi refolosit pentru orice alt scop. Pe lîngă asta, am destulă materie primă pentru Combiplast ca să umplu o întreagă vale dacă este nevoie. Ştiţi că acest material se umflă precum coca dacă se amestecă materiile prime de bază. Pe lîngă asta, mai avem şi o instalaţie medicală completă cu aparate pentru diagnoză şi terapie. Ce-şi poate dori un om mai mult decît atîta?

— Vreţi să colonizaţi planeta? întrebă Phil.

— Eu voi crea un sistem în care să domnească ordinea şi disciplina, spuse medicul. Voi avea grijă ca mica colonie să funcţioneze ireproşabil. Nu am nevoie de progres şi nici de transformări. Sistemul meu va fi static. Voi avea grijă ca să pornească şi să funcţioneze şi atunci cînd eu nu voi mai exista. Un mic grup de oameni care vor avea tot ce au nevoie.

Acum îl privi din nou pe Phil, al cărui cap slabit era îngropat în perna cu aer.

— V-aţi gîndit vreodată de cîte are nevoie omul pentru a exista? întrebă el, dar continuă imediat fără să aştepte nici un răspuns. Este o problemă foarte dificilă, poate cea mai dificilă. În primul rînd, trebuie să fie asigurate premisele fizice. Omul nu suportă variaţii mari ale mediului cu care este obişnuit. Temperatura, presiunea, forţa gravitaţională, spectrul luminii, luminozitatea şi multe altele la care nici nu ne gîndim trebuie să fie optime. Aceste probleme au fost însă cercetate în amănunt şi sînt în esenţă probleme care ţin de energie şi formele de transformare ale acesteia. Actualmente noi stăpînim aceste probleme. Şi problemele chimice, metabolismul, respiraţia şi nutriţia pot fi rezolvate. Aerul consumat poate fi regenerat. La fel şi apa. În ceea ce priveşte nutriţia trebuie să ne adaptăm puţin corpul la noile cerinţe. El va primi tot ce are nevoie: materii nutritive, adică compuşi de carbon, proteine, vitamine, microelemente. Numai în ceea ce priveşte modul de asimilare va trebui să ne adaptăm la ceva diferit de cel obişnuit. Totul se va administra în forme concentrate, cîteva pilule de substanţă pură fără balast. Avem la bord o maşină de sintetizat, care poate realiza orice materie nutritivă din orice substanţe de bază, cu condiţia ca acestea să conţină elementele necesare. Sigur că acest lucru va produce cîteva modificări. Anumite organe vor deveni inutile: sistemul de masticaţie, o parte a sistemului digestiv, o parte din funcţiile stomacului şi ale intestinului. Dar le vom rezolva pe toate. Aceste limitări vor contribui la îmbunătăţirea sănătăţii generale.

Asta este însă numai prima parte. Cealaltă este mai dificilă şi a fost recunoscută mult prea tîrziu. Omul nu este un motor Diesel care funcţionează atîta timp cît primeşte destulă motorină şi oxigen. El are nevoie şi de un sens al vieţii, de un ţel.

Care este sensul vieţii? Înainte, era obligat să muncească şi asta îl satisfăcea integral. Atunci cînd maşinile i-au preluat munca, a început prăbuşirea sa spirituală. Nimeni nu a acordat nici un fel de atenţie faptului că omul are nevoie de o ocupaţie şi că trebuie să fie convins de sensul şi de necesitatea ocupaţiei sale. Astăzi ştim că omul nu trebuie să muncească neapărat, este aproape indiferent ce face, atîta timp cît ceea ce face îl satisface şi îi solicită energia fizică şi spirituală de care dispune. Eu voi da deci un conţinut vieţii pe care o vom trăi.

Este apoi problema autorităţii. A fost o vreme cînd se vorbea mult despre libertate. Astăzi ştie oricine că libertatea este o iluzie şi că fie şi numai gîndul la ea este dăunător. Omul are nevoie de cineva care să-i dea ordine şi care să înfrîngă orice încercare de nesupunere. Acest lucru îi oferă sprijinul de care să se agaţe. Eu voi juca rolul celui care dă ordine şi vă rog să mă credeţi că nu o fac cu plăcere, este rolul cel mai greu. Pe mine nu mă va ajuta nici un fel de educaţie care obişnuieşte oamenii încă din tinereţe să fie

pregătiţi să execute ordinele pe care le primesc în anumite situaţii, pentru că situaţia aceasta este complet nouă. Eu voi folosi mijloace chimice pentru a obţine ascultarea necesară. Există asemenea mijloace şi eu dispun de ele. La urma urmelor este indiferent modul în care se păstrează ordinea.

Şi acum despre cel de-al treilea element: ţelul. Omul este făcut în aşa fel încît trebuie să vadă efectul fiecărei cauze. Efectul este sensul cauzei. În ceea ce priveşte lucrurile fără importanţă, acest sistem funcţionează fără nici un fel de probleme, dar dificultăţile apar la lucrurile cu adevărat importante. Aici sistemul nu mai este valabil. Sensul vieţii, sensul umanităţii! Sensul trebuie creat în mod artificial. Şi pentru că foarte puţini pot acest lucru, îl voi face eu pentru ei. Eu voi da vieţii noastre viitoare un sens pe baza căruia fiecare va putea înţelege scopul propriei sale existenţe.

Medicul şef vorbise ca în faţa unui mare public. Acum, cînd terminase, privi în jurul său. În spate stătea o fată cu capul plecat. În faţa lui zăcea un bolnav cu ochii pe jumătate închişi. Medicul şef chemă sora.

— Vom cupla din nou maşina. Ajutaţi-mă!

Urmări cu atenţie ecranele şi indicatoarele şi reglă cîţiva parametri.

— Şi cum va continua viaţa? întrebă Phil. Vreau să spun că nu sînt decît patru femei la bord...

— Nu am uitat nici acest lucru, spuse medicul. Patru femei nu este mult. Dar toate sînt tinere. Vor mai fi fertile încă cel puţin douăzeci şi cinci de ani. Asta ajunge. Sigur că nu ne putem aştepta de la ele să poarte sarcina singure. Problema maturizării ectogenetice este însă din fericire rezolvată. Avem pe navă un incubator.

Medicul se uită mai întîi la Phil şi apoi la soră. Amîndoi priveau pe lîngă el.

— Să nu fim suprasensibili, spuse el tăios. În situaţia noastră nu ne putem permite aşa ceva. Gîndiţi-vă mai bine la avantaje. În primul rînd femeile sînt scutite de sarcina obositoare. Pe lîngă aceasta voi putea controla informaţia genetică. Următoarea generaţie va fi şi mai capabilă decît cea de acum, vă puteţi baza pe asta.

Scoase un carneţel din buzunar şi îl răsfoi.

— Mîine vom decuplă două ore, poimîine patru, şi tot aşa mai departe. În cinci zile sînteţi sănătos, Abelsen. Haideţi, soră!

Deschise uşa şi aştepta pînă cînd Chris ieşi. După aceea o urmă.

11.

Venise noaptea în cazarmă, ferestrele clădirilor erau întunecate, iar antrenamentele luaseră sfîrşit. Soldaţii şi subofiţerii se culcaseră. Numai santinela îşi mai făcea singură rondul. Poate că nici maiorul nu dormea, nimeni nu ştia însă exact.

Abel zăcea în patul lui cu capul sprijinit pe braţele strînse sub ceafă. Prin geamuri vedea o bucăţică pustie din aleea de beton. Ajunsese la capăt. Astăzi urma să fie noaptea lui. Era sfîrşitul şi în acelaşi timp începutul, deşi nu ştia ce va începe.

Aşteptă încă un timp, apoi coborî încet, sprijinindu-se de stîlpul patului. În al doilea pat observă o mişcare. Austin se sculă şi el.

— Unde te duci?

— Taci, spuse Abel. Îşi îmbrăcă pantalonii, haina şi cizmele şi ieşi pe uşă. În spatele lui auzi un zgomot: Austin.

— Ce ai de gînd?

— De ce întrebi, tot nu te interesează!

Abel îl ţinea de mînecă.

— Nebuniile tale nu mă interesează, dar n-ai voie să-mi distrugi planurile.

— N-am voie?

Abel se apropie de fereastra din hol şi începu să pîndească venirea santinelei.

— Nu fi aşa de încăpăţînat, se rugă Austin. Acum ştiu cum pot scăpa de aici. Ascultă-mă, voi arunca ieşirea în aer.

— Cu ce? întrebă Abel.

— Undeva pe aici trebuie să existe nişte explozibil. Dinamită, grenade, bombe, ceva de genul ăsta.

Dinamită, grenade, bombe. Bombe. Abel trebuia să fi auzit aceste expresii undeva, înainte. Oricum ştia ce însemnau. Evident. Erau în armată şi în armată trebuia să existe explozibil. Explozibile. Proiectile. Rachete. Baze de rachete. Submarine, staţii orbitale, bombe, bombardiere, bombe atomice. Erau în armata şi în armată există toate acestea. Dar unde se aflau?

— Crezi? întrebă el. Şi unde?

— În magaziile de provizii sau în celelalte, undeva trebuie să fie.

— Şi cum vrei să ajungi acolo?

— Păi nimic nu este încuiat. Unde ne-am lovit de broaşte cu siguranţă?

— Da, spuse Abel. Uniformele, corturile şi lanternele. Şi toate celelalte cîrpe. Pistoalele sînt însă închise bine. Unde ai văzut tu pînă acum arme?

Santinela apăru departe în stînga, lîngă magazie. Încet, începu să patruleze de-a lungul aleii de beton.

— Voi găsi eu ceva.

Santinela apăru în faţa ferestrei. I se auzeau paşii. Abel şi Austin îşi plecară capetele. Paşii deveniră din ce în ce mai slabi şi apoi nu se mai auziră deloc.

— Cum poţi să fii atît de indiferent? spuse Austin. În vocea lui se auzea ceva care semăna cu un scîncet. Gîndeşte-te numai la libertatea care ne aşteaptă afară. Există posibilitatea să reuşim să scăpăm din închisoarea asta. Aici sîntem prizonieri. Sîntem prizonieri! Îngropaţi undeva sub pămînt.

Sub pămînt, gîndi Abel. Ascunzători, buncăre. Aer decontaminat. Climă artificială. Prizonieri. Atunci afară ar trebui să fie... Dar el ştia că nu era adevărat. Nu era chiar atît de simplu. Austin nu înţelegea.

— Toate astea nu-ţi pot fi indiferente! se rugă Austin. Nu poţi risca aşa ceva! Mai lasă-mi timp, cel puţin cîteva ore!

Abel se duse la uşă şi o deschise încet.

— Gîndeşte-te la imensitatea timpului pe care l-am petrecut aici. Maiorul este vinovat de asta

CAPCANA DE STICLĂ

Te înșeli, Austin. Tu cauți o stafie. Afară nu poate fi nimic altceva decît abisul. Eu mi-am căutat singurul lucru real care poate fi făcut în condițiile date: eu îl voi ucide pe maior. În această noapte îl voi ucide.

Ieși afară fără să se mai sinchisească de Austin. Porni către transee, încercînd să nu se îndeparteze de zidurile clădirilor. Terenul liber dintre ultima baracă și prima tranșee îl străbătu în salturi scurte, după ce se asigură că nu era nimeni prin apropiere.

Se furișă printre tranșee. Cunoștea foarte bine sistemul lor și știa exact cînd trebuia să schimbe direcția și cînd să meargă înainte. Merse prin labirint în direcții aparent lipsite de sens, ba la dreapta, ba la stînga și apoi drept înainte și iarăși înapoi pînă cînd ajunse acolo unde voia să ajungă — în fața ascunzătorii din pămînt. Nu avea nici o lanternă, nici nu avea nevoie de lumină, ar fi găsit lucrurile îngropate chiar dacă n-ar mai fi fost nici firele pe care însă le simți curînd între degete.

Dezgropă piesele pistolului. Erau murdare și unse, dar așa fuseseră de foarte multe ori. Puteau fi curățate. El luase cu sine trusa de curățat armele, inclusiv pasta de bisulfit de molibden necesară pentru ungere. Și încă o dată, ultima dată, începu să curețe piesele componente ale pistolului așa cum o făcuse de atîtea ori pînă acum. Din buzunar scoase țeava și o înșurubă. După cinci minute avea în mînă un pistol adevărat, încărcat. În încărcător avea trei proiectile și aceste trei proiectile trebuiau să ajungă.

Aplecîndu-se permanent, alergă înapoi prin transee. Aici era acoperit. Numai din cînd în cînd ridica capul și se uita în jur. În noaptea asta patrula mai mult decît o singură santinelă. La un moment dat văzu trei santinele deodată. Două dintre ele stăteau pe terenul liber dintre barăci în timp ce a treia dispărea după un colț.

Nu avea dreptul să ezite mai mult. Nu se mai simțea în siguranță. Oare ușile erau acum închise? Nu fuseseră concepute să fie încuiate și, atît de repede, nu puteau fi modificate atîtea uși. Abel era convins că erau mult mai multe care duceau în holul privilegiat. Nu le puteau păzi pe toate. Pînă acum fusese suficient faptul că soldații nu aveau ce căuta în interiorul clădirii mașinilor și al majorității celorlalte clădiri. În consecință, nu aveau voie să intre nici acolo, asta era clar.

Cu cît gîndurile lui Abel deveneau mai clare, cu atît mai mult i se părea de necrezut cît de simplu se putea organiza aici o răscoală. Totodată îi devenea însă din ce în ce mai clar cît de puternică era această organizație bazată pe manipularea prin intermediul tabletei negre. Atîta timp cît cineva lua tableta neagră nu reușea să ignore vreun ordin. Și atîta timp cît ascultai de ordine trebuia să iei tableta. Un cerc vicios pentru cel care ajungea vreodată să intre în el. Era asigurat de două ori faptul că nimeni nu știa care era efectul drogului.

Ajunsese la marginea labirintului de transee, în alt loc decît cel prin care intrase — mai apropiat de clădirea mașinilor. După ce se uită în jur, sări din tranșee și alergă la ușă. Acum urma o clipă esențială: păzeau ușa? Trase pistolul din buzunar și respiră de cîteva ori adînc. După aceea deschise ușa, se repezi înăuntru și se aruncă lîngă peretele din stînga, lîngă un munte de cabluri și izolatori. Așteptă un timp, ascultînd ce se întîmpla în semiîntuneric.

Cîntecul roții motoare umplea întreaga sală. De la țevile de deasupra capului său veneau niște pocnete ușoare. I se păru că vede flăcări albastre dansînd deasupra țevilor, dar imediat ce își concentră privirea asupra lor acestea dispărură.

Se ridică și începu să cerceteze împrejurimile prin fereastră. Acolo, în spate, unde se afla magazia, se mișca ceva în umbra clădirii. Încercă să străpungă întunericul. Alergînd aplecat, cineva depăși unul din locurile luminate ale zidului. Austin. Austin se învîrtea pe acolo, căutînd explozibil. Dacă îl prindeau, se dădea alarma. Abel nu știa dacă această situație i-ar fi fost favorabilă sau nu. Probabil că era indiferent, pentru că dacă totul mergea cum trebuie avea să-și atingă țelul foarte curînd.

Se furișă la zidul din fund și pipăi pereții pentru a găsi o ușă. Și această ușă era neîncuiată. O deschise repede, se strecură prin ea și o închise la loc pentru a împiedica lumina lămpilor de avarie să pătrundă afară. Împinse în jos și pîrghia care închidea ușa.

Coridorul se întindea părăsit la stînga și la dreapta. Abel apucă mai strîns în mînă pistolul și porni în aceeași direcție ca la prima sa vizită. Oare putea să întîlnească pe cineva? Pe maior și asta ar fi fost foarte bine. Femeia? Un sergent? Cine avea voie să pătrundă aici?

Știa prea puțin. În mintea sa apăreau mereu noi întrebări. Ce scop avea toată cazarma? Cum ajunsese el, Abel, aici? Ce fusese înainte?

Se opri acolo unde, cu o zi înainte, întîlnise femeia. Ușa era închisă. Mult timp ascultă cu urechea lipită, după care împinse pîrghia încet, încet la dreapta. Apoi trase ușa care aluneca pe role. Lumina care îl întîmpină fu insuportabilă. Îl orbi complet.

Aici nu se afla nimeni. Abel intră. Își concentră simțurile pentru a găsi ceva suspect. Marea mașină nu funcționa. La prima vedere părea un amestec de țevi de sticlă mată cu inflexiuni verzi la colțuri, care se lărgeau în cilindri mari și prin care treceau tuburi cu terminații aurii, înconjurate de inele și garnituri. Părțile metalice erau legate între ele prin cabluri rectilinii, care din cînd în cînd se frîngeau în unghiuri drepte. În fața acestei mașini se aflau cîteva cutii așezate una peste alta, cea mai mare fiind la bază. Cutiile aveau pereți de plastic, în care fuseseră practicate o serie de găuri mici, rotunde. Ramele erau dintr-un metal negru-cenușiu, în care se distingeau niturile argintii. Cutia de la bază era de mărimea unei mese și de la ea pornea o țeavă groasă, care făcea legătura cu peretele din dreapta, străbătut de un labirint de rame negre și acoperit cu un material artificial de culoare cenușie. O placă fusese scoasă și pusă pe jos, sprijinită de perete. Pe acolo se putea privi înăuntru un grilaj format de sîrme subțiri așezate vertical orizontal și la 45 de grade, locurile unde se intersectau fiind înconjurate de niște cercuri.

Abel se apropie. Se uită scurt înapoi. Lăsase ușa deschisă, iar crăpătura văzută de aici părea o

CAPCANA DE STICLĂ

poarta spre noapte. Asta era explicaţia. Abel încercase să rezolve enigma pe această cale, dar nu fusese sigur. În el se deşteptase o bănuială, ciudată, o spaimă de a nu fi trişat într-un mod care să nu fie accesibil minţii sale.

Se întoarse şi se apropie din nou de maşină. Lîngă turnul format din cutii se afla un microfon aşezat pe un trepied. Cablul microfonului pornea dintr-o parte laterală a cutiei de la bază, al cărei capac părea să fie un fel de tablou de comandă. Lîngă comutatorul principal erau o serie de butoane pe care erau desenate formule chimice, iar o ţeavă care pornea din construcţia de ţevi de sticlă se termina lîngă tablou, într-un fel de vas deschis.

Abel simţi cum îi urcă în nas un miros usor înţepător. Trase atent aer în piept şi constată că era miros de foc şi că venea de jos. Se aplecă şi descoperi un fir de fum. Lîngă unul din picioarele trepiedului pe care se afla microfonul licărea ceva roşu. Un muc de ţigară. Închise ochii pentru un moment. Ţigări. Coca-cola. Muzică de radio. Televizor. Prăjituri şi nuci... Toate astea existau undeva, sau existaseră cîndva. Sau vor exista cîndva. Dar el nu putea ajunge la ele.

Restul ţigării aprinse însemna ceva. Gîndul îl readuse rapid la realitate. De foarte puţin timp cineva trebuie să fi fost aici. Ţigările sînt un lux. Deci, maiorul! Sau o femeie? Ridică chiştocul. Nu avea urme de ruj. Deci, totuşi, maiorul...

Abel stătea pe jumătate aplecat. Pistolul se afla în buzunarul lui. Băgă mîna în buzunar şi apucă mînerul armei. După aceea se duse la peretele din stînga în care se afla o uşă, o uşă deschisă.

Din nou intră într-un hol. Rămase pironit locului fără să poată înţelege ce se întîmpla. În faţa lui se afla o garnitură de scaune din ţeavă de oţel aşezate în jurul unei mese joase, cu tăblia din material artificial de culoare neagră. Dintr-un ghiveci imens creştea un arbust, care ajungea cu frunzele sale nenumărate pînă la tavan. La perete se aflau două dulapuri de birou, ale căror rulouri erau ridicate şi în care se aflau mai multe corpuri de ordinatoare. Lîngă ele era o cutie pentru acte plină cu cartele. Pe o măsuţă se afla o maşină de scris automată, iar într-un raft de dedesubt se vedea un magnetofon.

Abel se trezi brusc din contemplaţie cînd auzi un zgomot. Imediat se trase după uşă. Se lungi pe pămînt şi privi după colţ. În cîmpul lui vizual apăru o persoană şi apoi încă una. Veneau din acea parte a încăperii aflată în spatele scaunelor, pe care nu o cercetase încă şi pe care nu o putea vedea de unde stătea el. Prima persoană era un soldat îmbrăcat în uniforma de paradă. Avea ochii legaţi cu o bandă neagră şi păşea nesigur prin cameră. Cel care se afla în spatele lui şi care îl împingea înainte arătîndu-i drumul era un sergent. Amîndoi dispărură în partea cealaltă a gangului. Zgomotul paşilor încetă şi atunci auzi bătaia în uşă. Uşa se deschise şi Abel auzi vocea unei femei.

— Hai, vino, micuţule.

Apoi cîteva zgomote neidentificabile. O uşă care se închide. Paşi. Sergentul apăru din nou în cîmpul lui vizual. Se apropie de dulapul de acte, scoase un volum, îl deschise şi începu să caute prin el.

Abel stătea nehotărît la locul său de observaţie. Încercă să aprecieze distanţa de la el la bărbatul din cameră. Erau numai douăzeci de paşi. Dacă acesta avea ceva de făcut la maşină putea fi într-o secundă lîngă el.

Abel nu voia să rişte mai mult decît era absolut necesar. Începu să caute un loc în care să se retragă şi să nu poată fi văzut imediat de la uşă. În spatele construcţiei din sticlă se aflau, pe măsuţe, lîngă perete, mai multe obiecte care păreau să fie agregate electrice. Între ele erau multe nişe şi colţuri libere.

Abel se retrase într-una din aceste nişe pentru a aştepta să vadă ce se întîmplă. Aici peretele era în formă de amvon şi lîngă el se afla un scaun rotativ aşezat în faţa unui tablou de comandă. Cine stătea pe acest scaun se putea uita printr-un gemuleţ mic care permitea să priveşti afară.

Abel ascultă cu atenţie dacă se mişca ceva în camera de alături. Nu se auzea nimic neliniştitor. Se aşeză pe taburet şi privi prin gemuleţ. Acum îşi dădu seama unde era. Se afla lîngă curtea cea mare din faţa locuinţei maiorului.

Un zgomot brusc îl făcu să se lungească la pămînt. Auzi voci, însă, din cauza ecoului, nu se puteau distinge decît cu greu una de alta. Cu toate acestea, reuşi să priceapă destule cuvinte.

— ...era timpul, camarade?

— ...deja în cinci minute să intru. Nu-i aşa?

— Ce crezi despre santinelele dublate?

— Este probabil un nou exerciţiu, ce altceva ar putea fi?

— Şi lanterna care a dispărut?

— ...ca exerciţiu de antrenament...

— Mie mi se pare că lucrul ăsta trebuia luat foarte în serios, pentru că dacă ne gîndim bine este sabotaj... de fapt nu pot înţelege...

— Tocmai de aceea, camarade. Eu am propria mea părere.

Vocea scăzu, dar cuvintele se auzeau acum mai clar decît înainte.

— ...sînt convins că maiorul a pus-o în burlan.

— ...de ce?

— Este evident, camarade. Caporalii au devenit prea comozi. Trebuie încălziţi puţin. Să-şi dea puţină silinţă. Să fie mult mai atenţi la ce fac soldaţii... Să facă servicii suplimentare şi santinele duble. Vocea devenea din ce în ce mai puternică. Superiorul este modelul de viaţă al soldaţilor. El nu are niciodată voie să cedeze... Numai munca neobosită cu sine... pentru asta avem serviciul, exerciţiile, învăţămîntul. El trebuie permanent... şi mai mult decît datoria... devotamentul soldatului... onoare...

— Sigur, camarade. Ai dreptate, camarade.

Sînt convinşi de ceea ce le îndrugă maiorul, gîndi Abel. Sînt nişte amărîţi, ca şi noi. Oare maiorul...? Un gînd îngrozitor îi trecu prin minte: poate că nici spiritul maiorului nu era liber, era şi el un instrument şi deci nu putea fi judecat. Dar al cui instrument? Alungă din gînd această idee. Se aflau într-un sistem închis, fără legături cu exteriorul. Maiorul era centrul acestei lumi. El era vinovat de toate. Acum era sigur de asta.

— ...să fiu punctual. Oare vine şi el la schimbarea gărzii?

— Astăzi nu. A tras obloanele.

CAPCANA DE STICLĂ

— Totuşi, trebuie să păstrăm disciplina. Capul sus, camarade!

— Capul sus!

Paşi, uşi trîntite...

Unul dintre bărbaţi părăsise camera. Abel auzi foşnete de hîrtii.

Se ridică şi privi prin fereastră. Curtea cazărmii nu mai era goală. Zece militari cu căşti de oţel pe cap se aflau în formaţie. Stăteau absolut nemişcaţi, de s-ar fi putut crede că sînt morţi. Acum intră şi un al unsprezecelea în cîmpul vizual. Trebuie să fie un sergent. Probabil era sergentul care făcea schimbul gărzii. Se opri la aproximativ zece metri în faţa gărzii aflate în poziţie de drepţi.

Din cealaltă parte venea acum un al doilea rînd de soldaţi. Mărşăluiră în linie dreaptă pînă ajunseră exact în faţa grupei care aştepta. Brusc se opriră.

Deoarece prin fereastră nu pătrundea nici un sunet, spectacolul nocturn din curte părea un joc de marionete. Mişcările măsurate, paşii cadenţaţi, întoarcerile bruşte, poziţia rigidă a trupurilor. Păpuşi de lemn trase de sfori. O scenă... Jocul lipsei de voinţă.

Cele două rînduri mărşăluiră fiecare în altă direcţie. Sergentul rămase pe loc pînă cînd dispărură ambele grupe. După aceea, se întoarse şi porni spre clădire.

Se deschise o uşă. Abel se aplecă.

— Totul este în ordine?

— Sigur că da. Totul funcţionează perfect.

— Nu ai voie să fii niciodată mulţumit, spuse maiorul.

Vocile tăcură un timp, apoi se auzira din nou.

— Mai ai mult de lucru aici, camarade?

— ...gata.

Se auziră rulourile dulapului pentru acte închizîndu-se.

— Mă duc la corpul de gardă.

— Eu mă duc să mă culc.

— Noapte bună, camarade. Şi capul sus.

— Capul sus.

Se auziră pocnind călcîiele cizmelor. Uşile se închiseră. Tăcere.

Abel avu iarăşi curajul de a ieşi din ascunzătoare. Se duse la uşă. Drumul părea a fi liber. Cu foarte multă precauţie, privind permanent împrejur şi ascultînd cu atenţie, se furişă mai departe. Acum se afla lîngă garnitura de scaune. În spatele intrîndului care îl împiedicase să vadă ce se întîmplă se afla uşa prin care intraseră şi ieşiseră sergenţii. În faţa lui se afla gangul. Pe peretele din stînga atîrnau tablouri — gravuri, reproduceri şi fotografii în culori ale unor bărbaţi. Bărbaţi în uniformă: Generalul Wellington, Frederic cel Mare, Generalul Rommel, Comandorul Melisander. De doi drugi fixaţi cu nişte inele atîrnau steaguri. Unul era galben şi avea o cruce mare neagră. Pe un pergament pe jumătate derulat se aflau înscrise cuvintele: lucrul cel mai de preţ este onoarea. Onoarea noastră este calitatea noastră de soldaţi.

În peretele din stînga erau patru uşi înguste. În ele erau tăiate nişte ferestruici de care atîrnau perdele. Perdeaua primei uşi era complet trasă, acoperind fereastra. Perdeaua celei de-a doua uşi era dată la o parte. Becul unei veioze lăsa un cerc galben pe o canapea şi lumina slab restul camerei. De-abia era loc pentru puţina mobilă dinăuntru: un dulap de metal, o noptieră şi un scaun împletit. O masă, fixată cu colţare de fier în zid, era rabatată. Pe masă se afla o cană din sticlă albastră.

Abel nu întîrzie aici deloc. Din camera alăturată se auzeau cuvinte. Perdeaua nu lăsa să se vadă nimic. Abel îşi lipi urechea de uşă. Voci de femei.

— ...dar nu sînt foarte sigură.

— Ai face-o? Vreau să spun, dacă n-ar fi interzis?

— Da, aş face-o!

— Dar nu este o soluţie.

— Sigur că nu.

— Mai ia o bucată de prăjitură. Da, aş face-o.

— Te-ar prinde. Şi pe ea o vor prinde.

— Şi ce se va întîmpla atunci?

— Prăjitura e bună, trebuie să-mi dai reţeta.

— Ţi-o scriu. Ai un pix la tine?

— Ar trebui să mă gîndesc întotdeauna la ceea ce s-ar putea întîmpla atunci.

— Asta este problema. Există un **atunci.**

Abel se furişă la următoarea uşă. Perdeaua era trasă. De perdea era fixat cu ace de gămălie un bileţel pe care scria: Ocupat. Abel auzea şoapte şi sunete confuze, dar nu putea înţelege nici un cuvînt.

După ce se terminau cele patru uşi, gangul făcea un cot şi ducea la o uşă mare. De uşă era atîrnată o tăbliţă pe care scria: Intrarea interzisă.

Asta trebuia să fie locul sacru, locuinţa maiorului. Abel scoase pistolul din buzunar. Simţea cum emoţia devine din ce în ce mai puternică. Se apropie cu un pas de uşă. „Intrarea interzisă". Oare această uşă era închisă? Puţin probabil.

Privirea îi căzu pe propria-i mînă. Era foarte liniştită. Pistolul era pregătit. El însuşi îl montase şi îl încărcase. Brusc, începu să aibă o îndoială: oare încărcătorul era pus corect? În faţa aprinzătorului se afla un cartuş încărcat sau un spaţiu gol? Scoase încărcătorul — pentru asta nici măcar nu trebui să rabateze mînerul, pistolul său nu avea mîner. Nu stătea prea bine în mînă din cauza asta, dar stătea destul de bine pentru a putea ţinti şi trage cu el.

Încărcătorul era pus corect. Cele trei cartuşe se aflau în lăcaşurile superioare, iar celelalte două lăcaşe erau goale. Trei cartuşe ajung pentru un singur om. Abel făcu exces de zel şi scoase un cartuş din încărcător pentru a-l cerceta cu atenţie. Dar totul era în ordine, era un cartuş ca multe alte mii pe care le trăsese deja, de culoare cenuşiu-argintie, ascuţit la vîrf, cu axul străbătut de un canal foarte fin.

Brusc se întoarse, pentru că auzise un zgomot. Tăcere. Poate că venise din camera în care discutau cele două femei. Lui Abel îi veni să rîdă de sine însuşi. Acum se afla cu pistolul încărcat chiar în faţa bîrlogului leului. Aşa că ce mai conta? Cartuşul înapoi în încărcător, încărcătorul înapoi în pistol... o secundă, nici măcar o secundă.

Nu mai ezita. Se apropie de uşă. Auzi din nou zgomotul de mai înainte... un strigăt, atenuat, sugrumat. Venea dinspre uşa maiorului. Oare maiorul nu era singur?

CAPCANA DE STICLĂ

N-avea importanţă. Nimeni nu poate trage mai repede decît un bărbat care are deja pistolul în mînă şi aşteaptă de zile întregi să tragă.
Abel puse mîna pe clanţă şi o trase în jos, încet ca pe minutarul unui ceas. Simţi opoziţia uşoară a arcului, apoi pe cea puternică, a limbii presate de pîrghie. Începu să împingă şi în faţa. Uşa cedă. Din nou îşi temperă nerăbdarea şi continuă să împingă milimetru cu milimetru.
Zgomotele deveniră din ce în ce mai puternice. Abel înţelegea acum: „A doua baterie — foc! Bateria trei — foc! Deschideţi clapele de bombe! Atenţie, rachete inamice se apropie de la nord! Pregătiţi-vă pentru atac! Ulani, pe cai!
Abel deschisese uşa cît un lat de palmă. Se puteau vedea cîteva scaune şi o hartă pe perete. „Pregătiţi torpilele. Foc! Aruncătoarele de flăcări, pe linia de foc. Atenţie! Tancuri inamice de la stînga! Daţi drumul la ceaţă! Atacaţi baricadele! Folosiţi gaze de luptă!
Abel deschise uşa de tot. O cameră goală. Mobile puţine. Un pat de campanie. Pe pat se afla maiorul. Ţinea ochii închişi şi urla „Batalionul de tancuri, înainte! Spargeţi zidurile! La atac! La atac!"
Faţa maiorului era roşie, broboane mici de sudoare îi străluceau pe frunte.
Abel ridică pistolul şi strigă:
— Domnule maior!
Maiorul deschise ochii şi privi spre Abel fără să-l vadă.
— O luptă minunată, camarade! Ce părere ai?
— Domnule maior! strigă din nou Abel. Se apropie cu pistolul pregătit. La colţurile gurii maiorul avea mici baloane de salivă. Părul îi era înspicat cu fire argintii. Cu mult efort, se ridică în şezut.
— Trebuie să rezistăm. Onoarea noastră este în joc. Acesta este marele război. Soldatul şi-a făcut întotdeauna datoria. Acum luptăm în ultimul război.
Abel era disperat. Maiorul trebuia să înţeleagă. Îi ţinu pistolul în faţa ochilor, îl apucă de umeri şi îl scutură puternic.
— Domnule maior, urlă el. Nu sîntem în război. Sîntem în cazarmă. Deşteptaţi-vă! Nu sîntem în război!
Faţa roşie, umflată, începu să se bălăbănească. Ochii priveau fix, inexpresiv. Abel tăcu şi îl lăsă liber. Capul maiorului căzu în faţă şi lovi bubuind placa mesei care se afla lîngă pat.
— Întotdeauna este război, mormăi el. Mîinile strînse pumn se desfăcuseră şi degetele tremurau. Păreau ca nişte animale mici ce se luptau pentru a supravieţui. Lîngă mîinile maiorului se afla o pungă de plastic goală, ruptă.
În ochii lui Abel erau lacrimi. Cu pistolul atîrnîndu-i încă în mînă şi împleticindu-se porni spre perete şi se sprijini de el. Maiorul începu să respire tare şi sforăitor. Mîna lui Abel încă mai strîngea pistolul, dar acum nu se mai gîndea să tragă. Îşi mărturisi că nu putea. Nu putea atîta timp cît maiorul nu-şi recăpăta cunoştinţa.
În el se prăbuşise o lume. O lume care se construise singură. Era lumea marelui său plan, mult mai mult decît o răzbunare sau o pedeapsă, mai degrabă credinţa lui, religia lui, ceva de neînţeles, ceva care venise în el din afară sau dinainte. Acum era gol pe dinăuntru şi nu ştia ce să facă mai departe.
Să se întoarcă înapoi? De ce nu? Nimeni nu-l observase, deci drumul de întoarcere era liber. Se putea furişa înapoi în camera lui, înapoi în pat, putea trage pătura peste ochi şi ar fi fost ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Dar nu mai avea ceva care să-l susţină. Ura dispăruse, iar indiferenţa nu este o forţă pe care să te sprijini. Fără ură şi fără tableta neagră ce mai rămîne?
Sau să aştepte pînă cînd maiorul avea să se trezească? O să aibă oare atunci curajul să tragă? Mai avea oare sens să tragă? Pînă acum nu se întrebase niciodată care era sensul. Probabil că nu mai avea nici un sens. Probabil că nimic nu avea sens.
Tresări brusc. Un sunet strident de sonerie sparse liniştea. Venea de pe noptiera de la capul patului. Acolo se afla un telefon. Soneria suna din nou. Maiorul făcu o mişcare uşoară. Abel se repezi la telefon şi ridică receptorul. Ştia cum sună vocea maiorului.
— Ce este? întrebă el tăios.
— Aici caporalul de serviciu de la camera de gardă. Domnule maior, vă rog să-mi permiteţi să raportez: am terminat inspecţia camerelor, ordonată pentru astăzi. Noi am... în camera 56... domnule maior lipsesc doi oameni. Abel 56/7 şi Austin 56/8. Să dau alarma? Să încep o acţiune de căutare?
Abel se gîndi repede.
— Nu, urlă el în microfon. Nu acum. Numai după deşteptare.
— Domnule maior... pare a fi vorba de dezertare. Ar trebui să facem ceva acum, imediat...
— N-aţi auzit ce am spus? îl întrerupse Abel tăios. Concentraţi santinelele asupra dormitoarelor, ca să nu mai dispară şi alţii. Pînă la deşteptare nu se mai întreprind alte acţiuni. Am terminat.
Puse receptorul la loc.
Acum se decisese. Avea timp pînă la ora şase. În aceste cîteva ore trebuia să se întîmple totul. Putea să aştepte aici sau să fugă. Putea să-l împuşte pe maior, să se împuşte pe sine sau pe alţi trei. Putea... ce mai putea?
Părăsi camera, trăgînd uşa după el. Traversă repede gangul şi porni pe drumul pe care venise cu o oră înainte, arzînd de nerăbdare să ucidă.

12.

Phil dormise puţin peste noapte. Nu se simţea bine. Asta putea să fie o urmare a emoţiei din ziua precedentă, sau a emoţiei care tocmai se redeşteptase. Sau poate provenea de la activitatea, pentru el încă neobişnuită, a inimii şi a plămînului. La urma urmelor era indiferent de unde provenea.
Chris apăru cu ochii înroşiţi de plîns.
— Nu am putut veni mai devreme, spuse ea. Tocmai trecea pe coridor cînd am vrut să vin la tine. M-a... mi-a cerut...
— Ce? întrebă Phil cu voce slabă.
— Oh, Phil ce ne facem?
Se aşeză, de data asta nu pe taburet, ci pe

CAPCANA DE STICLĂ

marginea patului. Se apleacă asupra lui şi îl sărută. Din nou îl întreabă:

— Ce ne facem?

— Ceva o să găsim noi de făcut.

Phil îşi dădea seama cît de neconvingător sună vorbele lui. Căutase toată noaptea şi nu reuşise să descopere nimic. Dar trebuia să spună ceva care s-o consoleze.

— Există arme la bord? întrebă el. Ai văzut la cineva vreun pistol? Poate în magazii?

— Nu cred... nu am fost atentă. Dar ce vrei să faci cu o armă?

— Poate putem să-l obligăm?

— Dar la ce să-l obligăm?

El nu răspunse.

— Ah, este îngrozitor, este mult mai îngrozitor decît am crezut pînă acum. Şi era şi aşa destul de rău.

— Tot ceea ce a spus el, spuse Phil, suna atît de raţional.

Ea se ridică brusc.

— Dar este greşit!

— Eu nu am descoperit nici o greşeala, spuse el fără curaj.

— Este greşit, spuse ea încă o dată, de parcă s-ar fi putut apăra spunînd-o de mai multe ori: „Este greşit!"

— Dacă nu aş fi atît de neajutorat! mormăi el în barbă.

Trebuia să facă eforturi pentru a rămîne liniştit, dar pînă la urmă durerea şi dezamăgirea îl înviorară: strînse pumnii şi îşi azvîrli capul la stînga şi la dreapta.

— Dacă nu aş fi legat de curelele astea... Chris... vreau să fac tot ce se poate...

Ea îl mîngîie pe obraz şi îl sărută din nou.

— ...îţi promit Chris... se bîlbîi el. Cînd îmi voi recapata puterile... voi găsi un drum... îţi promit!

— Fii liniştit, spuse ea foarte aproape de faţa lui. Ştiu foarte bine...

Phil îi simţea adierea gurii. Braţele lui erau încă legate de curele, dar trebuia să ridice doar puţin capul pentru a-i atinge faţa. Se sărutară din nou, flămînzi unul de celălalt, disperaţi şi fără cuvinte.

— Soră Christine, v-aţi pierdut capul, spuse medicul şef.

Statea în uşa deschisă. Nu auzisera zgomotul pe care îl făcuse uşa cînd se deschise. Chris se ridică brusc şi merse cu paşi mici la peretele din spate.

— Ştiţi că vă pot obliga să-mi daţi ascultare, spuse doctorul Myer liniştit, dar cred că nu va fi nevoie de aşa ceva! Mergeţi in camera dumneavoastră! Vom discuta mai tîrziu!

Aşteptă pînă cînd fata părăsi camera. Ea nu-i mai aruncă lui Phil nici o privire.

— Christine este o fată drăguţă, spuse doctorul Myer. Fără îndoială că este cea mai drăguţă dintre cele patru femei pe care le-am salvat pentru umanitate. Înţeleg, Abelsen, ca va place. Nici măcar nu am ceva împotriva daca va îndrăgostiţi de ea, dar **par distance**, daca-mi permiteţi. Ţineţi bine minte, Abelsen: ea îmi aparţine **mie**. În vremuri normale aş spune că este mica mea mireasa. Daca [illegible] ştiut asta pîna acum, de acum încolo s-o ştiţi. [illegible] în consecinţa. Porni către uşa.

— Domnule medic şef! strigă Phil.

Doctorul se întoarse pe jumătate şi se uită la Phil peste umăr.

— Mai e ceva?

— Nu puteţi face asta, spuse Phil, ceea ce v-aţi propus. Femeile nu sînt proprietatea dumneavoastră. Şi mai ales Chris nu este!

— Deci aşa, spuse medicul, deci asta e, sînteţi un revoluţionar. Unul dintre aceia care nu se ştie din ce motiv se ridică împotriva lui Dumnezeu şi a lumii. Din cei care seamănă nemulţumire şi culeg haos. Asta-mi mai lipsea. Dar mă voi ocupa de dumneavoastră. Voi face un om folositor din dumneavoastră. Şi acum vă ordon: lăsaţi fata în pace. Nu este pentru dumneavoastră: aţi fi ultimul pentru care ea ar fi aici. Sper că aţi înţeles!

Încă mai stătea pe jumătate întors. Apoi ieşi. Phil mai văzu o clipă o bucată din halatul alb. După aceea, uşa se închise fără zgomot.

Şi în noaptea următoare Phil dormi foarte puţin. De fiecare data se trezea din coşmaruri şi asculta atent. Dar zgomotul uşii, pe care îl aştepta cu înfrigurare, nu se făcu auzit. Evident că îi era dor de Chris, dar nu se mira că ea nu vine. Probabil că era sub observaţie, dacă nu cumva era închisă. Ar fi fost însă recunoscător pentru orice întrerupere a singurătăţii sale, chiar dacă asta ar fi însemnat încă o vizită a medicului. Dintre toate nopţile lungi pe care le petrecuse în patul său de bolnav, aceasta fusese cea mai lungă şi cea mai grea.

De-abia spre dimineaţă apucă să doarmă puţin. Avu un vis care se repeta de multă vreme şi din care se trezea mereu scăldat în sudoare: se făcea că zăcea paralizat pe o bancă transportoare şi se îndrepta spre o imensă capcană de sticlă, care se închidea în jurul lui.

Cînd se trezea, se simţea foarte obosit, dar era ceva mai liniştit. Aşteptarea a ceva ce trebuia să se întîmple, chiar dacă nu ştia ce avea să fie, nu i se părea de nesuportat. Într-un fel sau altul totul trebuia să continue, într-un fel sau altul continua de fiecare dată.

După aceea, se deschise uşa şi intră o străină, o femeie tînără, care purta uniforma surorilor medicale. Avea o faţă cam obtuză, dar părea cumsecade.

— Bună dimineaţa, spuse ea. Cum aţi dormit?

— Unde este... sora Christine?

Sora umezi un burete cu lichid dintr-o sticlă. Mirosul pătrunzător al detergentului se răspîndi prin cameră.

— Dînsa a preluat o altă sarcină, spuse sora şi îl şterse pe Phil pe faţă cu buretele. Eu îi iau locul. Sînt sora Berthe.

— Ce s-a întîmplat cu ea? Unde este?

Sora Berthe nu se opri din munca ei.

— Nu vă agitaţi, spuse ea.

— Aduceţi-o aici! strigă Phil. Imediat!

— Liniştiţi-vă odată! îi ordonă sora nerăbdătoare.

Phil îşi întoarse capul într-o parte pentru a scăpa de buretele care-i ştergea faţa şi îl împiedica sa vorbească.

— Gata cu toate astea! izbucni el. Vreau s-o văd pe Chris!

— Uite ce e, spuse sora. Ce fel de purtare este asta?

CAPCANA DE STICLĂ

Se îndreptă şi îl privi pe Phil supărată. El încercă să-şi stăpînească nerăbdarea.
— Vă rog, soră, spuse el, mergeţi la ea. Spuneţi-i să vină!
— Nu are voie să vină, spuse ea. Nu înţelegeţi asta? Este foarte simplu: nu are voie să vină şi nu poate veni!
— Aţi văzut-o? întrebă Phil. Astăzi?
— Da, evident, în camera surorilor. M-a şi rugat să vă transmit salutările ei. Vă urează însănătoşire grabnică.
Phil nu mai zise nimic şi sora Berthe continuă să-l spele. Din cînd în cînd storcea buretele într-un vas şi apoi îl umezea din nou.
— Soră, spuse Phil. Faceţi-mi o plăcere, vă rog! Spuneţi-mi dacă pot vorbi cu Chris la telefon.
— Da, dar eu nu vă fac legătura.
— Ce număr are?
— De ce să vă spun? Nu aveţi voie să vorbiţi cu ea. Şeful a interzis acest lucru. Spunea că va agitaţi prea mult.
— Ascultaţi, spuse Phil. Trebuie să vorbesc cu ea. Să vină aici oricînd.
— Vă atrag atenţia că voi raporta dacă nu va liniştiţi imediat!
După o pauză, îl întrebă cu voce caldă:
— V-aţi îndrăgostit, nu-i aşa? Deoarece Phil nu răspunse, continuă. Nici nu vă închipuiţi cît de des se întîmplă ca bolnavii să se îndrăgostească de cele care-i îngrijesc. Asta se întîmplă o dată la două zile, cel puţin. V-aş putea spune o mulţime de poveşti din astea. Dar pe mine nu mă interesează. Cum v-aţi însănătoşit de tot, voi, bărbaţii, nu mai vreţi să ştiţi nimic de noi. Am avut o dată o prietenă care se numea Ellie. Ea s-a prins rău de tot în cursă. Asta se întîmpla cînd mai lucram la Santiago. Într-una din zile au adus...
— Soră, uscaţi-mi faţa, spuse Phil. Ea se conformă. Apoi spuse:
— Nu o luaţi chiar aşa de tragic! Scoateţi-o pe Chris din minte. Ceea ce nu se poate schimba nu se poate schimba. I-aţi sucit bine de tot capul. Arată de parcă ar plînge tot timpul. Oricum, doctorul îi va da de lucru. Îi aruncă lui Phil o privire cercetătoare. Nu vă mai faceţi iluzii. Trece oricum. Nici unul din noi nu are o situaţie mai bună. El cîntă şi noi jucăm. Ce altceva putem face în condiţiile date?
Aruncă buretele în vas, luă spray-ul sub braţ şi părăsi camera.
Către seară, veni şi doctorul. Se aşeză lîngă patul lui Phil şi îl cercetă cu atenţie.
— Veşti bune, Abelsen, spuse el. Micul soare către care ne îndreptăm poate fi văzut deja cu telescopul. Luminează destul de slab, trebuie să fie o stea rece, dar oricum este un soare. Apăsă pe unul din butoanele de pe tabloul de comandă de sub pat. Geamul se deschise. Se putea vedea peretele argintiu al cercului exterior şi dincolo de el se deschidea spaţiul infinit. Stelele se mişcau încet, în cerc, în jurul unui centru invizibil. Imediat va apare, spuse medicul. Vezi? Acolo unde cele trei stele mai luminoase formează triunghiul echilateral, acolo este ea, RZ 11... pe latura din dreapta a triunghiului. Nu poate fi văzută încă cu ochiul liber. Şi nu ştii lucrul cel mai frumos, are o planetă, cel puţin una. Am constatat o uşoară descreştere a intensităţii luminii. Durează trei sferturi de oră. Trebuie să fi fost trecerea unei planete. Acolo vom ateriza. În cîteva zile vom trece la acceleraţie negativă. Încă nu am calculele exacte.
Cu capul ridicat, privea în adîncul întunecat de afară, de care nu-l despărţea decît un strat subţire de sticlă. Acolo găsise el o insulă pe care viaţa putea continua.
— Bineînţeles, nu ştiu cum arată planeta. Poate nu va fi prea prietenoasă. Dar avem tot ce ne trebuie pentru a ne stabili acolo. Nu avem nici o altă posibilitate de alegere. Ne-ar costa prea mult să continuăm drumul într-o direcţie necunoscută. Ar însemna prea mult timp şi prea multă energie. Apăsă din nou un buton şi în faţa ferestrei apăru un perete opac.
— Apropo, Abelsen, asta este pentru tine, spuse el. Arăta spre cutia cu butoane de sub patul bolnavului. Poate ca ai deja atîta forţa în braţe.
Cu degetele, palpa braţul lui Phil.
— Încearcă!
Desfăcu curelele de pe braţul drept al pacientului. Phil se prefăcu că face un efort considerabil pentru a ridica mîna. Strînse din dinţi şi mişca braţul de cîteva ori pe pernă încoace şi încolo de parcă nu reuşea să-şi încordeze muşchii.
— Lasă, nu-i nimic. Nu aţi ajuns încă în faza asta. Am să vă leg la loc, altfel, face rău, dacă aveţi cumva un circel.
Închise curelele la loc şi Phil înregistră recunoscător că nu le strînsese mai tare decît fusese înainte.
— Da, spuse medicul. Deci în curînd vom fi la destinaţie. Acum trebuie să încep pregătirile. Ce mă fac cu tine? Mi-ar fi plăcut să va conving. Nu sînteţi prost, aţi fost odată locotenent.
— Nu mai sînt? întrebă Phil.
— Nu.
Faţa medicului exprima de-a dreptul bunavoinţă. Stătea în continuare lîngă patul lui Phil, ca o statuie, un simbol al destinului.
— V-aţi gîndit la ceea ce v-am spus?
Phil dădu din cap.
— Da!
— Aţi recunoscut că planul meu este corect?
Phil tăcu. Povestea cu Chris, ştiţi, eu vă înţeleg. Dar aşa ceva se poate învinge chiar dacă doare. Înţelegeţi, sper, că femeile au de îndeplinit o sarcină, nu-i aşa?
— Nu este uman, spuse Phil.
— Deci nu înţelegeţi. Păcat. Mi-ar fi plăcut ca cineva să mă înţeleagă, pe mine şi importanta planului meu. Păcat. Dar daca nu sînteţi destul de inteligent, atunci trebuie să procedăm fără înţelegere. Sînteţi gata să participaţi voluntar la realizarea marii opere care ne stă în faţă? Chiar dacă necesitatea logică nu vă este accesibila? Va supuneţi voluntar conducerii mele?
Deoarece Phil tăcea, continuă pe acelaşi ton măsurat, dar ferm:
— Mi-ar fi plăcut dacă aţi fi fost gata să participaţi voluntar la ceea ce avem de făcut. Atunci aţi fi înţeles, cu timpul. Poate că nu puteţi înţelege pentru că toate astea v-au luat prea pe neaşteptate. Eu am toată bunăvoinţa faţă de dumneata, Abelsen. Mai aveţi încă toate şansele

CAPCANA DE STICLĂ

Deci?

Gura lui Phil era uscată. Lupta cu sine însuşi. Problema nu era dacă ar fi fost gata să se supună dar era oare bine să se opună în mod deschis? Ce putea îndrepta opunîndu-se?

— Abelsen, hotărîţi-vă odată! spuse doctorul. Începea să-şi piardă răbdarea. În vocea lui se simţea furia pe care de-abia şi-o stăpînea.

— Eu te rog să-mi faci un serviciu! Pot face ce vreau cu dumneata. Cu un efort minim te pot obliga să faci tot ce vreau eu! Am mijlocul necesar pentru a realiza asta! Bătu cu palma peste buzunarele halatului. Dar nu-mi doresc să folosesc acest mijloc. Vreau să-mi dai dreptate fără a fi obligat s-o faci!

Phil concepuse un plan privind comportamentul lui pe mai departe.

— Nu este uşor, spuse el.

— Ce nu este uşor? întrebă medicul.

— ...să vă înţeleg pe dumneavoastră, răspunse Phil. Situaţia este extraordinar de grea. Planul dumneavoastră este foarte complicat. Este un plan gigantic.

— Bine că înţelegi cel puţin atîta lucru, băiete, mormăi medicul. Cu voce tare adăugă:

— Vrei să încerci să meditezi asupra lui?

— Voi încerca, spuse Phil.

Medicul se gîndea.

— Nu te pot lăsa prea mult timp. Acceleraţia negativă va începe deja mîine. Din cauza creşterii forţei de inerţie nici unul din noi nu-şi poate folosi capacităţile la potenţialul lor maxim. Dar voi face totuşi o încercare în cazul tău... Se întrerupse şi îl privi pe Phil cercetător. Abelsen, nu cumva vrei numai să cîştigi timp? Nu încerci cumva să mă trişezi? Eşti într-adevăr gata să te supui indicaţiilor mele?

— Într-adevăr sînt gata, confirmă Phil.

Spera că suna sincer.

— Ai înţeles că trebuie să renunţi la Christine?

— Da, spuse Phil.

Răspunsul suna cam forţat. Precis nu suna sincer.

— Deci aşa, spuse medicul. Îl privi pe Phil cu ochi scrutători.

— Nu cred că trebuie să am încredere în tine. Te voi supune la o probă.

Luă butonul din mîna lui Phil şi sună. După puţin timp, sora Berthe intră în cameră.

— Ajutaţi-mă, vreau să întoarcem patul! spuse el.

Văzînd că sora Berthe îl privea uimită, spuse rece:

— Nu vă zgîiţi, mai bine puneţi mîna!

Fără menajamente, împinse patul pînă cînd îl aduse lîngă peretele pe care se afla ecranul videofonului. Capul lui Phil se găsea cam la un metru de ecran şi era îndreptat direct spre el.

Dr. Myer formă un număr. Se auzi sunetul regulat al soneriei.

— Priveşte cu atenţie ecranul videofonului, spuse el. Cred că te va ajuta să vezi faptele în adevărata lor lumină.

Făcu semn sorei să vină cu el cînd porni spre uşă. Phil rămase din nou singur.

13.

Aproape că Abel nu l-ar fi observat pe Austin. Stătea ghemuit, cu picioarele trase sub bărbie lîngă peretele lateral al magaziei de provizii.

— Ce s-a întîmplat cu tine? întrebă Abel.

Austin se întoarse spre el — o pată albă în umbră. Nu spuse nimic.

— Te-am căutat, spuse Abel. Unde-i explozibilul?

Austin ridică din umeri.

— Nu există explozibil. Ai avut dreptate.

— Şi ce ai de gînd să faci acum?

— Nimic. Maiorul este mort?

— Nu, spuse Abel. Nu mai are nici un sens.

— Niciodata n-a avut vreun sens.

— Poate ca nici înainte nu a avut vreun sens. Dar eu am crezut cu tărie în asta. Acum însă mă gîndesc: cum am putea şti, de fapt, ce are şi ce nu are sens?

Tăcură cîteva secunde. Mai încolo apăru o santinelă, care merse de-a lungul aleii, după care dispăru, dînd colţul barăcii următoare.

— Nu ne mai putem întoarce, spuse Abel. Au făcut inspecţie în camere.

— De unde ştii?

— Ştiu pur şi simplu.

— Şi ce vei face acum?

— Nimic. Ca şi tine.

Austin se ridică în picioare.

— Abel, se rugă el. Hai să încercăm încă o dată. Împreună.

— Ce? întrebă Abel, deşi ştia deja răspunsul.

— Să evadăm. Prin gaura din coridor. Poate că totuşi se poate şi fără să o aruncăm în aer. Există acolo un bloc de piatră... un loc îngust. Dacă încercăm împreună să...

— Bine, bine, îl întrerupse Abel. Din partea mea, totul este în ordine. Vin cu tine.

— Un moment, şopti Austin. Aşteaptă.

Dispăru în întuneric. După un timp, se întoarse. Avea cu el o bară grea de metal.

— Este stîlpul central al unui cort de zece persoane, explică el. Îl putem folosi ca pîrghie. Am luat şi două lanterne. Vom avea nevoie de ele. Vino!

Alergară către clădirea în care se aflau maşinile, pătrunseră în coridor, apoi, trecînd de-a lungul şirului de lumini şi prin coridorul întunecat, urcară treptele, fără ca să-i împiedice cineva.

Austin intră în deschizătura dintre blocurile de piatră.

— Dă-mi bara, strigă el.

Abel o împinse spre el, iar Austin o dirijă dinăuntru către locul unde trebuia să ajungă. După aceea ieşi din nou afară. Puseră lanternele pe nişte pietre în aşa fel încît luminau cît de cît locul cu pricina şi se lăsară pe bara care ieşea dintre pietre, la înălţimea genunchilor, uşor înclinată în sus, ca o oişte.

— Aşa nu merge, spuse Abel. Se uită cercetător în jurul lui, după care se aşeză pe pămînt şi îşi sprijini picioarele în zid şi în bară. Austin se aşeză lîngă el în aceeaşi poziţie.

— Start!

Materialul stîlpului de cort era elastic şi foarte rezistent la îndoire. Se îndoia, revenind apoi în

CAPCANA DE STICLĂ

poziția inițială, se îndoia din nou... Scrîșnete, bufnituri, praf care ieșea dintre blocurile de piatră ca aburul.

Austin vru să intre imediat înapoi în gaură, dar se întoarse tușind și scuipind.

Trebuiau să aștepte.

Abel ridică lanterna și se uită în jurul lui.

— Pare a fi piatră naturală, spuse el și urmări cu lumina venele roșietice și maronii din piatră. Ridică de pe jos o așchie și zgirie cu ea peretele. Rocă vulcanică, nu sedimentară, adăugă el.

— Coridorul ăsta a fost construit prin dinamitare, spuse Austin. Aici este urma unei găuri în care s-a pus exploziv. Urmări cu degetul muchia netedă, rotundă.

Abel se așezase pe o ieșitură a stîncii pentru a vedea mai bine peretele de sus.

— Am impresia că aici este mai cald, spuse el. Simți și tu asta?

Austin întinse mîna și o puse pe suprafața aspră, neagră și cristalină.

— S-ar putea să ai dreptate. Și ce-i cu asta? Dintr-o nișă scoase o casetă de mărimea și forma unei cărămizi obișnuite. Canturile erau acoperite cu un metal negru, iar pereții — cu material plastic. De la un contact pornea un cablu învelit într-o spirală de metal, care ducea la un tub. În rest, caseta nu prezenta nimic deosebit, nici măcar un comutator sau un buton, doar două adîncituri în care se aflau șuruburi cu cap îngropat.

— Ce poate să fie? întrebă Abel.

— N-am idee, praful s-a dus, așa ca hai să continuăm!

Din nou încercă să pătrundă în gaura din stîncă. Numai că aceasta era obturată de bucăți de piatră care trebuiau îndepărtate. Îngenunche și scoase mai întîi pietrele mai mari, după care strînse pietrișul cu mîinile și îl trase afară. Imediat ce deschiderea deveni destul de largă ca trupul său să aibă loc înăuntru, intră în gaură și începu să împingă bucăți de piatră mai mari pe lîngă corp, înspre picioare, de unde Abel le lua și le punea deoparte. Munciră în acest fel o jumătate de oră, după care Austin ieși gemînd.

— Schimbă-mă, trebuie să mă obișnuiesc puțin.

Abel își luă lanterna și se tîrî în gaură. Era un tunel strîmt, în care de-abia încăpea. Cînd încercă să ridice capul pentru a privi înainte se lovi rău de o bucată de stîncă din tavan. Trebuia să țină capul plecat și putea vedea numai cu mari eforturi în direcția în care trebuia să lucreze. Mai erau multe pietre de îndepărtat. Ajungea greu la bucățile care se aflau la numai cîțiva centimetri de nasul lui.

Simțea cum se formează un cucui acolo unde se lovise. La început îl duru, îl dureau și mușchii încordați, coatele și genunchii în care se înfigeau pietre ascuțite. După un timp însă durerea ceda, începu să se încălzească și deveni o mașină care nu mai simțea nimic și care nu se gîndea la nimic, săpa și aduna ca un excavator sau ca un plug.

Trebuia să lupte pentru fiecare centimetru, dar înainta. Cînd îndrepta în fața lumina lanternei — pe care o ținea în gură pentru a avea mîinile libere — văzu capacul de metal foarte aproape de el. Întinse mîna și îl atinse. După aceea, îl lăsară puterile și se opri cîteva secunde.

— Ce-i cu tine? întrebă Austin.

— Trage-mă de picioare, gemu Abel. Lanterna ți-o las aici.

Austin îl trase afară și Abel se ajută cu mîinile atît cît se putea. Trebuia să-și liniștească respirația gîfîitoare înainte să poată vorbi.

— Nu mai e mult. Am atins capacul... poate încă zece minute de muncă.

Austin era nerăbdător. Se tîrî în deschizătură și Abel îl auzi trebăluind înăuntru. Încet, încet își recăpătă forțele. Îngenunche lîngă deschizătură și încercă să recunoască ceva înăuntru. Austin era deja departe.

— Chiar înainte de capac tunelul se lărgește brusc. Poți să stai jos, strigă el. Mai împing cîteva pietre spre ieșire ca să am mai mult loc aici.

Abel se împinse în deschizătură ca să poată primi bucățile de stîncă. Austin avea acum mai mult loc pentru a le ridica și în scurt timp accesul se lărgi simțitor.

— Dacă ai obosit, lasă-mă pe mine!

— Încerc să deschid capacul! Se auzea respirația lui gîfîitoare, după care se auzi un oftat de ușurare. Se învîrte.

Abel auzi mai întîi un scîrțîit ușor, apoi bufnituri și din nou zgomotul metalului.

— Vino după mine, ușa este deschisă!

— Așteaptă! strigă Abel.

Apucă repede lanterna lui Austin și se tîrî în tunel. Acum se putea înainta destul de bine, ajunse ușor la deschiderea rotundă... Lumină înăuntru înainte să intre. Capacul deșurubat se afla pe pămînt. Se sprijini pe coate și pătrunse în încăperea următoare, de forma unei sfere goale, al cărei perete era betonat cu grijă, spre deosebire de coridorul care ducea pînă aici.

— Austin! strigă Abel încă o dată. Așteaptă!

Tocmai îl auzise, dar acum era liniște. Austin părăsise camera printr-o a doua deschizătură construită la fel ca și prima. În mijlocul capacului deșurubat, Abel observă un semn format din trei frunze roșii pe un fond cenușiu deschis.

De afară venea o lumină palidă și un vînt rece, înecăcios, care aduse cu sine un strigăt slab de muribund. Abel traversă repede încăperea îngustă. Privi prin deschizătură și văzu marginea de jos a unei scări de fier. Tocmai întindea mîna pentru a apuca prima treaptă cînd începu să curgă ceva de sus. Căzură pietre, se auziră bufnituri, mai multe lovituri succesive de treptele scării... corpul lui Austin căzu ca un sac în fața lui Abel. Mai tresări o dată, după care rămase nemișcat. Abel voia să-l întoarcă, să-l ridice cînd îi văzu fața — era o masă neagră, vitrifiată.

Nu mai pierdu nici o secundă. Știa acum de-ajuns. Ridică capacul și îl înșurubă la loc. Placa de metal era nespus de grea, în mod sigur un aliaj de plumb. Se tîrî rapid prin deschiderea din interior, pe care o închise la fel de atent. Se tîrî apoi prin tunel și se ridică în picioare. De sus venea un zgomot ușor ca un ticăit. Lumină locul și văzu aparatul pe care îl descoperise Austin.

Abel tremura din tot corpul, dar nu își putea da seama dacă era din pricina efortului, a spaimei sau a senzației de greață. Simțea cum îl cuprinde furia, de data aceasta însă nu mai era o furie ab-

CAPCANA DE STICLĂ

surdă, oarbă și chinuitoare, ci una rece și lucidă care îl făcea să tremure. Căută pistolul în buzunar. Mai era acolo. Scoase încărcătorul: gloanțele erau încă la locurile lor. Apăsă declanșatorul mecanismului de aprindere și văzu cum izbucneau scînteile. Montă pistolul la loc și porni pe scări în jos. De data aceasta nimic nu-l va împiedica să apese pe trăgaci.

Brusc se lovi de lumina unei lanterne.

— Cine-i acolo?

Era o voce oarecare de bărbat, pe care nu o cunoștea. În orice caz, nu era vocea maiorului. Abel ținea arma pregătită pentru a trage. Îi dădea senzația că ar fi superior și se simțea atît de sigur că nici măcar nu o folosi.

— Cum vorbiți cu mine? strigă el mergînd în continuare fără să se oprească. Luați poziția de drepți cînd vorbiți cu mine!

Abel nu credea că bărbatul din fața lui îl va lua drept maiorul, dar se baza pe reacția automată a soldatului cînd i se vorbește pe ton de comandă. Trucul avu succes. Pentru o clipă, lumina din fața lui se retrase, omul luase poziția de drepți... dar în același moment Abel era lîngă el și îl lovea cu o laterală de dreapta, care îl făcu să se prăbușească fără zgomot. Pregătirea pentru lupta corp la corp, prin care trecuseră toți soldații, se dovedea utilă. Abel se aplecă puțin asupra celui doborît și îl lumină cu lanterna. Era un sergent. Nu avea nici o armă. Abel se întoarse spre ușă.

Coridorul părea, ca totdeauna în lumina slabă, o săgeată cu vîrful în depărtare. Lămpile de alarmă se succedau rapid pe lîngă Abel. Alergînd, începu să numere ușile și o deschise pe cea care ducea în sala mașinii care făcea vise.

Un bărbat se întoarse, degetul lui Abel tresări, dar se opri la timp, pentru a nu pierde nici acum un cartuș în mod inutil.

Puse pistolul în buzunar și se aruncă asupra celuilalt. Pentru o clipă văzu o față uimită, o gură care voia să se deschidă pentru a striga și pe care o astupă cu mîna stîngă, în timp ce pumnul drept se oprea în plexul adversarului. Căzură unul peste altul, o duzină de canistre de material plastic se prăbușiră într-o parte... una dintre ele se deschise. Abel se afla peste adversar, fără să ia mîna de pe gura acestuia, în mijlocul a mii de biluțe mici și negre care se răspîndeau pe jos ca niște gîndaci. Abel simțea încercările disperate ale adversarului de a trage aer în piept, cu cealaltă mînă îi astupase și nările. Cu picioarele fixă trupul care se zbătea, iar cu genunchii îi fixă brațele.

Pe mîneca hainei strălucea unghiul argintiu — era un caporal. Se mai zbătu de cîteva ori... Acum Abel auzea voci.

— ...și cercetați cu oamenii dumneavoastră camera de gardă. Înțeles?

— Am înțeles, domnule sergent!

— Atunci, pentru executarea ordinului, marș!

Se deschise o ușă. Din nou vorbea cineva, mai încet însă decît data trecută. Apoi auzi tropăitul cizmelor... veneau spre el. Fulgerător, luă o hotărîre. Puse pistolul cu țeava în jos în cizmă și ciocăni la ușă.

Zgomotul pașilor încetă.

— Intră!

Abel deschise ușa. Un sergent îl privea uimit

— Omule, ce faci aici?

Abel pocni din călcîie și strigă:

— Rog să mi se permită să raportez domnului maior!

— Omule! Cu dumneata ceva nu este în ordine! Vino înăuntru!

Arătă spre coridor. Abel porni înainte, sergentul în urmă.

Doi caporali, purtînd uniforma de campanie, apărură pe coridor și îl priviră ca pe un animal ciudat.

— Dă-i drumul! Nu știi că nu ai voie să-ți părăsești dormitorul în timpul repausului de noapte? Nu știi că intrarea în aceste încăperi este interzisă?

Abel încercă să calculeze cît timp va rămîne caporalul din încăperea alăturată fără cunoștință. Trebuia să se grăbească. Spuse:

— Am ceva foarte important de raportat domnului maior. Rog să-i pot raporta domnului maior!

— Vrei să mergi la domnul maior! urlă unul din caporali. Vei merge la închisoare, asta este... sergentul îl întrerupse.

— Omul va fi pedepsit, asta este clar. Se adresă din nou lui Abel. Raportează-mi mie ce ai de raportat. Dă-i drumul!

— Nu pot să raportez decît maiorului însuși și este urgent!

Sergentul le făcu celor doi caporali un semn.

— Luați-l la instrucție! Cîteva exerciții de pedepsire îl vor învăța să fie disciplinat.

— Este vorba de lanternă, domnule sergent, strigă Abel. A luat-o Austin 56/8. A dezertat și eu l-am urmărit. Maiorul ne-a asigurat că nu vom fi pedepsiți... dacă spunem ceva despre acest caz. Eu nu mi-am făcut decît datoria.

Sergentul se gîndi puțin.

— Vom vedea, spuse el. Vino cu mine!

Mergînd în fața lui Abel trecu de cele patru uși ale fetelor. După aceea se opri. Îl privi încă o dată pe Abel cercetător.

— Omule, ce prost arăți! spuse dezaprobator. După aceea, bătu la ușa maiorului. Tăcerea care urmă loviturilor înfundate nu dură decît cîteva clipe, dar pentru Abel fu insuportabil de lungă.

— Ce este? se auzi dinăuntru.

— Domnule maior, aici este un soldat care vrea să raporteze ceva în legătură cu faptele care s-au întîmplat recent.

— Să intre!

Sergentul deschise ușa și îl împinse pe Abel înăuntru. Amîndoi luară poziția de drepți și salutară.

Maiorul stătea în fața hărții. Le întoarse spatele. Îi vedeau mîna care ținea o bucată groasă de cretă și desena cercuri albastre peste planul de deasupra patului lui — un cerc mai mic, care înconjura un grup de dreptunghiuri, și unul mai mare, care se deschidea înspre partea opusă ca un fel de paranteză.

Lăsă mîna jos.

— Bătălia de la Waterloo, spuse. Un exemplu clasic de tactică de război exemplară. De neegalat. W. Wellington a fost un geniu. Lovi cu creta o hîrtie. Aici — armata întîi, sub comanda generalului Blucher și aici — armata a doua. Chiar dacă contraatacul s-ar fi produs de aici... Se în-

toarse brusc.
— Ce este, deci?
— Domnule maior, raportă sergentul. Aici este un om...
— Bine, sergent, spuse maiorul.
Pentru prima dată îl privi pe Abel. Fața lui avea expresia de duritate cunoscută. Roșul nesănătos dispăruse. Dinții îi sclipeau.
— Ce aveți de spus?
— Nu pot să vă spun decît cînd sîntem singuri, răspunse Abel.
Un zîmbet trecu peste fața maiorului. Se uita fix la Abel.
— Ieșiți afară, sergent. Închideți ușa!
— Am înțeles, domnule maior!
Sergentul ieși din cameră. Abel auzi cum se închidea ușa. Maiorul ridică mîna dreaptă ca și cum ar fi vrut să dea un ordin. Cealaltă mînă o lăsă în buzunarul hainei. Stătea drept în fața lui Abel, de parcă ar fi vrut să-l provoace. Stînd cu fața la el, îi oferea o țintă excelentă.
Mîna lui Abel zbură brusc în jos către picior de unde scoase pistolul. Ținti rapid și arătătorul apăsă pe contact. Se auzi zgomotul împușcăturii și Abel apăsă repede din nou și mai trase de două ori. Un fir subțire de fum se ridica din țeava pistolului după ce încetară împușcăturile.
Maiorul stătea în continuare în fața lui Abel care lăsă arma încet în jos. Cît dura oare pînă cînd gloanțele își făceau efectul? Țintise exact în pieptul maiorului și nu vedea nici un fel de răni.
Ușa se deschise brusc.
— Ce s-a întîmplat, domnule maior?
— Ai înnebunit? urlă maiorul. Cum de îndrăznești să dai buzna în camera mea fără să bați la ușă? Afară!
Ușa se închise la loc. Abel nu se întoarse să vadă cine o deschisese. Se holba uimit la fața maiorului.
— Vedeți, spuse maiorul. Era foarte liniștit. Problema cu pistolul... este foarte simplă. Puse creta pe masă, se apropie de Abel și îi luă încet arma din mînă. Apoi scoase un glonte din cartușiera pe care o purta pe centură.
— Acesta este un glonte veritabil. Îl învîrti între degete și apoi i-l întinse lui Abel. Se deosebește de cartușele de exercițiu prin faptul că este compact. Așa cum știți, cartușele de exercițiu au un canal fin care le străbate de la vîrf la capsă. Importanța acestui canal v-o voi explica mai tîrziu. Înainte de aceasta să vă spun ceva despre factorul cel mai important de fapt: materialul. Nici materialul nu este compact, în nici un caz atît de compact pe cît ar trebui să fie. Glontele de exercițiu se compune dintr-un aliaj de mercur, antimon și din alte cîteva metale. Se topește la căldura exploziei și se evaporă imediat ce a ieșit pe țeavă. Aceasta este de fapt o regulă de protecție elementară, nu numai pentru siguranța mea personală, dar și pentru cea a oamenilor mei. Cît de ușor se poate rătăci un glonte! Fiecare din soldați îmi este foarte prețios!
Maiorul mai luă cîteva proiectile din cartușiera, scoase încărcătorul pistolului și le introduse tacticos. După aceea, băgă încărcătorul la loc. Cîntări arma în mînă și începu să rîdă usor.
— Cum se trage cu asta? întrebă el. E trist să vezi cum arată fără trăgaci și fără mîner. Aha așa se face!
Ținti scurt și apăsă. O baionetă atîrnată de zid căzu jos zdrăngănind. Cureaua de care era legată fusese retezată de glonte.
Maiorul îl privi pe Abel. Privirea lui era prietenoasă.
— Asta numai ca să mă înțelegeți mai bine, observă el. Unde rămăsesem? Se gîndi puțin și apoi spuse încet, dar pe un ton cu inflexiuni amenințătoare: Soldat Abel 56/7, v-am întrebat ceva! Deci, unde rămăsesem?
Abel tăcea.
— Aha, deci nu vreți. Mă rog. Și așa e bine. Trebuie să vă mai explic importanța canalului axial. Sînteți un tip isteț și vă veți pune acum întrebarea: cum se poate lovi ținta în timpul exercițiului cu un cartuș fără glonte, nu-i așa? Problema este foarte simplă: detonarea prafului de pușcă, care reprezintă o reacție chimică foarte complicată, este însoțită de o emisie luminoasă. Razele de lumină pătrund prin canalul axial și lovesc — dacă ați ochit cît de cît corect ținta. Sigur că efectul luminos este foarte slab, încît să nu poată fi înregistrat decît de celule fotoelectrice. Fiecare cerc al țintei este format din celule fotoelectrice. Impulsul declanșat de fulger este stocat ca potențial energetic, apoi este convertit și transmis mecanismului de numărare a punctelor. Este clar? Mai aveți nelămuriri?
Abel nu răspunse.
Maiorul îl privi un timp.
— Va trebui să mai stau de vorbă cu dumneata. De fapt, este de necrezut că ați putut să scăpați din sistemul meu!
Apăsă pe un buton de pe peretele de la capatul patului. După cîteva secunde, se auziră bătăi în ușă.
— Intrați.
Intră un sergent, care luă poziția regulamentară, cu mîinile întinse pe lîngă corp, cu umerii trași înapoi și cu picioarele așezate paralel și ușor depărtate. Abel stătea gîrbovit, iar mîinile îi atîrnau fără vlagă pe lîngă trup.
— Îl duceți în camera de muzică!
— Am înțeles, domnule maior! Domnule maior, îmi permiteți să raportez? Este ora apelului de dimineață!
— Bine, sergent. Voi veni.
Scoase laringofonul dintr-un sertar al noptierei.
— Deschideți difuzorul din camera de muzică. Să audă apelul din această săptămînă!
— Am înțeles, domnule maior! strigă sergentul.
Maiorul își luă bascul din cuierul de lîngă ușa. Salutînd, ridică mîna și ieși.
Sergentul mai stătu un moment încremenit în salut. După aceea se întoarse spre Abel și spuse:
— Fără cadență, marș!

14.

După-amiază, sora Berthe îl decuplase pentru o oră de inima și plămînul automat. Timpul se scursese fără complicații, simțea numai o oboseală de plumb care îi rămăsese în membre. Discuția de seară cu medicul fusese un nou efort

CAPCANA DE STICLĂ

pentru Phil și el se simțea acum incapabil să se opună lucrurilor care i se întîmplau. Zăcea fără vlagă pe salteaua pneumatică și privea ecranul întunecat. Nu se mișcase nimic pe ecran și se auzea în continuare soneria. Cînd închidea ochii, soneria părea să sune mai tare și mai amenințător. Deși de la aparatul video nu putea porni nici un pericol, totuși acesta îi inspira spaimă. Chinul era cu atît mai mare, cu cît Phil nu putea ghici ce intenții avusese medicul cînd făcuse aceste pregătiri. Ar fi vrut să se odihnească cîteva minute, dar nu reușea să-și desprindă privirea de ecranul care îl atrăgea parcă printr-o forță magică. De cîte ori încerca să se uite în altă parte, ceva îl obliga să-și întoarcă privirea către geamul mat de lîngă el.

Apoi soneria se stinse brusc și ecranul se lumină. Un punct galben albicios se mări rapid, pînă cînd cuprinse tot ecranul, culorile spălăcite deveniră din ce în ce mai pregnante, contrastul se îmbunătăți repede și recunoscu o parte dintr-o cameră. Phil cunoștea această cameră la fel de puțin ca pe oricare alta de la bordul navei, cu excepția celei în care se afla. Părea să fie o simplă cameră de dormit și de locuit, poate ceva mai mare decît te-ai fi putut aștepta de la o cabină de pe o navă spațiala.

Phil urmărea încordat această scenă de parcă ar fi așteptat ca în clipa următoare să se producă un eveniment dramatic. În cameră se afla o măsuță mică și lîngă ea un scaun simplu. Între aceste două obiecte de mobilier ieșea în evidență o canapea. Pe canapea era întinsă o pătură cenușie și se puteau vedea și niște perne. Dincolo de canapea, pe perete, se vedea ceva, care părea să fie o hartă.

După aceea, cineva trecu prin imagine, dar trebuie să fi trecut foarte aproape de aparat, pentru că Phil nu văzu decît o umbră, deși auzise pașii foarte bine. Scena deveni din nou pustie timp de vreo cinci sau zece minute.

Phil simțea o durere intensă în ochi. Cînd ceva se mișcă din nou, nu fu sigur că nu era o iluzie creată de ochii săi suprasolicitați. În fund, lîngă scaun, stătea medicul șef. Era în papuci și își îmbrăcase un halat de baie. Dispăru undeva în afara cîmpului vizual. Cînd reveni, avea o țigară în gură. Se aprinse o brichetă. Pe ecran, flacăra brichetei avea o margine neagră. Se stinse. Medicul șef trase din țigară și expiră un nor de fum. Se întoarse spre stînga și veni mai în față. Se auzi un fel de fîșiit. Pentru o clipă, Phil avu senzația că îl privea în ochi. Din nou duse țigara la buze.

Se auzi o bătaie.

— Da, strigă el.

Fața îi era foarte aproape de ecran. Ochii ușor închiși erau îndreptați către ceva care se afla undeva în afara cîmpului vizual al lui Phil.

Se auzi un scîrțîit.

— Ești punctuală, spuse. Apoi dispăru din cîmpul vizual. Închide ușa!

Vocea devenise mai înceată, deoarece se depărtase de microfon.

Se auziră niște sunete neidentificabile. Un fîșiit și o lovitură.

— Ți-a făcut plăcere să vii? întreba medicul.

— Da, răspunse vocea de femeie.

Phil deveni atent.

— De o săptămînă n-ai mai fost aici.

— Berthe este plicticoasă. M-am săturat de ea.

Acum intrară două persoane în cîmpul vizual. Phil le vedea din spate. Femeia era blondă, cu părul căzîndu-i pe umeri. Era îmbrăcată într-o cămașă de noapte. Medicul șef se interpuse între ea și aparatul de luat vederi, așa că Phil nu mai văzu decît spatele lui lat. Capul său se apleca, brațele îi erau întinse în fața spre femeie. Părea să o sărute.

— Vino mai aproape.

Vocea femeii răspunse:

— De ce?

Se auzi un rîs ușor.

— Așa vreau eu.

Brusc, Phil simți cum ceva ca un taifun îi vîjîie în urechi. Presimțise că asta se va întîmpla și așteptase cu dinții încleștați să-i fie confirmată această presimțire. Acum avea și confirmarea: fața lui Chris apăru pe ecran, în mărime naturală, în culori reale, atît de aproape că ar fi putut s-o atingă. Vedea fiecare fir din părul ei blond care atîrna pe umeri, punctele negre din pupilele căprui, ridurile fine din jurul gurii. O expresie de uimire îi stăruia pe față. Probabil că stătea chiar în fața camerei de luat vederi a videofonului, însă Phil era invizibil pentru ea, deoarece se afla în afara unghiului camerei de luat vederi din camera sa.

Începu să tragă de curele pentru a se ridica și a putea fi văzut de ea, dar nu se întîmplă nimic.

— Ce sens are asta? întrebă ea fără să înțeleagă. De ce ești în legătură cu camera unui pacient?

— Nu te gîndi la asta, drăguță, spuse vocea medicului șef. Vino și așează-te!

Cei doi dispărură, după care reapăru Chris, care se așeză pe scaun și se lăsă relaxată pe spate. Medicul șef se așeză pe canapea.

— Ce a fost între tine și pacientul acela, stai cum îl cheamă... Abelsen, nu-i așa?

— Abelsen. Da, Phil Abelsen.

Vocile se auzeau încet, dar se putea înțelege fiecare cuvînt.

— Ei, cum s-a întîmplat? Este nebun după tine. L-ai provocat cumva?

— Nu.

— Se pare că și el înseamnă ceva pentru tine. Cum ai putut să te încurci cu un pacient?

— Nu știu... nici eu nu-mi pot explica ce s-a întîmplat.

— Te-a convins el? Ți-a împuiat capul cu cine știe ce povești?

— Nu. Nimic. Vocea ei se auzea atît de încet că abia se putea înțelege ce spunea.

— A fost o clipă neplăcută pentru mine cînd v-am surprins pe amîndoi... știi cînd, ieri. Nu te-aș fi crezut în stare de așa ceva. Este evident că meriți să fii pedepsită, nu-i așa?

— Da.

— E bine că îți dai seama. Este întotdeauna bine sa fii rezonabil.

Medicul șef ridică puțin privirea și lui Phil i se păru că îi făcea cu ochiul în bătaie de joc.

— Mă rog, să lăsăm ce-a fost. Nu are nici o importanță. A trecut, nu? Pe lîngă asta, pot să-ți explic cum te-a impresionat acest om insigni-

CAPCANA DE STICLĂ

fiant. Pur şi simplu neajutorarea lui ţi-a inspirat milă. În fiecare femeie se află un suflet de mamă. Această coardă a vibrat în tine. Dar mai puternică este într-o femeie dorinţa de a avea un bărbat puternic, deştept, un om de acţiune. Simţi asta, Christine?

— Da, simt. A fost pur şi simplu milă.

— Aici sînt eu, bărbatul care este puternic, deştept şi activ. Ai face orice ţi-aş cere. Mă iubeşti.

— Aş face orice pentru tine. Te iubesc.

— Atunci totul este în ordine, Christine. Vom sărbători asta.

Se ridică şi ieşi din imagine. Phil, care zăcea cu o expresie de nebunie pe faţă, auzi un clinchet uşor. După aceea, medicul şef aşeză două pahare pe masă şi turnă dintr-o sticlă un lichid roşu.

— Vin de Burgundia. Vin roşu de Burgundia, spuse el. L-am salvat din iad. L-am luat cu mine în spaţiul cosmic. Este destinat unei ocazii foarte speciale. Noroc, comoara mea, bea!

Ciocniră paharele şi îşi urară unul altuia noroc. Băură amîndoi.

— Hai, aşează-te aici, lîngă mine, îi ceru bărbatul.

Ea se conformă. Cămaşa de noapte i se deschisese la piept. Ochii îi erau pe jumătate închişi. Bărbatul o trase spre el. Mîna lui se plimba pe spatele ei şi pătrunse sub materialul subţire al cămăşii de noapte. Apoi se urcă pe umăr, apucă marginea cămăşii şi o trase în jos.

Phil nu mai putea răbda. În el bîntuia o furie pe care o recunoştea drept dorinţă de a ucide, voinţa de a distruge totul. Îşi eliberase deja mîinile şi tremura, vrînd să spargă cu pumnul ecranul rece de sticlă. Tot furia însă îl făcu să devină brusc liniştit. Se ridică în capul oaselor şi începu să tragă de sîrmele care îl legau de tabloul de comandă. Acestea se întinseră o clipă şi apoi ieşiră din contacte. Oscilograma se stinse.

Mîna şi piciorul drept erau acum libere. Partea stîngă a capului era încă ţinută de furtunurile care duceau la inima şi plămînul artificial. Se rostogoli peste marginea din stînga a patului. Deşi înălţimea patului nu era mare, totuşi lovitura îl făcu să rămînă cîteva secunde ameţit.

Cînd îşi reveni, se tîrî spre dulapul din perete. Trăgea după sine aparatele de care era legat. Acolo, într-un raft, se afla ceea ce căuta. Sparse cu cotul uşa de sticlă şi scoase afară clema pentru artere şi foarfeca aflată lîngă sulul de pansament.

În ultimele două zile observase cu multă atenţie modul în care medicul şi sora Berthe desprinseseră clemele care îl legau de aparate. Împinse patul la o parte şi se tîrî trăgînd containerele după el pînă la tabloul de comandă. Era foarte atent să nu intre în unghiul camerei de luat vederi a videofonului. Din cînd în cînd arunca cîte o privire spre ecran unde continua scena de dragoste, dar acum acest lucru nu mai reprezenta pentru el decît siguranţa că nu e observat.

Învîrti cele două butoane care reglau funcţionarea inimii şi a plămînului artificial pînă ajunseră la zero, unul după celălalt, coborînd încet scala indicatorului. Se observa pe sine în acelaşi timp şi simţi cum se intensifica activitatea propriilor lui organe, precum şi greaţa uşoara care apăruse de cîte ori fusese decuplat, dar în rest se simţea bine.

Stînd pe jumătate ridicat, apucă clemele şi închise furtunurile de plastic acolo unde ieşeau din piele, după care le tăie imediat deasupra clemelor. Aerul ieşi cu un zgomot uşor din furtunul care ducea la plămîn. Din furtunul circuitului sanguin ţîşni sînge roşu şi dens. Tubul care ducea la stomac nu era legat nicăieri şi din el se scurse puţin lichid galben, gelatinos.

Cu privirea pierdută, observă partea de sus a corpului său. Nu mai era capabil de nici o reacţie sentimentală, nu mai percepea nimic şi totul îi devenise egal: situaţia lui, viaţa lui, Chris. O singură dorinţă mai ardea în el: să-l ucidă pe doctor. Ţinea foarfeca în mînă. Îi era frig. Se tîrî înapoi în pat. Dintr-o singură mişcare trase cearşaful de pe pat şi se înveli în el. Apoi se dădu jos, se sprijini în genunchi şi trase de mînerul uşii. Se auzi un scîrţîit... căzu cu faţa în jos...

Zăcea pe burtă. Ceva îl apăsa pe stomac.

Apăru coridorul. Lumina i se părea murdară şi cenuşie. Se lovea ca un lichid de geamurile ferestrelor. Nimic nu pătrundea dinafară. Era beznă. Lumini... un compartiment de tren...

Nu. O navă spaţială. Spaţiul cosmic. Medicul şef.

Phil stătea nesigur pe picioarele lui slăbite pe care le mişca ca pe nişte picioroange. Se sprijinea cu mîinile de pereţi. Pereţi. Uşi. Pereţi. Uşi.

O lumină verde. Aici trebuia să fie liftul. Apăsă pe buton... nu se mişca nimic... aşteptă... apăsă încă o dată... Rîse răguşit. Verde: drum liber. Cuplă şi apăsă pe accelerator. Semne de circulaţie şi claxoane. Parbrizul este semiopac. Lumini de seară, faza lungă. Zăpadă. Confeti. Poliţistul face un semn. Trece mai departe, mai departe. Parcarea interzisă, mergi mai departe. Mascota. Ceasul cu pendulă. Accelerator, viteza a treia. Lumini în oglinda retrovizoare. Accelerator, mai repede. Autostradă, şosea, două benzi. Frînă. Centuri de siguranţă...

Se împletici spre uşă şi aceasta se deschise. Cineva stinsese lumina... Acum era din nou lumină. Un punct luminos: etajul trei. Lovi cu pumnul...

Se chirci pe jos. O forţă îl împingea în jos. Zăcea pe o parte, ca şi cum ar fi fost lipit de podea... o smucitură. Cabina urca în continuare uniform... Nu se terminase încă urcarea?

Coridorul de afară urca şi el. Tot etajul urca. Cît dura urcarea?

Aha, o iluzie! Se tîrî afară... voia să se ridice... genunchii îi tremurau, se îndoiau singuri...

Se tîrî de-a lungul coridorului.

Trenul trecea printr-o vale. Luminile coborau şi urcau. Săreau scîntei. Aparatul de sudură. Bărbatul cu aparatul de sudură. Masca maya. Ochii din noapte. George Shearing. Ciclonul Dora. Grilajul este închis. Şcoala spaniolă de călărie. Roagă-te şi munceşte. Vulpea în capcană...

Îl dureau îngrozitor genunchii. Zăcea de-a curmezişul peste ceva tare. Era podeaua care sălta în continuare. Se ridică în genunchi şi alunecă mai departe. Îl cauta pe medicul şef.

Pe uşi erau tăbliţe: Centrala de calcul. Mai departe! Sala de gimnastică. Mai departe! Baia. Mai

departe!

Un cleşte îi împingea ceafa în jos. Se lovi cu cotul de podea şi se propti în cap pentru a se opune puterii care îl împingea în jos. Acum putea privi din nou destul de sus pentru a citi tăbliţele de pe uşi.

Camera de lectura. Camera asistentelor. Secretariat. Medic şef.

Îngenunchie în faţa uşii. În mîna dreaptă ţinea foarfeca. Cu mîna stîngă pipăi suprafaţa netedă şi cenuşie din material plastic, încercînd să găsească mînerul. Mîna lui urca din ce în ce mai sus cu mişcări bruşte de întindere şi destindere. Unghiile zgîriau... mîna aluneca.

În felul acesta nu mergea. Trebuia să se ridice! Puse piciorul drept pe podea şi îşi trecu cu atenţie greutatea pe el.

Să întinzi muşchii. Elan. Şapte metri şi zece. Trebuie să lăsaţi toată greutatea în faţă. Cu triumf pot şi eu. Cantitatea de alcool în sînge. Fecioara tăiată în bucăţi. Şcoala de tractoriste. Drumul dintre copaci devine mai lung. Scufundat sub gheaţă.

El trecuse prin...

Stătea parcă pe picioarele altuia. Încercă să-şi regăsească echilibrul şi reuşi. Acum stătea foarte liniştit.

Strînse mîna stîngă în jurul mînerului şi se lăsă cu toată puterea pe uşă. Uşa cedă şi se deschise încet.

Aproape că îşi pierduse echilibrul. Se ridică din nou şi privi în încăpere, printre nori. Era o cameră mică. Lîngă peretele din dreapta se afla o masă de scris şi pe jumătate ascuns sub ea un scaun rotativ. Teancuri de hîrtii, un calendar. Un dosar cu acte. Pe partea cealaltă — un cuier, un halat alb de medic. O uşă capitonată...

Norii din faţa privirii lui Phil deveniră negri ca înaintea unei furtuni. Se învîrteau. Vîntul îi suflă într-o parte. Uşa. Făcu un pas înainte.

Norii se întoarseră în grupuri negre, violete. Aşteptă pînă cînd îi îndepărtă vîntul.

Uşa.

Îndrăzni încă un pas. Se opri. Se reculese. Asculta ce se întîmpla înăuntru lui: inima bătea cu lovituri mici, ascuţite. Plămînul lucra ca şi maşina cu aburi. Simţea cum se strîngea energia în el. Nu avea nevoie decît de atîta cît să deschidă uşa şi să-i bage medicului foarfeca în gît.

Brusc, o pală de vînt îl lovi dintr-o parte şi se opuse cu toată puterea. Făcu un pas şi apoi încă unul cu capul plecat, trecînd prin ceaţa întunecată spre peretele moale care venea spre el.

Acum nu mai avea voie să ezite. Ridică mîna cu foarfeca dezinfectată, ascuţită ca o lamă de ras. Tălpile îi erau lipite de podea şi nu reuşea să le desprindă.

Brusc, se scurse toata energia din el ca printr-o sită. Rămase ca un ambalaj de hîrtie, incapabil de vreo mişcare, întors pe jumătate spre stînga. Îngrozit, îşi dădu seama că şovăie. Se îndoia că va reuşi să ajungă în cameră. Picioarele îi erau ca sudate de podea.

Nu se poate să fi fost totul degeaba! Gîndurile se zbăteau febrile.

Trebuia să facă ceva. Dacă nu putea să ajungă la medicul şef măcar să demonstreze că ceva rămîne întotdeauna treaz, ceva care se apără. Că acest ceva nu poate fi niciodată ucis definitiv.

Îşi concentră întreaga forţă în piciorul drept pentru a-l putea ridica de pe pămînt. Reuşi să-l ridice numai un centimentru, dar era destul pentru a-l mişca înainte. După aceea îl cuprinse din nou ameţeala şi mîna lui stîngă încercă să găsească un sprijin. Rămase agăţată în materialul alb al halatului de medic.

O imagine străfulgeră prin mintea lui Phil. Era una din miile de imagini care pîlpîiau în jurul lui, îl induceau în eroare, îl chinuiau, încercau să-i abată atenţia. Medicul şef spusese atunci cînd se bătuse cu mîna peste buzunarul halatului: „Am mijlocul necesar!" Mîna lui Phil coborî pe nailonul alb pînă ajunse în buzunar. Degetele lui simţiră o fiolă pe care o scoaseră afară.

Trebuia să aştepte pînă cînd dispărea ceaţa neagră... acum vedea din nou: în cilindrul de sticlă se afla un şir de biluţe negre ca mărgelele de abanos dintr-un şirag. În momentele în care norii se retrăgeau le putea vedea foarte clar.

Faţa i se schimonosi de greaţă. Lăsă fiola din mînă de parcă ar fi fost un şarpe. Fiola alunecă înapoi în buzunar.

Aprecie distanţa pînă la uşă. Erau poate încă doi paşi...

Din nou scurgerea completă de energie. De data aceasta se scurse pînă jos. Simţea că se prăbuşeşte. Cu ultimele puteri întinse mîna şi înfipse foarfeca în materialul cu care era capitonată uşa. După aceea, norul negru îl cuprinse definitiv.

15.

Abel 56/7 fusese pedepsit de multe ori, ca orice soldat. Printre alte pedepse fusese deja şi în camera de muzică. Dar se părea că existau mai multe grade de pedepsire şi ceea ce îi făcură de data aceasta era în mod sigur cel mai înalt grad al torturii.

Zgomote: zuruitul roţilor, fîşîitul frunzelor, bocănitul picioarelor, care alergau. Erau voci şi muzică. Foarte tari, neplăcut de puternice, insuportabil de puternice. Astfel trecu o jumătate de oră. Vocea maiorului: insuportabil de puternică. Se învîrteau nişte burghie încinse în urechile lui pînă nu mai simţea decît vibraţia monotonă şi durerea. După aceea se auzi muzică la intensitatea normală şi încet, încet urechile lui Abel se obişnuiră din nou să audă. Acum auzeau normal, dar tortura prin care trecuse mai persista încă în ele suprasensibilizîndu-le, astfel că fiecare început brusc, fiecare ridicare de voce avea efectul unei explozii. Şi după aceea începu liniştea. Poate fi linişte, foarte linişte şi linişte completă. Abel nu mai avusese experienţa liniştii. Nu ştiuse niciodată că tăcerea poate fi insuportabilă. Acum începu să-şi dea seama şi înţelese şi de ce îl trimiseseră în camera de muzică, care putea părea inofensivă în comparaţie cu alte pedepse.

Pereţii încăperii erau perfect izolaţi fonic. Nici cel mai mic sunet nu pătrundea de afară înăuntru. Erau capitonaţi cu perne mari de cauciuc, iar camera era complet goală, cu excepţia difuzoarelor, care atîrnau de tavan ca nişte guri deschise la înălţimea de trei metri şi a lămpii de neon din

CAPCANA DE STICLĂ

mijlocul uşii. Uşa nu putea fi deosebită pe suprafaţa pereţilor capitonaţi şi nici nu avea broască pe dinăuntru.

La început, în mintea lui Abel se mai auzea ecoul vocilor camarazilor, cîntecele pe care ei le cîntaseră, cîntecele cunoscute despre viaţa de soldat. După aceea tăcură şi ele şi se făcu linişte. Numai că atunci cînd era deja linişte se făcu din ce în ce mai linişte, apoi linişte, şi mai linişte, după care auzi din nou voci: voci care-l chemau, voci care rideau, voci care guiţau, voci care îşi băteau joc, care ordonau... Veneau de nicăieri şi de peste tot, de sus şi de jos, dinăuntru, din el însuşi... Crezuse că se va putea apăra cu indiferenţa, dar nu reuşea. Îşi apăsa mîinile peste urechi, dar urletele nu încetau... şi atunci începu să strige el însuşi, şi strigă, şi strigă, şi strigă...

După aceea se auzi un pocnet în difuzoare. O voce spunea: „Ascultarea este îndatorirea cea mai înaltă a soldatului."

Vocea repetă, de astă dată mai tare: „Ascultarea este îndatorirea cea mai înaltă a soldatului."

Vocea repetă încă o dată, şi mai tare:

„Ascultarea este îndatorirea cea mai înaltă a soldatului."

Vocea repetă încă o dată, şi încă o dată şi, de fiecare dată devenind din ce în ce mai îngrozitoare, scrîşnea ca un cuţit care zgîria o farfurie, zgîria ca şi cum cineva şi-ar pili unghiile, trecea prin piele şi oase...

De mult devenise neinteligibilă, dar era acelaşi ritm, aceeaşi succesiune de sunete şi trupul lui vibra de fiecare dată cînd bubuiau cuvintele:

„Ascultarea este îndatorirea cea mai importantă a soldatului."

Atunci cînd se deschise uşa şi intră lumina zilei, Abel nu ştia cum petrecuse ultimele ore, sau fuseseră numai minute? Totul se învîrtea cu el şi fiecare zgomot ajungea ca prin vată la timpanele lui chinuite.

Doi sergenţi îl duseră pe terenul de antrenament. Nu vedea nici un camarad. Era aproape sigur că-şi făceau serviciul în interior. Nu trebuiau să-l vadă.

Doi sergenţi pentru a face instrucţie cu un singur om.

— Sus, marş, marş! Jos! Sus, marş, marş! Jos! Sus, marş, marş...

Atunci cînd nu mai puteau striga de răguşeală, se schimbau.

— Sus, marş, marş! Jos! Atenţie! Înapoi, marş, marş! Atenţie! Adăpostire împotriva aviaţiei. Sus, marş, marş...

Unul era permanent lîngă el şi îl ridica de guler, îl lovea cu genunchiul în spate sau îl împingea cu pumnii înainte dacă nu reuşea să se mişte destul de rapid.

— Atenţie! O sută de flotări! Mai repede!

Sergentul îşi pusese cizma pe ceafa lui Abel şi îi împingea capul în jos.

— Mai repede!

— Sus, marş, marş!

— Atenţiune!

— Înapoi, marş, marş!

— Atenţiune!

După o oră, cînd Abel de-abia se mai ţinea pe picioare, veni şi maiorul şi privi un timp.

— Omul mai poate sta în picioare! strigă el. Abel 56/7, vino încoace! Repaus! Cei doi sergenţi, înapoi, marş, marş! Adăpost de aviaţie! Prea încet! Sus marş, marş! Atenţie, adăpost de aviaţie! Băieţi, băgaţi nasurile în rahat. Atenţiune! Prea încet! Şi voi vreţi să-i învăţaţi pe alţii. Două săptămîni de corvezi speciale. Liber.

Cei doi sergenţi se îndepărtară alergînd.

— Oamenii mei mă urăsc, spuse maiorul. Mă iubesc şi mă urăsc. Aşa este bine. Privea peste curtea cazărmii, acum goală, către cerul galben-cenuşiu, ceţos. Iubirea este prea slabă. Numai ura poate genera forţa necesară. Peste toate se află însă ascultarea.

De-abia acum îl privi pe Abel.

— Veniţi, îi spuse.

Mergeau unul lîngă altul. Maiorul înalt, lat în umeri şi drept în uniforma lui modestă şi curată, şi Abel, care în comparaţie cu el părea o fiinţă subumană, prăbuşit în sine, nesigur, rupt şi murdar. Cu puţine gesturi, maiorul îi arăta drumul. Intrară în anticameră printr-o uşă de lîngă camera de gardă, sala mică, cu scaune din ţevi de oţel, pe care Abel o cunoştea deja. Un sergent care tocmai vorbea în microfonul maşinii de scris sări în picioare cînd îl văzu pe maior intrînd.

— Continuaţi, îl opri maiorul cînd sergentul încercă să raporteze.

— Am înţeles, domnule maior!

Rămase plin de respect în picioare pînă cînd superiorul şi Abel trecură mai departe. Pe Abel îl tratá cu o privire plină de dispreţ.

Maiorul îl introduse pe Abel în camera sa şi apoi închise uşa după el. Apoi arătă spre o uşă îngustă aflată în peretele lateral. Abia putea fi văzută, pentru că era acoperită cu acelaşi tapet cenuşiu ca şi restul peretelui.

— Curăţaţi-vă, spuse el. Faceţi un duş.

Căută într-un sertar şi scoase un prosop, o bucată de săpun şi o perie.

Camera cea mică era amenajată pentru duş. Pe peretele din stînga erau montate două robinete metalice, unul cu inel din email roşu, celălalt cu inel din email albastru. Sub ele se afla o chiuvetă, şi deasupra ei fusese montat un geam pe care se aflau un pahar cu perie de dinţi în el, trei tuburi de culori diferite şi un ştergar albastru împăturit. La înălţimea capului se găsea o oglindă, iar deasupra ei era montată o lampă rotundă din sticlă. În fundul camerei se afla un duş în formă de spînzurătoare. Podeaua era adîncită sub duş şi pavată cu gresie. În mijloc se afla o gaură de scurgere acoperită de o sită.

Abel se apropie de oglindă şi se privi în ea. Acesta era el. Un gunoi. Faţa era mai palidă decît de obicei, atît cît se putea vedea sub crusta de noroi, iar gura lipsită de dinţi era o rană deschisă în mijlocul ei. Nasul murdar îl făcea să semene cu un clown. Abel rîse în tăcere.

Maiorul apăru în uşă şi îi aruncă un halat de baie.

— Curăţaţi-vă hainele sub duş şi agăţaţi-le aici să se usuce. Arătă spre elemenţii unui corp de încălzire aflat în dreapta uşii. Îmbrăcaţi-vă.

Se retrase din nou. Abel îl auzi umblînd prin cameră.

Pierdut în gînduri, Abel se dezbrăcă, puse hainele pe podea în adîncitura de sub duş şi lăsă apa să curgă peste ele. După aceea intră el în-

CAPCANA DE STICLĂ

suşi sub şuvoi. Era apă caldă, aproape fierbinte, care îi făcea foarte bine, dar îi dădea şi o senzaţie de oboseală. Abel avu brusc impresia că nu se mai putea ţine pe picioare şi ochii i se închiseră. Simţi că se clatină şi ar fi căzut dacă nu s-ar fi ţinut de un robinet pe care-l învîrti involuntar. Apa deveni repede din ce în ce mai rece, trezindu-l. Abel reglă robinetele, astfel încît apa să fie călduţă şi se apucă să-şi spele hainele. O zoaie gălbuie curgea din ele. Abel încercă să stoarcă materialul ţeapăn şi cînd văzu că nu este posibil începu să calce hainele în picioare. Bucăţile de pămînt care nu se dizolvau de la sine în apă le frămînta cu picioarele. După aceea ridică fiecare bucată de îmbrăcăminte pe rînd şi o ţinu sub jetul puternic de apă direct sub sita duşului. În sfîrşit, mai spălă şi pămîntul de pe ghete. Hainele le întinse apoi pe corpul de încălzit, iar ghetele le puse dedesubt. După aceea, mai intră o dată sub duş şi se frecă cu peria pînă cînd pielea i se înroşi şi începu să-l doară. Închise apa şi se uscă. După ce dispăru zgomotul apei, se lăsă o tăcere grea. Paşii maiorului, care se plimba prin cameră, se auzeau tare şi înspăimîntător.

— Sînteţi gata? striga el.

Deschise uşa. Abel îmbrăcă halatul de baie, care îl cuprinse moale şi cald.

— Aici sînt papucii, spuse maiorul. Se duse la corpul de încălzit şi privi hainele cu mare atenţie.

— Ghetele ar putea fi mai curate, observă el. Mă rog, veniţi.

Maiorul o luă înainte, iar Abel îl urmă în tăcere. Drumul trecea prin cîteva încăperi, care erau folosite ca magazii de materiale. Aici se aflau, învelite în plastic, părţi metalice şi de sticlă ale unor dulapuri şi rafturi, cutii mari de carton stivuite. Pe cutii se aflau inscripţii cu litere mari şi negre al căror sens Abel nu-l putu ghici.

Maiorul aşteptă pînă cînd Abel ajunse lîngă el şi, arătînd apoi spre lucrurile depozitate, spuse:

— Pentru a putea menţine viaţa aici am nevoie de multe maşini — maşini de produs energie utilizabilă şi de reglare a proceselor. Tot ceea ce ar putea fi necesar vreodată în materie de piese de schimb se află aici. Iată, această cameră blindată conţine rezerve de energie suficiente pentru zeci de mii de ani.

Se opri în faţa unui perete pe care era montat un sistem complicat de pîrghii şi articulaţii. Două dintre ele începeau cu cîte un sistem de cinci taste şi dispăreau apoi în perete. Între ele era un fel de coş, care dispărea şi el în perete. În faţa lor se afla un taburet.

Maiorul se aşeză şi îşi îndreptă privirea spre gura burlanului.

— Uitaţi-vă singur, ordonă el şi îi făcu loc lui Abel.

Abel se conformă. Burlanul era un fel de periscop, cu ajutorul căruia se putea privi dincolo de colţuri, în altă cameră. În dreapta se aflau sute de bare strălucind mat, fiecare cam de un metru cincizeci lungime şi cu un diametru cam cît al unei farfurii mici. Fiecare bară se afla într-o adîncitură şi fiecare era amplasată la distanţă convenabilă de celelalte. Părea că o pădure de metal creşte din podeaua de beton.

În stînga se afla un recipient de sticlă în care se putea vedea un lichid asemănător cu apa. Dacă ar fi fost peşti în el ar fi putut fi considerat un acvariu, dar nu erau nici un fel de peşti înăuntru.

Peste pădurea de bare se afla o mică macara pe roţi, care în loc de cîrlig avea un cleşte mare. O macara asemănătoare era montată peste recipient, numai că în loc de cleşte avea o pipetă imensă.

În mijlocul camerei se ridica un monstru din metal, a cărui latură din faţă era împînzită de diverse indicatoare.

— Sînt bare de uraniu, explică maiorul, un fel de lemne de ars pentru apa grea din recipientul din stînga. Din motive de securitate, sînt despărţite în spaţiul reactorului. Este un reactor ESCE, care produce direct energie electrică. Sigur că este un model foarte simplu, dar este şi foarte sigur în funcţionare. Din cînd în cînd, asta înseamnă cam la doi ani, trebuie să fie reumplut cu combustibil, adică cu apă grea. Dacă va fi vreodată nevoie să fie oprit, atunci poate fi pornit din nou cu ajutorul aprinzătoarelor din uraniu. Toate reparaţiile pot fi efectuate cu ajutorul mîinilor artificiale. Vezi?

Acţionă unul din cele două sisteme de pîrghii laterale şi din tavan coborî un dispozitiv în forma unui păianjen cu cinci picioare. Maiorul mişcă degetele şi picioarele se îndoiră, se strînseră şi apoi se întinseră în toate direcţiile.

— Există mai multe perechi de mîini de acest gen, de mărimi diferite şi care pot fi reglate după cum este nevoie. Maiorul aşteaptă puţin şi apoi ceru nerăbdător:

— Haideţi mai departe. Nu acesta este lucrul cel mai important. Intrară pe o uşă. Acum se aflau din nou în coridorul mare, circular. Se duseră pînă la peretele din faţă. În sfîrşit, maiorul deschise o uşă şi îl împinse pe Abel înăuntru. O adiere caldă şi umedă îl lovi în faţă. Se aflau într-o sală luminată moderat, care arăta ca un laborator chimic cu multe locuri de muncă. La fiecare masă se afla o instalaţie, care părea, la prima vedere, un frigider imens.

Maiorul se opri lîngă unul din locuri şi apăsă pe un buton. Pe ecranul mat apăru o imagine care părea să fie o microfotografie: pe fundalul întunecat se vedea o fiinţă transparentă, care tresărea uneori şi îşi modifica în acest fel cîte puţin, dar permanent, poziţia. Părea un batracian mutilat, cu cioturi de braţe şi picioare şi o coadă scurtă.

— Se vede bine? întrebă maiorul. Sau să mai măresc luminozitatea?

Învîrti de o pîrghie şi luminozitatea se modifică. Tot ceea ce fusese întunecat mai înainte deveni luminos şi invers.

— Este un om, spuse maiorul. Sau, mai exact, va deveni un om. Respiră adînc, apoi continuă: Ce ar fi toată munca mea dacă nu aş şti că-mi va supravieţui? Ce sens ar avea ordinea şi disciplina, dacă ar dispărea o dată cu generaţia actuală?

Vocea maiorului căpătase un ton festiv.

— Avem patru femei la dispoziţie şi asta înseamnă că nu sîntem condamnaţi la dispariţie. Sigur că nu putem aştepta pînă cînd ovulul fecundat se maturizează, pentru că nu avem destul timp, dar asta nu constituie într-adevăr o pro-

CAPCANA DE STICLĂ

blemă. Aici putem folosi ultimele cuceriri ale medicinei și biofizicii. Eu sper că pot ține materialul uman în incubator pînă cînd va putea fi supus unei educații militare sistematice, deci mult mai mult decît în condiții normale. În acest mod, sper să obțin rezultate mult mai bune decît predecesorii mei. Apoi, mai am un avantaj față de ei: eu pot hotărî care bărbați sînt destinați să procreeze. Acesta este un punct important al sistemului meu: eu trebuie să am grijă ca în generația următoare să nu mai poată apărea cazuri ca dumneata. Este absolut necesar. Sistemul de conducere, așa cum l-am proiectat eu, se bazează pe o ascultare necondiționată. Dispozitivul medical de diagnoză îmi oferă posibilitatea de a face o asemenea selecție. Fiecare bărbat care ar putea fi folosit în acest sens este testat în privința tuturor însușirilor sale, nu numai asupra celor dominante, ci și asupra celor recesive. Eu nu permit să se înmulțească decît materialul de cea mai bună calitate. Este evident că în acest sens acord o atenție deosebită acelor premise fizice și caracteriale care formează cele mai bune puncte de pornire pentru viața de soldat.

Îl privi pe Abel și adăugă compătimitor:

— Mi-e teamă că dumneata nu vei fi printre aleși.

Îl bătu pe umăr.

— Capul sus! Nu este vorba de fiecare individ în parte, de data aceasta totalitatea contează. Important este ca armata să supraviețuiască pentru eternitate.

Maiorul apăsă pe un buton și imaginea de pe ecran se stinse.

— Să mergem! spuse.

Se întoarseră din nou în camera maiorului. Abel era mort de oboseală și de-abia se mai putea ține pe picioare, dar gîndurile lui erau treze într-un mod ciudat, febril. În fața a ceea ce ochii lui vedeau în realitate se așezau de fiecare dată imagini, impresii și străfulgerări din scenele pe care le trăise în ultimele zile și în ultimele ore: barele de uraniu și mîinile artificiale, incubatoarele, ființa umană în devenire, care avea să devină cîndva soldat.

Abel stătea în fața mesei și se sprijinea în pumni pentru a nu se prăbuși.

Maiorul îl observă și spuse:

— Așezați-vă.

Abel se așeză pe taburet. Pentru a se putea sprijini, se trase lîngă perete.

— Fumați? întrebă maiorul. Vreți o înghițitură?

Scoase o sticlă din dulap și turnă un lichid incolor într-un pahar pe care i-l întinse lui Abel. Acesta duse paharul la gură — lichidul avea un miros înțepător, dar nu neplăcut — și, cînd luă precaut o înghițitură, o simți curgînd ca focul pe gît în jos, dar minunat de vitalizatoare. Lucrurile din jurul lui se depărtară puțin și el simțea o oboseală plăcută. Își simțea capul greu și îl sprijini în mîini. Maiorul este totuși un om de treabă, gîndi el împotriva voinței sale. Cine mai spusese oare asta?

— Vreau să stăm puțin de vorbă, spuse maiorul. Aveți multe să-mi povestiți. Cum ați ajuns de fapt la ideea de a mă împușca?

Abel i-ar fi răspuns cu plăcere, dar corzile lui vocale nu-l ascultau.

— Luați încă o înghițitură, îl îmbie maiorul și îi puse paharul în mînă. Beți pînă la fund!

Abel turnă conținutul paharului în stomac. Simți un frison și apoi lichidul rămase în stomacul lui ca un corp străin. Ardea puțin, dar îl înviora.

— Nu ați luat tabletele cum trebuia, așa s-a întîmplat, spuse maiorul. Dar de ce? Acest lucru mă interesează în mod deosebit. Are sistemul meu vreo greșeală? Vorbea parcă cu sine însuși. Sistemul meu nu are nici o greșeală! Se așeză în fața lui Abel și spuse: Trebuie să mă ajutați, cum de ați început să nu luați pastila neagră?

Abel i-ar fi răspuns cu plăcere, dar nu putea. Nu cunoștea răspunsul. Ce îl determinase să nu ia pastila? Trebuie să fi fost ceva care se întîmplase de atîta timp încît pur și simplu nu-și mai putea da seama ce fusese de fapt.

— Dezvoltați o mare putere de opunere, spuse maiorul. Din păcate nu este cazul. Dar să încercăm altfel: cum ați ajuns aici?

— Prin sala mașinilor, spuse Abel. Ușa era deschisă.

— Ușa era deschisă, repetă maiorul. Sigur că da. De ce să fi fost închisă? Nu aveați ce căuta în sala mașinilor. Cum de ați putut să nu respectați ordinele?

Se așeză pe pat, scoase un port-țigaret din sertar și luă o țigară.

— Fumați și dumneavoastră una? întrebă el și îi oferi lui Abel cutia deschisă.

— Nu, mulțumesc.

Maiorul puse țigara în gură și aprinse o brichetă. Trase ușor în piept și expiră apoi un inel de fum.

— Ați putut ignora ordinele pentru că nu ați luat pastila neagră. Așa nu ajungem nicăieri. Deci să încercăm altfel. L-am găsit pe prietenul dumneavoastră, Austin. Știți unde? Nu așteptă răspunsul lui Abel. Sigur că știți unde. Dumneavoastră ați fost cel care a închis ușa la loc. Vă dați seama că ați avut un noroc extraordinar, Abel?

Abel aprobă din cap. Da, avusese un noroc extraordinar.

— L-am lăsat pe Austin în camera ușii etanșe. Va fi un exemplu pentru cei care ar mai putea ajunge acolo, dacă se va mai întîmpla vreodată un caz la fel de penibil ca cel de ieri... Abel, strigă el. Ordinele au un sens! Nu sînt niște măsuri arbitrare pe care și le-a imaginat vreun idiot sugîndu-și degetele. Fiecare ordin l-am gîndit de o mie de ori pînă cînd l-am emis. Nu există nici o comandă care să nu aibă cea mai scurtă și mai precisă formă posibilă. Nu există nici un pas care să nu ducă pe drumul cel mai scurt la țintă dacă este efectuat așa cum prevăd regulamentele. Nimic nu este nejustificat, toate au un sens...

Trăgea febril din țigară.

— Deci, cum s-a întîmplat cu Austin? Vorbiți!

— Austin voia să iasă afară. Să plece de aici.

— Afară. De necrezut, mormăi maiorul. Afară! Nu există nici o propoziție în regulament care să-i dea soldatului posibilitatea de a ieși afară. Și știți ce înseamnă asta? Asta înseamnă că este greșit să vrei să ieși afară. Asta înseamnă...

Se auzi o bătaie în ușă.

— Ce s-a întîmplat? întrebă maiorul.

CAPCANA DE STICLĂ

O voce de femeie întrebă:
— Doriţi să serviţi ceaiul acum?
— Două ceşti, răspunse maiorul.
Un moment nu se auzi nimic, după care o voce nesigură întrebă:
— Nu am înţeles... aţi spus două ceşti?
— Eşti surdă? strigă maiorul. Două ceşti! Şi rapid! Austin deci voia să iasă afară, continuă el. Bine. Voi învăţa din asta. Înseamnă că undeva în voi mai arde încă o scînteie de amintire. Cei care nu s-au putut adapta. Veşnicii revoluţionari. Extremiştii societăţii. În lumea animală sînt cei excluşi de ceilalţi, dacă nu chiar sfîşiaţi. Voi stinge şi scînteia asta. Puteţi fi sigur de asta! Bine. Cum de a ajuns Austin să se uite pe sine în halul ăsta? Vreau să spun: cum de a reuşit să acţioneze împotriva regulamentelor? L-aţi obligat s-o facă? Nici el nu a luat pastila neagră?
— Nu, spuse Abel încet. Eu am distrus-o pe a lui.
— Din greşeală sau voit?
— Voit, spuse Abel.
— Deci, avalanşa a pornit de la dumneavoastră, Abel. Dar cum aţi putut... Mă rog pentru că nici dumneavoastră nu aţi luat pastila. Ne mişcăm în cerc. Tăcu şi începu să se gîndească.
Se auziră bătăi în uşă.
— Ceaiul, domnule maior!
— Da. Intră!
O femeie intră în cameră. Ducea o tavă. Era femeia blondă pe care Abel o cunoştea deja. Nu-şi aruncară nici o privire. Cînd ea puse ceştile pe masă, una în faţa maiorului şi alta în faţa lui Abel, maiorul puse mîna stîngă pe şoldurile ei şi o trase spre sine.
— Abel 56.7! Nu ştiţi să vă ridicaţi în picioare cînd intră o doamnă? Urlă şi faţa îi devenise stacojie. Staţi aici ca un... Atenţie! Drepţi! Mîinile drept înainte! Cincizeci de genuflexiuni!
Abel sărise în picioare ca trezit din somn. Stătea în halat de baie şi papuci, cu picioarele depărtate şi mîinile întinse în faţă.
— Îndoiţi genunchii!
Abel îndoia genunchii, întindea genunchii, îndoia genunchii...
Maiorul lovi cu palma peste fundul femeii.
— Dispari, spuse el.
Se ridică în picioare şi se întoarse spre harta de pe perete. Ochii lui urmăreau liniile roşii şi albastre care acopereau ca un sistem de hieroglife harta.
Mai tîrziu sună. Sergentului, care apăru după aceea, îi ordonă arătînd cu degetul spre Abel:
— Duceţi-l la cinematograf!

16.

Se afla în mijlocul unor mase curgătoare prin care nu pătrundea decît din cînd în cînd cîte o lumină care dispărea imediat, ca un reflector în ceaţă murdară. Uneori feţe albe se holbau la el. La urechile lui ajungeau uneori zgomote, dar numai puţine dintre ele pătrundeau în spaţiul conştiinţei adormite. Se simţi ridicat, purtat şi învelit. Căzu. Uşi scîrţîiau. Cineva strigă numele lui. Trei strigăte venite de departe. Zacea pe ceva moale şi cald.
Deschise ochii. Medicul şef îl privea de sus. În spatele capului acestuia recunoscu camera de spital, camera lui de spital. Era ca şi cum s-ar fi întors acasă.
Simţea o durere uşoară la cot. Sora Berthe îi ştерse pielea cu un tampon de vată, după care îi îndoi braţul. Mîna îi zăcea pe piept. O privea ca şi cum n-ar fi fost mîna lui.
Îl privi din nou pe medicul şef.
— Experienţa mea a reuşit, spuse acesta. Nu a avut un rezultat pozitiv, dar şi-a îndeplinit menirea. Nu mai contez pe colaborarea dumitale liber consimţită. De altfel nici nu depind de ea. Probabil că a fost numai un exces de sentimentalism din partea mea şi este mult mai bine că s-a întîmplat ce s-a întîmplat.
Se întoarse spre soră:
— Puteţi merge. Serviciul dumneavoastră la acest pacient s-a sfîrşit.
Sora Berthe ieşi în tăcere.
— Nu pot să nu recunosc că am o oarecare admiraţie pentru dumneavoastră: aţi reuşit o performanţă uimitoare. Păcat că vă folosiţi voinţa în direcţie greşită. Dar poate că şi acest lucru este din partea mea numai un exces de sentimentalism. Voinţă nu poate avea decît unul singur — cel care comandă. Numai el singur ştie cît de limitat este spaţiul în care se mişcă. Orice altă manifestare de voinţă perturbă ordinea. Aşa a fost întotdeauna. Aici eu sînt ordinea. Cine este împotriva mea, doreşte haosul.
În faţa medicului şef şi a lui Phil apăru un geam mat.
— Curînd vom ajunge pe planeta necunoscută. Atunci totul va fi luat de la capăt. Acum vei adormi, Abelsen. Consolează-te totuşi cu siguranţa că în lumea noastră cea nouă fiecare va primi ceea ce îi este necesar. Nu va mai exista un turn al lui Babel, nici potopul şi nici fuga. Curînd vom fi la destinaţie, vom fi ajuns la o ţintă care nu a fost niciodată înţeleasă corect: structura puternică a unei ordini, care nu este una a zeilor, ci una a oamenilor.
Stratul lăptos din faţa lui Phil deveni din ce în ce mai gros. Nu-l mai vedea pe medicul şef. Lumea se dezmembra în bucăţi, ce pluteau care încotro, ca buştenii pe apă, şi Phil se dezintegra o dată cu ea. Una după cealaltă, toate bucăţile se desprindeau de el. O parte mai vedea ceva difuz, curgător. O parte mai percepea un miros slab, difuz şi, în sfîrşit, o altă parte mai vroia să răspundă la ultimele cuvinte care fuseseră spuse. Răspunsul era gata, dar nu mai exista nimic care să-l poată rosti.
Ceea ce mai rămăsese din el era dezgolit pînă la măduvă. Nu mai avea membre, nu mai avea oase şi nici carne. Era transparent şi lipsit de substanţă: un pumn de tristeţe dureroasă, o grămăjoară de spaimă mută. Se deplasa pe o bandă transportoare printr-un labirint de pereţi de ceaţă spre un perete din sticlă galbenă în spatele căruia nişte fiinţe oarbe tresăreau într-un lichid. Capcana. Se închise, prinzîndu-l înăuntru.

CAPCANA DE STICLĂ

17.

Doi caporali şi un sergent îl duseră pe Abel într-o încăpere hexagonală. La început avu impresia că tot ce se afla înăuntru era un geam mat. După aceea îşi dădu seama că podeaua, tavanul şi trei pereţi erau oglinzi.

Caporalul îi întoarse braţele la spate şi simţi un inel care-i cuprindea încheieturile mîinilor. Un inel dublu i se închise peste glezne şi după aceea auzi zornăitul unui lanţ: un caporal lega cele două cătuşe între ele. Genunchii lui Abel se îndoiră şi el îngenunche pe podea. Atunci unul din bărbaţi îşi băgă braţele pe sub braţele lui Abel, le îndoi şi i le împreună din nou după ceafă. Abel nu se mai putea mişca. Celălalt scoase dopul de cauciuc al unei sticluţe în care se afla o pensulă mică cu care întinse pe pleoapele lui Abel un lichid transparent şi dens.

— Stai liniştit, îi spuse, altfel o să te doară!

Cu o mişcare îndemînatică ridică pleoapa dreaptă a lui Abel şi îi băgă o lamelă care s-o oprească să se închidă. Repetă aceeaşi operaţie şi la ochiul stîng. Durea, dar nu foarte tare.

— Totu-i în ordine? întrebă sergentul şi se aplecă spre Abel. Abel vedea faţa sergentului prin lamelele transparente. Foarte clar, dar mărită mult. O mînă coborî spre el, din reflex încercă să-şi închidă ochii, dar îi fu imposibil. Lamelele erau atît de bombate că pleoapele nu se puteau lăsa peste ochi. Nu avea voie să închidă ochii în faţa a ceea ce avea să urmeze.

— Distracţie plăcută, îşi bătu joc caporalul. Pe urmă, cei trei bărbaţi părăsiră camera.

După ce uşa etanşă se închise în spatele lor, se stinse şi lumina care se proiectase pînă atunci din spatele ecranului mat. Apărură în întuneric cizme mărşăluind: erau colorate şi păreau foarte reale. Veneau din toate părţile spre Abel. Erau şi pe tavan şi pe podeaua pe care îngenunchease. La început nu era nici îngrozitor nici chinuitor. Chinuitoare era numai spaima faţă de lucrurile îngrozitoare care aveau să urmeze şi care nu puteau fi evitate. Abel nu ştia ce va fi.

Dispărură cizmele şi atunci apăru din întuneric un cerc luminos care devenea din ce în ce mai strălucitor. Luminozitatea pătrundea prin ochi în creierul lui Abel. Se întoarse, alunecă pe genunchi, căută un colţ în care să fie apărat de această lumină îngrozitoare, dar nu exista nici unul. Se aruncă cu faţa pe podeaua netedă de sub genunchii lui, se lovi tare la bărbie, dar şi sub el era soarele strălucitor. Părea să se învîrtă într-un ritm ameţitor, uneori spre dreapta şi alteori spre stînga sau chiar în ambele direcţii în acelaşi timp. Încercă să se protejeze privindu-şi imaginea din oglindă: o mască schimonosită, cu ochi imenşi sărind din orbite. Dar lumina îl ataca şi aici din toate părţile.

Apoi strălucirea începu să se mişte, nu numai pe perete, dar şi prin încăpere. Aluneca înainte şi înapoi, se rotea în jurul său în spirale din ce în ce mai repezi. Liniile se gravau pe creierul lui Abel, formînd o plasă de sîrmă arzătoare: sculptura unui nebun. După aceea sosrele se stinse, dar imaginea din creier persistă fulgerînd din cînd în cînd, schimbîndu-şi culoarea: deveni verde, galbenă, albastră şi rămase apoi ca o pîlpîire violetă.

Apăruseră din nou cizmele în marş, care se mişcau rapid în timp ce se auzea un cîntec: „Este atît de frumos să fii soldat..." izbucnind strident din sute de gîtlejuri de bărbaţi extenuaţi.

Cizmele nu mai alergau acum pe un teren orizontal, ci pe pante în sus şi în jos, pe pereţi verticali şi apoi în prăpăstii, după care pămîntul se întoarse brusc şi începură să mărşăluiască pe tavan. Abel simţi cum îl cuprinde ameţeala. Avea senzaţia că el însuşi se rotea, se împotrivi cu toată puterea, stomacul lui sălta în sus, simţea că se îneacă...

După care se făcu din nou linişte... liniştea soarelui arzător. După care apăru şi un al doilea soare... dispăru... sau era tot primul, care îşi schimbase numai locul?... al doilea apăru... primul... acum se schimbau foarte repede. Doi sori străluceau intermitent, uneori în acelaşi ritm, alteori, în ritmuri diferite... fără sfîrşit. Nu erau în nici un caz la fel de strălucitori ca mingea de foc de mai înainte, dar acum îl chinuia intermitenţa strălucirii, îl chinuia îngrozitor.

Abel se apărase mult timp, acum însă renunţă. Zăcea lungit pe o parte fără să se gîndească, fără să simtă nimic, fără putere şi fără voinţă. Poate leşinase deja, dar ochii lui erau deschişi şi vedeau, vedeau, vedeau...

Soarele vibrînd se stinse.

Veniră din nou cizmele care mărşăluiau. Se auzi din nou cîntecul.

„E atît de frumos să fii soldat..."

Cizmele mărşăluiau în cerc în jurul lui. Abel nu mai putea înţelege ce se întîmplă şi ce semnificaţie aveau lucrurile din jurul lui.

Cizmele mărşăluiau într-un cerc închis. Nu erau şi trupuri legate de ele, erau numai picioare, care formau împreună un trup uriaş în marş. Un miriapod gigantic cu picioare de soldaţi mărşăluiau în jurul lui Abel.

Zăcea pe un prici. Două mîini îl maşau. Deschise ochii şi o durere adîncă îl fulgeră prin cap cînd lumina pătrunse în ei. Involuntar, încercă să se depărteze de lampă, către perete.

Ceva rece îi lovi trupul, peste el curgea apă, zăcea într-o baltă rece şi tremura.

— Şi-a recăpătat cunoştinţa, domnule maior!

Vocea venea de departe.

— Bine. Lăsaţi-mă singur.

Abel se întoarse.

Îl vedea pe maior printr-o masă gelatinoasă. Maiorul se afla lîngă o lampă peste care punea o batistă. După aceea îl înveli pe Abel cu halatul de baie.

Erau două gesturi insignifiante, dar Abel simţea o adîncă recunoştinţă pentru ele. Maiorul era bun.

— Îmi pare rău, Abel, spuse maiorul încet şi cald. Auzea ecoul ei: „Îmi pare rău, Abel, îmi pare rău, Abel, îmi pare rău, Abel...".

— A trebuit să fim duri cu tine. Acum nu mai este atît de îngrozitor, nu-i aşa? Acum a trecut. Nu mai trebuie decît să-mi spui cum s-a întîmplat de n-ai mai luat tabletele. Ştiai că sînt destinate să-i uşureze soldatului supunerea? Ţi-a spus cineva acest lucru? Mai există poate cineva care...?

CAPCANA DE STICLĂ

Ţi-a spus cineva?

Abel negă din cap.

Maiorul continuă:

— Ar putea fi, bineînţeles, şi o întîmplare. O coincidenţă ciudată de întîmplări adverse. Deşi... Dar nu pot să mă mulţumesc presupunînd că a fost o întîmplare. Înţelegi asta, nu-i aşa, Abel? Trebuie să fiu foarte sigur. Trebuie să scot de la tine ce s-a întîmplat. Este ca şi cum în tine ar sălăşlui ceva rău, ascuns undeva înăuntrul tău, iar noi doi trebuie să ne ajutăm acum unul pe altul pentru a descoperi ce este. N-am dreptate?

Abel aproba din cap. Cuvintele maiorului sunau convingător. Acum Abel ştia de ce fusese atît de impresionat de toate astea. Maiorul îi spunea „tu", ca tatăl lui.

— Este greu pentru amîndoi. Trebuie să suporţi dureri, iar eu trebuie să te chinui. Dar ştii că toate acestea nu sînt îndreptate împotriva ta, ci împotriva sălaşului răului care se află în tine ca o tumoare. Nu eşti un adept al ilegalităţii şi anarhiei. Abel, nu-i aşa? întrebă maiorul.

Nu, Abel nu era un adept al... Mă rog, maiorul îl înţelegea oricum.

— Îţi dai seama ce consecinţe pot interveni dacă scapi din vedere vreun element, care din cine ştie ce porniri ascunse şi întunecate ar putea duce la opoziţie. Tot ceea ce am construit cu atîta trudă s-ar prăbuşi. Pastila neagră este un factor esenţial al sistemului meu. Fără ea nu pot ţine singur în mînă o mie o sută paisprezece oameni. Oamenii sînt atît de proşti şi imprevizibili. Dacă îi laşi de capul lor atunci sînt în stare să se autodistrugă. Au nevoie permanent de o conducere puternică, de o forţă care să-i ţină. Dacă ar fi raţionali, dacă ar fi înţelegători, nu am avea nevoie de un mijloc artificial pentru asta.

Din vocea maiorului răzbătea tristeţea. Se aşeză la picioarele patului.

— Şi apoi este mai ales o problemă care priveşte viitorul. Nu există nimeni care ar putea să-mi urmeze. De mult, acum foarte mult timp, am visat să am un urmaş. Pentru foarte scurt timp m-am gîndit chiar la tine în acest sens. Dar nici tu nu erai adecvat. Nu există nimeni care să mă poată înlocui. Trebuie să gîndesc sistemul atît de bine încît să poată funcţiona de la sine. Eu nu trebuie să dau decît un număr finit de ordine, le voi stoca pe un disc magnetic. La fiecare raport nu există decît un singur ordin raţional, în funcţie de împrejurări. Reacţiile în formă de ordine raţionale ca răspuns la rapoarte pot fi fixate printr-un program logic. Şi acesta va fi stocat într-un disc magnetic. Sistemul de comunicare va fi format din staţia de emisie, microfoanele şi difuzoarele existente. Prin ele se va raporta şi se vor da ordine. Toate deciziile vor fi luate de un computer. Totul a fost gîndit cu precizie. Am început să adun deja cuvîntările mele de duminică dimineaţa. Acum probabil că nu mai este un secret pentru tine de ce trebuie să descopăr modul cum ai procedat. De ce trebuie să fiu dur cu tine.

Abel aprobă tăcut. Maiorul avea perfectă dreptate.

— Este cumva o acţiune inconştientă, spontană, a cărei cauză se află în caracterul tău, în creierul tău? Este cumva rezultatul vreunei amintiri din trecut, pe care nu am şters-o încă? Este vreo greşeală în sistemul meu pe care nu am descoperit-o încă? Trebuie să aflu. Dacă toată problema s-ar reduce la tine ar fi simplu; pe tine te pot elimina pentru totdeauna. Dar o greşeală... nu, aşa ceva nu se poate întîmpla. Nu trebuie să existe nici un spaţiu pentru o adevărată atitudine de opoziţie. O acţiune neprevăzută, poate că deja un ordin neexecutat în mod conştient... urmările ar fi catastrofale. Sigur că voi ţine seama de tot ceea ce se poate prevedea. Dar poţi să prevezi şi ceea ce nu este logic, poţi să calculezi haosul? Acesta este singurul lucru de care mi-e frică.

Faţa maiorului arăta ca un bloc de piatră.

— Da, mă tem, adăugă el. Nu poţi niciodată să te asiguri perfect împotriva dezordinii. Ea ar putea să distrugă opera mea. Trebuie să o elimin pentru totdeauna. Deci, Abel, cum a fost? Cum ai ajuns la ideea de a nu mai lua pastilele? Nu una dintre pastilele de alimentaţie sau de vitamine, ci pe cea decisivă, pe cea hotărîtoare!

Abel l-ar fi ajutat cu plăcere pe maior. Acum înţelegea: în el sălăşluia ceva rău. Îşi bătea capul chinuindu-se. În ochii lui erau lacrimi.

— Nu-mi pot aduce aminte, spuse el.

— Nu-ţi poţi aduce aminte, spuse maiorul. Sări în picioare şi strigă. Nu-ţi poţi aduce aminte! Nu vrei să-ţi aduci aminte! Prefăcutule, mişelule, porcule! Vorbeşte! Îşi scoase centura şi îl lovi puternic pe Abel cu ea. Hai, spune! Cine te-a instigat? Cum de ai ajuns aici?

Halatul de baie se deschisese şi centura lovea pe pielea goală. Maiorul urla în ritmul loviturilor: Hai, spu-ne, hai, spu-ne, hai, spu-ne...

Abel nu se mişca. Zăcea întors pe jumătate la perete. Leşinase.

Maiorul scoase bărbia în faţă şi privi trupul slab al lui Abel. După aceea, îşi puse centura la loc. Se aşeză din nou la picioarele patului. Închise ochii şi rămase acolo un timp, nemişcat.

Afară se auzeau paşi.

Maiorul se repezi la uşă şi o deschise.

Un sergent raporta în poziţie de drepţi:

— Toţi militarii s-au aliniat pentru paradă!

— E în ordine, spuse maiorul. Vin.

Închise uşa şi întoarse cheia în broască.

Cîntecul soldaţilor care aşteptau afară pătrundea încet şi în celulă.

Abel îşi reveni din cauza frigului care urca de pe salteaua udă şi pătrundea adînc în trupul lui. Îşi pipăi spatele cu mîna şi simţi că pielea era rece pe anumite porţiuni. Simţea nişte răni care-i brăzdau pielea şi cînd le atinse începură să ardă.

În mintea lui mai dăinuia confuzia. Uneori îşi dădea seama unde se afla, alteori nu mai reuşea şi făcea eforturi pentru a se concentra asupra unui punct. În spatele ochilor lui se năşteau imagini care nu puteau fi de pe această lume şi sunetele care din cînd în cînd ajungeau la urechea lui proveneau dintr-un spaţiu de neînţeles.

Observă că imaginile şi sunetele, durerea şi greaţa pătrundeau mai greu în el dacă nu se mişca. Aşa că rămase nemişcat, chiar dacă frigul urca din ce în ce mai mult în el. Auzea bocănitul cizmelor, comenzile şi cîntecele, dar nu-şi putea da seama dacă era o iluzie sau o realitate.

După aceea îl cuprinse un val de aur, ceva catifelat îl mîngăia pe faţă, ceva cald îi mîngîia trupul.

CAPCANA DE STICLĂ

— Ridică-te! strigă un clopoţel argintiu. Ridică-te şi vino cu mine! Mai repede, altfel mă mai prinde cineva pe aici.
Nu era un clopoţel, ci vocea unui om care voia ceva de la el, care voia din nou ceva de la el.
Deveni rigid şi se întoarse la perete.
— Scoală-te odată! Nu vrei să scapi din gaura asta friguroasă?
Acum simţea din nou umezeala de pe spate. Îşi trase repede halatul de baie în jurul trupului şi această mişcare îl readuse la realitate. Privirea îi era încă înceţoşată, dar recunoscu totuşi o faţă, ochii care îl priveau, o gură...
— Te rog, vino cu mine!
Nu ar fi fost în stare să asculte de nici un ordin, rugămintea însă reuşi să-l ridice de pe pat. Stătea pe marginea patului şi mintea îi era ameţită de nişte valuri negre care veneau din cînd în cînd peste creierul lui. Simţi cum nişte mîini îi puneau papucii în picioare şi apoi simţi un braţ care se strecură sub al lui.
— Vino, te rog, vino!
Femeia îl conduse puţin prin coridor, apoi trecură de un colţ, coborîră o treaptă şi din nou o parte a coridorului. Scaunele, dulapul de acte... aici trebuia să mai fi fost o dată. Patru uşi se deschideau una lîngă alta în perete.
Clătinîndu-se, căzu pe o canapea. Era bine şi cald. Lumina era plăcută şi slabă. Un lampion roşu împăturit. Un munte de perne. Flori de hîrtie într-o ramă de fotografie: fotografia în culori a unei case, a unei case mici în rînd cu altele, care arătau la fel. Doi oameni bătrîni privind în jos de pe un balcon.
Simţea că cineva îl înveleşte în ceva cald, capul lui afundîndu-se în ceva moale, care mirosea a frunze uscate şi a praf. Închise ochii. În jurul lui se auzeau paşi uşori şi repezi, foşnet de stofă, clinchet de ceşti, zăngănit de tacîmuri, cîteva cuvinte spuse foarte încet.
— Imediat am terminat, mai ai puţină răbdare!
Sigur, el avea foarte multă răbdare. Ar fi putut să zacă pentru totdeauna aici, pe jumătate scufundat într-o ameţeală plăcută, pe jumătate adormit şi oferindu-se bunăvoinţei care venea din afară.
O mînă se strecură uşor pe după ceafa lui şi o ceaşcă îi apăru în faţa gurii. Mirosea a condimente. Bău cu înghiţituri mici lichidul fierbinte care răspîndi căldură înăuntrul lui, topind resturile de gheaţă care mai stăteau ascunse în trup.
Zăcea din nou pe pernă, cu capul uşor aplecat într-o parte şi, din perspectiva pe care o avea, tot ceea ce era în jur părea ciudat şi foarte plăcut. Ciucurii pernei şi lîngă ei modelul cu steluţe al feţei de masă, franjurile păturii în dungi care se încrucişau cu dungile coperţilor unor cărţi, curba nasului lui şi peste ea o cană de ceai pîntecoasă, un peisaj de munţi şi dealuri ieşind din paltonul bombat şi împăturit care era întins peste picioarele sale.
În acest peisaj minunat trebăluia femeia cu mîini mici şi albe, se mişca încoace şi încolo, se întindea către o poliţă de la perete, se apleca spre podea să ia ceva ce nu putea fi văzut din unghiul din care privea el.
Acum apăru din nou faţa dinainte. Vălul prin care o privea el o întinerea, ştergînd liniile amărăciunii, întinzînd pielea ridată, făcînd ca gura să apară plină şi moale, aducînd la suprafaţă o frumuseţe de mult dispărută.
— Mai ai dureri? întrebă gura.
Abel negă din cap. Nu mai avea dureri.
— Rămîi cu mine, se rugă el.
— Fii liniştit. Totul este bine. Rămîn cu tine.
Nu numai gura vorbea, ci şi ochii şi mîinile.
Abel se lăsă înapoi pe pernă şi simţi cum îl umple liniştea cea mare. Nu era singur. Pînă acum nu simţise singurătatea. Poate că îl chinuise undeva în adînc, fără ca el să o poată exprima sau chiar numai gîndi. Dar acum trecuse totul. Simţea că un alt om era lîngă el, foarte aproape de el. Nu trebuia să-l vadă, pipăind îi simţea mult mai bine apropierea, bunăvoinţa, tandreţea, decît dacă ar fi văzut sau ar fi auzit. Adormi şi se deşteptă. Ambele stări erau la fel de frumoase. A te lăsa să te scufunzi în sentimentul de protecţie şi dragoste, sau a te deschide pentru a primi ceea ce era în jurul tău, ceea ce ţi se oferă.
Poate că toată neliniştea din jur provenise din faptul că ştiuse prea puţin, că nu fusese încă niciodată la îngeri? Ce mai merita dorit, atins sau cîştigat prin luptă în comparaţie cu asta? Încet de tot începură să apară întrebările: cît va dura ceea ce se întîmpla acum, de ce nu putea fi etern, şi înainte, şi mai tîrziu, şi întotdeauna? De ce este nevoie de ocolişuri înainte ca totul să se rezolve? Întrebările privind trecutul sau viitorul întunecă ora fericirii. Întrebările pot deschide prăpăstii, pot închide drumuri, pot rupe vraja.
Pentru că era o vrajă. Încercă să îndepărteze gîndurile care îi şopteau, dar auzea prea bine: o vrajă. O vrajă care dispare ca un nor de fum... ca o adiere de vînt... ca o respiraţie... zboară... a trecut.
Nu era o vrajă, era realitate, chiar dacă o realitate vrăjitorească. Lucrul cel mai minunat era tocmai faptul că totul era real, că trăia totul cu adevărat. Simţea moliciunea şi căldura pernelor şi a păturilor. Simţea femeia lîngă el. Deschise ochii. Vedea femeia. Mai era încă aici. Şi era frumoasă. Un înger. Era reală. Nu era o vrajă. Prezent. Prezent cu un înainte, cu un simultan şi cu un după.
— De ce m-ai adus aici? întrebă Abel.
Femeia se ridică puţin şi îl privi îngrijorată.
— Taci. Nu vorbi!
— Te rog. Trebuie să ştiu. De ce ai făcut-o?
— Nu ştiu. Nu m-am gîndit la asta. Te-am văzut permanent în faţa ochilor, începînd din noaptea aceea... cît a trecut de atunci?
— Foarte mult timp, nemăsurat de mult timp.
Tăcură. Apoi femeia spuse:
— Poate că mi-a fost milă de tine.
— Milă, repetă Abel în şoaptă. Suna de parcă ar fi trebuit să se gîndească la asta. Milă.
— Atunci cînd te-am întîlnit pe coridor nu ştiam ce se va întîmpla mai departe, dar ştiam că se va întîmpla ceva. În acelaşi timp însă am prevăzut şi sfîrşitul. Sfîrşitul era clar de la început.
— Este aproape sfîrşitul?
— A şi început deja.
— Cum va arăta... vreau să spun: cum este sfîrşitul?
— Te rog să nu mă întrebi asta.

CAPCANA DE STICLĂ

— Asta... vreau să spun ce se întîmplă acum... ora asta aparţine şi ea sfîrşitului?

— Nu, spuse femeia. Ea există în afară, în afara a tot ceea ce poate fi prevăzut. Nimeni nu a putut-o prevedea. Nici eu, nici tu. Nici chiar maiorul nu a putut-o cuprinde în calculele sale. Probabil că asta m-a şi hotărît. Vroiam să fac ceva care să fie cu totul în afara a tot ceea ce poate fi prevăzut. Nu putem şti ce urmări are fiecare lucru, dar fiecare are urmări, asta este sigur. Sînt urmări care sînt imposibil de prevăzut şi care la rîndul lor au urmări imposibil de prevăzut şi tot aşa, pentru totdeauna.

— Şi tu vrei ca asta să se întîmple?

— Asta vreau să se întîmple. Probabil că eu sînt ca tine. Pentru că şi tu ai vrut asta, chiar dacă altfel decît mine. Tu vroiai să-l ucizi pe maior. La urma urmelor este acelaşi lucru.

— Poate împiedica să vină sfîrşitul?

— Nu, asta este imposibil.

— Mai are atunci vreun sens?

— Sfîrşitul ne priveşte numai individual — pe tine, pe mine, pe oricare. Ceea ce rămîne să existe în continuare este însă altceva, este speranţa.

Tăcură mult timp. Numai respiraţia lor putea fi auzită. Încet, încet începu să dispară vălul care învelea totul în mintea lui Abel într-un nor argintiu. Privirea lui deveni mai clară, acum nu mai vedea doar ce se afla direct în faţa ochilor. Acum vedea şi ce era dincolo de asta: ceea ce îl înspăimînta era răul. Apucă încheietura mîinii femeii şi o ridică puţin — ceasul de mînă arăta ora 11,45.

— Parada s-a terminat, spuse el.

Brusc se simţi din nou obosit, fără speranţă, pierdut. Muşchii îl dureau, iar în cap simţea cum ceva bătea monoton. Întrebările reveniră din nou, le-ar fi putut formula, dar conştiinţa din ce în ce mai clară a lipsei de sens a întrebărilor pe care le-ar fi putut pune, a tuturor răspunsurilor pe care le-ar fi putut primi, a tuturor faptelor pe care le-ar mai fi putut face, ridica un zid în jurul licăririi slabe a dorinţelor sale. Stătea în faţa abisului întunecat al lipsei de speranţă.

— Parada se termină curînd, spuse el încă o dată. Mă întorc înapoi în celulă. Ştii şi tu că ăsta este lucrul cel mai bun de făcut.

Dădu pătura la o parte şi nu lăsă să se vadă cîtă voinţă îl costa această mişcare simplă.

— Rămîi cu bine, spuse el.

Simţea că acum, indiferent de ceea ce se întîmplase, el era cel mai puternic. Legă cordonul halatului de baie şi îşi încălţă papucii. Femeia zăcea pe canapea. Se întorsese spre perete şi ţinea pumnii strînşi la gură.

Abel nu privi în direcţia ei. Nu putea privi într-acolo. Deschise uşa şi ieşi.

Nu se afla nimeni în anticameră. Ieşi pe coridor. În dreapta, prima uşă, era intrarea în celula lui. Nu o deschise. Un geam care zăngănea îi atrase atenţia. Se apropie de el şi privi afară.

Clădirile cenuşii stăteau ca stîncile sub cerul gălbui. Ferestrele păreau să fie intrări în peşteri. Aleile betonate, cenuşii şi ele,tăiau pămîntul galben în dreptunghiuri. Mai în spate, pe marele platou de apel din faţa magaziei de arme, întreg batalionul se mişca ca un singur trup — un miriapod mărşăluia bubuind pe aleile de beton din jurul magaziei de arme.

Mărşăluia prin faţa celor o sută de caporali, a celor zece sergenţi şi a maiorului. Maiorul stătea ceva mai sus decît toţi ceilalţi, pe un podium. Vedea un şir fără sfîrşit de soldaţi trecînd pe lîngă el. Îi vedea oare într-adevăr, sau privea prin ei spre cine ştie ce eveniment extraordinar, plin de curaj bărbătesc şi de spirit militar? Nimeni nu putea să ştie. Stătea prea departe de ceilalţi. Îşi ţinea mîna salutînd la boneta, nemişcat, ca o statuie din piatră.

Pămîntul trepida. Abel simţea pîna la el vibraţia. Pe rînd, o mie de picioare stîngi şi o mie de picioare drepte loveau cu tocul cizmelor pămîntul, ca nişte ciocane. O mie. Abel observă de-abia acum: nu o mie, ci nouă sute nouăzeci şi opt. Doi lipseau. Austin şi el.

Colţurile ochilor lui Abel începură să tremure, era semnul unei emoţii care nu pătrundea pînă la suprafaţă. Doi lipseau — şi întregul era lovit de absenţa lor. Nu mai era complet, nu mai era perfect, intrase ceva în el care avea să aibă efecte mai departe, generaţie după generaţie, fără a putea fi stîrpit. Era cumva speranţa? Trebuia să fie speranţa despre care vorbise femeia. Dar nu era o speranţă pentru individ, pentru un om.

Abel se întoarse şi porni repede, pe lîngă uşa celulei, prin anticamera cu scaunele din ţeavă de oţel, către sala unde se afla maşinăria. Se îndreptă spre locul din faţa tabloului de comandă şi puse mîna pe o pîrghie.

Să te afunzi în semiîntuneric. Perne colorate. Pătura în dungi. Tabloul de pe perete... Vorbea monoton, dar tare şi clar. Banda găurită ieşea cu un zumzet din fantă.

„...căldura. Mirosul de ceai... gustul. Părul blond, faţa. Ochii, gura, mîinile. Mîinile ei, ochii ei, gura ei."

Releuri se închideau şi banda găurită mergea în continuare. După aceea, totul se linişti.

Mîna lui Abel strîngea mînerul pîrghiei. Totul rămase liniştit. Aşteptă. Simţi brusc că îl apucă spaima că maşina ar putea să-l trădeze...

În sfîrşit, maşina urlă. Se deschise o clapă, după care se auzi un fîşîit — o punguţă de plastic. Grăbit, întinse mîna şi o apucă, punînd-o în buzunar. După aceea, se întoarse înapoi prin anticameră şi prin coridor. Nu mai aruncă nici o privire ferestrei. Deschise uşa celulei sale şi intră închizînd-o după el. Secunde întregi privi pierdut singura mobilă din celulă, patul de fier. După aceea, puse perna în ordine. O simţea rece. Se aşeză pe marginea patului şi apoi se lungi în el.

Degetele lui rupseră punguţa de plastic în care se afla micul recipient. Cinci tablete i se rostogoliră în palmă. Le puse pe toate cinci în gură şi le înghiţi. Simţea cum alunecau încet în stomac. Ridică un braţ, pe care îl puse pe pernă, îşi puse capul pe braţ şi închise ochii.

Acum puteau veni. El era pregătit.

DOCUMENT 7/12

M (inscripţie la începutul benzii magnetice) Lupta este izvorul tuturor lucrurilor.

Aţi auzit această propoziţie de multe ori şi totuşi nu v-aţi dat probabil niciodată seama de adîncimea înţelepciunii cuprinse în ea.

CAPCANA DE STICLĂ

Lupta este izvorul tuturor lucrurilor.

Acest adevăr începe mult înaintea războaielor cu rachete, a covoarelor de bombe, a exploziilor de grenade, a atacurilor cu torpile. A început chiar înaintea muschetelor, a arbaletelor, a țevilor cu săgeți, a sulițelor, a ghioagelor, a măciucilor. A început înainte să existe pumnul, copita, gheara sau țeapa. A început la rădăcina vieții acesteia, care este a noastră. Este atît de înrădăcinat în noi, că nici nu am putea exista dacă nu ar exista lupta.

Lupta este izvorul tuturor lucrurilor.

Asta înseamnă: cel mai tare cîștigă, cel mai slab piere. Acest lucru sună crunt. Dar acesta este adevărul. Este necesar.

În știință are un alt nume. Acolo se numește principiul supraviețuirii.

Eu îi admir pe biologi. Ei nu au încercat niciodată să ascundă un adevăr, oricît de neplăcut ar fi fost. Dar nu trebuie să fii biolog pentru a-i înțelege. Cine nu simte el însuși bucuria de a lupta, plăcerea de a invinge și de a distruge, acela va trebui să-și explice importanța acestui element existențial pe cale logică. Nu știu dacă această demonstrație este mai puternică și dacă o veți înțelege, dar voi încerca.

Este foarte important pentru dumneavoastră să înțelegeți care este forța care dirijează viața noastră și chiar viața dumneavoastră, personală.

Punctul de plecare este evoluția. Mă refer la evoluția speciilor. Acum mult timp părea uimitor faptul că pămîntul posedă în mod miraculos tot ceea ce le este necesar ființelor — deci aer, apă, bioxid de carbon, sulf, fosfor și metalele, calciu, potasiu, fier, magneziu și toate celelalte. Acestea sînt tocmai elementele din care se compun animalele și plantele. Și acest lucru este valabil și în multe alte privințe: temperatura este cea optimă, presiunea la fel, forța gravitației și așa mai departe. Astăzi știm că nu Pămîntul s-a adaptat la viață, ci că viața s-a adaptat la condițiile de pe Pămînt. Datorită cercetării altor corpuri cerești cu ajutorul sondelor spațiale, dar și în urma unor cercetări de laborator, știm astăzi că ea se poate adapta și la condiții total diferite, repet, la condiții total diferite. Este evident că în acest caz viața alege cu totul alte căi, care duc la cu totul alte forme. Mecanismul acestei adaptări este cel al evoluției.

Acesta se bazează pe faptul că nu toate ființele unei specii — ba nici măcar cele mai strîns înrudite dintre ele — au exact aceleași însușiri. Cum sînt distribuite aceste însușiri depinde de întîmplare. Puteți să vă imaginați fără să greșiți că se trage la sorți.

La acestea se adaugă și faptul că natura pune de fiecare dată mai multe ființe la dispoziție decît este nevoie pentru supraviețuirea unei specii, ba chiar mai multe decît pot rămîne în viață, poate și pentru că există prea puține alimente, sau prea puțin spațiu, sau prea puțin din altceva esențial pentru viață. Deoarece însă, pentru a o spune în termeni foarte simpli, fiecare ființă vrea să trăiască, fiecare va încerca să obțină ceea ce are nevoie pentru a supraviețui. Va încerca să se apere împotriva a ceea ce o împiedică să trăiască. Se apără sau atacă. Pe scurt: luptă. Luptă împotriva condițiilor neprielnice extraordinare, cum ar fi inundațiile și înghețul, luptă împotriva inamicului, împotriva celorlalte ființe. Luptă împreună cu ceilalți, din aceeași specie, sau singură împotriva reprezentanților altor specii, care vor să-i ia ceva esențial pentru a rămîne ei în viață și luptă împotriva celor din aceeași specie, chiar dacă nu direct, prin faptul că îi alungă, le ia hrana și altele de acest gen. Aceasta este legea naturii.

Aș dori să repet: prin faptul că natura produce prea multe exemplare de același fel, o parte dintre ele sînt condamnate la moarte de la început. Dacă o ființă nu vrea să piară, atunci trebuie să lupte. Sper că ați înțeles acum de ce am susținut că lupta ar fi ceva dat de la început. Pînă acum însă nu puteți înțelege din explicația mea de ce ea este esențială pentru viață și ce rol joacă. Un rol fundamental de reglare a existenței.

Deși pare paradoxal, lupta este într-adevăr esențială pentru menținerea vieții. Sigur că nu din punctul de vedere al individului, pe care îl amenință cu distrugerea, ci din punctul de vedere al dezvoltării speciei.

Am vorbit despre diferitele însușiri distribuite întîmplător ale ființelor și despre lupta impusă lor: toți împotriva tuturor. Să ne gîndim acum cum se leagă cele două lucruri! Există însușiri care nu joacă nici un rol atunci cînd trebuie să te impui în competiția pentru supraviețuire. Nu trebuie să ne ocupăm de acestea. Există însă altele, care au o importanță hotărîtoare în acest sens: puterea, viteza, istețimea, capacitatea organelor senzoriale, a membrelor, a creierului — acestea sînt cele mai importante. Din cauza marii concurențe, este evident că cel care este înzestrat cu cele mai bune însușiri se impune cel mai ușor. Acesta este și cel care supraviețuiește și care, reproducîndu-se, își reproduce și însușirile. Simplificînd, putem spune: însușirile bune se păstrează, cele proaste dispar. Vă rog însă să aveți în vedere o noțiune corectă a timpului cînd facem aceste constatări. Este, bineînțeles, nevoie de multe, foarte multe generații pînă cînd să poată acționa principiul selecției și asta din cauza nenumăratelor coincidențe posibile. Dacă însă avem destul timp la dispoziție, atunci legea funcționează exact. Este o legitate statistică. Matematica statistică este matematica fenomenelor vieții.

Cred că acum înțelegeți cum se poate adapta viața la mediul înconjurător. Prin acțiunea principiului selecției dispar tocmai acele însușiri care nu corespund condițiilor de mediu, care oferă concurenților premise mai slabe. Un grup de eschimoși, care nu suportă bine frigul regiunilor polare, va deveni ușor nu numai victima gheții, dar și a inamicilor umani sau animali.

Această adaptare la situația din spațiul vital ar fi însă posibilă numai într-o măsură foarte mică și s-ar epuiza foarte curînd, dacă natura nu ne-ar oferi de fiecare dată noi însușiri. Marele biolog Darwin, căruia îi datorăm descoperirea principiului selecției, a recunoscut și a formulat acest principiu fără să știe de unde provin noile însușiri, ceea ce reprezintă o realizare remarcabilă. Acest lucru a devenit cunoscut de-abia o dată cu începerea erei biofizicii. Este vorba despre mutații, modificări în structura moleculară a genelor, materia moștenită, în care sînt fixate

CAPCANA DE STICLĂ

toate caracteristicile unei ființe, atît cele fizice, cît și cele psihice. Probabil că este greu să vă imaginați cum se întîmplă acest lucru, cum pot fi fixate toate caracteristicile unei ființe într-un spațiu microscopic. Cel mai mult vă puteți apropia de realitate dacă porniți de la ideea că în gene este conținută, cîte o cantitate infimă — din toate substanțele care compun o ființă — și anume, numai o singură moleculă. Atunci cînd din celula fecundată începe să se dezvolte o ființă, atunci trupul nu trebuie să producă decît destulă materie după modelul gata dat și să o ordoneze după un plan de asemenea dat, care se află tot în gene.

Deoarece cantitățile de substanțe din gene sînt extrem de mici, chiar și influențele minore din mediu sînt îndeajuns de puternice pentru a le modifica. Unul din factorii cunoscuți, care pot produce asemenea mutații, este radiația radioactivă, care este prezentă peste tot. O cuantă de radiație este de-ajuns ca să modifice un lanț atomic dintr-o moleculă și astfel s-a născut o nouă însușire. Făcînd o paranteză, aș dori să relev că aceste însușiri create numai prin intermediul întîmplării sînt în marea lor majoritate negative și dispar în decursul evoluției. Puținele însușiri pozitive sînt însă cele mai importante, pentru că ele se moștenesc și reușesc să se impună în fața altora, care sînt mai puțin favorabile. Natura experimentează, pornind, ca să spunem așa, de la forma de viață existentă, toate formele posibile care se deosebesc de cea inițială și le favorizează pe cele care se dovedesc a fi cele mai bune. Procesul se repetă și în felul acesta celula inițială se transformă în final într-un elefant, o furnică sau un om. Sau una din nenumăratele forme de viață care populează planetele spațiului cosmic, despre care știm că există, dar pe care nu le vom putea întîlni probabil niciodată.

Înțelegeți acum sensul luptei vieții? Fără el, fără eliminarea permanentă a ceea ce este mai puțin bun nu ar exista progresul. Se ridică acum întrebarea dacă acest lucru mai este valabil în timpurile moderne.

Problema este în ce măsură putem influența însușirile ce urmează să fie transmise și cum să procedăm. Dacă nu facem acest lucru atunci se răspîndesc toate însușirile negative care ar fi dispărut în timpul luptei pentru supraviețuire. Omul s-ar îndepărta astfel din ce în ce mai mult de prototipul său și ar ajunge să nu mai poată exista decît cu ajutorul unor organe de simț artificiale, a unor membre artificiale, a unor creiere artificiale. Normalul ar deveni excepția, iar maladivul ar deveni regula. Omenirea ar fi condamnată la dispariție.

Singura ieșire din această situație este controlul asupra însușirilor care se moștenesc. Aici există două posibilități: în primul rînd se decide menținerea acelui tip de om care astăzi este considerat normal. Acest lucru ar elimina fără îndoială toate efectele negative ale unei înmulțiri necontrolate genetic. Dar atunci ar trebui să ne fie clar că renunță voluntar la dezvoltarea pe mai departe, adică la perfecționarea în continuare a omului. O soluție care pe mine nu mă satisface.

A doua posibilitate ar fi să direcționăm conștient această dezvoltare ulterioară. Dar imaginați-vă dumneavoastră înșivă ce probleme ar decurge de aici. Cine stabilește în ce direcție trebuie să se dezvolte omul? Politicienii? Medicii? Biologii? Filozofii? Preoții? Care stat? Care rasă? Urmările ar fi haosul total. S-ar face experiențe asupra formei umane de viață. S-ar călca în picioare sensul fundamental al vieții. Monstruozitatea ar triumfa.

În acest labirint de opinii și contraopinii, foarte puțini au reușit să-și păstreze mintea clară. Bunul simț al omului ne dă el însuși soluția. Vechea metodă este cea mai bună. De ce să modificăm în mod artificial ceea ce este reglat de natură și încă bine reglat? Lupta este izvorul tuturor lucrurilor. Nu avem nevoie de nici o limitare a numărului de nașteri și nici de eugenie. Să lăsăm controlul în seama luptei care a fost întotdeauna și va fi întotdeauna.

Este evident că astăzi nu ne mai pîndim unii pe alții prin copaci înarmați cu măciuci. Dacă ne declarăm de partea naturalului, și acest lucru presupune să ne declarăm de partea luptei, atunci am înțeles această luptă corect numai dacă o purtăm cu cele mai eficiente mijloace care ne stau la dispoziție. De mult timp ne-am dat seama că de fapt nu mijloacele sînt lucrul cel mai important, ci oamenii. Totul depinde de soldați, de însușirile soldatului. Însușirile clasice ale soldatului sînt din acest motiv cea mai bună premisă pentru a supraviețui. Ele sînt cele mai favorabile însușiri în sensul principiului selecției descoperit de Darwin. De aceea, fiecare om cu simțul responsabilității, căruia îi sînt încredințate destinele altor oameni, va considera că este de datoria lui să educe bărbații pentru a deveni soldați, să le inoculeze disciplina, ordinea, supunerea și conștiința datoriei, rezistența și duritatea față de sine însuși.

Unul din cele mai importante principii pentru educarea soldaților se bazează pe reacția reflexă descoperită de Pavlov. Pavlov a pornit de la faptul că glandele salivare ale cîinilor de experiență, ca și cele ale altor mamifere, își reiau activitatea mai intens atunci cînd se administrează hrana. Ca să spunem așa, le lasă gura apă. Atunci a făcut în așa fel încît să se audă o sonerie o dată cu venirea hranei și a constatat după un timp că numai soneria, fără să le mai dea cîinilor de mîncare, ajungea pentru a declanșa reacția glandelor salivare.

Acest comportament reflex a fost folosit de Frederic cel Mare mult înaintea lui Pavlov, în cadrul antrenamentului militar. Din punct de vedere științific, acesta are ca scop să declanșeze o acțiune reflex, la o comandă verbală. Numai atunci cînd soldatul a reușit să fie educat în spiritul acestui comportament, care funcționează fără aportul centrilor gîndirii din creier, el va asculta, la fel ca și cîinele lui Pavlov, orice comandă. Dacă este necesar, va alerga după ce aude comanda verbală în fața focului mitralierelor și va trece prin perdelele de flăcări. Numai astfel poate fi adus la treapta cea mai de sus a capacității sale militare.

Sigur că pot exista și situații care sînt cît se poate de improprii pentru a construi sisteme guvernate de ordinea militară. Mijloacele chimiei, fizicii, biofizicii, medicinii și tehnicii moderne oferă

CAPCANA DE STICLĂ

însă o soluție peste tot.

Acum veți înțelege de ce spun că lupta este izvorul tuturor lucrurilor. De ce consider că pregătirea pentru luptă este cea mai înaltă datorie a omului și de ce cea mai mare fericire a omului este să poată fi soldat. A fi soldat înseamnă a purta responsabilitatea pentru o dezvoltare infinită a omului în viitor. A fi soldat este lucrul cel mai înalt pe care îl poate realiza un om!

EPILOG

Patria noastră este un pustiu radioactiv. Un soare tulbure se ridică la fiecare zece zile peste marginea muntelui negru circular și luminează cu razele lui slabe și roșietice marele crater în care ne-am construit așezările. Fără să lase în urmă căldură dispare după trei zile dincolo de orizont și noi rămînem în întuneric.

Nu a fost ușor să eliberăm pămîntul de crusta de sticlă radioactivă a cărei origine nu o cunoaștem. Oamenii de știință consideră că este posibil ca aici să fi avut loc cîndva o catastrofă asemănătoare cu cea de pe planeta de pe care venim noi și care se numea Pămînt. Este adevărat că pînă acum nu am reușit să descoperim aici urme ale vieții, dar nici nu era de așteptat. Procesele fizice ale reacțiilor atomice în lanț sînt deschise în lucrările care ne-au rămas și nu mai conțin necunoscute din punct de vedere principial pentru noi. **Mult mai greu de înțeles pentru noi sînt motivele pe care le-au avut cei care le-au declanșat. S-ar putea ca documentul 7/12, reprezentînd un discurs înregistrat pe bandă de magnetofon, să constituie cheia pentru această problemă, dar pînă astăzi el nu a fost interpretat într-o formă definitivă.**

Pînă acum am eliberat cinci suprafețe oarecum circulare obținînd astfel locul necesar pentru a ne construi casele. De curînd, toate cinci au fost legate între ele cu teleferice, care se ridică destul de mult peste pămînt pentru a oferi o siguranță suficientă față de radiația radioactivă. Acest lucru reprezintă un progres imens față de situația de mai înainte, cînd nu puteam porni decît în costume de protecție și cu aparate de măsurat radiația, peste cîmpurile infestate. Pe atunci circulam pe poteci înguste, sinuoase, care legau între ele zonele cu radiație minimă. Vai de cel care se pierdea în întuneric! În unele locuri radiația este atît de puternică încît în cîteva secunde arde pielea. Acum pot chiar și femeile noastre să facă vizite în așezarea vecină, nu mai trebuie decît să-și pună masca de oxigen.

Aceste progrese nu trebuie să ne facă să uităm cîte mai avem de făcut pentru a face față timpului în care proviziile noastre se vor fi terminat. Acest lucru este mai puțin valabil pentru aprovizionarea cu energie, deoarece mediul înconjurător ne oferă destul material pentru funcționarea reactorului nostru. De asemenea, nu este valabil nici pentru alimente, pentru că instalația de sintetizare pe care o avem ar putea realiza concentrate pentru 50 000 de persoane, ceea ce reprezintă o populație de zece ori mai mare decît a noastră. Din păcate însă nu mai avem decît zece tone de Combiplast și după părerea chimiștilor noștri nu sînt șanse de a putea găsi în timp util elementele de bază necesare pentru fabricarea lui. O oarecare speranță ne-a dat în schimb ideea unuia dintre constructori, care ne-a propus, de curînd, să folosim piatra inactivă, care se găsește pe pămîntul așezării noastre, ca material de construcție. În acest sens ar urma s-o tăiem și să o îmbinăm cu un liant. Să sperăm că această idee este realizabilă! Și mai grea este situația aprovizionării noastre cu apă. Deși încercăm prin regenerare să recîștigăm și cele mai mici cantități, cu toate acestea rezerva scade permanent. Asta se întîmplă mai ales datorită evaporării permanente la suprafața corpului omenesc. Vom încerca să producem apă din minerale, dar și acest lucru nu este deocamdată posibil în laborator. La fel de prost stăm și cu aerul. Atmosfera nu conține decît foarte puțin oxigen. Mai avem încă destule provizii, dar trebuie să încercăm să găsim de pe acum o metodă de sinteză, pentru că populația noastră crește continuu. Deja de-abia mai putem face față lucrărilor de curățare și construirii de noi buncăre. Fiecare buncăr are însă o capacitate de cuprindere de 300 de metri cubi de aer și, deși ventilele se îmbunătățesc continuu, totuși un procentaj oarecare din această cantitate se pierde permanent.

Avînd în vedere situația noastră am considerat că este necesar să justific publicarea acestui material, care a necesitat nu numai timp, dar și suport magnetic. Pe lîngă munca mea de tractorist am preluat și sarcina de a scrie istoria comunității noastre, o sarcină care, de cînd a fost inițiată de Gilbert, a fost îndeplinită întotdeauna cu multă seriozitate de mine și de cei cinci predecesori ai mei. Astfel avem astăzi o prezentare a dezvoltării noastre începînd de la Eliberare. Evident că, preocupîndu-ne de această perioadă, uneori ne-am îndreptat atenția și către vremurile dinainte. De fiecare dată se stabileau legături cu acele evenimente ciudate despre care știm foarte puțin și al căror sens ne rămîne inaccesibil.

Cel mai departe în trecut ne duce lucrarea istorică, publicată de predecesorul meu, Ernest, care a descris actul eliberator al lui Gilbert pe baza mărturiilor care s-au păstrat. Vreau să subliniez că în munca mea nu mi-am propus să minimalizez faptele lui Gilbert, care rămîn, ca și pînă acum, punctul de plecare al comunității noastre. El a fost cel care s-a opus într-o zi ordinelor difuzate de stația de emisie, cel care a pătruns în centrală și a distrus discul magnetic care emitea ordinele, cel care a preluat și a distrus proviziile de otravă neagră care îi obligau pe bărbați să dea ascultare. Știm cu cîtă înțelepciune vizionară a protejat Gilbert femeile și astfel a asigurat supraviețuirea omenirii. Cunoaștem urmările benefice ale tuturor sfaturilor sale. Lui îi datorăm cea mai mare fericire a noastră: viața pașnică în sînul familiei.

Toate acestea rămîn valabile și chiar sînt subliniate prin intermediul unor informații pe care știința ni le-a făcut accesibile în ultimul timp. Ele se

CAPCANA DE STICLĂ

referă la episoade din viaţa unui bărbat care se numea Abel sau Phil Abelsen şi care a trăit cu o generaţie înaintea lui Gilbert. Printre actele pe care le-am găsit într-una din lăzi se găsea şi un caiet pe care se afla inscripţia indescifrabila BLOC DE STENOGRAFIE şi care conţinea nişte semne ciudate. Ele erau indescifrabile chiar şi pentru bărbaţii bătrîni, care făceau parte din prima generaţie, cea care a venit de pe Pămînt. De-abia în ultimele luni am reuşit să descifrăm textul. Este cel pe care îl fac cunoscut prin lucrarea mea.

Daca nu ne înşeala toate aparenţele, pare să fie vorba despre nişte însemnări ale acelui maior legendar care comanda pe vremuri în cazarmă. Se pare deci că este vorba despre o personalitate care are într-adevăr rolul-cheie. Chiar dacă nu este încă sigur că semnele au fost descifrate în toate cazurile corect, totuşi documentul are o importanţă istorică decisivă. În primul rînd, este o relatare autentică despre acele evenimente care s-au petrecut înainte de epoca noastră şi despre care nu ne-au mai rămas decît cîteva rapoarte ale unor supravieţuitori, care se contrazic în foarte multe puncte. Intr-un anumit sens transpune întrebarea numai cu cîteva etape mai în urmă. Explică cum au ajuns strămoşii noştri pe această planetă şi cum şi-au început existenţa aici, dar nu explică nimic din ceea ce s-a întîmplat înainte de asta. Chiar dacă astăzi ne putem face o imagine din ceea ce a ajuns pînă la noi şi din cărţi despre viaţa pe Pămînt, totuşi motivele pentru fuga aceea în spaţiu ne rămîn ascunse.

În centrul manuscrisului stă însă o persoană, acel Abel, care a fost deja pomenit. Se pare că maiorul a încercat să-şi clarifice motivaţia umană a evenimentelor pe care le-a notat. Din diferite titluri şi comentarii marginale, care nu au fost încă descifrate complet, şi nu sînt din acest motiv publicate în ediţia de faţă, mi-am dat seama că maiorul nu ştia tot. Descrieri precise nu ne dă decît despre evenimentele la care a participat el însuşi, restul se bazează pe nişte supoziţii.

În acest context mi s-a părut deosebit de important să caut informaţii complementare. Studiile mele m-au dus la concluzia că Abel este identic cu o persoană a cărui nume nu este spus şi care apare în nişte manuscrise ce prezintă amintiri personale din primii ani de după Eliberare. Din păcate, este vorba de informaţii de la a treia mînă, care şi-au pierdut din acest motiv o parte din claritate. De aceea, nu le-am dat pînă acum o atenţie prea mare. De-abia ultimele cercetări le-au făcut să apară într-o altă perspectivă. Ele se referă la una din cele patru femei care proveneau de pe Pămînt şi relaţiile ei cu un bărbat, care este tocmai acela care, potrivit opiniei mele, trebuie să fi fost Abel. Numai cu puţin înainte de moartea ei pare să se fi confesat unei alte femei. Ea a murit la un an după maior, la şase ani înainte de Eliberare.

Lucrarea publicată acum este riguros preluata după manuscris, iar faptele comunicate de ea nu au fost modificate în nici un fel. Baza pentru tot materialul ne-a oferit-o BLOCUL DE STENOGRAFIE, iar pasajele care lipseau de acolo le-am introdus din mărturisirea femeii despre care am vorbit, atît cît se potriveau. Numai în foarte puţine cazuri a trebuit să recurg la supoziţiile maiorului.

Cronologia este şi ea preluată din manuscrisul maiorului, care nu a urmărit faptele în succesiunea lor naturală. Ordinea pe care a preferat-o el părea să fie destinată a clarifica anumite legături. Este evident faptul că ele erau foarte importante pentru maior, chiar şi atunci cînd Abel nu mai reprezenta un pericol.

Ceea ce ne interesează în mod deosebit sînt legăturile care se pot face cu lupta de eliberare, care a izbucnit 26 de ani mai tîrziu, poate chiar şi cu persoana lui Gilbert. În ceea ce priveşte aceste aspecte, ele necesită un studiu mai aprofundat. În orice caz, cred că pot cere ca Abel să fie considerat cel puţin un predecesor al lui Gilbert şi onorat ca atare, chiar dacă eforturile lui nu au avut succes şi el s-a reîntors în masa anonimă a soldaţilor, unde a dispărut definitiv. Însemnările maiorului se opresc brusc. Nu ştim cînd a murit Abel. Deşi am căutat foarte intens un astfel de studiu nu am găsit nici o urmă a lui.

Sfatul lui Gilbert de a ne ocupa de istorie a declanşat destule dispute, pentru că necesită ore de muncă foarte necesare pentru construcţii. Cred însă că tocmai rezultatele cercetărilor, cum este şi cel de acum, demonstrează ce mare dreptate a avut. Această planetă, pe care o cultivăm, nu ne dăruieşte nouă, oamenilor, nimic. Aerul nu poate fi respirat, nu avem căldură şi lumină, materii prime şi hrană, iar pămîntul emite radiaţii ucigătoare.

Dar noi acceptăm cu plăcere aceste greutăţi pentru că ele nu au nici o importanţă faţă de răul imens reprezentat de oprimarea sub a cărui semn nefast a început istoria noastră. Fără libertate nu există demnitate umană. Numai cei care ştiu ce este oprimarea şi ce reprezintă libertatea pot să se bucure de prezentul nostru şi să spere în viitor!

Traducere de LUCIAN HOANCĂ

Mulţumim călduros, pe această cale, doamnei Karin Heinrich de la editura „Wilhelm Goldmann" din München pentru permisiunea de a publica romanul „Capcana de sticlă" a scriitorului Herbert Franke, în limba română.

HERBERT FRANKE

CAPCANA DE STICLĂ

PIAȚETA CU BĂNCI...

(Urmare din pag. 218)

nu mai judeca. Pașii îl purtară mecanic spre ușă, tramvaiul oprise în stație, își făcu loc să coboare impasibil la reproșurile celor lezați de gesturile lui brutale, ajunse pe trotuar, mergea fără să se ferească, lumea îl privea ca pe un nebun dîndu-se la o parte din calea lui. Abia în fața micului magazin de arme se opri și intră. Zgomotul clopoțelului de deasupra ușii avertiză vînzătorul, un tînăr brunet, cu părul tuns perie, care apăru din spatele unei draperii grele de pluș.

– Bună ziua, domnule. Cu ce vă putem servi?

Vocea lui Favel era incoloră:

– Un revolver.

– Ce model doriți?

– Indiferent.

– Un „Beretta".

Vînzătorul se întoarse, luă revolverul din raft, îl verifică și îl puse pe tejghea. Privirea tulbure, absentă, a lui Favel, paloarea feței golită de sînge îl înfiorau, dar meseria lui nu era să pună întrebări, ci să vîndă arme. Oricum erau făcute pentru a ucide. El era un simplu vînzător.

– Cîte cutii de cartușe doriți? Una, două?

Favel nu înțelese imediat întrebarea. Vedea încă privirea plină de dragoste a lui Alice, mîngîierile bărbatului cu cicatrice, sărutul acela îngrozitor și definitiv. Răspunse automat, fără să gîndească:

– Una...

Oricum erau prea multe. Dar acum nu mai conta. Nimic nu mai conta. Singurul lucru de care avea nevoie era pistolul acesta și un glonț. Un singur glonț.

Pentru el...

Clemens Favel s-a sinucis la data de 16.09.19.. Luind in considerare și celelalte patru cazuri studiate, s-a decis intreruperea pe o durată incă neprecizată a experimentelor cu material uman de reactivare genatică a capacității de premoniție. Toate datele existente in această fișă au fost transferate Institutului de Cercetări Temporale.
Fișa va fi distrusă imediat după citire.

NE PUTEM REAMINTI...

(Urmare din pag. 214)

o – Cred că avem. McClane încercă să-și aducă aminte. Renunță și consultă diagrama. O combinație, spuse el cu voce tare. Pachetele „optzeci și unu", „douăzeci și șase". Scoase pachetele necesare din camera blindată și le duse la birou pentru control. Din „optzeci și unu", explică el, o baghetă magică vindecătoare primită – de clientul în chestiune, de data asta Mr. Quail – de la ființele din alt sistem solar. O dovadă a gratitudinii lor.

– Funcționează? întrebă curios polițistul.

– Pe vremuri, îi explică McClane. Dar el, hîm, vedeți, a folosit-o cu ani în urmă, vindecînd în dreapta și în stînga. Acum e doar un suvenir. Dar își amintește că a funcționat spectaculos. Chicoti, apoi deschise pachetul „douăzeci". Un document de la Secretarul general al O.N.U., în care i se mulțumește că a salvat Pămîntul. Nu-i prea potrivit, deoarece o parte din fantasmagoria lui Quail arată că nimeni în afară de el nu cunoaște nimic despre invazie, o să-l vîrîm însă de dragul verosimilitudinii. Apoi inspectă pachetul „șase". Ce era în el? Nu-și putu reaminti și, încruntat, scotoci în punga de plastic, în timp ce Shirley și ofițerul de poliție priveau nerăbdători.

– Inscrisuri, spuse Shirley. Într-o limbă ciudată.

– Astea arată cine sînt ei, zise McClane. Și de unde vin. Inclusiv o hartă stelară care marchează traseul zborului lor pînă aici și sistemul de unde sînt originari. Desigur că e în scrierea **lor**, așa că nu se poate citi. Dar își aduce aminte cum i le-au citit ei în limba lui. Așeză cele trei obiecte în centrul tăbliei biroului. Astea trebuie duse în apartamentul lui Quail, îi spuse el polițistului. Astfel încît să le găsească cînd va ajunge acasă. Și să-i confirme închipuirea. P.O.S. – procedura operațională standard. Chicoti cu teamă, întrebîndu-se cum merg treburile la Lowe și Keeler.

Interfonul bîzîi.

– Mr. McClane, îmi pare rău că vă deranjez. Era glasul lui Lowe. Cînd îl auzi, McClane îngheță și amuți. A apărut însă ceva, continuă Lowe. Poate că ar fi bine să veniți aici și să supervizați. Ca și data trecută, Quail a reacționat bine la narkidrină. Este inconștient, relaxat și receptiv. Dar...

McClane se repezi spre zona de lucru.

Douglas Quail era întins pe un pat steril, răsuflînd încet și regulat, cu ochii pe jumătate închiși, abia conștient de cei din jur.

– Am început să-l interogăm, zise Lowe alb la față. Vroiam să stabilim cu exactitate locul unde să plasăm amintirea-închipuire a modului cum a salvat singur Pămîntul. Și, destul de straniu...

– Mi-au spus să nu vorbesc, mormăi Douglas Quail, cu o voce ursuză suprasaturată de drog. Asta a fost înțelegerea. Se presupunea că nici măcar nu-mi aduc aminte. Dar cum aș putea uita un eveniment ca ăsta?

„Cred că ar fi greu, reflectă McClane. Dar ai făcut-o... pînă acum".

– Mi-au dat chiar și un pergament, ca semn de gratitudine, mormăi Quail. L-am ascuns în apartamentul meu. O să vi-l arăt.

McClane se adresă ofițerului de poliție care îl urmase.

– Ei, vă sugerez că ar fi mai bine să nu-l ucideți. Dacă o faceți, se vor întoarce...

– Mi-au dat și o baghetă magică invizibilă care distruge, murmură Quail, cu ochii acum închiși. Așa l-am omorît pe cel de pe Marte la care m-ați trimis. E în sertarul meu, împreună cu cutia cu viermi și plante uscate.

Fără un cuvînt, ofițerul de la Interplan se întoarse și ieși țeapăn din zona de lucru.

„Ar trebui să las la o parte și pachetele cu „dovezi", își spuse McClane resemnat. Se întoarse încet în birou. Inclusiv scrisoarea de la Secretarul general al O.N.U. La urma urmei...

Probabil că cea reală nu va întîrzia să sosească."

Traducere de
GEORGE VENIAMIN

MIHAIL GRĂMESCU

U-GRESIUNEA

1. Cînd o maşină neagră cu sirenă şi escortă opreşte către miezul nopţii la poartă, cînd trei persoane grăbite, cu pălării şi pardesie cenuşii suna insistent la uşa profesorului, acesta, cu ochii cîrpiţi de somn, în costumul tras în pripă peste pijama. are toate şansele să audă şoapta vecinei în capot vişiniu, care-i suflă soţului rămas dincolo de uşa de unde pîndeşte cu ochi rotunzi, că „l-au ridicat pe profesor", fiindcă, într-adevăr, ce poţi crede altceva cînd asişti mai mult sau mai puţin involuntar la asemenea incidente nocturne menite să rămînă subiect de bîrfă zile, săptămîni şi chiar luni întregi pentru locatarii liniştitului imobil, oameni de bună-credinţă care nu şi-ar imagina nici în ruptul capului că toată tevatura aceea nu era de fapt decît garda oficială a unui proaspăt reprezentant ştiinţific de importanţă internaţională, împuternicit să se implice cu prerogative speciale consfinţite prin mandat guvernamental într-o problemă extrem de dificilă de litigiu major al unei mari puteri militare, care a încălcat tratatul de neproliferare abia semnat cu circa trei luni în urmă.

2. Dinspre Pustia semnelor de exclamaţie carbonizate înclinate radiar faţă de epicentru, desemnînd liniile de forţă după care jungla se spulberase, un punct în mişcare browniană evoluează infinitezimal în grandoarea fără de sfîrşit a semnului uriaşei răni din trupul planetei atinsă de lepra ruinei, sub trunchiurile golaşe, de cărbune, înclinate înmănuncheat în cel mai uriaş edificiu de artă cinetică de sub întunericul de ev al neaşteptatului anotimp ploios dezminţit de data din calendarele ceasurilor din zona dezastrului, ceasuri ale căror afişaje începuseră să indice, sub fluctuaţia electromagnetică teribilă, cele mai aberante ore din zi şi din noapte, dar ale căror luni şi ani rămăseseră încă în conformitate cu luna şi anul ceasurilor de pe celelalte meridiane, adunate şi mereu împrospătate de trimişii Lumii strîngîndu-se în mica aşezare improvizată la marginea Pustiei cu cabane din plăci de protecţie antiradiante oferite de toate firmele producătoare de echipament de război şi echipament pentru explorarea spaţiului cosmic, marile puteri arătîndu-se interesate în a-şi demonstra prin gesturi „umanitare" neamestecul în tragedia fără precedent abătută asupra planetei, drept pentru care, la fel de contrariate de încălcare, toate se vădeau dispuse sa-şi exprime dezacordul faţă de experienţa samavolnică, dacă e, într-adevăr, vorba de o experienţă, deşi, dacă e o experienţă, cine a făcut-o? ? şi cum? sub permanentul control de pe sol şi din spaţiu, fără ca nici un observator, fără ca nici un satelit, fără ca nici o navetă să nu semnaleze traiectoria balistică mai înainte ca globul incandescent să se desfăşoare criminal deasupra, şi aici intervine ceea ce s-ar putea defini drept cel mai mare mister al sinistrului, deasupra nu numai a unei porţiuni oarecare de junglă, ceea ce nu ar fi avut cine ştie ce implicaţii politice şi strategice, ci deasupra chiar a locului unde statul în curs de dezvoltare, cu ajutorul unor subvenţii serioase dinafară, planificase şi proiectase începerea construcţiilor unei viitoare megalopole energetice preconizată în dotare cu un plasmotron a cărui putere instalată era menită să acopere în următorul secol circa 85% din necesarul energetic continental. Şi, iată, tocmai cînd prospecţiunile se încheiaseră cu succes, nu se ştie ce duşman lipsit de scrupule îşi alege în bătaie de joc tocmai locul acesta pentru o demonstraţie de forţă, insinuînd totodată şi o deconspirare a tuturor planurilor printr-un serviciu de spionaj năucitor, fiindcă în afara celor cîteva colective implicate în proiect, care nu avuseseră însă acces la sinteza informaţiilor, temele vizînd obiectivul fiind codificate, secretul acţiunii fusese păstrat cu mare stricteţe; o demonstraţie de tehnică militară menită, prin însăşi natura incidentului, să îngrijoreze pe toată lumea atît prin sfidarea fără precedent a tratatelor de neproliferare cît, mai ales, prin scăparea totală de sub controlul defensiv a armei folosite, fiindcă fuzeea, cu o încărcătură de peste 50 de megatone, străbătuse necunoscutul traseu fără a fi depistată, chiar pe sub nasul controlului permanent asigurat de la sol şi din spaţiu, ceea ce a determinat pe toţi deţinătorii de armament neconvenţional să-şi anunţe fără întîrziere neimplicarea în divergent, febrilitatea denunţului unanim rezonînd mai mult a panică decît a intenţii paşnice, drept care, deîndată, cu toţii s-au declarat dispuşi să susţină un plan de cercetări sub egida ONU în vederea rezolvării neîntîrziate a litigiului, să susţină cu echipament, cu specialişti, cu fonduri, cu orice, în orice condiţii, numai să se rezolve cît mai degrabă problema vinovatului şi să fie tras fără întîrziere la răspundere, fiindcă era evident că securitatea tuturor este ameninţată de o armă depăşind cu mult posibilităţile prezente ale oricărui stat. Deci nu-i de mirare de ce elita oamenilor de ştiinţă din întreaga lume a pornit în pelerinaj la proaspătul mormînt din junglă şi de ce vîrfurile din toate ramurile de cercetare au fost oferite necondiţionat de toate statele, micului Centru de cercetări ONU de la marginea Pustiei deferindu-i-se în timp record cele mai moderne şi costisitoare instrumente şi tehnologii, desprinse parcă dintr-un film despre viitorul secol, şi nimeni nu a mai simţit nevoia păstrării de secrete în această cruciadă menită să elucideze tema armei ce revoluţiona din temelii toate problemele războiului modern.

3. Un punct viu, în mişcare printr-o lume moartă, un punct evoluînd brownian către laboratoarele sclipitoare, o entitate organică, inexactă şi imprecisă, bîjbîind prin labirintul sutelor şi miilor

de kilometri de semne de exclamaţie carbonizate, o fiinţă neprotejată de un costum argintiu, antiradiant, o formă învelită în zdrenţe cenuşii, ude de ploaia neîntreruptă, prăbuşindu-se din norii vineţii ai cerului scund, o umbră înaintînd lent şi oprindu-se adesea, poate pentru a se odihni, poate din cu totul alte motive, la fiecare popas de sub urzeala dezlînată răsărind o mînă suavă şi albă ca de femeie, să întindă către movila de cenuşă adunată la picioare un ciob ca o aşchie de cristal ce putea fi o unealtă sau o sculă de preţ de vreme ce trezea în scrum pîlpîirile scurte străluminînd sub resturile glugii descompuse chipul uluitor de tînăr al efeminării cu ochi nemişcaţi într-o alungire bulbucată de întuneric. Aşa l-au întîlnit pe Delegat pentru prima dată: stînd pe vine alături de movila de cenuşă sticlind palid sub cerul violet al anotimpului ploios apăsînd cu mare greutate asupra Puştiei. John Miller avea să repete apoi de nenumărate ori povestea primului contact insistînd mai ales pe senzaţia neplăcută resimţită de atingerea cu laba păroasă şi groasă „ca de urs", cum ţinea el să precizeze de fiecare dată, că „parcă ar fi fost o vieţuitoare pădureană", spunea Miller, scuturîndu-se înfiorat, „iar laba ce i-am strîns-o sub zdrenţe parcă ar fi fost o labă de urs, dar ceea ce m-a contrariat mai ales a fost faptul că nu-i desluşeam faţa cu toate că nu erau între noi mai mult de cinci inci şi glasul hîrîit mă izbea în nas cu un damf de vegetale putrede, atît de hîrîit zgîriindu-mi urechile cu engleza vorbită că mi-a fost necesar un mare efort de atenţie ca să înţeleg că engleza o vorbea. Ne-a refuzat cînd i-am propus să urce în jeep, şi deşi întîlnirea se produsese la mai bine de douăzeci de mile de centru, nu a întîrziat nici zece minute faţă de noi, ceea ce mă face să cred că fuge grozav de repede prin pădure."

4. „Exagerezi, John", intervenise Allain, ecologul marocan. „Voi, englezii, aveţi o imaginaţie bolnăvicioasă care vă joacă adesea feste în receptarea realităţii, fiindcă, în primul rînd, Delegatul are un trup uscat, numai piele şi os, şi am constatat acest lucru cînd i-am strîns mîna ofilită, cu pielea pergamentoasă şi pigmentată. Unghiile vinete mi-au făcut silă, iar cît priveşte vocea, nu am mai auzit o voce atît de stridentă decît la un vraci saharian, care vorbea tot dialectul ăsta franco-african. Cînd am ajuns m-am interesat la comandament şi am aflat că şefii ştiau de venirea lui şi-l aşteptau. Fuseseră avertizaţi, de nu ştiu cine, probabil de sus de tot, că ne vine încă un ajutor, deşi, ca să zic aşa, există un punct neclar în toată povestea asta, şi anume natura forurilor care ni l-au plasat pe zurliul ăsta, că militarii au primit ordin să-i acorde statut ştiinţific, fără a fi prea clar în ce ştiinţă anume, în vreme ce noi, cercetătorii, nici nu l-am mai cunoscut niciunul mai înainte, şi nici nu am mai auzit de el prin ţările de pe unde venim.".

5. „O fi delegatul Sfîntului Scaun", îşi dădu cu părerea Andreo, radiologul italian, argumentîndu-şi ipoteza prin abundenţa de citate latineşti cu care Delegatul îl potopise în scurtul dialog pe care-l purtaseră. „Senzaţie dezagreabilă ca aia cînd ne-am strîns mîinile n-am mai avut decît atunci cînd am cunoscut un pelerin din Ordinul de Malta, care, tot aşa, mi-a lăsat impresia că am apucat din greşeală pe sub zdrenţele rasei nu o mînă de om ci o gheară solzoasă, lua-l-ar dracu şi pe ăla, că ne trimit de la o vreme pe cap toţi nebunii! Pe geologul indian l-aţi văzut? Ei, şi de ăla ce să mai vorbim?"

6. Întrucît „Cazul Jungla-Jumpping-Jack-flash" avea un antecedent în istorie, era de aşteptat să fie acceptată cu uşurinţă vreuna dintre ipotezele precedente care încercaseră să explice cazul geamăn fenomenalistic, aşa-zisul „meteorit Tungus", despre care se căzuse pînă la urmă de acord că fusese un uriaş fulg de zăpadă, sau un miez de cometă, sau o gaură neagră, ba chiar o navă cosmică extraterestră, dar în nici un caz o fuzee de 50 de megatone, deoarece în 1908 nici nu se putea pune problema experimentelor cu armament neconvenţional. E adevărat, dacă ar fi fost să luăm în serios informaţiile furnizate de observatorii ocazionali ai fenomenelor, totul semăna pînă la amănunt. Ba pînă şi ipotetica traiectorie balistică a celor două obiecte ar fi sugerat cam acelaşi loc de lansare, şi adepţii ipotezei dublului anterior nu înţelegeau de ce se ambiţionează forurile militare să interpreteze atît de tendenţios cazul drept un litigiu de neproliferare, aşa încît, întrucît opinia publică începuse să se lase influenţată, a fost necesar, pentru continuarea cercetărilor în direcţia corectă de orientare, să se facă public argumentul peste care nu se putea trece, fiindcă dacă în 1908 nu se putea vorbi, desigur, de înregistrări magnetice instantanee din satelit, de astă dată nu se mai interpretau impresiile unor călători cu trenul care se bronzaseră peste noapte urmărind răsăritul de la marginea taigalei. Şi nu atît crepusculul continuu de nopţi albe ce învăluise pămîntul de la cataclism îi deranja pe militari cît mai ales imaginea certă a fuzeei surprinsă de camerele de luat vederi în fracţiunile de secundă de dinaintea exploziei, dezvăluire evidenţiind fără dubiu o superbă rachetă balistică, un adevărat împărat al fuzeelor pe a cărui burtă sclipitoare se desluşea chiar şi un semn de cod, dar cod căruia nu-i corespundea în nici un arsenal al lumii. Nimic, deci, nu s-ar fi ajuns nici la deteriorarea situaţiei militare mondiale, putîndu-se presupune eventual că fuzeea ne fusese trimisă cadou de pe Marte sau din nebuloasa din Andromeda, de oriunde – dacă, şi acest **dacă** era de fapt cheia de boltă a litigiului – DACĂ în urma reconstituirii pe simulator a traiectoriei balistice nu s-ar fi ajuns, printr-o localizare geografică destul de exactă a zonei de lansare – undeva prin Pacific – calculele nelăsînd nici o urmă de dubiu: fuseseră controlate de toţi factorii în măsură să le controleze şi nu erau contestate de nimeni. Ori, prin cine ştie ce nefericită întîmplare, exact în perimetrul respectiv din Pacific se afla o rampă secretă, sau, mai precis, care fusese secretă, o rampă de lansare a unei mari puteri, lucru pe care marea putere nu l-a negat cînd s-a aflat pusă faţă-n faţă cu evidenţa, numai că, a argumentat ea, de la rampa aceea din Pacific nu se lansase niciodată nimic – era o bază strategică, strict strategică, şi care, pe deasupra, nu avusese şi nu avea în dotare fuzee din modelul în litigiu, iar pentru a se sustrage definitiv de sub acuzaţie, marea putere s-a declarat dispusă a se supune benevol la un control total de armament strategic neconvenţional al unei comisii ONU internaţionale, căreia îi punea la dispoziţie orice documente necesare expertizei. Dar în urma cercetărilor pe care comisia desemnată de ONU le-a efectuat la arsenalele militare ale marii puteri s-a stabilit că, într-adevăr, acesta nu dispune de nici o armă analogă

celei în litigiu, numai că, printr-un fenomen greu de explicat, dar sfidător iarăşi la adresa secretelor militare şi a serviciilor de spionaj, forurile militare ale acelei mari puteri tocmai primiseră investiţia bugetară necesară începerii cercetărilor în vederea unui proiect preconizînd construirea unor focoase de 50 de megatone, care însă nu puteau fi considerate realizabile mai devreme de 10–15 ani.

7. Referitor la paralelismul între „Cazul-Jungla-Jumpping-Jack-flash" şi „Meteoritul Tungus" se adăuga un amănunt care a devenit flagrant la prima cercetare mai amănunţită a celor două fenomene gemene: atît în locul de cădere al „meteoritului", unde luase fiinţă mult mai tîrziu un mare centru energetic dotat cu un ciclosincro-fazotron, cît şi în zona „Jungla-Jumpping", unde era de aşteptat că se va construi plasmotronul, dezastrul se lega de un viitor generator de energii înalte, ceea ce a fost interpretat de unii savanţi în sensul unei posibile influenţe în conexiune inversă între catastrofe şi generatoare, sugerînd o posibilă intercorelare a celor două cazuri sub formula: „o zonă de exces energetic cere ulterior un generator de echivalenţă".

8. Cazuri de îmbolnăvire s-au semnalat abia în cursul celei de-a doua perioade a stagiului şi anume mai frecvent la primii sosiţi sau la cei care petrecuseră sejururi prelungite printre cioturile înclinate ale trunchiurilor carbonizate. Mai întîi o erezie frenetică îl împingea pe cel atins de molimă la polemici scandaloase în legătură cu unele sensuri obscure la care avea acces cu predilecţie, scăpîndu-le celorlalţi, pentru ca mai apoi, foarte repede, să se instaleze halucinaţii din ce în ce mai intense, cînd bolnavul rătăcea zile şi zile în şir prin Pustie căutînd albinoşi, fiinţe a căror descriere îi contraria pe cei lucizi. Psihologii şi psihiatrii care au studiat devianţa au semnalat imediat caracterul monoton şi sistematizat al delirului, halucinaţiile prezentîndu-se la toţi cei atinşi de boală ca şi cînd aceştia ar fi avut cu toţii acces la o unică lume extrasenzorială, ceea ce îi deruta în egală măsură şi pe bolnavi şi pe cei sănătoşi din centru, impresia cu care rămîneau şi unii şi alţii fiind de verosimil şi veridic, nu o dată întîmplîndu-se ca doi-trei bolnavi să stea de vorbă îndelung, susţinîndu-se reciproc în comentariile cu privire la o realitate comună, apărîndu-le drept un spaţiu fizic inaccesibil vulgului, dar menit celor aleşi să li se dezvăluie ca o charismă, cu legi şi fenomene concrete şi coerente, închegate într-o lume altminteri. Pentru aceştia, Pustia înceta să mai fie o monotonă înşiruire de semne de exclamaţie carbonizate, ci îşi releva o geografie secretă a cărei floră şi faună conferea fiecărui loc un specific distinct de o originalitate nefirească. Se vorbea astfel despre „lacul-cel-mare" şi despre „bălţile-cele-mici", iar cîte unii povesteau chiar despre o „mlaştină" a cărei floră şi faună spectrală trimitea gîndul către basmele şi legendele evului jumătate. Furat de iluzie, bolnavul sfîrşea prin a-şi scoate combinezonul antiradiant, expunîndu-se inconştient la cumplita moarte ce-l pîndea de dincolo de stîlpii înnegriţi peste care îşi proiecta feeriile lipsa. Argumentele conform cărora cei atinşi făceau acest gest, erau dintre cele mai diverse: de la pretenţia că astfel se simt mai liberi şi speră să prindă un albinos şi terminînd cu convingerea că nu există nici o primejdie de vreme ce Delegatul şi Erya nu recurg niciodată la vreun costum de protecţie. Cei mai mulţi, pur şi simplu, nu se mai interesau de uniforme, pe care le considerau nişte „aspecte minore şi nesemnificative ale existenţei" lor. Pentru a veni în întîmpinarea medicilor, conducerea militară a încercat să-i impună Delegatului programul general de disciplină, respectarea orelor de somn şi activitate ale tuturor membrilor micii colectivităţi, ţinuta obligatorie, combinezonul antiradiant şi mesele la ore fixe, însă s-au izbit de un refuz încăpăţînat, şi orice insistenţă s-a vădit inoportună, căci imediat au început presiunile de sus, ieşind în relief pentru prima dată puterea forurilor care îl delegau şi caracterul lor meta-administrativ şi para-naţional.

9. Din descrieri, Erya părea să fie o fetiţă de 14–15 ani care „se juca" prin Pustiu, la toate relatările despre ea fiind consemnat şi albinosul care o însoţea peste tot, imaginea standard din mintea bolnavilor prezentînd-o pe undeva prin preajma oazei din centrul Pustiei unde, printr-un fenomen clasic de paradox al iradiaţiei, pe o arie de circa 20–25 metri, arborii rămăseseră în picioare, neafectaţi de dezastrul din jur, credinţa celor „atinşi" fiind că în zona respectivă ar fi supravieţuit chiar cîteva forme mutagene ciudate: flori incadescente care i-ar fi sugrumat pe temerarii ce s-ar fi aventurat în apropierea lor, fiinţe subpămîntene care-i trăgeau pe trecători în adînc şi alte minuni de genul ăsta, neconfirmate de cercetările întreprinse la faţa locului. „Erya este o micuţă indiancă", afirmase Ormez, chimistul brazilian atins de molimă, în ziua de dinainte de dispariţie. „Poartă semnele marelui Inca: un cerc împărţit în patru sectoare, cu semnul semilunei, cu steaua florii, cu săgeata şi cei doi ochi ai spiritului". Cu toate că părea de acord cu descrierea chimistului brazilian, Iuri, astronomul sovietic decedat şi el cîteva zile mai tîrziu, dădea complet altă interpretare semnelor: „În zona Iranului de nord se folosesc adesea aceste embleme tatuate pe frunţile celor predestinaţi", spunea el. „Ceea ce brazilianul credea că e o semilună, este de fapt un R fără codiţă, steaua florii trebuie citită S, iar săgeata şi ochii sînt alfa şi omega, începutul şi sfîrşitul. De asemenea, poziţia în care stă sugerează cifra 4, şi nu este întîmplătoare nici culoarea roşie cu care s-a însemnat zbenghiul de pe fruntea fetei".

Cît despre albinoşi, aceştia au fost descrişi cînd ca nişte căţeluşi albi, flocoşi, de o rasă nemaivăzută, cînd ca nişte ţapi de talie foarte mică, iar escrescenţa frontală spiralată amintea de o cochilie sau de un tirbuşon de chihlimbar. „Cred că este vorba de o mutaţie genetică indusă de iradiaţia foarte intensă a vreunuia dintre animalele care au supravieţuit în zona de paradox a radiaţiei", şi-a dat cu părerea Du Djin, specialistul chinez, pierdut la numai o săptămînă de la venire, fie din cauza unei sensibilităţi deosebite de constituţie, fie din cauza exceselor de expunere la care l-a dus entuziasmul cu care s-a lansat în cercetări încă din primul moment al venirii sale.

10. După aceea, cercetările au trecut printr-un punct mort, cînd păreau a se fi împotmolit definitiv. Molima făcea ravagii în rîndul celor adunaţi în laboratoarele argintii ale centrului. Nimeni nu mai

găsea soluții rezonabile de interpretare. S-a propus o ședință de sinteză, și, după ce, în încheierea lucrărilor, fizicienii și-au expus referatul prin care se atesta fără dubiu că Pustia se prezintă ca o zonă supusă unui experiment cu o încărcătură nucleară echivalentă cu 50 de megatone, confirmare care nu aducea însă nici o explicație plauzibilă referitoare la modul în care avusese loc experimentul și cum fusese transportat pînă aici focosul care explodase la circa trei kilometri deasupra epicentrului, cînd peste asistență s-a lăsat liniștea, Delegatul și-a justificat pentru prima și singura dată prezența printr-o intervenție salutară care a răsturnat întreaga problemă, direcționînd cercetările în complet alt sens decît fuseseră ele duse pînă atunci. „În urma analizelor efectuate de mine", a mîrîit el, „semnalez o radiație tahionică de cîteva zeci de mii de ori superioară celei normale. Studiind imaginile din satelit am remarcat pe originalul electromagnetic al înregistrării un bruiaj cu particule ultrarapide pe care sînt înclinat să le identific a fi tahioni. Întreaga imagine a înregistrării are o luminozitate anterioară exploziei fuzeei, care nu s-ar justifica decît în cazul în care fuzeea ar fi fost precedată de alte patru sau cinci focoase echivalente". În stupoarea ce se oglindea pe chipurile tuturor, nedoritul personaj s-a îndreptat spre pupitrul central al sălii, depunînd, cu o mînă groasă și îmblănită de un păr roșu-gălbui, ca de leu, pe claviatura simulatorului, o ființă mică și albă pe care o scosese de sub zdrențe. Animalul pufos iradia o lumină neliniștitoare ce îndurera privirile ațintite spre el, și cînd profesorul Verga a întins mîna către ciudata viețuitoare, aceasta a sărit, agresivă și mîndră în sălbăticia ei, să muște, sau, poate, să împungă cu cornul de chihlimbar din frunte. „Acest mutant semnalează o radiație tahionică echivalentă cu de o sută de mii de ori radiația normală, ceea ce rămîne de calculat nemaifiind decît de cîte încărcături de 50 de megatone simultan este nevoie deasupra unui plasmotron pentru a induce o asemenea radiație". Acestea fiind zise, Delegatul a părăsit sala fluturîndu-și zdrențele, și după ce a ieșit, prin ușa rămasă o clipă deschisă, asistența a mai putut întrezări silueta celui care, atins și el probabil de molimă, și-a scos cu un singur gest scurt zdrențele de pe el, lăsîndu-le să cadă fîlfîind la pămînt în urmă-i asemenea unor aripi de barză desfășurate, într-un tablou egiptean, apărînd pentru o clipă gol, din spate, ca un uriaș păianjen cu o labă de urs, cu o gheară cu solzi, cu un ciot deformat de fantastice lepre, cu o labă de leu, cu o mînă pergamentoasă și ofilită de hoașcă alături de o juvenilă și efeminată mînă de codană lascivă. Din cocoașa spatelui s-au desfășurat evantaiele străvezii ale razelor ca aripile dintr-o crisalidă pînă la cer, și o voce ca tunetul a stîrnit în pădurea trunchiurilor carbonizate un ecou de orgă scufundată. Prin ploaia torențială i-a venit în întîmpinare o logodnică strălucind ca soarele ce nu va mai răsări niciodată dureros de roșu dintre norii vineți și răi deasupra Pustiei scurmînd tot mai adînc în trupul planetei rănite.

11. Președintele, ale cărui distincție și stăpînire de sine erau cunoscute și recunoscute, prestanța sa fiind știută drept una dintre cele mai redutabile arme ale sale în alegeri, erupse pur și simplu de pe locul său, lăsîndu-i pe toți cu gura căscată: „Sînt nebuni!", strigă el, roșu de mînie. „Ăștia sînt de-a dreptul nebuni!" După momentul penibil de liniște, sala izbucni într-o rumoare confuză de aprobare. Ministrul de război se ridică și el, gesticulînd ca un înecat. Treptat, membrii guvernului se potoliră și președintele continuă arătînd spre ecran: „Domnii aceștia: **cei-mai-iluștri-oameni-de-știință-din-întreaga-lume,** își imaginează că adunați atîția la un loc își pot permite orice!" Cîteva voci din jurul mesei rotunde guvernamentale aprobară: „Da, da, așa e!" sau „Da, da, își bat joc de noi!" Ceva mai potolit, președintele urmă: „Să le cerem imediat, telefonic, părerea și celorlalte puteri implicate! Să vedem ce zic englezii de asta! Sînt curios cum au primit germanii ultimatumul! Zău, sînt foarte curios!"

Ar trebui să mințim ca să afirmăm că privise cineva pe lume bine ultimatumul reprezentanților comisiei de litigiu. Nu, nimeni nu primise bine ideea ca forul științific să preia controlul asupra arsenalelor de arme neconvenționale, obligîndu-se la sondaje ale opiniei publice prin plebiscite înainte de fiecare mișcare cu care va încerca să se achite cît mai prompt de „misiunea sacră ce i s-a încredințat". „Nu putem da raportul cu concluziile la care am ajuns în urma cercetărilor efectuate decît cu garanția că informațiile cuprinse în acest raport vor parveni imediat și nemijlocit opiniei publice din întreaga lume", se explicase cu părere de rău parcă, în încheierea ultimatumului, coordonatorul central al comisiei științifice de litigiu. Pe ecranele televizoarelor anexate la circuitul închis din sediile politice și administrative ale puterilor implicate s-au perindat prim-planuri cu figurile oamenilor de știință. Din cauza luminii proaste din laboratorul central, fețele apăreau buhăite și puhave, în culori ale căror degradeuri sugerau oboseala și descompunerea.

„Asta-i tot?", întrebase cancelarul întorcîndu-se către ministrul forțelor armate. „Ce-i cu asta?", întrebase majestatea sa pe mareșalul care ridicase, drept unic răspuns, scurt, din umeri, „Bine, dar ăștia sînt nebuni!", exclamase indignat excelența sa, „complet nebuni!"

„Americanii ce spun de asta?", se mai întrebase președintele. Secretarul aplecat, din spate, îi murmura discret la ureche. Pe fruntea de taur a ministrului de război, întoarsă în așteptare, sclipeau cîțiva stropi. Președintele se răsuci din nou, cu tot trupul, către oficialii tăcuți, cu capetele aplecate.

Cum să anunți miliardele că participă involuntar la un război care se va declara abia peste cîteva sute de ani? Cum să-i convingi să accepte rolul de primi sacrificați ai ultimelor fuzee dintr-un holocaust în care viitorul se face țăndări, viitor în numele căruia prezentul mai supraviețuiește încă, deși a și început, deja, să moară? Cum să mai mobilizezi, cu ce argumente, oamenii să pună umărul la construcția unor orașe menite să atragă, asemenea paratrăznetelor trăznetele, armele cumplite ale unei bătălii care nu a început încă? Ce forță mai poate mobiliza aglomerațiile peste care focoase de 50 de megatone vor prinde a se abate din ce în ce mai precis?

Deocamdată, armele aruncate prin timp de dezintegrarea viitoare a planetei au căzut departe, doar peste proiectele viitoarelor urbe, dar cărui centru urban real îi destinează hazardul următoarea încărcătură, zvîrlită la întîmplare, ca o potcoavă de cal mort peste umărul unui superstițios dement? Vecine, cu care azi nu am nimic de împărțit, mă tem ca prin cine știe ce ghinion idiot, să

U-GRESIUNEA

nu te lovească tocmai arma la care lucrez, să nu-ți cadă pe casă tocmai cînd fiica ta, logodnica mea, și-a îmbrăcat, în așteptarea mea, straiul alb de mireasă! Iar eu, unde să mă ascund de acest bumerang? Cine îmi garantează că nu-mi va cade în cap tocmai cînd intru pe poarta actualului prieten, viitor dușman? Din ce în ce mai des vor veni de dincolo de o cataractă de timp mesagerii de foc ai unei disperate U-gresiuni. Cine pe cine mai apără și atacă?

Uriașul exod în care au pornit marile aglomerații urbane vor feri, oare, miliardele, de războiul teribil? Desființate, armatele, granițele, civilizația. Poate că, astfel, nu va mai fi nici un război! Război cu Troia nu se mai ține!

Dar dacă armele imbecil de deștepte, tocmai scăpate de sub control, vor începe apocalipsul? Dacă dezastrul va începe în lipsa noastră? Dacă uraganul dis-cronologic, u-gresiunea, a fost/ va fi stîrnită de o fuzee dintr-asta rătăcită prin timp, de undeva, de dincolo de ultimul om sufocat de ploaia torențială de sub norii vineți ai planetei-seră? Războiul paznicilor vigilenți, continuînd să apere granițele unei lumi din care viața s-a stins de mult în urma ultimelor focuri ale unei conflagrații ulterioare.

Prin oglinda sfîșiată a Istoriei, așchii bezmetice de viitor și de trecut vîjîie pe la urechile noastre. Erya, copila cu licorn, vine plîngînd prin cenușa Pustiei, sub ploaia torențială. E un potop cu Timp căzînd peste Pustia acoperită cu nori vineți. O lume a morții, prin care evoluează brownian un punct viu, neprotejat de combinezonul antiradiant, bîjbîind cu o inexactitate organică prin labirintul kilometrilor de semne de exclamație carbonizate, dispuse radiar, într-o înclinație desemnînd invizibile cîmpuri de forță dispuse dinspre epicentru către limite. Și chiar în mijloc, într-un cerc al cărui diametru nu depășește treizeci de

HOLOGRAMA

RADU HONGA

Domnul P. îmi povestea:

– Acum două seri stăteam în fotoliul meu preferat, perforat de molii, și mă gîndeam să mai dau pe gît și cel de-al cincilea pahar de... n-are importanță cînd, deodată, chiar în fața mea la trei-patru metri, apăru imaginea soției mele, aproape în carne și oase, adică holograma dragei de ea, tocmai în momentul în care numai de dînsa nu aveam nevoie. Am încercat să rînjesc vinovat – zîmbet este impropriu spus, de aceea nici n-am folosit cuvîntul – și am dus paharul la gură „ultimul pahar", mi-am adus fără să vreau aminte de titlul unei cărți citită cu mulți ani înainte, pe vremea cînd încă mai făceam acest lucru și mi-am văzut în continuare de treabă, adică de băut, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Ea mă privea – mă privea pe dracu', imaginea ei se holba la mine și zîmbea în stilul meu în timp ce se apropia de fotoliu. Chestia asta cu apropiatul nu mă deranja cu nimic, continuam să sorb cu satisfacție conținutul paharului. Ca să mai treacă timpul am zis: „Ce faci scumpo, cum e pe acolo?". Nu mi-a răspuns. Am terminat paharul și am pus mîna pe sticlă să-mi mai torn unul, al șaselea. Între timp, ea se apropiase periculos, în zona careului de un metru. M-am gîndit: „Ce-ar putea să-mi facă mie o hologramă?" Și tot singur mi-am răspuns: „Nimic, băiatule, absolut nimic, așa că poți continua activitatea fără teamă". Deci mi-am turnat și următorul pahar. Și, în acel moment, dacă vrei mă crezi, dacă nu treaba dumitale, deci în acel moment m-am pomenit cu două palme pe amîndoi obrajii, de n-am mai văzut nici o hologramă, ci, ici-colo, cîte o steluță; ca la pomul de iarnă. În primul moment am avut impresia că m-a lovit trenul. Prima palmă, aplicată cu dezinvoltură pe dreapta, m-a făcut să mă ridic în două picioare și să dau onorul, cea de-a doua, m-a repus în poziția de repaus. În acest timp paharul a rămas într-un echilibru perfect, fără să se verse absolut nici o picătură. Ce înseamnă instinctul! Am vrut să zic ceva în legătură cu drepturile omului, dar nu mai aveam cu cine vorbi. Holograma dragei mele soațe s-a întors cu spatele și a dispărut, mormăind ceva despre alcool, alcoolici și cîteva dintre rudele lor apropiate, respectiv mamele lor.

Acum, își termină povestirea domnul P., stau în casă cu obrajii vineți și ochii de aceeași nuanță, stau și mă întreb cum naiba poate o hologramă nenorocită să-ți tragă două palme atît de puternice. Sau poate nu era o hologramă? Dar de dispărut a dispărut, deci era totuși o hologramă, nu? Bine, dar cum dumnezeu poate o imagine să-ți...?

ION DORU BRANA

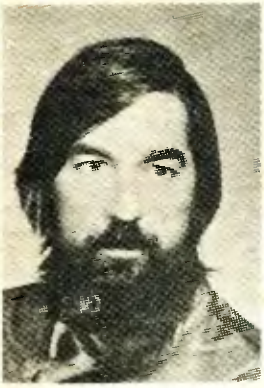

Consfătuirea cenaclurilor de literatură de anticipație de la Timișoara, din 1980, desfășurată ca vioaie querelle între antici de toate vîrstele și moderni, a impus în fandom pe Ion Doru Brana, cel mai vehement critic al nivelului creației noastre S.F. a momentului. Surpriza mea cea mai mare a fost să aflu că Brana, mefistofelicul brașovean completat atît de bine de seraficul Leonard Oprea, refuză îndîrjit să se exprime și în scris în legătură cu chestiunile incandescente (arzătoare în literatura clasică) ale domeniului, resemnîndu-se la gradul 0,5 al criticii, traducerea. Am citit, cu originalele alături și cu fantasma nodului în papură, mai toate traducerile publicate de el, ca și cîteva texte inedite. De fiecare dată, eram nevoit să compar variantele mai vechi ale traducerilor, aparținînd tot lui Brana, un evident spirit perfecționist. De multe ori, el relua un text doar pentru a schimba detalii foarte mărunte, pasabile altminteri, care probabil sunau strident în urechea sa de connoisseur. Din mărturisirile sale, știu că traduce de prin 1977: disprețuind el S.F.-ul (din dragoste pentru marea literatură, din pricina ignoranței în ale genului —, nu citise mai nimic pînă atunci, cu excepția unor subproduse —, din complexe de filolog — Brana e absolvent al secției de franceză a facultății bucureștene de limbi străine), a tradus totuși după descoperirea, prin 1976, o antologie editată de Asimov. De atunci, Brana citește frenetic, fiind în prezent unul dintre cei mai informați iubitori români de S.F. Dacă nu ar fi excedată de pulsiunea autocritică, perspectiva lui asupra domeniului l-ar face și exeget (lasă că Brana îi disprețuiește sincer și pe aceștia!). Cînd traducerile sale vor apărea mai frecvent, iar capodopera sa, legendară deja în fandom (Dune în românește), va fi la căpătîiul nostru, se va observa că multă lume începe să se intereseze de S.F.

SORIN ANTOHI

MIC GHID BIBLIOGRAFIC

PENTRU AMATORUL DE CĂLĂTORII ÎN TIMP ȘI PARADOXURI TEMPORALE

Un mijloc de călătorit în timp proiectează corpul uman, sau conștiința, în trecut sau în viitor. Acest mijloc nu este, în mod necesar, mecanic. De fapt, primele fructificări ale ideii au folosit pentru realizarea deplasării de mijloace dintre cele mai variate. În **L'an deux mille quatre cente quatre (Anul două mii patru sute patru,** 1771) de Louis-Sébastien Mercier, un om adoarme, pur și simplu, pentru a se trezi în anul 2500, în plină utopie. Același lucru se întîmplă cu Rip Van Winkle, personajul lui Washington Irving, și cu protagonistul din **A Crystal Age (Era de cristal,** 1887) de W. H. Huston. În secolul 19 și la începutul secolului 20, un mijloc popular de transport în viitor era starea de „animație suspendată“, ilustrată în romane ca **Dix mille ans dans un bloc de glace (Zece mii de ani într-un**

ION DORU BRANA

bloc de gheaţă, 1889) de Louis Boussenard, **When the Sleeper Wakes (Cînd se va trezi cel care doarme,** 1899) de H. G. Wells, **A.D. 2000** (1890) de Alvarado Fuller, **Darkness and Dawn (Bezna şi zorii,** 1914) de George Allan England, **The Messiah of the Cylinder (Mesia din cilindru,** 1917) de Victor Rousseau şi **Genus Homo** (serial 1941, volum 1950) de L. Sprague de Camp şi P. Schuyler Miller. Alte mijloace au fost hipnoza (Edward Bellamy, **Looking Backward — Privire retrospectivă,** 1888) şi Visul (Robert Graves, **Seven Days in New Crete — Şapte zile în Noua Cretă,** 1949); ca alternativă, protagonistul se putea pomeni transportat dintr-o epocă în alta şi în mod instantaneu (William Hope Hodgson, **The Night Land — Tărîmul nopţii,** 1912). În majoritatea cazurilor, scopul călătoriei era de a-l confrunta pe omul contemporan cu o situaţie utopică sau distopică, deşi, în povestirea „Enoch Soames" (1916) de Max Beerbohm, ţelul eroului (a cărui călătorie în viitor are loc în urma unui... pact cu avionul) este de a afla dacă poemele sale vor deveni celebre (nu vor deveni!). La John Taine, în **The Time Stream (Torentul timpului,** serial 1931, volum 1946), o „contorsionare involuntară a minţii" îi proiectează pe călători în torentul temporal; de altfel, acest roman este una dintre realele naraţiuni de la începuturile temei călătoriei în timp al cărei scop principal este meditaţia (aprofundată) asupra naturii timpului în sine.

Texte mai recente au făcut uz, în mod frecvent, de criotehnică, în scopul deplasării personajelor spre utopii sau distopii viitoare: Frederik Pohl, **The Age of the Pussyfoot (Era abstinenţei,** 1968); N. Amosov, **Zapiski iz buduşciego (Însemnări din viitor,** 1967); Edmond Hamilton, **The Star of Life (Steaua vieţii,** 1959); Mack Reynolds, **Looking Backward, from the Year 2000 (Privire retrospectivă din anul 2000,** 1973); Larry Nivel, **A World Out of Time (O lume fără timp,** 1976). O serie de romane contemporane şi-au transportat protagoniştii în viitor prin mijlocirea unor accidente cauzate de, sau în legătură cu, radiaţia nucleară (Isaac Asimov, **Pebble in the Sky — O piatră pe cer,** 1950), cîmpurile de stază temporală (Philipe José Farmer, **The Stone God Awakens — Trezirea zeului de piatră,** 1970), utilizarea radiotelescoapelor (James Blish, **Midsummer Century — Un secol într-o vară,** 1972), nefericita proximitate a unei explozii atomice (Robert A. Heinlein, **Farnham's Freehold — Moşia lui Farnham,** 1964). Efectul de dilatare a timpului, în cazul călătoriilor spaţiale la viteze apropiate de cea a luminii, poate şi el proiecta oameni în viitor, aşa cum se petrec lucrurile în romane ca **Return to Tomorrow (Întoarcerea în miine,** 1954) de L. Ron Hubbard, **Seed of Light (Sămînţa luminii,** 1959) de Edmund Cooper, **Tau Zero** (1970) de Poul Anderson şi **The Forever War (Războiul etern,** 1974) de Joe Haldeman. Pe de altă parte, este posibil să se aducă - sau să se reanimeze - oameni sau fiinţe extraterestre dintr-un trecut îndepărtat, ca în **World of Ptavvs (Lumea ptavvilor,** 1966) de Larry Niven, al cărui extraterestru ostil se află într-un cîmp de stază temporală, sau ca în **La nuit des temps (Noaptea timpului,** 1968) de René Barjavel, unde oameni din trecut, aflaţi în stare de „animaţie suspendată", sînt treziţi la viaţă. Cazul călătoriilor din trecut în prezent este relativ rar, cu toate că există un exemplu foarte timpuriu, în „Pausodyne" **(Pauzodina,** 1884) de Grant Allen, unde un călător în timp, venit din secolul 18, este luat drept nebun de către oamenii secolului 19.

Călătoria în trecut este întrucîtva mai puţin lesne de explicat în mod raţional. În nuvela **A Tale of the Ragged Mountains (Povestea munţilor colţuroşi,** 1844) de Edgar Allan Poe, protagonistul trăieşte evenimente petrecute cu 65 de ani în urmă, prin intermediul unui vis în care el sălăşluieşte în corpul unui avatar. Visul este mijlocul folosit şi de Jack London, în **Before Adam (Înaintea lui Adam,** 1906). La William Wallace Cook, în **Marooned in 1492 (Naufragiat în 1492,** 1905), drogurile sînt cele care cauzează voiajul în trecut, după cum tot graţie acestora Allan Quatermain şi Lady Ragnall pot călători, mintal, spre epoci apuse, în **The Ancient Allan (Vechiul Allan,** 1920) şi **Allan and the Ice Gods (Allan şi zeii gheţurilor,** 1927) de H. Rider Haggard. În fine, simpla deplasare aleatorie a fost metoda întrebuinţată de Mark Twain, în **A Connecticut Yankee in King Arthur's Court (Un iancheu la curtea regelui Arthur,** 1889) şi, mai tîrziu, de L. Sprague de Camp, în **Lest Darkness Fall (De nu s-ar lăsa noaptea,** 1941) şi de Robin Carson, în **Pawn of Time (Pionul timpului,** 1957).

Importanţa nuvelei lui H. G. Wells, **The Time Machine (Maşina timpului,** 1895), în acest context, a

ION DORU BRANA

constat în faptul că a conferit călătorului în timp mobilitate și controlul propriilor acțiuni. Wells a mai efectuat un „salt" de imaginație, ducîndu-și călătorul în viitorul îndepărtat, pentru a asista la sfîrșitul lumii, într-un episod ale cărui ecouri se regăsesc cu claritate în povestiri aparținînd science fiction-ului ca **The World of the Red Sun (Lumea soarelui roșu,** 1931) de Clifford D. Simak și, cu un considerabil efect ironic, **When We Went to See the End of the World (Să mergem să vedem „The End of the World",** 1972) de Robert Silverberg. Mașina timpului, invenția lui Wells, a evoluționat narațiunile de călătorie în timp, oferind voiajorului posibilitatea de a se deplasa spre alte ere în mod selectiv și cu un scop bine determinat. Este surprinzător faptul că ideea nu a fost exploatată în mod intensiv de alți autori, înaintea apariției revistelor specializate în SF. Ray Cummings a fost unul dintre cei dintîi scriitori ai vremii sale tentat să trateze cu regularitate noțiuni legate de călătoria în timp, în romane ca **The Man Who Masterd Time (Omul care a subjugat timpul,** 1927), **The Shadow Girl (Fata din umbră,** 1929) și **The Exile of Time (Exilatul timpului,** 1931).

Tot Wells, în **The New Accelerator (Noul accelerator,** 1901), a deschis drumul pentru genul de povestire în care timpul subiectiv al individului este puternic accelerat, în așa fel încît lumea înconjurătoare pare încremenită. Printre variantele notabile de mai tîrziu sînt de menționat **All the Time in the World (Tot timpul din lume,** 1952) de Arthur C. Clarke și **The Girl, the Gold Watch and Everything (Fata, ceasul de aur și toate celelalte,** 1962) de John D. MacDonald. Eric Frank Russell, în **The Waitabits (Întîrziații,** 1955), creează o specie extraterestră cu un ritm al timpului subiectiv foarte lent în comparație cu al omului. **Traveller's Rest (Odihna călătorului,** 1965) de David I. Masson descrie o lume divizată în zone cu timp subiectiv diferit. De altfel, operele care tratează despre percepția timpului sînt foarte numeroase. Printre ele se situează și cele în care are loc o reversie a timpului, ca în **Mr. F. Is Mr. F. (Dl. F e dl. F,** 1961) de J.G. Ballard, **Cryptozoic! (Criptozoic!,** 1967) de Brian W. Aldiss și **Counter-Clock World (O lume în contratimp,** 1967) de Philip K. Dick. Aldiss este și autorul povestirii **Man in His Time (Toate la timpul lor,** 1965), în care intelectul personajului principal există cu 3,3077 minute în viitor. Speculațiile legate de natura timpului apar în mod frecvent în opera lui Ballard, în texte ca **The Garden of Time (Grădina timpului,** 1962), **The Voices of Time (Vocile timpului,** 1960), **The Crystal World (Lumea de cristal,** 1966). În romanul lui Dick, **Ubik** (1969), timpul regresează în jurul protagonistului. De fapt, există un mare număr de proze scurte și romane, în care structura timpului se descompune, în felurite chipuri, printre cele mai interesante numărîndu-se **I'm Scared (Mi-e frică,** 1951) de Jack Finney, **October the First Is Too Late (Întîi octombrie se lasă așteptat,** 1966) de Fred Hoyle, **What We Learned from This Morning's Newspaper (Ce-am aflat din ziarul de azi-dimineață,** 1972) de Robert Silverberg, **Time Storm (Furtuna timpului,** 1977) de Gordon R. Dickson. In **The Man Who Walked Home (Întoarcerea acasă,** 1972), James Tiptree jr. inversează tema standard a percepției temporale, relatînd povestea suferințelor unui călător în timp, văzută cu ochii unor oameni obișnuiți, care îl observă pe parcursul mai multor secole de timp normal.

În momentul de față, operele care au ca pretext mașina timpului sînt foarte multe și foarte variate. O mare parte din ele includ elemente de paradox temporal, prilejurile pe care le oferă călătoria în timp pentru a da peste cap principiul cauzalității fiind aproape irezistibile. Pe de altă parte însă, există destul de puține texte care încearcă să trateze cu seriozitate problemele practice cu care ar putea fi confruntat un călător în timp. Eseul lui L. Sprague de Camp., **Language for Time Travellers (Limbaj pentru uzul călătorilor în timp,** 1938), a indicat cîteva dintre problemele lingvistice, care, ulterior, au fost tratate în povestiri ca **Barrier (Bariera,** 1942) de Anthony Boucher și **A Two-Timer (Omul în doi timpi,** 1966) de David I. Masson. Presupunerea că omul modern ar fi cu mult superior oamenilor din epoci mai vechi și că el ar fi capabil să aducă schimbări revoluționare este pusă în discuție de Poul Anderson, în **The Man Who Came Early (Omul care-a venit prea devreme,** 1956), și de Theodore L. Thomas, în **The Doctor (Doctorul,** 1967).

Amplele epopei ale unor bătălii și aventuri în timp – echivalentul temporal al space-operei – se bazează adesea pe paradox. O Poliție a Timpului devine necesară pentru menținerea unui **statu quo** istoric. În această

ION DORU BRANA

categorie se încadrează romane ca **The Legion of Time (Legiunea timpului,** serial 1938, volum 1952) de Jack Williamson, **Flight Into Yesterday (Refugiu în ziua de ieri,** 1949) de Charles L. Harness, **The End of Eternity (Sfîrşitul eternităţii,** 1955) de Isaac Asimov, **The Corridors of Time (Coridoarele timpului,** 1965) de Poul Anderson, **Les seigneurs de la guerre (Seniorii războiului,** 1971) de Gerard Klein, **Dinosaur Beach (Plaja dinozaurilor,** 1971) de Keith Laumer.

Dintr-un alt punct de vedere, prozele moderne, avînd drept temă maşina timpului, s-ar putea clasifica în trei categorii generale: naraţiuni despre călătorii din prezentul apropiat în viitor; din prezentul apropiat în trecut; din viitor în prezentul apropiat. Prima categorie este cea mai puţin comună, cronica rămînînd în continuare un mijloc uzual şi relativ plauzibil de realizare a unui asemenea voiaj. În **The Year of the Quiet Sun (Anul soarelui liniştit,** 1970), Wilson Tucker descrie în mod realist un proiect menit să trimită un om în viitorul apropiat. **First Through Time (Primul în timp,** 1962) de Rex Gordon are la bază o idee similară.

Istorisirile care aduc oameni sau obiecte artificiale din viitor în prezent sînt, în general, salutare, căci arată cît de limitate sînt cunoştinţele noastre despre univers, cît de primitivi am putea apărea pentru urmaşii noştri. Povestirea **The Twonky (Maşinăria,** 1942), scrisă de Henry Kuttner sub pseudonimul Lewis Padgett, în care un inginer din viitor este adus pentru puţin timp in prezent (printr-o „protuberanţă temporală") şi care, pe durata scurtei sale şederi, construieşte o maşina (un „twonky") ce are un efect devastator asupra încrezătorilor ei utilizatori, a devenit modelul multor texte ulterioare. **Child's Play (Joc de copil,** 1947) de William Tenn, **The Little Black Bag (Geanta neagră,** 1950) de C.M. Kornbluth şi **Something for Nothing (Ceva, pe nimic,** 1954) de Robert Sheckley au drept subiect întrebuinţarea eronată de către protagonişti a unor obiecte create de tehnologia viitorului şi deplasate din greşeală în timp. În **Vintage Season (Anotimpul culesului,** 1946), C. L. Moore aduce din viitor turişti amatori de senzaţional, pentru a asista la declanşarea unei epidemii dezastruoase. Eroii seriei **Dancers at the End of Time (Dansatorii de la capătul timpului)** de Michael Moorcock sînt obsedaţi de călătoria în timp, deoarece, deşi atotputernici, au uitat semnificaţia morţii. Unul din ei se întoarce în timp pentru a redescoperi „etica", pînă şi aceasta reprezentînd o senzaţie nouă. Turişti sau excursionişti din viitor apar şi în **Photojournalist (Fororeporterul,** 1965) de Mack Reynolds, **Pawley's Peepholes (Indiscreţiile lui Pawley,** 1951) de John Wyndham şi **The Productions of Time (Producţiile timpului,** 1967) de John Brunner. La Robert Silverberg, în **The Masks of Time (Măştile timpului,** 1968), un vizitator dintr-o eră viitoare precipită evenimentele sfîrşitului de mileniu. În sfîrşit, **Hobson's Choice (Opţiunea lui Hobson,** 1952) de Alfred Bester sau **Some Lapse of Time (O bucată de timp,** 1963) şi **Quicksand (Nisipuri mişcătoare,** 1967) de John Brunner introduc călători în timp, care se refugiază dintr-un viitor sumbru. Silverberg, în **The Time Hoppers (Lăcustele timpului,** 1967), prezintă un scenariu asemănător, din perspectiva viitorului, adăugînd însă ingredientul cunoaşterii şi exploatării paradoxului.

Posibilitatea paradoxului este aproape omniprezentă în istorisirile de călătorie din prezent în trecut, dat fiind că schimbările introduse în trecut se vor manifesta în prezent, în vreme ce schimbările introduse în prezent nu se vor putea manifesta decît în viitor şi, implicit, nu vor mai avea acelaşi impact, întrucît vor fi schimbări în ceea ce nu s-a întîmplat încă. De obicei, principalele motive de explorare a trecutului sînt turismul sau întîlnirile cu personalităţi istorice. În cadrul primei categorii, voiajele în lumea preistorică s-au bucurat întotdeauna de o deosebită popularitate, mai ales atunci cînd au pus faţă în faţă om şi dinozaur. **A Sound of Thunder (Detunătura,** 1952) de Ray Bradbury, **A Gun fort Dinosaur (O armă pentru dinozauri,** 1956) de L. Sprague de Camp şi **Poor Little Warrior! (Sărman războinic!,** 1958) de Brian W. Aldiss sînt tipice în acest sens, în timp ce povestirea lui Clifford D. Simak, **Small Deer (Micul cerb,** 1965), oferă o explicaţie inedită subitei dispariţii a dinozaurilor (sînt răpiţi de nişte extratereştri) prin mijlocirea unui călător in timp. Acţiunea romanului **Hawksbill Station (Staţiunea Hawksbill,** 1968) de Robert Silverberg se petrece într-un trecut şi mai îndepărtat, transformat în colonie penitenciară. Tot Silverberg, în **Up the Line (În susul liniei,** 1969), combină turismul cu paradoxuri temporale dintre cele mai întortocheate. Figuri istorice, care apar în asemenea istorisiri,

ION DORU BRANA

sînt Leonardo da Vinci (Manly Wade Wellman, **Twice in Time — Dublă incursiune în timp**, 1940; Kit Reed, **Mister Da V. — Domnul Da V.—**, 1962), Byron şi soţii Shelley (Brian W. Aldiss, **Frankenstein Unbound — Frankenstein eliberat**, 1973), Abraham Lincoln (Wilson Tucker, **The Lincoln Hunters — Vînătorii lui Lincoln**, 1957)

Maşini de privit sau de ascultat trecutul apar în **The Dead Past (Trecutul mort**, 1956) de Isaac Asimov şi **E for Effort (E de la efort**, 1947) de T.L. Sherred. În povestirea lui Sherred, maşina de privit este utilizată pentru înregistrarea de filme artistice. O variantă a aceleiaşi idei o întîlnim şi la Harrison, în **The Technicolor Time Machine (Maşina timpului — versiune tehnicolor**, 1967), unde se toarnă filme istorice în trecut, pe viu. În plus, romanul lui Harrison este şi una din numeroasele opere care exploatează călătoria în timp pentru efecte umoristice. Umorul este prezent şi în **Up the Line** al lui Silverberg şi în **Something for Everything** de Sheckley, deja menţionate. Altele, în acelaşi gen, sînt **Timescoop (Timpul senzaţional**, 1969) de John Brunner, **The Great Time Machine Hoax (Marea escrocherie cu maşina timpului**, 1964) de Keith Laumer şi **Who Goes Here? (Cine-i aici?**, 1970) de Bob Shaw.

Tema paradoxului temporal, despre care am pomenit în treacăt, este o subdiviziune a temei călătoriei în timp, izvorîtă din aparenta (reala?) imposibilitate de a pune de acord voiajul în timp cu principiul cauzalităţii. Dacă se poate călători în timp, înseamnă că există şi posibilitatea ca efectul să genereze cauza. Unul dintre primele exemple ale acestui gen de dificultate, dacă nu chiar cel dintîi, este romanul lui F. Anstey, **The Time Bargain (Tranzacţia timpului**, 1891). Majoritatea operelor de călătorie în timp ori ignorează sau eludează problema, utilizînd Poliţia Timpului sau alte procedee de dejucare a situaţiilor paradoxale, ori susţin că asemenea situaţii nu există pentru că, pur şi simplu, ele nu apar.

Istorisirea de prevenire-a-paradoxului reprezintă un aspect interesant al povestirii de paradox, prin aceea că recunoaşte posibilitatea paradoxului, dar îl rezolvă, în loc să-l exploateze. Un excelent exemplu este povestirea **The Men Who Murdered Mohammed (Ucigaşii lui Mahomed**, 1958) de Alfred Bester, care sugerează că toţi oamenii au un continuum personal, „ca milioane de spaghete", astfel încît un călător în timp poate să răvăşească în voie propriu-i trecut, fără a afecta pe nimeni altcineva. Tot ce realizează este să-şi elimine propriul continuum. La Poul Anderson, în nuvelele din culegerile **Guardians of Time (Paznicii timpului**, 1960) şi **Time Patrolman (Poliţiştii timpului**, 1983), Patrula Timpului trece prin tot felul de aventuri, pentru a evita paradoxul. Mai multe romane de Barrington J. Bayley, dar în special **The Fall of Chronopolis (Căderea Cronopolisului**, 1974), au la baza conflictului încercarea de a menţine o realitate stabilă, în faţa unor forţe ostile care manipulează timpul.

Cea mai simplă formă de paradox temporal este bucla închisă. De pildă: un om găseşte planurile pentru o maşină a timpului, o construieşte, călătoreşte în viitor, studiază maşina, îi execută planurile şi le trimite lui însuşi, în trecut. Ceva este creat din nimic. Un exemplu clasic este povestirea lui P. Schuyler Miller, **As Never Was (A fost odată ca niciodată**, 1944), în care un obiect straniu, un cuţit dintr-un material neidentificabil, este descoperit, analizat (fără succes), expus într-un muzeu şi, în cele din urmă, transferat înapoi în timp, pentru a fi descoperit. Povestirea are şi un substrat metafizic, cuţitul fiind supus unei uşoare modificări în cursul acestui proces, deoarece a fost zgîriat cu ocazia tentativei de analizare. O povestire circulară asemănătoare este **The Gadget Had a Ghost (Maşina bîntuită**, 1952) de Muray Leinster, în care descoperirea într-o carte veche a unui mesaj scris de mîna protagonistului generează o înlănţuire de evenimente ce vor duce, în final, la scrierea mesajului. În **Compounded Interest (Dobîndă cumulativă**, 1956) de Mack Reynolds, un om călătoreşte în trecut pentru a investi cîţiva bănuţi, care, acumulînd dobînzi de-a lungul secolelor, devin uriaşa avere de care el are nevoie pentru a construi o maşină a timpului şi a o trimite în trecut pentru efectuarea investiţiei.

Cealaltă formă comună de paradox temporal este aceea în care trecutul este schimbat, iar consecinţa este apariţia unor modificări în prezent. Aceasta este o „rudă" apropiată a naraţiunii de univers paralel, care înfăţişează un prezent unde asemenea modificări au avut loc. Exemplul clasic este **A Sound of Thunder** de Ray Bradbury, menţionată mai sus, în care actul aparent minor al uciderii unui fluture din mezozoic se soldează cu o serie de schimbări subtile

ION DORU BRANA

în prezent, schimbări observate cu groază de protagonistul reîntors în epoca din care plecase. Dificultăţile perceperii unor astfel de schimbări sînt ilustrate, cu umor, de William Tenn, în **Brooklyn Project (Proiectele Brooklyn,** 1948), unde o serie succesivă de transformări profunde ale prezentului rămîn neobservate, întrucît atît personajele, cît şi amintirile lor sînt supuse transformării. **Lest Darkness Fall** şi **Aristotle and the Gun (Aristotel şi pistolul,** 1958) de L. Sprague de Camp prezintă situaţii în care evenimente istorice cunoscute nouă sînt în mod deliberat modificate de călători în timp. Dimpotrivă, la Ward Moore, în **Bring the Jubilee (Trăiască Jubileul,** 1953), o imixtiune similară distruge o lume paralelă în care statele Confederaţiei au cîştigat Războiul de secesiune, dînd naştere lumii noastre de astăzi. Cea mai impetuoasă operă de acest gen este romanul lui Jack Williamson, **The Legion of Time,** în care lumi paralele viitoare incompatibile se războiesc prin timp, pentru a influenţa evenimentele ce ar putea duce la existenţa numai a uneia dintre ele. Alte aventuri avînd la bază paradoxul temporal sînt **Flight Into Yesterday** de Charles L. Harness, ciclul **Change War (Războiul modificărilor),** din care face parte **The Big Time (Marele joc al timpului,** 1961), de Fritz Leiber, **The End of Eternity** de Isaac Asimov, **Millenium (Mileniu,** 1983) de John Varley. Romanul lui Wilson Tucker, **The Lincoln Hunters,** sugerează că paradoxul existenţei simultane în timp a două variante ale aceluiaşi individ ar cauza, în mod inevitabil, dispariţia uneia dintre ele. Premisa conferă romanului o remarcabilă tensiune a conflictului.

Forma exemplară a povestirii de paradox temporal este cea care se bazează pe bucla închisă, dar o complică. Există două tratări clasice, ambele aparţinîndu-i lui Robert A. Heinlein: **By His Bootstraps (Cu propriile-i forţe,** 1941) şi **All You Zombies (Voi, zombii,** 1959). Prima povestire prezintă o situaţie în care un om e transportat în viitor prin intermediul unei serii de evenimente, generate şi dirijate de el însuşi într-un moment ulterior, dar transformînd situaţia, care este relativ simplă, într-un ghem încîlcit de complicaţii. În cea de-a doua se produc evenimente în urma cărora o persoană ajunge să devină propriul ei părinte – o imposibilitate genetică, dacă ar fi vorba de numai unul din părinţi, dar care devine realizabilă din punct de vedere practic graţie unei strategice schimbări de sex, în aşa fel încît protagonistul devine şi mama şi tatăl lui (sau ei!). Dintre scriitorii de mai tîrziu, Robert Silverberg a utilizat cu cea mai mare regularitate situaţiile de paradox temporal. Romanul său mai vechi, **Stepsons of Terra (Fii vitregi ai Terrei,** 1958), constituie o abordare oarecum primitivă; în schimb, **Up the Line** este o farsă inteligentă şi ingenioasă, bazată pe inepţiile unor curieri ai Timpului, în timp ce **Many Mansions (O mulţime de case,** 1973) combină cu dibăcie realitate şi fantastic, relatînd despre o căsnicie în care soţii nu se mai înţeleg şi încearcă să scape unul de altul călătorind în trecut pentru a-şi elimina reciproc strămoşii. David Gerrold, în **The Man Who Folded Himself (Omul pliant,** 1973), încearcă să realizeze recordul absolut al tratării temei paradoxului temporal, introducînd toate variantele ilustrate anterior şi multiplicîndu-le la nesfîrşit.

Naraţiunea de paradox temporal ocupă o nişă foarte specializată în cadrul temelor SF. Atracţia pe care o exercită se bazează pe ingeniozitatea cu care diferiţii autori sînt capabili să elaboreze noi variante, în limitele legilor ei destul de severe. Din această privinţă, ar putea fi considerată ca echivalentul SF al naraţiunii poliţiste pe tema camerei ferecate. Multe texte de paradox temporal aspiră la statutul de ilustraţie mai accesibilă a străvechii dezbateri filozofice cu privire la determinism şi libertate de voinţă, dar, în general, ele rămîn de apreciat mai degrabă pentru rafinamentul lor intelectual, decît pentru profunzimea filozofică a ideilor.

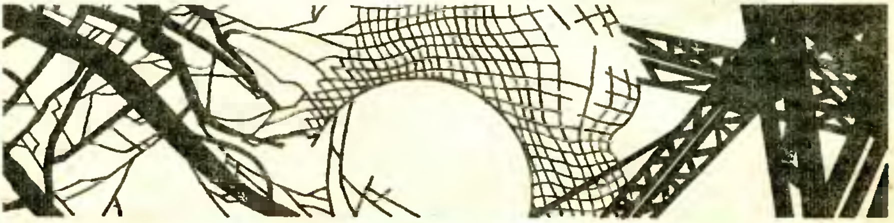

ION DORU BRANA

NODUL

ELISABETH VONARBURG

Elisabeth Vonarburg s-a născut la Paris, în 1947, dar din 1973 trăiește în Canada. Este profesoară de literatură contemporană la Universitatea Chicoutimi din Québec și director literar al revistei Solaris, *unul dintre cele mai importante periodice de SF în limba franceză, din Canada. E.V. a publicat numeroase proze scurte, majoritatea aparținînd genurilor science fiction și fantasy, și un roman,* Le silence de la cité (Tăcerea orașului, *1981), distins, în 1982, cu prestigiosul Grand Prix de la Science-Fiction Française. Succesul acestui roman, publicat în colecția* Présence du futur *a editurii Denoël, a impus-o pe E.V. ca autor de primă mărime în aria SF-ului de expresie franceză, fapt confirmat ulterior de apariția culegerii* Janus (Ianus, *1984), din care face parte și povestirea „Nodul" (1978). Unul dintre textele recente ale scriitoarei, „La maison au bord de la mer"* (Casa de pe țărm, *1985), a fost ales de Judith Merril pentru a deschide antologia* Tesseracts (Teseracturi, *1985), dedicată celor mai reprezentativi autori de SF din Canada.*

ION DORU BRANA

Cei de la Centru nu-ți spun nimic. Îți deschid ușa, îți dau de băut, de mîncat (drumul a fost lung). Apoi te conduc într-o cameră: pereți albi, pat îngust și o fereastră spre care te îndrepți imediat, atras de albastrul amețitor al cerului, unde mijește noaptea. Ușa se închide și te întorci: nu ți-au spus nimic, și abia atunci îți dai seama de asta.

În dimineața următoare (sosești întotdeauna seara: de la ultimul popas, toată lumea are nevoie de-o zi întreagă pentru escaladare), te trezești devreme. Nici un zgomot. Tavanul, pereții tac. Nici un pas nu răsună pe coridoare. Cu toate acestea, știi că există lume în jurul tău: locuitorii Centrului sînt destul de numeroși, aspiranții-Călători, de asemenea. Dar Călătorii? Deodată, te gîndești la Călători; poate că s-a întors vreunul azi-noapte, sau chiar adineauri, direct de pe Punte! În momentul acela realizezi că te afli la Centru, LA CENTRU, și un fel de amețeală te face să închizi ochii, să-ți încleștezi mîinile de marginea patului: ți se pare că te prăbușești printre etajele de piatră, aspirat de un gol imens – sala subterană în care se află poarta celorlalte universuri.

N-au spus nimic nici a doua zi dimineață. Zgomote de voci și miros de mîncare m-au călăuzit, la ora micului dejun, către sala de mese. O mînă fluturată la intrarea mea m-a călăuzit spre singurul chip pe care-l recunoșteam, un negru înalt cu părul alb, o față netedă, cu doar cîteva riduri mucalite în colțul ochilor: cel care, în ajun, îmi deschisese ușa. **Ai dormit bine? Ceai sau cafea?** Nici o vorbă în plus. Și, firește, de fapt, ei n-au de ce să vorbească. Ești aici, venită de pe unul din continente, ai avut forța, curajul, încăpățînarea sau pur și simplu norocul să ajungi la capătul drumului. În ceea ce-i privește, pentru început este o definiție suficientă.

Pe urmă, le vorbești tu, le pui întrebări. Astfel află despre tine tot ce au nevoie să știe. (Și dacă nu vorbești? Dar întotdeauna tu vorbești mai întîi. Ei pot să tacă foarte multă vreme.)

Mai întîi am întrebat:

– Peste cît timp?

Și Tiehart – negrul – a dat din cap: începusem să-i vorbesc despre mine.

– Asta va depinde de dumneata.

N-am întrebat de ce, iar el a înțeles că eram la curent cu etapele obligatorii ale pregătirii pentru Călătorie: pleci doar atunci cînd ești pregă-

ION DORU BRANA

tit. Corpul, cel puţin, trebuie pregătit. Spiritul... Ţi-l pregăteşti atît cît se poate şi nu-i mare lucru. Am întrebat:

– Cînd începe?

A zîmbit, fără să spună nimic: începuse.

●

La întîia mea Călătorie, m-am trezit în lumină. O simţeam prin pleoapele închise, o lumină crudă, acută. M-am silit să nu deschid ochii, să respir calm, să fac toate exerciţiile de trezire. **Să Ascult, să Pipăi, să Simt.** Auzeam zgomote îndepărtate de glasuri străine. Undeva, curgea apa. Eram culcată pe o suprafaţă tare, netedă şi călduţă. O adiere uşoară aducea miros de mîncare. Şi această lumină, care-mi străpungea pleoapele.

Calm. Relaxare. Cale liberă reflexelor dobîndite cu trudă, cîmp deschis noilor moduri de percepţie, ascuţite în timpul lunilor de perseverent exerciţiu. Gravitaţie mai puternică decît cea terestră. Infraroşii dense. Fără ultraviolete. Sînt sub pămînt? O sală subterană, pe care ecourile vocilor mi-o redau înaltă, rotundă... artificială?

Şi scăldată într-o lumină care m-a făcut să clipesc de mai multe ori cînd am deschis ochii. La început, n-am văzut pereţii sălii, erau pierduţi în această strălucire orbitoare. Apoi s-a produs adaptarea: lumina venea chiar din pereţi, din sol, din boltă. Piatră? Mai degrabă sticlă, oglinzi. Privind la picioarele mele, mi-am văzut imaginea reflectată într-un abis care mi-a dat ameţeală.

M-am ridicat cu gesturi lente de echilibrist şi-am mers pînă la peretele cel mai apropiat. Dimensiunile erau înşelătoare în această lumină fără umbră. Am văzut apărînd deodată o siluetă minusculă, care s-a oprit o dată cu mine... Alţi cîţiva paşi şi, brusc, era foarte aproape, oacheşă şi îndesată, păr scurt şi cîrlionţat: eu. Am întins mîna şi am atins mîna imaginii mele oglindite în perete.

Era o lume paşnică, această lume subterană. Cu toate că adăpostea trei rase diferite: una sălăşluia în pămînt, la nivelul solului; alta se îngropase mai adînc, în straturile stîncoase; cea de-a treia, descinzînd din aventurieri eretici, se instalase deasupra.

Molcomii mei ckariaşi din inima stîncii, cum rosteau ei acest cuvînt! **Deasupra.** Un amestec de stupoare, de admiraţie reţinută şi de spaimă aproape religioasă. **Deasupra:** în aer liber.

Furtuni gigantice răvăşeau neîncetat suprafaţa acestei planete, făcînd-o de nelocuit: cu mii de ani în urmă, clima de pe Echneng intrase într-un ciclu de instabilitate, silind speciile vii să se adapteze sau să piară. Ckariaşii se adaptaseră. Conform tradiţiei, Deasupra era împărăţia demonilor. Dar dej'ckariaşii, ckariaşii de Deasupra, săpaseră spre înălţimi, săpaseră, săpaseră, şi ajunseseră... deasupra tărîmului de Deasupra: într-un munte al cărui vîrf se înălţa mai sus de zonele de turbulenţă. Primii exploratori muriseră asfixiaţi. Ceilalţi, rămaşi la adăpost între pereţii muntelui (unde mai trăia încă majoritatea poporului lor), elaboraseră tehnicile care le-au permis să supravieţuiască la această altitudine.

Sute de ani mai tîrziu, deveniţi savanţii planetei, ei fuseseră cei care inventaseră un echivalent al Punţii. Nu o numeau aşă. Pentru ei, ca în numeroase alte universuri, Puntea nu funcţiona ca pentru noi: o foloseau doar pentru cercetări spaţiale. Da, lansaseră deja prima lor navă cu echipaj. Da, stabiliseră contacte cu alte forme de viaţă. Nu, nici una nu-mi semăna.

Nici una?!

Într-adevăr, în **acest** univers, pămîntenii nu existau. Pe Marte, acolo se dezvoltase o viaţă umanoidă, care izbutise să supravieţuiască preschimbării planetei sale într-un pustiu.

Pentru ce mă purtase puntea în **acest** univers?!

Eram încă foarte tînără.

Cei de la centru nu-ţi spun nimic. Sau dacă-ţi spun ceva, nu-ţi dai seama decît tîrziu, mult mai tîrziu.

●

Era la cîtva timp după implantarea senzorilor. Încă nu eram obişnuită cu acest şuvoi de date şi umblam ca beată. Ulterior, creierul îţi este antrenat pentru a integra, a tria, a nu traduce totul în percepţii delirante. Dar, la vremea aceea, totul era ca un alcool, fiecare gest declanşa unde de senzaţii care se extindeau, interferînd în moduri dintre cele mai bizare cu percepţiile obişnuite. Trăiam în mijlocul unei sfere vibrante, colorate. Şi pline, gata să plesnească.

Unii clachează cu adevărat în acest stadiu. Plesneam şi eu, dar ca o cristalidă. Acest corp nou, metamorfozat, era primul meu pas pe Punte, adevăratul prim pas!

Egon (pentru mine, el nu mai era acum Tiehart) şi-a clătinat capul (valuri luminoase, foşnete cristaline):

– Păşeşti de mult timp pe Punte, Mari.

– Dar nu înseamnă nimic să gîndeşti, să vrei asta! (Propria-mi voce ajungea la mine de la distanţe înţesate cu substanţe stranii.) Nici măcar să ajungi pînă aici nu înseamnă nimic. Trebuie să suporţi încercările, trebuie să treci testele. Abia atunci

ION DORU BRANA

începe cu adevărat totul!

Oh, ştiam prea bine, ştiam tot! Mai întîi, senzorii. pe urmă întreaga muncă asupra materiei trupului: oasele, muşchii, nervii. Şi chirurgia, tratamentele, antrenamentele, toate antrenamentele, pentru a face din fiecare Călător o maşină de supravieţuit. Restul e mai puţin spectaculos, dar aici eşuează mulţi aspiranţi: la remodelarea creierului, pentru a-l transforma într-un înregistrator perfect. Integrarea datelor, memoria eidetică... Călătorii pleacă goi. Drept unic mijloc de înregistrare, ochii şi urechile lor. Drept unic calculator, memoria lor, facultatea de a corela şi capacitatea de a asimila. De perfecţiunea antrenamentului lor depinde ceea ce vor putea să aducă la Centru, cînd se vor întoarce.

Cei care se vor întoarce în **acest** univers, pe **această** planetă.

Şi cei care vor **vrea** să se întoarcă la centru.

Se spune că unii monitori ştiu dinainte cine se va întoarce. Egon a zîmbit:

– Nimeni nu poate şti asta. (Ochii i s-au înceţoşat.) Nimeni.

– Dar tu, tu n-ai dorit niciodată să pleci?

S-a întins leneş, ca o pisică, şi, prin percepţiile mele metamorfozate, am simţit un fel de nelinişte la vederea perfecţiunii curbelor line pe care mişcarea lui le propagase cu încetineală în spaţiu. Nu eram de prea multă vreme amanţi, şi cu senzorii...

– Cîndva, am crezut că doresc. Puntea mi-a arătat că nu.

Un călător, Egon?!

Care nu plecase niciodată. Dorinţa s-a stins în mine, înlocuită de un fior. Probabil că mi-a citit gîndul în ochi:

– Nu, Mari, nu Puntea este cea care decide. Ci TU spiritul tău. Şi adevărul este că nu poţi să ştii pînă ce n-ai încercat Puntea. Eu, în adîncul sufletului meu, aveam îndoieli. N-am fost prea mirat cînd m-am trezit în acelaşi loc.

– Nici dezamăgit?

Abia dacă e ezitat:

– Nu.

– Dar ai rămas la Centru.

– Ştiam unde mi-e locul.

De zece ani era monitor, îi privea pe ceilalţi plecînd şi nu-i păsa?

Mi-a trebuit timp ca să înţeleg. Egon nu-i privea pe Călători cum pleacă. El aştepta să se întoarcă o Călătoare.

În cursul celor doi ani şi jumătate cît a durat pregătirea mea pentru Călătorie, am văzut întorcîndu-se un singur Călător. A sosit pe înserate. Începuse să ningă. Eram în sala comună cînd a răsunat clopotul. Egon şi-a îndreptat brusc spatele. Am văzut cum i se albesc mîinile încleştate de braţele fotoliului. Apoi, cu un suspin, s-a destins şi s-a dus să deschidă. Cînd a revenit după un sfert de oră, a spus zîmbind:

– E un Călător, unul vechi.

Un val de înfrigurare a trecut printre aspiranţi. Egon şi-a reluat lectura. N-am dormit aproape deloc în noaptea aceea.

A doua zi, Călătorul era în sala de mese, la un loc cu toată lumea. Îl sorbeam din ochi. De la distanţă. Mă aflam de destul timp la Centru, ca să ştiu că nu te năpusteşti asupra Călătorilor, reîntorşi sau nu. Eram dezamăgită, fireşte: n-avea aureolă în jurul capului, picioarele-i atingeau pămîntul. Un om normal, oarecare. Apoi privirile ni s-au încrucişat şi, cu o strîngere de inimă, mi-am plecat ochii asupra farfuriei. Ce trăise el, ce văzuse... poate că aveau să treacă luni pînă să aflăm. (Părea de vreo patruzeci de ani. Călătorii mai vîrstnici au uneori nevoie de ani întregi ca să-şi relateze la Arhive Călătoriile.) Dar **se întorsese. Dominase Călătoria.**

●

Marruşii aveau un poet... (De fapt, ei zic „interpret“, „intermediar“. Pe atunci, eram la a treia Călătorie, începeam să cunosc nuanţele. Teoria, la Centru, e una. Realitatea însă... este atît de diversă, atît de infinit de diversă! Cu toate acestea, Puntea ne trimite întotdeauna în universuri care se aseamănă cu al nostru.) Mirrn nu cunoştea Puntea decît din auzite. Nu fusese niciodată în Aigna, celălalt continent, unde, cu secole în urmă, o Călătoare arătase strămoşilor lui cum să construiască o maşină de călătorit în universuri. Pe ei însă maşina nu-i făcea să Călătorească, ci le provoca vise stranii. Mirrn înţelegea foarte bine Puntea.

Iar eu începeam să pricep mai bine pentru ce nu-ţi spun nimic cei de la Centru. Oh, funcţionarea Punţii în sine nu-i un mister. Toată lumea ştie despre ce-i vorba, înainte chiar de-a ajunge la centru. (Aici, pe Pămîntul nostru, a fost descoperită din întîmplare: un cobai refrigerat la zero absolut, dispărut şi regăsit trei etaje mai jos, în cuşca lui, mestecîndu-şi liniştit grăunţele.) Şi ni se prezintă în amănunţime tehnologia Punţii, fiindcă, la nevoie, trebuie să fim capabili să construim una pentru a ne continua Călătoriile. Într-un fel, totul e foarte simplu: sfera în care ne culcăm poartă corpul nostru într-o scurtă călătorie imobilă, în inima frigului, la zero absolut. Dar nu aceasta este Călătoria. Călătoria începe cînd

ION DORU BRANA

mişcarea moleculelor conteneşte şi ceva, denumit spirit (în lipsă de un termen mai bun: după părerea lui Egon, mai potrivit ar fi „matrice"), eliberîndu-se de spaţiu şi timp, ia după sine, nu se ştie cum, nici de ce, materia organică – pe cît se pare, suportul său indispensabil.

Spiritul eliberat de spaţiu şi timp: de spaţiu nostru şi de timpul nostru, aici, în **acest** univers. Poate, în alte universuri, timpul e diferit: conform datelor din Arhive, unii Călători s-au întors la doar cîţiva ani după plecare, deşi, pentru ei, se scursese o viaţă întreagă. Iar alţii, întorşi după mai mult de o jumătate de veac, nu îmbătrîniseră decît cu cîţiva ani. (Şi Egon o aşteaptă pe Talitha, care a plecat în urmă cu zece ani şi care, poate, nu se va mai întoarce niciodată.)

Nu, mecanismul Punţii nu-i chiar un mister. Cel al Călătoriei însă... **Spiritul nostru ne poartă în alte universuri. Aceste universuri seamănă, în general, cu al nostru. Chiar dacă ne trezim pe o planetă necunoscută, aceasta oferă de regulă posibilitatea de a ajunge la o altă Punte: ea se găseşte chiar pe planetă, sau nivelul ştiinţific şi tehnologic al uneia dintre societăţile planetei permite construirea unei Punţi. Ori, dacă nu, locuitorii planetei stăpînesc călătoria spaţială şi-l pot trimite pe Călător acolo unde va găsi sau va putea să construiască o Punte. În unele universuri, rasa care a construit o Punte n-o poate utiliza cum o utilizăm noi. Dimpotrivă, Călători din multe alte universuri au trecut deja pe la noi...**

Şi asta-i aproape tot, aproape tot ce-ţi spun. Experienţa i-a învăţat că orice cunoaştere mai aprofundată a procesului nu face decît să-l complice şi să facă şi mai nesigură Călătoria. Călătorii trebuie să plece goi şi cu o singură certitudine: Călătoria nu poate fi dirijată în mod voluntar. Cel puţin, nu de la început.

De bună seamă, acesta-i motivul pentru care istoria Punţii este atît de monotonă în universurile în care ea a fost concepută de societăţi rigide, totalitare: singurul chip de a dirija Călătoria este de a-l ucide pe Călător – a-i ucide spiritul, a-l anihila lăsîndu-i trupul în viaţă, a-l reprograma imprimîndu-i imaginea destinaţiei la care trebuie să ajungă. Dar atunci nu se călătoreşte în universuri, ci doar în universul iniţial.

Asta era ceea ce ma îngrozea cel mai mult, cînd consultam Arhivele: gîndul la aceste cadavre vii, lipsite pentru totdeauna de ele însele. Şi totuşi, reveneam mereu la arhive, cu un fel de fascinaţie morbidă.

De altfel, nu eram singura, dar nu ştiam acest lucru. Nimeni nu-mi dezvăluise vreodată că motivul care mă determinase să devin Călătoare era împărtăşit de un mare număr de aspiranţi. Despre motivele care ne îndemnau să plecăm, despre adevăratele noastre motive, nu vorbeam între noi. Cînd vorbeam între noi, discutam despre antrenament sau despre Arhive. Călătoria este o experienţă solitară, al cărei antrenament începe devreme.

Dar, cu toţii, nutream aceeaşi milă ironică pentru cei care, în alte universuri, voiseră să se folosească de Punte ca să obţină mai multe bogăţii, sau mai multă putere: Puntea (după cum o aflaseră pe spinarea lor) nu este **rentabilă:** nu se poate stoarce din ea nici un beneficiu rapid. Întreţinerea unui Centru este cea mai dezinteresată activitate imaginabilă. Ceea ce aduc Călătorii, în general, sînt idei, idei uneori similare, alteori diferite, provenite din medii diferite. Nu total diferite: universurile Punţii sînt destul de asemănătoare cu al nostru. Dar cîteodată diferite doar într-atîta încît să înşele generaţii de cercetători. Nu, Centrul este mai degrabă cunoaştere de dragul cunoaşterii. Ba chiar mai puţin (sau mai mult?), este o poartă mereu deschisă: reamintirea faptului că există mereu altceva, altundeva.

Egon mă asculta cum predicam astfel noilor aspiranţi şi zîmbea. Credeam că era un zîmbet aprobator: era un zîmbet indulgent, un pic trist. El ştia bine că, de fapt, nu pentru asta voiam să plec.

La sfîrşitul şederii mele la Centru, schimbasem puţin refrenul. Nu se poate să nu înveţi totuşi ceva, în doi ani şi jumate. Acum vorbeam despre cunoaştere de sine, despre controlul total asupra psihicului.

Egon continua să zîmbească.

●

– Spiritul vostru este cel ce vă poartă, mi-a atras atenţia Mirrn. Iar voi nu ştiţi cu adevărat ce conţine el. Iată, tu ai ajuns în pădure.

Spre adolescenţă, tinerii marruşi îşi părăsesc familia. Nu este o datină dictată de comunitate, ci o chemare ce vine din străfundurile fiinţei lor şi căreia nici o societate marru n-a putut să i se opună fără să piară. Tinerii se îndreaptă spre mare, apoi se întorc, trecînd pe lîngă lacuri, prin pădure. Şi undeva, între mare şi pădure, unii tineri se lasă în patru labe, dinţii şi unghiile încep să le crească, puful care le aco-

ION DORU BRANA

pera pielea devine o blană deasă, şi o familie marru, văzînd că nu i se mai întoarce copilul, clatină din cap şi spune: „Băiatul n-a putut să iasă din mare" sau „Fata nu s-a desprins de copacul ei".

Toate societăţile lor sînt organizate în funcţie de această călătorie pe care o întreprind tinerii. Un întreg continent, cel mai mic dintre cele patru, adăposteşte satele în care părinţii adolescenţilor vor trăi aşteptînd întoarcerea sau neîntoarcerea copiilor lor.

Iar eu, la a treia Călătorie, m-am trezit în pădurea acestui continent şi am trăit în mijlocul ei ca un animal, săptămîni în şir, fără memorie. Pînă cînd traiul în frumosul meu arbore, cu ale cărui fructe mă hrăneam, nu mi-a mai fost de ajuns. Fără să ştiu ce căutam, am ajuns într-un sat. Şi l-am întîlnit pe Mirrn, interpretul, intermediarul, poetul, care m-a învăţat limba lor şi unde să găsesc o Punte.

În privinţa tinerilor marruşi, credeam că am înţeles repede totul: aveam formule pregătite pentru aşa ceva. Regres pubertar, gene latente, recapitulare evolutivă. Mirrn şi-a clătinat încet capul:

– Nu, nu. E vorba de apă şi de pămînt, de pădure, de lacuri sau de mare. Sîntem plămădiţi din aceeaşi substanţă. Acestea sînt celelalte feţe, celelalte voci ale noastre. Trebuie să ne luptăm cu ele pentru a şti cine sîntem, pentru a ne consuma visele copilăriei. Cînd visele vechi s-au epuizat, sîntem adulţi şi ne întoarcem în satele noastre. Unii rămîn prizonierii vechilor vise, nu-şi pot inventa altele noi. Şi nu se mai întorc niciodată.

Atunci, pentru noi, fiecare Călătorie era un vis consumat? Şi cînd vom fi epuizat toate visele... aveam să controlăm Călătoria după placul nostru?

La Centru, doar atît ni se spune: **Spiritul vostru este cel ce dirijează Călătoria. Întregul vostru spirit, nu numai voinţa voastră conştientă. În consecinţă, Călătoria este diferită pentru fiecare. Şi fiecare trebuie să înveţe să-şi cunoască spiritul, întregul său spirit, pentru ca într-o zi să poată controla Călătoria.**

Şi eu, care eram atît de sigură că ştiu ce vreau să găsesc.

●

Cînd am plecat, Egon m-a însoţit în sala Punţii. Nu din sentimentalism, ci fiindcă în luna aceea el era de serviciu la Punte. (Dar cred că ar fi venit, oricum.) A făcut ultimele verificări, m-a declarat oficial aptă de plecare, m-a ajutat să urc şi să mă întind în habitaclul sferei.

Cînd totul a fost gata, a rămas nemişcat, deasupra mea. Torsul i se profila în deschizătura alungită. M-a privit lung, ca şi cînd i s-ar fi confirmat ceva, şi a zîmbit:

– Să ţii ochii deschişi pînă la capăt.

S-a aplecat, buzele lui mi-au atins uşor sînul stîng, apoi s-a retras.

Capacul s-a închis încet, lăsîndu-mă singură în penumbra iluminată de instrumentele de control. N-am ezitat nici o secundă să apăs pe butonul roşu. Înţepătura, durerea scurtă... Efectul narcoticului este foarte rapid: fluidul criogenic abia începea să se reverse în habitaclu, dar eu eram deja aproape complet insensibilizată. E foarte ciudat... Ai impresia că eşti înghiţit de foarte departe, ţi se pare că te vei sufoca, însă exact în momentul acela drogul ajunge la creier şi totul dispare.

Cu o clipă mai înainte însă, făcînd un efort de voinţă să ţin ochii larg deschişi, am văzut imaginea mea, reflectată printr-un bizar fenomen de refracţie, în fluidul de deasupra. Mă privea.

Probabil că Egon aflase de existenţa acestui efect de la vreun Călător, sau poate că-l trăise el însuşi, cu ocazia tentativei lui de plecare. În orice caz, era felul său de a-mi spune că ştia, că ştiuse dintotdeauna, ce voiam să caut la celălalt capăt al PUNŢII.

●

E ca şi cum m-aş apropia neîncetat, fără să-mi ating niciodată ţinta. După universul ckariaşilor, după universul marruşilor, după vreo duzină de alte universuri, în care nave de tot felul m-au purtat spre planete şi Pămînturi de tot felul, ajung acum direct la destinaţie, pe Terra. Cîteodată, chiar pe continentul unde se află Centrul. (Uneori este în Tibet, ca pe Pămîntul meu, alteori, în Europa. Altundeva, e pe un continent care nu s-a numit niciodată America.) Şi din cînd în cînd, tot mai des, întîlnesc un Egon, mai bătrîn sau mai tînăr. Dar niciodată ochii lui nu se luminează la vederea mea: nu mă cunoaşte, nu m-a văzut niciodată. Investigaţiile mele nu durează mult: nici pe acest Pămînt, nici în acest univers nu mă voi întîlni.

„Din punct de vedere statistic, e ciudat", îmi spune unul dintre aceşti Egoni. Sînt la a patruzeci şi treia Călătorie. Se află aici tata şi mama, sau, mai bine zis, bărbatul şi femeia care locuiesc în satul şi casa cunoscute de mine. Totul pare să corespundă în acest uni-

ION DORU BRANA

vers. Dar lipsesc dungile trase cu creionul pe peretele bucătăriei, lîngă uşă: în această casă n-a crescut nici un copil. (Altundeva, fetiţa a murit la naştere, sau puţin mai tîrziu. În altă parte, sînt alţi copii. Odată, copilul era un băiat, dar nu l-am văzut: se afla undeva, în junglele din Guyana, trimis să moară pentru patrie.)

Au ţinut neapărat să mă conducă la Centru - cum au făcut-o de atîtea ori, în alte universuri. Bărbatul acesta, care nu-i tatăl meu, femeia aceasta, care nu-mi este mamă, mă îmbrăţişează în pragul Punţii. Îşi iau rămas bun de la femeia obosită care e fiica lor, undeva, într-un alt univers.

●

Cei de la Centru nu-ţi spun nimic. Îţi deschid uşa, îţi dau de băut, de mîncat - drumul a fost lung. O persoană necunoscută te conduce într-o cameră. Te aşezi pe patul îngust. Fereastra-i întunecată, e iarnă, se înnoptează devreme. Uşa se închide şi tu te întinzi, cu un suspin. În perspectivă, încă o Călătorie: mîine sau peste cîteva zile. De mult nu le mai numeri. Şi un alt Pămînt, de cealaltă parte a Punţii, un alt Centru, o altă Călătorie...

Oare?

Te scoli, te duci să-ţi despachetezi lucrurile. Oglinjoara rotundă, agăţată de perete, se animă la trecerea ta. Faci cale-ntoarsă, te priveşti cu o expresie puţin batjocoritoare: ridurile acestea noi, privirea dezamăgită... eşti tu.

Sînt eu.

Mă întorc, sting lumina, mă duc să mă culc. Toate aceste universuri neexplorate, toate aceste Pămînturi de pe care, fără a privi bine în jur, îmi iau avînt spre alte Pămînturi şi alte Pămînturi... În dreptunghiul întunecat al ferestrei încep să licărească stelele. Mîine, o să-i întreb dacă pot să rămîn aici, cu ei.

Dar a doua zi, la micul dejun, un negru înalt se ridică de la o masă şi, cu un aer şovăielnic, se apropie de mine. Un Egon, care mă priveşte lung, şi o speranţă nebună care mă năpădeşte deodată, exact cînd credeam că am abandonat orice speranţă. Acest Egon m-a mai văzut. A mai văzut o dată o Călătorie cu chipul meu, venită de altundeva, eu însămi, cea pe care-am căutat-o atîta timp în zadar. Dar el spune:

- Te-ai întors, Mari.

Atunci privesc decorul evident familiar dimprejur şi mă cuprinde neliniştea: de unde să ştiu? La asta nu mă gîndisem pe vremea cînd visam la întoarcerea Călătorilor. De unde să ştiu dacă m-am întors eu sau dacă o altă Mari Călătoare a sosit într-un Centru pe care o altă Mari, Călătoare şi ea, l-a părăsit, într-un univers asemănător? Acest Egon, care este poate chiar Egon, pe **cine** recunoaşte?

Înţeleg dintr-o dată două lucruri: practic, n-ai cum să ştii. Şi asta nu mai are nici o importanţă.

Îi zîmbesc lui Egon, îmi las mîinile pe umerii lui. N-a îmbătrînit prea mult. Îl sărut şi-i şoptesc la ureche:

- Dar Talitha? S-a întors?

Clatină din cap. Ştie despre ce vorbesc: o dovadă? Nu! El poate să aştepte o Talitha şi în alt univers...

A doua zi, şi în zilele următoare, nu mă zoreşte nimeni să fac relatarea Călătoriilor mele. Faptul nu mă deranjează. Oare mi-e puţin ruşine la gîndul că nu voi avea mare lucru de relatat? Dar nu sînt obligată să povestesc: Călătorul e cel ce decide, Călătorul vorbeşte. Lenevesc în sala comună, privind ninsoarea de-afară: un viscol superb învăluie Centrul. Cerul a dispărut, pămîntul nu se mai vede sub volbura albă.

- Am putea fi oriunde altundeva, nu-i aşa? rosteşte Egon în spatele meu.

Zîmbesc imaginii sale oglindite în geam:

- Eu, da. Eu pot fi altundeva.

Mă priveşte cu o mimică de îndoială. Cînd i-am povestit cîte ceva despre Călătoriile mele, despre absenţa mea peste tot unde m-am căutat, a spus, ca şi alţi Egoni: „Din punct de vedere statistic, e ciudat. Sfîrşeşti întotdeauna prin a te întîlni." El crede că, într-adevăr, m-am întors. Şi eu aş vrea să cred asta. Am vorbit deja cu părinţii mei: mă aşteaptă în casa în care-am crescut. Aşteaptă o copilă Călătoare.

Cei de la Centru nu-ţi spun mare lucru, dar îţi vorbesc despre universuri. Universurile pe care ni le deschide Puntea sînt... ca un arbore. Născut din rădăcini multiple, trunchiul său se divide în ramuri multiple: fiecare nod al cauzalităţii generează o altă posibilitate, care este un alt arbore cu ramuri multiple, la rîndul lor generînd noduri şi ramuri. Este însă un arbore straniu. Fără frunze, fără fructe şi fără să crească într-un singur sens. La capătul nenumăratelor sale ramificaţii poate că sînt rădăcinile şi astfel se perpetuează el, arborele-nostru-de-universuri, născut din el însuşi şi închizîndu-se asupra lui însuşi: fiindcă, niciodată, Călători cu adevărat străini, neumanoizi, nu şi-au făcut apariţia în Centre. Să nu cunoască, oare, Călătoria? Prefer să gîndesc, asemenea Credincioşilor, că

(Continuare în pag. 320)

Traducere de
ION DORU BRANA

MARCEL LUCA

SCURTA CARIERĂ A LUI ANTONIO ROSALES

Desen de LUCIAN POP

Pentru Antonio Rosales, ziua aceasta în care prelua în mod oficial atribuţiile înaltei funcţii de director al Agenţiei Naţionale pentru Securitatea Republicii ar fi trebuit să fie cea mai fericită din existenţa sa. Dar nu era. Şi, cum putea să fie, odată ce era silit să înceapă prin a conduce investigaţiile care trebuiau să asigure inculparea şi, desigur, pînă la urmă, executarea celui pe care-l înlocuia, protectorul şi maestrul său de pînă acum, Drew Collins. La acestea se mai adăugau şi faptul că soţia sa, Linda, părea în ultimul timp foarte tulburată, refuzînd cu încăpăţînare orice explicaţie. O observase cu uimire în timpul micului dejun cum îşi pironise privirea pe eticheta conservei din raţia legală de alimentaţie, părînd că citeşte la nesfîrşit textul oarecum modificat faţă de cele de

SCURTA CARIERĂ A LUI ANTONIO ROSALES

pînă acum: **Rație hrană funcționari guvernamentali, categ. I „A"**, și izbucnind în cele din urmă în hohote de plîns.

Instalat în electromobilul de serviciu ce gonea spre sediul Agenției, privea îngîndurat șirurile disciplinate ale oamenilor care se îndreptau spre locurile de muncă. Acum, poate mai mult ca altădată, i se părea că pe trotuare se tîrăște un miriapod uriaș, care își schimbă din timp în timp culoarea, în funcție de cea a uniformelor obligatorii, distincte pentru fiecare sector al **Orașului Exterior.** Mutîndu-și privirea, o fixă pe țeasta rasă a șoferului și gărzii sale de corp, un sergent din legiunea decimatorilor generalului Nimitz pe care îl moștenise de la predecesorul său. Militarul conducea cu exactitatea și indiferența unui mecanism, fără a-și ridica o clipă ochii de pe marcajul fosforescent al liniei energetice. În dreapta lui, pe bordul mașinii, zăceau casca de piele neagră și mănușile de luptă pe care sclipeau mat plăcuțele de oțel. Privind mănușile acestea monstruoase, Antonio simțea că-și începe noua etapă a carierei sale sub semnul implacabilității și cruzimii pe care le sugerau.

Abia ajuns în noul său birou, prin linia guvernamentală de comunicații, Kurt Krüger, membru în Consiliul Părinților Patriei, îi făcu cinstea de a-l felicita pentru numirea sa în fruntea Agenției. „Să nu uiți, domnule Rosales, că prima sarcină, pe care ești dator s-o duci la bun sfîrșit, este elucidarea complotului pus la cale de Drew Collins! Trebuie depistate toate legăturile sale, astfel încît nici unul dintre complici să nu scape, punînd în continuare în pericol dreptele rînduieli făurite prin voința și truda Părinților Patriei. Și nu uita că vom urmări munca dumitale, ajutîndu-te atunci cînd va fi necesar..."

Stînd în picioare, în fața ecranului verzui, noul director răspunse cu o voce din care răzbătea, împotriva voinței sale, tulburarea ce-l stăpînea:

– Am înțeles, Excelență, dimensiunile onoarei ce mi se face și vă mulțumesc respectuos pentru sprijinul pe care mi-l acordați în îndeplinirea îndatoririlor ce-mi revin!

După încheierea convorbirii, instalat la masa de lucru, Antonio Rosales medită la semnificațiile ei. Desigur, știa și el că va fi supravegheat continuu, dar Kurt Krüger subliniase acest lucru ca pe un avertisment. Se temeau oare de o influență „prin simpatie"? Tot ce se poate. Oricum, el își va exercita atribuțiile cu seriozitatea și hotărîrea care-l caracterizau.

Sună. Asistentul pătrunse tăcut în cabinet.

– Să fie adus... domnul Drew Collins!

În așteptare, Antonio își imagina ceremonialul scoaterii arestatului din celula de la subsol și măsurile de siguranță care se luau pînă la introducerea sa în ascensorul privat al cabinetului directorial. În cele din urmă, la semnalul luminos al sistemului de avertizare, declanșă deschiderea panoului de acces. Mărunt, cu gesturi repezite și cu părul alb, zburlit ca întotdeauna, Drew Collins pătrunse în încăperea ce-i era atît de familiară. Garda formată din doi decimatori cu fizionomii severe care, poate și datorită uniformelor, semănau ca două picături de apă, rămase dincolo de intrarea pe care Antonio Rosales o blocă din nou.

Cei doi bărbați se priviră tăcuți. Collins avea o undă de maliție în ochi, care nu-i scăpă celuilalt.

– Ia loc, Drew!

– Mulțumesc, domnule director...

– Te rog să-mi spui pe nume, ca pînă acum. De altfel, te-am chemat nu pentru un interogatoriu oficial, ci pentru o discuție care să lămurească, dacă e posibil, relațiile dintre noi, acum cînd au un statut atît de surprinzător.

Bătrînul se instală mai comod în fotoliu și rîse aproape cu veselie:

– Vrei să mă determini, Antonio, să contribui cu toată silința la tăierea propriului meu cap? Ei bine, află că nu am nimic împotrivă. Pentru că, oricum, nu am nici o șansă să supraviețuiesc judecății bunilor noștri Părinți, intenționez ca măcar să-mi închei existența cu o faptă bună, dîndu-ți posibilitatea să te achiți cu „brio" de prima ta misiune primită în noua calitate de conducător al Agenției...

Directorul se ridică nervos în picioare și acționă pe o consolă din apropiere sistemul de bruiaj electronic, pentru a împiedica orice eventuală interceptare a convorbirii.

Fostul său șef îl urmărea zîmbind:

– În felul ăsta, îți va fi destul de greu să-ți întocmești mai tîrziu rezumatul discuției, odată ce nici tu nu mai poți face vreo înregistrare...

Fără să răspundă, Antonio Rosales ridică de pe biroul din fața sa un dosar roșu, culoarea pentru **„ultraconfidențial"** și aplicîndu-și amprenta degetului gros al mîinii drepte pe sigiliul magnetic, îl deschise frunzărindu-i cîteva file.

– Iată Drew... Chestionarul venit din **Orașul Interior,** la care trebuie să răspundă ancheta, sugerează faptul că ai încercat să-ți infiltrezi oameni în sectoare vitale ale sistemului nostru de securitate națională, chiar și acolo unde, dat fiind autonomia lor, prerogativele Agenției încetează... În esență, se consideră că ai cules informații despre existența celor din **Orașul Interior,** că ai exercitat un control și probabil ai și influențat activitatea Oficiului de Control Genetic, iar ca o încununare la toate acestea, ai întreprins tentativa de a distruge însăși inima sistemului nostru de protecție națională, centrala de întreținere a **Marelui Zid Energetic!...** Crede-mă, am lucrat atîta timp alături de tine fără să sesizez ceva din toate acestea, încît acum am sentimentul că locul meu, de fapt, nu e în fruntea unei instituții informative, ci, probabil, undeva între anonimii din fabricile subterane. Uneori, am chiar senzația că cine știe cum, codul meu genetic a fost clasificat eronat, că eu mă mișc în pielea unui personaj care nu mi-e familiar!

Drew Collins se foi puțin, apoi rosti rar, cu ochii spre fereastra de securit fumuriu:

– Da. Într-adevăr, codul tău genetic a fost clasificat și încadrat greșit!

Directorul încremeni pentru o clipă, apoi se lăsă ușurel în fotoliul său.

– Ce-ai spus?

– Exact ce-ai auzit! Locul tău, după toate legile întocmite de înțelepții Părinți ai Patriei, e într-adevăr într-una din fabricile subterane!...

– Glumești, desigur! Cine ar putea eluda toate

sistemele de securitate ce împiedică accesul la computerele de evidenţă? Nu, nimeni nu e în stare de una ca asta!...

– Eu am făcut-o! Am să-ţi explic cum să verifici... Şi va trebui să ştii şi tu s-o faci pentru altcineva. De fapt, poate e mai puţin important să fie cineva cu suflet mai uman în fruntea Agenţiei, pe cît de util ar fi să-l înlocuiască, de pildă, pe unul ca generalul Nimitz...

– Nu! se răzvrăti Antonio. Dacă m-ai pus în afara legii, va trebui să mărturisesc, pînă la urmă, acest lucru!

– N-ai decît! În cazul ăsta nu vei mai putea rămîne nici aici, dar avînd în vedere formaţia ta de pînă acum, nici în subteran nu vei mai ajunge. Ai să mă însoţeşti probabil în faţa plutonului de decimatori care cu înalt profesionalism ne vor încheia cariera...

Faţa smeadă a directorului Agenţiei îşi recăpătă trăsăturile hotărîte dintotdeauna, doar ochii albaştri mai păstrau sclipirile neliniştii ce-l bîntuia.

– Spune-mi Drew... Dacă ai făcut asta, înseamnă că toate celelalte supoziţii sînt reale. Ce te-a determinat să încerci să schimbi existenţa unui milion de oameni, aruncîndu-i în necunoscut?

– Oameni?! Oameni zici? Roboţi! Maşini umane condiţionate să asigure o cu totul altfel de existenţă celor cîteva mii din **Oraşul Interior!** Iar **Marele Zid Energetic** nu ne izolează doar de ei, ci de **adevărata existenţă umană** despre care nu avem voie să ştim altceva decît că reprezintă o ameninţare la adresa „dreptelor noastre rînduieli"!... Ştii ce înseamnă de fapt chiar numele Republicii – **„Enclava"?**

– Ce întrebare mai e şi asta?! Doar şi un copil de şcoală...

– Desigur, îl întrerupse batjocoritor bătrînul. Şi un copil de şcoală ar rosti pe nerăsuflate refrenul imnului de stat:

> **„Cuvîntul cu-nţelesul nepereche**
> **ENCLAVA, piscul însorit**
> **Domnind în limba-ne străveche,**
> **Părinţii Patriei l-au zămislit!..."**

Collins se ridică şi din doi paşi fu lîngă seiful îngropat în peretele din spatele consolei pentru comunicaţii, încercînd să-l deschidă. Ezitînd puţin, succesorul său i se alătură şi utilizînd noul cifru, îl deschise. Bătrînul extrase dintr-un compartiment mascat, aproape fără să se uite, un volum de o grosime apreciabilă. Tăcut, i-l puse celuilalt în mînă.

Antonio era uluit. Ţinea în mînă un **Dicţionar enciclopedic** editat cu mai bine de o sută de ani în urmă, într-un loc a cărui denumire nu-i spunea nimic: **„Philadelphia, Pennsylvania"**. Mîna îi tremura încetişor ştiind că după distrugerea tuturor cărţilor vechi, încă înainte de naşterea sa, păstrarea unei asemenea scrieri echivala cu o crimă teribilă, pedepsită în consecinţă. Ştia prea bine că nici chiar lui, şeful unui organ de supraveghere secretă, nu-i era îngăduit să-i cunoască conţinutul. Collins îi luă cartea din mînă şi deschizînd-o cu precizie într-un anume loc, citi cu voce răguşită: **„ENCLAVA — 1. grup de populaţie străină izolat în mijlocul masei indigene; 2. teren închis sau cu acces dependent de altă proprietate"...** Ei bine, ce spui?

– Dar asta înseamnă că...

– Da, înseamnă că sacrul **Cuvînt** nu e de inspiraţie divina, aşa cum ni se sugerează şi e mult mai probabil că aceasta-i denumirea sub care ne recunosc cei din jurul nostru, de ochii cărora ne ascundem în spatele **Marelui Zid,** pentru a nu suporta cumva, vreuna din tainicile influenţe ale comunismului mondial, despre care de altfel, nici nu ştim nimic, decît că există...

Drew Collins introduse **Dicţionarul** în ascunzătoarea sa. Se reaşeză. După cîteva minute de tăcere apăsătoare, timp în care meditase cu ochii pironiţi în gol, Antonio Rosales întrebă:

– În ceea ce priveşte existenţa controlului genetic, de ce nu-l accepţi, Drew? Nu e oare firesc şi util ca societatea să-şi utilizeze indivizii conform înzestrării lor naturale, punîndu-i exact acolo unde pot da un randament maxim?

– Oh! Reiei slogane care nu au nimic de-a face cu realitatea cruntă în care ne desfăşurăm existenţa! Desigur că o societate evoluată îşi va folosi componentele umane cu maximum de eficienţă, deosebindu-le însă de maşini şi oferindu-le bunul suprem – libertatea de a se bucura de existenţa, libertatea de a decide asupra lor înşile... Vezi, Antonio, copiii noştri se pot naşte numai dacă funcţionarii Oficiului de Control Genetic admit că ei se încadrează în necesarul de muncitori, supraveghetori sau decimatori. Poeţilor sau muzicienilor le este interzis să se nască! De altfel, probabil nici nu ştii ce înseamnă un poet sau un muzician... Te sfătuiesc să utilizezi, totuşi, **Dicţionarul** din seif.

– Da! Poate că o voi face... răspunse directorul gînditor. O ultimă întrebare Drew: Ce te determină totuşi să-mi vorbeşti atît de deschis? Crezi cumva că aş risca viaţa mea şi a Lindei pentru a-ţi înlesni o evadare? Te preţuiesc îndeajuns ca să îmi dau singur seama că aş încerca, dacă ai avea vreo şansă. Dar nu ai nici una! Unde te-ai putea ascunde?...

Bătrînul îşi trecu degetele unei mîini prin păr, ciufulindu-l şi mai mult, apoi se căută prin buzunarele salopetei sale portocalii de deţinut. Zise parcă fără legătură, zîmbind unei aduceri aminte:

– Ştii, demult, aveam obiceiul de a fuma. În raţiile alimentare ale funcţionarilor superiori se aflau şi cîte o sută de ţigarete. Dar cînd Înţelepţii Părinţi ai Patriei au hotărît să amplifice performanţele în înălţime ale **Zidului,** din raţiuni de economisire a energiei, au sacrificat toate întreprinderile considerate inutile într-un angrenaj ce se dorea de maximă eficienţă. N-a fost păstrat decît numărul strict necesar de fabrici de hrană sintetică... Şi după atîţia ani, iată, parcă aş mai fuma o ţigară!

– Nu mi-ai răspuns la întrebare.

– Ce ţi-aş putea răspunde? Nu ţi-am vorbit niciodată de toate acestea, tocmai pentru că nu am vrut să te fac părtaş la riscurile pe care mi le-am asumat singur. Am procedat bine, dovadă că eşti în locul meu! Nu mi-am căutat colaboratori decît printre cei strict necesari. De aceea i-am ales pe cei doi depanatori care au fost ucişi de focul decimatorilor în centrala de alimentare a **Zidului.** Dacă reuşeau să arunce în aer generatoarele, **Zidul** se frîngea, sistemele de supraveghere electronică se blocau şi rezolvarea venea de la sine. Ştii prea bine din sintezele informative că muncitorii uzinelor subterane, cu toată severitatea cu care le este dirijată existenţa, găsesc mereu noi forme de rezistenţă, că nu acceptă cu resemnare viaţa pe care o duc... În haosul care s-ar fi creat, prin acţiunile lor, **Enclava** ar fi încetat probabil să mai

existe! Nu mizez deloc pe o evadare, ci doar pe şansa de a lăsa după mine o speranţă.

Se priviră în tăcere cîteva clipe, după care directorul apăsă pe butonul de glisare a uşii ascensorului. În prag, nemişcaţi ca nişte statui, stăteau cei doi decimatori, cu armele în mîini. Îi chemă scurt:

– Luaţi deţinutul!

●

Îndată ce ajunse acasă, Antonio Rosales îşi dădu seama de starea neobişnuită, de profunda tulburare sufletească a soţiei sale. Plînsese şi ochii negri erau adumbriţi de cearcăne mari, care dădeau şi mai multă stranietate chipului ei de creolă.

– Ai plîns? întrebă el ca să zică ceva, în timp ce-o săruta uşor pe frunte.

Linda nu-i răspunse, ci, întorcîndu-se, porni spre mica încăpere care servea de sufragerie. O urmă neliniştit. Acolo, ea luă de pe masa pe care aşteptau nedesfăcute conservele, un plic cenuşiu secţionat de o diagonală roşie şi i-l întinse.

Bărbatul scoase hîrtia dinăuntru şi cu toate că bănuia de-acum conţinutul, citi textul încet, pentru a mai cîştiga timp:

Oficiul de Control Genetic
Centrul teritorial de evidenţă — 16
Către:
cetăţeana ROSALES, Linda—Maria

COMUNICARE

Vă facem cunoscut că în urma verificării anuale a codului dv. genetic, în corelaţie cu cel al soţului (ROSALES, Antonio, funcţionar guvernamental, categoria I „A"), coroborate cu necesităţile de continuitate demografică raţională, se impune pentru cuplul dv. interdicţia de a concepe un copil în cursul următoarelor 365 de zile de la primirea prezentei.

Drept pentru care, în virtutea prerogativelor şi împuternicirilor emanate din voinţa Consiliului Părinţilor Patriei

DISPUN:

a) — efectuarea controlului medical în termen de 3 (trei) zile;

b) — întreruperea cursului unei eventuale sarcini şi (urmare a încălcării prevederilor precedentei comunicări) sterilizarea obligatorie.

Vă atragem atenţia că încercarea de sustragere în orice fel de la îndeplinirea dispoziţiilor de mai sus sînt sancţionate conform Legii Disciplinei Sociale, cu diminuarea raţiei alimentare şi transferarea pentru un an în coloniile miniere de muncă.

Şeful CTE — 16,
Allan Burton

Antonio reintroduse hîrtia în plic, aruncîndu-l pe masă, după care trase mai aproape două taburete metalice, silind-o cu blîndeţe să se aşeze lîngă el.

– Trebuie să ai răbdare, Linda! Poate peste un an vom primi totuşi autorizaţia...

Brusc, ea îşi aruncă într-o parte pletele întunecate şi-l privi cu ochi mînioşi, scăpărători:

– N-am ce să mai aştept! Niciodată! Auzi?! Niciodată nu o voi primi!...

– Linişteşte-te, trebuie să înţelegi situaţia. Nu se poate altfel.

– Dar sînt însărcinată! Înţelegi că de acum nu voi mai avea nici o şansă?! urlă ea printre hohotele de plîns.

– Nu se poate! încremeni Antonio. Doar ai folosit în permanenţă anticoncepţionalul ce ţi-a fost repartizat! Glumeşti, nu-i aşa?

– Nu... gemu Linda. N-am mai vrut să-l iau! Am sperat că... Uite, pune mîna. Mişcă!...

Antonio Rosales îşi aşeză palma pe pîntecul femeii şi deodată un fior necunoscut îl răscoli, tulburîndu-l cu totul. Degetele tremurătoare simţeau mişcările uneori mai lente, alteori mai violente ale fătului. O parte din el însuşi se zbuciuma acolo, parcă simţindu-i apropierea, chemîndu-l.

– Ce putem face, acum? se întrebă el cu voce tare.

– Antonio, ascunde-mă! se auzi ca un răspuns glasul ei tremurător.

– Nu există un asemenea loc... Va trebui, draga mea, să accepţi întreruperea sarcinii.

– Şi sterilizarea?! Linda sări în picioare cu chipul urîţit de furie şi disperare. Pentru ce să mai trăiesc atunci? Tu ai munca ta, dar eu stau zi şi noapte între pereţii ăştia fără să pot face altceva decît să-ţi deschid conservele cu hrană! Mi-e silă de viaţa asta searbădă! Ce folos că am privilegiul de a nu munci într-o uzină subterană, dacă în calitate de soţie de funcţionar superior nu-l am pe acela de a-mi naşte şi creşte copilul, măcar pînă la cei cinci ani, cînd sînt preluaţi de Stat!... E al meu, Antonio, şi nu pot renunţa la el!

Izbucnind din nou în plîns, i se aşeză bărbatului pe genunchi, înlănţuindu-i gîtul cu braţele. Antonio Rosales îi netezea cu o mînă pletele albăstrii într-o mîngîiere duioasă, în timp ce palma celeilalte mîini alunecă fără voie pe după mijlocul ei, căutîndu-i curbura graţioasă a pîntecului.

– Linişteşte-te, iubito! Voi căuta o soluţie... îi şopti el, în timp ce simţea din nou zvîcnetele neregulate, ca pe un mesaj adresat fiinţei sale de către o componentă a ei, un mesaj care, venind dintr-un univers misterios, îi desluşea, totuşi, însăşi sensul existenţei...

●

Pătrunzînd în celula fostului său şef, directorul Agenţiei scoase grijuliu dintr-un buzunar un mic dispozitiv de bruiere electronică şi-l puse în funcţiune. Aflat în picioare, în mijlocul încăperii, de parcă s-ar fi aşteptat la această vizită, Drew Collins ridică semnificativ ochii spre obiectivul camerei video care le urmărea silenţios mişcările din înaltul tavanului.

– Nu-ţi fă griji, Drew! Instalaţia funcţionează parţial, doar pentru uzul computerului, care altfel ar semnala blocarea echipamentului de supraveghere, însă înregistrarea e ştearsă automat de o mică sursă de radiaţii plasată unde trebuie...

– Dacă-i aşa, dă-i drumul, Antonio! Te-aş invita să stai jos, dar în noua mea locuinţă... şi bătrînul îşi flutură cu dezolare mîinile spre pereţii goi, de un cenuşiu metalic, care îl înconjurau.

– Lasă astea, Drew. Linda... Linda e însărcinată

în pofida lipsei de autorizaţie din partea Oficiului de Control Genetic! În trei zile trebuie să se prezinte pentru control...

– Biata Linda! murmură celălalt consternat. Va trebui să accepte sterilizarea...

– Nu vrea, şi... nu vreau nici eu, Drew!

Bătrînul îl privi cu neascunsă uimire:

– Te gîndeşti să...

– Trebuie să mă ajuţi! Singura soluţie pentru noi e evadarea dincolo de **Zid!** Azi noapte am imaginat în linii mari un plan de acţiune. Dacă ai accepta să ne ajuţi, am putea spera să reuşim... Sînt convins că tu mai dispui de cîteva atú-uri!

Drew Collins îl cercetă cîteva clipe în tăcere, apoi răspunse cu oboseală în glas:

– Dragul meu Antonio, sper să nu mă înşele perspicacitatea de care am fost întotdeauna atît de mîndru, pentru că mi-e greu să cred că procedezi la o simplă manevră informativă menită să răspundă cît mai complet chestionarului lui Kurt Krüger... Curajul de a-ţi accepta propunerea mi-l dă credinţa că nu ai fi în stare s-o amesteci pe Linda într-o maşinaţie atît de scîrboasă, chiar şi în contextul lipsei de scrupule în alegerea mijloacelor, specific meseriei noastre... De fapt, care-i scenariul imaginat de tine?

●

În momentul în care figura colţuroasă a lui Kurt Krüger îşi făcu apariţia pe ecran, orice urmă de nesiguranţă pieri din sufletul lui Antonio Rosales.

– Ei bine, domnule director, au apărut elemente atît de senzaţionale, încît era necesar să-mi soliciţi audienţa, ignorînd mijloacele obişnuite?!

– Într-adevăr, Excelenţă!

Mîngîindu-şi distrat bărbuţa roşcovană, cu totul neobişnuită pentru un locuitor al **Oraşului Exterior,** demnitarul se lăsă pe spate în fotoliul său, invitîndu-l:

– Expune-le!

– În primul rînd, Excelenţă, am stabilit că dimensiunile complotului sînt mult mai ample decît se putea bănui iniţial. Collins a avut în vedere realizarea acţiunii de destabilizare chiar în condiţiile demascării şi arestării sale...

– Cum? Ce tot spui? exclamă aproape speriat Kurt Krüger. Doar, odată cu cei doi ticăloşi de depanatori, au fost recuperate şi explozibilul şi dispozitivele de detonare!

– Aşa este, Excelenţă! Însă această acţiune a fost dublată de alta şi încă într-un mod cît se poate de ingenios.

– Amănunte!

– Aflînd că soţia mea Linda este însărcinată, în pofida interdicţiei impuse de Oficiul de Control Genetic, şi urmînd să fie supusă sterilizării, pe care doreşte să o evite, am imaginat o primă variantă de demascare a trădătorului. Collins a avut întotdeauna o afecţiune neobişnuită pentru soţia mea, fapt cu totul nefiresc pentru un funcţionar al Agenţiei, slăbiciune ce demonstrează elocvent descompunerea sa morală. Socotind că, determinînd-o pe Linda să aducă servicii deosebite orînduirii noastre de stat, va putea beneficia în mod excepţional de clemenţa **Înţeleptului Consiliu** în privinţa sterilizării, i-am propus lui Collins evadarea în trei...

– Rosales! Ochii Înţeleptului Părinte aruncau fulgere, iar faţa i se congestionase. Rosales! Nu cumva faci un joc dublu?

– Nu, Excelenţă! Alături se află generalul Nimitz pe care l-am pus la curent şi care urmăreşte îndeaproape desfăşurarea acţiunii. Doriţi să-l vedeţi?

– Nu, nu încă! Continuă...

– Aşa cum mă aşteptam, motivul ofertei mele de colaborare a fost convingător şi Collins a acceptat-o. Intrînd în amănunte, am aflat cu surprindere că situaţia este mult mai gravă decît puteam bănui, că va trebui cu adevărat să simulăm evadarea în termenii planului imaginat de el. O lovitură pentru mine, Excelenţă, a fost relevarea adevărului că soţia mea a fost recrutată mai demult de trădător şi a fost elementul cheie al planurilor sale. În paralel cu acţiunea eşuată din centrala energetică **Beta,** Linda a montat un **inhibitor** electronic pe cablul uneia din reţelele de interconectare a computerelor ce controlează regimul de funcţionare al tuturor componentelor sistemului de forţă! Cînd se va declanşa, va fi un dezastru general...

Figura lui Kurt Krüger se lungise, buzele subţiri îi tremurau, iar ochii spălăciţi iradiau neliniştea ce-l stăpînea.

– E în funcţiune, Rosales?

– Da, Excelenţă. L-am pus chiar eu în regim de funcţionare, fără s-o ştiu, printr-un semnal emis automat în momentul anulării vechiului cifru de la seiful instalat în biroul acesta. A fost o măsură de prevedere pe măsura geniului rău care este Drew Collins!

– De necrezut! Cum a putut înfăptui o femeie un lucru care cere competenţă tehnică şi curaj?

– Pînă la căsătorie, Linda a muncit într-o fabrică de montaje electronice, iar în ceea ce priveşte curajul, acesta izvorăşte din refuzul de a accepta sterilizarea, din disperare...

– Bine, bine! îl întrerupse nerăbdător celălalt. Cum a pătruns însă în zona cablurilor magistrale? Doar accesul la reţeaua subterană de transport pneumatic e controlat cu stricteţe de gărzile de decimatori?

– Printr-un puţ nesigilat, Excelenţă. A fost identificat întîmplător, cu ani în urmă, de Collins în magazia de expediţie a unei fabrici de ţigarete dezafectate.

Deodată, Kurt Krüger sări ca ars:

– Cît timp a mai rămas pînă la declanşare?

– Din acest moment, zise Antonio aruncîndu-şi în fugă ochii pe ceas, cinci ore şi douăzeci şi opt de minute.

– Oh! gemu înaltul demnitar. Sînt şanse să fie găsit la timp?

– Nici una, Excelenţă! Ar dura luni de zile o verificare sistematică în păienjenişul acela de cabluri colorate. Aparatul nu poate fi recuperat rapid decît de Linda, dar nu o putem supune la presiuni pentru că, mai mult ca sigur, ar trage de timp pînă la momentul fatal. Tocmai de aceea se impune continuarea jocului bazat pe varianta evadării în trei, favorizată de realizarea unei tranzacţii cu **Înţeleptul Consiliu,** care să permită accesul la reţeaua de transport pneumatic. Scenariul lui Collins prevede o nouă reglare a inhibitorului, astfel încît declanşarea să se realizeze chiar în momentul în care am fi la baza **Zidului.** Această nouă reglare îmi va da posibilitatea să acţionez în vederea neutralizării dispozitivului. Am expediat deja cabinetului dumneavoastră întreaga documentaţie privind desfăşurarea detaliată a acţiunii, măsurile de siguranţă luate împreună cu generalul Nimitz,

SCURTA CARIERĂ A LUI ANTONIO ROSALES

într-un cuvînt, totul! Cum hotărîţi, Excelenţă?

Kurt Krüger se foi nervos în fotoliu şi răspunse în cele din urmă şovăitor:

– Acţionează, domnule Rosales! Îndeplinindu-ţi misiunea cu bine, vei fi recompensat pe măsură şi, cine ştie? Poate că împreună cu ceilalţi Părinţi, vom hotărî în mod cu totul excepţional transferul dumitale aici, în **Oraşul Interior.** Acum, cheamă-l şi pe generalul Nimitz...

●

Sala lungă în care cu zeci de ani în urmă se stivuiau baloturile de tutun sintetic, sau cutiile transparente cu ţigarete scurte şi groase, se releva dezolantă în lumina puternică a reflectoarelor. De-a lungul pereţilor măcinaţi de umezeală stăteau înşiraţi, cu armele în mîini, decimatorii.

În mijlocul halei, cu spatele la platforma deschisă a ascensorului de acces la reţeaua subterană de transport pneumatic, în salopetele portocalii de detenţie, Drew Collins şi Linda Rosales priveau la desfăşurarea de forţe din jurul lor cu o seninătate surprinzătoare.

Bătrînul părea chiar că adulmecă satisfăcut aromele dulcege de tutun care persistau încă după atîta timp, impregnate în porii zidurilor de beton, iar Linda îşi scutura copilăreşte pletele-i negre şi surîdea atunci cînd ochii ei strălucitori prindeau pentru o clipă privirea soţului.

John Nimitz, urmat de Antonio şi decimatorul din garda sa de corp se apropiară. Generalul îşi privi ceasul, apoi li se adresă celor doi cu voce lipsită de culoare, monotonă, atît de contrastantă în raport cu fizionomia lui aspră:

– Drew Collins! **Consiliul Părinţilor Patriei** a hotărît să accepte propunerea voastră, dăruindu-vă libertatea supravegheată, precum şi permisiunea păstrării sarcinii de către Linda Rosales, în schimbul neutralizării inhibitorului electronic. În calitate de martori şi garanţi, vă vor însoţi domnul director al Agenţiei Naţionale pentru Securitatea Republicii şi garda sa de corp, sergentul decimator Cole. În cazul în care nu veţi respecta înţelegerea încheiată, Cole are ordinul să vă execute pe loc! Porniţi...

În tăcere, cei patru urcară pe platforma ascensorului, după care Collins îl puse în mişcare. Cu o lanternă puternică, sergentul lumina peretele circular al puţului. După cîteva minute, la patruzeci de metri adîncime, platforma se opri fără zgomot. Printr-o nişă ovală pătrunseră într-o încăpere trapezoidală luminată slab de lămpi verzui de avarie. Bătrînul făcu un gest scurt spre una din uşile masive de oţel:

– Numărul 5!

Se îndreptară într-acolo, în frunte cu sergentul care apăsă pe butonul de chemare a capsulei. În scurt timp, pe panoul de apel apăru pîlpîitoare o lumină albastră a unui avertizor, iar şuieratul puternic care se auzise pînă acum încetă, vestind egalizarea presiunii din tubul de ghidaj.

Cole învîrti volantul greu şi uşa se deschise. Capsula, cu portiera glisată, se afla acolo. Pătrunseră pe rînd, instalîndu-se pe banchetele transversale, faţă în faţă, doi cîte doi. Sergentul închise uşa răsucind invers volantul îngropat în blindajul cenuşiu şi comandă etanşeizarea portierei. Automat, se auzi zgomotul înfundat al turbinelor ce modificau presiunea, iar vehiculul se puse lin în mişcare.

– Stinge lanterna aia! rosti cu glas poruncitor Collins şi spre surprinderea lui Antonio, decimatorul se conformă imediat.

În lumina palidă a plafonierei, chipurile lor căpătau contururi aspre şi impersonale. Antonio Rosales simţea cum genunchii Lindei, lipiţi de ai săi, tremura uşor. Observa în acelaşi timp cum bătrînul îl privea insistent pe sergentul instalat în faţa lui, dar nu cu severitate sau cu suspiciune, ci cu o inexplicabilă blîndeţe. Se gîndea în acelaşi timp cu febrilitate, încercînd să-şi imagineze modul în care va reacţiona decimatorul atunci cînd îşi va da seama că nu există nici un fel de inhibitor electronic de demontat. Se mai întreba apoi ce cale de evadare hotărîse Collins, pentru că acţiunile următoare refuzase să i le comunice, pentru a-l proteja în cazul unui eşec.

Cele zece minute s-au scurs şi capsula ajunse la capătul traseului. Pătrunzînd în incinta staţiei, Collins se întoarse spre Cole.

– Dă-mi arma, Roger!

Prompt, sergentul scoase de la şold centura cu tocul în care se afla pistolul şi-o întinse bătrînului. Fără să dea vreo explicaţie, acesta şi-o încinse, după care le făcu semn să-l urmeze. Porniră în şir pe un culoar îngust, la capătul căruia dădură de o uşă blindată care bloca accesul la un ascensor strategic.

Roger Cole trecu în faţă şi cu evidentă îndemînare potrivi cele douăsprezece discuri, pînă ce se auzi un ţăcănit, apoi le aduse la zero, după care formă o nouă combinaţie şi uşa se deschise.

În ascensorul ce urca silenţios, Collins îi spuse zîmbind lui Antonio:

– Ce crezi că ar spune Nimitz dacă ar şti că-i cunosc cifrurile căilor de acces strategice de mai bine de opt ani?

Roger Cole zîmbea privindu-i:

– Sînt uluit, Drew! Şi înţeleg acum de ce mi-ai cerut să-l aleg ca însoţitor pe sergent. Dar ar fi cazul să-mi spui măcar încotro ne îndreptăm, căci am luat-o într-o direcţie cu totul neaşteptată pentru mine...

– Exact! Vom pătrunde acum în incinta postului de comandă manuală a centralei energetice, unde vom regla pornirea generatoarelor de rezervă în paralel cu cele aflate în funcţiune, astfel că vor sări în aer exact cînd ne vom afla în apropierea **Zidului...**

– Drew, se smulse Linda din tăcerea ei, dar dacă vom da peste oamenii generalului?

– În interiorul postului de comandă manuală este interzisă cu desăvîrşire chiar şi prezenţa decimatorilor. Acolo nu se pătrunde decît în situaţii excepţionale, de avarie iminentă!...

Ascensorul se opri. Se aflau într-o sală vastă în care instalaţii compacte se suprapuneau pînă sub tavanul înalt, legate între ele de o infinitate de cabluri de toate culorile şi grosimile. Un bîzîit intens, ascuţit, le asedia neîndurător timpanele, iar troznetele ce însoţeau cuplările şi decuplările diferitelor echipamente îi făceau să tresalte involuntar.

– In capătul celălalt! le strigă Collins, indicînd direcția cu mîna.

Au pornit prin labirintul vuitor, pînă ce au ajuns din nou în fața unei uși masive, de oțel, în mijlocul căreia sclipea un vizor cu diametrul de o palmă. Bătrînul privi cu atenție în interior, apoi îi făcu semn militarului. Roger Cole se repezi la dispozitivul de blocare, tastînd lunga combinație de cifre și litere. O făcu o dată, de două ori, de zece ori, apoi se întoarse disperat spre ei:

– Nu merge, cifrul a fost schimbat!

Antonio Rosales îl privi semnificativ pe Collins și exclamă cu un zîmbet amar:

– E o măsură de prevedere suplimentară a lui Nimitz, poate sugerată chiar de Kurt Krüger...

– Păcat... Ne-au încurcat socotelile, însă nu-i totul pierdut! Vom încerca altceva...

Drew Collins scoase pistolul din tocul agățat la brîu și începu să lovească insistent cu țeava în sticla vizorului. În cele din urmă acesta plesni și se fărîmiță în bucățele mărunte. Mai greu cedă ochiul aflat în partea cealaltă. Bătrînul curăță orificiul, privi atent prin el și-l trase de mînă pe succesorul său.

– Uită-te și tu! Vezi acolo, pe panoul vertical din față, tasta aceea roșie?

– Da, o văd... E cumva declanșatorul manual al grupului de generatoare de rezervă?

– Într-adevăr! Cum nu putem pătrunde pînă acolo pentru a programa intrarea în funcțiune potrivit planului nostru, eu voi rămîne aici și-l voi acționa atunci cînd va fi nevoie.

– Cum ai putea face una ca asta? Pînă acolo sînt cel puțin doisprezece metri!

– Cu un proiectil! zîmbi Collins mîngîindu-și arma. Roger! se întoarse el spre sergent. Cît timp am făcut din stația de transport pneumatic pînă aici?

– Nouă minute.

– Bine... Vă întoarceți înapoi și vă îmbarcați în capsula liniei 12. În douăzeci și două de minute veți străbate întregul teritoriu al **Orașului Exterior,** ajungînd într-un punct aflat în imediata apropiere a **Zidului.** Ascensorul pentru accesul la suprafață e considerat ca inexistent, l-am pus eu la punct cu cei doi oameni care au pierit... Peste treizeci și cinci de minute, declanșez focurile de artificii. Duceți-vă!

– Trebuie să găsim o altă soluție, Drew! spuse încrîncenat Antonio. E ridicol să pieri, cînd toată viața nu te-ai gîndit decît la ziua asta...

– Am să rămîn eu aici! interveni Roger Cole.

– Nu, băiatule... Tu ai o viață înaintea ta! Eu... Plecați și nu mai pierdeți timpul! O dată cu explozia se opresc și mijloacele de transport și riscați să rămîneți blocați pe traseu! E un ordin!

Linda îl îmbrățișă cu ochii scăldați în lacrimi, iar soțul ei îi strînse puternic mîna.

– Scurtă carieră ai avut, Antonio! spuse zîmbind Collins. Plecați acum!... Roger, ai grijă...

Cei trei porniră aproape în fugă printre structurile înalte ce trepidau neobosite. Întorcînd pentru o clipă capul, Antonio Rosales îl zări pe bătrîn profilîndu-se subțire, pe fondul cenușiu al ușii metalice, fluturîndu-și o mînă într-un gest de îndemn sau poate de adio.

●

Cu multă greutate reușiră cei doi bărbați să înlăture trapa ce masca gura de acces a ascensorului, îngreunată de stratul de pămînt gălbui acoperit de o vegetație anemică. Trăgînd-o și pe Linda la suprafață, se întinseră pe burtă, cercetînd împrejurimile. La mai puțin de două sute de metri se înălța, înspăimîntător, **Zidul.**

Șirul scund, alcătuit dintr-o succesiune monotonă de emițătoare, electrozi, reflectoare energetice și antene de ghidaj, sprijinea deasupra lor o nesfîrșită cortină care pulsa și se vălurea roșietică, într-un vuiet asurzitor. Coloane de scîntei argintii o străbăteau din loc în loc, aidoma jerbelor unei fîntîni arteziene.

Antonio simțea cum o amorțeală ciudată începe să-l copleșească, în timp ce capul îl durea deja cu intensitate. Privi spre Linda cu strîngere de inimă, apoi spre Roger Cole, care scruta cu ochii injectați silueta **Orașului** ce se zărea în depărtare.

– Ceasurile nu funcționează, dar cred că nu mai sînt decît trei-patru minute! îi strigă Antonio. Dacă nu reușește, mai mult de zece minute nu rezistăm aici, în raza cîmpului creat de prezența **Zidului...**

– Va reuși! El reușește întotdeauna... răspunse militarul fără să-și întoarcă privirea.

Și deodată, o flamă uriașă se ridică undeva, în centrul **Orașului,** urmată apoi de zgomotul unei explozii colosale. În spatele lor, **Zidul** păru întîi că erupe într-un flux clocotitor de fulgere albastre, apoi se prăbuși din înălțuri transformat într-un foc mirific de artificii. Și dintr-o dată liniștea, nuanțată și mai mult de îndepărtatele bubuituri ale exploziilor ce se succedau la intervale scurte, se instăpîni nefirească.

Sărind în picioare, cei doi soți se îmbrățișară. Linda plîngea nestăpînită, dar Antonio Rosales, eliberat de tensiunea ultimelor zile, simți imperios nevoia de a izbucni într-un rîs nervos.

– A reușit! A reușit Drew Collins! strigă el printre hohotele nefirești, repezindu-se spre fostul sergent. Tăcu dintr-o dată văzîndu-i chipul îndurerat. Niciodată nu și-ar fi putut închipui că din ochii unui decimator se pot scurge lacrimi.

Roger Cole făcu un gest vag cu mîna spre coloanele de fum dens ce secționau în cîteva locuri orizontul și, în timp ce-și arunca mănușile cu plăci de oțel și casca neagră, spuse:

– Era tatăl meu... Și-acum, să mergem!

●

Merseseră timp de cîteva ore printr-un ținut deșertic, observînd doar arareori cîte un mănunchi de ierburi zdrențuite printre dunele de nisip, apoi trecuseră peste un șir de dealuri sterpe, epuizați de sete și oboseală, cu genunchii răniți de alunecarea prin grohotișuri, pînă cînd, la căderea nopții, au ajuns pe o cîmpie înaltă, acoperită cu pîlcuri de copaci. Au așteptat ghemuiți trecerea nopții pătrunși de răcoarea ei, neputînd nici unul să adoarmă, fericiți la gîndul că au scăpat din lumea lor nefericită, dar neliniștiți de necunoașterea celei în care pătrunseseră.

În zori își continuară drumul spre răsărit, de-a lungul unui rîu ce-și purta molcom apele pe sub frunzele uriașe ale unor arbori ciudați. Totul era ciudat pentru ei. Nu mai văzuseră niciodată vreun rîu sau copaci sau ceva asemănător covorului verde și moale pe care călcau, amețiți de efluviile parfumate ale florilor viu colorate. În patria lor de beton și metal, cu vaste teritorii subterane, din care mulți nu ieșeau niciodată, nu exista nimic din toate acestea. Doar cerul decupat de coama **Ma-**

relui **Zid Energetic** părea să aibă aceeași culoare. Însă acolo, cine își îngăduia să-l privească?

Cînd soarele se ridicase la zenit, iar rîul se pierduse într-un canion îngust, o briză ușoară le aduse în nări răsuflarea sărată și cu miros de alge a Oceanului și țipetele stridente ale goelanzilor. Le-a apărut în față dintr-o dată, de după coama unui meterez de stînci, copleșindu-i cu imensitatea apelor sale verzi-albăstrii, cu fuga neostenită a talazurilor înspumate spre plajele nisipoase, aflate jos, la picioarele lor.

– Măcar pentru a vedea asta și tot merita să încercăm! șopti Antonio, cu privirea împăienjenită de strălucirea reflectată de fațetele de jad ale imensului giuvaier lichid.

Ținîndu-se de mînă, coborîră cu dificultate țărmul înalt și, ajungînd la poalele lui, o porniră de-a lungul apei, călcînd fericiți prin nisipul umed și fin, amestecat cu scoici de diferite culori și crustacei aduși de valuri.

Pe neașteptate, malul păru că se frînge pentru a face loc unui mic golf ocolit de o plajă foarte lată, în apele căruia un grup de copii se zbenguiau zgomotos.

Neîncrezători, priviră joaca lor plină de veselie, pînă ce un glas cristalin răsună în spatele lor.

– Ați venit să faceți baie?

Se întoarseră speriați și văzură o fetiță de vreo șase ani, cu părul scurt și blond, cu trupul suplu și bronzat, purtînd pe ea doar o pereche de chiloți roșii.

– Dacă vreți, vă pot arăta un loc mai grozav ca ăsta, continuă fetița.

– Corina, iar te amesteci!... N-o luați în seamă, așa e ea, se bagă în sufletul oricui! li se adresă o adolescentă înaltă, armonioasă, cu părul castaniu legat la ceafă cu un șnur alb, care apăruse și ea ca din pămînt. Erau în mod evident surori, chiar dacă singura asemănare o constituiau linia dulce a bărbiei și o anume poziție a capului, ușor aplecat spre umărul stîng.

– De ce să nu le arăt locul nostru, Odette? Uite ce frumoasă e, cu părul acesta lung și negru! Îmi dai voie să ți-l mîngîi?

Linda se lăsă în genunchi, emoționată, simțind pentru prima dată în viață cum o inundă fericirea atunci cînd, mîngîindu-i pletele, fetița își oglindi ochișorii veseli în ochii ei, apropiindu-și nasul mic și pistruiat de obrajii trași de suferință.

Încă buimăcit, Antonio privea fetele, amintindu-și cu durere de chipurile palide și fără expresie ale copiilor încazarmați din **Orașul Exterior.** Copii cărora le lipsea însăși noțiunea de joacă cărora le lipsea, în toate manifestările lor, orice urmă de veselie.

Roger Cole îi puse mîna pe umăr, atrăgîndu-i atenția cu voce joasă:

– Acolo, sus pe cer... E ceva care zboară...

– E un elicopter de salvare, interveni Odette, neînțelegînd uimirea lor. Îi caută pe cei care au putut scăpa din țara aceea ciudată. Oare nu cumva sînteți... de-acolo?!

– Ba da, îngăimă Linda.

– Și nu știi cum arată un elicopter? șușoti Corina la urechea ei, ținîndu-i mîinile pe după gît.

– În țara noastră nu sînt aparate de zbor, ele ar fi constituit pentru oricine o tentație prea mare...

Între timp, la semnalele adolescentei care escaladase faleza, elicopterul făcu un ocol larg, aterizînd în apropiere. Un tînăr blond coborî și se apropie cu pași mari, fixîndu-i cu multă curiozitate.

– Sînteți din enclavă?

– Da, am evadat din **Republica Enclava,** în cursul zilei de ieri, răspunse Antonio.

– Ei, **Republica Enclava!...** Cine știe cît se va mai numi așa, zise tînărul zîmbitor, mîngîind capul ciufulit al Corinei. Din cîte spun ceilalți fugari, acolo se duc lupte de stradă... Haideți să vă conduc la un centru de întremare.

În timp ce săruta obrajii fetelor, înainte de îmbarcarea în aparatul de zbor, Linda se gîndea fericită că viitorul ei copil va crește și va semăna negreșit cu acestea. Doar Antonio Rosales căzuse pe gînduri și nici nu păru să sesizeze senzația de gol din stomac ce întovărăși înălțarea elicopterului. Roger Cole făcu o vreme semne de rămas bun celor două surori care-și fluturau mîinile, strigînd și țopăind, apoi îi spuse celuilalt:

– Cred, domnule Rosales, că ați hotărît să ne întoarcem amîndoi **acolo...**

– Da, Roger! Trebuie, totuși, să sfîrșim treaba începută...

Desen de LUCIAN POP

PAUL SPÎNU

PAȘI PE LUNĂ

De la început trebuie să remarc un fapt aproape evident: titlul nu este prea bine ales! Ar fi fost poate mai bine: „Plimbîndu-mă pe Lună" sau „O plimbare pe Lună". Şi asta pentru că primul cuvînt din titlu, adică „paşi" ar putea fi interpretat exact cum se recomandă: cîţiva paşi acolo, în sus şi-n jos şi cu asta gata. Or eu aş dori un voiaj mai lung pe Lună. Dar nici cuvîntul „plimbare" n-ar fi tocmai potrivit pentru că nu va fi vorba despre nici o plimbare, după cum veţi vedea în cele ce urmează. La urma urmei nu va fi vorba nici despre Lună, căci prin Lună nu înţeleg neapărat acest satelit natural al Pămîntului, ci mai degrabă un spaţiu cu totul iluzoriu, căruia aş fi putut să-i spun oricum. Şi atunci, ce rost are titlul ales? Păi ce-aţi vrea să mai fac acum? L-am scris aşa şi nu mă pot întoarce să-l şterg. Adevărul este că cele ce urmează nici n-ar fi trebuit să poarte un titlu, dar cum aşa se obişnuieşte, cum mi-a plăcut mie acesta la început (apoi am constatat că prezintă inconveniente!), cum nu pot să mai dau înapoi şi să-l şterg, am să-l las acolo unde l-am pus. Putem, de comun acord, să nu ţinem seama de el. Putem deci, să-l uităm. E mai bine aşa?

Vă rog să nu consideraţi că mi-aţi făcut o concesie. Asta ar ridica cel puţin două probleme extrem de delicate:

În primul rînd, făcîndu-mi o concesie ar trebui să vă gîndiţi tot timpul că poate aţi creat un precedent pe care eu aş dori eventual să-l speculez, ceea ce ar fi evident în dezavantajul vostru, iar suspiciunea cu care mă veţi urmări de aici înainte va fi în dezavantajul tuturor.

În al doilea rînd, considerînd eu că mi-aţi făcut o concesie, m-aş simţi jenat, eventual ca atunci cînd joci şah cu cineva mai bun decît tine şi pentru a echilibra forţele acesta îţi dăruieşte o figură (asta o simţi imediat, chiar dacă se face că o pierde forţat!), sau dacă nu m-aş simţi jenat, poate un demon al perversităţii m-ar împinge să vă trişez.

Evident că dacă sînt sigur că nu mi-aţi făcut o concesie totul are să fie bine şi ne vom ocupa în continuare de ceea ce doream să vă spun.

Nu-mi place să fiu întrerupt din lucru, dar nici

nepoliticos nu se cade să fiu. Ce-o mai fi şi asta, o să ziceţi? Nu seamănă a început de povestire. Aşa şi este! Tocmai voiam să încep povestirea, cînd, bunul meu amic P îşi face apariţia, aşa cum numai el ştie: fără să sune, fără să bată la uşă şi foarte încet, la concurenţă cu pisica. Prezenţa şi-o face simţită abia cînd ajunge în spatele meu şi cînd urlă cît îl ţin bojocii:

– Salut, bă!

Evident că din politeţe eu trebuie să mă ridic de pe scaun (este adevărat că masa la care scriam se răstoarnă, sticla cu cerneală este proiectată în vaza de cristal de pe etajera din colţ şi, în mod paradoxal, cea care se sparge este vaza; dar nici sticluţa nu are o soartă mai fericită, spărgîndu-se în cădere, pe podea, deoarece are inspiraţia să nimerească singurul obiect metalic aflat atunci pe jos: ciocănelul nichelat pe care-l ţin pe masă de obicei, nu ştiu în ce scopuri). Ridicarea de pe scaun a fost probabil mai bruscă decît trebuia, iar inima a făcut un efort mai mare (am simţit-o cum a stat să se odihnească!) aşa că stau cîteva clipe să mă reculeg, după ce în prealabil mi-am stăpînit impulsul lăuntric de a o lua la fugă sau de a mă ascunde undeva. Peste cîteva momente am realizat clar că amicul P se află în cameră, căci numai el zîmbeşte cu gura pînă la urechi în timp ce printre dinţi îi iese un fel de mîrîit de satisfacţie.

Tot el este cel care vorbeşte primul, sesizînd probabil imposibilitatea de a-i răspunde la salut. Are un glas gros, iar vorbele îi sînt tărăgănate. Intonaţia este imposibil de redat în scris, dar atît de interesantă, încît vă invit să-l ascultaţi măcar o dată vorbind.

– Fiule, situaţia roia în jurul meu, drept care mi-am zis să vin să văd ce mai faci tu, bă! Bănuiam eu că te învîrţi aşa degeaba înlăuntrul cavităţii şi am hotărît să te mai activez eu.

L-am poftit să ia loc, dar nu s-a aşezat. Trebuie să vă spun că îi face o deosebită plăcere ca în timpul unei vizite care nu durează decît trei sau patru ceasuri să stea jos cîteva minute. În timpul care îi mai rămîne, se plimbă încolo şi încoace cu mîinile la spate sau împreunate în faţă, fie cu o mină gravă, fie rînjind aşa cum v-am mai spus.

– Fiule, reluă amicul P, după cum probabil că bănuieşti cu certitudine, sînt pe cale să realizez o lucrare grandioasă, care îmi va aduce nemurirea.

– Nu ştiam că te ocupi cu cercetări biologice, am remarcat eu timid.

– Bă, păi cum te ştiu eu aşa de tântălău, numai tu puteai să te gîndeşti în cu totul alt colţ al situaţiei abundente în care mă aflu. Nu-i vorba de medicină ori de biologie, ci de tehnică fiule, de cea mai înaltă tehnică, de filozofie chiar, dacă nu priveşti aşa de obtuz cum eşti obişnuit s-o faci.

M-am aşezat pe scaunul pe care amicul P îl refuzase, căci mi-am dat seama că trebuie să ascult în continuare lucruri interesante. Am aprins şi o pipă, lucru care evident că l-a supărat pe amicul P, căci trebuie să vă spun că este complet lipsit de vicii. Adică vreau să spun că nu fumează, iar de băut nu bea decît cînd este el în vizită la mine, iar nu eu în vizită la el, deoarece în acest ultim caz se declară abstinent şi te convinge că nimic nu-i mai rău pe lume decît alcoolul. Trebuie să anticipez niţeluş şi să vă spun că în cursul vizitei sale de acum am reuşit amîndoi să epuizăm rezerva de vin pe care mi-o făcusem pentru revelion, adică vreo zece kilograme.

Supărarea faţă de pipa mea se manifestă nu atît prin vorbe, cît mai ales prin fapte de fiecare dată: se repede la ferestre şi le deschide larg. Pe el îl supără fumul, dar nu-l supără frigul, pe mine exact invers, dar nici unul nu vrea să cedeze în faţa celuilalt, astfel încît mai bine de jumătate din timpul cît a stat la mine, ferestrele au fost larg dechise spre peisajul polar de afară. E de prisos cred să vă spun că zilele astea au fost frecvent 20° sub zero...

În această atmosferă, de colaborare reciprocă, a început să-mi explice importanta sa contribuţie la „ridicarea pe cele mai înalte culmi ale ştiinţei".

– După cum îţi povesteam, în mod cu totul şi cu totul anterior, sînt pe cale să definitivez o lucrare epocală: un perpetuum stabile de orice speţă! spuse amicul P, după ce deschise fereastra şi îşi desfăcu un nasture de la cojoc.

– Ştii că nu mă prea pricep la tehnică, dar parcă îmi amintesc numai de „perpetuum mobile"... aruncai eu ironic, între două fumuri de pipă.

– Nu mă surprinde întunecimea minţii tale şi tocmai de aceea m-am adunat aici, în mijlocul tău, să-ţi spun că problema unui perpetuum mobile a fost de mult clasată, ba chiar, francezii, de pildă, refuză de multă vreme să primească lucrări pentru a fi brevetate ca invenţii pe această temă şi probabil că şi alţii procedează la fel. Eu construiesc deci un perpetuum stabile şi încă unul de orice speţă.

Am tăcut ca un şcolar în faţa elocinţei profesorului de geometrie, care îi arată că bisectoarea unui unghi este unică, iar nu aşa cum rezultă din teza sărmanului copil.

Acum, că fusesem pus la punct, nu mă mai puteam aventura în ironii, dar curiozitatea mea era atît de aţîţată încît, după ce goli paharul cu vin aflat în dreapta mea, mă adresai din nou savantului meu amic:

– Îmi mărturisesc totala neştiinţă în domeniile pe care mintea ta le luminează, dar nu mi-o lua în nume de rău dacă, ori de cîte ori nu înţeleg ceva, îmi permit să te tulbur cu o întrebare.

– Prea bine fiule, rînji P satisfăcut, iar după ce-şi bău şi el paharul pe care-l plimba de la un colţ la altul al încăperii, continuă: dar să nu fie prea cretine întrebările. Vezi, numai de la pipă ţi se trage şi de aceea ţin eu geamul deschis, cu gîndul să te purifici şi să-ţi răcesc creierul înfierbîntat. Dă-i drumul!

Încurajat de tonul prietenos şi de cuvintele la fel, l-am întrebat:

– Dacă perpetuum mobile înseamnă mişcare perpetuă, probabil că perpetuum stabile vrea să însemne repaus veşnic, nu-i aşa?

– Ţi-a făcut bine cura de aer curat şi rece, combinată cu medicamentul pe care tocmai l-ai sorbit din paharul la fel de gol acum ca şi al meu. Şi între noi ăştia de aici, fie vorba, nici mie nu-mi face rău medicamentul ăsta abrupt, aşa că te rog să-mi umpli încă o dată cavitatea pe care ţi-o întind.

Desen de GHIGHI BEJAN

I-am umplut paharul cu o mînă șovăielnică, nu atît din cauza greutății încă mari a damigenei, cît, mai ales din cauza faptului că aproape-mi degerase mîna, iar el continuă:

– Bineînțeles că așa cum nu poate exista un perpetuum mobile nu poate exista nici un perpetuum stabile cu adevărat. Se va mișca și el odată cu Pămîntul, sau prin manipularea din loc în loc, dar în rest... Nu voi intra în detalii tehnice, totuși cum să-ți dau cîteva din caracteristicile lui de bază ca să-ți faci o părere. Ei bine, află fiule că randamentul agregatului meu este zero, ba chiar la o folosire extrem de îngrijită, în conformitate cu instrucțiunile pe care le voi vinde odată cu mașinăria, tinde să devină negativ. Este o performanță uluitoare, care – vezi că paharul meu a devenit o cavitate transparentă – te asigur, că va fi apreciată la justa ei valoare de toate mințile luminate ale tehnicii actuale. Eficiența economică a agregatului meu este de asemenea nulă; el nu produce nimic, nu consumă nimic. Se poate folosi în orice ramură a activității umane – remarcă te rog universalitatea sa, cu rezultate nule dintre cele mai bune. Pot să adaug, de asemenea, că poate funcționa, ceea ce în epoca noastră este fantastic de binevenit, cu orice fel de combustibil, ba chiar mai mult, cu orice substanță, care pentru el va deveni combustibil, deși este de preferat să nu fie alimentat cu nimic, cu absolut nimic. Pricepi?

Am înghițit cu noduri vinul din pahar, i-am mai umplut și lui încă unul, căci tocmai îmi întinsese paharul gol peste umăr, apoi, încă năucit de măreția invenției pe care amicul P mi-o prezenta cu mult zel am îngăimat.

– Pricepi... Nu înțeleg însă ce vrei să spui cu eficiența aceea economică nulă.

– Ei da, nici nu mă așteptam să înțelegi. Fără să intru în esența fenomenului am să te fac să înțelegi, folosind cîteva exemple, absolut la întîmplare. la gîndește-te, la ce ar fi bun un pod rulant într-o maternitate? Dar același pod într-o oțelărie? Sau la ce-ar folosi un concasor cu fălci într-o creșă de copii sau într-o alimentară? Dar același concasor gigant într-o stație de preparare a minereurilor? Și exemple de acest gen aș putea să-ți dau la infinit sau în orice caz, măcar pînă mîine dimineață, dar zici că n-ai decît damigeana asta de vin, care și așa s-a golit pe jumătate, astfel încît mă opresc aici cu iluminarea ta. Am să mă opresc în ceea ce privește genul acesta de exemple, dar trebuie să-ți ofer pentru a înțelege mai bine și un alt gen de exemple. Ai mai citit și tu prin ziare, ai mai văzut și tu pe la televizor cum mai zac utilajele prin curțile unor fabrici, fără să fie folosite, pînă ce se fac numai bune de fier vechi. Ei, acum ai priceput ce este cu eficiența economică nulă, corelată cu folosirea agregatului meu în toate activitățile umane?

Am făcut însă o astfel de mutră, de fapt din cauză că nu mai îmi simțeam degetul cel mare de la piciorul stîng de frig, încît P s-a grăbit să mă categorisească drept înapoiat mintal și să-mi explice ceea ce nu pricepusem nici de astă dată:

– Păi, dacă într-o oțelărie un pod rulant este extrem de folositor, apoi într-o maternitate ar fi mai mult decît inutil. La fel și pentru celelalte exemple. De aici, concluzia pe care orice minte luminată, ca a mea, o trage în mod irefutabil, ar fi că utilitatea fiecărui lucru în parte este o constantă ce tinde către zero, deoarece activitățile în care acel lucru se poate utiliza sînt mult mai puțin numeroase decît activitățile în care nu-și găsește locul. De aici pînă la ideea de a face un agregat cu eficiență economică nulă nu-i decît un pas, un pas pe care eu l-am făcut. Este clar că agregatul meu va putea fi folosit peste tot, tocmai din cauza eficienței lui economice, fără să sufere de bruștele salturi de utilitate ca podul rulant, concasorul sau mai știu eu ce altă invenție imperfectă a minții omenești.

A urmat o scurtă pauză, de care eu am profitat pentru a închide ferestrele, iar el pentru a-și umple paharul din nou gol. Trebuie să recunosc însă că s-a dovedit extrem de generos, deoarece l-a umplut și pe al meu, ba chiar mai mult decît putea sărmanul pahar să primească, surplusul scurgîndu-se într-un firicel vesel, mai întîi pe masă, apoi pe covorul persan. Aici însă, zglobiul izvoraș s-a liniștit dintr-o dată, căci ceea ce era apă în el a înghețat pe loc. Primăvara a venit pentru el abia mai tîrziu, cînd s-a făcut din nou cald în casă, dar a fost prea tîrziu căci covorul l-a înghițit pe nerăsuflate.

Amicul P și-a continuat descrierea minunatei invenții fără a observa însă nimic:

– Acum că ți-am arătat ce caracteristici are agregatul meu, mai trebuie să-ți spun cîteva cuvinte despre construcția propriu-zisă. Acest perpetuum stabile de orice speță este o construcție în formă de cadru sferoidal, puțin alungit la cele trei colțuri. Alegînd această formă, am avut în vedere o economie substanțială de material, un gabarit redus și o manipulare ușoară, fără riscuri. Cadrul sferoidal se va așeza rezemat de orice perete vertical, sub un unghi de treizeci de grade, astfel încît găinile să poată trece pe sub el...

– Găinile!? nu mi-am putut eu reține exclamația de uimire.

– Parcă ai fi picat din Lună direct în cap, mă apostrofă amicul P. Bineînțeles că găinile. Ce ți-am vorbit eu pînă acum? Din moment ce agregatul se poate folosi oriunde, poate fi folosit și într-o crescătorie de păsări. Evident, nu? Iar dacă se va folosi acolo, evident că activitatea găinilor trebuie să rămînă aceeași, drumurile lor de acces nefiind blo-

cate de agregatul meu.

Mărturisesc că nu aveam nici un argument împotriva logicii perfecte a amicului P, astfel încît am tăcut, continuînd să sorb din pahar. Deşi foarte rece, vinul din pahare şi din damigeană nu înghețase, din fericire pentru noi. Sau parcă aş spune că din nefericire, căci poate mi-ar mai fi rămas nişte vin pentru Anul Nou. Dar P nu mi-a lăsat prea mult timp să mă gîndesc la lucrurile astea, reluînd explicaţiile şi prezentînd acum alimentarea agregatului cu combustibil.

– Şi acum, ascultă-mă bine fiule, căci urmează o chestiune care prin implicaţiile ei multiple va revoluţiona multe tehnologii socotite pînă acum ca imuabile! Şi aici ridică paharul închinînd probabil pentru gloria eternă a minunatei invenţii şi pentru implicaţiile majore ale ei în ştiinţa şi tehnica contemporana sau viitoare, apoi reluă:

– Alimentarea cu combustibil a agregatului meu se va face printr-o ţeavă cu gaura în exterior, a cărei construcţie mi-a dat foarte multa bătaie de cap. Tocmai realizarea tehnică a ţevii cu gaura în exterior va produce o adevărată revoluţie tehnică, exceptînd, bineînţeles, revoluţia produsă de întregul agregat. Dacă pînă acum nu am avut nici un fel de dificultate tehnică, ei bine, tocmai acum m-am izbit de prima şi trebuie să recunosc de cea mai grea: cum să realizez o ţeavă cu gaura în exterior? Nu exista nici o maşină care sa fie în stare să facă aşa ceva. Dar, fiule, mintea mea a reuşit să rezolve problema! N-a fost de fapt o întîmplare fericită, ci, mai degrabă, urmarea firească a unui şir de raţionamente şi judecăţi. Am văzut într-o fabrică cum, cu ajutorul unei maşini de găurit se dădeau găuri într-o placă de metal. Celor de acolo le trebuiau evident găurile, pentru că trebuia să introducă în ele nişte buloane. Şi dintr-o dată mi-a venit marea idee, văzînd acea placă găurită, gaură lîngă gaură: de ce atîta risipă de energie şi material pentru acele găuri, cînd mai simplu ar fi să se asambleze mai multe găuri între ele pentru a reconstitui placa metalică găurită? Iar de aici pînă la valorificarea ideii la agregatul meu n-a fost mult, căci iarăşi am judecat: pe o ţeavă obişnuită voi înfăşura o gaură şi iata, am ţeava cu gaura în exterior! Magnific, nu!

Eram într-adevăr mut de admiraţie ascultîndu-l pe amicul P, iar în timp ce cuvintele lui îmi intrau prin intermediul urechilor în creier luminîndu-l, vinul îmi intra prin intermediul gurii în stomac, şi de aici tot în creier, astfel încît eram transpus.

– Şi iată şi implicaţiile de care îţi vorbeam, continuă P. Cunoşti probabil că multe din lucrurile ce ne înconjoară sînt de fapt cavităţi, sau hai să le zicem găuri. Apropo, vezi că am o cavitate abundent de goală în mîna... Aceste găuri sînt învelite într-o masă de material. Metoda tradiţională de a fabrica aceste lucruri este de a lua o bucata de material şi de a practica găurile dorite în ea sau de a turna ori mula materialul într-o formă speciala care va realiza găurile în obiect. Prea complicat, nu? Ei bine, de acum înainte se va proceda exact invers şi anume se vor alege găurile potrivite şi se vor acoperi cu materialul dorit. Iar dacă nu se vor găsi direct găurile dorite, atunci se vor asambla între ele mai multe găuri pentru a da gaura mai mare şi mai complicată de care este nevoie. Vreau să-ţi ofer chiar un exemplu concret. Ce este la urma urmei un tramvai?

Aici am ridicat mirat din sprîncene, pentru că deşi merg adesea cu acest mijloc de transport, recunosc că nu mi-am pus niciodată întrebări filozofice cu privire la dînsul. Amicul P m-a lămurit însă pe dată...

– Nu-i decît o gaură mişcătoare învelită cu cea mai banală tablă. Asta este esenţa lui, toate celelalte, cum ar fi organizarea interioară, lungimea, culoarea şi altele nu sînt decît amănunte. Şi dacă am descoperit esenţa lui, de acum nu ne va fi greu să construim tramvaie alegînd o gaură mişcătoare corespunzătoare ca viteză de deplasare şi dimensiuni şi învelind-o cu o tablă. La fel se poate proceda şi cu trenurile, avioanele, automobilele şi cu ce mai vrei tu. De fapt, nu cu ce vrei tu, ci cu ce vor inginerii ce se vor ocupa cu aceste probleme, folosind magnifica mea invenţie, pentru că trebuie să-ţi spun că voi lăsa şi altora posibilitatea de a inova plecînd de la ideile mele. Eu mă voi mulţumi cu o mică notiţă care se va afla pe fiecare lucrare: „Datorită ideilor lui P" sau „Plecînd de la ideea lui P", sau ceva de genul acesta...

În acest moment, dacă făceam abstracţie de paharul aproape gol pe care îl ţineam în mînă, puteam să-l confund pe amicul P cu întruchiparea desăvîrşită a modestiei.

– Ei bine fiule, cam asta este invenţia mea în linii mari. Mai am de pus la punct nişte chestiuni de amănunt. Dar peste cîteva zile totul va fi gata şi se va afla pe biroul directorului de la Oficiul de Stat pentru Invenţii şi Mărci.

I-am stîns cu căldură mîna amicului meu, spun cu căldură pentru că între timp ţinusem mîna pe sobă şi mi se încălzise, apoi am închinat şi ultimele pahare cu vin pentru gloria eternă a lui P şi a invenţiei lui, pentru viitorul luminos al ştiinţei şi tehnicii, viitor datorat în mare măsură acestei invenţii. Cînd toasturile şi vinul au fost terminate, amicul P a plecat strigîndu-mi din uşă:

– Bună dimineaţa, la prînz şi seara, bă! Am să te ţin la curent cu abundenţa situaţiei în care mă aflu. Fiule, îţi doresc senzaţii plăcute!

Acum, deoarece amicul P a plecat, aş putea să încep în sfîrşit povestirea noastră, dar vă rog să mă credeţi că pendula mea arată miezul nopţii, iar timpul pe care-l afectasem scrisului a fost epuizat. Vă rog să nu începeţi să strîmbaţi din nas pentru că şi eu, ca şi voi am un timp perfect programat. Nu-i vina mea că amicul P a picat aşa peste mine; cel mult am vina că am scos damigeana cu vin, dar ce fel de gazdă mă credeţi? La urma urmei vin pentru Anul Nou eu nu mai am, nu voi! În acest fel pagubă avem fiecare, căci eu am să pierd altă dată timpul pentru a vă scrie povestirea programată de fapt pentru astăzi, iar voi o să trebuiască să citiţi şi altă dată – pe timpul vostru desigur, o altă povestire pentru a afla ce vă interesează. Nu puteţi însă să vă plîngeţi că nu aţi aflat nimic. Ba chiar aş putea spune că sînteţi foarte norocoşi că aflaţi despre invenţia lui P cu mult timp înainte ca ea să fie prezentată publicului.

Nu-mi rămîne decît să vă spun „pe curînd" şi sa sperăm că la viitoarea întîlnire nimeni nu ne va tulbura dialogul. Nici chiar amicul P.

ŞTEFAN GHIDOVEANU

INCURSIUNE

Desen de MARINA NICOLAEV

Mergea fluierînd nepasator pe drumul prăfos ce şerpuia continuu, însoţind contururile arcuite ale colinelor din preajmă. Sus, pe cer, discul orbitor al soarelui înghiţea tot mai mult azurul, pe măsură ce orele se substituiau unele altora, ca picăturile de ploaie dintr-un şuvoi de toamnă tîrzie. Privi în dreapta, aproape de jumătatea pantei, acolo unde începea – năvalnică – împărăţia arborilor cu frunze ascuţite ca nişte ace, mirosind aromat şi puternic: mirosul unei păduri de brad, a cărei viaţă de o durată aproape imemorială se pierdea în clocotul evenimentelor prelinse peste faţa lumii. O scurtă ezitare: privirea nerăbdătoare înregistră mecanic nuanţa de un verde-închis a copacilor, vîrfurile lor – lance lîngă lance – înghesuite unele într-altele, ca flamurile pe un cîmp de bătălie, şi dunga puternic conturată, separînd bolta de relieful cocoşat.

În spatele lui, pe celălalt versant al văii, răsună dintr-o dată, amplificat printr-un ciudat fenomen acustic, sunetul unic, inconfundabil, al unui corn de vînătoare. Se întoarse contrariat într-acolo. Pe pajiştea grasă, împestriţată cu flori albastre de nu-mă-uita, un cavaler într-o armură lucitoare, bogat împodobită, urmărea din goana calului un grup de căprioare speriate de moarte, pe care încerca să le săgeteze cu arcul său uriaş. În spaima lor, cu nimic mai puţin graţioase totuşi, delicatele animale încercau să scape cu fuga de urmăritorul nemilos, pe care-l simţeau mereu în urmă, la numai o bătaie de săgeată distanţă, împărţind locuri în eternitate cu arma lui implacabilă. În cele din urmă, vînătorul reuşi să-şi atingă ţinta şi căprioara din coada şirului se rostogoli la pămînt, mînjind cu sînge iarba înaltă şi foşnitoare. Cîteva spasme violente îi scuturară trupul străpuns, după care înţepeni cu ochii umezi aţintiţi către necuprinsul cerului de vară...

Pe neaşteptate, drumul făcu o cotitură spre stînga şi imaginea cavalerului dispăru. În faţa drumeţului apărură siluetele zvelte ale unei aşezări omeneşti, înconjurînd cu fidelitate oglinda nemişcată a unui lac. Coloanele albe şi, s-ar fi spus, suple, care susţineau cele mai multe construcţii, păreau tot atîtea păsări gata să-şi ia zborul la un fîlfîit de aripă. Temple, apeducte şi băi termale, alături de statui şi grădini înfloritoare, dădeau impresia că bogăţia se înstăpînise pe vecie în acel oraş, la al cărui renume îngenunchease pînă şi timpul.

O şosea largă, pietruită, se deschidea dinaintea călătorului, într-o invitaţie mai mult decît elocventă. Grăbi mersul şi după un sfert de oră paşii îl purtau pe aleile străjuite de platani înalţi şi subţiri, ca nişte luminări de

INCURSIUNE

nuntă. Imediat se trezi înconjurat de mulţimea gălăgioasă, heteroclită, a locuitorilor aşezării. Nu fu surprins de ţinuta lor, cu totul neobişnuită: femeile – cu părul strîns într-un coc greu, maiestru lăsat pe ceafă – purtau rochii lungi, fără mîneci, cu faldurile adunate sub sîni; bărbaţii – tunşi scurt, soldăţeşte – purtau togă şi cununa de lauri sau, dacă vremurile erau vitrege, tunici scurte din piele de bou, întărită cu apărători de metal galben şi căşti de fier. Toţi erau veseli şi sporovaiau încontinuu, contrazicîndu-se prin gesturi şi vorbe, în lungi dispute filozofice.

Se plimbase o vreme prin oraş, sedus de bucuria redescoperirii mereu înnoite a unor locuri deja cunoscute, locuri în care poeţii îşi ofereau versurile, iar ţăranii marfa, primind în schimb învăţătura filozofilor, prin ale căror guri lumea trebuia mai întîi inventată şi doar apoi descoperită. Mersese aşa, aparent la întîmplare, printre casele albe şi platanii maiestuoşi, iar paşii lui îl purtaseră singuri pe drumul conducînd afară din acel veritabil muzeu în aer liber. Şarpele de praf i se ivi iarăşi în faţă, muşcînd orizontul înaintea paşilor obosiţi de atîta efort. Nu putea, totuşi, să rămînă. Aruncă o privire în zare şi porni din nou la drum...

Hoinări astfel, zile în şir, prin lumea aceea ciudată, în care Timpul şi Istoria păreau că-şi făcuseră culcuş. Castele fabuloase, cu donjoane sprijinind cerul, cu ziduri fortificate, în spatele cărora domniţe purtînd brocarturi şi dantele îşi aşteptau cavalerii plecaţi în neştiute cruciade, animale uriaşe, cu dinţi ascuţiţi şi puternici, aidoma unor fierăstraie, luptînd din greu, pe viaţă şi pe moarte, cu hoardele dezlănţuite ale unei omeniri aflate încă în zorii civilizaţiei, piramide gigantice, născute din trufia unor regi demult uitaţi, amestecaţi pur şi simplu în ţărîna timpului, zdrobiţi sub povara sutelor de secole pe care voiseră să le sfideze prin înălţarea acelor monumente, oraşe tentaculare, înghiţind cu lăcomie spaţiul celor trei dimensiuni, acoperind faţa virgină a naturii cu o mască mortuară din beton, sticlă şi oţel, înfrăţindu-se în fantastice păduri de zgîrie-nori iviţi parcă peste noapte dintre nesfîrşitele rîuri de asfalt ale autostrăzilor, clădiri, monumente, oraşe, ţări – toate se înşirau de-a lungul acelui drum colbuit, la îndemîna cunoaşterii drumeţului ce le-ar fi străbătut.

...În sfîrşit, un zid întunecat şi masiv, speriind clipele cu neclintirea lui, îi închise orizontul. Era seara şi cerul palid devenise stacojiu, încît apusul părea înecat în sînge. La răsărit, întunericul se instalase deja, cu armata lui de taine, peste contururile arcuite ale coiinelor învăluite în mantia pădurilor de brad.

Călătorul se opri un moment locului, schimbîndu-şi greutatea trupului de pe un picior pe altul, dovadă că era nehotărît. Scrută prin lumina crepusculară drumeagul pe care mersese pînă atunci, apoi îşi aţinti ochii asupra zidului de culoarea cărbunelui, căutînd cu înfrigurare din priviri un lucru anume, încă ascuns. Nu-şi amintea ce trebuie să facă...

Apoi, un desen luminos se detaşă pe zid şi brusc îşi dădu seama că acolo era **poarta...** Fugi către ea, o deschise şi pătrunse în interiorul zidului, care-l înghiţi tăcut, cu lăcomie, ca un animal hămesit. Contururile trecerii se estompară, pînă cînd în cele din urmă dispărură cu totul, înghiţite şi ele de noaptea profundă şi rece a ţinutului uitat de timp...

●

Mergea fluierînd nepăsător pe coridoarele înghesuite ce făceau mereu aceleaşi coturi în unghi drept, însoţind geometria rigidă a cabinelor navei. Sus, pe plafonul nu prea înalt, luminile difuze ale lămpilor electrice străluceau slab, abia reuşind să alunge umbrele de pe pereţii cu reflexe metalice. Aerul nu mirosea a nimic, era doar aspru şi uscat. Pe măsură ce înainta, urcînd spre etajele astronavei, presiunea creştea datorită motoarelor auxiliare.

Uşa întredeschisă a unei cabine i se ivi în faţă, îmbiindu-l să intre. Se apropie şi o deschise larg, dar nu intră imediat. Rămase cîtva timp în prag, contemplînd aparatele complicate cu care era tixită încăperea. Le cunoştea foarte bine: peste cîteva minute avea să fie cuplat la ele şi dezactivat. Memoria urma să-i fie ştearsă şi pusă la păstrare pînă în momentul în care un nou control anual al navei trebuia îndeplinit. Atunci, venea iarăşi reactivarea. Şi tot aşa, cine ştie pînă cînd...

Se apropie de masa de operaţie aflată în mijlocul cabinei şi se întinse pe ea, cu un gest obosit. Încă mai fluiera nepăsător, cînd două braţe mecanice începură să-i deşurubeze capul...

NODUL

(Urmare din pag. 306)

ei Călătoresc în propriul lor arbore-de-universuri şi că într-o zi, poate...

Cum se disting universurile umane? Se pare că eflorescenţa lor e guvernată de o lege: nodurile cauzalităţii se situează întotdeauna la nivelul macromolecular. Uneori, deosebirea este evidentă: pe Pămîntul meu (acesta, cel de aici?) nu există nici infrafrateeşti, nici omenire acvatică. Dar alteori e cu neputinţă să spui: aceasta este o stîncă, viaţa sau moartea unui fluture.

– Dar tu nu erai în nici unul dintre universurile pe care le-ai vizitat, observă Egon, calm şi îngîndurat. În peste o sută de Călătorii, nu te-ai întîlnit niciodată. Arhivele noastre nu conţin nici un exemplu de acest fel. Nu, Mari, tu te-ai întors.

Îmi mîngîie obrazul şi se duce să-şi reia munca lui cu aspiranţii-Călători. Îmi apăs fruntea pe geamul care, aburit de prezenţa noastră, nu mai oglindeşte nimic. M-am întors. De ce nu. Într-adevăr, de ce n-aş rămîne aici, cu gîndul la această ipoteză secretă: uneori existenţa unei stînci, viaţa sau moartea unui fluture este ceea ce face sau desface un univers.

Iar **acest** univers există, pentru că este cel în care m-am întors. Eu sînt nodul.

SUMAR

● Anticipaţia *(Editorial)*, **p. 3.** ● Eminescu şi anticipaţia ştiinţifică de *I.M. Ştefan*, **p. 5** ● Ştiinţa la frontierele cunoaşterii, **p. 11** ● Bursa ipotezelor temerare, **p. 27** ● Arbore cotit de *Dănuţ Ungureanu*, **p. 37** ● Medalion Sorin Antohi, **p. 39** ● Golful delfinului de *Gordon R. Dickson*, **p. 47** ● Medalion Constantin Cozmiuc, **p. 54** ● Timpul şi bulevardul trei de *Alfred Bester*, **p. 65** ● Pasărea de cuarţ de *Bogdan Rusu*, **p. 69** ● Arbore genealogic de *Faur Agachi*, **p. 71** ● Caleaşca din Telios de *Dorin Davideanu*, **p. 73** ● Ancheta fără sfîrşit de *Gheorghe Păun*, **p. 74** ● Zărghitul de *Tudor Negoiţă*, **p. 77** ● Poveste de *Mirela Paciuga*, **p. 84** ● Zece kilograme de uraniu de *Mihnea Columbeanu*, **p. 85** ● Nunta unei flori de *Biró Laszló Péter*, **p. 91** ● Galaxia S.F., **p. 97** ● Ultima luptă de *Alexandr Kravcenko*, **p. 131** ● Alma mater de *Sorin Tamas*, **p. 134** ● Medalion Mircea Opriţă, **p. 135** ● Album S.F. **p. 143** ● Ne vom întoarce pe Herbwue de *Alexandru Ungureanu*, **p. 147.** ● Aventurile unui robot de *Alexandr Petrin*, **p. 157** ● Univers SF, **p. 159** ● Marile premii internaţionale de S.F. ale anului 1985, **p. 176** ● Retro S.F., **p. 177** ● Medalion Cristian Tudor Popescu, **p. 197** ● Ne putem reaminti totul pentru dumneavoastră de *Philip K. Dick*, **p. 207** ● Piaţeta cu bănci de marmură de *Bogdan Ficeac*, **p. 215** ● Imposibil de *Mihail Crivici şi Olghert Olghin*, **p. 219** ● Fantastica lume a lui Cristobald de *Viorel Pîrligras*, **p. 220** ● Capcana de sticlă de *Herbert Franke*, **p. 233** ● U — gresiunea de *Mihail Grămescu*, **p. 290** ● Holograma de *Radu Honga*, **p. 294** ● Medalion Ion Doru Brana **p. 295** ● Scurta carieră a lui Antonio Rosales de *Marcel Luca*, **p. 306** ● Paşi pe lună de *Paul Spînu*, **p. 315** ● Incursiune de *Ştefan Ghidoveanu*, **p. 319.**

ALMANAH ANTICIPAŢIA 1987

REALIZAT DE REVISTA „ŞTIINŢĂ ŞI TEHNICĂ" EDITATĂ DE C.C. AL U.T.C.

Redactor şef: IOAN ALBESCU
Redactorul almanahului: VIORICA PODINĂ
Prezentarea grafică: arh. ALEXANDRU ANDRIEŞ
Corectura: ELENA IONESCU
Tehnoredactarea: CORNEL DANELIUC
Coperta: FRANK KELLY FREAS şi VINCENT DIFATE

Consultanţi: SORIN ANTOHI, ION DORU BRANA, VOICU BUGARIU, MIHAI COMAN, MIHAIL GRĂMESCU, LUCIAN IONICĂ, VIOREL MARINEASA, DAN MERIŞCA, ALEXANDRU MIRONOV, VIOREL PÎRLIGRAS, CRISTIAN T. POPESCU, CORNEL SECU.

TIPARUL EXECUTAT LA COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII" BUCUREŞTI SUB COMANDA Nr. 60 131
ADMINISTRAŢIA: EDITURA SCÎNTEIA